

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНИ

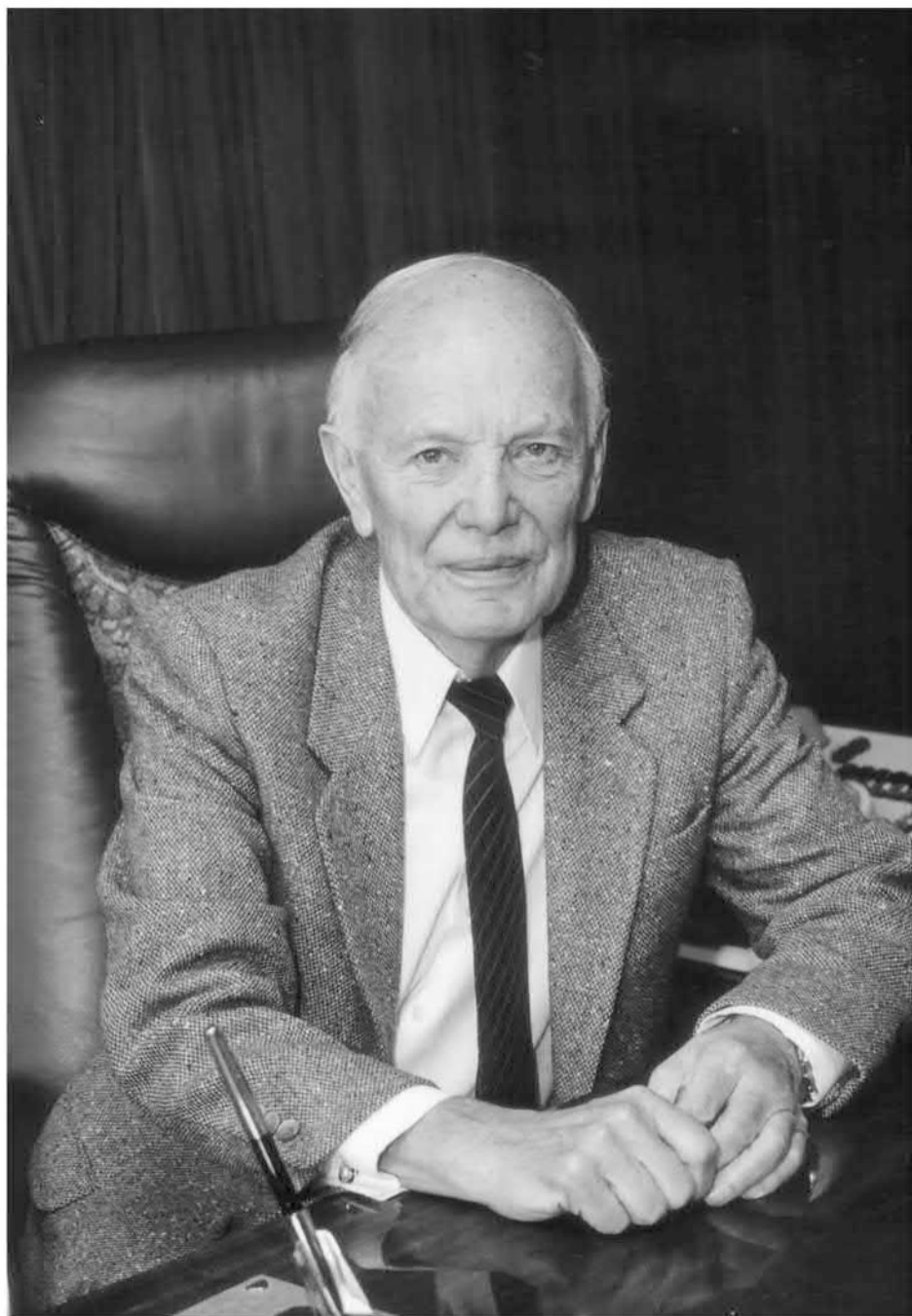
ПЕРСОНАЛЬНИЙ СКЛАД

1918–2018

*Присвячується 100-річчю
Національної академії наук України
та її президента Б.Є. Патона*

**100
РОКІВ**

Armand

**Центр досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва**

В.М. ПАЛІЙ, Ю.О. ХРАМОВ

**НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНИ**

**ПЕРСОНАЛЬНИЙ СКЛАД
1918—2018**

**Київ
«Фенікс»
2018**

УДК ?
ББК ?

Відповідальний редактор
член-кореспондент НАН України
В.Л. БОГДАНОВ

*Друкується за постановою Президії НАН України
Затверджено до друку вченою радою Центру досліджень
науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва*

? **В.М. Палій, Ю.О. Храмов**
Національна академія наук України. Персональний склад. 1918–2018. – К. :
«Фенікс», 2018. – ??? с.
ISBN ?

У книзі подано короткі відомості про життя, наукову і науково-організаційну діяльність академіків і членів-кореспондентів Національної академії наук України за час її існування – 1918–2018 рр. Наведено також біографічні довідки про іноземних членів НАН України. В розділі «Додатки» вміщено списки учених Академії – лауреатів Державних премій України та іменних премій НАН України, заслужених діячів науки і техніки України.

УДК ?

ISBN ?

© В.М. Палій, Ю.О. Храмов, 2018
© Видавництво «Фенікс», 2018

ПЕРСОНАЛЬНИЙ СКЛАД

Академіки

АГОЛ Ізраїль Йосипович – генетик, акад. (1934), неодмінний секретар Президії УРСР АН (1934). Н. 20.11.1891 у Бобруйську (нині Білорусь). Закінчив Моск. ун-т (1923). У 1932–34 працював у Всеукр. асоціації марксистсько-ленінських н.-д. ін-тів, у 1934–36 – зав. відділу Ін-ту зоології і біології АН УРСР. В 1936 заарештований за сфальсифікованим звинуваченням, 1937 засуджений і 10.03.1937 страчений. Реабілітований посмертно.

Наук. праці присвячено генетиці і філософським питанням природознавства. Досліджував проблеми штучного мутагенезу у комах (дрозофіл) та мікроорганізмів, домінантності у процесі генетичних змін.

АЖАЖА Володимир Михайлович – фізик, акад. (2006, чл.-кор. 2003). Н. 19.11.1931 у с. Великі Сорочинці Полтав. обл. Закінчив Харків. ун-т (1956). З 1957 працював у Харків. фіз.-тех. ін-ті (нині – Нац. науковий центр «Харківський фізико-технічний ін-т») (в 1974–95 – зав. лабораторії, 1995–96 –

зав. відділу, з 1996 – заст. директора, з 2004 – директор Ін-ту фізики твердого тіла, матеріалознавства та технологій). П. 23.12.2009.

Наук. дослідження в галузі фізики металів, фізичного матеріалознавства, спеціальної металургії. Один із засновників вакуумної та надвакуумної металургії надчистих металів і сплавів з особливими фізичними властивостями.

Держ. пр. УРСР (1982). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.І. Лейпунського (2008).

АЗАРЄНКОВ Микола Олексійович – фізик, акад. (2012, чл.-кор. 2006). Н. 15.12.1951 у с. Старовірівка Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1976), де працює (з 1992 – проф., з 1996 – зав. кафедри, з 2001 – директор Ін-ту високих технологій ун-ту, з 2005 – проректор).

Наук. праці стосуються фізики плазми, джерел низькоенергетичних іонів і технологій плазмової обробки поверхонь. Вивчив резонанси, зумовлені тепловим рухом іонів, для циліндричної

І. Й. Агол

В. М. Ажажа

М. О. Азаренков

О. М. Алимов

М. М. Амосов

О. І. Амоша

Л. І. Анатичук

П. І. Андон

та сферичної плазми, нелінійну динаміку поздовжніх хвиль.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Пр. ім. К.Д. Синельникова (2010).

АЛИМОВ Олександр Миколайович – учений-економіст, акад. (1973, чл.-кор. 1965). Н. 30.11.1923 у Юзівці (тепер Донецьк). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Всесоюз. заочний фінансовий ін-т (1952). У 1969–72 – директор Ін-ту економіки промисловості АН УРСР (Донецьк), 1972–84 – голова Ради по вивченню продуктивних сил УРСР АН УРСР, 1984–2005 – зав. відділу Ін-ту економіки НАН України, з 2005 – радник при дирекції Ін-ту проблем природокористування і сталого розвитку НАН України.

Наук. праці присвячено теорії і практиці розвитку і розміщення продуктивних сил, створенню АСУ, госпрозрахунку наук. організації праці та управління. Визначив оптимальні пропорції розвитку ядерної енергетики, обґрунтував необхідність держ. підтримки розширеного відтворення базових галузей промисловості України, врахування екологічних факторів в економічному розвитку.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2009).

Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1974).

АМОСОВ Микола Михайлович – учений в галузі торакальної хірургії та біокібернетики, акад. (1969). Н. 6.12.1913 у с. Ольхове (тепер Вологод. обл., Росія). Закінчив Архангел. мед. ін-т (1939) та Заочний індустріальний ін-т (1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1955–70 – зав. кафедри грудної хірургії Ін-ту вдосконалення лікарів (Київ), 1960–88 також зав. відділу, з 1988 – радник при дирекції Ін-ту кібернетики НАН України, водночас з 1978 – заст. директора Ін-ту туберкульозу і грудної хірургії, 1983–88 – директор, з 1988 – почесний директор Ін-ту серцево-судинної хірургії. П. 12.12.2002.

Наук. діяльність стосується хірургічного лікування захворювань легень, серця, моделювання мислення і психічних функцій мозку. Одним з перших у СРСР запровадив у практику метод штучного кровообігу, в 1963 перший виконав протезування мітрального клапану, 1965 створив і вперше в світі застосував антитромботичні протези серцевих клапанів, розробив низку нових методів хірургічного лікування вад серця, моделі апаратів штучного кровообігу. Автор низки худ. творів науко-

С. А. Андронаті

во-філософського спрямування. Засновник наукової школи.

Герой Соціалістичної Праці (1973). Ленінська пр. (1961). Держ. пр. УРСР та України (1978, 1988, 1997). Засл. діяч науки УРСР (1959). Почес-

на відзнака Президента України (1993). Орден «За заслуги» II ст. (1998), ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені М.М. Амосова. Його ім'я присвоєно Нац. ін-ту серцево-судинної хірургії НАМН України.

АМОША Олександр Іванович — учений-економіст, акад. (2003, чл.-кор. 1997). Н. 4.08.1937 у м. Горлівка Донец. обл. Закінчив Донец. політехн. ін-т (1960). У 1960–63 працював в Ін-ті гірничої справи АН УРСР, 1963–70 — Донец. н.-д. вугільному ін-ті, з 1970 — в Ін-ті економіки промисловості НАН України (з 1976 — зав. відділу, з 1986 — заст. директора, з 1996 — директор).

Наук. праці присвячено соціально-економічним проблемам поліпшення умов праці та підвищення ефективності промислового виробництва. Під його керівництвом розроблено низку пропозицій для формування концепцій, законопроектів, держ. та регіональних стратегій, програм розвитку економіки України, зокрема Донецького регіону.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2003). Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1987), М.І. Туган-Барановського (2002), М.В. Птухи (2007).

АНАТИЧУК Лук'ян Іванович — фізик і матеріалознавець, акад. (1992, чл.-кор. 1985). Н. 15.07.1937 у с. Колінківці (те-

пер Чернівец. обл.). Закінчив Чернівец. ун-т (1960), де працював (у 1973–80 — зав. кафедри, 1980–90 — директор конструкторського бюро); з 1990 — директор Ін-ту термоелектрики НАН і МОН України (Чернівці).

Наук. праці в галузі термоелектричного перетворення енергії, матеріалознавства і технології термоелектричних матеріалів, історії техніки. Створив нову, узагальнену, теорію термоелектрики, розробив близько 30 нових типів термоелементів.

Ордени «За заслуги» I, II та III ст. (2007, 2004, 1997), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2017, 2012). Президент Міжнарод. термоелектричної академії (1994). Пр. ім. С.І. Вавилова (1969).

АНДОН Пилип Іларіонович — учений в галузі інформатики та обчислювальної техніки, акад. (2006, чл.-кор. 1990). Н. 16.10.1938 у с. Кирилівка (тепер Молдова). Закінчив Кишинев. ун-т (1961), до 1992 працював в Ін-ті кібернетики АН УРСР (з 1985 — директор Спеціального конструкторсько-технологічного бюро). З 1992 — директор Ін-ту програмних систем НАН України та з 2015 — академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці в галузі математичного і програмного забезпечення комп'ютерних систем. Керував створенням низки високоефективних систем обробки даних, є одним з ініціаторів та авторів Нац. програми з інформатизації України.

Держ. пр. УРСР та України (1977, 2003). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Пр. ім. В.М. Глушкова (1989).

АНДРОНАТІ Сергій Андрійович — хімік, акад. (1988, чл.-кор. 1982). Н.

М. І. Андрусов

О. К. Антонов

В. І. Архаров

В. І. Атрошенко

19.09.1940 в Одесі. Закінчив Одес. ун-т (1964). З 1976 – зав. відділу, з 1984 – директор Фізико-хімічного ін-ту НАН України. З 1984 – член Президії НАН України, голова Південного наук. центру НАН та МОН України (Одеса).

Наук. праці в галузі хімії біологічно активних речовин, зокрема теоретичних основ синтезу психо- та імунотропних, противірусних і інших лікувальних засобів. Створив і впровадив у мед. практику перший вітчизняний транквілізатор феназепам (1979, спільно з О.В. Богатським), анксиолітичний препарат денної дії гїдазепам (1993), противірусний препарат амїксин.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Орден «За заслуги» І, ІІ, та ІІІ ст. (2016, 2012, (2000)). Держ. пр. УРСР (1991). Держ. пр. СРСР (1980). Пр. ім. А.І. Кіпріанова (2011).

АНДРУСОВ Микола Іванович – геолог і палеонтолог, акад. (1919). Н. 19.12.1861 в Одесі. Закінчив Новоросійський ун-т в Одесі (1884). У 1896–1904 – проф. Юр'євського ун-ту (нині Тартуського, Естонія), 1905–12 – Київ. ун-ту. З 1912 працював у Петербурзі (проф. Вищих жіночих курсів та у Геологічному комітеті), з 1914 – директор Геологічного музею Петерб. АН. З 1921

– в еміграції (Франція, Чехословаччина). П. 27.04.1924.

Наук. праці присвячено динамічній і регіональній геології, гідрогеології, стратиграфії, палеонтології, палеогеографії, океанології. Розробив детальну стратиграфію неогенових відкладів Понто-Каспійської області. Засновник вітчизняної морської геології.

Акад. Петерб. АН (1914). Ломоносівська пр. Петерб. АН (1897).

АНТОНОВ Олег Костянтинович – авіаконструктор, акад. (1967, чл.-кор. 1964). Н. 7.02.1906 у с. Троїцьке (тепер Моск. обл., Росія). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1930). У 1946 очолив Особливе конструкторське бюро з літакобудування в Новосибірську, яке 1952 переведено до Києва (нині – ДП «Антонов»). У 1962 присвоєно звання генерального конструктора, з 1976 – також проф. Харків. авіаційного ін-ту. П. 4.04.1984.

Науково-технічні дослідження і конструкторські розробки в галузі планеризму та літакобудування. Під його керівництвом створено поршневі літаки Ан-2 і Ан-14, турбогвинтові Ан-8, Ан-10, Ан-12, Ан-22 «Антей», Ан-24, Ан-26, Ан-28, Ан-30, АН-32, реактивні Ан-72, Ан-124 «Руслан», Ан-74. Засновник науково-технічної школи.

О. І. Ахієзер

НАН України засновано премію імені О.К. Антонова.

АРХАРОВ Володимир Іванович — фізик, акад. (1965). Н. 14. 02.1907 в Одесі. Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1931). У 1932–34 і 1937–65 працював в Уральському фізико-технічному ін-ті (Свердловськ), 1966–72 — Донец. фізико-технічному ін-ті АН УРСР, 1975–82 — зав. відділу Ін-ту проблем матеріалознавства АН УРСР у Донецьку. П. 26.09.1997.

Наук. праці присвячено фізиці твердого тіла, металофізиці, фізичному металознавству. Розробив нові методи захисту металів від корозії, підвищення міцності, пластичності й холодостійкості сталей.

АТРОЩЕНКО Василь Іванович — хімік, акад. (1972, чл.-кор. 1964). Н. 3.07.1906 в Юзівці (тепер Донецьк). Закінчив Одес. хіміко-технологічний ін-т (1931). З 1935 працював у Харків. хіміко-технологічному ін-ті, з 1950 — зав. кафедри Харків. політехн. ін-ту. П. 15.06.1991.

Герой Соціалістичної Праці (1966). Держ. пр. СРСР (1952). Ленінська пр. (1962). Держ. пр. УРСР (1976). Засл. діяч науки УРСР (1976). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.К. Янгеля (1984). Акад. АН СРСР (1981). Президією

Наук. праці в галузі хім. кінетики і каталізу. Розробив технології одержання метанолу, формальдегіду та водню конверсією природного газу для синтезу аміаку.

Герой Соціалістичної Праці (1971). Засл. діяч науки УРСР (1958). Держ. пр. СРСР (1969). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1976).

АХІЄЗЕР Олександр Ілліч — фізик-теоретик, акад. (1964, чл.-кор. 1958). Н. 31.10.1911 у Черикові (тепер Могильов. обл., Білорусь). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1934). В 1938–88 — зав. відділу, з 1988 — радник при дирекції Харків. фізико-технічного ін-ту, в 1941–74 — також зав. кафедри Харків. ун-ту. П. 4.05.2000.

Наук. праці в галузі ядерної фізики, квантової електродинаміки, фізики елементарних частинок, фізики плазми, теорії твердого тіла. Спільно з Я.Б. Файнбергом передбачив пучкову нестійкість плазми (1948), з О.Г. Ситенком — дифракційне розщеплення дейтрона (1955), з В.Г. Бар'яхтаром і С.В. Пелетмінським — магнітоакустичний резонанс (1956). Створив теоретичну школу.

Засл. діяч науки УРСР (1986). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (1999, 1996). Держ. пр. УРСР (1986). Пр. ім. М.М. Боголюбова (1995), О.С. Давидова (2000). Президією НАН України засновано премію імені О.І. Ахієзера. Його ім'я присвоєно Ін-ту теоретичної фізики Харків. фіз.-техн ін-ту.

Ф. С. Бабичев

Б. М. Бабій

А. К. Бабко

Є. Б. Бабський

БАБИЧЕВ Федір Семенович – хімік, акад. (1973, чл.-кор. 1972), віце-президент (1978–88). Н. 28.02.1917 у с. Бобрикове (тепер Луган. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1944), де працював (з 1967 – зав. кафебри); з 1988 – радник Президії НАН України. П. 28.04.2000.

Наук. праці присвячено хімії гетероциклічних сполук. Відкрив реакцію алкілування метиленових основ ряду бензотіазолу галогеналкілами, розробив методи синтезу низки гетероциклічних систем з вузловим атомом азоту.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Держ. пр. України (1998). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1986), А.І. Кіпріанова (1995). Держ. нагороди СРСР.

БАБІЙ Борис Мусійович – учений в галузі права, акад. (1972, чл.-кор. 1967). Н. 25.07.1914 у с. Гурівці (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1949–69 працював у Секторі держави і права АН УРСР (з 1966 – зав. відділу), 1969–88 – зав. відділу, 1974–88 – директор Ін-ту держави і права АН УРСР, також у 1970–88 – академік-секретар Відділення АН УРСР, з 1988 радник Президії. П. 18.09.1993.

Наук. праці стосуються теорії та історії держави і права, держ. права, історії правової науки.

Держ. пр. УРСР (1981). Засл. діяч науки УРСР (1974). Ордени та медалі СРСР.

БАБКО Анатолій Кирилович – хімік, акад. (1957, чл.-кор. 1948). Н. 15.10.1905 у с. Судженка (тепер м. Анжеро-Судженськ Кемеров. обл., Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1927). З 1941 – зав. лабораторії Ін-ту загальної та неорганічної хімії АН УРСР, одночасно з 1944 – зав. кафебри Київ. ун-ту. П. 7.01.1968.

Наук. праці стосуються хімії комплексних сполук, теорії і практики хімічного аналізу. Обґрунтував заг. положення ступеневої дисоціації у розчинах, розробив методику визначення складу комплексів, що знаходяться у розчині. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1966). Ордени та медалі СРСР.

БАБСЬКИЙ Євген Борисович – фізіолог, акад. (1948). Н. 28.01.1902 у с. Геруси (тепер м. Горіс, Вірменія). Закінчив Моск. ун-т (1924). У 1930–49 – зав. кафебри Моск. пед. ін-ту, в 1949–50 – зав. відділу Ін-ту клінічної фізіології АН УРСР. З 1952 працював у наукових закладах АМН СРСР. П. 10.09.1973.

Наук. праці присвячено моториці травного тракту, загальній фізіології

Д. І. Багалій

П. І. Багрії

М. В. Багров

М. П. Бажан

нервової діяльності, хімічним факторам збудження, механізмам м'язового скорочення і нервової регуляції, іонним механізмам автоматії серця.

БАГАЛІЙ Дмитро Іванович – історик, акад. (1918). Н. 7.11.1857 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1880). З 1883 працював у Харків. ун-ті (з 1889 – проф., у 1906–11 – ректор). У 1918–20 – голова Історико-філологічного відділу УАН, 1921–30 – зав. н.-д. кафедри історії України ВУАН, очолював низку академічних комісій. П. 9.02.1932.

Наук. праці присвячено історії України, зокрема Лівобережної та Слобідської, історії козацтва, історії духовної культури, археології, краєзнавству, архівній справі. Автор «Історії Слобідської України», «Нарисів української історіографії» та ін.

БАГРІЙ Петро Іларіонович – учений-економіст, акад. (1973, чл.-кор. 1972). Н. 5.11.1925 у с. Тополівка Вінниц. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Одес. кредитно-економічний ін-т (1954). З 1957 працював у Ін-ті економіки АН УРСР (у 1965–71 – заст. директора, 1971–76 – директор, з 1976 – зав. відділу). П. 21.03.1981.

Наук. праці присвячено економічній теорії, економіці соціалізму, економіч-

ній статистиці. Побудував оригінальну модель причинно-наслідкових зв'язків товарного виробництва в соціалістичній економіці.

Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1973).

БАГРОВ Микола Васильович – географ, політичний державний діяч, акад. (2010, чл.-кор. 2003), Герой України (2007). Н. 26.10.1937 у с. Новотроїцьке Херсон. обл. Закінчив Крим. пед. ін-т (1959). В 1961–63 працював в Ін-ті мінеральних ресурсів, 1963–70 – Крим. пед. ін-ті; 1970–90 – на партійній роботі, 1990–91 – голова Крим. облради, 1991–94 – Верх. Ради Автономної Республіки Крим, з 1994 – проректор, у 1999–2014 – ректор Таврійського нац. ун-ту (Сімферополь). П. 21.04.2015.

Наук. дослідження з економічної географії, екології, регіональної геополітики, рекреаційної географії. Розробив економічну концепцію розвитку господарського комплексу Криму.

Ордени Держави (2007), «За заслуги» ІІІ ст. (1999), князя Ярослава Мудрого V ст. (2002). Засл. працівник освіти України (1997). Держ. пр. України (2004). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2012). Держ. нагороди СРСР. Народний депутат України (1990–94).

БАЖАН Микола Платонович – поет, літературознавець, урядовець,

О. О. Бакаєв

О. С. Бакаї

В. С. Бакіров

М. П. Барабашов

акад. (1951). Н. 9.10.1904 у Кам'янці-Подільському. Учасник війни СРСР і гітлерівською Німеччиною. В 1941–43 – редактор фронтової газети «За Радянську Україну», 1943–48 – заст. Голови Ради Міністрів УРСР, 1953–59 – голова Співки письменників України, з 1958 – головний редактор Української Радянської Енциклопедії. П. 23.11.1983.

Автор багатьох віршів і поем, критичних і публіцистичних книг, художніх перекладів.

Герой Соціалістичної Праці (1974). Ленінська пр. (1982). Засл. діяч науки УРСР (1966). Держ. пр. УРСР (1971). Респ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1965). Держ. пр. СРСР (1945, 1948). Ордени та медалі СРСР. Його ім'я присвоєно видавництву «Українська енциклопедія».

БАКАЄВ Олександр Олександрович – учений в галузі економічної кібернетики, акад. (1990, чл.-кор. 1978). Н. 11.04.1927 у Миколаєві. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Всесоюз. заочний ін-т інженерів залізничного транспорту (1957). В 1962–97 працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1965 – зав. відділу), з 1997 – зав. відділу Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН та МОН України. П. 28.11.2009.

Наук. праці присвячено економіці транспорту, алгоритмізації процесів планування і проектування транспортних систем, створенню АСУ в народному господарстві.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Держ. пр. УРСР та України (1973, 1998). Держ. пр. СРСР (1981). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1986), В.С. Михалевича (2006).

БАКАЙ Олександр Степанович – фізик, акад. (2009, чл.-кор. 2006). Н. 16.09.1938 в Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1961) і з цього часу працює в Харків. фіз.-техн. ін-ті НАН України (з 1981 – керівник відділу).

Наук. праці стосуються теоретичної і математичної фізики, зокрема радіаційної фізики твердого тіла, багатохвильової нелінійної динаміки, адиабатичних інваріантів, фізики переохолоджених рідин і скла, наук. основ створення матеріалів для ядерних реакторів нового покоління.

Держ. пр. України (1992). Пр. ім. О.І. Лейпунського (2008).

БАКІРОВ Віль Савбанович – соціолог, акад. (2012, чл.-кор. 2009). Н. 8.06.1946 в Уфі (Росія). Закінчив Харків. юрид. ін-т (1970). У 1971–82 працював у Харків. ін-ті радіоелект-

В. Г. Бар'ятар

А. С. Бережної

троніки. З 1982 – у Харків. нац. ун-ті (1990–94 – декан факультету, 1994–96 – проректор, 1996–98 – зав. кафедри, з 1998 – ректор).

Наук. праці з проблем загальної, економічної і політичної соціології, соціології освіти. Розвинув теоретико-методологічні засади соціологічного аналізу ціннісної свідомості, здійснив соціолого-економічний та соціолого-політичний аналіз інституціональних та культурних змін у пострадянській Україні.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2006). Держ. пр. України (2018).

БАРАБАШОВ Микола Павлович – астроном, акад. (1948). Н. 30.03.1894 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1919), де працював (у 1930–71 – директор астрономічної обсерваторії, 1935–71 – зав. кафедри, 1943–46 – ректор). П. 29.04.1971.

Наук. праці присвячено фотометричним дослідженням планет і Місяця. Створив астрономічну школу.

Герой Соціалістичної Праці (1969). Засл. діяч науки УРСР (1941). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені М.П. Барабашова.

БАР'ЯХТАР Віктор Григорович – фізик, акад. (1978, чл.-кор. 1972),

віце-президент (1990–98), Герой України (2010). Н. 2.08.1930 у Маріуполі. Закінчив Харків. ун-т (1953). У 1954–73 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, 1973–82 – зав. відділу Донец. фізико-технічного ін-ту АН УРСР, 1982–85 – Ін-ту теоретичної фізики АН УРСР, 1985–89 – директор, 1989–95 – зав. відділу Ін-ту металофізики НАН України в Києві, 1995–2015 – директор, з 2015 – почесний директор Ін-ту магнетизму НАН України і МОН України, також у 1982–89 – академік-секретар Відділення АН УРСР, 1996–2007 – декан факультету Київ. політехн. ін-ту, з 2004 – радник Президії НАН України.

Наук. праці присвячено теорії магнетизму, фізиці металів, фізиці плазми, надпровідності. Розглядав доменні структури як неоднорідний стан поляризованих середовищ, ввів поняття солітона у Фізику магнетизму. Спільно з ін. відкрив магнітоакустичний резонанс (1956) і проміжний стан в антиферомагнетиках (1970). Розробив низку рекомендацій щодо ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Створив наукову школу.

Ордени Держави (2010), «За заслуги» I та II ст. (2005, 2000), князя Ярослава Мудрого V ст. (1998), ордени та медалі СРСР. Почесна відзнака Президента України (1994). Держ. пр. УРСР та України (1971, 1986, 1999). Засл. діяч науки УРСР (1980). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2008). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1978), М.М. Крилова (1985), М.М. Боголюбова (1993), С.І. Пекаря (2005).

БЕРЕЖНОЇ Анатолій Семенович – хімік, акад. (1979, чл.-кор. 1948). Н. 19.09.1910 у с. Остап'є (тепер Полтав. обл.). Закінчив Харків. хіміко-технологічний ін-т (1932). У 1932–41 і 1944–66 працював в Укр.

Ю. М. Берзанський

С. Н. Бернштейн

Я.М. Беленцев

В.О. Беліцер

ін-ті вогнетривів (з 1955 – директор), 1975–84 – зав. кафедри, з 1984 – проф. Харків. політехн. ін-ту. П. 15.12.1996.

Наук. праці в галузі фізичної хімії силікатів і вогнетривких матеріалів та їх технологій. Розробив нові методи дослідження субсолідусної будови полікомпонентних систем, технології виробництва форстеритових, шпінельних та ін. вогнетривів.

Ордени та медалі СРСР.

БЕРЕЗАНСЬКИЙ Юрій Макарович – математик, акад. (1988, чл.-кор. 1964). Н. 8.05.1925 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1948). З 1951 працює в Ін-ті математики НАН України (у 1960–2001 – зав. відділу, з 2001 – головний наук. співробітник), одночасно з 1954 викладав у Київ. ун-ті (з 1960 – проф.).

Наук. праці стосуються функціонального аналізу та його застосувань, теорії диференціальних рівнянь у частинних похідних, прикладної математики. Розвинув теорію розкладів за узагальненими власними векторами самоспряжених операторів та їх комутуючих сімей і дав численні застосування теорії. Розробив метод просторів із негативними і позитивними нормами.

Держ. пр. України (1998). Засл. діяч науки і техніки України (2005). Пр. ім. М.М. Крилова (1980), М.М. Боголюбо-

ва (1997), М.В. Остроградського (2006), М.Г. Крейна (2011).

БЕРНШТЕЙН Сергій Натанович – математик, акад. (1925). Н. 5.03.1880 в Одесі. Закінчив Париз. ун-т (1899) і Париз. вищу електротехнічну школу (1901). Проф. Харків. вищих жіночих курсів (1908–18), Харків. ун-ту (1920–33), Ленінград. ун-ту (1933–41). З 1935 працював у Математичному ін-ті АН СРСР у Москві. П. 26.10.1968.

Наук. праці присвячено теорії диференціальних рівнянь, теорії функцій і теорії ймовірностей. Засновник конструктивної теорії функцій.

Держ. пр. СРСР (1942). Держ. нагороди СРСР. Акад. АН СРСР (1929).

БЕЛЄВЦЕВ Яків Миколайович – учений-геолог, акад. (1967, чл.-кор. 1951). Н. 7.04.1912 у с. Орехово (тепер Курська обл., Росія). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1937). У 1953–69 – зав. відділу Ін-ту геологічних наук АН УРСР, з 1969 – зав. відділу, в 1978–88 – заст. директора, керівник відділення Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР. П. 29.08.1993.

Наук. праці присвячено дослідженню будови та умов утворення залізородних родовищ Кривбасу та рідкіснометалевих Укр. щита, теорії метаморфогенного рудоутворення. Розробив теоретичні основи

В.І. Беляєв

О. С. Беляєв

Ф.П. Белякін

О.І. Білецький

металогенії докембрію, створив металогенічну мапу України та Молдови. Брав активну участь відкритті в Криворізькому залізородному районі Первомайського та Жовторічінського уранових родовищ.

Держ. пр. УРСР (1973). Держ. пр. СРСР (1951, 1974). Пр. ім. В.І. Вернадського (1983). Ордени та медалі СРСР.

БЄЛІЦЕР Володимир Олександрович – біохімік, акад. (1957, чл.-кор. 1945). Н. 30.09.1906 у Рязані (Росія). Закінчив Моск. ун-т (1930). У 1945–87 – зав. відділу, у 1969–72 – директор Ін-ту біохімії АН УРСР. П. 4.03.1988.

Наук. праці присвячено біохімії клітинного дихання, вивченню структури і функцій білка. Відкрив явище «фосфорилування в ланцюгу», довів стрибкоподібність процесу денатурації білків, створив білковий кровозамінювач. Під його керівництвом у 50-х роках розпочато дослідження механізмів перетворення фібриногену на фібрин і біохімічних механізмів утворення тромбів.

Засл. діяч науки УРСР (1970). Держ. пр. УРСР (1987). Пр. ім. О.В. Палладіна (1982). Ордени та медалі СРСР.

БЄЛЯЄВ Валерій Іванович – океанограф, акад. (1988, чл.-кор. 1969). Н. 14.10.1931 у Пушкіні (Росія). Закінчив Моск. ун-т (1954). У 1962–73 та з 1981 працював у Морському гідрофізичному

ін-ті АН УРСР (з 1964 – зав. відділу), у 1973–81 – зав. відділу Ін-ту біології південних морів АН УРСР, 1992–97 – голова Кримського відділення НАН України. П. 28.03.1999.

Наук. праці стосуються теоретичних проблем метеорології і океанографії. Розробив метод матем. описання геофіз. явищ, супроводжуваних фазовими переходами.

Держ. пр. України (2000, посмертно).

БЄЛЯЄВ Олександр Євгенович – фізик, акад. (2018, чл.-кор. 2006). Н. 25.06.1947 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1972). З 1973 працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 2003 – заст. директора, з 2015 – директор).

Наук. праці стосуються експериментальної фізики напівпровідників, зокрема дослідження транспортних і оптичних явищ у квантових багатошарових гетероструктурах і системах зі зниженою розмірністю. Спільно з ін. з'ясував вплив особливостей зонної структури і специфіки розсіяння носіїв заряду при поглинанні інфрачервоного випромінювання, розв'язав задачу про формування тунельного струму в резонансно-тунельних діодах.

Держ. пр. України (2006). Пр. ім. В.Є. Лашкарьова (2006), Н.Д. Моргуліса (2014).

І.К. Білодід

О.Г. Білорус

А.Г. Білоус

М.Ф. Біляшівський

БЄЛЯНКІН Федір Павлович – учений-механік, акад. (1948, чл.-кор. 1939). Н. 5.01.1892 у Ніжині. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1922), де в 1923–52 викладав. У 1944–58 – директор, з 1958 – зав. відділу Ін-ту механіки АН УРСР. П. 21.05.1972.

Наук. праці стосуються теорії міцності матеріалів і конструкцій. Розвинув теорію граничної несучої можливості та стійкості дерев'яних стрижнів при скручуванні, запропонував нову теорію міцності деревини при сколюванні.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1964). Ордени та медалі СРСР.

БІЛЕЦЬКИЙ Олександр Іванович – літературознавець, акад. (1939), віцепрезидент (1946–48). Н. 2.11.1884 у Казані (Татарстан). Закінчив Харків. ун-т (1907), де викладав (1912–41). З 1936 працював в Ін-ті літератури АН УРСР (у 1940–41 та з 1944 – директор). П. 2.08.1961.

Наук. праці присвячено історії укр., рос., західно-європейської, античної літератури, теорії літератури.

Засл. діяч науки УРСР (1941). Держ. нагороди СРСР. Акад. АН СРСР (1958).

БІЛОДІД Іван Костянтинович – мовознавець, акад. (1957), віцепрезидент (1963–78). Н. 29.08.1906 у с. Успенське (тепер с. Успенка Кіровоград. обл.).

Закінчив Харків. пед. ін-т профосвіти (1932). З 1946 працював в Ін-ті мовознавства АН УРСР (з 1961 – директор). У 1952–57 – голова Відділу АН УРСР, у 1957–62 – міністр освіти УРСР. П. 21.09.1981.

Наук. праці присвячено історії і функціонуванню укр. та рос. літературних мов, загальному мовознавству, теорії перекладу, лексикології, лексикографії, вивченню взаємозв'язків слов'янських мов.

Засл. діяч науки УРСР (1966). Держ. пр. УРСР (1971). Держ. пр. СРСР (1983). Ордени та медалі СРСР. Акад. АН СРСР (1972).

БІЛОРУС Олег Григорович – економіст, дипломат і політик, акад. (2012, чл.-кор. 1990). Н. 14.10.1939 у с. Червоне Київ. обл. Закінчив Київ. ін-т народного господарства (1960), де працював у 1966–79 (з 1969 – проректор); 1979–86 – директор департаменту Секретаріату Європейської економічної комісії ООН у Женеві, 1986–89 – заст. директора Н.-д. економічного ін-ту Держплану УРСР, 1989–91 – заст. директора Ін-ту економіки АН УРСР та генеральний директор Міжнародного ін-ту менеджменту (Київ), 1991–92 – директор, 1994–2013 – зав. відділу Ін-ту світової економіки і міжнародних

Я.Б. Блюм

О.В. Богатський

відносин НАН України, з 2014 – зав. відділу Ін-ту всесвітньої історії НАН України. У 1992–94 – Надзвичайний і Повноважний Посол України в США.

Наук. праці стосуються світової економіки, менеджменту, політології. Висвітлив проблеми сучасної глобалізації в контексті сталого розвитку.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2009). Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1990), М.В. Птухи (2001). Народний депутат України (1998–2012).

БЛЮС Анатолій Григорович – хімік, акад. (2009, чл.-кор. 2000). Н. 8.05.1951 у с. Грушка Хмельниц. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1974) та Київ. ун-т (1989). З 1978 працює в Ін-ті загальної та неорганічної хімії НАН України (з 1993 – зав. відділу). З 2017 – голова Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій при Кабінеті Міністрів України.

Наук. праці присвячено вивченню умов утворення, структури, властивостей складних оксидних систем і розробці на їх основі високоефективних матеріалів. Розробив методи керування властивостями оксидних систем подібних за хімічним складом – від діелектриків до катіонних провідників і

напівпровідників, встановив закономірності формування макрочастинок оксидних систем (ферити, алюмінати, титанати, цирконати) з заданою формою частинок.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. України (2008).

БЛЯШІВСЬКИЙ Микола Федотович – археолог, етнограф і мистецтвознавець, акад. (1919). Н. 24.10.1867 в Умані. Закінчив Київ. (1891) і Новоросійський (1891) ун-ти. В 1902–24 – директор Київ. історичного музею. Був членом Української Центральної Ради. П. 26.04.1926.

Наук. праці присвячено дослідженню археологічних пам'яток різних епох, історії запорізького козацтва, нумізматиці, музейній справі.

БЛЮМ Ярослав Борисович – біолог, акад. (2006, чл.-кор. 1995). Н. 8.04.1956 у с. Топори Житомир. обл. Закінчив Київ. ун-т (1978), де працював до 1987. У 1987–90 – в Ін-ті ботаніки АН УРСР, з 1990 – Ін-ті клітинної біології та генетичної інженерії НАН України (у 1995–2008 – заст. директора), з 2008 – директор Ін-ту харчових біотехнологій і геноміки НАН України.

Наук. праці присвячено проблемам клітинної біології та біотехнології рослин, структури та функцій цитоскелету рослинної клітини. З'ясував роль посттрансляційних модифікацій ядерних білків у регуляції надмолекулярної структури хроматину, розвинув уявлення про біохімічні механізми регуляції структурно-функціональних властивостей хроматину та молекулярну організацію і механізми функціонування цитоскелету клітин вищих рослин.

Держ. пр. України (2012). Засл. діяч науки і техніки України (2016). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (2002).

П.Г. Богач

В.Л. Богданов

М.М. Боголюбов

О.О. Богомолець

БОГАТСЬКИЙ Олексій Всеволодович – хімік, акад. (1976, чл.-кор. 1972). Н. 25.08.1929 в Одесі. Закінчив Одес. ун-т (1951), де працював до 1975 (з 1959 – зав. кафедри, з 1970 – ректор), з 1977 – директор Фізико-хімічного ін-ту АН УРСР і голова Південного наук. центру АН УРСР. П. 19.12.1983.

Наук. праці присвячено стереохімії органічних сполук, конформаційному аналізу, хімії біологічно активних речовин, розробці методів органічного синтезу, хімії макроциклів. Відкрив каталітичну реакцію конденсації 1,3-гліколей з карбонільними сполуками і ефірами мінеральних кислот, розробив методи синтезу і вивчив структуру та комплексоутворюючі властивості макроциклічних поліефірів (краун-ефіри) і поліциклічних амінополіефірів (кріптанди). Спільно з ін. одержав і впровадив у виробництво перший вітчизняний транквілізатор – феназепам.

Засл. діяч науки УРСР (1979). Держ. пр. УРСР (1991). Держ. пр. СРСР (1980). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1978). Його ім'я присвоєно Фізико-хімічному ін-ту НАН України.

БОГАЧ Петро Григорович – фізіолог і біофізик, акад. (1978, чл.-кор. 1972). Н. 30.01.1918 у с. Соколівка (тепер

Хмельниц. обл.). Закінчив Ніжин. пед. ін-т (1937). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1939 працював у Київ. ун-ті (з 1964 – зав. кафедри, в 1952–71 – директор НДІ фізіології), з 1978 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 23.06.1981.

Наук. праці присвячено вивченню центральних і периферичних механізмів регуляції діяльності травного апарату, фізіології гіпоталамуса, електрофізіології м'язів, молекулярній біофізиці. Описав низку раніше невідомих моторних рефлексів шлунково-кишкового тракту і створив теорію його періодичної діяльності, відкрив основний закон рефлекторної регуляції рухової діяльності травного апарату.

Держ. нагороди СРСР.

БОГДАНОВ Вячеслав Леонідович – вчений-механік, акад. (2015, чл.-кор. 2012). Н. 25.11.1965 у с. Шамраївка Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1989) і відтоді працює в Ін-ті механіки НАН України; з 1995 – також у Президії НАН України; з 2003 – начальник Науково-організаційного відділу, з 2014 – головний учений секретар НАН України.

Наук. праці в галузі механіки руйнування, тривимірної теорії стійкості деформованих тіл, механіки композит-

них матеріалів. Розробив нові методи дослідження проблем руйнування попередньо напружених матеріалів з дефектами типу тріщин і руйнування деформованих структур при їх стисканні вздовж тріщин.

Засл. діяч науки і техніки України (2013). Держ. пр. України (2009). Орден «За заслуги» III ст. (2008).

БОГОЛЮБОВ Микола Миколайович – фізик-теоретик і математик, акад. (1948, чл.-кор. 1939). Н. 21.08.1909 у Нижньому Новгороді (Росія). В 1925–43 працював на Кафедрі математичної фізики АН УРСР, з 1949 – зав. відділу Математичного ін-ту ім. В.А. Стеклова у Москві та з 1953 – зав. кафедри Моск. ун-ту, водночас з 1956 – в Об'єднаному ін-ті ядерних досліджень в Дубні (в 1965–1989 – директор) та 1966–73 – директор Ін-ту теоретичної фізики АН УРСР, 1936–50 – також проф., зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 13.02.1992.

Дослідження стосуються варіаційного числення, функціонального аналізу, теорії диференціальних рівнянь, теорії ймовірностей, математичної фізики, статистичної механіки, квантової теорії поля і теорії елементарних частинок. Розробив (1934–37) асимптотичний підхід до теорії нелінійних коливань (спільно з М.М. Криловим), або «нелінійну механіку», загальну форму теорії збурень (1946), заклав основи сучасної теорії кінетичних явищ (1947), побудував мікроскопічні теорії надплинності бозе-систем (1947–48) та надпровідності (1957). Запровадив поняття квазісередніх і розробив нову теорію фазових переходів (1963). Спільно з Д.В. Ширковим розробив теорію матриці розсіяння і дав нове формулювання квантової теорії поля (1955). Подав строге доведення

дисперсійних співвідношень, запровадивши поняття амплітуди розсіяння (1956). Незалежно від Й. Намбу спільно з А.Н. Тавхелідзе і Б.В. Струмінським запровадив квантове число–колір, побудував тритриплетну теорію кварків з цілими зарядами (1955). Засновник наук. шкіл у Києві, Москві та Дубні.

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1969, 1989). Ленінська пр. (1958). Держ. пр. СРСР (1947, 1953, 1984). Засл. діяч науки УРСР (1970). Пр. ім. М.М. Крилова (1965). Ордени та медалі СРСР. Акад. АН СРСР (1953). Почесний член багатьох академій наук. Президією НАН України засновано премію імені М.М. Боголюбова, його ім'я присвоєно Ін-ту теоретичної фізики НАН України.

БОГОМОЛЕЦЬ Олександр Олександрович – патофізіолог, акад. і організатор науки (1929), президент АН УРСР (1930–46). Н. 24.05.1881 у Києві. Закінчив Новоросійський ун-т в Одесі (1906). З 1930 – директор Ін-ту експериментальної біології і патології і з 1934 – Ін-ту клінічної фізіології АН УРСР (Київ). П. 19.07.1946.

Наук. праці присвячено патофізіології, ендокринології, дослідженню вегетативної нервової системи, проблемам довголіття, онкології. Розробив вчення про значення фізіологічної системи сполучної тканини і методи цитотоксичної стимуляції її функцій, антиретікулярну цитотоксичну сироватку спільно з ін. створив технологію консервування крові та заклав основи геронтології. Створив школу патофізіологів.

Герой Соціалістичної Праці (1944). Держ. пр. СРСР (1941). Засл. діяч науки УРСР (1943). Ордени та медалі СРСР. Акад. НАН СРСР (1932). Президією

В.І. Большаков

М.Г. Бондар

Б.І. Бондаренко

В.Г. Бондарчук

АН України засновано премію імені О.О. Богомольця. Його ім'я присвоєно Ін-ту фізіології НАН України і Нац. мед. ун-ту в Києві.

БОЛЬШАКОВ Вадим Іванович – учений-металург і механік, акад. (2009, чл.-кор. 2000). Н. 3.09.1938 у Дніпропетровську (нині Дніпро). Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1960) і працював в Ін-ті чорної металургії НАН України (з 1988 – заст. директора, з 1996 – директор), водночас з 1989 – проф. Нац. металургійної академії України. П. 28.06.2015.

Наук. дослідження в галузі технології доменної плавки, динаміки металургійних машин. Виконав цикл робіт зі створення, вдосконалення, дослідження та освоєння безконусних завантажувальних пристроїв, систем контролю та керування на доменних печах великого об'єму. Розвинув технологію виробництва чавуну в доменних печах великого об'єму з застосуванням комбінового дуття.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» III ст. (2003). Держ. пр. України (2000). Пр. ім. З.І. Некрасова (1999).

БОНДАР Микола Герасимович – учений-механік, акад. (1979). Н. 19.12.1920 у Києві. Закінчив Дніпропетр.

ін-т інженерів залізничного транспорту (1943), де працював з 1949 (з 1955 – зав. кафедри). П. 17.12.1994.

Наук. праці в галузі нелінійної механіки і динаміки мостів. Розробив динамічний метод розрахунку мостів і метод змінного масштабу для перетворення нелінійних рівнянь в механіці на лінійні.

Засл. діяч науки УРСР (1976). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.М. Динника (1986).

БОНДАРЕНКО Борис Іванович – матеріалознавець, акад. (2006, чл.-кор. 1992). Н. 24.06.1938 в Запоріжжі. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1960). З 1961 працює в Ін-ті газу НАН України (з 1986 – зав. відділу, з 2004 – директор).

Наук. праці в галузі термодинаміки й технології термічних процесів гетерогенних систем. Розробив теорію та технологію відновлення металів, одержання та хімікотермічної обробки металевих і керамічних порошоків. Під його керівництвом створено газощільні конвеєрні печиводневого відпалу

Держ. пр. України (2007). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Пр. ім. М.М. Доброхотова (2004).

БОНДАРЧУК Володимир Гаврилович – учений-геолог, організатор освіти, урядовець (акад. 1951, чл.-кор. 1948). Н.

І.П. Бородін

С.Я. Брауде

М.С. Бродин

О.І. Бродський

29.07.1905 у с. Дениші (тепер Житомир. обл.). Закінчив Житомир. ін-т народної освіти (1924). У 1944–51 – ректор Київ. ун-ту, 1951–53 – заст. Голови Ради Міністрів УРСР, 1953–63 – директор, 1963–86 – зав. відділу Ін-ту геологічних наук АН УРСР. П. 27.02.1993.

Наук. праці присвячено регіональній геології, тектоніці, геоморфології, прикладній і теоретичній геології. Створив теорію тектоорогені та, вчення про тектоносферу Землі, основним положенням якого є єдність розвитку структури і рельєфу планети. Спільно з ін. уклав тектонічну мапу території УРСР і Молдав. РСР. Створив наук. школу.

Засл. діяч науки УРСР (1970). Держ. пр. УРСР (1976). Ордени та медалі СРСР.

БОРОДІН Іван Парфенович – ботанік, акад. (1925). Н. 30.01.1847 у Новгороді (Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1869). З 1880 – проф. Лісового ін-ту в Петербурзі. П. 5.03.1930.

Наук. праці присвячено анатомії та фізіології рослин. Досліджував дихання рослин, розподіл хлорофілу в їх зеленних частинах, кристалічні утворення у клітинах.

Акад. Петерб. АН (1902).

БРАУДЕ Семен Якович – радіофізик, акад. (1969, чл.-кор. 1958). Н. 28.01.1911

у Полтаві. Закінчив Харків. фізико-математичний ін-т (1932). В 1931–55 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, 1955–80 – заст. директора, 1980–85 – зав. відділу Ін-ту радіофізики і електроніки АН УРСР, 1985–87 – Радіоастрономічного ін-ту АН УРСР, з 1987 – радник при дирекції ін-ту. П. 29.06.2003.

Наук. праці стосуються електроніки надвисоких частот, поширення радіохвиль, радіоастрономії. Розробив спільно з ін. ряд радіотелескопів, в т.ч. УТР-2 та системи інтерферометрів УРАН. Засновник радіоокеанографії. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Орден «За заслуги» І та ІІ ст. (2001, 1998). Почесна відзнака Президента України (1995). Держ. пр. України (1991, 1997). Держ. пр. СРСР (1952). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Є.П. Федорова (2006). Президією НАН України засновано премію імені С.Я. Брауде.

БРОДИН Михайло Семенович – фізик, акад. (1982, чл.-кор. 1972). Н. 30.09.1931 у с. Сівка-Войнилівська (тепер Івано-Франків. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1953) і працює в Ін-ті фізики НАН України (з 1965 – зав. відділу, у 1987–2006 – директор, з 2006 – почес-

В.С. Будник

П.П. Будников

В.П. Бузескул

Л.А. Булавін

ний директор), також 1990–98 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці стосуються оптики неметалічних кристалів, фізики екситонів, нелінійної кристалооптики, квантової електроніки. Виявив ефекти просторової дисперсії в кристалах з екситонним поглинанням, зокрема на фоторефрактивних середовищах. Створив низку лазерів. Розвинув нелінійну кристалооптику напівпровідників.

Ленінська пр. (1966). Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2012, 2008, 1999). Держ. пр. УРСР та України (1974, 1994). Держ. пр. СРСР (1982). Орден та медалі СРСР. Пр. ім. К.Д. Синельникова (1998).

БРОДСЬКИЙ Олександр Ілліч – фізико-хімік, акад. (1939). Н. 19.06.1895 у Катеринославі (тепер Дніпро). Закінчив Моск. ун-т (1922). З 1927 працював в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР (Дніпропетровськ) (з 1939 – директор). П. 21.08.1969.

Наук. праці в галузі електрохімії, хімії ізотопів, теорії хімічної будови і реакційної здатності. Вперше в Європі одержав важку воду (1934) та перші в СРСР концентрати важких ізотопів кисню O^{18} та азоту N^{15} . Створив наукову школу.

Герой Соціалістичної Праці (1969). Держ. пр. СРСР (1946). Засл. діяч науки УРСР (1965). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені О.І. Бродського.

БУДНИК Василь Сергійович – учений-механік, акад. (1967, чл.-кор. 1964). Н. 24.06.1913 у с. Семенівка (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Моск. авіаційний ін-т (1940). В 1954–1972 – заст. головного конструктора КБ «Південне», з 1972 – зав. відділу Дніпропетр. відділення Ін-ту механіки АН УРСР, у 1980–88 – Ін-ту технічної механіки АН УРСР, з 1988 – радник при дирекції ін-ту. П. 8.03.2007.

Наук. праці стосуються теоретичної і прикладної механіки літальних апаратів. Керував і брав безпосередню участь у розробці низки зразків ракетно-космічної техніки, зробив внесок у створення основ проектування ракетно-космічних систем та їх елементів.

Герой Соціалістичної Праці (1959). Ленінська пр. (1960). Засл. діяч науки УРСР (1983). Ордени князя Ярослава Мудрого V ст. (2004), «За заслуги» ІІІ ст. (1998), ордени та медалі СРСР. Пр. ім. М.К. Янгеля (1982).

БУДНИКОВ Петро Петрович – хімік, акад. (1939). Н. 21.10.1885 у Смоленську (Росія). Закінчив Ризький політехн.

І.М. Буланкін

А.Ф. Булат

ін-т (1911). В 1926–41 – зав. кафедри Харків. хіміко-технологічного ін-ту, 1944–68 – Моск. хіміко-технологічного ін-ту. П. 6.12.1968.

Наук. праці присвячено хімії, фізико-хімії, колоїдній хімії і термодинаміці силікатів, алюмосилікатів, карбонатів, сульфатів, гідратів, алюмінатів, карбідів, високовогнетривких окислів, дослідженню твердофазових реакцій.

Герой Соціалістичної Праці (1965). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1943). Держ. пр. СРСР (1942, 1950, 1952). Ордени та медалі СРСР.

БУЗЕСКУЛ Владислав Петрович – історик, акад. (1925). Н. 8.03.1858 у с. Попівка (тепер Харків. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1880), де викладав (з 1890 – проф.). П. 1.06.1931.

Наук. праці стосуються соціальної та економічної історії Стародавньої Греції, джерелознавства, історіографії. Розкрив історично-прогресивний характер афінської рабовласницької демократії, популяризував античну історію.

Акад. АН СРСР (1922).

БУЛАВІН Леонід Анатолійович – фізик, акад. (2006, чл.-кор. 1995). Н. 18.08.1945 у Полтаві. Закінчив Київ. ун-т (1967), де працює (з 1989 – проф. і зав. кафедри, 1990 – 2007 – декан факультету).

Наук. праці присвячено фізиці рідин, фізиці фазових перетворень та критичних явищ, нейтронним дослідженням конденсованих систем. Вперше застосував методи квазіпружного, непружного, малокутового розсіяння та пропускання повільних нейтронів для систематичних досліджень рівноважних і кінетичних властивостей рідин і полімерів.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден «За заслуги» II та III ст. (2009, 2004), держ нагороди СРСР. Держ. пр. України (2012). Пр. ім. О.І. Лейпунського (2011).

БУЛАНКІН Іван Миколайович – біохімік, акад. (1951, чл.-кор. 1939). Н. 3.02.1901 у с. Теньки (тепер Татарстан). Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1926). У 1934–41 і з 1944 – зав. кафедри, з 1945 – ректор Харків. ун-ту. П. 31.10.1960.

Наук. праці в галузі хімії білків, вікової і порівняльної біохімії. Розробив методи одержання очищених препаратів желатину та консервування крові.

Засл. діяч науки УРСР (1951). Держ нагороди СРСР.

БУЛАТ Анатолій Федорович – учений в галузі гірничої механіки, акад. (2000, чл.-кор. 1995). Н. 17.12.1947 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1972). З 1965 працює в Ін-ті геотехнічної механіки НАН України (з 1986 – заст. директора, з 1992 – директор). З 2004 – академік-секретар Відділення НАН України, з 2008 – також голова Придніпровського наукового центру НАН і МОН України.

Наук. праці стосуються механіки та механізмів руйнування гірських порід, створення нових високоефективних технологій видобування та переробки мінеральної сировини. Спільно з ін. вста-

Л.А. Булаховський

М.П. Булгаков

Б.В. Буркинський

З.А. Бутенко

новив керованого вивільнення енергії закономірності вкрай напруженого гірського масиву на значних глибинах.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2018), «За заслуги» III ст. (2006). Держ. пр. України (1996). Пр. ім.О.М. Динника (1992).

БУЛАХОВСЬКИЙ Леонід Арсенійович – мовознавець, акад. (1939). Н. 14.04.1888 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1910), де викладав (з 1921 – проф.). У 1944–61 – директор Ін-ту мовознавства АН УРСР, одночасно в 1946–60 – зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 4.04.1961.

Наук. праці присвячено загальному, рос. і укр. мовознавству, славістиці, методиці викладання мов. Автор низки підручників для вищої школи з курсів укр. та рос. мов.

Засл. діяч науки УРСР (1941). Ордени та медалі СРСР. Чл.-кор. АН СРСР (1946).

БУЛГАКОВ Микола Петрович – океанограф, акад. (1992, чл.-кор. 1982). Н. 7.12.1929 в с. Ясенки Курської обл. (Росія). У 1953 закінчив Вище арктичне морське училище (Ленінград). В 1960–76 працював у Тихоокеанському океанологічному ін-ті АН СРСР (з 1975 – заст. директора). З 1976 – зав. відді-

лу, у 1981–84 – заст. директора Морського гідрофізичного ін-ту АН УРСР. У 1984–86 – генеральний директор Гвінейського наук. центру АН УРСР (м. Конакрі). П. 7.09.2004.

Наук. праці присвячено формуванню крупномасштабної структури Світового океану. Дослідив перебіг фізичних процесів у акваторіях Тихого, Індійського та Атлантичного (Гвінейський сектор і Карібське море) океанів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2000). Пр. ім. В.І. Вернадського (1999).

БУРКИНСЬКИЙ Борис Володимирович – учений-економіст, акад. (2003, чл.-кор. 1995). Н. 3.11.1942 у м. Вознесенськ Миколаїв. обл. Закінчив Одес. технологічний ін-т (1965). У 1970–91 працював у Одес. відділенні Ін-ту економіки АН УРСР (з 1980 – керівник). З 1991 – директор Ін-ту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (Одеса).

Наук. праці присвячено проблемам економіки промисловості та економіко-екологічним дослідженням приморських регіонів. Одним із перших розпочав дослідження інтеграційних форм відкритої економіки як провідного стратегічного напрямку в розвитку регіонів.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» II та III ст. (2008, 2002). Держ. пр. України (2003). Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (2006).

БУТЕНКО Зоя Андріївна – патологіолог, онколог, акад. (1990, чл.-кор. 1978). Н. 1.09.1928 у с. Багата Чернещина Харків. обл. Закінчила Київ. мед. ін-т (1949). У 1961–71 працювала в Києві. НДІ експериментальної і клінічної онкології, з 1971 – зав. відділу Ін-ту експериментальної патології, онкології

і радіобіології НАН України (Київ). П. 21.04.2001.

Наук. праці присвячено дослідженню причин лейкозу, механізму його розвитку та факторів антиканцерогенезу. З'ясувала роль РНК у злоякісній трансформації клітин крові, одержала дані про структурні та функціональні порушення геному, асоційовані з лейкозогенезом.

Держ. пр. УРСР (1981). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1981).

ВАВИЛОВ Микола Іванович – біолог, акад. (1929). Н. 25.11.1887 у Москві. Закінчив Моск. сільськогосподар. ін-т (1911). З 1921 – директор Всесоюз. ін-ту рослинництва, з 1930 – також директор Ін-ту генетики АН СРСР, у 1929–35 – президент ВАСГНІЛ (Москва). В 1940 на підставі сфабрикованих звинувачень заарештований, помер в ув'язненні 26.01.1943, реабілітований помертвено 1955.

Наук. праці в галузі ботаніки, генетики та селекції рослин. Обґрунтував еколого-географічні принципи селекції в рослинництві, відкрив закон гомологічних рядів у спадковій

мінливості (1920), розробив теорію про світові центри походження культурних рослин (1930). Обґрунтував вчення про імунітет рослин, зробив істотний внесок у розвиток поняття біологічного виду. Створив наукову школу.

Пр. ім. В.І. Леніна (1926). Акад. АН СРСР (1929).

ВАЛЬТЕР Антон Карлович – фізик, акад. (1951). Н. 24.12.1905 у Петербурзі. Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1926). З 1930 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, одночасно в 1937–64 – зав. кафедри Харків. ун-ту. П. 13.07.1965.

Наук. праці в галузі техніки високих напруг, ядерної фізики, вакуумної техніки, прискорювальної техніки, фізики високих енергій. Спільно з ін. вперше в СРСР (1932) розщепив ядро атома літію штучно прискореними протонами. Керував спорудженням низки електростатичних прискорювачів і лінійного прискорювача електронів на 2 Гев. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1955). Держ. премія України (1993, посмертно). Держ. нагороди СРСР.

М.І. Вавилов

А.К. Вальтер

Є.С. Варга

А.О. Василенко

М.П. Василенко

В.П. Васильєв

ВАРГА Євген Самійлович – економіст, акад. (1939). Н. 6.11.1879 у Будапешті. З 1919 жив у СРСР. У 1927–47 – директор Ін-ту світового господарства і світової політики АН СРСР у Москві. П. 7.10.1964.

Наук. праці в галузі політичної економії. Досліджував основні проблеми світового капіталістичного господарства (теорія та історія економічних циклів і криз), теорії грошей, аграрних проблем, світової економічної кон'юнктури. Розкрив проблему тимчасового пом'якшення протиріч капіталістичної системи (держ.-монополістичний капіталізм). Активний діяч Комінтерну.

Ленінська пр. (1963). Ордени та медалі СРСР. Акад. АН СРСР (1939).

ВАСИЛЕНКО Андрій Овер'янович – учений в галузі машинобудування і механіки, акад. (1948, чл.-кор. 1939). Н. 5.11.1891 у с. Біленьке (тепер Запоріж. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1923). У 1944–58 – директор Ін-ту машинобудування і сільськогосподар. механіки АН УРСР, одночасно в 1946–59 – проф. Київ. автомобільно-дорожнього ін-ту. П. 5.07.1963.

Наук. праці присвячено дослідженню та конструюванню сільськогосподар. машин. Розробив і впровадив у виробництво низку навісних і причіпних

сільськогосподар. машин та знарядь малої механізації трудомістких процесів у сільському господарстві.

Держ. пр. СРСР (1950). Держ.нагороди СРСР.

ВАСИЛЕНКО Микола Прокопович – історик, політичний і громадський діяч, акад. (1920), в липні 1921 – лютому 1922 – президент ВУАН. Н. 14.02.1866 у с. Єсмань (тепер селище Червоне Сумської обл.). Закінчив Дерпт. ун-т (1890). В 1893 – 1903 викладав у київ. гімназіях, 1917 – попечитель Київ. учбової округи, в квітні – жовтні 1918 – міністр освіти і мистецтва України, 1925–29 – голова Соціально-економічного відділу ВУАН та 1925–33 – Постійної комісії по вивченню західноруського та укр. права. Протягом вересня 1923 – листопада 1924 безпідставно репресований і засуджений на 10 років позбавлення волі, але внаслідок клопотань 1925 помилуваний. П. 3.10.1935.

Наук. праці присвячено історії держави і права, історії та історіографії України, біографістиці. Автор «Нарисів з історії Західної Русі та України». Редагував «Записки Соціально-економічного відділу», праці Комісії для вивчення історії західно-руського та українського права тощо.

Г.Д. Вервес

В.І. Вернадський

Президією НАН України засновано премію імені М.П. Василенка.

ВАСИЛЬЄВ Вадим Петрович – зоолог-ентомолог, акад. (1964). Н. 31.12.1912 в Одесі. Закінчив Харків. сільськогосподар. ін-т (1935). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1953–56 – директор Ін-ту ентомології і фітопатології АН УРСР, в 1956–79 – директор, з 1979 – наук. консультант Укр. НДІ захисту рослин. П. 24.09.2003.

Наук. праці стосуються захисту рослин від шкідників. Розробив системи заходів боротьби з шкідниками плодових культур у різних природних зонах Європейської частини СРСР і Кавказу, запропонував ефективні способи боротьби з буряковим довгонощиком.

Засл. діяч науки УРСР (1973). Держ. пр. УРСР (1976). Ордени та медалі СРСР.

ВЕРВЕС Григорій Давидович – літературознавець, акад. (1995, чл.-кор. 1978). Н. 15.04.1920 у селищі Петрове Кіровоград. обл. Закінчив Об'єданий укр. ун-т у Кзил-Орді (1942). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1945 працював в Ін-ті літератури НАН України (з 1958 – зав. відділу). П. 9.01.2001.

Наук. праці присвячено історії слов'янських літератур, міжслов'янських

літературних зв'язків, сучасному літературному процесу. Досліджував творчість Т.Шевченка, І.Франка, Ю.Словацького, В.Оркана та ін. в контексті укр.-польських літературних взаємин.

Орден «За заслуги» III ст. (1998), ордени та медалі СРСР. Пр. ім. І.Я. Франка (1997).

ВЕРНАДСЬКИЙ Володимир Іванович

– природодослідник, історик, філософ і організатор наук, акад. (1918), перший президент УАН (1918–21). Н. 12.03.1863 у Петербурзі. Закінчив Петерб. ун-т (1885). У 1890–1911 працював у Моск. ун-ті (з 1898 – проф.). У 1918 – голова Комісії по заснуванню Української академії наук у Києві. В 1922–39 – директор Радієвого ін-ту АН СРСР у Ленінграді та 1927–39 – Біогеохімічної лабораторії (в подальшому – Ін-т геохімії та аналітичної хімії ім. В.І. Вернадського АН СРСР у Москві). П. 6.01.1945.

Наук. праці в галузі мінералогії, кристалографії, історії і філософії природознавства, а також геохімії, біогеохімії і радіогеології, засновником яких є. Розробив вчення про біосферу, зокрема ноосферу. Досліджував геохімічні закономірності будови і складу Землі, хімічний склад земної кори і гідросфери, міграцію хімічних елементів у земній корі, розподіл та роль радіоелементів у її еволюції. Розробив теорію про провідну роль живих істот у геохімічних процесах та теорію походження мінералів. Створив наукову школу.

Акад. Петерб. АН (1909). Держ. пр. СРСР (1943). Почесний член багатьох академій та наук. товариств. Організатор низки наук. установ. Його ім'я присвоєно Національній бібліотеці України та Ін-ту загальної та неорга-

М.С. Веселовський

Б.І. Веркін

Г.М. Висоцький

В.П. Вишневський

нічної хімії НАН України. Президією НАН України засновано Золоту медаль (2003) та премію імені В.І.Вернадського (присуджувалася у 1973–2007).

ВЕСЕЛОВСЬКИЙ Микола Сергійович – біофізик, акад (2009, чл.-кор. 2003). Н. 6.01.1950 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1972). З 1972 працює в Ін-ті фізіології НАН України (в 1989–95 та з 2016 – заст. директора, з 2004 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються біофізики нервової системи, молекулярних механізмів її функціонування. Відкрив низку електрокерованих іонних каналів, зокрема новий тип низькопорогових кальцієвих, чим започаткував новий напрям у нейрофізіології.

Держ. пр. України (2003). Засл. діяч науки і техніки України (2007). Пр. ім. О.О. Богомольця (2005), П.Г. Костюка (2017).

ВЕРКІН Борис Ієреміївич – фізик, акад. (1972, чл.-кор. 1961). Н. 8.08.1919 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1946–60 працював у Харківському фізико-технічному ін-ті, в 1960–88 – директор, з 1988 – почесний директор Фізико-технічного ін-ту низьких температур АН УРСР в Харкові. П. 12.06.1990.

Наук. праці стосуються фізики й техніки низьких температур, електронних властивостей твердих тіл, надпровідності, низькотемпературного і вакуумного матеріалознавства, криогенної біології і медицини. Спільно з Б.Г. Лазаревим відкрив і вивчив осциляції магнітної сприйнятливості у широкого кола металів, показавши загальнометалічну природу таких осциляцій, розробив метод.

Держ. пр. УРСР (1973). Держ. пр. СРСР (1978). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені Б.І. Веркіна, його ім'я присвоєно Фізико-технічному ін-ту низьких температур НАН України.

ВИСОЦЬКИЙ Георгій Миколайович – учений-лісівник, ґрунтознавець, геоботанік, гідролог, акад. (1939). Н. 19.02.1865 у с. Микитівка (тепер Сумської обл.). Закінчив Петровську сільськогосподар. академію (1890). У 1926–30 – зав. кафедри Харків. ін-ту сільського і лісового господарства. П. 6.04.1940.

Досліджував вплив лісу на водний режим місцевості, підбір лісових порід для степового лісорозведення, типологію лісонасаджень. Розробив основи орокліматичної класифікації ґрунтів, теорію трансгресивної ролі лісів, кла-

І.М. Вишневський

А.Д. Візір

П.А. Власюк

ві характеристики, встановив аномалії в процесах внутрішньої конверсії електронів, нові канали розпаду ядра через «електронні містки», існування тороїдних моментів у ядрі, новий ефект збудження ядер при анігіляції позитронів.

сифікацію дібров, деревно-чагарниковий і деревно-тіньовий типи лісових насаджень для степових умов.

ВИШНЕВСЬКИЙ Валентин Павлович – учений-економіст, акад. (2012, чл.-кор. 2006). Н. 8.06.1958 у Сумах. Закінчив Харків. інженерно-економічний ін-т (1980) і з цього часу працює в Ін-ті економіки промисловості НАН України (з 2002 – зав. відділу, 2011 – заст. директора).

Наук. праці присвячено проблемам розвитку і фінансового регулювання промисловості, зокрема сфери оподаткування і фінансів підприємств. Розробив концепцію оподаткування підприємств, сприятливого стосовно вітчизняного товаровиробника.

ВИШНЕВСЬКИЙ Іван Миколайович – фізик, акад. (1995, чл.-кор. 1990). Н. 26.05.1938 у с. Табори Житомир. обл. Закінчив Кам'янець-Подільський пед. ін-т (1960). З 1970 працював в Ін-ті ядерних досліджень НАН України (у 1984–2016 – зав. відділу та директор). П. 6.08.2017.

Наук. праці в галузі експериментальної і прикладної ядерної фізики, ядерної енергетики та радіоекології. Відкрив декілька сотень збуджених рівнів у багатьох ядрах, визначив їхні кванто-

Засл. діяч науки УРСР (1986). Держ. пр. України (1999). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2006). Пр. ім. К.Д.Синельникова (1990).

ВІЗІР Анатолій Дмитрович – учений-терапевт, акад. (1992, чл.-кор. 1991). Н. 31.07.1929 в Ромодані Полтав. обл. Закінчив Харків. мед. ін-т (1953), де працював у 1956–66. З 1966 – зав. кафедри, з 1974 – ректор Запоріж. мед. ін-ту. П. 20.12.2002.

Наук. праці присвячено визначенню ролі нейрогуморальних механізмів у розвитку серцево-судинних захворювань, вивченню взаємозв'язку й ативності функціонування всіх ланок симпатико-адреналової, ренін-ангіотензин-альдостеронової та калікреїн-кінінової систем, нейропептидів і плазмових простагландинів за різних варіантів гіпертонічної хвороби, цереброішемічної гіпертензії, ішемічної хвороби серця, серцево-судинної і легенево-серцевої недостатності.

Засл. працівник вищої школи УРСР (1978). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (1999, 1997), ордени та медалі СРСР. Акад. НАМН України (1993).

ВЛАСЮК Петро Антипович – фізіолог рослин, агрохімік і ґрунтознавець, акад. (1948, чл.-кор. 1939). Н.

К.Г. Воблий

О.Ф. Возіанов

М.С. Возняк

І.Д. Войтович

3.02.1905 у с. Чемериське (тепер Черкас. обл.). Закінчив Уман. (1926) і Ленінград. (1930) сільськогосподар. ін-ти. У 1946–80 працював в Ін-ті фізіології рослин АН УРСР (у 1952–73 – директор), 1948–56 – також голова Відділу АН УРСР, 1956–62 – президент Укр. академії сільськогосподар. наук. П. 18.03.1980.

Розробив органо-мінеральну систему добрив рослин у сівозмінах, яка сприяла значній економії добрив і підвищенню продуктивності рослинництва, провів дослідження зі збагачення органічних добрив мікроелементами та адсорбентами і запропонував ефективні способи виготовлення біологічно збагачених компостів. Розробив метод оцінки життєздатності рослин у зимовий період.

Засл. діяч науки УРСР (1956). Ордени та медалі СРСР.

ВОБЛИЙ Костянтин Григорович – учений-економіст, акад. (1919), віце-президент ВУАН (1928–30). Н. 27.05.1876 у с. Царичанка (тепер Дніпропетр. обл.). Закінчив Варшав. ун-т (1904). У 1939–42 – зав. відділу, з 1942 – директор Ін-ту економіки АН УРСР. П. 12.09.1947.

Наук. праці присвячено проблемам розвитку і розміщення продуктивних

сил України, зокрема цукрової промисловості, комплексному розв'язанню проблеми Дніпра, економічній географії України, створенню нових галузей промисловості та комплексному розвитку регіонів. Розробив наукову схему економічного районування України.

Засл. діяч науки УРСР(1944). Держ. нагороди СРСР.

ВОЗІАНОВ Олександр Федорович – учений в галузі фізіології і медицини, акад. (1991, чл.-кор. 1990), Герой України (2000). Н. 2.10.1938 в Мелітополі. Закінчив Київ. мед. ін-т (1962), де працював у 1968–87 (з 1979 – зав. кафедри). З 1987 – директор Ін-ту урології і нефрології, у 2001–11 – Ін-ту урології НАМН України, Академії мед. наук України, у 1994 – член Президії НАН України. П. 7.05.2018.

Наук. праці присвячено питанням діагностики і лікування урологічних захворювань. Вперше в країні запровадив радикальну операцію раку передміхурової залози, вдосконалив діагностику аденоми, передраку і раку передміхурової залози із застосуванням імуногістохімічного моніторингу. Заснував першу в Україні лабораторію термодіагностики, перше відділення екстракорпорального дроблення каменів нирок та відділення ендоскопічної урології.

Д.В. Волков

С.В. Волков

Засл. діяч науки УРСР (1986). Орден Держави (2000), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (1999, 1998). Почесна відзнака Президента України (1996). Держ. пр. УРСР та України (1983, 2001). Пр. ім. О.О. Богомольця (2001). Акад. НАМН України (1993), її президент у 1993–2011.

ВОЗНЯК Михайло Степанович — літературознавець і фольклорист, акад. (1929). Н. 13.10.1881 у с. Вільки Мазовецькі (тепер с. Волиця Львів. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1908), де працював (з 1939 — проф., з 1944 — зав. кафедри); з 1951 — зав. відділу Ін-ту суспільних наук АН УРСР у Львові. В 1934 був разом з К.Й.Студинським необгрунтовано виключений з членів Академії, 1939 поновлений. П. 20.11.1954.

Автор праць з історії давнього укр. письменства, про життя і творчість І.Котляревського, Г.Квітки-Основ'яненка, Т.Шевченка, Л.Боровиковського, М.Шашкевича, Панаса Мирного, І.Нечужа-Левицького, П.Грабовського, М.Коцюбинського, Лесі Українки, В.Стефаніка, з фольклору, історії укр. театру, міжслов'янських культурних взаємин, мовознавства, історії правопису.

ВОЙТОВИЧ Ігор Данилович — учений в галузі інформатики та обчислю-

вальної техніки, акад. (2009, чл.-кор. 1995). Н. 13.09.1932 у с. Телиленці Вінниць. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1956). З 1959 працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1981 — зав. відділу). П. 14.02.2014.

Наук. праці присвячено створенню систем реєстрації та обробки надслабких сигналів, мікроелектронної елементної бази обчислювальної техніки, кріогенній електроніці.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Держ. пр. України (2007). Пр. ім. В.М. Глушкова (2013).

ВОЛКОВ Дмитро Васильович — фізик-теоретик, акад. (1988, чл.-кор. 1976). Н. 3.07.1925 у Ленінграді. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. ун-т (1952). З 1956 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1967 — керівник лабораторії). П. 5.01.1996.

Наук. праці в галузі теорії елементарних частинок і теорії поля. Незалежно від ін. запровадив 1972 поняття суперсиметрії і побудував теорії суперсиметрії та супергравітації.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. пр. України (2009, посмертно). Орден та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені Д.В. Волкова.

ВОЛКОВ Сергій Васильович — учений-імік, акад. (1992, чл.-кор. 1978). Н. 16.01.1935 у Москві. Закінчив Моск. хіміко-технологічний ін-т (1959). У 1959–70 працював в Ін-ті загальної і неорганічної хімії АН УРСР, 1970–74 — в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР. З 1974 — зав. відділу, з 1992 — директор Ін-ту загальної і неорганічної хімії НАН України. П. 9.03.2016.

Наук. праці в галузі фізико-неорганічної хімії, високотемпературної

М.М. Волкович

В.П. Воробійов

В.М. Ворона

Д.С. Воронцов

неорганічної хімії, хімії та електрохімії неорганічних сполук у розплавах. Автор низки методів високотемпературної спектроскопії розплавів та пари неорганічних сполук. Сформулював поняття дискретної координаційної сполуки у розплавленому середовищі, визначив основні ознаки, що зумовлюють її індивідуальність, виявив нові види сполук в іонних розплавах – гетероядерні, рідкокристалічні, оксигеновані комплекси металів, що суттєво розширило можливості керування реакційною здатністю розплавів. Створив наук. школу.

Держ. пр. України (1995). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2016, 2004). Пр. ім. О.О. Чугаєва (1978), Л.В. Писаржевського (1983), О.І. Бродського (2001).

ВОЛКОВИЧ Микола Маркіянович – учений-хірург, акад. (1928). Н. 8.12.1858 у м. Городня (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1882), де працював (з 1903 – проф.); з 1923 – зав. Київ. н.-д. кафедри хірургії. П. 11.07.1928.

Наук. праці присвячено вивченню зоба, риносклероми, апендициту, жовчокам'яної хвороби, раку горла, пошкоджень кісток і суглобів. Запропонував низку нових операцій.

ВОРОБІЙОВ Володимир Петрович – учений-анатом, акад. (1934). Н. 27.07.1876 в Одесі. Закінчив Харків. ун-т (1903). У 1917–21 – зав. кафедри Харків. ун-ту, 1921–37 – Харків. мед. ін-ту, одночасно наук. керівник Укр. ін-ту експериментальної медицини. П. 31.10.1937

Відкрив закони структурної організації нервової системи, розвинув учення про цілісність організму, досліджував вплив функцій організму і праці на морфогенез, розробив спосіб бальзамування. Засновник функціональної анатомії і стереоморфології.

Пр. ім. В.І. Леніна (1927).

ВОРОНА Валерій Михайлович – учений-економіст і соціолог, акад. (2006, чл.-кор. 2000). Н. 5.03.1940 у м. Речиця Гомел. обл. (Білорусь). Закінчив Київ. ун-т (1967). В 1967–80 та 1985–88 працював у Київ. ін-ті народного господарства (1977–80 – проректор), 1988–92 – зав. відділу Ін-ту філософії АН УРСР, з 1992 – директор Ін-ту соціології НАН України.

Наук. праці в галузі політичної економії та соціології праці. Очолював моніторингові дослідження розвитку українського суспільства та соціальних наслідків Чорнобильської катастрофи.

Є.П. Вотчал

О.С. Вялов

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2015). Орден «За заслуги» III ст. (2008).

ВОРОНЦОВ Данило Семенович – фізіолог, акад. (1957, чл.-кор. 1939). Н. 24.12.1886 у м. Пропойськ (тепер м. Славгород Могильов. обл., Білорусь). Закінчив Петерб. ун-т (1912). В 1935–41 працював у Київ. мед. ін-ті, 1944–56 – проф. Київ. ун-ту, з 1956 – зав. лабораторії Ін-ту фізіології АН УРСР. П. 12.07.1965.

Наук. праці стосуються фізіології нервової системи, електрофізіології, історії науки.

ВОТЧАЛ Євген Пилипович – ботанік, акад. (1921). Н. 26.10.1864 у Казані (тепер Татарстан). Закінчив Казан. ун-т (1887). У 1898–1922 – проф. Київ. політехн. ін-ту, 1922–32 – Київ. сільськогосподар. ін-ту, 1921–1937 – керівник Кафедри біології сільськогосп. рослин АН УРСР. П. 1.04.1937.

Наук. праці присвячено дослідженню водного режиму та фізіології де-

рев, електро- та агрофізіології. Один із засновників часткової фізіології сільськогосподар. рослин, польової фізіології, теорії врожайності та посухостійкості. Створив наук. школу.

ВЯЛОВ Олег Степанович – учений-геолог і палеонтолог, акад. (1948). Н. 23.01.1904 у Ташкенті (тепер Узбекистан). Закінчив Ленінград. ун-т (1928). З 1949 – зав. відділу Ін-ту геології і геохімії горючих копалин АН УРСР у Львові, 1945–61 – також зав. кафедри Львів. ун-ту. П. 1.06.1988.

Наук. праці в галузі тектоніки, палеонтології, стратиграфії, нафтової геології. Досліджував геологічну будову та історію геологічного розвитку Середньої і Центральної Азії, Криму, Кавказу, Камчатки, Карпат, Антарктиди. Розробив тектонічну схему Карпат, стратиграфію карпатського флішу і неогенових молас Передкарпатського та Закарпатського прогинів, склав прогнозну карту нафтогазоносності західних областей України. Здійснив палеонтологічний опис і запропонував оригінальні класифікації вустричних, форамініфер, криноїдей та ін. груп викопних організмів, заснував і розвинув новий напрям палеонтологічних досліджень – палеоіхнологію (вчення про викопні сліди життєдіяльності організмів).

Держ. пр. СРСР (1947). Держ. пр. УРСР (1986). Засл. діяч науки УРСР (1981). Пр. ім. В.І. Вернадського (1979). Держ. нагороди СРСР.

О.О. Галкін

М.І. Гасик

К.К. Гедройц

В.М. Геєць

ГАЛКІН Олександр Олександрович – фізик, акад. (1965, чл.-кор. 1961). Н. 4.07.1914 у Бердянську. Закінчив Харків. ун-т (1939). У 1937–41 і 1945–60 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, 1960–65 – заст. директора Фізико-технічного ін-ту низьких температур АН УРСР, з 1965 – директор Донец. фізико-технічного ін-ту АН УРСР. П. 22.10.1982.

Наук. праці у галузі фізики твердого тіла, радіоспектроскопії, надпровідності, фізики високих тисків. Спільно з ін. відкрив проміжний фазовий стан в антиферомагнетиках (1968), ефект необоротного індукування магнітного стану речовини сильним магнітним полем (1971), доплерон-фононний резонанс у металах (1977). Розробив метод нестационарної гідроекструзії.

Держ. премія УРСР (1971, 1982). Засл. діяч науки УРСР (1978). Орден та медалі СРСР. Пр. ім. К.Д. Синельникова (1975). Його ім'я присвоєно Донец. фізико-технічному ін-ту НАН України.

ГАСИК Михайло Іванович – учений в галузі металургії, акад. (1990, чл.-кор. 1982). Н. 30.06.1929 в с. Семенівка Запоріж. обл. Закінчив (1954) Дніпропетр. металургійний ін-т

(нині – Держ. металургійна академія), де працює (з 1973 – зав. кафедри).

Наук. праці стосуються електро-металургії сталі, феросплавів та спец-сплавів, електротермії неорганічних матеріалів, розробки технологічних процесів одержання сталі і сплавів, кольорових металів електрометалургійним методом. Розробив ефективні технології рафінування рідких і твердих феросплавів у вакуумі, виплавки високолегованих сталей і сплавів для енергетичного та транспортного машинобудування, нафтогазової промисловості.

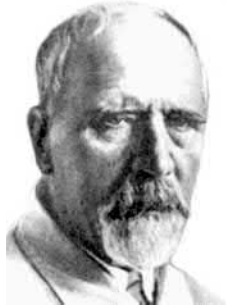
Держ. пр. УРСР та України (1977, 1998, 2004). Засл. діяч науки і техніки України (1999). Пр. ім. Є.О. Патона (1995), З.І. Некрасова (2007), М.М. Доброхотова (2013).

ГЕДРОЙЦ Костянтин Каєтанович – ґрунтознавець і агрохімік, акад. (1930). Н. 6.04.1872 у Бендерах (тепер Молдова). Закінчив Петерб. лісовий ін-т (1898) та Петерб. ун-т (1903). В 1918–30 – зав. кафедри Лісового ін-ту, один з організаторів та керівників (1922–30) агрохімічного відділу Носівської сільськогосподар. дослідної станції. П. 5.10.1932.

Розвинув учення про походження солонців і солодей, запропонував теорію їх меліорації. Розробив вчення про ґрун-

С.М. Гершензон

О.М. Гіляров

Ю.Ю. Глеба

тові колоїди та їх роль в утворенні ґрунту та його плодючості, систему класифікації ґрунтів і методи їх хімічного аналізу.

Акад. АН СРСР (1929). Пр. ім. В.І. Леніна (1927).

ГЕСЦЬ Валерій Михайлович – учений-економіст, акад. (1995, чл.-кор. 1992), віце-президент (2009–15). Н. 20.04.1945 в с. Сезьки Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1968). У 1968–97 працював в Ін-ті економіки НАН України (з 1979 – зав. відділу). З 1997 – директор Ін-ту економіки та прогнозування НАН України, 1998–2009 – також академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці стосуються макроекономічного аналізу та прогнозування, проблем розподілу національного доходу, формування ресурсів споживання та розширення відтворення. Обґрунтував стратегію розвитку економіки України на довгострокову перспективу, висунув концепцію економічного зростання в умовах нестабільності.

Держ. пр. України (2002). Засл. діяч науки і техніки України (2002). Орден «За заслуги І, ІІ та ІІІ ст. (2011, 2008, 2004). Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1991), В.С. Михалевича (2006).

ГЕРШЕНЗОН Сергій Михайлович – учений в галузі молекулярної біології

і генетики, акад. (1976, чл.-кор. 1967). Н. 11.02.1906 у Москві. Закінчив Моск. ун-т (1927). У 1937–63 – зав. відділу Ін-ту зоології АН УРСР, 1937–41 і 1944–48 – також зав. кафедри Київ. ун-ту; 1963–73 – заст.

директора, зав. сектору Ін-ту мікробіології і вірусології АН УРСР, 1968–86 – зав. відділу Ін-ту молекулярної біології і генетики АН УРСР, з 1987 – радник при дирекції Ін-ту фізіології рослин і генетики НАН України (Київ). П. 7.04.1998.

Наук. праці в галузі популяційної та молекулярної генетики, вірусології, еволюційного вчення, історії науки. Відкрив мутагенну дію екзогенних ДНК (хімічний мутагенез), експериментально довів можливість зворотної передачі генетичної інформації від РНК до ДНК, першим зібрав з білків та нуклеїнових кислот живий вірус. Сформулював принципи спрямованого мутагенезу.

Герой Соціалістичної Праці (1990). Держ. пр. УРСР (1981). Орден та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені С.М. Гершензона.

ГІЛЯРОВ Олексій Микитович – філософ, письменник, літературознавець, акад. (1922). Н. 20.12.1855 у Москві. Закінчив Моск. ун-т (1880). З 1891 – проф. Київ. ун-ту. П. 7.12.1938.

Наук. дослідження присвячено теорії пізнання та історії філософії. Автор праць «Значення філософії» (1888), «Джерело про софістів. Платон як істо-

В.М. Глушков

С.Л. Гнатченко

В.М. Гнатюк

Б.В. Гнеденко

ричний свідетель» (1891), «Філософія в її сутності, значенні та історії» (1918–19) та ін.

ГЛЕБА Юрій Юрійович – біолог, акад. (1988, чл.-кор. 1985). Н. 13.06.1949 у с. Шаланки Закарпат. обл. Закінчив Київ. ун-т (1971). У 1974–90 працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР (з 1981 – зав. відділу), 1990–2010 – директор, з 2010 – почесний директор Ін-ту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України, 1990–98 – також академік-секретар Відділення НАН України. З 1999 очолює фірму «Icon Genetics AG» (Німеччина).

Наук. праці в галузі клітинної генної інженерії рослин, клітинної біології, фізіології і генетики. Уперше в СРСР одержав трансгенні рослини тютюну з використанням як *Agrobacterium tumefaciens*, так і прямої трансформації протопластів препаратами плазмідної ДНК. Розробив методи генетичної трансформації рослин із застосуванням мікроін'єкцій рослинних тканин плазмідними ДНК, а також одержання нових фізіологічно активних речовин, синтезованих рослинами, на базі створеного під його керівництвом банку зародкової плазми та колекції екстрактів світової флори; обґрунтував можливість використання рослинних систем для

створення фармакологічних білків із застосуванням технологій транзійентної експресії. Спільно з ін. започаткував нову галузь біотехнології рослин – вірусну векторологію та виробництво антибактеріальних препаратів неантибіотичної природи (харчові добавки).

Держ. пр. УРСР (1989). Держ. пр. СРСР (1984). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1983).

ГЛУШКОВ Віктор Михайлович – учений в галузі математики, кібернетики, обчислювальної техніки та інформатики, акад. (1961, чл.-кор. 1958), віце-президент (з 1962). Н. 24.08.1923 у Ростові-на-Дону (Росія). Закінчив Ростов. ун-т (1948). У 1957–62 – директор Обчислювального центру АН УРСР, з 1962 – Ін-ту кібернетики АН УРСР. П. 30.01.1982.

Наук. праці стосуються алгебри, теорії автоматів, електронних обчислювальних машин, автоматизованих систем керування та систем штучного інтелекту, економічної кібернетики. Розв'язав узагальнену п'яту проблему Гільберта (1957). Побудував теорію локально-нільпотентних локально-бікомпактних груп у цілому (1956) та загальну теорію цифрових автоматів (1964). Спільно з учнями розробив математичну теорію проектування обчислювальних систем (1970), першу автоматичну систему ке-

П.Ф. Гожи́к

М.А. Голубе́ць

рування «Львів» (1970), висунув ідеї інтерпретації мов високого рівня (1963–65) та рекурсивних макроконвейєрних ЕОМ (1974–77). Під його керівництвом створено низку типів цифрових ЕОМ. Засновник наукової школи.

Герой Соціалістичної Праці (1969). Ленінська пр. (1964). Держ. пр. УРСР (1970). Засл. діяч науки УРСР (1978). Держ. пр. СРСР (1968, 1977). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1967), С.О. Лебедева (1979). Акад. АН СРСР (1964). Президією НАН України засновано премію імені В.М. Глушкова, його ім'я присвоєно Ін-ту кібернетики НАН України.

ГНАТЧЕНКО Сергій Леонідович – фізик, акад. (2012, чл.-кор. 2000). Н. 20.03.1947 у Куп'янську Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1971) і працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1995 – зав. відділу, з 2007 – директор).

Наук. дослідження присвячено низькотемпературним магнітним фазовим переходам, властивостям доменних структур, які утворюються під час цих переходів. Виявив і дослідив індуковані полем неколінеарні спінові стани та поверхневі неколінеарні фази.

Держ. пр. України (2004). Орден «За заслуги» III ст. (2008).

ГНАТЮК Володимир Михайлович – фольклорист і етнограф, акад. (1924). Н. 9.05.1871 у с. Велеснів (тепер Тернопіл. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1898) і працював у Наук. товаристві ім. Т.Шевченка, зокрема його вченим секретарем та редактором «Українсько-руської видавничої спілки» (з 1898). П. 6.10.1926.

Наук. праці з порівняльної етнографії, мовознавства, літературної критики. Створив регулярну мережу для збору етнографічних та фольклористичних матеріалів. Видавець прогресивної укр., рос. і світової літератур.

Чл.-кор. Петерб. АН (1909).

ГНЄДЕНКО Борис Володимирович – математик, акад. (1948, чл.-кор. 1945). Н. 1.01.1912 у м. Сімбірськ (тепер Ульяновськ, Росія). Закінчив Саратов. ун-т (1930). У 1945–60 – зав. відділу, у 1955–58 – директор Ін-ту математики АН УРСР, у 1950–58 – також проф. Київ. ун-ту. З 1960 – проф., з 1965 – зав. кафедри Моск. ун-ту. В 1956–58 – голова Відділу АН УРСР. П. 27.12.1995.

Наук. праці в галузі теорії ймовірностей, математичної статистики, теорії надійності, історії математики. Запропонував оригінальний метод, що отримав назву супровідних безгранично-ділимих законів.

Держ. пр. СРСР (1976). Держ. нагороди СРСР.

ГОЖИК Петро Феодосійович – учений-геолог, акад. (2006, чл.-кор. 1995). Н. 21.10.1937 у сел. Гоща (тепер Рівнен. обл.). Закінчив Чернівець. ун-т (1959). З 1960 працює в Ін-ті геологічних наук НАН України (у 1987–97 – заст. директора, з 1997 – директор).

Наук. праці присвячено геології та стратиграфії континентальних і морських міоцен-четвертинних відкладів, металогенії донних відкладів океану,

О.Г. Гольдман

А.М. Гольцев

О.Т. Гончар

В.В. Гончарук

палеонтології, геоєкології, антарктичним дослідженням. Виконав аналіз геологічної будови неоген-четвертинних відкладів та літодинаміки берегової зони Дунай-Дніпровського межиріччя, встановив і описав низку нових таксонів викопних прісноводних моллюсків кайнозою, разом з ін. узагальнив результати моделювання глибинної будови Антарктики і регіонів Південного океану.

Держ. пр. УРСР та України (1989, 2000). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2012, 2008). Пр. ім. П.А. Тутковського (2008).

ГОЛУБЕЦЬ Михайло Андрійович – ботанік, акад. (1990, чл.-кор. 1978). Н. 30.10.1930 у с. Великий Любін (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. сільськогосподар. ін-т (1953). У 1970–73 – директор Держ. природознавчого музею АН УРСР, 1974–91 – керівник Львів. відділення Ін-ту ботаніки АН УРСР, 1991–2007 – директор, з 2007 – почесний директор Ін-ту екології Карпат НАН України, також проф. Львів. ун-ту. П. 14.08.2016.

Наук. праці в галузі ботаніки, екології, біогеоценології, лісознавства та охорони природи. Заснував і розвинув науковий напрям – середовищезнавство.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1998). Держ. пр. України (2005). Народний депутат України (1990–94).

ГОЛЬДМАН Олександр Генріхович – фізик, акад. (1929). Н. 3.02.1884 у Варшаві. Закінчив Лейпціг. (1908) та Київ. (1909) ун-ти. В 1923–28 – керівник Київ. н.-д. кафедри фізики, 1929–38 – директор, з 1959 – зав. лабораторії Ін-ту фізики АН УРСР. В 1938 був безпідставно заарештований, виключений з членів Академії і перебував на засланні, у 1956 реабілітований і поновлений у членах АН УРСР та ін.. П. 30.12.1971.

Наук. праці присвячено фізиці діелектриків і напівпровідників, електролюмінесценції, історії фізики. У 30-х роках започаткував перші в Україні роботи в галузі напівпровідників. Здійснив дослідження інфрачервоної люмінесценції закису міді та електролюмінесценції деяких складних сполук, зокрема одержав і вивчив об'ємну електролюмінесценцію, що супроводжується емісією гарячих електронів.

ГОЛЬЦЕВ Анатолій Миколайович – учений в галузі кріобіології, акад. (2009, чл.-кор. 2003). Н. 11.10.1943 в с. Трубетчино Липец. обл. (Росія). Закінчив. Харків. мед. ін-т (1972). З 1973

Є.Г. Гончарук

І.С. Горбань

працює в Ін-ті проблем кріобіології і кріомедицини НАН України (з 1993 – зав. відділу, з 2003 – заст. директора, з 2011 – директор), з 1990 – також проф. Харків. мед. академії післядипломної освіти.

Наук. діяльність стосується вивчення впливу низьких температур на морфофункціональний стан кровотворних клітин. Розробив безвідмивні середовища для кріоконсервування гемопоетичних тканин.

Держ. пр. України (1992). Засл. діяч науки і техніки України (2018).

ГОНЧАР Олесь (Олександр) Терентійович (прізвище при народженні – **БЛИЧЕНКО**) – письменник, літературознавець, акад. (1978). Герой України (2005, посмертно). Н. 3.04.1918 у с. Ломівка (нині у межах м. Дніпро). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1946). У 1959–71 – голова Спілки письменників України. П. 14.07.1995.

Автор романів «Прапорonosці», «Таврія», «Перекоп», «Людина і зброя», «Тронка», «Собор» та ін., низки повістей, новел, досліджень з історії укр. літератури та сучасного літературного процесу.

Герой Соціалістичної Праці (1978). Ленінська пр. (1964). Респ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1962). Держ. пр. СРСР

(1948, 1949, 1982). Почесна відзнака Президента України (1992). Ордени та медалі СРСР.

ГОНЧАРУК Владислав Володимирович – учений хімік, акад. (1997, чл.-кор. 1990). Н. 20.10.1941 у Ташкенті (Узбекистан). Закінчив Київ. ун-т (1965). З 1971 працює в Ін-ті колоїдної хімії і хімії води НАН України (з 1976 – заст. директора, з 1988 – директор), у 1998–2015 – також академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці присвячено розробці фізико-хімічних основ гетерогенного кислотно-основного каталізу, каталітичних методів очищення води. Створив і розвинув принципово новий напрям у хімії і технології водоочищення – каталітичне і фотокаталітичне знешкодження токсичних домішок у природних і стічних водах.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2003). Орден «За заслуги» III ст. (2006). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1993), О.І. Бродського (2005).

ГОНЧАРУК Євген Гнатович – учений в галузі гігієни і санітарії, акад. (1992). Н. 7.01.1930 у с. Великий Острожок (тепер Хмельниц. обл.). Закінчив Київ. мед. ін-т (1954, нині – Національний мед. ун-т), де працював з 1961 (з 1968 – зав. кафедри, з 1984 – ректор). П. 19.04.2004.

Наук. дослідження стосуються санітарного захисту водоймищ та підземних джерел господарсько-питного водопостачання, очищення та знезараження стічних вод, санітарної охорони ґрунтів. Запропонував нові методи очищення навколишнього середовища від стічного забруднення, нові типи очисних споруд і гігієнічні нормативи для ефективного знезараження відходів людської діяльності.

В.П. Горбулін

В.М. Гордон

О.В. Городиський

В.Е. Грабар

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Держ. пр. України (1997, 2002). Орден «За заслуги» II та III ст., (2001, 1996), князя Ярослава Мудрого V ст. (1999). Акад. АПН (1992) і АМН (1993) України.

ГОРБАНЬ Іван Степанович – фізик, акад. (1992, чл.-кор. 1982). Н. 7.10.1928 у с. Займище Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1952), де працював (з 1972 – зав. кафедри). П. 30.01.2000.

Наук. праці в галузі фізики твердого тіла, спектроскопії. Розробив засади кількісної спектроскопії шаруватих кристалів, вивчав оптичні властивості кристалів карбіду кремнію, на основі яких створено напівпровідникові прилади для роботи в критичних умовах, досліджував радіаційну стійкість лазерних матеріалів.

Держ. пр. УРСР (1987). Держ. нагороди СРСР.

ГОРБУЛІН Володимир Павлович – учений в галузі механіки, ракетно-космічної техніки та інформатики, політичний діяч, акад. (1997), віце-президент (з 2015). Н. 17.01.1939 у Запоріжжі. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1962). У 1962–76 працював у КБ «Південне» в Дніпропетровську, 1980–90 – зав. сектору ЦК КПУ, 1990–92 – зав. підвідділу

Кабінету Міністрів України, 1992–94 – генеральний директор Національного космічного агентства України, 1994–99 – секретар Ради національної безпеки і оборони України, з 1999 – радник Президента України, з 2000 – голова Держ. комісії з питань оборонно-промислового комплексу України, 2007–10 – директор Ін-ту проблем національної безпеки, з 2014 – Національного ін-ту стратегічних досліджень; з 2011 – член Президії НАН України.

Наук. дослідження стосуються проблем оптимізації процесів проектування, розробки і випробування ракетно-космічних систем та забезпечення національних інтересів держави в системах колективної безпеки та оборони. Учасник створення космічних апаратів серії «Космос» стратегічних ракетних систем. Керівник і учасник розробки Національної космічної програми України. Автор низки праць з проблем міжнарод. відносин і національної безпеки України.

Держ. пр. України (2002). Держ. пр. СРСР (1990). Засл. машинобудівник України (1994). Орден князя Ярослава Мудрого II, III, IV та V ст. (2017, 2009, 2004, 1997). Пр. ім. М.К. Янгеля (1988).

ГОРДОН Володимир Михайлович – правознавець, акад. (1925). Н. 25.10.1871 у

Д.О. Граве

Л.К. Гребень

Лохвиці (тепер Полтав. обл.). Закінчив Петерб. ун-т (1894). З 1906 – проф. Харків. ун-ту, з 1923 – зав. кафедри Харків. ін-ту народного господарства, в 1925 очолив кафедру цивільного права ВУАН, був зав. правового відділу Наркомату внутрішньої торгівлі України. П. 3.01.1926.

Наук. праці в галузі цивільного і торговельного права, цивільного процесу, зокрема вчення про позови.

ГОРОДИСЬКИЙ Олександр Володимирович – учений-хімік, акад. (1978, чл.-кор. 1973). Н. 1.05.1930 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1951) і працював в Ін-ті загальної і неорганічної хімії АН УРСР (з 1970 – зав. відділу, з 1973 – директор). П. 8.08.1992.

Наук. праці присвячено кінетиці електродних процесів та електрохімії неорганічних матеріалів. Створив теорії біфункціональних електродних систем, нестационарного стану електродних процесів, фарадеївського електродного імпедансу. Встановив механізм і електрохімічні функції комплексоутворення, низку закономірностей електрохімічної кінетики, здійснив квантово-механічні розрахунки реакцій переносу електронів. Запропонував способи електрохімічної обробки металів і нанесення гальванічних покриттів з різних електролітів.

Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1972).

ГРАБАР Володимир Еммануїлович – правознавець, акад. (1926). Н. 22.01.1865 у Відні. Закінчив Моск. ун-т (1888). З 1918 – проф. Воронеж., з 1923 – Моск. ун-тів. У 1926 очолив кафедру міжнародного права ВУАН. П. 26.11.1956.

Наук. праці в галузі міжнародного права та його історії. Дослідив еволюцію міжнародного права у середньовічній Європі і його формування в Росії. Вивчав питання права під час війни, воєнних злочинів, міжнародно-правового режиму проток та міжнародних річок, принципу рівності держав, правового становища іноземців у давнину тощо.

Держ.нагороди СРСР.

ГРАВЕ Дмитро Олександрович – математик, акад. (1920). Н. 6.09.1863 м. Кириллов (тепер Вологод. обл., Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1885). У 1897–99 – проф. Харків., 1899–1939 – Київ. ун-тів. В 1921–33 очолював Комісію прикладної математики ВУАН, з 1934 – директор Ін-ту математики АН УРСР. П. 19.11.1939.

Наук. праці в галузі алгебри, теорії чисел, математичної фізики, теоретичної і прикладної механіки. Довів теорему найвигіднішої проекції зображення частини земної поверхні на мапі та визначив 11 можливих рівнозначних проекцій кулі на площину, чим заклав математичні основи побудови географічних мап. Засновник алгебраїчної школи.

Акад. АН СРСР (1929). Держ. нагороди СРСР.

ГРЕБЕНЬ Леонід Кіндратович – зоолог і генетик, акад. (1948). Н. 17.08.1888 у с. Кринки (тепер Брест. обл., Білорусь). Закінчив Моск. сільськогосподар. академію (1924). З 1934 працював

Г.М. Григоренко

Я.М. Григоренко

Ф.Б. Гриневич

Б.В. Гриньов

в Укр. НДІ тваринництва степових районів в Асканії-Нова (в 1934–41 – зав. лабораторії, 1944–53 – зав. відділу, з 1953 – старший наук. співробітник-консультант). П. 10.07. 1980.

Наук. праці присвячено зоотехнії, селекції, породоутворенню. Брав участь у виведенні порід асканійської тонкорунної вівці та укр. степової білої свині, вивів породу укр. рябих степових свиней. Розробив метод спрямованого вирощування молодняка овець та свиней.

Герой Соціалістичної Праці (1968). Засл. діяч науки УРСР (1970). Ордени та медалі СРСР.

ГРИГОРЕНКО Георгій Михайлович – учений в галузі металургії, акад. (2009, чл.-кор. 1997). Н. 24.08.1939 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1961). З 1961 працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1984 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі електрометалургії, зварювання, металургії металів високої чистоти та спеціальних сплавів. Розробив плазмово-дугові печі та технології випалення зливків сталей і сплавів.

Держ. пр. УРСР (1980). Пр. ім.Є.О. Патона (2017).

ГРИГОРЕНКО Ярослав Михайлович – учений-механік, акад. (1992, чл.-кор.

1978). Н. 12.10.1927 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1955). З 1961 – зав. відділу, у 1977–87 – заст. директора Ін-ту механіки НАН України, з 1971 – також проф. Київ. ун-ту.

Наук. праці в галузі механіки деформованого твердого тіла, зокрема механіки оболонок і методів розрахунку оболонкових конструкцій, прикладної математики. Провів дослідження напруженого стану гнучких оболонок у докритичній і закритичній областях; дослідив поведінку оболонок під дією неосесиметричних силових і температурних навантажень.

Держ. премія УРСР (1979). Засл. діяч науки і техніки України (2018). Пр. ім. М.К. Янгеля (1985), О.М. Динника (1996).

ГРИНЕВИЧ Феодосій Борисович – учений в галузі електричних вимірювань, акад. (1979, чл.-кор. 1973). Н. 1.11.1922 у с. Ріпна (тепер Хмельниц. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1953). У 1958–66 працював в Ін-ті автоматики і електрометрії Сибірського відділення АН СРСР, з 1966 – зав. відділу, з 2008 – головний наук. співробітник Ін-ту електродинаміки НАН України (Київ). П. 23.06.2015.

М.М. Гришко

В.І. Грищенко

Наук. дослідження присвячено розробці високоточних вимірювачів змінного струму, цифрових автоматичних мостів, створенню автоматичних модуляційно-екстремальних систем. Розробив загальну теорію і методи синтезу автоматичних варіаційних електровимірювальних систем, принципи побудови та структурні схеми цифрових високоточних екстремально-модуляційних мостів змінного струму.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2013). Держ. пр. СРСР (1976). Держ. нагороди СРСР.

ГРИНЬОВ Борис Вікторович – фізик, акад. (2006, чл.-кор. 1997). Н. 1.04.1956 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1978), де працював до 1985, з 1987 – в Ін-ті монокристалів НАН України (з 1994 – заст. директора, у 1997–2000 – директор). У 1997–2000 – заст. міністра України у справах науки і технологій, з 2010 – голова, перший заст. голови Держ. агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України, з 2014 – директор Держ. фонду фундаментальних досліджень України. У 2003–11 та з 2017 – директор Ін-ту скінтіляційних матеріалів НАН України.

Наук. праці стосуються фізики твердого тіла, скінтіляційної техніки, ра-

діаційного матеріалознавства. Під його керівництвом створено промислові технології автоматизованого вирощування великогабаритних високопрозорих оптичних кристалів, скінтіляційних монокристалів, виробництво пластмасових скінтіляторів з високою об'ємною прозорістю, скінтіляційних стрипів і комбінованих детекторів складної форми.

Держ. пр. України (1996). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден «За заслуги» I, II та III ст. (2013, 2009, 2006), князя Ярослава Мудрого V ст. (2017). Пр. ім. Г.В. Курдюмова (2005), В.І. Трефілова (2010).

ГРИШКО Микола Миколайович – ботанік, акад. (1939). Н. 6.01.1901 у Полтаві. Закінчив Полтав. (1925) і Київ. (1926) сільськогосподар. ін-ти. В 1939–44 – директор Ін-ту ботаніки АН УРСР, 1944–58 – Ботанічного саду АН УРСР, 1945–48 – також голова Відділу АН УРСР. П. 3.01.1964.

Наук. праці стосуються генетики, селекції, інтродукції та акліматизації рослин. Розробив теорію подолання увідомності у рослин і розділення статевостей іа методи зміни й регулювання статі у дводомних рослин для одержання нових, високопродуктивних їх форм. Засновник Ботанічного саду АН УРСР (нині – Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка).

Держ. нагороди СРСР.

ГРИЩЕНКО Валентин Іванович – учений в галузі медицини, акад. (1988, чл.-кор. 1979). Н. 27.11.1928 у Харкові. Закінчив Харків. мед. ін-т (1951), де працював з 1957 (з 1968 – зав. кафедри); з 1983 – директор Ін-ту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України. П. 3.01.2011.

Наук. праці стосуються проблем кріобіології і кріомедицини, акушерства

В.Н. Гріднєв

В.Т. Грінченко

Д.М. Гродзинський

А.М. Гродзинський

і гінекології. Запропонував нові методи кріохірургічного лікування в акушерстві та гінекології, розвинув дослідження з кріобіології репродуктивної системи. Першим в Україні для лікування безпліддя застосував допоміжні репродуктивні технології.

Держ. пр. УРСР та України (1977, 2002). Держ. пр. СРСР (1986). Засл. діяч науки і техніки України (1993). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2002, 1997), князя Ярослава Мудрого V ст. (2008). Пр. ім. О.О. Богомольця (1992). Орден та медалі СРСР.

ГРІДНЄВ Віталій Никифорович – фізик, акад. (1967, чл.-кор. 1957). Н. 7.08.1908 у с. Уварово (тепер Тамбов. обл., Росія). Закінчив Північнокавказький металургійний ін-т (1930). У 1945–55 працював у Київ. політехн. ін-ті (з 1952 – ректор), 1955–85 – директор Ін-ту металофізики АН УРСР, 1957–58 та 1970–82 – також академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 20.06.1990.

Наук. праці присвячено теорії фазових перетворень у металах. Спільно з ін. розробив фізичні основи швидкісного термозміцнення сталей і сплавів і відповідної технології, керував створенням методів термічної обробки вуглецевих сталей і сплавів на титановій

основі з метастабільною структурою. Створив наукову школу.

Держ. пр. УРСР (1974, 1981). Держ. пр. СРСР (1986). Засл. діяч науки УРСР (1982). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1988). Орден та медалі СРСР.

ГРІНЧЕНКО Віктор Тимофійович – учений-механік, акад. (1995, чл.-кор. 1988). Н. 4.10.1937 у Полтаві. Закінчив Київ. ун-т (1959). У 1959–80 працював в Ін-ті механіки АН УРСР (з 1975 – зав. відділу), з 1981 – в Ін-ті гідромеханіки НАН України (з 1987 – директор).

Наук. праці присвячено динамічному деформуванню твердих тіл, взаємодії звукових хвиль у рідині з тонкостінними пружними об'єктами. Розвинув теорію електропружності, дослідив поведінку конструктивних елементів з пружних матеріалів з сильним п'єзо ефектом і розробив рекомендації для створення на їх основі нового типу низькочастотного випромінювача зі змінною резонансною частотою, гідроакустичних екранів, прозорих для потоку рідини і непрозорих для звуку.

Держ. пр. УРСР (1988). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2018), «За заслуги» ІІІ ст. (2008). Пр. ім. О.М. Динника (1984), М.К. Янгеля (1992).

М.С. Грушевський

М.М. Губерґріч

ГРОДЗИНСЬКИЙ Дмитро Михайлович – фізіолог рослин і біофізик, акад. (1990, чл.-кор. 1976). Н. 5.08.1929 у Білій Церкві. Закінчив Білоцерків. сільськогосподар. ін-т (1952) та Моск. ун-т (1954). З 1963 – зав. відділу, у 1975–85 – директор Ін-ту фізіології рослин АН УРСР, 1986–90 – зав. відділу Ін-ту ботаніки АН УРСР, з 1990 – Ін-ту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України. У 1998–2009 – також академік-секретар Відділення НАН України. П. 10.08.2016.

Наук. дослідження присвячено променевій патології рослин, клітинним і тканинним регуляторним механізмам, пострадіаційному відновленню і компартментальності метаболічних фондів фотосинтетичного циклу. Розробив теорію надійності біологічних систем, дослідив кумулятивний ефект радіоактивного опромінювання у рослинах, дію хронічного опромінювання на адаптивні процеси, індукцію генетичної нестабільності, роль диплонтного і гаплонтного клітинних доборів у захисті від загрози зростання генетичного вантажу в опромінених популяціях.

Держ. пр. України (1992, 2004). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2009, 2004). Пр. ім. М.Г. Холодного (1980).

ГРОДЗИНСЬКИЙ Андрій Михайлович – ботанік, акад. (1979, чл.-кор. 1973). Н. 3.12.1926 у Білій Церкві. Закінчив Білоцерків. сільськогосподар. ін-т (1954). У 1957–65 працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР, з 1965 – директор Центр. республіканського ботанічного саду АН УРСР, з 1974 – також академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 17.12.1988.

Наук. праці стосуються алелопатії, фізіології рослин. Заснував сучасну алеліпатію. З'ясував основи хімічного взаємовпливу рослин, розробив схему донорно-акценторної взаємодії рослин у біорецезах започаткував в Україні новий наук. напрям фітодизайну – використання рослин для поліпшення середовища існування і праці людини.

Держ. пр. України (1992, посмертно). Пр. ім. М.Г. Холодного (1977). Держ. нагороди СРСР. Медаль ім. Я.Пуркіне (Чехія, 1977). Міжнародним алелопатичним товариством засновано премію його імені.

ГРУШЕВСЬКИЙ Михайло Сергійович – історик, літературознавець, громадський і політичний діяч, акад. (1923). Н. 29.09.1866 у м. Хелм (тепер Польща). Закінчив Київ. ун-т (1890). В 1894–1913 – зав. кафедри Львів. ун-ту та 1897–1913 – голова Наук. товариства ім. Шевченка у Львові також 1907–18 – голова Укр. наук. товариства в Києві. Протягом березня 1917 – квітня 1918 – голова Української Центральної Ради. В 1919–24 – в еміграції. В 1924 повернувся до Києва і був керівником кафедри історії ВУАН. В березні 1931 безпідставно заарештований, в квітні звільнений. З 1931 жив у Москві. П. 24.11.1934.

Наук. праці в галузі історії, археології, літературознавства, фолькло-

Л.В. Губерський

М.К. Гудзій

О.М. Гузь

М.Ф. Гулій

ристики. Автор «Історії України–Руси» в 10 томах, «Історії української літератури» в 5 томах, «Ілюстрованої історії України», «Історії українського козацтва» в 2 томах, «Всесвітньої історії» в 6 томах та ін.; редактор низки наук. записок і журналів.

Акад. АН СРСР (1929). Президією НАН України засновано премію імені М.С. Грушевського. Його ім'я присвоєно Ін-ту укр. археографії та джерелознавства НАН України.

ГУБЕРГІЦ Макс Мойсейович – учений-терапевт, акад. (1948). Н. 18.08.1886 у Дерпті (тепер Тарту, Естонія). Закінчив Київ. ун-т (1911). З 1920 – зав. кафедри Київ. мед. ін-ту, з 1945 – також наук. керівник Ін-ту харчування МОЗ УРСР. П. 6.05.1951.

Наук. праці присвячено фізіології і патології кровообігу і травлення, ендокринології, лікувальному харчуванню. Розробляв проблеми діагностики, зокрема аускультативні серцевих тонів, симптоматики панкреатиту та апендициту, виразкової хвороби шлунку, серцево-судинних захворювань, ендокринних розладів.

Засл. діяч науки УРСР (1935). Держ. нагороди СРСР.

ГУБЕРСЬКИЙ Леонід Васильович – філософ і організатор освіти, акад.

(2003, чл.-кор. 1997), Герой України (2009). Н. 4.10.1941 у Миргороді. Закінчив Київ. ун-т (1969), де працює з 1973 (1982–94 – проректор, 1994–2008 – директор Ін-ту міжнародних відносин, з 2008 – ректор).

Наук. праці присвячено соціальній філософії та ідеології. Розробив нове розуміння ідеології як соціально-історичного феномену; започаткував ідею плюралістичного підходу до формулювання принципів визначення сфер суспільного життя; визначив поняття «гуманітарні науки» у комулятивно-людському аспекті використання знань і соціальних відносин; обґрунтував необхідність застосування філософії до територіальних, етнічних, економічних, політичних, загальнокультурних і психологічних засад творення нації.

Засл. працівник освіти України (1997). Держ. пр. України (2018). Орден Держави (2009), Свободи (2013), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2004, (1999)). Пр. ім. Д.І. Чижевського (2003). Акад. НАПН України (2010).

ГУДЗІЙ Микола Каленикович – літературознавець, акад. (1945). Н. 3.05.1887 у Могилеві-Подільському (тепер Вінниць. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1911). У 1938–47 – зав. відділу Ін-ту світової літератури АН СРСР, з

1945 – Ін-ту літератури АН УРСР. П. 29.10.1965.

Наук. праці присвячено давньоруській літературі, рос. і укр. літературам XVIII – початку XX ст., історії укр. та східнослов'янських літератур, укр.-рос. літературним зв'язкам. Досліджував творчість Феофана Прокоповича, М.Ломоносова, І.Котляревського, О.Пушкіна, М.Гоголя, М.Огарьова, Т.Шевченка, І.Тургенєва, І.Франка, Л.Толстого, Ф.Тютчева, В.Брюсова, розробляв проблему співвідношення традиції та новаторства в літературі, їх взаємодії та синтезу.

Чл.-кор. АН СРСР (1949). Держ. нагороди СРСР.

ГУЗЬ Олександр Миколайович – учений-механік, акад. (1978, чл.-кор. 1973). Н. 29.01.1939 в Ічні Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1961). З 1960 працює в Ін-ті механіки НАН України (з 1967 – зав. відділу, з 1976 – директор), в 1983–88 – академік-секретар Відділення АН УРСР.

Наук. праці стосуються механіки твердого деформованого тіла і суцільного середовища. зокрема тривимірної теорії стійкості деформованих тіл; теорії поширення та дифракції пружних хвиль у багатозв'язних тілах і тілах із початковими напруженнями; концентрації напружень біля отворів у оболонках; механіки композитних матеріалів та елементів конструкцій із них, аерогідропружності; неklasичних проблем механіки руйнування, механіки гірських порід, динаміки в'язкої стисливої рідини, механіки нанокompозитів, неруйнівних методів визначення напружень у твердих тілах. Створив наукову школу.

Держ. пр. УРСР (1979, 1988). Держ. пр. СРСР (1985). Засл. діяч науки і

техніки України (2016). Ордени князя Ярослава Мудрого V ст. (2008), «За заслуги» III ст. (1998), ордени та медалі СРСР. Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2014). Пр. ім. О.М. Динника (1979), М.К. Янгеля (1983), С.П. Тимошенка (2000), О.К. Антонова (2017). Медаль ім. Б.Паскаля в галузі матеріалознавства Європейської академії наук (2007).

ГУЛИЙ Максим Федотович – біохімік, акад. (1957, чл.-кор. 1948), віце-президент (1958 – 62), Герой України (2005). Н. 3.03.1905 у с. Нова Басань (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. ветеринарно-зоотехнічний ін-т (1929). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1932 працював в Ін-ті біохімії НАН України (в 1950–87 – зав. відділу, 1973–77 – директор, з 1987 – радник при дирекції), одночасно в 1944–71 – зав. кафедри Укр. сільськогосподар. академії. П. 23.05.2007.

Наук. праці присвячено обміну речовин, фізико-хімічних і біологічних властивостей білків і проблемам регуляції їх біосинтезу. Розробив методи виділення, очищення й кристалізації білків тваринного та мікробного походження, біотехнології промислового виробництва високоочищених ферментів глюкозооксидази і каталази, освітлення крові великої рогатої худоби для одержання повноцінного кормового і харчового білка, виробництва низки препаратів на основі природних метаболітів для лікування та профілактики захворювань людини і сільськогосподар. тварин, зокрема препарат «Медихронал».

Засл. діяч науки УРСР (1956). Держ. пр. УРСР (1978, 1985). Держ. пр. СРСР (1952). Ордени Держави (2005), князя

О.М. Гуляєв

В.С. Гутиря

Ярослава Мудрого V ст. (2000), ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.В. Палладіна (1974).

ГУЛЯЄВ Олексій Михайлович – правознавець, акад. (1923). Н. 1.03.1863 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1885). У 1894–1908 – проф. Київ. ун-ту, з 1917 – Київ. ін-ту народного господарства. П. 27.11.1923.

Наук. праці стосуються проблем цивільного права та цивільного процесу. Розвинув поняття тлумачення закону, довів існування рецепції теоретичних тверджень права, дав визначення су-

дової системи як поєднання тверджень закону і касаційної практики.

ГУТИРЯ Віктор Степанович – хімік, акад. (1961), віце-президент (1963–74). Н. 11.09.1910 у с. Синявське (тепер Ростов. обл., Росія). Закінчив Азербайджан. нафтовий ін-т (1932). У 1932–59 працював в Азербайджан. нафтовому НДІ; в 1959–76 – зав. відділу, зав. сектору Ін-ту хімії високомолекулярних сполук АН УРСР, з 1976 – керівник відділення Ін-ту фізико-органічної хімії і вуглехімії АН УРСР, в – голова редакційно-видавничої ради АН УРСР. П. 21.10.1983.

Наук. праці присвячено хімії і технології нафти. Розробив і впровадив технології синтезу етилового спирту з етилену, одержання авіаційних бензинів з нафт Апшеронського півострова, каталітичного крекінгу в псевдозрідженому шарі мікросферичного алюмосилікатного каталізатора та синтезу цього каталізатора.

Держ. пр. СРСР (1942). Чл.-кор. АН СРСР (1953). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1976). Ордени та медалі СРСР.

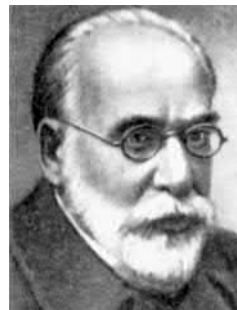
М.М. Давиденков

О.С. Давидов

Ю.Л. Далєцький

В.Я. Данилевський

ДАВИДЕНКОВ Микола Миколайович — учений-механік, акад. (1939). Н. 26.03.1879 у Ризі (Латвія). Закінчив Ін-т інженерів шляхів у Петербурзі (1902). З 1925 працював у Ленінград. політехн. ін-ті та водночас — керівник лабораторії Фізико-технічного ін-ту АН СРСР. П. 29.09.1962.

Наук. праці в галузі механіки матеріалів. Вивчав пластичну деформацію і міцність у складному напруженому стані, втому металів, природу ударного руйнування. Створив механічну теорію холодноламкості металів, розробив засоби боротьби з виникненням залишкових напружень.

Держ. пр. СРСР (1943).

ДАВИДОВ Олександр Сергійович — фізик-теоретик, акад. (1964, чл.-кор. 1951). Н. 26.12.1912 в Євпаторії. Закінчив Моск. ун-т (1939). У 1945–53 і 1964–66 працював у Ін-ті фізики АН УРСР; з 1966 — зав. відділу, в 1973–88 — директор, з 1988 — почесний директор Ін-ту теоретичної фізики АН України. П. 19.02.1993.

Наук. праці присвячено фізиці твердого тіла, теорії ядра, теоретичній біофізиці. Передбачив розщеплення невироджених молекулярних термів у кристалах («давидовське розщеплен-

ня») і побудував теорію поглинання світла молекулярними кристалами (1948). Розвинув теорію колективних збуджених станів несферичних ядер і спільно з Г.Ф. Філіповим 1957 передбачив існування неаксіальних ядер. Створив теоретичну школу.

Герой Соціалістичної Праці (1982). Ленінська пр. (1966). Держ. пр. УРСР (1969). Засл. діяч науки УРСР (1972). Ордені і медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені О.С. Давидова.

ДАЛЕЦЬКИЙ Юрій Львович — математик, акад. (1992). Н. 16.12.1926 у Чернігові. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1951) і з цього часу працював у Київ. політехн. ін-ті (з 1964 — проф.). П. 12.12.1997.

Наук. праці присвячено теорії операторів та операторним диференціальним рівнянням, інтегруванню у функціональних просторах, дослідженню випадкових процесів. Разом з ін. узагальнив мультиплікативне зображення еволюційного оператора лінійних диференціальних рівнянь, поширивши його на випадок нелінійних рівнянь і застосувавши до функціонального інтеграла у просторі розгалужених траєкторій (формула Далєцького–Троттера);

В.В. Данилевський

Б.М. Данилишин

В.І. Данилов

І.І. Данилюк

розвинув теорію стохастичних рівнянь на нескінченновимірних гладких багатотидах.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Держ. нагороди СРСР.

ДАНИЛЕВСЬКИЙ Василь Якович – фізіолог, акад. (1926). Н. 13.01.1852 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1874). У 1883–1909 і 1917–21 – проф. Харків. ун-ту, 1921–26 – Харків. мед. ін-ту, з 1927 очолював Органотерапевтичний ін-т (тепер Ін-т проблем ендокринної патології ім. В.Я. Данилевського НАМН України). П. 25.02.1939.

Наук. праці в галузі загальної і порівняльної фізіології, фізіології нервової системи, електрофізіології, ендокринології, протистології. Встановив наявність у головному мозку кіркових центрів, які регулюють діяльність внутрішніх органів, першим у Росії зареєстрував електричні явища в корі головного мозку (у собак), був першовідкривачем збудників багатьох хвороб людини (кровопаразитів).

Засл. діяч науки УРСР (1926).

ДАНИЛЕВСЬКИЙ Віктор Васильович – історик техніки, акад. (1948). Н. 4.09.1898 у с. Яреськи (нині Полтав. обл.). Закінчив Харків. технологічний ін-т (1923). З 1936 – зав. кафедри

історії техніки Ленінград. політехн. ін-ту. П. 9.08.1960.

Наук. праці присвячено історії вітчизняної техніки. Дослідив зародження та розвиток видання технічної літератури в Росії, розробляв принципи її систематизації. Автор книг «Російська технічна література першої чверті XVIII ст.» (1954), «Російська техніка» (1947), «Історія техніки» (1962).

Держ. пр. СРСР (1942, 1948). Орден та медалі СРСР.

ДАНИЛИШИН Богдан Михайлович (н. 6.06.1965) – економіст, акад. (2009, чл.-кор. 2003). Н. 6.06.1965 в с. Церківна Івано-Франків. обл. Закінчив Тернопіл. пед ін-т (1987). У 1988–2007 працював у Раді по вивченню продуктивних сил України НАН України (з 1997 – зав. відділу і заст. голови, з 2006 – голова), 2007–10 – Міністр економіки України, 2010–14 перебував за кордоном (Чехія). З 2014 – проф. Київ економ. ун-ту та з 2016 – голова ради Нац. банку України.

Наук. праці стосуються розміщення продуктивних сил і регіональної економіки, економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, макроекономічної політики, національної безпеки.

Держ. пр. України (2003). Засл. діяч науки і техніки України (2007).

О.В. Дегтярев

В.С. Дейнека

ДАНИЛОВ Віталій Іванович – фізик, акад. (1951, чл.-кор. 1945). Н. 10.04.1902 у с. Жовте (тепер Луган. обл.). Закінчив Дніпропетр. ін-т народної освіти (1926). В 1933–44 працював у Дніпропетр. фізико-технічному ін-ті, з 1945 – Лабораторії металофізики АН УРСР (з 1951 – директор). П. 19.03.1954.

Наук. праці присвячено вивченню структури рідини й теорії кристалізації. Започаткував вітчизняну рентгенографію рідин, з'ясував суть явища зародження центрів кристалізації та впливу різноманітних факторів на цей процес, відкрив явища активації та деактивації домішки, які зумовлюють кінетику кристалізації, сформулював теорію рідин, зокрема металів і сплавів у рідкому стані, розробив ряд методик дослідження їх атомної та молекулярної структури. Створив наукову школу.

Держ. пр. СРСР (1950). Держ. нагороди СРСР.

ДАНИЛЮК Іван Ілліч – математик, акад. (1988, чл.-кор. 1965). Н. 3.12.1931 у с. Рашків (тепер Івано-Франків. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1955). З 1965 – зав. відділу і директор (до 1974) Ін-ту прикладної математики і механіки АН УРСР (Донецьк), одночасно з 1965 – проф. Донец. ун-ту. П. 5.11.1988.

Наук. праці стосуються теорії диференціальних рівнянь у частинних похідних, теорії крайових задач для аналітичних функцій, нелінійних проблем з вільною межею. Довів теорему про існування перманентних хвиль у довільному полі зовнішніх сил, для нелінійної крайової задачі з вільною межею одержав критерій існування нетривіальних розв'язків і умови локальної єдності для таких розв'язків, встановив низку співвідношень між топологічними характеристиками векторного поля та індексом крайової умови.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Пр. ім. О.М. Динника (1975).

ДЕГТЯРЕВ Олександр Вікторович – учений в галузі механіки ракетно-космічних систем, акад. (2015). Н. 31.10.1951 у м. Яранськ Кіров. обл (Росія). Закінчив Ленінград. механічний ін-т (1975) та Дніпропетр. ун-т (2001). З 1975 працює у КБ «Південне» в Дніпропетровську (з 1999 – заст., перший заст. ген. конструктор – ген. директора, з 2010 – ген. конструктор – ген. директор, з 2017 –).

Наук. дослідження стосуються розробки і модернізації ракетних комплексів з рідинними та твердопаливними ракетами. За його участю здійснено модернізацію та комерційне використання космічних ракетних комплексів серій «Зеніт» і «Дніпро», низки космічних апаратів і супутникових систем, організовано міжнародну кооперацію в рамках проектів «Наземний старт», «Морський старт», «Циклон-4», «Антарес», «Вега» та ін.

Засл. машинобудівник України (2004). Держ. пр. України (2009). Орден «За заслуги» II та III ст. (2011, 2007). Пр. ім. М.К. Янгеля (2013).

ДЕЙНЕКА Василь Степанович – учений в галузі інформатики та обчислю-

Ю.К. Делімарський

І.О. Дзевєрін

І.М. Дзюба

Є.П. Дибан

вальної техніки, акад. (2006, чл.-кор. 2000). Н. 28.12.1949 у с. Бодаква Полтав. обл. Закінчив Харків. ун-т (1972). З 1977 працював у Ін-ті кібернетики НАН України (з 1999 – зав. відділу), водночас проф. Київ. ун-ту та Київ політехн. ін-ту; з 2010 – також академік-секретар Відділення НАН України. П. 17.02.2014.

Наук. дослідження стосуються математичного моделювання, теоретичного обґрунтування, розробки та використання числових методів, створення прикладного математичного забезпечення та автоматизованих систем спеціального призначення. Побудував нові класи крайових і початковокрайових математичних задач у частинних похідних, розробив обчислювальні алгоритми підвищеного порядку точності для нових інформаційних технологій.

Держ. пр. України (1999, 2005). Засл. діяч науки і техніки України (2007). Пр. ім. С.О. Лебедева (1997), В.М. Глушкова (2005), В.С. Михалевича (2009).

ДЕЛІМАРСЬКИЙ Юрій Костянтинович – учений-хімік, акад. (1957). Н. 23.04.1904 у с. Краснопілка (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1928). З 1934 працював в Ін-ті загальної і неорганічної хімії АН УРСР (у 1961–73 – директор, 1973–87

– зав. відділу), водночас 1957–59 – голова Відділу АН УРСР. П. 4.06.1990.

Наук. праці стосуються теорії електродних потенціалів, електрохімічної кінетики, полярографії розплавів. Розробив фізико-хімічні основи електролізу розплавів для одержання й рафінування багатьох металів, зокрема рідкісних і тугоплавких, спільно з ін. відкрив 1900 явище перенесення металів з катода на анод при електролізі іонних розплавів.

Засл. діяч науки УРСР (1974). Держ. пр. УРСР (1988). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1972). Держ. нагороди СРСР.

ДЗЕВЕРІН Ігор Олександрович – літературознавець, акад. (1988, чл.-кор. 1972). Н. 5.11.1929 у с. Дрابعів (тепер Черкас. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1952). З 1955 працював в Ін-ті літератури НАН України (у 1966–91 – зав. відділу, 1978–91 – директор, з 1995 – радник при дирекції). П. 12.02.2001.

Наук. праці присвячено теорії літератури та сучасному літературному процесу. Досліджував творчість О.Вишні, О.Гончара, В.Винниченка, літературні погляди рос. критиків ХІХ ст., розробляв теоретичні питання літературно-художньої критики.

Держ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1988). Ордени та медалі СРСР.

О.М. Динник

Я.П. Дідух

ДЗЮБА Іван Михайлович – літературознавець і громадський діяч, акад. (1992), Герой України (2001). Н. 26.07.1931 у с. Миколаївка Донец. обл. Закінчив Донец. пед. ін-т (1953). В 1957–71 працював у редакції журналу «Вітчизна», видавництвах «Молодь», «Дніпро» та ін. У 1972 заарештований, 1973 засуджений «за антирадянську діяльність», згодом звільнений, 1990 реабілітований. У 1982–89 – на творчій роботі як член Спілки письменників України. З 1989 працював в Ін-ті літератури НАН України, 1992–94 – міністр культури України, 1997–2004 – академік-секретар Відділення НАН України, керівник відділу Ін-ту енциклопедичних досліджень НАН України.

Наук. праці з проблем літературно-художнього розвитку укр. культури та культур інших народів, літературної критики. Автор книг і публіцистичних творів «Звичайна людина чи міщанин», «Інтернаціоналізм чи русифікація», «Грані кристала», «Автографи відродження», «З криниці літ», «Пастка. Тридцять років зі Сталіним. П'ятдесят років без Сталіна», «Тарас Шевченко. Життя і творчість», «Микола Хвильовий: «Азіятський ренесанс» і «психологічна Європа», «Нагнітання мороку: від чорносотенців ХХ ст. до

українофобів початку ХХІ ст.», «Донецька рана України» та ін.

Держ. пр. України (2018). Держ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1990). Ордени Держави (2001), Свободи (2009). Пр. ім. О.І. Білецького (1987), фонду Антоновичів (1992) та ін.

ДИБАН Євген Павлович – учений в галузі теплотехніки та теплофізики, акад. (1992, чл.-кор. 1985). Н. 13.12.1925 в Умані. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1949). З 1950 працював в Ін-ті технічної теплофізики НАН України (з 1964 – зав. відділу). П. 31.03.1996.

Наук. праці присвячено теорії конвективного переносу, створенню систем теплового захисту високотемпературних теплоенергетичних пристроїв. Розвинув теорію переносу теплоти та імпульсу в турбулізованих течіях, запропонував новий метод визначення констант напівемпіричної теорії турбулентності.

Засл. діяч науки УРСР (1980). Держ. пр. УРСР (1986). Пр. ім. Г.Ф.Проскури (1977).

ДИННИК Олександр Миколайович – учений-механік, акад. (1929). Н. 31.01.1876 у Ставрополі (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1899). В 1914–41 працював у Дніпропетр. гірничому ін-ті, 1941–47 – зав. відділу Ін-ту гірничої механіки АН УРСР, з 1948 – Ін-ту будівельної механіки АН УРСР. П. 22. 09. 1950.

Наук. праці присвячено теорії пружності, опору матеріалів, теорії стійкості, прикладній математиці. Виконав дослідження з теорії тиску гірничих пластів та теорії шахтних підйомних сталевих канатів. Створив наук. школу в галузі теорії пружності.

Акад. АН СРСР (1946). Засл. діяч науки УРСР (1944). Держ. нагороди

І.М. Дмитренко

М.М. Доброхотов

С.О. Довгий

Г.Н. Доленко

СРСР. Президією НАН України засновано премію імені О.М. Динника.

ДИДУХ Яків Петрович – ботанік, акад. (2018, чл.-кор. 2003). Н. 7.05.1948 у с. Городок Рівнен. обл. Закінчив Київ. ун-т (1972). З 1973 працює в Ін-ті ботаніки НАН України (з 1988 – зав. відділу, у 1989–96 – заст. директора, 2003–2008 – директор).

Наук. дослідження присвячено флористиці, геоботаніці, охороні рослин, класифікації рослинності, фітоіндикації, екології. Розробив структурно-порівняльний метод аналізу флори, запропонував концепцію охорони біорізноманіття й формування системи заповідних об'єктів на екологічних засадах.

Засл. діяч науки і техніки України (2008). Держ. пр. України (2014). Пр. ім. М.Г. Холодного (1994).

ДМИТРЕНКО Ігор Михайлович – фізик, акад. (1988, чл.-кор. 1976). Н. 24.07.1928 у Харкові. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1952). З 1960 – зав. відділу, з 2004 – головний наук. співробітник Фізико-технічного ін-ту низьких температур НАН України (Харків). П. 17.05.2009.

Наук. дослідження присвячено слабкій надпровідності, квантовим когерентним

явищам, квантовій динаміці СКВИДів, криогенній електроніці. У 1964 спільно з ін. відкрив електромагнітне випромінювання при нестационарному ефекті Джозефсона, 1974 – квантування магнітного потоку в нормальному стані порожнистих циліндрів надпровідників. Створив надпровідниковий квантовий магнітометр і градієнтометр надвисокої чутливості, перший в СРСР магнітокардіограф, криогенний лазерний сканувальний мікроскоп та ін.

Засл. діяч науки УРСР (1986). Держ. пр. України (2000). Держ. нагороди СРСР.

ДОБРОХОТОВ Микола Миколайович – учений в галузі металургії, акад. (1939). Н. 26.03.1889 в Арзамасі (Росія). Закінчив Гірничий ін-т у Петербурзі (1914). У 1939–50 працював в Ін-ті чорної металургії АН УРСР, з 1949 – Ін-ті газу АН УРСР (у 1949–52 – директор), водночас 1944–50 – зав. кафедри Київ. політехн. ін-ту і 1948–52 – голова Відділу АН УРСР. П. 15.10.1963.

Наук. праці присвячено металургії чорних металів, зокрема сучасним технологіям виплавки, розкислення і розливання сталі. Створив теорію металургійних печей, уперше показавши турбулентний характер руху газів у них,

А.А. Долінський

розробив методи виробництва сталі з чавуну, використання природного газу в мартенівському виробництві, запропонував нову технологію прямого одержання заліза з руд і технологію виплавки сталі у мартенівських печах з особливим режимом марганцю (1943), що забезпечило виплавку броньованого метану. Висунув ідею розливання сталі під шлаком.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1951). Держ. нагороди СРСР. Президією НАН України засновано премію імені М.М. Доброхотова.

ДОВГИЙ Станіслав Олексійович — учений в галузі геодинаміки та геоінформатики, урядовець, політик, акад. (2018, чл.-кор. 1997). Н. 23.07.1954 у с. Ганно-Требинівка Кіровоград. обл. Закінчив Київ. ун-т (1976). У 1976–91 працював в Ін-ті гідромеханіки АН УРСР, 1991–97 — директор Держ. науково-виробничого підприємства «Топаз-інформ», 1997–98 — Укр. ін-ту досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді нац. безпеки і оборони України, 1998–99 — міністр України у справах науки і технологій, 1999–2000 — голова Держ. комітету з питань науки та інтелектуальної власності, 2000–2001 — генеральний директор ВАТ «Укртелеком», 2001–2002 — голова Держ. комітету зв'язку та інформатизації України, з 2016 — зав. відділу Ін-ту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України. Народний депутат України (2002–12). Президент Малої академії наук (з 2000).

Наук. дослідження присвячено тематичному моделюванню масопереносу в геофізичних середовищах, проблемам екології та ядерної безпеки, інформатизації.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Держ. пр. України (2005), Держ. пр. України в галузі освіти (2012). Орден «За заслуги» I, II та III ст. (2012, 2009, 2004). Пр. ім. В.С. Михалевича (2009). Акад. НАПН України (2010).

ДОЛЕНКО Григорій Назарович — учений-геолог, акад. (1979, чл.-кор. 1964). Н. 24.02.1917 у с. Гаївка (тепер Кіровоград. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1940). З 1952 працював в Ін-ті геології і геохімії горючих копалин АН УРСР (в 1964–82 — директор, до 1987 — зав. відділу). П. 16.12.1990.

Наук. праці присвячено походженню, міграції та акумуляції нафти і газу, встановленню закономірностей утворення й розміщення їх промислових родовищ. Сформулював положення про генетичний зв'язок між процесами геотектонічного розвитку нафтогазонасних провінцій, мінерального синтезу нафтових вуглеводнів у мантії Землі, їх міграції до поверхні земної кори по глибинних тектонічних розломах та формування нафтових і газових родовищ у осадовій товщі.

Держ. пр. УРСР (1971). Пр. ім. В.І. Вернадського (1977). Держ. нагороди СРСР.

ДОЛІНСЬКИЙ Анатолій Андрійович — теплофізик, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 21.07.1931 у с. Орлянка Запоріж. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1954). З 1957 працює в Ін-ті технічної теплофізики НАН України (в 1968–82 — зав. відділу, 1982–2015 — директор, з 2015 — почесний директор).

Наук. дослідження в галузі розробки технологій та устаткування

М.І. Долішній

В.Г. Дончик

В.Г. Дроботько

В.І. Дубодєлов

тепломасообмінних процесів. Розвинув теорію процесів переносу теплоти і речовини у дисперсних газорідних середовищах та розробив методи його розрахунку, запропонував новий метод інтенсифікації процесів тепломасообміну при дискретно-імпульсній трансформації енергії, розробив і впровадив значну кількість сучасних енергоресурсозберігаючих технологій у сушінні та відповідного обладнання.

Держ. пр. УРСР та України (1984, 1997, 2004). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Орден «За заслуги» II та III ст. (2011, 2002). Пр. ім. Г.Ф. Прокура (1986), В.І. Толубинського (1999).

ДОЛІШНІЙ Мар'ян Іванович – учений-економіст, акад. (1997, чл.-кор. 1990). Н. 1.05.1936 у Львові. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1958). У 1975–94 – заст. директора, керівник Львів. відділення Ін-ту економіки НАН України, з 1994 – директор Ін-ту регіональних досліджень НАН України, з 1998 – голова Західного наук. центру НАН і МОН України. П. 22.08.2006.

Наук. праці з проблем управління трудовим потенціалом, регіональної політики, зміни форм власності. Розробив механізми, визначив форми та методи територіального управління в багатьох галузях і сферах нац. економіки в умо-

вах ринкової трансформації, механізми регулювання регіонального розвитку.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (2003). Орден «За заслуги» I та II ст. (2004, 2002). Почесна відзнака Президента України (1996). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1983), М.І. Туган-Барановського (1996).

ДОНЧИК Віталій Григорович – літературознавець, акад. (2006, чл.-кор. 1992). Н. 15.04.1932 в м. Крюків (тепер в межах м. Кременчука). Закінчив Київ. ун-т (1956). З 1962 працював у Ін-ті літератури НАН України (у 1987–92 – зав. відділу, з 1992 – головний наук. співробітник). П. 18.11.2017.

Наук. праці стосується історії літератури і літературної критики. Автор досліджень «Час і його обличчя», «До глибини життя», «Грані сучасної прози», «Єдність правди і пристрасті», «Український радянський роман: рух ідей і форм», «Зупинені миті», «З потоку літ і літпотоку», «Доля української літератури – доля України», «Спільний знаменник – тринадцять».

Держ. пр. України ім. Т.Шевченка (1996). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» II та III ст. (2009, 2007). Пр. ім. І.Я. Франка (2004).

Д.А. Дудко

А.В. Думанський

ДРОБОТЬКО Віктор Григорович – мікробіолог, акад. (1948, чл.-кор. 1939). Н. 23.11.1885 у с. Дігтярі (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1913). З 1931 – зав. відділу, у 1944–62 – директор Ін-ту мікробіології і вірусології АН УРСР. П. 10.09.1966.

Наук. дослідження стосуються хіміотерапії, обміну речовин у мікроорганізмів, бактеріофагії. З'ясував (1937–38) природу стахіботріотоксикозу і розробив методи боротьби з ним, одержав низку антибіотиків (іманін, новоіманін та ін.).

Засл. діяч науки УРСР (1966). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Д.К. Заболотного (1968, посмертно).

ДУБОДЕЛОВ Віктор Іванович – учений в галузі металургії та технології металів, акад. (2012, чл.-кор. 2000). Н. 16.04.1939 у Полтаві. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1962) і з цього часу працює у Фізико-технологічному ін-ті металів та сплавів НАН України в Києві (у 1985–89 – заст. директора, з 1991 – зав. відділу).

Дослідив міжфазні взаємодії та процеси тепломасообміну в багатофазних металевих системах в умовах зовнішнього електромагнітного впливу. Розробив наук. засади нових технологічних процесів і спеціального магнітогідро-

динамічного обладнання для виготовлення, рафінування та модифікування сплавів.

Держ. пр. України (2008). Засл. діяч науки і техніки України (2017). Пр. ім. З.І. Некрасова (2005).

ДУДКО Данило Андрійович – учений в галузі матеріалознавства та електрозварювання, акад. (1978, чл.-кор. 1967). Н. 28.07.1921 у с. Попелюхи (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Урал. індустріальний ін-т (1944) і працював в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1952 – зав. відділу, у 1962–84 – заст. директора, з 2006 – радник при дирекції). П. 2.02.2009.

Наук. дослідження присвячено розробці процесів зварювання, створенню композиційних матеріалів, плазмовій обробці матеріалів. Дослідив фізико-металургійні процеси у шлаковій ванні, енергетичні властивості стиснених сильнострумових дуг, фізичні процеси газового розряду у вакуумі, процеси осадження матеріалів у плазмі газових розрядів. П. 2.02.2009.

Ленінська пр. (1963). Держ. пр. СРСР (1950). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. УРСР (1972, 1978). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Є.О. Патонова (1997).

ДУМАНСЬКИЙ Антон Володимирович – учений-хімік, акад. (1945). Н. 20.06.1880 у м. Іваново-Вознесенськ (тепер Іваново, Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1903). З 1945 працював в Ін-ті загальної і неорганічної хімії АН УРСР (у 1945–60 – директор). П. 14.05.1967.

Наук. праці в галузі колоїдної хімії. Розробив загальні принципи ліофілізації дисперсних фаз. Сформулював положення про стійкість золів, що зумовлена зарядом частинок і наявністю сольватної оболонки, реалізував ідею

О.І. Душечкін

Ін-ту колоїдної хімії і хімії води НАН України.

ДУШЕЧКІН Олександр Іванович –

застосування ультрацентрифугування для визначення розміру колоїдних частинок. Створив наук. школу.

Чл.-кор. АН СРСР (1933). Засл. діяч науки УРСР (1950). Держ. нагороди СРСР. Його ім'я присвоєно

агрохімік і фізіолог рослин, акад. (1945). Н. 13.08.1874 у с. Опеченський Рядок (тепер Новгород. обл., Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1897). З 1923 – зав. кафедри Київ. сільськогосподар. ін-ту, в 1946–53 – директор Ін-ту фізіології рослин АН УРСР. П. 8.04.1956.

Наук. дослідження присвячено вивченню форм і динаміки поживних речовин ґрунту та їх впливу на врожай. Обґрунтував раціональні методи внесення добрив, застосування посівів люпину на зелене добриво.

Засл. діяч науки УРСР (1949). Держ. нагороди СРСР.

ЕЙХЕНВАЛЬД Олександр Олександрович – фізик, акад. (1919). Н. 4.01.1864 у Петербурзі. Закінчив Ін-т інженерів шляхів у Петербурзі (1888) і Страсбурз. ун-т (1897). У 1897–1920 – проф. вищих навчальних закладів Москви, зокрема Моск. ун-ту. З 1920 жив за кордоном. П. 12.09.1944.

Наук. праці в галузі електрики, оптики, акустики. Експериментально виявив (1903) існування магнітного поля при русі наелектризованих тіл та магнітного поля струму зміщення (дослід Ейхенвальда).

О.О. Ейхенвальд

В.М. Єгоров

ЄГОРОВ Віктор Миколайович – біолог, акад. (2012, чл.-кор. 2006). Н. 21.05.1940 в Севастополі. Закінчив Севастопол. приладобудівний ін-т (1967). З 1968 працював в Ін-ті біології південних морів НАН України (з 1991 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються біофізичних закономірностей взаємодії живої речовини з радіоактивними і хімічними факторами морського середовища.

Держ. пр. України (2007).

ЄЛЬСЬКА Ганна Валентинівна – учений в галузі молекулярної біології, акад. (1992, чл.-кор. 1988). Н. 15.10.1940 у м. Сталіно (тепер Донецьк). Закінчила Донец. мед. ін-т (1963). З 1978 – зав. відділу, з 1996 – заст. директора, з 2003 – директор Ін-ту молекулярної біології і генетики НАН України.

Основні наук. праці стосуються молекулярних механізмів регулювання біосинтезу білка і процесу трансляції. Вивчала явище функціональної адаптації транспортних РНК до біосинтезу специфічних білків, що є універсальним

Г.В. Єльська

І.Г. Ємельянов

В.Н. Єременко

В.В. Єременко

регуляторним механізмом у всіх живих організмах, компартименталізацію біосинтезу білка в евкаріотичних клітинах; властивості евкаріотичної 80S рибосоми та чинники, що впливають на її функціонування. Спільно з ін. відкрила адаптацію ДНК та APCas до синтезу специфічних білків, канелювання тРНК.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден княгині Ольги II та III ст. (2015, 2008). Держ. пр. України (1986). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2016). Пр. ім. О.В. Палладіна (1979).

ЄМЕЛЬЯНОВ Ігор Георгійович – зоолог та еколог, акад. (2018, чл.-кор. 2003). Н. 4.12.1947 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1970) і працював у Ін-ті зоології НАН України (з 1981 – зав. відділу, 1987–93 – заст. директора), з 2001 – також проф. Києво-Могилянської академії; з 2008 – директор Національного науково-природничого музею НАН України.

Наук. дослідження присвячено популяційній екології, біології тварин, екосистемній екології, охороні природи. Запропонував поняття «мінімального» та «критичного» рівнів різноманіття біосистем, обґрунтував загальні підходи стратегії природокористування, дав тлумачення рушійних сил еволюційного процесу на екосистемному рівні.

Держ. пр. України (2016). Засл. діяч науки і техніки України (2017).

ЄРЕМЕНКО Валентин Никифорович – фізико-хімік, акад. (1969, чл.-кор. 1964). Н. 12.08.1911 у с. Кременна (тепер Луган. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1936). У 1953–87 – зав. відділу Ін-ту проблем матеріалознавства АН УРСР. П. 31.10.1992.

Наук. праці присвячено хімічній термодинаміці сплавів, фазовим рівновагам і діаграмам стану металічних систем, теорії змочування, кінетиці розтікання і розчинення в розплавлених металах твердих тіл.

Держ. пр. УРСР (1975, 1985). Засл. діяч науки УРСР (1974). Пр. ім. Є.О. Патона (1973), І.М. Францевича (1988).

ЄРЕМЕНКО Віктор Валентинович – фізик, акад. (1978, чл.-кор. 1972). Н. 26.08.1932 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1955). З 1961 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1973 – зав. відділу, в 1992–2006 – директор, з 2006 – радник при дирекції). П. 2.05.2017.

Наук. праці присвячено взаємодії електромагнітного випромінювання з магнітоупорядкованими кристалами та фазовим перетворенням у них. Відкрив низку нових магнітооптичних ефектів та

В.М. Єремєєв

Ю.М. Єрмольєв

Т.І. Єфименко

П.П. Єфіменко

проміжний стан в антиферромагнітних і ферромагнітних кристалах.

Держ. пр. УРСР (1971). Засл. діяч науки УРСР (1982). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2002). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1985), Л.В. Шубникова (2004).

ЄРЕМЕЄВ Валерій Миколайович – океанограф, акад. (1997, чл.-кор. 1992). Н. 12. 01. 1942 у Саратові (Росія). Закінчив Ростов. ун-т (1964). У 1965–2000 працював у Морському гідрофізичному ін-ті НАН України (1980–85 – заст. директора, з 1985 – директор), 2000–14 – директор Ін-ту біології південних морів НАН України, 1999–2014 – також ген. директор Океанологічного центру НАН України, з 2017 – радник при дирекції Наукового гідрофізичного центру НАН України.

Наук. праці стосуються хімічної океанографії, геохімії океану, ядерної гідрофізики і радіохімії морського середовища, експериментальної океанографії. Дослідив вплив наслідків Чорнобильської катастрофи на екосистему Чорного моря, розробив теоретичні засади аналізу та прогнозу можливих наслідків морських катастроф природного і антропогенного походження.

Держ пр. України (2000). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден

«За заслуги» ІІІ ст. (2007). Пр. ім. В.І. Вернадського (1989).

ЄРМОЛЬЄВ Юрій Михайлович – математик, акад. (1988, чл.-кор. 1976). Н. 3.11.1936 у м. Карачев Брян. обл. (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1959). У 1959–62 працював у Обчислювальному центрі АН УРСР, з 1962 – в Ін-ті кібернетики НАН України (у 1971–99 – зав. відділу, з 1999 – головний наук. співробітник), одночасно з 1972 – проф. Київ. ун-ту; з 1991 представляє Україну в Міжнарод. ін-ті прикладного системного аналізу (Австрія).

Наук. праці в галузі математичної кібернетики. Розвинув числові методи стохастичного програмування.

Держ. пр. УРСР (1973). Держ. пр. СРСР (1981). Пр. ім. В.М. Глушкова (1987), В.С. Михалевича (2000).

ЄФИМЕНКО Тетяна Іванівна – учений-економіст, акад. (2018, чл.-кор. 2012). Н. 5.12.1950 у Ризі (Латвія). Закінчила Ризький ін-т інженерів цивільної авіації (1972) і з 1976 працювала в галузі практич. економіки на підприємствах та у держ. органах України. У 2006–2008 та 2010 – заст. міністра фінансів України, 2009–10 – зав. відділу Ін-ту економіки та прогнозування НАН України; з 2010 – президент Академії фінансового управління Міністерства фінансів України.

А.С. Єфімов

В.О. Єфімов

С.О. Єфремов

Наук. праці в галузі фінансів та фінансового управління. Визначила шляхи комплексного удосконалення бюджетної та податкової систем, розвитку фінансових механізмів державно-приватного партнерства, запровадження антикризового бюджетно-податкового регулювання та розширення фіскального простору економічних реформ.

Засл. економіст України (2000). Орден княгині Ольги III ст. (2004). Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (2017).

ЄФІМЕНКО Петро Петрович – археолог, акад. (1945). Н. 21.11.1884 у Харкові. Закінчив Петерб. ун-т (1912). У 1945–54 – директор Ін-ту археології АН УРСР. П. 18.04.1969.

Наук. праці стосуються найдавніших історичних епох, палеоліту, історії і культури стародавніх слов'ян. Уперше створив періодизацію палеолітичних стоянок Європейської частини СРСР.

Держ нагороди СРСР.

ЄФІМОВ Андрій Семенович – учений-ендокринолог, акад. (1992). Н. 10.11.1928 у с. Зінов'євка Саратов. обл. (Росія). Закінчив Горьків. мед. ін-т (1952), де працював у 1958–65; з 1965 – зав. відділу, з 1992 – заст. директора Ін-ту ендокринології та обміну речовин НАМН України. П. 19.01.2017.

Наук. дослідження стосуються діагностики, лікування та профілактики діабетичних захворювань. Обґрунтував роль контрінсулінових гормонів, оксидативного стресу, перекисного окислення ліпідів у патогенезі ангіопатій, що умож-

ливило створення ангіопротектора «ізодибут» для лікування діабетичних ангіопатій, енцефалопатій, катаракти.

Держ. пр. УРСР (1980). Засл. діяч науки і техніки України (1996). Орден «За заслуги» III ст. (1998). Держ. нагороди СРСР. Акад. НАМН України (1993).

ЄФІМОВ Віктор Олексійович – учений в галузі металургії та технології металів, акад. (1973, чл.-кор. 1967). Н. 5.03.1921 у Нікополі. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1946). З 1963 – зав. відділу, в 1966–88 – директор Ін-ту проблем лиття АН УРСР, з 1988 – радник при дирекції (нині – Фізико-технологічний ін-т металів і сплавів НАН України). П. 3.12.2002.

Наук. дослідження присвячено теплофізиці кристалізації залізвуглецевих розплавів, гідродинаміці та кристалізації лиття. Розробив концепцію і модель процесу тверднення зливка. Запропонував способи керування структурою і властивостями рідкого металу.

Держ. пр. України (2002). Держ. пр. СРСР (1981, 1991). Ордени і медалі СРСР. Пр. ім. Є.О. Патона (1969), М.М. Доброхотова (2002).

ЄФРЕМОВ Сергій Олександрович (справжнє прізвище – **ОХРИМЕНКО**) – літературознавець, публіцист, акад. (1919), віце-президент (1921–28). Н.

18.10.1876 в с. Пальчик (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1901) і працював у літературно-наукових періодичних виданнях. У ВУАН очолював низку комісій, зокрема Комісію з видання пам'яток нової укр. літератури (з 1921). У липні 1929 заарештований за сфабрикованими звинуваченнями нібито в створенні буржуазно-націоналістичної організації «Спілка

визволення України» (СВУ) і засуджений на 10 років позбавлення волі, помер у таборах 31.03.1939, реабілітований посмертно в 1989.

Наук. праці присвячено історії укр. літератури та шевченкознавству. Автор «Історії українського письменства» та біографій багатьох письменників, зокрема Т.Шевченка, І.Франка, М.Коцюбинського.

Жулинський Микола Григорович – літературознавець, акад. (1992, чл.-кор. 1990). Н. 25.08.1940 в с. Новосілки Рівнен. обл. Закінчив Київ. ун-т (1968) і відтоді працює в Ін-ті літератури НАН України (з 1978 – зав. відділу, з 1991 – директор); у 1992–94 та 2000–2001 – віце-прем'єр-міністр України. З 2009 – також академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці в галузі теорії та історії літератури. Досліджує творчість класиків літератури Г.Сковороди, І.Котляревського, М.Гоголя, Т.Шевченка, І.Франка, Лесі Українки, а також О.Гончара, П.Загребельного, М.Стельмаха, З.Тулуб, Ю.Мушкетика, Б.Олійника, Є.Гуцала, В.Дрозда, Ю.Щербака та ін. Автор книг «На-

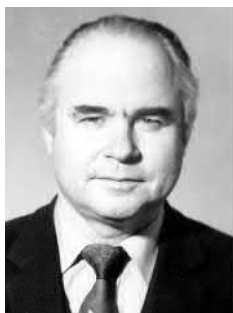
ближення», «Із забуття – в безсмертя», «Заявити про себе культурою», «Слово і доля», «Відстані».

Держ. пр. України ім. Т.Шевченка (1992). Держ. пр. України (2015). Орден «За заслуги» І та ІІІ ст. (2000, 1997), князя Ярослава Мудрого ІV та V ст. (2016, 2009). Пр. ім. І.Я.Франка (2004). Народний депутат України (1994–98 і 2002–2006).

ЗАБІГАЙЛО Володимир Юхимович – учений-геолог, акад. (1990, чл.-кор. 1988). Н. 28.06.1934 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1958). У 1964–68 працював в Ін-ті мінеральних ресурсів, 1968–86 – Ін-ті геотехнічної механіки АН України (з 1970 – зав. відділу), з 1986 – директор Ін-ту геології і геохімії горючих

М.Г. Жулинський

В.Ю. Забігайло

Д.К. Заболотний

А.Г. Загородний

копалін НАН України у Львові. П. 15.07.1996.

Наук. праці присвячено геології вугленосних формацій, умов осадконагромадження, мінерального складу, властивостей, тектонічної будови вугленосних відкладів, гірничогеологічних умов розробки вугільних родовищ на значних глибинах.

Держ. пр. УРСР (1991). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1986).

ЗАБОЛОТНИЙ Данило Кирилович – мікробіолог і епідеміолог, акад. (1922), президент ВУАН (1928–29). Н. 28.12.1866 у с. Чоботарка (тепер с. Заболотне Вінниць. обл.). Закінчив Новоросійський (1891) та Київ. (1894) ун-ти. В 1898–1928 – зав. кафедри Петерб. жіночого мед. ін-ту, з 1928 – директор Ін-ту мікробіології і епідеміології ВУАН. П. 15.12.1929.

Наук. діяльність присвячена вивченню чуми, холери, сифілісу. Докладно дослідив збудника і переносників чуми, форми хвороби, працював над виготовленням протичумних вакцин і сироваток. Встановив можливість пероральної імунізації людини проти холери, виявив приховане бактеріоносійство джерело чума серед людей – дикі гризуни. Один із засновників вітчизняної епідеміології. Створив наук. школу.

Акад. АН СРСР (1929). Президією НАН України засновано премію імені Д.К. Заболотного. Його ім'я присвоєно Ін-ту мікробіології і вірусології НАН України.

ЗАГОРОДНІЙ Анатолій Глібович – фізик, акад. (2006, чл.-кор. 1997), віце-президент (з 2011). Н. 29.01.1951 у селищі Велика Багачка Полтав. обл. Закінчив Харків. ун-т (1972) і відтоді працює в Ін-ті теоретичної фізики

НАН України (з 1989 – заст. директора, з 2003 – директор), 1992–2005 – також проф. Києво-Могилянської академії, від 1996 – Київ. ун-ту, в 2009–11 – головний учений секретар НАН України.

В.К. Задрака

Наук. праці в галузі теоретичної та математичної фізики, теорії плазми, статистичної фізики. Розробив статистичну теорію просторово-обмежених плазмово-молекулярних систем, кінетичну теорію заповненої плазми і сформулював мікроскопічні рівняння й ланцюжок рівнянь Боголюбова для такої плазми, розвинув теорію гальмівного випромінювання у плазмово-молекулярних системах.

Держ. пр. України (2005). Засл. діяч науки і техніки України (2012). Орден «За заслуги» II та III ст. (2016, 2008). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1991), М.М. Боголюбова (2012).

ЗАДІРАКА Валерій Костянтинович – учений в галузі інформатики, акад. (2015, чл.-кор. 2006). Н. 12.11.1941 у м. Красноярськ (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1963). З 1965 працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1992 – зав. відділу), також з 1981 – в Київ. ун-ті (проф.).

Наук. праці стосуються загальної теорії оптимальних алгоритмів, теорії інтегралів Фур'є, комп'ютерних технологій розв'язання прикладних задач із заданими характеристиками якості, цифрової обробки сигналів, теорії ортогональних перетворень, прикладної криптографії.

Ю.П. Зайцев

В.П. Затонський

Д.В. Затонський

М.З. Згуровський

Держ. пр. України (2009). Пр. ім. В.М. Глушкова (2003).

ЗАЙЦЕВ Ювеналій Петрович – гідробіолог, акад. (1997, чл.-кор. 1969). Н. 18.04.1924 у с. Миколаївка-Новоросійська (тепер Одес. обл.). Закінчив Одес.ун-т (1949). З 1956 працює в Одес. відділенні Ін-ту біології південних морів (нині – Ін-т морської біології НАН України): (з 1966 – зав. відділу, у 1972–89 – керівник, з 1989 – головний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються біології моря та охорони природи. Выдкрив 1954 морський нейстон і заклав 1970–74 наук. основи морської нейстології. Розробив концепцію контурних угруповань організмів моря – про екологічні контури моря.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Держ. пр. України (2014). Пр. ім. І.І. Шмальгаузена (1996).

ЗАТОНСЬКИЙ Володимир Петрович – державний і політичний діяч, хімік, акад. (1929). Н. 8.08.1888 у с. Лисець (тепер Хмельниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1912), де працював у 1913–17; у 1922–24 і 1933–37 – нарком освіти України. У 1937 необгрунтовано заарештований, 1938 виключений з членів АН УРСР, загинув 29.07.1938. Реабілітований посмертно.

Досліджував застосування хімічних препаратів у землеробстві, процес зв'язування азоту з повітря.

ЗАТОНСЬКИЙ Дмитро Володимирович – літературознавець і літературний критик, акад. (1990, чл.-кор. 1969). Н. 2.07.1922 в Одесі. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1950). В 1950–62 працював у Харків. інженерно-економічному ін-ті та Київ. ун-ті, з 1962 – в Ін-ті літератури НАН України (з 1976 – зав. відділу). П. 5.06.2009.

Наук. праці присвячено історії й теорії роману, зарубіжній літературі ХХ ст., зокрема творчості Ф.Кафки, М.Фріша, Т.Манна, Ф.Дюрренматта.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2002), князя Ярослава Мудрого V ст. (2008). Пр. ім. І.Я. Франка (1994). Орден та медалі СРСР.

ЗГУРОВСЬКИЙ Михайло Захарович – учений в галузі технічної кібернетики, організатор освіти, акад. (1995, чл.-кор. 1992). Н. 30.01.1950 у м. Скала-Подільська Тернопіл. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1975), в якому працює (з 1985 – проф., з 1992 – ректор), водночас у 1994–99 – міністр освіти України, також у 1997–2015 – директор, з 2015 – наук. керівник Ін-ту

В.Ф. Зеленський

Д.К. Зеров

Ю.П. Зозуля

прикладного системного аналізу НАН у МОН України та з 1998 – член Президії НАН України.

Наук. праці стосуються системного аналізу, математичного моделювання складних фізичних процесів і полів, проблем підготовки спеціалістів вищої школи, оновлення системи національної освіти. Запропонував новий підхід до теорії екстремальних задач для нелінійних операторних, диференціально-операторних рівнянь і включень, а також варіаційних нерівностей у банахових просторах.

Держ. пр. УРСР та України (1990, 1999, 2005). Засл. діяч науки і техніки України (2000). Орден «За заслуги» I, II та III ст. (2005, 1998, 1996). Пр. ім. В.М. Глушкова (1995), В.С. Михалевича (2004).

ЗЕЛЕНСЬКИЙ Віктор Федотович – фізик, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 18.02.1929 у с. Сурочий Саратов. обл. (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1951) і відтоді працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1970 – зав. відділу, в 1981–96 – директор, з 1997 – радник при дирекції), водночас 1988–92 – голова Північно-Східного наук. центру. П. 12.03.2017.

Наук. праці в галузі фізики твердого тіла, реакторного і радіаційного

матеріалознавства. Розвинув уявлення про механізм фазових переходів в урані, брав участь у розробці високоефективного ядерного палива для АЕС.

Засл. діяч науки УРСР (1978). Держ. пр. України (2007). Держ. пр. СРСР (1983). Орден «За заслуги» III ст. (1999). Держ. нагороди СРСР.

ЗЕРОВ Дмитро Костянтинович – ботанік, акад. (1948, чл.-кор. 1939). Н. 20.09.1895 у Зінькові (тепер Полтав. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1922). У 1931–46 і 1963–71 – зав. відділу, 1946–63 – директор Ін-ту ботаніки АН УРСР, 1933–57 – також зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 20.12.1971.

Наук. праці присвячено систематиці, флористиці і філогенії спорових рослин, болотознавству, ботанічній географії, палеоботаніці, історії ботаніки. Запропонував філогенетичні схеми для архегоніат, описав зміни клімату в голоцені на території України.

Засл. діяч науки УРСР (1965). Держ. пр. УРСР (1969, 1983, посмертно). Держ. нагороди СРСР.

ЗОЗУЛЯ Юрій Панасович – учений в галузі нейрохірургії, акад. (2009, чл.-кор. 1991). Н. 23.12.1927 у Вінниці. Закінчив Вінниц. мед. ін-т (1950). З 1951 працює в Ін-ті нейрохірургії НАМН України (з 1956 – керівник відділу, у 1964–93 – заст. директора, 1993–2013 – директор, з 2013 – почесний директор).

Наук. дослідження стосуються нейроонкології, судинної нейрохірургії, клінічної патофізіології мозкового кровообігу, нейротрансплантації, розробки

методів хірургічних втручань при різних видах патології головного мозку. Вперше в Україні застосував лазерну технологію про нейрохірургічних втручаннях. Засл. діяч науки УРСР (1978). Держ.

пр. України (1996, 2001). Ордени «За заслуги» ІІІ ст. (1997), князя Ярослава Мудрого V ст. (2008). Пр. ім. О.О. Богомольця (1999). Акад. НАМН України (1994), її віце-президент (1993–2011).

ІВАНОВ Вадим Миколайович – учений-терапевт, акад. (1957). Н. 30.03.1892 у Маріуполі. Закінчив Київ. ун-т (1916). З 1944 – зав. кафедри Київ. мед. ін-ту, з 1953 – також зав. відділу Ін-ту фізіології АН УРСР. П. 15.01.1962.

Наук. дослідження стосуються фізіології і патології органів травлення, онкології, клініки й діагностики захворювань легень.

Засл. діяч науки УРСР (1946). Держ. пр. СРСР (1951). Держ. нагороди СРСР.

ІВАНОВ Віктор Євгенович – фізик, акад. (1967, чл.-кор. 1961). Н. 22.11.1908 у с. Стара Майна (тепер Ульянов. обл., Росія). Закінчив Ашгабад. пед. (1942) і Одес. гідрометеорологічний (1945) ін-ти. З 1947 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1965 – директор). П. 24.12.1980.

Наук. дослідження в галузі вакуумної металофізики і вакуумної металургії. Розробив методи одержання і вакуумної обробки надчистих металів.

Чл.-кор. АН СРСР (1964). Засл. діяч науки УРСР (1978). Держ. пр. СРСР (1972). Держ. нагороди СРСР.

ІВАНОВ Віталій Олександрович – океанолог, акад. (2009, чл.-кор. 2000). Н. 4.09.1946 у м. Моршанськ Тамбов. обл. (Росія). Закінчив Азербайджан. ун-т (1974). З 1978 працював у Морському гідрофізичному ін-ті НАН України (з 1985 – зав. відділу, 2000–15 – директор).

Наук. дослідження стосуються комплексного моніторингу Чорного та Азовського морів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2008, 2004). Пр. ім. В.І. Вернадського (2007).

ІВАСИШИН Орест Михайлович – фізик, акад. (2003, чл.-кор. 2000). Н. 8.11.1946 у с. Микитинці Івано-Франків. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1969). Після закінчення аспірантури Ін-ту металофізики НАН України (1972)

В.М. Іванов

В.Є. Іванов

В.О. Іванов

О.М. Івасишин

О.Г. Івахненко

О.Г. Івченко

В.М. Ігнатовський

Ю.І. Ізотов

працює в ньому (з 1990 – зав. відділу і заст. директора, з 2011 – директор), з 1989 – також проф. Київ. ун-ту.

Наук. праці стосуються теорії фазових перетворень в металах і сплавах та фізиці міцності й пластичності. Обґрунтував використання сплавів з мартенситною мікроструктурою як сучасних конструкційних матеріалів для авіакосмічної техніки.

Держ. пр. України (1993, 2005). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1988).

ІВАХНЕНКО Олексій Григорович – учений в галузі автоматики і технічної кібернетики, акад. (2003, чл.-кор. 1961). Н. 30.03.1913 у Кобеляках Полтав. обл. Закінчив Ленінград. електротехнічний ін-т (1938). У 1947–62 працював в Ін-ті електротехніки АН УРСР, у 1963–97 – Ін-ті кібернетики НАН України (у 1963–88 – зав. відділу, з 1995 – радник при дирекції), з 1997 – радник при дирекції Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем НАН ы МОН України. П. 16.10.2007.

Наук. праці присвячено електроавтоматиці, теорії систем автоматичного керування, математичному моделюванню систем, що самоорганізуються.

Засл. діяч науки УРСР (1972). Держ.

пр. України (1991, 1997). Ордени та медалі СРСР.

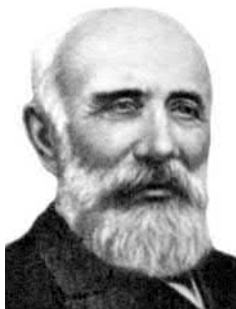
ІВЧЕНКО Олександр Георгійович – конструктор авіадвигунів, акад. (1964). Н. 23.11.1903 у м. Великий Токмак (тепер Токмак Запоріз. обл.). Закінчив Харків. механіко-машинобудівний ін-т (1935). З 1945 – головний конструктор дослідно-конструкторського бюро, з 1963 – генеральний конструктор Запоріз. машинобудівного бюро «Прогрес». П. 30.06.1968.

Розробив серію поршневих, газотурбінних та турбогвинтових двигунів, зокрема АИ-20, АИ-20М, АИ-24, АИ-25.

Герой Соціалістичної Праці (1963). Ленінська пр. (1960). Держ. пр. СРСР (1948). Ордени і медалі СРСР.

ІГНАТОВСЬКИЙ Всеволод Макарович – історик і громадський діяч, акад. (1929). Н. 19.04.1881 у с. Токарі (тепер Брест. обл., Білорусь). Закінчив Юр'єв. (Тартус.) ун-т (1911). У 1914–20 викладав у Мінському учительському ін-ті, 1920–21 – нарком землеробства БРСР, з 1921 – нарком освіти БРСР, з 1925 – голова, з 1927 – президент Ін-ту білоруської культури. Н. у 1931 був підданий репресіям і 4.02.1931 покінчив життя самогубством.

Наук. праці з історії Білорусі. Розробив концепцію національної історії.

В.С. Іконников

М.Ю. Льченко

Я.Д. Ісаєвич

Б.Л. Ісаченко

Акад. АН БРСР (1928), її президент у 1929–31.

ІЗОТОВ Юрій Іванович – астрофізик, акад. (2009, чл.-кор. (2000)). Н. 26.02.1952 в Донецьку. Закінчив Київ. у-нт (1974). З 1977 працює в Головній астрономічній обсерваторії НАН України (з 2000 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються позагалактичної астрономії та фізики міжзоряного середовища. Довів можливість формування галактик із первісної речовини в сучасну епоху, встановив існування молодих галактик на невеликих відстанях від нашої Галактики.

Пр. ім. Є.П. Федорова (2009).

ІКОННИКОВ Володимир Степанович – історик, акад. (1921). Н. 21.12.1841 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1865), де працював з 1868, у 1873–1913 – редактор «Університетських вістей». П. 26.11.1923.

Наук. праці присвячено суспільно-політичним і культурним рухам у Росії та в Україні, історіографії, історії науки, джерелознавству. Автор двотомника «Досвід російської історіографії» (1891, т. 1; 1908, т. 2) та «Київ 1654–1855, исторический очерк» (1904).

Акад. Петерб. АН (1914).

ЛЬЧЕНКО Михайло Юхимович – учений в галузі радіоелектроніки, акад.

(2012, чл.-кор. 1997). Н. 13.09.1941 у с. Літки Київ. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1964), де працює (з 1988 – проректор та з 1990 – директор Науково-дослідного інституту телекомунікацій).

Наук. дослідження в галузі теоретичної радіотехніки, радіофізики та техніки надвисоких частот. Розробив новий клас пристроїв і систем телекомунікацій мікрохвильового діапазону.

Держ. пр. УРСР та України (1983, 2004). Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден «За заслуги» II та III ст. (2009, 1998). Держ. пр. СРСР (1990). Пр. ім. С.О. Лебедева (2000).

ІСАЄВИЧ Ярослав Дмитрович – історик, акад. (1992, чл.-кор. 1990). Н. 7.03.1936 в с. Верба (тепер Рівнен. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1957). З 1958 працював в Ін-ті українознавства НАН України (з 1984 – зав. відділу, з 1989 – директор), водночас у 1993–98 – академік-секретар Відділення НАН України. П. 24.06.2010.

Наук. праці присвячено історії укр. культури, міжслов'янським культурним зв'язкам.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Почесна відзнака Президента України (1996). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2006).

О.Ю. Ішлінський

ІСАЧЕНКО Борис Лаврентійович – мікробіолог, акад. (1945). Н. 14.06.1871 у Петербурзі. Закінчив Петерб. ун-т (1895). У 1917–30 – директор Ботанічного саду АН СРСР, 1933–48 – Ін-ту мікробіології АН УРСР в Києві. П. 17.11.1948.

Наук. праці стосуються загальної, сільськогосподар., технічної, геологічної і морської мікробіології. Розробив метод швидкого визначення схожості насіння. Показав, що діяльність мікроорганізмів впливає на природу водойм.

Акад. АН СРСР (1946). Держ.нагороди СРСР.

ІШЛІНСЬКИЙ Олександр Юлійович – учений-механік, акад. (1948). Н. 6.08.1913 у Москві. Закінчив Моск. ун-т (1935). У 1948–55 – директор Ін-ту математики АН УРСР, з 1955 – Ін-ту механіки при Моск. ун-ті, 1965–89 – Ін-ту проблем механіки АН СРСР. П. 7.02.2003.

Наук. праці присвячено теорії коливань, загальній механіці, теорії пружності і пластичності, теорії тертя. Побудував теорію просторового гіроскопічного компасу і загальну теорію інерціальної навігації та автономного керування.

Акад. АН СРСР (1960). Герой Соціалістичної Праці (1961). Ленінська пр. (1960). Держ. пр. СРСР (1981). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.М. Динника (1981), М.О. Лаврентьева (2001).

Р.Є. Кавецький

М.Я. Калинович

В.І. Кальченко

Г.Л. Камалов

КАВЕЦЬКИЙ Ростислав Євгенович – патофізіолог, акад. (1951, чл.-кор. 1945). Н. 1.12.1899 у Самарі (Росія). Закінчив Самар. ун-т (1925). У 1946–60 працював в Ін-ті клінічної фізіології АН УРСР (у 1946–52 – директор), 1960–71 – директор Ін-ту експериментальної і клінічної онкології МОЗ України, з 1971 – Ін-ту проблем онкології АН УРСР, 1952–60 і 1963–66 – голова Відділу АН УРСР. П. 12.10.1978.

Наук. дослідження стосуються проблем реактивності організму, теоретичних і прикладних питань онкології. Вперше запропонував лікування пухлин за допомогою лазерів.

Засл. діяч науки УРСР (1960). Держ. пр. УРСР (1972, 1981, посмертно). Ордени і медалі СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1964). Президією НАН України засновано премію імені Р.Є. Кавецького. Його ім'я присвоєно Ін-ту експериментальної патології, онкології і радіобіології НАН України.

КАЛИНОВИЧ Михайло Якович – мовознавець, акад. (1939). Н. 13.10.1888 у с. Жажнівка (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1912). З 1930 – зав. відділу (в 1939–44 – директор) Ін-ту мовознавства АН УРСР, також

1939–44 – голова Відділу АН УРСР. П. 16.01.1949.

Наук. праці присвячено загальному та укр. мовознавству, лексикографії, індології, літературознавству. Головний редактор і один з укладачів «Російсько-українського словника» (1948).

Держ. нагороди СРСР.

КАЛЬЧЕНКО Віталій Іванович – учений-хімік, акад. (2018, чл.-кор. 2006). Н. 17.08.1948 у м. Ворожба Сумської обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1972) і з цього часу працює в Ін-ті органічної хімії НАН України (з 1998 – зав. відділу, з 2011 – директор).

Наук. праці в галузі органічної, фосфорорганічної та біоорганічної хімії. Створив високоселективні рецептори молекулів та іонів, в тому числі біологічно важливі та екологічно небезпечні.

Держ. пр. України (2014).

КАМАЛОВ Герберт Леонович – учений-хімік, акад. (2009, чл.-кор. 1995). Н. 8.06.1940 у Баку. Закінчив Одес. ун-т (1963), де працював, з 1978 – зав. відділу Фізико-хімічного ін-ту НАН України.

Наук. праці присвячено фізико-органічній хімії, гомогенному та гетерогенному каталізу, каталітичним процесам з участю «малих» молекул. Створив новий наук. напрям у хімії циклічних

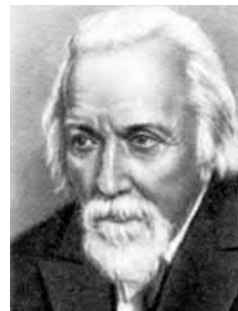
І.М. Карнаухов

І.М. Карп

Г.В. Карпенко

О.П. Карпінський

ацеталій, розробив промислові методи одержання та очищення понад 50 органічних і координаційних сполук.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Держ. пр. України (2003).

КАРНАУХОВ Іван Михайлович – фізик, акад. (2012, чл.-кор. 2009). Н. 19.01.1937 у с.Сирцево Белгород. обл. (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1959) і відтоді працює у Харків. фіз.-техн. ін-ті (з 1986 – керівник відділу, з 1997 – заст. ген. директора).

Наук. праці в галузі ядерної фізики, фізики високих енергій, синхротронного випромінювання, фізики прискорювачів. Виконав дослідження поляризаційних явищ у двічі поляризаційних експериментах з використанням розробленого ним комплексу експериментальних установок з поляризованими мішенями протонів і дейтронів.

Держ. пр. України (2002).

КАРП Ігор Миколайович – учений в галузі газової технології та енергетики, акад. (1992, чл.-кор. 1988). Н. 23.06.1932 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1954) і працює в Ін-ті газу НАН України (в 1972–76 – заст. директора, з 1980 – зав. відділу, 1986–2002 – директор, з 2002 – почесний директор).

Наук. праці в галузі високотемпера-

турної термодинаміки, прикладної теорії горіння, використання альтернативних палив, створення плазмових технологій на основі газоповітряних сумішей як робочого тіла для обробки неорганічних матеріалів. Створив потужні технологічні генератори плазми.

Засл. діяч науки і техніки України (1993). Держ. пр. України (1995). Орден «За заслуги» II та III ст. (2008, 1998). Пр. ім. В.І.Толубинського (2015).

КАРПЕНКО Георгій Володимирович – учений в галузі механіки матеріалів, акад. (1967, чл.-кор. 1961). Н. 6.06.1910 у Томську (Росія). Закінчив Харків. механіко-машинобудівний ін-т (1931). У 1952–71 – директор, з 1971 – зав. відділу Фізико-механічного ін-ту АН УРСР (до 1964 – Ін-т машинознавства і автоматики). П. 15.11.1977.

Один із засновників фізико-хімічної механіки матеріалів, який сформував її базові засади. Розробив нові теорії корозійної втоми і водневої крихкості сталей. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1960). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Є.О. Патона (1971). Президією НАН України засновано премію імені Г.В. Карпенка. Його ім'я присвоєно Фізико-механічному ін-ту НАН України.

М.Т. Картель

В.Г. Касьяненко

М.Ф. Кашенко

О.В. Квасницький

КАРПІНСЬКИЙ Олександр Петрович — учений-геолог, акад. (1925). Н. 7.01.1847 у селищі Тур'їнські Рудники (тепер м. Краснотур'їнськ Свердлов. обл., Росія). Закінчив Гірничий ін-т у Петербурзі (1866), в якому працював у 1868–96 та 1885–1903 — директор Геологічного комітету. П. 15.07.1936.

Наук. праці в галузі петрографії, стратиграфії, палеонтології, тектоніки, палеогеографії. Уперше в Росії застосував мікроскопічний метод вивчення гірських порід, розробив загальну класифікацію осадових утворень земної кори.

Акад. Петерб. АН (1889), у 1917–36 — президент Російської АН (з 1925 — АН СРСР). Член багатьох академій наук та наук. товариств.

КАРТЕЛЬ Микола Тимофійович — учений-хімік, акад. (2012, чл.-кор. 2000). Н. 16.12.1948 у с. Гоголів Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1975). В 1971–79 працював в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР, 1979–91 — зав. лабораторії Ін-ту загальної та неорганічної хімії АН УРСР, 1991–2007 — заст. директора Ін-ту сорбції та проблем ендоекології НАН України, з 2007 — директор Ін-ту хімії поверхні НАН України.

Наук. діяльність стосується вивчення радіаційно-хімічних ефектів у поверхневому шарі адсорбентів; розробки

теорії і методів синтезу вуглецевих сорбентів заданої поруватої структури та хімії поверхні; дослідження механізмів хімічних та електрохімічних реакцій за участю поверхні вуглецевих сорбентів; створення сорбентів мед. призначення та вивчення механізмів їх детоксикаційної дії. Спільно з ін. розробив технології одержання вуглецевих напома-теріалів і виробів на їх основі.

Держ. пр. УРСР (1986).

КАСЬЯНЕНКО Володимир Григорович — зоолог і анатом, акад. (1951). Н. 16.11.1901 у с. Великий Янисоль (тепер с. Новосілка Донец. обл.). Закінчив Київ. ветеринарний ін-т (1926). З 1949 працював в Ін-ті зоології АН УРСР (у 1950–63 — директор, з 1964 — консультант). П. 18.01.1981.

Наук. праці присвячено порівняльній анатомії хребетних, еволюційній морфології ссавців, історії науки.

Ордени та медалі СРСР.

КАЩЕНКО Микола Феофанович — біолог, ембріолог, селекціонер, акад. (1918). Н. 7.05.1855 у с. Московка (тепер Запоріж. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1880). У 1913–33 — директор Акліматизаційного саду в Києві, 1919–26 — Зоологічного музею ВУАН. В 1918–19 — голова Відділу УАН. П. 29.03.1935.

О.В. Кириленко

П.С. Кислий

Д.С. Ківа

М.О. Кільчевський

Заклав основи патологічної ембріології тварин, людини та рослин. Проводив роботи з акліматизації і селекції лікарських і південних плодових рослин в Україні.

КВАСНИЦЬКИЙ Олексій Володимирович – фізіолог, акад. (1951). Н. 25.02.1900 у с. Лиса Гора (тепер Миколаїв. обл.). Закінчив Кам'янець-Подільський сільськогосподар. ін-т (1925). З 1931 працював у Полтав. НДІ свинарства, в 1936–71 – також зав. кафедри Полтав. сільськогосподар. ін-ту. П. 27.11.1989.

Наук. дослідження стосуються фізіології сільськогосподар. тварин і розробки методів підвищення їх продуктивності. Створив методику міжпородної трансплантації зигот у сільськогосподар. тварин, фракційний метод штучного запліднення.

Герой Соціалістичної Праці (1966). Засл. діяч науки УРСР (1960). Держ. пр. УРСР (1974). Ордени та медалі СРСР.

КИРИЛЕНКО Олександр Васильович – учений в галузі електроенергетики, акад. (2006, чл.-кор. 1997). Н. 20.05.1950 у с. Чубинці Київ. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1973) і відтоді працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1996 – заст. директора і зав. відділу, з 2007 – директор), з 2015 – також акаде-

мік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці стосуються проблем контролю, автоматики, управління та захисту енергетичних систем, мереж і об'єктів. Розробив концепцію інформатизації електроенергетичних об'єктів.

Держ. пр. України (1999). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Пр. ім. С.О.Лебедева (1995).

КИСЛИЙ Павло Степанович – матеріалознавець, акад. (1992, чл.-кор. 1982). Н. 5.03.1933 в с. Мала Олександрівка Київ. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1957). В 1957–77 працював в Ін-ті проблем матеріалознавства АН УРСР (з 1966 – зав. відділу), 1978–95 – зав. відділу, з 1995 – головний наук. співробітник Ін-ту надтвердих матеріалів НАН України.

Наук. дослідження в галузі матеріалознавства тугоплавких сполук і композиційних матеріалів.

Засл. діяч науки і техніки України (1993). Орден «За заслуги» III ст. (1997). Держ. нагороди СРСР. Народний депутат України (1990–94).

КІВА Дмитро Семенович – авіа-конструктор, акад. (2012, чл.-кор. 2006), Герой України (2009). Н. 8.10.1942 у Казані. Закінчив Харків. авіаційний ін-т (1965) і працював в Авіаційному науково-технічному комплексі ім. О.К.

А.І. Кіпріанов

О.В. Кірсанов

Б.О. Кістяківський

В.О. Кістяківський

Антонова (з 1987 – головний конструктор, 1-й заст. генерального конструктора, в 2006–15 – генеральний конструктор).

Наук. дослідження та розробки в галузі літакобудування. Під його керівництвом або за участю створено легкі багатоцільові літаки Ан-3, Ан-28, Ан-38, Ан-32, Ан-74 та їх модифікації, середній транспортний літак короткого зльоту-посадки Ан-70, важкі транспортні Ан-124 «Руслан», Ан-225 «Мрія», регіональні пасажирські Ан-140, Ан-148 та ін.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Держ. пр. України (1994). Ордени Держави (2009), «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2004, 2001, 1998), князя Ярослава Мудрого V ст. (2009). Пр. ім. О.К. Антонова (2001).

КІЛЬЧЕВСЬКИЙ Микола Олександрович – учений-механік, акад. (1969, чл.-кор. 1961). Н. 15.06.1909 у Кам'янець-Подільському. Закінчив Київ. фізико-хіміко-математичний ін-т (1933). В 1944–61 – зав. кафедри Київ. політехн. ін-ту, з 1959 – зав. відділу Ін-ту механіки АН УРСР. П. 14.06.1979.

Наук. праці в галузі загальної механіки, теорії оболонок, пружності, удару. Розробив загальний метод зведення тривимірних задач теорії пружності до двовимірних, метод розв'язання задач

теорії оболонок шляхом застосування інтегральних рівнянь.

Засл. діяч науки УРСР (1977). Держ. пр. УРСР та України (1979, посмертно; 1992, посмертно). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.М. Динника (1977).

КІПРІАНОВ Андрій Іванович – учений-хімік, акад. (1945, чл.-кор. 1939), віце-президент АН УРСР (1946–48). Н. 16.07.1896 у с. Руські Тишки (тепер Харків. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1919). З 1945 працював в Ін-ті органічної хімії АН УРСР (у 1945–60 – директор), з 1944 – також проф. Київ. ун-ту, 1946–57 – голова Відділу АН УРСР. П. 29.09.1972.

Наук. праці стосуються органічного синтезу, хімії органічних барвників. Відкрив явище взаємодії спряжених хромофорів у молекулах барвників (1964), новий клас барвників – катіонових. Створив наук. школу. Розробив методи синтезу іонних барвників і відкрив на їх основі створив світлочутливі матеріали.

Засл. діяч науки УРСР (1957). Держ. пр. СРСР (1942). Держ. нагороди СРСР. Президією НАН України засновано премію імені А.І. Кіпріанова.

КІРСАНОВ Олександр Васильович – учений-хімік, акад. (1961, чл.-кор. 1951). Н. 2.11.1901 у Москві. Закінчив

О.О. Ключников

Г.В. Книшов

Моск. вище технічне училище (1924). У 1956–88 – зав. відділу, 1961–83 – директор Ін-ту органічної хімії АН УРСР. П. 19.05.1992.

Наук. дослідження присвячено хімії фосфоро- і сіркоорганічних сполук. Відкрив фосфазореакцію іміносольфоокислоти (реакція Кірсанова, 1950) та реакцію прямого амідування карбонових кислот. Синтезував сполуки з подвійним зв'язком «фосфор-азот».

Засл. діяч науки УРСР (1964). Ленінська пр. (1974). Держ. нагороди СРСР.

КІСТЯКІВСЬКИЙ Богдан Олександрович – філософ, історик, правознавець, акад. (1919). Н. 4.12.1869 в Києві. Навчався у Київ., Харків., Дерпт., Берлін. і Страсбурз. ун-тах. У 1899 здобув ступінь доктора філософії Берлін. ун-ту. В 1911–17 викладав у Демидів. лицей в Ярославлі, з 1917 – проф. Київ. ун-ту. П. 16.04.1920.

Наук. праці в галузі філософії, соціології, теорії держави і права. Розвивав принцип доповнювальності у понятті права, концепцію правової держави.

КІСТЯКІВСЬКИЙ Володимир Олександрович – фізико-хімік, акад. (1919). Н. 12.10.1865 у Києві. Закінчив Петерб. ун-т (1889). В 1903–34 – проф. Петерб. (Ленінград.) політехн. ін-ту, 1934–39 –

директор Колоїдно-електрохімічного ін-ту АН СРСР. П. 19.10.1952.

Наук. праці в галузі електрохімії, колоїдної хімії, корозії металів, теорії рідини. Засновник колоїдної електрохімії.

Акад. АН СРСР (1929). Член низки академій наук і наук. товариств. Держ. нагороди СРСР.

КЛЮЧНИКОВ Олександр Олександрович – фізик, акад. (2009, чл.-кор. 1992), Герой України (2001). Н. 10.02.1945 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1967). У 1970–95 працював в Ін-ті ядерних досліджень НАН України (з 1979 – заст. директора ін-ту і директор Спеціального конструкторсько-технологічного бюро), з 1996 – директор Міжгалузевого науково-технічного центру «Укриття», з 2004 – Ін-ту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України. П. 10.01.2016.

Наук. праці присвячено застосуванню методів ядерної фізики в різних галузях науки і техніки, науковому приладобудуванню.

Держ. пр. УРСР та України (1985, 1999). Засл. діяч науки і техніки України (1995). Орден Держави (2011), «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2010, 2005).

КНИШОВ Геннадій Васильович – учений-хірург, акад. (2006, чл.-кор. 1992), Герой України (2004). Н. 6.08.1934 в м. Дебальцево Донец. обл. Закінчив Донец. мед. ін-т (1958). З 1962 працював в Ін-ті серцево-судинної хірургії (з 1970 – керівник відділення, з 1988 – директор), також з 1992 – зав. кафедри Медичної академії післядипломної освіти. П. 1.11.2015.

Наук. праці стосуються розробки нових методів хірургічного лікування набутих пороків серця, ішемічної хвороби, складних порушень серцевого ритму.

А.Д. Коваленко

І.М. Коваленко

О.М. Ковальов

П.К. Козлов

Розробив низку операцій для лікування ускладнених форм мітрального стенозу, протезування клапанів серця, лікування ішемічної хвороби серця, вперше в Україні запровадив у клінічну практику операції аортокоронарного шунтування.

Держ. пр. УРСР та України (1988, 2005). Засл. діяч. науки і техніки України (1994). Ордени Держави (2004), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2008, 1999). Акад. НАМН України (1994). Золота медаль ім. О.М.Бакулева (2000). Пр. ім. М.М.Амосова (2006).

КОВАЛЕНКО Анатолій Дмитрович — учений-механік, акад. (1961, чл.-кор. 1951). Н. 16.01.1905 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1929). З 1936 працював в Ін-ті механіки АН УРСР (у 1959–65 — директор), з 1949 — також у Київ. ун-ті. П. 19.09.1973.

Наук. праці присвячено термопружності й термопластичності. Розвинув теорію спеціальних функцій, зокрема запровадив і дослідив гіпергеометричні функції другого роду.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1964). Держ. пр. УРСР (1971).

КОВАЛЕНКО Ігор Миколайович — учений в галузі математики та кібернетики, акад. (1978, чл.-кор. 1972). Н. 16.03.1935 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1957). З 1971 — зав. відділу Ін-ту

кібернетики НАН України і проф. Київ. ун-ту.

Наук. дослідження стосуються ймовірнісної комбінаторики, теорії надійності, теорії масового обслуговування, теорії складних систем. Розвинув методи моделювання складних систем, які описуються суттєво багатомірними випадковими процесами, методологію аналізу рідкісних подій у високонадійних системах і способи прискореного моделювання. Розробив математичний апарат аналізу алгоритмів криптографічних перетворень.

Держ. пр. УРСР та України (1978, 2001). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден «За заслуги» III ст. (2012). Держ. пр. СРСР (1976). Пр. ім. В.М. Глушкова (1984), В.С. Михалевича (2000), А.О. Дородніцина (2011).

КОВАЛЬОВ Олександр Михайлович — математик і механік, акад. (2012, чл.-кор. 2003). Н. 19.01.1944 в с. Убінське Новосибір. обл. (Росія). Закінчив Новосибір. (1966) та Донец. (1967) ун-ти. З 1970 працював в Ін-ті прикладної математики і механіки НАН України в Донецьку (1996–2006 — заст. директора, 2006–14 — директор).

Наук. дослідження стосуються математичних проблем теорії управління та ідентифікації нелінійних динамічних систем.

А.Г. Колесников

Ф.М. Колесса

А.П. Комар

В.П. Комісаренко

Держ. пр. України (2008). Пр. ім. М.М. Крилова (1994).

КОЗЛОВ Петро Кузьмич – географ і мандрівник, акад. (1927). Н. 15.10.1863 у м. Духовщина (тепер Смолен. обл., Росія). Закінчив Петерб. військове училище (1887). В 1927 керівником Кафедри географії ВУАН. П. 26.09.1935.

Дослідник Центральної Азії, очолював низку експедицій.

КОЛЕСНИКОВ Аркадій Георгійович – учений в галузі фізики моря, акад. (1967, чл.-кор. 1964). Н. 5.12.1907 в Юрбурзі (тепер Юрбаркас, Литва). Закінчив Моск. вище технічне училище (1930). З 1963 працював у Морському гідрофізичному ін-ті АН УРСР (у 1963–74 – директор). П. 4.03.1978.

Досліджував фізичні процеси в океані, течію Ломоносова в екваторіальній частині Атлантики, розробляв геофізичну апаратуру, зокрема автоматичні буйкові станції.

Держ. пр. УРСР (1979, посмертно). Держ. пр. СРСР (1970).

КОЛЕССА Філарет Михайлович – фольклорист, музикознавець, літературознавець, композитор, акад. (1929). Н. 17.07.1871 у с. Ходовичі (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1896). З 1940 – директор Держ. етнографіч-

ного музею у Львові. В 1933 разом з В.Г.Щуратом необгрунтовано виключений з членів Академії, 1939 – поновлений. П. 3.03.1947.

Автор оригінальних музичних творів, численних обробок народних пісень, музикознавчих праць («Ритміка українських народних пісень», «Мелодії українських народних дум» та ін.). Президією НАН України засновано премію імені Ф.М. Колесси.

КОМАР Антон Пантелеймонович – фізик, акад. (1948). Н. 30.01.1904 у с. Березна (тепер Київ. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1930). В 1930–36 та з 1950 працював у Ленінград. фізико-технічному ін-ті (в 1950–57 – директор), одночасно в 1951–69 – зав. кафедри Ленінград. політехн. ін-ту. П. 14.03.1985.

Наук. праці в галузі ядерної фізики, фізики і техніки прискорювачів, фізики металів і феритів, фізичної електроніки. Виконав дослідження гальваномагнітних та електричних властивостей сплавів, що впорядковуються, відкрив у них явище зміни знаку сталої Холла.

Держ. пр. СРСР (1951).

КОМІСАРЕНКО Василь Павлович – патофізіолог, ендокринолог, акад. (1951, чл.-кор. 1948). Н. 14.01.1907 у

С.В. Комісаренко

А.Є. Конверський

Ю.Ю. Кондуфор

О.О. Коноваленко

с. Черняхів (тепер Київ. обл.). Закінчив Харків. мед. ін-т (1932). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1945–65 – зав. лабораторії Ін-ту фізіології АН УРСР, 1965–86 – директор Київ. НДІ ендокринології та обміну речовин. П. 7.04.1993.

Наук. праці присвячено механізму дії гормонів і лікувальних препаратів. Одержав нові дані про дію інсуліну на центральну нервову систему, гормонів кори надниркових залоз – на серцево-судинну систему і обмін речовин, синтезував хлодитан, кортикотонін і спленін.

Засл. діяч науки УРСР (1960). Держ. пр. УРСР (1976). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1961). Акад. АМН України (1993). Його ім'я присвоєно Ін-ту ендокринології та обміну речовин НАМН України. Президією НАН України спільно з НАМН України засновано премію імені В.П. Комісаренка.

КОМІСАРЕНКО Сергій Васильович – біохімік, урядовець, дипломат, акад. (1991, чл.-кор. 1990). Н. 9.07.1943 в Уфі. Закінчив Київ. мед. ін-т (1966) і працює в Ін-ті біохімії НАН України (з 1982 – зав. відділу, у 1989–92 та з 1998 – директор); 1990–92 – заст. Голови Ради Міністрів України, 1992–98

– Надзвичайний і Повноважний Посол України у Великій Британії, також з 2004 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці в галузі імунохімії і молекулярної імунології. Здійснив дослідження імунітету учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, відкрив (1986–87) пригнічення природного імунітету у людей, спричиненого малими дозами радіації, розробив методи діагностики і відновлення імунітету людини. Спільно з ін. виявив нікотинові ацетилхолінові рецептори на β -лімфоцитах імунної системи та з'ясував їх біологічну роль. Створив наукову школу.

Держ. пр. УРСР (1979). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Ордени князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2006, 2005), «За заслуги» II ст. (1998), Почесна відзнака Президента України (1996). Акад. НАМН України (1993). Пр. ім. О.В. Палладіна (2003), І.І. Мечникова (2012).

КОНВЕРСЬКИЙ Анатолій Євгенович – філософ, акад. (2012, чл.-кор. 2006). Н. 15.09.1948 у с. Горишківка Вінниць. обл. Закінчив Київ. ун-т (1971), де працює (з 1992 – зав. кафедри, з 1995 – декан ф-ту).

Наук. праці присвячено проблемам логіки та методології науки. Дослідив основні властивості теорії як головного

В.О. Кононенко

С.М. Конохов

підсумку пізнавальної діяльності, розкрив природу методологічного аналізу наукового знання.

Засл. працівник народної освіти України (1998). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2003). Пр. ім. Д.І. Чижевського (2005).

КОНДУФОР Юрій Юрійович – історик, акад. (1985, чл.-кор. 1979). Н. 30.01.1922 у с. Зубані Полтав. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. ун-т (1949). У 1958–68 працював у Харків. обкомі та апараті ЦК КПУ, 1968–78 – зав. кафедри Київ. ун-ту, у 1978–93 – директор Ін-ту історії України АН України. П. 10.01.1997.

Наук. праці з історії України радянського періоду, Жовтневої революції та Громадянської війни.

Держ. пр. УРСР (1980). Засл. діяч науки і техніки України (1992). Ордени та медалі СРСР.

КОНОВАЛЕНКО Олександр Олександрович – учений в галузі радіоастрономії та астрофізики, акад. (2003, чл.-кор. 1992). Н. 27.02. 1951 у Харкові. Закінчив Харків. ін-т радіоелектроніки (1973). У 1973–85 працював в Ін-ті радіофізики і електроніки АН УРСР, з 1985 – Радіоастрономічному ін-ті НАН України (з 1987 – зав. відділу, з 2007 – заст директора – керівник відділення).

Наук. праці стосуються фізики між-

зоряного та міжгалактичного середовища, атомної спектроскопії, створення методів та апаратури для високочутливих радіоастрономічних спостережень. На радіотелескопі УТР-2 уперше виявив у космічному просторі випромінювання збуджених атомів вуглецю і розробив модель міжзоряного середовища.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Держ. пр. СРСР (1988). Пр. ім. С.Я. Брауде (2008), М.К. Янгеля (2013).

КОНОНЕНКО Віктор Олімпанович – учений-механік, акад. (1964). Н. 11.09.1918 у м. Короча (тепер Белгород. обл., Росія). Закінчив Харків. ін-т інженерів залізничного транспорту (1942). З 1964 працював в Ін-ті механіки АН УРСР (з 1965 – директор). П. 29.07.1975.

Наук. праці стосуються теорії нелінійних коливань, взаємодії коливальних систем з джерелами енергії, майже періодичних коливань, просторових коливань твердих тіл. Розвинув теорію нелінійних коливань систем з кількома джерелами збудження.

Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1977, посмертно).

КОНЮХОВ Станіслав Миколайович – учений-механік, акад. (1992), Герой України (2004). Н. 12.04.1937 у с. Бекреньово Вологод. обл. (Росія) Закінчив Дніпропетр. ун-т (1959) і працював у конструкторському бюро «Південне» (з 1991 – генеральний конструктор – генеральний директор). П. 3.04.2011.

Науково-практична діяльність стосується створення нових зразків ракетно-космічної техніки, зокрема статичної і динамічної стійкості, раціональних способів забезпечення просторової орієнтації космічних апаратів, механіки взаємодії твердих тіл з перешкодами при гіперзвукових швидкостях,

О.Л. Копиленко

В.Ф. Копитов

П.В. Копнін

В.М. Корецький

працездатності конструкцій при швидкісних переходах в інше середовище. За його безпосередньою участю і керівництвом створено кілька поколінь бойових ракетних комплексів.

Держ. пр. України (2001). Орден Держави (2004), «За заслуги» ІІ ст. (1997), князя Ярослава Мудрого V ст. (2009), Почесна відзнака Президента України (1994), держ. нагороди СРСР. Держ. пр. СРСР (1987). Пр. ім. М.К. Янгеля (1991).

КОПИЛЕНКО Олександр Любимович – правознавець, акад. (2018, чл.-кор. 2006). Н. 26.06.1961 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1983). У 1983–90 працював в Ін-ті держави і права АН УРСР, 1990–2002 – апараті Верховної Ради України (з 1998 – радник Голови Верховної Ради), з 2002 – директор Ін-ту законодавства Верховної Ради України.

Наук. праці в галузі історії держави і права, історії політико-правової думки в Україні, конституційного права, держ. будівництва.

Держ. пр. України (2002). Засл. юрист України (2004). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2016, 2010). Пр. ім. М.С. Грушевського (1992), М.П. Василенка (2003), М.І. Костомарова (2014). Акад. НАПрН України (2000), її віце-президент (2002–2008).

КОПИТОВ Віктор Філімонович – учений в галузі металургії і тепло-техніки, акад. (1967, чл.-кор. 1957). Н. 21.11.1906 в м. Курган (Росія). Закінчив Урал. політехн. ін-т (1930). У 1952–85 – директор Ін-ту газу АН УРСР. П. 22.03.1990.

Наук. праці присвячено газифікації вугілля і мазуту, теорії спалювання палива, теплообміну в печах, загальним питанням використання газу та ін. видів палива, захисту повітряного басейну від забруднення промисловими викидами.

Засл. діяч науки УРСР (1981).

КОПНІН Павло Васильович – філософ, акад. (1967). Н. 27.01.1922 у с. Гжель Моск. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Моск. ун-т (1944). У 1962–68 – директор Ін-ту філософії АН УРСР, з 1968 – Ін-ту філософії АН СРСР. П. 27.06.1971.

Наук. праці в галузі філософії, логіки і методології науки, історії філософії. Здійснив аналіз логіко-методологічних основ сучасної науки, дослідив логічні функції діалектики, розвинув концепцію збігу діалектики, логіки і теорії пізнання.

Чл.-кор. АН СРСР (1970). Ордени та медалі СРСР.

О.О. Корж

М.П. Корнейчук

О.Є. Корнійчук

КОРЕЦЬКИЙ Володимир Михайлович – правознавець, акад. (1948). Н. 18.02.1890 у Катеринославі (тепер м. Дніпро). Закінчив Харків. ун-т (1916). У 1949–69 – голова Сектору держави і права, 1969–74 – директор, з 1974 – почесний директор Ін-ту держави і права АН УРСР. П. 25.07.1984.

Наук. праці присвячено всесвітній історії держави і права, міжнародному публічному і приватному праву. Як член і перший заступник голови Комісії з прав людини ООН брав участь у розробці проекту Загальної декларації прав людини.

Герой Соціалістичної Праці (1980). Засл. діяч науки УРСР (1947). Держ. нагороди СРСР. Його ім'я присвоєно Ін-ту держави і права НАН України.

КОРЖ Олексій Олександрович – учений-ортопед, травматолог, акад. (1992). Н. 23.04.1924 у с. Оболонь Полтав. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. мед. ін-т (1951). У 1956–65 працював у Харків. ін-ті удосконалення лікарів, 1965–96 – директор Харків. НДІ ортопедії і травматології (нині – Ін-т патології хребта та суглобів НАМН України). П. 1.11.2010.

Наук. праці стосуються клінічної та експериментальної ортопедії і травматології, лікування кісткового туберкульозу та

кісткових пухлин, протезування. Один із засновників вітчизняної вертебрології і концепції регіональної інтенсивної терапії функціонального лікування переломів кісток.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. пр. СРСР (1977). Акад. АМН України (1993). Ордени та медалі СРСР.

КОРНЄЙЧУК Микола Павлович – математик, акад. (1997, чл.-кор. 1972). Н. 22.01.1920 у с. Бобринь Гомел. обл. (Білорусь). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1955), де працював до 1974 (з 1963 – зав. кафедри); у 1974–2001 – зав. відділу Ін-ту математики НАН України. П. 22.07.2003.

Наук. праці стосуються екстремальних задач теорії наближення, проблем оптимізації і сплайн-апроксимації. Знайшов точну константу в одному з варіантів нерівності Джексона – Стечкіна, що започаткувало цілий напрям у теорії наближень із знаходження точних констант в ін. варіантах цієї нерівності. Розробив низку нових методів розв'язання екстремальних задач.

Держ. пр. України (1994). Держ. пр. СРСР (1973). Засл. діяч науки і техніки України (2000). Пр. Ім. М.В. Остроградського (2000). Ордени та медалі СРСР.

КОРНІЙЧУК Олександр Євдокимович – драматург, акад. (1939). Н. 25.05.1905 у с. Христинівка (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1929). У 1939–41 і 1946–53 – голова Спілки письменників України. П. 14.05.1972.

М.В. Корноухов

В.С. Королюк

О.В. Корчак-
Чепурківський

Ю.П. Корчевий

Автор творів «Загибель ескадри», «Платон Кречет», «Правда», «Богдан Хмельницький», «В степах України», «Фронт», «Макар Діброва», «Калиновий гай», «Крила», «Пам'ять серця» та ін.

Герой Соціалістичної Праці (1967). Акад. АН СРСР (1943). Держ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1971). Держ. пр. СРСР (1941, 1942, 1943, 1949, 1951). Ордени та медалі СРСР.

КОРНОУХОВ Микола Васильович – учений-механік, акад. (1951, чл.-кор. 1939). Н. 23.10.1903 у Ніжині. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1928). З 1935 працював в Ін-ті будівельної механіки АН УРСР (у 1940–44 – директор), з 1934 – також зав. кафедри Київ. інженерно-будівельного ін-ту, в 1952–54 – голова Відділу АН УРСР. П. 2.06.1958.

Наук. дослідження присвячено міцності й стійкості будівельних конструкцій. Розробив низку точних і наближених методів розрахунку стійкості як об'єднаного розрахунку конструкцій на міцність і стійкість.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1954). Держ. пр. СРСР (1950).

КОРОЛЮК Володимир Семенович – математик, акад. (1976, чл.-кор. 1967). Н. 19.08.1925 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1950). З 1954 працює в Ін-ті математики НАН України (у 1960–93 – зав.

відділу, 1993–99 – головний наук. співробітник, з 1999 – радник при дирекції), з 1965 – також проф. Київ. ун-ту.

Наук. праці в галузі теорії ймовірностей, математичної статистики, обчислювальної математики, програмування. Розвинув метод випадкових блукань для внесення розподілів статистики. В 1955 спільно з К.Л. Ющенко запропонував алгоритмічну мову адресного програмування.

Держ. пр. УРСР та України (1978, 2003). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. М.М. Крилова (1976), В.М. Глушкова (1988), М.М. Боголюбова (1995), М.В. Остроградського (2002).

КОРЧАК-ЧЕПУРКІВСЬКИЙ Овксентій Васильович – учений-гігієніст і епідеміолог, акад. (1921), неодмінний секретар ВУАН (1929–34). Н. 28.02.1857 у Костянтинграді (тепер Красноград Харків. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1883). З 1903 працював у Київ. ун-ті (в 1918–34 – зав. кафедри), 1934–38 – зав. відділу Ін-ту демографії і санітарної статистики АН УРСР. П. 27.11.1947.

Наук. праці присвячено проблемам епідеміології, санітарного стану населення, гігієни праці. Сформулював закон періодичності епідемії дифтерії і висунув положення про антагонізм між ними та епідеміями ін. дитячих інфекційних хвороб.

В.А. Косинський

О.С. Космода-
міанський

Й.Й. Косоногов

(Польща, Чехосло-
ваччина, Латвія), з
1928 — проф. Лат-
війського ун-ту в
Ризі. У зв'язку з
відсутністю відо-
мостей про нього
1928 виключений
зі складу ВУАН. П.
5.11.1938.

Наук. праці в
галузі політичної
економії, економіки

КОРЧЕВИЙ Юрій Петрович — учений в галузі теплофізики і теплоенергетики, акад. (1997, чл.-кор. 1992). Н. 15.10.1936 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1959). У 1969—82 працював в Ін-ті електродинаміки АН УРСР (з 1980 — зав. відділу), з 1982 — зав. відділу, у 1985—88 — керівник відділення Ін-ту проблем моделювання в енергетиці АН УРСР, 1988—96 — керівник відділення Ін-ту проблем енергозбереження НАН України. У 1996—2009 — директор, з 2009 — почесний директор Ін-ту вугільних енерготехнологій НАН України. П. 2.06.2012.

Наук. праці присвячено питанням прямого перетворення теплової енергії в електричну та використання низько-сортних палив у енергетиці.

Держ. пр. України (2002). Пр. ім. В.І. Толубинського (2012). Засл. діяч науки і техніки України (2008).

**КОСИНСЬКИЙ Володимир Андрі-
йович** — учений-економіст, акад. (1918). Н. 26.08.1864 у с. Дорошівка (тепер Сумська обл.). Закінчив фізико-математичний (1887) і юридичний (1891) ф-ти Моск. ун-ту, де працював. В 1904—1907 — проф. Новоросійського ун-ту в Одесі, з 1908 — Київ. політехн. ін-ту в 1917—18 — член Української Центральної Ради. З 1921 — в еміграції

сільського господарства, статистики, фінансів.

**КОСМОДАМІАНСЬКИЙ Олександр
Сергійович** — учений-механік, акад. (1990, чл.-кор. 1965). Н. 24.03.1923 у с. Ревни Брян. обл. (Росія) Закінчив Саратов. ун-т (1949), де викладав у 1953—65. З 1965 працював у Донец. ун-ті та Ін-ті прикладної математики і механіки НАН України. П. 12.06.2005.

Наук. дослідження присвячено розробці та обґрунтуванню наближених методів для визначення напруженого стану багатозв'язних середовищ.

Засл. діяч науки УРСР (1983). Пр. ім. О.М. Динника (1983).

КОСОНОГОВ Йосип Йосипович — фізик, акад. (1922). Н. 31.03.1866 у станиці Каменська (тепер м. Каменськ-Шахтинський Ростов. обл., Росія). Закінчив Київ. ун-т (1889), де працював (з 1903 — професор). П. 22.03.1922.

Наук. праці стосуються дослідження електричних явищ, оптики, метеорології, фізичної географії, методики викладання фізики. Першим використав ультрамікроскоп для вивчення електролізу. Відкрив світловий резонанс (1902).

КОСТЕРІН Сергій Олексійович — біохімік, акад. (2015, чл.-кор. 2003). Н. 25.08.1950 в Києві. Закінчив Київ. ун-т

С.О. Костерін

А.Г. Косторнов

О.Г. Костюк

П.Г. Костюк

(1973) і відтоді працює в Ін-ті біохімії НАН України (з 1988 – зав. відділу, з 1998 – заст. директора), також проф. Києво-Могилянської академії.

Наук. дослідження стосуються біохімії м'язів, біохімічної мембранології, кінетики ферментативних реакцій. Розробив нові методи кінетичного аналізу. Спільно з ін. одержав фундаментальні результати при вивченні властивостей і ролі енергозалежного транспорту іонів кальцію в системах гладких м'язів.

Засл. діяч науки і техніки України (2015). Держ. пр. України (2011). Пр. ім. О.В. Палладіна (1992).

КОСТОРНОВ Анатолій Григорович – матеріалознавець, акад. (2003, чл.-кор. 1992). Н. 20.11.1937 у м. Ветка Гомел. обл. (Білорусь). Закінчив Донец. політехн. ін-т (1960). З 1963 працює в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1980 – зав. відділу, у 1993 – 2008 – заст. директора).

Наук. праці в галузі порошкової та волоконної металургії, створення поруватих матеріалів із заданим комплексом властивостей.

Держ. пр. України (1995). Пр. ім. І.М. Францевича (2005), Г.В. Карпенка (2011), М.М. Доброхотова (2016). Засл. діяч науки і техніки України (1995).

КОСТЮК Олександр Григорович – музикознавець, акад. (1997, чл.-кор. 1990). Н. 14.04.1933 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1955) та Київ. консерваторію (1956). З 1958 працював в Ін-ті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (нині – Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України) (з 1988 – директор). П. 8.11.2000.

Наук. праці в галузі загального музикознавства, психології та естетики музики.

КОСТЮК Платон Григорович – фізіолог, акад. (1969, чл.-кор. 1964), віцепрезидент (1993–98), Герой України (2007). Н. 20.08.1924 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1946) і Київ. мед. ін-т (1949). З 1958 – зав. відділу, з 1966 – директор Ін-ту фізіології НАН України та з 1992 – Міжнародного центру молекулярної фізіології НАН України і з 2000 – зав. міжнародної кафедри ЮНЕСКО (Київ). П. 10.05.2010.

Наук. праці присвячено загальній фізіології нервової системи, нейрофізіології, зокрема вивченню клітинних механізмів мозкової діяльності, встановленню принципів передачі інформації в нервовій системі. Спільно з О.О. Кршиталем і В.І. Підоплічком відкрив 1976 р. явище вибіркової кальцієвої провідності мембрани соми нервових клітин. Розро-

В.Г. Кошечко

В.М. Кошляков

М.П. Кравчук

В.Г. Кремень

був унікальні методики вивчення фізіології людини і тварин, заклав наукові основи широкого спектра практичних розробок у галузі медичних технологій і лікарських препаратів. Створив наукову школу.

Герой Соціалістичної Праці (1984). Держ. пр. України (1992, 2003). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден Держави (2007), князя Ярослава Мудрого V ст. (1998). Почесна відзнака Президента України (1993). Держ. пр. СРСР (1983). Держ. нагороди СРСР. Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2005). Пр. ім. О.О. Богомольця (1987). Акад. АН СРСР (1974). Акад. АМН України (1994).

КОШЕЧКО В'ячеслав Григорович – учений-хімік, акад. (2006, чл.-кор. 1990), віце-президент (з 2015). Н. 22.06.1946 в Житомирі. Закінчив Ужгород. ун-т (1969). З 1971 працює в Ін-ті фізичної хімії НАН України (з 1986 – зав. лабораторії, з 1998 – заст.директора, з 2008 – директор).

Наук. праці в галузі фізико-органічної хімії ароматичних катіон-радикалів і електроорганічного синтезу на основі «малих» молекул. Розробив ефективні способи одержання низки важливих органічних сполук, створив та впровадив у серійне виробництво нові літєві джерела струму.

Держ. пр. України (1993). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден

князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2016, 2008). Пр. ім. О.І. Бродського (1999), Л.В. Писаржевського (2012).

КОШЛЯКОВ Володимир Миколайович – учений-механік, акад. (1992, чл.-кор. 1978). Н. 21.12.1922 у Сімферополі. Закінчив Ленінград. ін-т точної механіки і оптики (1948), де працював; з 1966 – зав. відділу Ін-ту математики НАН України. П. 16.02.2009.

Наук. дослідження стосуються теорії і практики гіроскопічних приладів і механіки твердого тіла. Розробив ефективні математичні методи досліджень динамічних систем за допомогою апарату кватерніонів і групових методів.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Держ. пр. СРСР (1976). Держ. нагороди СРСР, Пр. ім. М.М. Крилова (1987), М.О. Лаврентьєва (2003).

КРАВЧУК Михайло Пилипович – математик, акад. (1929). Н. 12.10.1892 у с. Човниця (тепер Волин. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1914). З 1921 викладав у вузах Києва, у 1923–33 очолював Комісію математичної статистики ВУАН, 1934–38 – зав. відділу Ін-ту математики АН УРСР. В 1938 безпідставно заарештований і виключений з членів Академії, загинув у таборі 9.03.1942, реабілітований посмертно.

Наук. дослідження стосуються алгебри, математичного аналізу, теорії ди-

О.О. Кременьов

Г.М. Крижановський

Ю.Г. Кривонос

Є.І. Крижанівський

ференціальних і інтегральних рівнянь, теорії функцій, наближених обчислень, теорії ймовірностей, математичної статистики, історії математики. Розвинув метод моментів для теорії наближеного інтегрування диференціальних рівнянь і математичної статистики. Узагальнив поліноми Ерміта (поліноми Кравчука).

КРЕМЕНЬ Василь Григорович – філософ і урядовець, акад. (2000). Н. н. 25.06.1947 у с. Любитово Сумської обл. Закінчив Київ. ун-т (1971), в якому працював до 1980, у 1980–86 – в апараті ЦК КПУ, 1986 – 91 – ЦК КПРС; 1992–94 – зав. відділу, заст. директора Національного ін-ту стратегічних досліджень (Київ), 1994–97 – керівник Служби з питань гуманітарної політики Адміністрації Президента України, з 1997 – Управління з питань внутрішньої політики та заст. глави Адміністрації; 1998–2000 – народний депутат України, 1999–2005 – Міністр освіти і науки України.

Наук. праці в галузі соціальної філософії, політології, педагогіки, проблем виховання. Започаткував низку досліджень соціально-політичного аналізу розвитку незалежної України, розглянув проблему суспільної трансформації у контексті побудови правової соціальної держави та розвитку громадянсько-го суспільства.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Держ. пр. України (2005). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2004, 2002), князя Ярослава Мудрого ІV та V ст. (2017, 2012). Пр. ім. Г.Сковороди (1997), М.І. Костомарова (2006). Акад. НАПН України (1995), її президент (з 1997), президент Товариства «Знання» України (з 1998).

КРЕМНЬОВ Олег Олександрович – учений-теплотехнік, акад. (1976, чл.-кор. 1967). Н. 13.03.1919 у м. Крюків (нині в межах м. Кременчука Полтав. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1941). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1949 працював в Ін-ті технічної теплофізики АН УРСР (з 1956 – зав. відділу). П. 8.01.1987.

Наук. дослідження присвячено перенесення тепла і речовини в капілярно-пористих і колоїдних тілах та між їх поверхнею і парогозовим середовищем. Створив і впровадив у промисловість низку установок, у яких ефективно реалізовано нові методи інтенсифікації масотеплообміну.

Держ. пр. УРСР (1983). Держ. пр. СРСР (1969). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1987, посмертно).

КРИЖАНОВСЬКИЙ Гліб Максиміліанович – учений в галузі енергетики

М.М. Крилов

А.Ю. Кримський

ки, державний і політичний діяч, акад. (1929). Н. 24.01.1872 у Самарі (Росія). Закінчив Петерб. технологічний ін-т (1894). В 1920 очолював ГОЕЛРО, в 1921–31 – голова Держплану СРСР, з 1930 – директор Енергетичного ін-ту АН СРСР. П. 31.03.1959.

Наук. праці стосуються проблем передачі електроенергії високої напруги на великі відстані, створення єдиної енергосистеми.

Герой Соціалістичної Праці (1957). Акад. АН СРСР (1929), її віце-президент (1929–39). Ордени та медалі СРСР.

КРИВОНОС Юрій Георгійович – учений в галузі кібернетики, акад. (2009, чл.-кор. 2000). Н. 12.04.1939 у м. Дебальцево Донец. обл. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1967). З 1967 працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1996 – заст. директора). П. 12.02.2017.

Наук. праці стосуються математичного моделювання та інформаційних комп'ютерних технологій. Розробив єдиний підхід до розв'язання задач моделювання хвильових і швидкоплинних фізичних і технологічних процесів та нові засади синтезу активних штучних середовищ із наперед заданими властивостями.

Держ. пр. УРСР (1988). Засл. діяч науки і техніки України (2000). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2007). Пр. ім. В.М.

Глушкова (1992), В.С. Михалевича (2012), А.О. Дородніцина (2017).

КРИЖАНІВСЬКИЙ Євстахій Іванович – матеріалознавець, акад. (2015, чл.-кор. 2009). Н. 15.08.1948 у с.Побережжя Івано-Франків. обл. Закінчив Івано-Франків. ін-т (нині – Національний ун-т) нафти і газу (1972), де працює (з 1989 – зав. кафедри, з 1993 – ректор).

Наук. дослідження і розробки в галузі надійності та довговічності нафтогазового обладнання. Розкрив механізми корозійно-втомного руйнування бурового, гідротехнічного та трубопровідного нафтогазового устаткування, розробив методи прогнозування його довговічності та запобігання аварійності.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Держ. пр. України (2006). Орден «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2007, 1999, 1997).

КРИЛОВ Микола Митрофанович – математик, акад. (1922). Н. 29.11.1879 у Петербурзі, де закінчив Гірничий ін-т (1902). У 1922–43 – керівник Кафедри математичної фізики АН УРСР. П. 11.05.1955.

Наук. праці присвячено математичній фізиці, варіаційному численню, операційному численню. Спільно з М.М.Боголюбовим розробив (1934–37) асимптотичну теорію нелінійних коливань (нелінійну механіку).

Засл. діяч науки УРСР (1939). Акад. АН СРСР (1929). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені М.М. Крилова.

КРИМСЬКИЙ Агатангел Юхимович – орієнталіст, славіст, поет і письменник, акад. (1918), неодмінний секретар ВУАН (1918–28). Н. 15.01.1871 у Володимирі-Волинському (тепер Волин. обл.). Закінчив Моск. ун-т (1896). З 1898 – проф. Лазарєвського ін-ту

І.П. Крип'якевич

О.О. Кришталь

А.М. Криштофович

І.В. Кривцун

східних мов у Москві, з 1918 – Київ. ун-ту, з 1921 – директор Ін-ту укр. наукової термінології, голова низки академічних комісій. В 1930 звільнений з усіх посад внаслідок чисток після процесу СВУ, три роки був без роботи, влітку 1941 заарештований і вивезений до Кустаная, де помер у тюрмі (точна дата смерті невідома, ймовірно до 25.01.1942), реабілітований посмертно.

Наук. праці стосуються семітології, історії ісламу, історії літератури арабів, персів, турків. Автор поетичних збірок, перекладів з арабської і західноєвропейських мов.

Засл. діяч науки УРСР (1940). Президією НАН України засновано премію імені А.Ю. Кримського. Його ім'я присвоєно Ін-ту сходознавства НАН України.

КРИП'ЯКЕВИЧ Іван Петрович – історик, акад. (1958). Н. 25.06.1886 у Львові. Закінчив Львів. ун-т (1908). В 1908–40 викладав у гімназіях Львова, з 1939 – зав. кафедри Львів. ун-ту, з 1940 – зав. відділу Ін-ту історії України АН УРСР у Львові, з 1951 – Ін-ту суспільних наук АН УРСР (у 1953–61 – директор). П. 21.04.1967.

Наук. праці в галузі історії України, археографії, нумізматики, архівістики. Автор книг «Богдан Хмельницький» (1954), «Джерела з історії Галичини періоду феодалізму (до 1772 р.)» та ін.

Засл. діяч науки УРСР (1961). Його ім'я присвоєно Ін-ту українознавства НАН України.

КРИШТАЛЬ Олег Олександрович – учений в галузі фізико-хімічної біології та фізіології, акад. (1997, чл.-кор. 1985). Н. 5.07.1945 у Києві. Після закінчення 1968 Київ. ун-ту працює в Ін-ті фізіології НАН України (з 1982 – зав. відділу, з 2001 – заст. директора, з 2010 – директор).

Наук. праці присвячено дослідженню фізико-хімічних основ електрогенезу нервової клітини, механізмів генерації нервового імпульсу і хеморецепції. Разом з П.Г. Костюком і В.І. Підоплічком відкрив 1976 р. кальцієву провідність мембрани соми нервової клітини та її здатність до саморегуляції. Автор художніх творів науково-філософського характеру.

Держ. пр. України (2003). Засл. діяч науки і техніки України (2005). Орден «За заслуги» II та III ст. (2015, 2009). Пр. ім. О.О. Богомольця (2013). Держ. пр. СРСР (1983). Чл.-кор. АН СРСР (1987).

КРИШТОФОВИЧ (КРИШТАФОВИЧ) Африкан Миколайович – учений-геолог, палеоботанік, акад. (1945). Н. 8.11.1885 у с. Криштопівка (тепер Харків. обл.). Закінчив Новоросійський ун-т в Одесі (1908). З 1914 працював у Петерб. геологічному комітеті. У 1930 за сфабрикованим звинуваченням був

В.Д. Кубенко

М.І. Кузнецов

заарештований, 1931 засланий на 5 років реабілітований 1967 помертвно. У 1945–48 – зав. відділу Ін-ту ботаніки АН УРСР. П. 8.11.1953.

Вивчав кайнозойські, мезозойські та палеозойські вугленосні відклади, еволюцію рослин. Встановив зональність клімату і поширення рослинності у давні геологічні епохи, розробив схему зонального розподілу типів флори на Земній кулі у кам'яновугільний період.

Держ. пр. СРСР (1946). Чл.-кор. АН СРСР (1953).

КРИВЦІН Ігор Віталійович – фізик-матеріалознавець, акад. (2012, чл.-кор. 2006). Н. 21.10.1954 у м. Костянтинівка Донец. обл. Закінчив Київ. ун-т (1976) і з цього часу працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 2004 – зав. відділу, з 2008 – заст. директора).

Наук. праці присвячено математичному моделюванню фізичних процесів, що протікають у плазмі газового розряду при різних способах дугового, плазмового та лазерного зварювання. Розробив теоретичні основи гібридних процесів зварювання, наплавлення й напилювання покриттів, принципи побудови та методи розрахунку спеціалізованих пристроїв для практичної реалізації відповідних технологічних процесів.

Держ. пр. України (2012).

КУБЕНКО Веніамін Дмитрович – учений-механік, акад. (2003, чл.-кор. 1992). Н. 19.07.1938 у Фастові (Київ. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1960). З 1962 працює в Ін-ті механіки НАН України (з 1979 – зав. відділу, з 1986 – заст. директора).

Наук. праці стосуються дослідження динамічних процесів гідропружності, дифракції акустичних і пружних хвиль, коливань елементів конструкцій, ударної взаємодії тіл і середовищ. Розробив методи визначення напружено-деформованого стану пружного середовища з анізотропією та неоднорідністю пружних властивостей під дією нестационарного навантаження.

Держ. пр. УРСР (1986). Засл. діяч науки і техніки України (2009). Пр. ім. О.М. Динника (1998), О.К. Антонова (2011).

КУЗНЕЦОВ Мефодій Іванович – хімік-технолог, акад. (1939). Н. 2.07.1879 в м. Пльос (тепер Іванов. обл., Росія). Закінчив Харків. технологічний ін-т (1904), де працював, з 1930 – зав. кафедри Харків. хіміко-технологічного ін-ту. Під час війни СРСР з гітлерівською Німеччиною вивезений німецькими окупантами до Кракова, потім до Потсдама й Берліна, 1945 репатрійований, продовжив роботу в Харків. хіміко-технологічному ін-ті. П. 9.09.1959.

Наук. праці в галузі коксохімії та утилізації продуктів коксового виробництва.

КУЛЄШОВ Микола Миколайович – біолог, акад. (1951, чл.-кор. 1948). Н. 17.12.1890 у Фергані (зараз Узбекистан). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1913). З 1926 працював у Всесоюз. ін-ті рослинництва під керівництвом М.І. Вавилова, 1933 і 1938 заарештовувався за сфабрикованими звинуваченнями і до 1945 перебував на заслання; з 1945 –

М.М. Кулешов

М.М. Кулик

Є.О. Куліш

Л.А. Кульський

зав. кафедри Харків. сільськогосподар. ін-ту. П. 19.01.1968.

Наук. дослідження в галузі рослинництва. Розробив методи оцінки та поліпшення посівної якості насіння кукурудзи, ярої та озимої пшениці, ін. зернових культур.

Засл. діяч науки УРСР (1955).

КУЛИК Михайло Миколайович – учений-енергетик, акад. (2000, чл.-кор. 1995). Н. 19.09.1940 у м. Зінків Полтав. обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1963). У 1966–71 працював в Ін-ті кібернетики АН УРСР, 1971–81 – Ін-ті електродинаміки АН УРСР (з 1979 – зав. відділу), 1981–88 – зав. відділу Ін-ту проблем моделювання в енергетиці АН УРСР, з 1988 – Ін-ту проблем енергозбереження НАН України, з 1998 – директор Ін-ту загальної енергетики НАН України.

Наук. праці присвячено проблемам загальної енергетики, енергетичних систем і комплексів та автоматизації керування ними. Розрахував систему макроекономічних показників для прогнозування розвитку енергетики: обсягів галузевого матеріального виробництва та валового внутрішнього продукту, рівнів споживання паливно-енергетичних ресурсів і раціональних обсягів їх постачання по імпорту.

Держ. пр. України (1999). Засл. діяч на-

уки і техніки України (2003). Пр. ім. С.О. Лебедева (1994), В.М. Хрущова (2003).

КУЛІШ Євген Олексійович – учений-геолог, акад. (2006, чл.-кор. 1992). Н. 5.11.1931 у с. Александровка Ростов. обл. (Росія). Закінчив Ростов. ун-т (1954). У 1966–83 – директор Далекосхідного НДІ мінеральної сировини (Владивосток), з 1983 – зав. відділу Відділення металогенії Ін-ту геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України, з 1996 – Ін-ту геохімії навколишнього середовища НАН України. П. 21.10.2010.

Наук. праці в галузі геології й металогенії докембрію, мінералогії, петрології. Розвинув вчення про метаморфогенне рудоутворення, здійснив формаційний аналіз і виявив джерела рудних речовин та рудоформуючих флюїдів у різних геотектонічних структурах.

Держ. пр. України (1998). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Чл.-кор. РАН (1979).

КУЛЬСЬКИЙ Леонід Адольфович – учений-хімік, акад. (1969, чл.-кор. 1961). Н. 10.04.1903 у Новорадомську (тепер м.Радомско, Польща). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1925) і Ленінград. ун-т (1928). У 1938–65 – зав. лабораторії Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН УРСР, 1965–68 – керівник Сектору хімії і технології води АН УРСР, 1968–73 – зав.

Ю.І. Кундієв

В.М. Кунцевич

сектору, 1973–87 – зав. відділу, з 1987 – радник при дирекції Ін-ту колоїдної хімії і хімії води АН України. П. 25.11.1993.

Наук. дослідження присвячено хімії і технології очищення води. Розробив класифікацію домішок води за їх фазово-дисперсним станом, створив вискоєфективні пристрої та обладнання для водообробки.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1968). Держ. пр. УРСР (1976). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1985).

КУНДІЄВ Юрій Ілліч – учений в галузі медицини, акад. (1979). Н. 2.10.1927 у с. Трояни (тепер Кіровоград. обл.). Закінчив Київ. мед. ін-т (1951). З 1954 працював в Ін-ті медицини праці (з 1964 – директор), 1991–95 – також академік-секретар Відділення НАН України. П. 19.02.2017.

Наук. праці присвячено питанням гігієни і фізіології праці, токсикології пестицидів. Розвинув уявлення про механізм надходження отруйних речовин до організму, вдосконалив методи визначення безпечного для здоров'я рівня їх концентрації у повітрі робочої зони, встановив фізіологічні критерії професійної втоми та напруження.

Засл. діяч науки УРСР (1977). Держ. пр. України (1997, 2002). Орден «За заслуги» II та III ст. (2008, 2002). Пр. ім.

Р.Є. Кавецького (2009). Акад. НАМН України (1993), її віце-президент (з 2000).

КУНЦЕВИЧ Всеволод Михайлович – учений в галузі кібернетики, акад. (1992, чл.-кор. 1988). Н. 15.03.1929 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1952). У 1958–63 працював в Ін-ті електротехніки АН УРСР, 1963–96 – Ін-ті кібернетики НАН України (з 1966 – зав. відділу, з 1995 – заст. директора), 1996–2007 – директор, з 2007 – почесний директор Ін-ту космічних досліджень НАН України та Держ. космічного агентства України.

Наук. праці присвячено дослідженню стійкості нелінійних систем керування, теорії інваріантності. Розвинув підхід до побудови адаптивних систем керування, що базується на методах розв'язання задач параметричної ідентифікації, які дають гарантовані оцінки, а також на нових алгоритмах розв'язання задач оптимального керування в умовах невизначеності.

Держ. пр. УРСР та України (1978, 1991, 2000). Засл. діяч науки і техніки України (1999). Ордени князя Ярослава Мудрого V ст. (2009), «За заслуги» III ст. (2004). Пр. ім. С.О. Лебедева (1989), В.М. Глушкова (1995), М.М. Боголюбова (1998), В.С. Михалевича (2004).

КУПАЛА Янка – див. ЛУЦЕВИЧ І.Д.

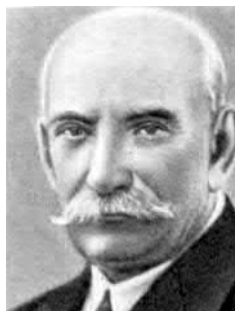
КУРАС Іван Федорович – історик, акад. (1995, чл.-кор. 1988), віце-президент (з 1998). Н. 3.10.1939 у с. Немирівське Одес. обл. Закінчив Одес. ун-т (1962). З 1964 навчався в аспірантурі і до 1970 працював у Київ. ун-ті, в 1970–72 – в Ін-ті історії партії при ЦК КПУ, 1972–83 – в апараті ЦК Компартії України (з 1974 – зав. сектору), з 1983 – заст. директора, з 1991 – директор Ін-ту нац. відносин

І.Ф. Курац

Г.В. Курдюмов

М.С. Курнаков

В.П. Кухар

і політології (тепер – Ін-т політичних і етнонац. досліджень ім. І.Ф. Кураца НАН України), водночас 1988–93 – академік-секретар Відділення АН України, 1994–97 – віце-прем'єр-міністр України з питань гуманітарної політики. П. 16.10.2005.

Наук. праці присвячено новітній історії України, зокрема історії національних політичних партій і громадських рухів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (1999). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2003, 1999). Держ. нагороди СРСР.

КУРДЮМОВ Георгій В'ячеславович – металофізик, акад. (1939). Н. 14.02.1902 у м. Рильськ (Росія). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1926). У 1932–44 працював у Дніпропетр. фізико-технічному ін-ті, 1945–51 – директор Лабораторії металофізики АН УРСР в Києві, 1944–78 – Ін-ту металознавства і фізики металів у Москві, 1962–73 – директор-організатор Ін-ту фізики твердого тіла АН СРСР (Чорноголовка Моск. обл.). П. 7.07.1996.

Наук. праці в галузі фізики металів і металознавства. Побудував теорію мартенситних перетворень. Спільно з Л.Г. Хандросом виявив (1949) термопружну рівновагу при фазових перетвореннях

мартенситного типу, яку передбачив 1948. Створив наук. школу.

Герой Соціалістичної Праці (1969). Держ. пр. СРСР (1949). Держ. пр. УРСР (1984). Ордени та медалі СРСР. Акад. АН СРСР (1953), член ряду академій наук. Президією НАН України засновано премію імені Г.В. Курдюмова. Його ім'я присвоєно Ін-ту металофізики НАН України.

КУРНАКОВ Микола Семенович – учений-хімік, акад. (1926). Н. 6.12.1860 у м. Нолинськ (тепер Вятської обл., Росія). Закінчив Гірничий ін-т у Петербурзі (1882). З 1934 – директор Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН СРСР (Москва). П. 19.03.1941.

Наук. праці присвячено вивченню будови та властивостей комплексних сполук. Синтезував низку нових комплексних сполук платини. Заклав основи фізико-хімічного аналізу.

Пр. ім. В.І. Леніна (1928). Держ. пр. СРСР (1941). Акад. Петерб. АН (1913).

КУХАР Валерій Павлович – учений-хімік, акад. (1985, чл.-кор. 1978), віцепрезидент (1988–93). Н. 26.01.1942 у Києві. Закінчив Дніпропетр. хіміко-технологічний ін-т (1963). В 1963–87 працював в Ін-ті органічної хімії АН УРСР (з 1975 – зав. відділу), 1987–2012 – директор, з 2012 – почесний директор

О.І. Кухтенко

В.І. Куценко

Р.В. Кучер

Наук. праці присвячено динаміці неголономних систем, теорії автоматичного керування, аксіоматичній теорії динамічних керованих систем, побудові складних технічних систем керування. Створив наукову школу.

Ін-ту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України, водночас у 1978–88 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 28.03.2017.

Наук. дослідження присвячено хімії полігалогеноорганічних та фосфорорганічних сполук. Розробив методи одержання та вивчив хімічні перетворення поліхлоралкіламінів та їх фосфорильованих похідних – трихлорфосфазополіхлоралканів, синтезував невідомі раніше іліди фосфору, зокрема Р-галогеніліди, на основі яких уперше одержано фосфорвмісні кетени. Під його керівництвом створено низку нових біологічно активних речовин, зокрема високоефективних регуляторів росту рослин.

Держ. пр. України (1999). Засл. діяч науки і техніки України (2001). Орден «За заслуги» II та III ст. (2006, 1997). Пр. ім. А.І. Кіпріанова (1989). Його ім'я присвоєно Ін-ту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України.

КУХТЕНКО Олександр Іванович – учений в галузі технічної кібернетики, акад. (1972, чл.-кор. 1964). Н. 11.03.1914 у м.Городня (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Донец. індустріальний ін-т (1936). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1963–88 – зав. відділу Ін-ту кібернетики АН УРСР. П. 18.12.1994.

Засл. діяч науки УРСР (1974). Держ. пр. УРСР та України (1978, 1991). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. В.М. Глушкова (1986).

КУЦЕНКО Володимир Ілліч – філософ, акад. (1985, чл.-кор. 1976). Н. 18.02.1921 у с. Благодатне (тепер Дніпропетр. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1948). В 1970–89 – зав. відділу, з 1989 – радник при дирекції Ін-ту філософії НАН України. П. 6.01.1998.

Наук. праці стосуються методологічних проблем пізнання, передбачення суспільних процесів, управління розвитком суспільства.

Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1983).

КУЧЕР Роман Володимирович – фізико-хімік, акад. (1972, чл.-кор. 1965). Н. 12.03.1925 у Львові. Закінчив Львів. ун-т (1947). З 1966 – зав. відділу Донец. відділення Ін-ту фізичної хімії АН УРСР, з 1975 – Ін-ту фізико-органічної хімії та вуглехімії АН УРСР, в 1980–82 – зав. кафедри Львів. політехнічн. ін-ту, 1982–86 – директор Ін-ту геології і геохімії горючих копалин АН УРСР, з 1987 – керівник Відділення Ін-ту фізичної хімії АН УРСР (Львів). П. 24.09.1991.

Наук. дослідження стосуються кінетики процесів окислення і по-

М.Є. Кучеренко

С.І. Кучук-Яценко

Р.М. Кушнір

лімеризації вуглеводнів у рідкій фазі та емульсіях, а також мікробного окислення вуглеводневої сировини.

Держ. пр. України (1993, посмертно). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1975).

КУЧЕРЕНКО Микола Євдокимович – біохімік, акад. (2000, чл.-кор. 1992). Н. 8.11.1939 у с. Каменеча Кіровоград. обл. Закінчив Київ. ун-т (1962), де працював (з 1973 – зав. кафедри, 1982–87 – проректор). П. 25.02.2007.

Наук. праці присвячено біохімії біологічних мембран та особливостям їх функціонування за різних фізіологічних станів живого організму.

Засл. діяч науки і техніки України (1996). Держ. пр. України (1998). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1999). Пр. ім. О.В. Палладіна (1983).

КУЧУК-ЯЦЕНКО Сергій Іванович – учений в галузі електрозварювання, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 2.08.1930 у Житомирі. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1953). З 1953 працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1978 – зав. відділу, з 1985 – заст. директора).

Наук. дослідження стосуються створення технологій та обладнання для контактного зварювання. Під його керівництвом розроблено технології та обладнання для пресового зварювання, зокрема залізничних рейок, магістраль-

них трубопроводів великого діаметра у польових умовах, великогабаритних вузлів із високоміцних алюмінієвих сплавів для авіації і ракетобудування.

Ленінська пр. (1966). Держ. пр. УРСР (1976). Держ. пр. СРСР (1986).

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого ІV та V ст. (2011, 2004). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Є.О. Патона (2000).

КУШНІР Роман Михайлович – учений в галузі прикладної математики, акад. (2018, чл.-кор. 2009). Н. 1.11.1954 у с.Острів Львів. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1976) і відтоді працює в Ін-ті прикладних проблем механіки і математики НАН України у Львові: (у 1988–90 – учений секретар, 1990–96 – заст. директора, з 2001 – зав. відділу, з 2003 – директор).

Наук. праці стосуються механіки деформованого твердого тіла, математичних проблем механіки, математичного моделювання фізико-механічних процесів. Розробив метод узагальнених задач спряження для математичного моделювання і дослідження напружено-деформованого стану кусково-однорідних тіл з тепловими та залишковими деформаціями і дефектами, започаткував нові підходи до розв'язання прямих та обернених задач теплопровідності.

Держ. пр. України (2012). Засл. діяч науки і техніки України (2015). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2008). Пр. ім. М.О. Лаврентьєва (2013). Голова Наукового товариства ім. Шевченка (з 2014).

М.О. Лаврентьєв

Є.К. Лазаренко

Б.Г. Лазарєв

26.02.1912 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1934). У 1944–69 – зав. кафедри, 1951–63 – ректор Львів. ун-ту; 1969–71 – директор Ін-ту геологічних наук АН УРСР, з 1972 – зав. відділу Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР. П. 1.01.1979.

ЛАВРЕНТЬЄВ Михайло Олексійович – математик і механік, організатор науки, акад. (1939), віце-президент (1945–49). Н. 19.11.1900 у Казані. Закінчив Моск. ун-т (1922). У 1939–41 і 1945–48 – директор Ін-ту математики АН УРСР в Києві, з 1957 – Ін-ту гідродинаміки АН СРСР (Новосибірськ). П. 15.10.1980.

Наук. праці присвячено теорії множин, теорії функцій комплексної змінної, теорії конформних і квазіконформних відображень, теорії хвиль, механіці суцільного середовища. Заклав основи теорії квазіконформних відображень, розвинув теорію кумуляції, зокрема запропонував модель кумулятивного ефекту. Довів 1946 теорему про існування відокремленої хвилі (в подальшому солітон). Побудував (1957) теорію кумуляції.

Герой Соціалістичної Праці (1967). Ленінська пр. (1958). Держ. пр. СРСР (1946, 1948). Акад. АН СРСР (1946), голова її Сибір. відділення (1957–76). Держ. нагороди СРСР. Золота медаль ім. М.В. Ломоносова (1978). Пр. ім. С.О. Лебедєва (1977). Президією НАН України засновано премію імені М.О. Лаврентьєва.

ЛАЗАРЕНКО Євген Костянтинович – мінералог, акад. (1969, чл.-кор. 1951). Н.

Наук. праці присвячено систематиці та номенклатурі мінералів, вивченню їх генезису, зв'язків конституції з умовами утворення, історії мінералогії. Запропонував генетичну класифікацію мінералів, узагальнив дані з мінералогії вивержених комплексів Західної Волині, осадових утворень Прикарпаття, Закарпаття, Поділля, камерних пегматитів Волині, Донецького та Криворізького басейнів, Приазов'я.

Засл. діяч науки УРСР (1961). Держ. пр. УРСР (1983, посмертно). Держ. нагороди СРСР.

ЛАЗАРЄВ Борис Георгійович – фізик, акад. (1951, чл.-кор. 1948). Н. 6.08.1906 у с. Миропілля (тепер Сумської обл.). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1930). З 1937 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (в 1938–88 – зав. лабораторії, зав. відділу). П. 20.03.2001.

Наук. дослідження в галузі фізики твердого тіла і конденсованого стану речовини, фізики низьких температур, криогенної і вакуумної техніки. Спільно з Л.В. Шубниковим відкрив ядерний парамагнетизм твердого водню (1936), з О.О. Галкіним – детекторні властивості надпровідників (1948), з Б.І. Веркіним – ефект де Хааса – ван Альфена у широкого кола металів (1949–51), незалежно

В.А. Лазарян

В.Є. Лашкар'ов

А.О. Лебедєв

В.К. Лебедєв

від М.Б. Брандта – перехід $2\frac{1}{2}$ -го роду в металах при пружних деформаціях (1963–65). Розробив з співробітниками низку надпровідних соленоїдів з сильними магнітними полями та високовакуумних конденсаційних насосів, метод одержання температур нижче 1°K .

Засл. діяч науки УРСР (1966). Орден «За заслуги» ІІ ст. (1999). Почесна відзнака Президента України (1996). Пр. ім. М.М. Боголюбова (1007). Ордени та медалі СРСР.

ЛАЗАРЯН Всеволод Арутюнович – учений-механік, акад. (1972, чл.-кор. 1967). Н. 16.10.1909 в м. Оріхів (тепер Запорізь. обл.). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1931). З 1934 працював у Дніпропетр. ін-ті інженерів залізничного транспорту (у 1941–58 – ректор), з 1968 – керівник Дніпропетр. відділення Ін-ту механіки АН УРСР. П. 24.12.1978.

Наук. дослідження стосуються будівельної механіки, теорії коливань, теорії стійкості руху, перехідних режимів руху механічних систем, теорії моделювання, загальної механіки.

Засл. діяч науки УРСР (1969). Держ. пр. УРСР (1971). Пр. ім. О.М. Динника (1978). Держ. нагороди СРСР.

ЛАШКАР'ОВ Вадим Євгенович – фізик, акад. (1945). Н. 7.10.1903 у Києві. Закінчив Київ. ін-т народної освіти

(1924). В 1930–35 – зав. лабораторії Ленінград. фізико-технічного ін-ту, 1935 заарештований за сфабрикованим звинуваченням і засланий до Архангельська, де до 1939 працював зав. кафедри Архангел. мед ін-ту; в 1939–60 – зав. відділу Ін-ту фізики АН УРСР, з 1960 – Ін-ту напівпровідників АН УРСР (у 1960–70 – директор), водночас 1946–48 – голова Відділу АН УРСР. П. 1.12.1974.

Наук. праці стосуються оптики рентгенівських променів, дифракції електронів, фізики і техніки напівпровідників. Створив наук. школу.

Держ. пр. УРСР (1981, посмертно). Президією НАН України засновано премію імені В.Є. Лашкар'ова. Його ім'я присвоєно Ін-ту фізики напівпровідників НАН України.

ЛЕБЕДЄВ Анатолій Олексійович – учений-механік, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 1.02.1931 у с. Сушево Смолен. обл. (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1954). З 1971 – зав. відділу Ін-ту проблем міцності НАН України та проф. Київ. політехн. ін-ту. П. 28.03.2012.

Наук. праці присвячено механіці матеріалів і міцності конструкцій. Розробив і експериментально обґрунтував узагальнені критерії міцності конструк-

Є.В. Лебедєв

С.О. Лебедєв

ційних матеріалів та прогнозування довговічності матеріалу, в тому числі в умовах пульсуючого багатоосьового навантаження.

Держ. пр. України (1997). Засл. діяч науки і техніки України (2001). Держ. пр. СРСР (1982). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. С.П. Тимошенка (2004), Г.С. Писаренка (2011).

ЛЕБЕДЄВ Володимир Костянтинович – учений в галузі зварювання, акад. (1972, чл.-кор. 1964). Н. 6.06.1922 у м. Данков Липец. обл. (Росія). Закінчив Моск. енергетичний ін-т (1944). З 1945 працював в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1950 – зав. відділу, у 1970–94 – заст. директора, з 1994 – радник при дирекції). П. 23.05.2008.

Наук. праці стосуються систем живлення й керування для різних видів зварювання та низки електротехнологійних процесів, розробки електрозварювальної техніки. Створив технології та обладнання для контактного стикового зварювання виробів з великим поперечним перерізом з'єднаних деталей, зокрема труб великого діаметра магістральних трубопроводів, головок блоків локомотивних дизелів і теплообмінників потужних трансформаторів. Спільно з Б.Є. Патонам та ін. розробив технологію та обладнання для зварювання живих тканин у хірургії.

Ленінська пр. (1966). Держ. пр. УРСР та України (1976, 2004). Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден «За заслуги» III ст. (1998). Держ. пр. СРСР (1986). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Є.О. Патона (2002).

ЛЕБЕДЄВ Євген Вікторович – учений-хімік, акад. (2003, чл.-кор. 1988). Н. 7.09.1941 в м. Мелекес Ульянов. обл. (Росія). Закінчив Куйбишев. політехн. ін-т (1968). З 1974 працював в Ін-ті хімії високомолекулярних сполук НАН України (з 1982 – зав. відділу, у 1986–2014 – директор, з 2014 – почесний директор). П. 12.06.2018.

Наук. праці присвячено з'ясуванню закономірностей взаємозв'язку структури й властивостей полімерних систем, створенню нових полімерних композицій з поліпшеними властивостями. Розвинув теоретичні уявлення про морфологію полімер-полімерних систем, сформулював принципи побудови їх морфології і міжфазної області, описав закономірності зміни макровластивостей у багатокомпонентних полімерних системах під впливом агентів.

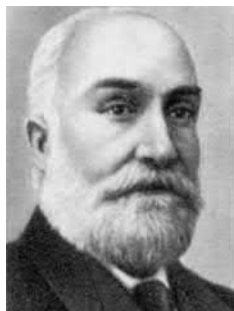
Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2012, 2008). Пр. ім. А.І. Кіпріанова (2008).

ЛЕБЕДЄВ Сергій Олексійович – учений в галузі електротехніки, автоматики та обчислювальної техніки, акад. (1945). Н. 2.11.1902 у Нижньому Новгороді (Росія). Закінчив Моск. вище технічне училище (1928). У 1946–51 – директор Ін-ту електротехніки АН УРСР; 1953–73 – Ін-ту точної механіки і обчислювальної техніки АН СРСР, з 1952 – також проф. Моск. фізико-технічного ін-ту. П. 3.07.1974.

Наук. праці в галузі електроенергетики, автоматики та обчислювальної техніки.

Ю.А. Левенець

В.Ф. Левитський

О.І. Левицький

О.І. Лейпунський

Розробив принципи побудови електронних обчислювальних машин із програмою, що зберігається в пам'яті, і на цій основі створив першу вітчизняну цифрову обчислювальну машину «МЕСМ» (1950), серію «БЕСМ» та ін. зразки електронної обчислювальної техніки.

Герой Соціалістичної Праці (1956). Ленінська пр. (1966). Держ. пр. СРСР (1950, 1969). Акад. АН СРСР (1953). Держ. нагороди СРСР. Президією НАН України засновано премію імені С.О.Лебедева.

ЛЕВЕНЕЦЬ Юрій Анатолійович – політолог, акад. (2009, чл.-кор. 2006). Н. 6.08.1961 в м. Бугуруслан Оренбурз. обл. (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1983). З 1990 працював в Ін-ті політичних і етнопонаціональних досліджень НАН України (з 1995 – заст. директора, з 2006 – директор). П. 8.10.2013.

Наук. праці в галузі етнополітології, теорії та історії політичної науки, політичної ідеології. Вперше використав некласичний підхід до осягнення політико-історичної сфери національного буття укр. народу.

Засл. діяч науки і техніки України (2011).

ЛЕВИТСЬКИЙ Володимир Фавстович – учений-економіст і статистик,

акад. (1925). Н. 6.06.1854 у с. Старостинка (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Новоросійський ун-т. З 1893 викладав у Харків. ун-ті, в 1919–31 – проф. Харків. сільськогосподар. ін-ту. П. 26.10.1939.

Наук. праці з проблем політичної економії, історії народного господарства та з аграрних питань, статистики. Підтримував ідею децентралізації в землеробстві, був послідовником теорії стійкості дрібного селянського господарства і спадної родючості ґрунту.

ЛЕВИЦЬКИЙ Орест Іванович – історик, археограф, етнограф, акад. (1918), президент ВУАН (1922). Н. 25.12.1848 у с. Маячка (тепер Полтав. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1874). У 1874–1921 – член-секретар Комісії з розбору давніх актів, з 1918 – також голова Комісії звичаєвого права УАН; з грудня 1919 до липня 1921 виконував обов'язки президента Академії, у березні 1922 обраний президентом. П. 9.05.1922.

Наук. праці з історії України XVI–XIX ст., історії права, етнографії, історіографії. Перший дослідив і видав «Літопис Самовидця».

ЛЕЙПУНСЬКИЙ Олександр Ілліч – фізик-експериментатор, акад. (1934). Н. 7.12.1903 у с. Драгли (тепер Поль-

О.В. Леонтович

О.А. Летичевський

В.І. Липський

Н. 1.11.1869 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1893). У 1913–37 – проф., зав. кафедри Моск. сільськогосподар. ін-ту, з 1936 – зав. відділу Ін-ту клінічної фізіології АН УРСР в Києві. П. 15.12.1943.

Наук. праці присвячено фізіології і

гистології вегетативної нервової системи. Запропонував метод забарвлення та фіксації нервових структур метиленовим синім, досліджував явища регенерації та дегенерації структурних елементів нервової тканини протягом життя організму.

Засл. діяч науки УРСР (1939).

ЛЕТИЧЕВСЬКИЙ Олександр Адольфович – учений у галузі кібернетики і обчислювальної техніки, акад. (2009, чл.-кор. (1990). Н. 3.05.1935 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1957) і відтоді працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1980 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються розробки автоматно-алгебраїчних методів у прикладній теорії алгоритмів, теорії автоматів, дискретних перетворювачів, мов і формальних систем.

Держ. пр. України (1993, 2003). Держ. пр. СРСР (1968). Засл. дія науки і техніки України (2007). Пр. ім. В.М. Глушкова (1985), А.О. Дородніцина (2011).

ЛИПСЬКИЙ Володимир Іполитович – ботанік, акад. (1919), президент (1922–28). Н. 11.03.1863 у с. Самостріли (тепер Рівнен. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1886). З 1928 – директор Ботанічного саду в Одесі. П. 24.02.1937.

Наук. праці присвячено флористиці, систематиці, географії вищих рос-

ща). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1926). В 1929–41 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (в 1933–38 – директор), 1941–52 – Ін-ті фізики АН УРСР (в 1944–49 – директор), з 1950 – зав. відділу, з 1959 – наук. керівник Фізико-енергетичного ін-ту в Обнінську (Росія, нині – Ін-т його імені). У липні 1938 заарештований, виключений з складу дійсних членів АН УРСР, в серпні звільнений «у зв'язку з припиненням справи», згодом поновлений у складі АН. П. 14.08.1972.

Наук. праці в галузі атомної, ядерної, нейтронної і реакторної фізики, ядерної енергетики. Спільно з ін. вперше в СРСР здійснив розщеплення ядра атома літію штучно прискореними протонами (1932). Показав можливість розширеного відтворення ядерного палива в ядерних реакторах на швидких нейтронах, очолював у СРСР роботи з створення таких реакторів. Розробив ядерні установки для атомних підводних човнів та космічні ядерно-енергетичні установки.

Герой Соціалістичної Праці (1963). Ленінська пр. (1960). Ордени і медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію ім. О.І. Лейпунського.

ЛЕОНТОВИЧ Олександр Васильович – фізіолог і нейрогістолог, акад. (1929).

Наук. праці присвячено фізіології і гистології вегетативної нервової системи. Запропонував метод забарвлення та фіксації нервових структур метиленовим синім, досліджував явища регенерації та дегенерації структурних елементів нервової тканини протягом життя організму.

Засл. діяч науки УРСР (1939).

Наук. праці присвячено фізіології і гистології вегетативної нервової системи. Запропонував метод забарвлення та фіксації нервових структур метиленовим синім, досліджував явища регенерації та дегенерації структурних елементів нервової тканини протягом життя організму.

Засл. діяч науки УРСР (1939).

ЛЕТИЧЕВСЬКИЙ Олександр Адольфович – учений у галузі кібернетики і обчислювальної техніки, акад. (2009, чл.-кор. (1990). Н. 3.05.1935 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1957) і відтоді працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1980 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються розробки автоматно-алгебраїчних методів у прикладній теорії алгоритмів, теорії автоматів, дискретних перетворювачів, мов і формальних систем.

Держ. пр. України (1993, 2003). Держ. пр. СРСР (1968). Засл. дія науки і техніки України (2007). Пр. ім. В.М. Глушкова (1985), А.О. Дородніцина (2011).

ЛИПСЬКИЙ Володимир Іполитович – ботанік, акад. (1919), президент (1922–28). Н. 11.03.1863 у с. Самостріли (тепер Рівнен. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1886). З 1928 – директор Ботанічного саду в Одесі. П. 24.02.1937.

Наук. праці присвячено флористиці, систематиці, географії вищих рос-

Т.Д. Лисенко

М.П. Лисиця

Б.С. Лисін

В.М. Литвин

лин, гербарній справі, принципам організації ботанічних садів, історії вітчизняної ботаніки. Його ім'ям названо близько 45 видів рослин.

ЛИСЕНКО Трохим Денисович – біолог і агроном, акад. (1934). Н. 29.09.1898 у с. Карлівка (тепер місто Полтав. обл.). Закінчив Київ. сільськогосподар. ін-т (1925). У 1938–56 і 1961–62 – президент ВАСГНІЛ, 1940–65 – директор Ін-ту генетики АН СРСР (Москва). П. 20.11.1976.

Наук. праці в галузі агробіології. У своїх роботах користувався псевдонауковими методами, організував політичне переслідування наук. опонентів. «Лисенківщина» призвела до значних втрат у вітчизняній біології, зокрема генетиці, загальмувавши її розвиток.

Герой Соціалістичної Праці (1945). Акад. АН СРСР (1939). Держ. пр. СРСР (1941, 1943, 1949). Держ. нагороди СРСР.

ЛИСИЦЯ Михайло Павлович – фізик, акад. (1982, чл.-кор. 1976). Н. 15.01.1921 у с. Високе (тепер Житомир. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1950). В 1961–91 – зав. відділу, з 1991 – головний наук. спіробітник Ін-ту фізики напівпровідників НАН Укра-

їни, у 1961–76 – також проф. Київ. ун-ту. П. 10.01.2012.

Наук. праці в галузі фізики напівпровідників, квантової електроніки, нелінійної оптики, молекулярної спектроскопії. Керував створенням діючих зразків твердотільних лазерів, дослідженнями механізмів генерації когерентного випромінювання та явищ нелінійної оптики.

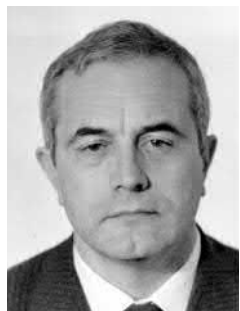
Держ. пр. УРСР (1981, 1986). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2011). Ордени та медалі СРСР.

ЛИСІН Борис Савелійович – учений-хімік, акад. (1939). Н. 4.08.1883 у Новограді-Волинському (тепер Житомир. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1909), де працював до 1956. П. 22.11.1970.

Наук. дослідження присвячено технології силікатів і будівельних матеріалів, вивченню силікатної сировини, способам її переробки. Розробив сучасні технології виробництва кам'яного литва, різних типів полив для кераміки.

Держ. пр. СРСР (1950).

ЛИТВИН Володимир Михайлович – історик, політичний діяч, акад. (2003, чл.-кор. 1997), віце-президент (2006–2009), Герой України (2004). Н. 28.04.1956 у с. Слобода Романівська

Л.Мик. Литвиненко

Л.Мих. Литвиненко

Е.М. Лібанова

тених систем, генераторів НВЧ, розробки радіотехнічних систем і радіотелескопів міліметрового діапазону. Розробив концепцію використання оператора відбиття напівнескінчених структур у теорії дифракції хвиль на багатошарових періодичних структурах, створив низку принципово нових квазіоптичних елементів і систем міліметрового та субміліметрового діапазонів.

Житомир. обл. Закінчив Київ. ун-т (1978). В 1978–86 та з 1991 викладає у Київ. ун-ті, 1986–89 – начальник управління Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, 1989–91 – в апараті ЦК КПУ; з 1994 – помічник Президента України, з 1995 – заст. глави Адміністрації Президента України, з 1996 – перший помічник Президента України, у 1999–2002 – глава Адміністрації Президента України; 2002–2006 та з 2007 – народний депутат України (2002–2006 та 2008–12 – голова Верховної Ради України).

Наук. праці в галузі історії та політології (суспільно-політичні процеси новітнього періоду історії України).

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (1999). Орден Держави (2004), князя Ярослава Мудрого V ст. (2011).

ЛИТВИНЕНКО Леонід Миколайович – радіофізик, акад. (1992, чл.-кор. 1982). Н. 7.05.1938 в Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1959). У 1969–85 працював в Ін-ті радіофізики і електроніки АН УРСР (з 1970 – зав. відділу, з 1973 – заст. директора), у 1986–2017 – директор, з 2017 – почесний директор Радіоастрономічного ін-ту НАН України (Харків).

Наук. праці стосуються теорії дифракції електромагнітних хвиль, теорії ан-

тених систем, генераторів НВЧ, розробки радіотехнічних систем і радіотелескопів міліметрового діапазону. Розробив концепцію використання оператора відбиття напівнескінчених структур у теорії дифракції хвиль на багатошарових періодичних структурах, створив низку принципово нових квазіоптичних елементів і систем міліметрового та субміліметрового діапазонів.

Держ. пр. України (1987). Засл. діяч науки і техніки України (1997). «За заслуги» ІІІ ст. (2008). Пр. ім. С.Я. Брауде (2008), Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2016).

ЛИТВИНЕНКО Леонід Михайлович – учений-хімік, акад. (1965). Н. 12.01.1921 у м. Таганрог (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1947). У 1965–68 – ректор Донец. ун-ту, 1968–75 – керівник Донец. відділення Ін-ту фізичної хімії АН УРСР, з 1975 – директор Ін-ту фізико-органічної хімії і вуглехімії АН УРСР та 1970–78 – голова Донец. наук. центру АН УРСР. П. 26.10.1983.

Наук. праці в галузі органічної хімії. Відкрив низку органічних каталізаторів.

Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1969). Орден та медалі СРСР. Його ім'я присвоєно Ін-ту фізико-органічної хімії і вуглехімії НАН України.

ЛІБАНОВА Елла Марленівна – учений-економіст, акад. (2009, чл.-кор. 2003). Н. 12.02.1950 в Києві. Закінчила Київ. ін-т народного господарства (1971). В 1978–2003 працювала в Раді по вивченню продуктивних сил Укра-

Ю.С. Ліпатов

І.М. Ліфшиць

В.К. Лішко

Л.М. Лобанов

їни НАН України (з 1991 – зав. відділу), з 2003 – заст. директора, з 2007 – директор Ін-ту демографії та соціальних досліджень НАН України; з 2009 – також академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці стосуються демографії, економіки праці, соціальної економіки і політики. Брала участь в розробці методології вимірювання сталого людського розвитку, зокрема у формуванні системи статистичних індикаторів.

Засл. економіст України (2002). Орден княгині Ольги II та III ст. (2013, 2009). Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (2011).

ЛІПАТОВ Юрій Сергійович – учений-хімік, акад. (1973, чл.-кор. 1969). Н. 10.07.1927 в м. Іваново (Росія). Закінчив Моск. нафтовий ін-т (1949). З 1964 працював в Ін-ті хімії високомолекулярних сполук НАН України (у 1965–85 – директор, з 1985 – зав. відділу). П. 31.08.2007.

Наук. праці в галузі фізико-хімії і колоїдної хімії полімерів. Розробив фізико-хімічну теорію міжфазних явищ у полімерних композиційних матеріалах, а також теорії адсорбції та адгезії полімерів, теорію перехідних і міжфазових шарів полімерів і теорію підсилення полімерів наповнювачами.

Держ. пр. УРСР (1981). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Орден «За заслуги» III ст. (1998). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1980), А.І. Кіпріанова (1998), П.Флорі (1997).

ЛІФШИЦЬ Ілля Михайлович – фізик-теоретик, акад. (1967, чл.-кор. 1948). Н. 13.01.1917 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1936) і Харків. політехн. ін-т (1938). В 1937–68 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1941 – зав. відділу), 1944–68 – також зав. кафедри Харків. ун-ту; з 1969 – зав. відділу Ін-ту фізичних проблем АН СРСР і проф. Моск. ун-ту. П. 23.10.1982.

Наук. праці в галузі теорії твердого тіла. Розробив сучасну електронну теорію металів. Один із творців теорії неупорядкованих систем. Спільно з А.М. Косевичем встановив (1964) зв'язок осциляцій магнітних властивостей металів з формою їх поверхні Фермі (формула Ліфшиця – Косевича). Передбачив перехід 2 1/2-роду в металах (1960), явище квантової дифузії (1969). Створив теоретичну школу.

Акад. АН СРСР (1970). Ленінська пр. (1967). Держ. пр. УРСР (1985, по-смертно). Держ. нагороди СРСР.

ЛІШКО Валерій Казимирович – біохімік, акад. (1982, чл.-кор. 1979). Н.

А.М. Лобода

Г.В. Логвинович

М.О. Лозинський

26.10.1937 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1960). У 1960–72 та 1977–90 працював в Ін-ті біохімії АН УРСР (в 1977–1988 – директор, з 1982 – зав. відділу), нині – в США.

Наук. праці присвячено нейрохімії і мембранології. Запропонував модель активного іонного процесу.

Держ. пр. СРСР (1985). Пр. ім. О.В. Палладіна (1980).

ЛОБАНОВ Леонід Михайлович – учений в галузі матеріалознавства і міцності матеріалів, акад. (1997, чл.-кор. 1990). Н. 29.09.1940 у Саратові (Росія). Закінчив Київ. інженерно-будівельний ін-т (1962) та Київ. ун-т (1968). З 1963 працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (у 1976–80 – зав. відділу, з 1985 – заст. директора); з 2015 – також академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці присвячено дослідженню поведінки матеріалів при зварюванні, теорії зварювальних напружень і деформацій. Розробив методи оптичного моделювання, голографії, електронної спеклінтерферометрії та ширографії для дослідження напруженого стану й контролю якості зварних з'єднань у конструкціях з металевих, композиційних і полімерних матеріалів.

Держ. пр. України (1994). Засл. ді-

яч науки і техніки України (2004). Орден «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2013, 2009, 1997). Пр. ім. Є.О. Патона (2004).

ЛОБОДА Андрій Митрофанович – фольклорист, етнограф, літературознавець, акад. (1922).

Н. 26.06.1871 у Свенцянах (тепер м. Швенчоніс, Литва). Закінчив Київ. ун-т (1894), де викладав (з 1900 – проф., зав. кафедри). В 1925–30 очолював Етнографічну комісію ВУАН. П. 1.01.1931.

Наук. праці стосуються рос., укр., білорус., серб., болгар. епосу, історії рос. й укр. літератур, фольклористики, історії театру.

ЛОГВИНОВИЧ Георгій Володимирович – гідромеханік, акад. (1967). Н. 10.02.1913 у с. Леонтєєво (тепер Смолен. обл., Росія). Закінчив Моск. ун-т (1935). З 1945 працював у Центр. аерогідродинамічному ін-ті, одночасно в 1966–71 – директор Ін-ту гідромеханіки АН УРСР. П. 10.02.2002.

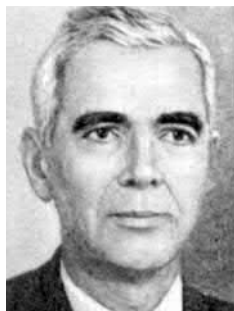
Наук. дослідження стосуються гідродинаміки тіл, що рухаються з великими швидкостями. Розробив математичну модель нестационарної суперкаверни, засновану на висунутому нам принципі незалежності розширення перерізів каверно, з Ю.М. Савченком створено стенд для дослідження суперкавітацій. Побудував теорію підводних крил з нескінченними кавернами, заклав основи гідродинаміки плавання риб і морських тварин. Розробив математичну модель нестационарної суперкаверни.

Ленінська пр. (1978). Держ. нагороди СРСР.

В.М. Локтєв

Я.Б. Лопатинський

В.О. Лотарєв

М.В. Луговцов

ЛОЗИНСЬКИЙ Мирон Онуфрійович – учений-хімік, акад. (2000, чл.-кор. 1990). Н. 22.08.1933 в м.Куликів (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1956). З 1958 працював в Ін-ті органічної хімії НАН України (з 1980 – зав. відділу, з 1983 – заст. директора, з 1998 – директор). П. 19.01.2011.

Наук. праці стосуються хімії азот- і сіркоорганічних сполук, біологічно активних речовин. Під його керівництвом створено низку нових термостабілізаторів та пластифікаторів полімерних композицій на основі полівінілхлориду, впроваджено у практику охорони здоров'я лікарські препарати адемом, амбен, бемітил, бефол, мебіфон, декометоксин, етоній та ін.

Засл. діяч науки і техніки України (2008). Засл. винахідник УРСР (1982). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2003). Пр. ім. А.І. Кіпріанова (2004).

ЛОКТЄВ Вадим Михайлович – фізик, акад. (2003, чл.-кор. 1997). Н. 3.05.1945 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1968). З 1967 працює в Ін-ті теоретичної фізики НАН України (у 1993 – 2017 – зав. відділу), водночас з 2004 – академік-секретар Відділення НАН України та з 1998 – зав. кафедри Київ. політехн. ін-ту.

Наук. праці присвячено теорії кріо-

кристалів, магнітних явищ, невпорядкованих систем, надпровідності, в т.ч. високотемпературної. Спільно з ін. розробив теорію магнітних екситонів, теорію квазічастинкових збуджень в неупорядкованих магнетиках (теорія Іванова–Локтева–Погорелова) та новий механізм спарювання у високотемпературних надпровідниках (механізм Гайдідея–Локтева–Вебера).

Держ. пр. УРСР (1977, 1990). Засл. діяч науки і техніки України (2000). Орден князя Ярослава Мудрого ІV та V ст. (2012, 2005). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2015). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1985), М.М. Боголюбова (2006).

ЛОПАТИНСЬКИЙ Ярослав Борисович – математик, акад. (1965, чл.-кор. 1951). Н. 9.11.1906 у Тбілісі. Закінчив Азербайджан. ун-т (1926). У 1947–63 – проф., зав. кафедри Львів. ун-ту, 1963–66 – проф. Моск. ін-ту нафтохімічної і газової промисловості, з 1966 – зав. відділу Ін-ту прикладної математики і механіки АН УРСР, одночасно проф. Донец. ун-ту. П. 10.03.1981.

Наук. праці присвячено теорії диференціальних рівнянь у частинних похідних. Заклав основи загальної теорії крайових задач для лінійних еліптичних систем, сформулював умову приведен-

О.Ю. Лукін

І.І. Лукинов

ня загальної граничної задачі до регулярної системі інтегральних рівнянь фредгольмівського типу (умова Лопатинського).

Держ. пр. УРСР (1978).

ЛОТАРЄВ Володимир Олексійович – учений-механік, акад. (1985, чл.-кор. 1976). Н. 15.11.1914 у м. Шахти (тепер Ростов. обл., Росія). Закінчив Харків. авіаційний ін-т (1939). З 1946 працював у Запоріж. машинобудівному конструкторському бюро «Прогрес» (у 1963–68 – головний конструктор, 1968–81 – головний конструктор, відповідальний керівник, 1981–88 – генеральний конструктор). П. 20.07.1994.

Керував створенням сімей поршневих, газотурбінних, турбогвинтових та турбореактивних двигунів для літако-, вертоліто-, суднобудування та промислового призначення.

Герой Соціалістичної Праці (1974). Ленінська пр. (1960). Засл. діяч науки УРСР (1984). Держ. пр. СРСР (1948, 1976). Пр. ім. М.К. Янгеля (1987). Держ. нагороди СРСР.

ЛУГОВЦОВ Максим Власович – учений в галузі металургії, акад. (1939). Н. 11.05.1885 у Юзівці (тепер Донецьк). Закінчив Катеринослав. гірничий ін-т (1916). У 1939–51 – директор Ін-ту

чорної металургії АН УРСР, з 1952 – зав. відділу Ін-ту гірничої справи (Дніпропетровськ). П. 7.06.1956.

Досліджував спікання і доменне плавлення офлюсованого агломерату, підвищення якості чавуну. Розробив статистичну теорію доменного процесу.

Засл. діяч науки УРСР (1945). Ордени та медалі СРСР.

ЛУКІН Олександр Юхимович – учений-геолог, акад. (2012, чл.-кор. 2006). Н. 5.02.1940 в Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1962) і з цього часу працював у Чернігів. відділенні Укр. держ. геологорозвідувального ін-ту (в 2003–12 – директор), водночас з 1992 – в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 1997 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено проблемам нафтогазоносності, розробці методів формційного аналізу нафтогазоносних товщ, літолого-геохімічному обґрунтуванню пошуків нафти та газу. Керував низкою комплексних досліджень, за результатами яких виділено нові зони нафтогазонакопичення в різновікових комплексах Дніпровсько-Донецького, Карпатського та Азово-Чорноморського регіонів.

Держ. пр. України (1991). Пр. ім. В.І. Вернадського (2001).

ЛУКІНОВ Іван Іларіонович – учений-економіст, акад. (1976), віце-президент (1979–93). Н. 5.10.1927 у с. Поповка Белгород. обл. (Росія). Закінчив Харків. сільськогосподар. ін-т (1951). У 1967–76 – директор Укр. НДІ економіки і організації сільського господарства, 1976–2003 – директор, з 2003 – почесний директор Ін-ту економіки НАН України, водночас 1976–80 і 1993–98 – академік-секретар Відділення. П. 4.12.2004.

Наук. праці стосуються теорії аграрних відносин, відтворення, ціноутворення і

І.О. Луковський

О.М. Лук'янова

І.Д. Луцевич

В.І. Лучицький

рентабельності в сільськогосподар. виробництві, міжгосподарського кооперування та агропромислової інтеграції.

Держ. пр. УРСР (1979). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Акад. АН СРСР (1984). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. М.В. Птухи (1999).

ЛУКОВСЬКИЙ Іван Олександрович – математик і механік, акад. (2000, чл.-кор. 1985). Н. 24.09.1935 в с. Косяківка Київ. обл. Після закінчення Київ. ун-ту (1959) працює в Ін-ті математики НАН України (у 1976–2017 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено розробці математичних моделей і наближених методів розв'язання лінійних і нелінійних крайових задач динаміки складних деформованих механічних систем. Розвинув нелінійну теорію взаємодії твердих і пружних тіл з рідиною.

Держ. пр. УРСР (1983). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2008). Пр. ім. М.К. Янгеля (1981), М.М. Крилова (2001), М.М. Боголюбова (2006).

ЛУК'ЯНОВА Олена Михайлівна – учений-педіатр, акад. (1992). Н. 13.01.1923 у с. Блистова Чернігів. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчила Київ. мед. ін-т (1949), працювала в Ін-ті педіатрії, акушерства та гінекології (з

1963 – зав. відділу, в 1979–2005 – директор, з 2005 – радник директора). П. 15.08.2014.

Наук. праці стосуються патогенезу, діагностики, лікування та профілактики захворювань органів травлення, порушень кальцій-фосфорного і D-вітамінного обміну та їх негативного впливу на здоров'я новонароджених, дітей молодшого віку та вагітних жінок.

Держ. пр. УРСР та України (1980, 2000). Засл. діяч науки УРСР (1982). Ордени княгині Ольги ІІІ ст. (1997), «За мужність» (2001), ордени та медалі СРСР. Держ. пр. СРСР (1987). Пр. ім. І.І. Мечникова (2009). Акад. НАМН України (1993).

ЛУЦЕВИЧ Іван Домінікович (літ. псевдонім – **Янка Купала**) – поет, акад. (1929). Н. 7.07.1882 на хут. Вязинка (тепер Мінської обл., Білорусь). Один з основоположників сучасної білоруської літератури та білоруської літературної мови. Автор поет. збірок «Жалейка», «Гусяр», «Дорогою життя», поем «Вічна пісня», «Сон на кургані», «Над річкою Оresoю», драми «Зруйноване гніздо», комедії «Павлинка», перекладів творів Т.Шевченка. П. 28.06.1942.

Акад. АН БРСР (1928). Держ. пр. СРСР (1941). Держ. нагороди СРСР.

В.М. Любименко

В.І. Лялько

І.І. Ляшко

П.І. Лященко

ЛУЧИЦЬКИЙ Володимир Іванович – учений-геолог, петрограф, акад. (1945). Н. 2.05.1877 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1899), де в 1913–23 і 1945–49 – проф., у 1923–41 – зав. кафедри Моск. гірничої академії, з 1945 – зав. відділу та з 1947 – директор Ін-ту геологічних наук АН УРСР. П. 20.10.1949.

Наук. праці стосуються петрографії і геології Укр. щита. Розробив одну з перших його стратиграфічних схем. Керував складанням першої мапи корисних копалин України (1923).

Засл. діяч науки УРСР (1947). Держ. нагороди СРСР.

ЛЮБИМЕНКО Володимир Миколайович – ботанік, акад. (1929). Н. 16.01.1873 у с. Вейделевка (тепер селище Белгород. обл., Росія). Закінчив Петерб. лісовий ін-т (1898). У 1908–13 працював у Нікітському ботанічному саду, з 1914 – у Петроград. ботанічному саду (з 1931 – Ботанічний сад АН СРСР). П. 14.09.1937.

Наук. праці в галузі фізіології рослин. Розробив схему утворення хлорофілу в рослинах.

Чл.-кор. АН СРСР (1922).

ЛЯЛКО Вадим Іванович – учений-геолог, акад. (2010, чл.-кор. 1992). Н. 1.09.1931 в Переяславі Київ. обл.

Закінчив Київ. ун-т (1955) і з цього часу працює в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 1973 – зав. відділу, у 1992–2016 – директор, з 2016 – почесний директор Центру аерокосмічних досліджень Землі).

Наук. праці присвячено гідрогеології, геоекології, геоенергетиці, дистанційним дослідженням природних ресурсів. Розробив теоретико-методичні основи формування геотермічних, геохімічних, спектральних пошукових сигналів у приповерхневих шарах і на земній поверхні на основі теорії енергомасообміну в геосистемах.

Держ. пр. УРСР та України (1989, 2004) Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» II та III ст. (2017, 2008). Пр. ім. В.І. Вернадського (1987).

ЛЯШКО Іван Іванович – математик, акад. (1973, чл.-кор. 1969). Н. 9.09.1922 у с. Мацьківці Полтав. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. пед. ін-т (1952). З 1955 працював у Київ. ун-ті (з 1963 – зав. кафедри, у 1977–87 – проректор). П. 29.03.2008.

Наук. праці присвячено механіці суцільного середовища, обчислювальній математиці, економічній кібернетиці. Розробив теорію узагальнених математичних функцій, метод мажорантних

областей та чисельно-аналітичний метод Р-трансформацій.

Засл. діяч науки УРСР (1972). Держ. пр. УРСР (1981, 1989). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1997), князя Ярослава Мудрого V ст. (2004), орден та медалі СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1975).

ЛЯЩЕНКО Петро Іванович – учений-економіст, акад. (1945). Н. 22.10.1876 у Саратові (Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1899 – фізико-математичний, 1900 –

юридичний ф-ти). З 1945 працював в Ін-ті економіки АН УРСР. П. 24.07.1955.

Наук. праці стосуються історії народного господарства та економічної думки, аграрного питання, економічного районування. Автор монографій «Нариси аграрної еволюції Росії» (1925), «Історія російського народного господарства» (1930), «Історія народного господарства СРСР» (1938).

Чл.-кор. АН СРСР (1943). Держ. пр. СРСР (1949). Держ. нагороди СРСР.

МАГУРА Ігор Сильвестрович – біофізик, акад. (1995, чл.-кор. 1992). Н. 22.11.1928 в Києві. Закінчив Ленінград. ун-т (1953). З 1958 працює в Ін-ті фізіології НАН України (з 1987 – провідний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються біофізики клітинних процесів, зокрема фізико-хімічних механізмів електричної збуджуваності нервових клітин. Розробляє проблему нейроімунної взаємодії, зокрема досліджує імуномодулятор інтерферону та вторинні посередники його дії (олігоденілатів) на нервові клітини, вивчає молекулярні механізми регуляції клітинної збудливості, як-от пластичність цих процесів і роль калієвих каналів.

Держ. пр. України (1992). Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. СРСР (1983). Пр. ім. О.О. Богомольця (2010).

МАЙСТРЕНКО Олександр Юрійович – учений в галузі теплотехніки, акад. (2009, чл.-кор. 2003). Н. 8.09.1956 в Києві. Закінчив Київ. технологічний ін-т харчової промисловості (1978). В 1985–88 працював в Ін-ті проблем моделювання в енергетиці АН УРСР, 1988–96 – Ін-ті проблем енергозбереження НАН України; з 1996 – заст. директора, з 2009 – директор Ін-ту вугільних енерготехнологій НАН України. П. 17.12.2011.

Наук. дослідження стосуються теплотехніки, теплоенергетики, розробки

І.С. Магура

О.Ю. Майстренко

В.Л. Макаров

О.Ф. Макаrenchко

Л.Т. Мала

Г.М. Малахов

технологій термічної переробки твердого палива, методів розрахунку топок і реакторів киплячого шару, кінетики процесів горіння та газифікації вугілля.

Держ. пр. України (2007). Пр. ім. В.І. Толубинського (2012, посмертно).

МАКАРОВ Володимир Леонідович – математик, акад. (2009, чл.-кор. 2000). Н. 11.08.1941 у Воронежі (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1963), в якому працював (з 1971 – проф., з 1981 – зав. кафедри); з 1998 – зав. відділу Ін-ту математики НАН України.

Наук. праці присвячено обчислювальній математиці, теорії різницевих систем, функціонально-дискретним методам з експоненційною швидкістю збіжності.

Держ. пр. України (2013). Пр. ім. М.М. Крилова (2007), М.М. Боголюбова (2012).

МАКАРЧЕНКО Олександр Федорович – нейрофізіолог, акад. (1961, чл.-кор. 1957), віце-президент (1962–63). Н. 22.10.1903 у Маріуполі. Закінчив Харків. мед. ін-т (1933). З 1953 – зав. відділу, у 1955–66 – директор Ін-ту фізіології АН УРСР, також 1961–62 – голова Відділу АН УРСР. П. 5.07.1979.

Наук. праці присвячено вивченню активності кори головного мозку, її впливу на біохімічний склад крові,

дослідженню змін нервової системи внаслідок інтоксикацій.

Засл. діяч науки УРСР (1965). Пр. ім. О.О. Богомольця (1954). Держ. нагороди СРСР.

МАЛА Любов Трохимівна – учений-терапевт, акад. (1992), Герой України (1999). Н. 13.01.1919 у с. Копані (тепер Запорізь. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчила Харків. мед. ін-т (1938), де працювала з 1946 (з 1955 – зав. кафедри), водночас у 1981–86 – директор Харків. філіалу НДІ кардіології, з 1986 – Харків. НДІ терапії (нині – Ін-т терапії НАМН України ім. Л.Т. Малої). П. 14.04.2003.

Наук. дослідження присвячено патогенезу, діагностиці, лікуванню та профілактиці серцево-судинних захворювань. Засновник наукової школи.

Герой Соціалістичної Праці (1979). Засл. діяч науки УРСР (1969). Держ. пр. України (2003, посмертно). Орден Держави (1999), Богдана Хмельницького III ст. (1995), князя Ярослава Мудрого V ст. (1998). Держ. нагороди СРСР. Держ. пр. СРСР (1980). Пр. ім. М.Д. Стражеска (1998). Акад. АМН України (1993).

МАЛАХОВ Георгій Михайлович – учений в галузі гірничої справи, акад. (1967). Н. 29.03.1907 у Білопільлі (тепер Сумської обл.). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1930). У 1951–73 – ректор Криворізь. гірничорудного ін-ту, з 1973 – керівник Криворізь. відділення Ін-ту геотехнічної механіки АН УРСР, у 1979–87 – зав. відділу, 1987–92 – радник при дирекції Ін-ту геологічних наук АН України, з 1992 – при дирекції Нац. науково-природничого музею НАН України. П. 2.07.2001.

Наук. дослідження присвячено створенню високоефективних методів до-

І.О. Малиновський

В.К. Мамутов

В.Г. Манжелій

Д.З. Мануїльський

бування руди. Розробив нові способи розробки рудних родовищ, переробки марганцевих руд, руйнування гірських порід свердловинними зарядами.

Держ. пр. УРСР (1970). Держ. пр. СРСР (1948). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1988).

МАЛИНОВСЬКИЙ Іоанікій Олексійович — правознавець, акад. (1925). Н. 4.11.1868 у м. Острог (тепер Рівнен. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1892). Викладав у Томському та Варшав. ун-тах, Донському юридичному ін-ті (Ростов-на-Дону). В 1920 у позасудовому порядку репресований і перебував в ув'язненні до 1925. З 1926 — голова Комісії по вивченню звичаєвого права ВУАН. Після процесу т. зв. «Спілки визволення України» (1930) виключений з складу ВУАН, реабілітований 1993. П. 12.01.1932.

Наук. праці в галузі історії держави і права. Досліджував давньоукр. право доби Київської Русі, Великого князівства Литовського, історію кримінального права, укр. звичаєве право.

МАМУТОВ Валентин Карлович — правознавець, акад. (1988, чл.-кор. 1972). Н. 30.01.1928 в Одесі. Закінчив Свердлов. юридичний ін-т (1949). У 1969–92 — зав. відділу і заст. директо-

ра Ін-ту економіки промисловості АН України, 1992 — 2013 — директор, з 2013 — почесний директор Ін-ту економіко-правових досліджень НАН України. П. 15.03.2018.

Наук. праці присвячено економіко-правовим проблемам управління суспільним виробництвом. Розвинув теорію господарського права, розробив рекомендації з антимонопольного права і запобігання «гінізації» економіки України.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2003). Орден князя Ярослава Мудрого III, IV та V ст. (2012, 2008, 2003). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1982). Акад. НАПрН України (1993).

МАНЖЕЛІЙ Вадим Григорович — фізик, акад. (1990, чл.-кор. 1982). Н. 3.05.1933 в Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1955). З 1960 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (у 1962–2004 — зав. відділу, 1970–73 і 1982–88 — заст. директора, з 2004 — головний наук. співробітник). П. 20.08.2013.

Наук. праці стосуються фізики низьких температур, зокрема теплових властивостей затверділих газів, кріоконсервації біологічних об'єктів.

Держ. пр. УРСР (1977). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден «За

О.П. Маркевич

Г.І. Маркелов

Л.М. Марковський

А.А. Мартинюк

заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2009, 2003). Держ. пр. СРСР (1978). Пр. ім. Б.І. Веркіна (2000).

МАНУЇЛЬСЬКИЙ Дмитро Захарович – історик, політичний і державний діяч, акад. (1945). Н. 3.10.1883 у с. Святець (тепер Хмельниц. обл.). Навчався (1903–2006) в Петерб. ун-ті. В 1921 – перший секретар ЦК КП(б)У, 1922–43 працював у Комінтерні, 1944–53 – заст. Голови Ради Міністрів, міністр закордонних справ УРСР. П. 20.02.1959.

Наук. праці в галузі історії СРСР. Президією НАН України засновано премію імені Д.З. Мануїльського, яка присуджувалася в 1975–91.

МАРКЕВИЧ Олександр Прокопович – зоолог, паразитолог, акад. (1957, чл.-кор. 1948). Н. 19.03.1905 у с. Плоске (тепер Київ. обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1930). У 1935–70 – зав. відділу, 1973–78 – зав. сектору Ін-ту зоології АН УРСР, 1970–73 і 1978–88 – зав. відділу Ін-ту гідробіології АН УРСР, 1935–48 і 1944–61 – також зав. кафедри, до 1981 – проф. Київ. ун-ту, водночас 1970–72 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 23.04.1999.

Наук. праці в галузі паразитології, іхтіопатології, філогенетики, історії науки. Описав низку нових таксонів весло-

ногих ракоподібних, з'ясував синоніміку і означив основні напрями еволюції цих тварин

Засл. діяч науки УРСР (1965). Держ. пр. УРСР (1988). Ордени та медалі СРСР.

МАРКЕЛОВ Григорій Іванович – учений-невропатолог, акад. (1939). Н. 7.02.1880 у Пермі (Росія). Закінчив Новоросійський ун-т в Одесі (1906). З 1918 працював в Одес. мед. ін-ті (з 1927 – проф., зав. кафедри), одночасно з 1930 – наук. керівник Одес. н.-д. психоневрологічного ін-ту. П. 8.04.1952.

Наук. праці присвячено фізіології і патології нервової системи. Вперше вказав на роль ретикулярної формації мозкового стовбуру в регуляції низки фізіологічних функцій, запропонував класифікацію захворювань вегетативної нервової системи.

Засл. діяч науки УРСР (1948).

МАРКОВСЬКИЙ Леонід Миколайович – учений-хімік, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 21.11.1939 у с. Гродеково Примор. краю (Росія). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1961). З 1966 працював в Ін-ті органічної хімії НАН України (з 1975 – зав. відділу, з 1983 – директор). П. 3.02.1998.

Наук. праці стосуються органічних

В.О. Марченко

В.В. Матвєєв

В.І. Махненко

В.Ф. Мачулін

сполук сірки, фтору, фосфору. Відкрив хімічні реакції утворення сполук з кратним зв'язком сірка-азот, нові фторуючі агенти, явище фосфоротропної таутомерії, розробив методи синтезу сполук низькокоординованого та гіпервалентного фосфору.

Держ. пр. України (1991). Держ. нагороди СРСР.

МАРТИНЮК **Анатолій Андрійович** — учений в галузі математичних проблем механіки, акад. (2009, чл.-кор. 1988). Н. 6.03.1941 в с. Ганжелівка (тепер Черкас. обл.). Закінчив Черкас. пед. ін-т (1963). З 1978 — зав. відділу Ін-ту механіки НАН України.

Наук. дослідження стосуються теорії стійкості руху і методів наближеного інтегрування в механіці.

Держ. пр. України (2008). Пр. ім. М.М. Крилова (1981).

МАРЧЕНКО **Володимир Олександрович** — математик, акад. (1969, чл.-кор. 1961). Н. 7.07.1922 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1945). У 1961–2004 — зав. відділу, з 2004 — головний наук. співробітник Фізико-технічного ін-ту низьких температур НАН України і з 1952 — проф. Харків. ун-ту.

Наук. праці в галузі функціонального аналізу теоретичної і математичної

фізики. Розробив методи розв'язання обернених задач теорії розсіяння та теорію стійкості розв'язків обернення задач розсіяння. В 1955 розв'язав обернену задачу квантової теорії розсіяння, запропонувавши при цьому інтегральне рівняння (рівняння Марченка)ю Одержав асимптотичні формули для спектральних функцій, запровадив поняття узагальненої спектральної функції. Побудував теорію крайових задач з дрібнозернистою границею.

Ленінська пр. (1962). Держ. пр. УРСР (1989). Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден князя Ярослава Мудрого III, IV та V ст. (2017, 2007, 2002). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2010). Пр. ім. М.М. Крилова (1983), М.О. Лаврентьева (2007). Акад. АН СРСР (1987).

МАТВЄЄВ **Валентин Володимирович** — учений-механік, акад. (2006, чл.-кор. 1990). Н. 10.11.1929 у Тростянці Сумської обл. Закінчив Київ. автомобільно-дорожній ін-т (1952). У 1963–66 працював в Ін-ті проблем матеріалознавства АН УРСР, з 1966 — Ін-ті проблем міцності НАН України (у 1975–2006 — зав. відділу, 1977–88 — заст. директора, з 2006 — головний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються динаміки і міцності машин, зокрема нелінійних

Ю.М. Мацевитий

Г.Х. Маука

коливань механічних систем та міцності матеріалів і елементів конструкцій в умовах циклічного навантаження. Розробив і впровадив методи підвищення вібраційної надійності та довговічності високонапружених елементів конструкцій і машин.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. пр. СРСР (1982). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2004). Пр. ім. О.М. Динника (1985), Г.С. Писаренка (2008).

МАХНЕНКО Володимир Іванович – учений в галузі зварювання і спецелектрометалургії, акад. (1990, чл.-кор. 1978). Н. 27.10.1931 у Черкасах. Закінчив Одес. ін-т інженерів морського флоту (1955). З 1964 працював в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1975 – зав. відділу). П. 2.01.2013.

Наук. дослідження присвячено вивченню фізичних явищ у матеріалах під час зварювання. Розробив методи прогнозування поведінки зварних з'єднань і вузлів на період експлуатації та попередження їх відмов.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. України (2008). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2011, 2001).

МАЧУЛІН Володимир Федорович – учений в галузі фізичної електроніки, акад. (2009, чл.-кор. 2000). Н.

23.04.1950 у с. Завгороднє Харків. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1973). З 1972 працював в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 1997 – зав. відділу, з 2003 – директор), водночас у 1993–2003 – начальник науково-організаційного відділу Президії НАН України, з 2011 – головний учений секретар НАН України; у 2003–10 – також голова ВАК України. П. 27.03.2014.

Наук. праці стосуються мікро- і оптоелектроніки, зокрема дослідження дифракційних явищ у реальних кристалах, взаємодії рентгенівських променів зі збудженою кристалічною ґраткою. Розробив високочутливі рентгеноакустичні методи структурної діагностики кристалів.

Держ. пр. України (1994, 2003). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2012).

МАЦЕВИТИЙ Юрій Михайлович – теплофізик, акад. (2003, чл.-кор. 1982). Н. 24.02.1934 на руднику Брянський Луган. обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1957), де працював до 1972; з 1972 – зав. відділу, 1996–2016 – директор, з 2016 – почесний директор Ін-ту проблем машинобудування НАН України.

Наук. праці стосуються теорії обернених задач теплопровідності, гібридного моделювання нелінійних процесів тепло- і масопереносу, теплового стану енергетичних машин і технологічного устаткування, зокрема теорію машинного модулювання та ідентифікації теплофізичних процесів в енергетичному обладнанні. Розробив комплекс методів підвищення маневреності, надійності, економічності та продовження ресурсу енергетичного устаткування.

Засл. діяч науки і техніки України (1996). Держ. пр. України (2008). Держ.

І.К. Мацуревич

Б.І. Медовар

П.М. Мележик

М.Ф. Мельников-
Разведенков

пр. СРСР (1984). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2008). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1984), В.І. Толубинського (2005).

МАЦУКА Геннадій Харлампійович – біохімік, акад. (1988, чл.-кор. 1976). Н. 5.09.1930 у с. Приморське Донец. обл. Закінчив Київ. ветеринарний ін-т (1955). У 1962–73 працював в Ін-ті біохімії АН УРСР (з 1966 – зав. відділу), 1973–2003 – директор, з 2003 – почесний директор Ін-ту молекулярної біології і генетики НАН України, також 1988–2003 – академік-секретар Відділення НАН України. П. 27.05.2017.

Наук. праці стосуються особливостей структури і функції тРНК і аміноацил-тРНК-синтез тварин. Спільно з ін. зробив істотний внесок біосинтезу білка, зокрема відкрили адаптацію. ДНК і АРСаз до синтезу специфічних білків, біологічно неактивні тРНК у тканинах тварин.

Держ. пр. УРСР (1986). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2003). Пр. ім. О.В. Палладіна (1979).

МАЦУРЕВИЧ Іполит Купріянович – ученик-хімік, акад. (1939). Н. 31.01.1882 у селищі Глуцьк (тепер Могильов. обл., Білорусь). Закінчив Київ. ун-т (1907),

де працював (з 1935 – проф.); у 1939 – голова Відділу АН УРСР. П. 22.07.1939.

Наук. дослідження в галузі органічного синтезу. Розробив способи отримання смол і спиртів з вітчизняних каучуконосів.

МЕДОВАР Борис Ізраїльович – учений в галузі металургії і технології металів, акад. (1973, чл.-кор. 1969). Н. 29.03.1916 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1940). З 1941 працював в Ін-ті електрозварювання НАН України (у 1961–87 – зав. відділу, з 1987 – радник при дирекції). П. 19.03.2000.

Наук. праці присвячено фізико-металургійним проблемам зварювання та спеціальної електрометалургії, зокрема теорії і практики електрошлакового переплаву та електрошлакового лиття, створенню нових конструкційних матеріалів (спільно з Б.Є. Патонем та ін. розробив електрошлаковий переплав).

Ленінська пр. (1963). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. УРСР та України (1978; 2004, посмертно). Держ. пр. СРСР (1950, 1987). Пр. ім. Є.О.Патона (1990). Ордени і медалі СРСР.

МЕЛЕЖИК Петро Миколайович – радіофізик, акад. (2018, чл.-кор. 2006).

Д.О. Мельничук

О.С. Мельничук

Ю.О. Митропольський

МЕЛЬНИЧУК
Дмитро Олексійович
 – біохімік, акад.
 (1997, чл.-кор. 1990),
 Герой України (2003).
 Н. 5.11.1943 у с.
 Марійка (тепер Чер-
 кас. обл.). Закінчив
 Укр. сільськогосподар.
 академію (1964).
 З 1968 працював у Ін-ті
 біохімії АН Укра-

їни (з 1982 – зав. лабораторії, відділу), водночас з 1979 – зав. кафедри та у 1984 – 2014 – ректор Національного ун-ту біоресурсів і природокористування.

Наук. праці присвячено фізичним процесам у відкритих резонансних структурах, зокрема теорії резонансного розсіяння лінійно поляризованих монохроматичних електромагнітних хвиль на одномірно-періодичних структурах. Розв'язав задачу дифракції плоскої лінійно поляризованої електромагнітної хвилі на нелінійному діелектричному шарі, нелінійність якого описується законом Керра.

МЕЛЬНИКОВ–РАЗВЕДЕНКОВ
Микола Федотович – патологоанатом, акад. (1927). Н. 24.12.1866 у станиці Усть-Медведицька (тепер м. Серафимович Волгоград. обл., Росія). Закінчив Моск. ун-т (1889). У 1902–20 – проф. Харків. ун-ту, 1925–30 – директор Укр. патолого-анатомічного ін-ту, з 1930 – зав. відділу Укр. ін-ту експериментальної медицини. П. 20.12.1937.

Наук. праці присвячено вивченню сибірки, ехінококозу, вузликового періартеріїту, морфології алергічних процесів, невропатології, історії патологічної анатомії. Розробив основи способу бальзамування.

Наук. праці стосуються метаболічної регуляції фізіологічного стану організму та біохімії сільськогосподарських тварин. Розробив біохімічні основи підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин.

Держ. пр. УРСР (1985). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Ордени Держави (2003), «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2009, 1998, 1996). Акад. НААН України (1991), її віце-президент (1994–96 та 2001–13).

МЕЛЬНИЧУК Олександр Савич
 – мовознавець, акад. (1985, чл.-кор. 1967). Н. 12.07.1921 у с. Писарівка Одес. обл. Закінчив Київ. ун-т (1947). З 1950 працював в Ін-ті мовознавства НАН України (з 1961 – зав. відділу), також у 1971–78 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 19.03.1997.

Наук. праці присвячено загальному і слов'янському мовознавству, розвитку укр. мови. Керував підготовкою фундаментального семитомного «Етимологічного словника української мови».

Засл. діяч науки і техніки України (1991).

МИТРОПОЛЬСЬКИЙ Юрій Олексійович – математик і механік, акад.

В.С. Михалевич

Ф.І. Міщенко

Б.О. Мовчан

О.О. Мойбенко

(1961, чл.-кор. 1958), Герой України (2007). Н. 3.01.1917 у с. Шишаки (тепер Полтав. обл.). Закінчив Казах. ун-т (1942). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1950 працював в Ін-ті математики НАН України (з 1953 – зав. відділу, у 1958–88 – директор, з 1988 – почесний директор), водночас 1961–93 – академік-секретар Відділення. П. 14.06.2008.

Наук. праці в галузі нелінійної механіки та якісної теорії нелінійних диференціальних рівнянь. Розвинув асимптотичну теорію нелінійних коливань Крилова-Боголюбова. Розробив асимптотичні розклади нелінійних диференціальних рівнянь з повільно змінювальними параметрами, теорію нестационарних процесів у нелінійних системах з багатьма ступенями вільності та загальну теорію інтегральних багатovidів у нелінійній механіці. Створив наук. школу.

Герой Соціалістичної Праці (1986). Ленінська пр. (1965). Засл. діяч науки УРСР (1967). Держ. пр. УРСР (1980). Ордени Держави (2007), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2002, 1996), ордени і медалі СРСР. Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2007). Пр. ім. М.М. Крилова (1969), М.М. Боголюбова (1993), М.О. Лаврентьєва (1999). Акад. АН СРСР (1984). Президією

НАН України засновано премію імені Ю.О. Митропольського.

МИХАЛЄВИЧ Володимир Сергійович – учений в галузі кібернетики, акад. (1973, чл.-кор. 1967). Н. 10.03.1930 у Чернігові. Закінчив Київ. ун-т (1952). З 1958 працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1960 – зав. відділу, з 1982 – директор), з 1969 – також проф. Моск. фізико-технічного ін-ту, водночас з 1988 – академік-секретар Відділення НАН України. П. 16.12.1994.

Наук. праці присвячено теорії оптимальних рішень і розробці математичного апарату економічної кібернетики. Розвинув метод послідовного аналізу варіантів і концепцію інформатизації суспільства. Створив наукову школу. Під його керівництвом створено першу багатопроцентну обчислювальну систему ЕС-1766 з розподіленою пам'яттю і високою ефективністю розпаралелювання процесів розв'язання задач, чим реалізовано принцип макро-конвеєра 1978 В.М. Глушкова.

Держ. пр. УРСР (1973). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Держ. пр. СРСР (1981). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1971), В.М. Глушкова (1984). Президією НАН України засновано премію імені В.С. Михалевича.

В.І. Монченко

В.В. Моргун

МІЩЕНКО Федір Іванович – історик, акад. (1920). Н. 12.07.1874 у с.Сеньківці (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. духовну академію. В Академії наук очолював Кафедру історії культурно-ідейних течій на Україні XVI–XVIII ст. та Комісію з вивчення візантійської літератури та її впливу на Україну. У 1928 безпідставно виключений з членів АН. П. 1933.

Наук. праці присвячено історії християнської церкви, візантології.

МОВЧАН Борис Олексійович – учений в галузі металознавства і металургії, акад. (1978, чл.-кор. 1964). Н. 9.01.1928 у с. Макіївка Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1951) і відтоді працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (у 1961–2003 – зав. відділу, з 2003 – головний наук. співробітник).

Наук. дослідження стосуються встановлення взаємозв'язку між кристалічною структурою і механічними властивостями металів і сплавів. Започаткував електронно-променеву плавку. Створив низку нових сплавів і покриттів.

Ленінська пр. (1984). Держ. пр. УРСР (1974). Засл. діяч науки і техніки України (2004). Ордени «За заслуги» III ст. (1998), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2018, 2008), держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Є.О. Патона (1989).

МОЙБЕНКО Олексій Олексійович – фізіолог, акад. (1991, чл.-кор. 1988). Н. 7.10.1931 у Ростові-на-Дону (Росія). Закінчив Куйбишев. мед. ін-т (1955). У 1956–64 працював в Ін-ті клінічної медицини, з 1964 – Ін-ті фізіології НАН України (у 1974–2003 – зав. відділу, з 2003 – радник при дирекції). П. 8.05.2015.

Наук. праці в галузі патофізіології серцево-судинної системи, зокрема патогенезу і корекції імунних порушень її діяльності. Довів існування рефлекторних взаємовідносин між змінами скоротливості міокарда лівого шлуночка серця і тонусом периферичних судин великого кола кровообігу, визначив роль мембранних механізмів у патогенезі ішемічних та імунних уражень серця, а також у генезі шоків різного походження

Держ. пр. України (1996, 2003). Пр. ім. О.О. Богомольця (1994), М.Д. Стражеска (2009).

МОНЧЕНКО Владислав Іванович – біолог, акад. (2003, чл.-кор. 2000). Н. 2.04.1932 у Москві. Закінчив Київ. ун-т (1955). З 1958 працював в Ін-ті зоології НАН України (1994–99 – заст. директора та з 1981 – зав. відділу). П. 8.02.2016.

Наук. дослідження стосуються зоології безхребетних (систематика, фауністика, зоогеографія, екологія, порівняльна морфологія ракоподібних) та охорони тваринного світу в Україні.

Держ. пр. України (2007). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Пр. ім. Д.К. Заболотного (1975).

МОРГУН Володимир Васильович – генетик, акад. (1990, чл.-кор. 1985), Герой України (2008). Н. 10.03.1938 в с. Новоселиця (тепер Черкас. обл.). Закінчив Укр. сільськогосподар. ака-

А. О. Морозов

В.І. Моссаковський

І.М. Мриглод

(1961). У 1961–92 працював в Ін-ті кібернетики АН УРСР (з 1983 – директор Спеціального конструкторського бюро математичних машин і систем), з 1992 – директор Ін-ту проблем математичних машин і систем НАН України.

демію (1963). В 1968–86 працював в Ін-ті молекулярної біології і генетики АН УРСР (з 1979 – зав. відділу), з 1986 – директор Ін-ту фізіології рослин і генетики НАН України, також з 2009 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці в галузі експериментального мутагенезу рослин. Автор понад 130 сортів і гібридів сільськогосподар. культур, у т.ч. високоінтенсивних сортів озимої пшениці Колумбія, Смуглянка, Золотоколоса, Фаворитка, Володарка, Вінничанка, сортів з високою якістю зерна – Ятрань-60, Київська-8, Переяславка, Подолянка, Богдана, Наталка, серії гібридів кукурудзи: Колективний-244, Ювілейний-60, 70, Титан-220 СВ, Комета МВ та ін. Створив наукову школу.

Держ. пр. УРСР та України (1982, 1997). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Ордени Держави (2008), князя Ярослава Мудрого V ст. (2003). Держ. нагороди СРСР. Держ. пр. СРСР (1986). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2018). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1993).

МОРОЗОВ Анатолій Олексійович – учений в галузі технічної кібернетики, акад. (2015, чл.-кор. 1988). Н. 9.05.1939 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т

Наук. праці стосуються створення і впровадження автоматизованих систем обробки даних і керування. Головний конструктор Ситуаційного центру Президента України та системи інформаційного обслуговування народних депутатів України «Рада».

Держ. пр. УРСР та України (1970, 1992, 1998). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Держ. пр. СРСР (1974, 1985). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. С.О. Лебедєва (1991), В.М. Глушкова (1994).

МОССАКОВСЬКИЙ Володимир Іванович – учений-механік, акад. (1972, чл.-кор. 1967). Н. 27.08.1919 у Мелітополі. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1950), де працював (у 1953–89 – зав. кафедри, 1964–86 – ректор, з 1989 – радник при ректораті). П. 13.07.2006.

Наук. праці присвячено теорії пружності, міцності і стійкості тонкостінних конструкцій, механіці суцільного середовища, теорії аналітичних функцій і інтегральних перетворень, аналітичної теорії диференціальних рівнянь класу Фукса. Розв'язав мішані задачі теорії пружності для напівпростору з коловою лінією поділу граничних умов, задачу для простору з плоским круговим перерізом.

Герой Соціалістичної Праці (1982).
Засл. діяч науки УРСР (1978). Держ. пр.
СРСР (1970). Ордени та медалі СРСР.

МРИГЛОД Ігор Миронович – фізик,
акад. (2012, чл.-кор. 2006). Н. 26.05.1960
у селищі Козлів Тернопіл. обл. Закінчив
Львів. ун-т (1982) і з цього часу працював
у Львів. відділенні Ін-ту теоретичної фізи-
ки АН УРСР, з 1990 – Ін-ті фізики кон-
денсованих систем НАН України (з 1986
– заст. директора, з 2006 – директор).

Наук. праці в галузі статистичної фі-
зики, теорії фазових переходів, рівно-
важних і динамічних властивостей рі-
дин і сумішей, фізики м'якої речовини,
теорії хімічно реагуючих систем. Роз-
робив метод узагальнених колектив-
них збуджень у теорії рідин і сумішей,
з'ясував фізичні механізми формування
колективної динаміки в щільних пли-
нах та їхніх сумішах.

Пр. ім. С.І. Пекаря (2003).

**НАВАКАТІКЯН Олександр Ога-
несович** – учений в галузі медицини,
акад. (1992). Н. 29.04.1925 в Єревані
(Вірменія). Закінчив Північно-Осетин.
мед. ін-т (1948). У 1951–68 працював у
Донец. ін-ті гігієни праці, 1968–2000 –
зав. відділу і заст. директора Ін-ту ме-
дицини праці в Києві. П. 3.10.2006.

Наук. дослідження стосуються проб-
лем фізіології праці, причин і механізмів
розвитку виробничо-зумовленої і
професійної препаатології і патології,
засобів регуляції функцій і забезпечен-
ня працездатності при комбінованому
впливі несприятливих факторів.

Засл. діяч науки УРСР (1985). Акад.
АМН України (1993). Держ. нагороди
СРСР.

О.О. Навакатікян

С.Г. Навашин

З.Т. Назарчук

НАВАШИН Сергій Гаврилович –
ботанік, акад. (1924). Н. 14.12.1857 у
с. Царьовщина (тепер Саратов. обл.,
Росія). Закінчив Моск. ун-т (1881). У
1894–1915 – проф. Київ. ун-ту, 1923–
30 – директор Біологічного ін-ту в
Москві, з 1929 – зав. Цитологічної ла-
бораторії АН СРСР у Пушкіно (Росія).
П. 10.12.1930.

Наук. праці стосуються морфології і
систематики мохів і грибів-паразитів,
ембріології і цитології рослин, ви-
вчення будови ядра клітин і хромосом.
Виявив супутників хромосом і вста-
новив характерну для кожного виду
морфологію хромосом.

Акад. РАН (1918).

НАЗАРЧУК Зіновій Теодорович –
матеріалознавець,
акад (2006, чл.-кор.
1995). Н. 12.04.1952
у Львові. Закінчив
Львів. ун-т (1974).
З 1976 працює у
Фізико-механічному
ін-ті НАН Украї-
ни (з 1991 – заст.
директора, з 2015
– директор), також
з 2007 – голова За-

В.Л. Найдек

Ю.В. Найдич

Д.С. Наливайко

А.Г. Наумоєць

хідного наукового центру НАН і МОН України.

Наук. праці присвячено теорії дифракції, фізичним основам дефектоскопії та міцності матеріалів, зокрема неруйнівному контролю. Створив теорію взаємодії зондувочої хвилі з системою довільних тріщиноподібних макродефектів конструкційного матеріалу, розвинув методи аналізу тонкої структури та властивостей дифрагованих полів, поглибив і розширив фізичні основи дефектометрії та структуроскопії. В результаті фізико-хімічної механіки матеріалів одержала нового розвитку.

Держ. пр. України (1995). Засл. діяч науки і техніки України (2002). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2012, 2008). Пр. ім. К.Д. Синельникова (2001), Є.О. Патона (2011), О.І. Лейпунського (2017).

НАЙДЕК Володимир Леонтійович – учений в галузі ливарного виробництва, акад. (1995, чл.-кор. 1988). Н. 9.08.1937 у м. Василівка Запоріж. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1959), де працював до 1968; з 1968 – в Ін-ті проблем лиття АН УРСР (нині – Фізико-технологічний ін-т металів і сплавів НАН України) (з 1982 – зав. відділу, в 1988–2016 – директор, з 2016 – почесний директор).

Наук. дослідження стосуються тепломасообміну і теплофізики ливарних процесів, створення ефективних технологій одержання та обробки металічних розплавів, зокрема позанічної обробки сталі. Заклав основи теорії взаємодії фаз, технологію та обладнання для плазмової обробки сплавів з одночасною подачею реагентів у високотемпературну зону зануреного у розплав плазмового струменя, розкрив механізм аномального переносу елементів під впливом лазерного променя, визначив режими обробки, які забезпечують задану зміну концентрації легуючих елементів у зоні впливу. Спільно з ін. створив ефективні технології рафінування сталі в ковші відновленими пічними шлаками.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Держ. пр. України (1997). Орден «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2012, 2008, 2003). Пр. ім. З.І. Некрасова (2001).

НАЙДІЧ Юрій Володимирович – матеріалознавець, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 6.08.1929 у Харкові. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1953). З 1954 працює в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1965 – зав. відділу).

Наук. дослідження присвячено фізичній хімії металічних розплавів і твердих тіл, вивченню поверхневих явищ.

М.Г. Находкін

І.М. Неклюдов

Розробив технологічні процеси паяння і металізації низки матеріалів (скла, кераміки, ситалів, алмазів тощо) створив паяні композитні металокварцові вузли, металоалмазні сполуки різного призначення.

Держ. пр. УРСР (1975, 1989). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2003). Пр. ім. Є.О. Патона (1973), І.М. Францевича (2003).

НАЛИВАЙКО Дмитро Сергійович – літературознавець, акад. (2012, чл.-кор. 1992). Н. 6.11.1929 у с. Понорниці Чернігів. обл. Закінчив Сумський пед. ін-т (1953). У 1957–71 працював у Ніжин., 1971–82 – Київ. пед. ін-тах, з 1982 – у Київ. ун-ті (з 1989 – проф.), з 1993 – також головний наук. співробітник, з 2002 – зав. відділу Ін-ту літератури НАН України та з 1997 – проф. Києво-Могилянської академії.

Наук. праці стосуються історії західноєвропейських літератур, порівняльного літературознавства, зокрема українсько-європейських літературних взаємин, теорії літератури. Висвітлив місце укр. літератури в системі літератур світу, сприйняття України в Західній Європі XI–XVIII ст.

Держ. пр. України ім. Т.Шевченка (1999). Засл. діяч науки і техніки Укра-

їни (2001). Орден «За заслуги» III ст. (2007).

НАУМОВЕЦЬ Антон Григорович – фізик, акад. (1997, чл.-кор. 1990), віцепрезидент (2004–15), перший віцепрезидент (з 2015). Н. 2.01.1936 у с. Рудка (тепер Брест. обл., Білорусь). Закінчив Київ. ун-т (1957) і працює в Ін-ті фізики НАН України (у 1981–2015 – зав. відділу, з 2015 – головний наук. співробітник), також у 1998–2004 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці в галузі фізичної електроніки і фізики поверхні. Відкрив явища дрейфу адсорбованих атомів і молекул у неоднорідному електричному полі біля поверхні, двовимірної конденсації в адсорбованих шарах із диполь-дипольною взаємодією, електронно-стимульованої поверхневої дифузії, стабільної низькопольової електронної емісії з п'єзоелектриків. Спільна з ін. розробив технології керування властивостями поверхонь адсорбованими плівками.

Засл. діяч науки і техніки України (1995). Держ. пр. України (1997). Орден князя Ярослава Мудрого III, IV та V ст. (2014, 2007, 2003). Держ. пр. СРСР (1988). Пр. ім. М.М. Боголюбова (2004).

НАХОДКІН Микола Григорович – фізик, акад. (1990, чл.-кор. 1973). Н. 25.01.1925 у с. Прохорівка (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1950), де працює (з 1967 – проф., у 1972–98 – зав. кафедри, 1972–90 – декан ф-ту).

Наук. праці в галузі фізичної електроніки. Розробив методи кількісної іонізаційної спектроскопії, альтернативні методи запису інформації, брав участь у створенні надвисоковакуумного скануючого тунельного мікроскопа.

Держ. пр. УРСР та України (1970, 1997). Засл. діяч науки і техніки Укра-

З.І. Некрасов

Б.О. Нелепо

В.В. Немошкаленко

О.Ф. Немець

їни (1991). Орден «За заслуги» ІІ ст. (2009). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Н.Д. Моргуліса (2008).

НЕКЛЮДОВ Іван Матвійович – фізик, акад (2004, чл.-кор. 2000). Н. 10.02.1935 у с. Сурково Белгород. обл. (Росія). Закінчив Харків. пед. ін-т (1955). З 1959 працює у Харків. фіз.-техн. ін-ті (1979–98 – начальник відділу, 1996–97 – заст. директора, 1997–2000 – директор Ін-ту фізики твердого тіла, матеріалознавства та технологій, 2004–2016 – генеральний директор, з 2016 – почесний директор Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут НАН України»); також у 2004–2015 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. дослідження стосуються фізики міцності, фізичного та радіаційного матеріалознавства. З'ясував фізичні механізми радіаційних процесів у матеріалах, опромінених в активній зоні ядерного реактора, створив радіаційностійкі матеріали нового покоління.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2007). Ордени князя Ярослава Мудрого ІV та V ст. (2012, 2005), «За заслуги» ІІІ ст. (2003). Пр. ім. В.І. Трефілова (2006), О.І. Лейпунського (2017).

НЕКРАСОВ Зот Ілліч – учений в галузі металургії, акад. (1961, чл.-кор. 1951). Н. 8.01.1908 у Мелітополі. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1930). У 1930–52 працював у вищих навчальних закладах Дніпропетровська і Магнітогорська (з 1950 – проф.), 1952–78 – директор, 1978–88 – зав. відділу, з 1988 – радник при дирекції Ін-ту чорної металургії (Дніпропетровськ); 1971–78 – також голова Дніпропетр. наук. центру АН УРСР. П. 1.12.1990.

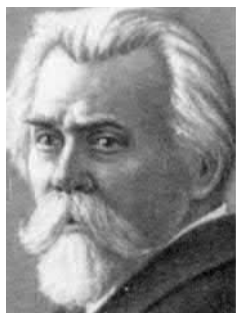
Наук. дослідження стосуються теорії і практики чорної металургії.

Під його керівництвом проведено роботи по інтенсифікації доменного виробництва при використанні природного газу, пиловугільного палива та дуття, збагаченого киснем, Ю теплової та хімічної енергії, що сформувало новий погляд на доменну плавку та уможливило створення доменних печей великого об'єму та впровадження нових режимів ведення інтенсивної доменної плавки.

Герой Соціалістичної Праці (1969). Ленінська пр. (1960). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1968). Держ. пр. СРСР (1941). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені З.І. Некрасова. Його ім'я присвоєно Ін-ту чорної металургії НАН України.

В.М. Нікітін

О.М. Нікольський

НЕЛЄПО Борис Олексійович – учений в галузі фізики моря, акад. (1978, чл.-кор. 1976). Н. 15.08.1932 у Москві. Закінчив Моск. ун-т (1955). У 1963–70 та 1975–86 працював у Морському гідрофізичному ін-ті АН УРСР в Севастополі (з 1975 – директор), водночас у 1981–83 – академік-секретар Відділення АН УРСР; з 1986 – в Ін-ті фізики атмосфери РАН у Москві. П. 4.07.2007.

Наук. праці стосуються ядерної гідрофізики, автоматизації океанографічних досліджень. Заклав основи супутникової гідрофізики в Україні.

Держ. пр. УРСР (1979). Держ. пр. СРСР (1989).

НЕМОШКАЛЕНКО Володимир Володимирович – фізик, акад. (1982, чл.-кор. 1973). Н. 26.03.1933 у Сталінграді (тепер Волгоград, Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1956) і з цього часу працював в Ін-ті металофізики НАН України (з 1966 – зав. відділу, у 1973–90 – заст. директора, з 1990 – директор). П. 25.06.2002.

Наук. праці в галузі фізики твердого тіла і рентгенівської спектроскопії. Розвинув рентгенівську фотоелектронну спектроскопію кристалів. Створив наукову школу.

Держ. пр. УРСР та України (1980, 1992). Засл. діяч науки і техніки Укра-

їни (1991). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (1997). Держ. пр. СРСР (1985). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. К.Д. Синельникова (1977), М.П. Барабашова (1992), Г.В. Курдюмова (1999).

НЕМЕЦЬ Олег Федорович – фізик, акад. (1978, чл.-кор. 1973). Н. 13.02.1922 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1947). У 1949–70 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, з 1970 – Ін-ті ядерних досліджень НАН України (з 1970 – зав. відділу, у 1974–83 – директор). П. 29.05.2002.

Наук. праці в галузі ядерної фізики. Виявив немонотонну залежність перерізу розщеплення дейтронів від атомної маси.

Держ. пр. України (1999). Засл. діяч науки і техніки України (2002). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1998). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1983).

НІКІТІН Володимир Миколайович – фізіолог, акад. (1967, чл.-кор. 1957). Н. 7.08.1907 в Архангельську (Росія). Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1929). У 1953–89 – зав. кафедри, з 1989 – професор-консультант Харків. ун-ту. П. 6.01.1993.

Наук. праці присвячено віковій і порівняльній фізіології та біохімії тварин, зокрема теорії онтогенезу. Розробив концепцію «псування» генома клітини, виявив вікові зміни структуризації хромосомного апарату клітин.

Засл. діяч науки УРСР (1955). Держ. пр. УРСР (1984). Пр. ім. О.О. Богомольця (1974). Ордени та медалі СРСР.

НІКОЛЬСЬКИЙ Олександр Михайлович – зоолог, акад. (1919). Н. 4.03.1858 в Астрахані (Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1881). У 1903–20 – проф. Харків. ун-ту, 1921–31 – зав. кафедри Харків. ін-ту народної освіти. П. 8.12.1942.

О.П. Новицький

Л.М. Новиченко

М.В. Новіков

Наук. праці присвячено вивченню тварин у різних областях Росії. Описав низку нових видів і підвидів хребетних тварин. Перекладач і редактор широко відомих книг «Життя моря» Келлера і «Життя тварин» Брема.

НОВИЦЬКИЙ Олексій Петрович — мистецтвознавець, акад. (1922). Н. 20.04.1862 у м.Симбірськ (тепер Ульяновськ, Росія). Закінчив Моск. ун-т (1887). З 1919 працював у Крим. ун-ті, з 1922 — голова Комітету по охороні пам'яток старовини і мистецтва ВУАН. П. 24.09.1934.

Наук. праці стосуються історії українського і російського образотворчого мистецтва та архітектури, музейної справи.

НОВИЧЕНКО Леонід Миколайович — літературознавець, акад. (1986, чл.-кор. 1958). Н. 31.03.1914 у с. Русанівка (тепер Сумська обл.). Закінчив Київ. ун-т (1939). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1945 працював в Ін-ті літератури НАН України, водночас з 1993 — академік-секретар Відділення НАН України. П. 23.09.1996.

Наук. праці в галузі історії української літератури, теорії літератури. Дав

аналіз творчості М.Кочубинського, Лесі Українки, І.Франка, М.Ірчана, О.Довженка, М.Бажана, Ю.Яновського, О.Гончара, А.Головка, М.Стельмаха, А.Малишка, Л.Первомайського та ін.

Засл. діяч науки і техніки України (1995). Респ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1968). Пр. ім. І.Я. Франка (1982). Ордени та медалі СРСР.

НОВІКОВ Микола Васильович — матеріалознавець, акад. (1985, чл.-кор. 1979). Н. 10.04.1932 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1954). В 1961—68 працював у апараті ЦК КПУ, 1968—77 — зав. відділу і заст. директора Ін-ту проблем міцності АН України, 1977 — 2014 — директор, з 2014 — почесний директор Ін-ту надтвердих матеріалів НАН України. П. 7.04.2017.

Наук. праці присвячено криогенному матеріалознавству, синтезу і випробуванню надтвердих матеріалів, створенню нових технологій. Спільно з ін. температур, створення методів прогнозування опору руйнуванню алмазовмісних композиційних матеріалів та високоміцної кераміки в умовах їх експлуатації в інструментах і виробках.

Держ. пр. УРСР та України (1973, 1996). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Ордени «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2011, 2007, 1998), князя Ярослава Мудрого V ст. (2002). Держ. нагороди СРСР. Держ. пр. СРСР (1981). Пр. ім. Є.О. Патона (1983), І.М. Францевича (1996), Г.В. Карпенка (2017).

Ф.Д. Овчаренко

Б.І. Олійник

С.Ф. Ольденбург

М.Е. Омеляновський

Овчаренко Федір Данилович – учений-хімік, акад. (1961, чл.-кор. 1957). Н. 8.02.1913 у с. Василівщина (тепер Сумська обл.). Закінчив Глухів. пед. ін-т (1934). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1949–67 працював в Ін-ті загальної і неорганічної хімії АН УРСР, 1967–83 – зав. відділу Ін-ту колоїдної хімії і хімії води АН УРСР (1967–68 – директор), також 1968–72 – секретар ЦК КПУ; 1983–88 – керівник відділення, з 1991 – радник при дирекції Ін-ту біолоїдної хімії НАН України, також 1959–62 – голова Відділу АН УРСР. П. 25.12.1996.

Наук. праці в галузі колоїдної хімії, історії хімії. Вивчав ліофільно тверді дисперсні тіла і фізико-хімічну механіку водних і неводних дисперсій мінералів, встановив механізм взаємодії різних дисперсних мінералів з полярними та неполярними дисперсійними середовищами і визначив товщину сольватних шарів на їх поверхні. Спільно з ін. відкрив явище вибіркової гетероктагуляції мінеральних колоїдних частинок з мікроорганізмами, що започаткувало біолоїдну хімію.

Держ. пр. УРСР (1969). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1981). Його ім'я присвоєно Ін-ту біолоїдної хімії НАН України.

Олійник Борис Ілліч – поет, літературознавець, громадський діяч, акад. (1990), Герой України (2005). Н. 22.10.1935 в с. Зачепилівка Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1958). Працював у редакціях літературних та суспільно-політичних періодичних видань («Молодь України», «Ранок», «Дніпро», «Вітчизна»), з 1992 – в Ін-ті політичних і етнопонаціональних досліджень НАН України; у 1994–2006 – народний депутат України, з 1987 – голова Українського фонду культури. П. 30.04.2017.

Автор поем і поетичних збірок («Вибір», «Коло», «Стою на землі», «Б'ють у крицю ковалі», «Двадцятий вал», «Сива ластівка», «У дзеркалі слова», «Дума про місто», «Поворотний круг», «Трубить трубіж», «Таємна вечеря» та ін.), історико-літературних, критичних і публіцистичних праць.

Держ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1983). Ордени Держави (2005), Свободи (2009), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (1999, 1995). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2012). Держ. пр. СРСР (1975). Ордени та медалі СРСР.

Ольденбург Сергій Федорович – сходовознавець, акад. (1927). Н. 26.09.1863 у с. Бянкіно (тепер Читин. обл., Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1885), де пра-

О.М. Онищенко

О.С. Онищенко

Є.В. Оппоков

Р.М. Орженцький

цював; з 1930 – директор Ін-ту сходознавства АН СРСР. П. 28.02.1934.

Наук. праці присвячено орієнталістиці, народній творчості, літературі, мистецтву, етнографії, історії, археології.

Акад. Петерб. АН (1900), у 1904–29 – неодмінний секретар РАН, член низки академій наук і наукових товариств.

ОМЕЛЯНОВСЬКИЙ Михайло Еразмович – філософ, акад. (1948). Н. 19.01.1904 у Києві. Закінчив Ін-т червоної професури (1931). В 1931–44 – зав. кафедри Воронеж. хіміко-технологічного ін-ту, 1946–52 – директор Ін-ту філософії АН УРСР, 1944–46 та з 1955 працював в Ін-ті філософії АН СРСР у Москві. П. 1.12.1979.

Наук. дослідження стосуються проблем матеріалістичної діалектики сучасної науки, філософських питань фізики. Розвинув питання аксіоматичного підходу в фізичній теорії, філософського змісту корпускулярно-хвильового дуалізму та ін.

Чл.-кор. АН СРСР (1968). Ордени та медалі СРСР.

ОНИЩЕНКО Олексій Мусійович – учений-економіст, акад. (1990, чл.-кор. 1985). Н. 30.09.1928 в с. Телятники Полтав. обл. Закінчив Харків. сільськогосподар. ін-т (1952). У 1952–56 і з

1963 працював в Ін-ті економіки НАН України (у 1966–94 – зав. відділу). П. 23.02.2006.

Наук. праці присвячено розробці напрямів та організаційних форм розвитку спеціалізації сільськогосподар. виробництва, створення агропромислових систем, оптимізації їх структури, формування господарського механізму агропромислового комплексу.

Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1984). Ордени та медалі СРСР.

ОНИЩЕНКО Олексій Семенович – філософ, акад. (1997, чл.-кор. 1985). Н. 17.03.1933 у с. Рудка Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1956). У 1962–78 працював в Ін-ті філософії АН УРСР (з 1969 – зав. відділу, з 1974 – заст. директора), 1978–91 – директор Київ. філіалу Ін-ту наукового атеїзму, 1992–2013 – ген. директор, з 2013 – почесний директор Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, також у 1998–2015 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці присвячено релігієзнавству, соціологічним дослідженням суспільної свідомості, бібліотекознавству. Дослідив проблеми еволюції масової свідомості, соціології релігії, історії релігій в Україні, ролі святково-обрядової сфери в житті особи і суспільства та ін.

Є.І. Орлов

О.Я. Орлов

Засл. діяч науки УРСР (1983). Держ. пр. України (2008). Ордени князя Ярослава Мудрого III, IV та V ст. (2013, 2008, 2003), «За заслуги» III ст. (1998). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.І.Костомарова (2011).

ОПШОКОВ Євген Володимирович – гідролог, акад. (1929). Н. 1.02.1869 у с. Руде (тепер Київ. обл.). Закінчив Петерб. технологічний ін-т (1892). З 1917 працював у Київ. політехнічному ін-ті (з 1921 – проф.), з 1926 – директор НДІ водного господарства України. Заарештований за сфабрикованим звинуваченням у листопаді 1937, помер 1.09.1938 в ув'язненні, реабілітований посмертно, 1991 поновлений у складі АН.

Наук. праці присвячено гідрології, фізичній географії, меліорації, болото- і торфознавству. Проводив гідрологічні дослідження на Волині, Чернігівщині, Полтавщині, розробляв проблеми меліорації Полісся і півдня України, водопостачання Донбасу, вивчав водний режим річок басейну Дніпра. Один із засновників вітчизняної гідрології.

ОРЖЕНЦЬКИЙ Роман Михайлович – учений-економіст і статистик, акад. (1919). Н. 28.02.1863 у Житомирі. Закінчив Новоросійський ун-т (1887) в Одесі. В 1891–1919 працював у навчальних закладах Одеси, з 1919 в УАН

(у 1922 – голова Соціально-економічного Відділу). 1922 емігрував до Польщі, загинув 24.05.1923 у Варшаві внаслідок теракту.

Наук. дослідження стосуються проблем економіки і статистики. Був одним з ініціаторів планового вивчення кон'юнктури народного господарства, ринкових цін, бюджетів.

ОРЛОВ Єгор Іванович – учений-хімік, акад. (1929). Н. 2.02.1865 у с.Покров (тепер Нижегород. обл., Росія). Закінчив Моск. ун-т (1894). У 1911–27 – проф. Харків. технологічного ін-ту, 1927–32 – директор Укр. НДІ силікатної промисловості, з 1932 працював у Моск. хіміко-технологічному ін-ті. П. 14.10.1944.

Наук. дослідження в галузі хімії і технології мінеральних речовин, кінетики хімічних реакцій і каталізу. Показав можливість одержання вищих вуглеводнів із суміші окису вуглецю та водню, здійснив синтез етилену з цих речовин.

ОРЛОВ Олександр Якович – астроном, акад. (1919). Н. 6.04.1880 у Смоленську (Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1902). У 1926–34 і 1938–54 – директор Полтав. гравіметричної обсерваторії, 1944–48 і 1950–51 – Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР в Києві. П. 28.01.1954.

Наук. праці в галузі теоретичної астрономії, геодезії, сейсмометрії, гравіметрії. Досліджував коливання широт і рух полюсів Землі. Виявив повільні неполярні зміни широт, обчислив координати полюса для інтервалу 1892–1952 рр., розробив (1951) метод визначення координат полюса за спостереженнями однієї станції. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1950). Держ. нагороди СРСР.

Г.Є. Павленко

В.В. Павлішук

М.В. Павлова

М.І. Павлюк

ПАВЛЕНКО **Георгій Євстафійович** – гідромеханік, акад. (1961, чл.-кор. 1957). Н. 25.03.1898 у с. Леб'яже (тепер Харків. обл.). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1924). В 1928–44 працював у Ленінград. суднобудівному ін-ті, 1944–58 – зав. кафедри Одес. ін-ту інженерів морського флоту, 1958–62 – зав. відділу Ін-ту гідромеханіки АН УРСР в Києві. П. 4.03.1970.

Наук. праці стосуються теорії корабля. Запропонував систему гравітаційного дослідницького басейну для випробування моделей суден. Створив наукову школу.

ПАВЛІШУК **Віталій Валентинович** – учений-хімік, акад. (2018, чл.-кор. 2009). Н. 24.07.1956 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1978) і відтоді працює в Ін-ті фіз. хімії НАН України (у 1993–97 – учений секретар, з 2003 – заст. директора).

Наук. праці з проблем фізико-неорганічної хімії, зокрема теорії будови координаційних сполук, молекулярного магнетизму, кінетики і механізмів неорганічних реакцій. Встановив основні електронні й структурні чинники, що визначають парамагнітні характеристики широкої низки поліядерних комплексів і координаційних полімерів, до

складу яких входять парамагнітні іони. Запропонував і обґрунтував асоціативний механізм протікання реакцій електрофільного заміщення в макроциклічних комплексах з утворенням біядерних інтермедіатів.

Держ. пр. України (2007). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1997), О.І. Бродського (2016).

ПАВЛОВА **Марія Василівна** – палеозоолог, акад. (1921). Н. 27.06.1854 у м.Козелець (тепер Чернігів. обл.). Закінчила Київ. жіночий ін-т (1870) і Париз. ун-т (1884). З 1885 працювала у Геологічному музеї Моск. ун-ту, у 1919–30 – також зав. кафедри ун-ту. П. 23.12.1938.

Наук. дослідження присвячено вивченню викопних ссавців, зокрема причин вимирання тварин у минулі геологічні епохи. Автор фундаментальних праць про неогенових, палеогенових і антропогенових слонів. Описала численні залишки викопних ссавців, зібрані на території СРСР.

Почесний член АН СРСР (1930).

ПАВЛЮК **Мирослав Іванович** – учений-геолог, акад. (2018, чл.-кор. 2006). Н. 4.08.1943 у с. Литячі Тернопіл. обл. Закінчив Львів. ун-т (1965) і з цього часу працює в Ін-ті геології і геохімії

С.П. Павлюк

В.С. Пак

О.В. Палагін

дження аграрної традиційної культури українців, генезису їх традиційно-звичаєвого комплексу в загальнослов'янському контексті.

Орден «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2017, 2007, 1997). Народний депутат України (1990–94).

горючих копалин НАН України (з 1988 – зав. відділу, з 1998 – заст. директора, з 2000 – директор).

Наук. дослідження стосуються геотектоніки та геології нафти і газу, зокрема еволюції та умов формування нафтових і газових родовищ України. Здійснив формаційний аналіз осадових комплексів півдня України та окремих арктичних басейнів Євразії, розробив нові моделі формування нафтогазоносних провінцій України, генетичну класифікацію структурних пасток нафти і газу, геодинамічні критерії нафтогазоносності.

Засл. діяч науки і техніки України (2008). Держ. пр. України (2009). Пр. ім. П.А. Тутковського (2017).

ПАВЛЮК Степан Петрович – історик та етнограф, акад. (2009, чл.-кор. 2000). Н. 2.01.1948 у с. Волосянка Львів. обл. Закінчив Львів. ун-т (1972). В 1982–91 працював у Музеї етнографії та художнього промислу АН УРСР, з 1991 – керівник Львів. відділення Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України, з 1992 – директор Ін-ту народознавства НАН України (Львів), водночас з 1994 – зав. кафедри політології Національного лісотехнічного ун-ту.

Наук. дослідження в галузі етнографії та народознавства. Розвинув дослі-

ПАК Вітольд Степанович – учений в галузі гірничої механіки, акад. (1951, чл.-кор. 1948). Н. 22.08.1888 поблизу с. Козлова Руда (тепер м. Казлу-Руда, Литва). Закінчив Томський технологічний ін-т (1911). У 1934–65 – зав. кафедри Донец. гірничого ін-ту, 1951–65 працював також в Ін-ті гірничої справи (у 1951–61 – зав. відділу). П. 30.05.1965.

Наукові праці присвячено теорії і конструюванню рудникових вентиляційних установок. Під його керівництвом створено високоефективні шахтні відцентрові вентилятори одно- і двосторонньої дії.

Ордени та медалі СРСР.

ПАЛАГІН Олександр Васильович – учений в галузі кібернетики та обчислювальної техніки, акад. (2006, чл.-кор. 1990). Н. 17.07.1939 у с. Ново-Архангельськ Кіровоград. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1961) і з цього часу працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1982 – зав. відділу, з 1984 – заст. директора).

Наук. діяльність в галузі розробки мікропроцесорної техніки, побудови АСУ, автоматизації наук. досліджень. Розробив науково-методичні основи побудови інтелектуальних інформаційних систем, систем інформаційно-когнітивної підтримки наук. досліджень

М.М. Паламарчук

М.І. Палієнко

О.В. Палладін

В.В. Панасюк

та масового інформаційного сервісу, комп'ютерних систем із віртуальною архітектурою, технології системної інтеграції.

Засл. винахідник УРСР (1982). Держ. пр. УРСР (1988). Орден «за заслуги» ІІІ ст. (2009). Пр. ім. С.О. Лебедева (1983), В.М. Глушкова (2013).

ПАЛАМАРЧУК Максим Мартинович – учений-економіст, акад. (1973, чл.-кор. 1967). Н. 22.10.1916 у с. Воробіївка (тепер Хмельниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1939). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1962–64 – зав. відділу, 1967–69 – голова Ради по вивченню продуктивних сил УРСР АН УРСР, 1970–87 – зав. відділу, з 1987 – радник при дирекції Ін-ту географії НАН України. П. 26.02.2000.

Досліджував виробничо-територіальні комплекси і продуктивні сили України. Керував розробкою «Схеми розвитку і розміщення продуктивних сил УРСР» та «Атласу природних умов і природних ресурсів УРСР».

Засл. діяч науки УРСР (1976). Держ. пр. України (1993). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1996). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1977).

ПАЛІЄНКО Микола Іванович – правознавець, акад. (1930). Н. 25.11.1869

у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1892). З 1906 – проф. у вищих навчальних закладах Харкова, в 1930–37 – зав. Кафедри держ. права АН УРСР. П. 11.11.1937.

Наук. праці присвячено теорії держави і права, держ. праву. Досліджував проблеми конституціоналізму, держ. автономії, федеративного держ. устрою, громадянства.

ПАЛЛАДІН Олександр Володимирович – біохімік, організатор науки, акад. (1929, чл.-кор. 1926), президент АН УРСР (1946–62). Н. 10.09.1885 у Москві. Закінчив Петерб. ун-т (1908). У 1925–70 – директор Ін-ту біохімії АН УРСР та 1934–54 – зав. кафедри Київ. ун-ту; водночас у 1935–38 – неодмінний секретар Президії АН УРСР, 1939–46 – віце-президент. П. 5.12.1972.

Наук. праці стосуються біохімії нервової системи і м'язової діяльності. Встановив біохімічну топографію нервової тканини. Заклав основи функціональної біохімії нервової системи. Синтезував вікасол. Створив наукову школу.

Герой Соціалістичної Праці (1955). Пр. ім. В.І. Леніна (1929). Засл. діяч науки УРСР (1935). Ордени та медалі СРСР. Акад. АН СРСР (1942), член багатьох академій наук. Президією НАН України засновано премію імені

О.С. Парасюк

М.В. Пасічник

О.В. Палладіна. Його ім'я присвоєно Ін-ту біохімії НАН України.

ПАНАСЮК Володимир Васильович – учений в галузі міцності матеріалів, акад. (1978, чл.-кор. 1972). Н. 27.02.1926 у с. Красне на Холмщині (Польща). Закінчив Львів. ун-т (1951) і почав працювати в Ін-ті машинознавства та автоматики АН УРСР (тепер Фізико-механічний ін-т НАН України) (з 1962 – зав. відділу, 1971–2015 – директор, з 2015 – почесний директор).

Наук. праці в галузі фізико-хімічної механіки матеріалів, зокрема теорії крихкого руйнування і міцності матеріалів. Спільно з ін. розвинув теорію міцності й довговічності матеріалів і конструкцій з тріщинами в агресивних середовищах. Розробив модель твердого тіла для оцінки тріщиностійкості конструкційних матеріалів, нові методи і засоби оцінки довговічності матеріалів у конструкціях, зокрема методи неруйнівного контролю. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки і техніки України (1994). Держ. нагороди СРСР. Держ. пр. УРСР та України (1977, 1995). Держ. пр. СРСР (1986). Ордени «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2006, 2001, 1998), князя Ярослава Мудрого V ст. (2011). Пр. ім. О.М. Динника (1974), Є.О. Патона (1994), Г.В. Карпенка (2002).

ПАРАСЮК Остап Степанович – фізик-теоретик і математик, акад. (1964, чл.-кор. 1958). Н. 20.12.1921 у с. Білка (тепер Львів. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Львів. ун-т (1947). У 1949–66 працював в Ін-ті математики АН УРСР, 1966–88 – зав. відділу, з 1988 – радник при дирекції Ін-ту теоретичної фізики НАН України, з 1957 – також проф. Київ. ун-ту, водночас 1966–70 – академік-секретар Відділу АН УРСР. П. 22.11.2007.

Наук. дослідження в галузі квантової теорії поля. Узагальнив метод аналітичної регуляризації (метод Боголюбова-Парасюка-Хеппа). Спільно з М.М. Боголюбовим 1949 розробив, процедуру усунення розбіжностей в квантовій теорії поля.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1982), М.М. Боголюбова (1996).

ПАСІЧНИК Митрофан Васильович – фізик, акад. (1961, чл.-кор. 1958). Н. 17.06.1912 у с. Жирківка (тепер Полтав. обл.). Закінчив Полтав. ін-т соціального виховання (1931). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1932–40 і 1946–70 працював в Ін-ті фізики АН УРСР (у 1951–65 – директор), з 1970 – Ін-ті ядерних досліджень НАН України (до 1973 – директор, з 1987 – радник при дирекції). П. 8.11.1996.

Наук. дослідження в галузі ядерної фізики, металофізики, фізики реакторів, історії фізики.

Засл. діяч науки УРСР (1964). Ордени та медалі СРСР.

ПАСТУР Леонід Андрійович – математик і фізик-теоретик, акад. (1990). Н. 21.08.1937 в с. Удич Вінниц. обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1961)

Л.А. Пастур

Б.Є. Патон

Є.О. Патон

Ю.М. Пахомов

і працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (у 1988–2004 – заст. директора, з 2004 – зав. відділу), з 1978 – також проф. Харків. ун-ту.

Наук. праці в галузі функціонального аналізу, теорії імовірностей, математичної фізики, теорії неупорядкованих систем. Один із засновників спектральної теорії метрично транзитивних операторів.

Держ. пр. УРСР (1985). Пр. ім. М.М. Боголюбова (2002), М.В. Остроградського (2009).

ПАТОН Борис Євгенович – учений в галузі металургії, технології металів, електрозварювання та матеріалознавства, організатор науки, державний діяч, акад. (1958, чл.-кор. 1951), президент (з 1962), Герой України (1998). Н. 27.11.1918 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1941). З 1942 почав працювати в Ін-ті електрозварювання АН УРСР, (з 1944 – зав. відділу, з 1953 – директор); водночас у 1993–2016 – президент Міжнародної асоціації академій наук (МААН).

Наук. дослідження присвячено автоматизації зварювальних процесів та керуванню ними, новим процесам зварювання (електрошлакове, електронно-променеве, плазмове і лазерне, гі-

бридне лазерно-дугове та лазерно-плазмове), розробці космічних технологій зварювання та пристроїв для їх реалізації, створенню магістральних нафто- та газотранспортних систем (технології виробництва труб, спорудження трубопроводів, надійність, залишковий ресурс, діагностика матеріалів і конструкцій), методам і технологіям спеціальної металургії. зварюванню живих тканин. Заклав основи нових науково-технічних напрямків – електрошлакового переплаву та спецелектрометалургії, космічної технології і космічного виробництва. Учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Розвинув наукову школу, засновану його батьком Є.О. Патоном (патонівська наукова школа).

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1969, 1978). Ленінська пр. (1957). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1968). Держ. пр. України (2004). Держ. пр. СРСР (1950). Ордени Держави (1998), Свободи (2012), князя Ярослава Мудрого I, IV та V ст. (2008, 2003, 1997), «За заслуги» I ст. (2013). Почесна відзнака Президента України (1993). Держ. нагороди СРСР та іноземних держав. Золоті медалі ім. М.В. Ломоносова (1981), С.П. Корольова (2003), В.І. Вернадського (2004). Акад. АН СРСР (1962), член багатьох академій наук.

С.І. Пекар

С.В. Пелетминський

ПАТОН Євген Оскарович – учений в галузі електрозварювання та мостобудування, акад. (1929), віцепрезидент (1945–52). Н. 5.03.1870 у Ніцці (Франція). Закінчив Дрезден. політехн. ін-т (1894) і Петерб. ін-т інженерів шляхів (1896). У 1904–38 – зав. кафедри Київ. політехн. ін-ту, 1933 заснував Ін-т електрозварювання АН УРСР і до 1953 був його директором. П. 12.08.1953.

Розробив методи розрахунку раціональних конструктивних схем металевих прольотних будівель мостів. Спроектував низку унікальних мостів, у тому числі перший у світі суцільнозварний міст через Дніпро в Києві (став до ладу 1953), та керував їх будівництвом. Спільно з ін. розробив (1939) технологію та апаратуру для швидкісного автоматичного зварювання в 1942 технологію автоматичного зварювання під флюсом спеціальних сталей для поточкового виробництва танків Т-34. Засновник наукової школи.

Герой Соціалістичної Праці (1943). Засл. діяч науки УРСР (1940). Держ. пр. СРСР (1941). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію ім. Є.О. Патона. Його ім'я присвоєно Ін-ту електрозварювання НАН України.

ПАХОМОВ Юрій Миколайович – учений-економіст, акад. (1988, чл.-кор. 1979). Н. 15.07.1928 у м. Кунгур Перм. обл. (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1953). В 1972–80 – зав. відділу, заст. директора Ін-ту економіки АН УРСР, 1980–87 – ректор Київ. ін-ту народного господарства, 1987–90 – керівник відділення Ін-ту філософії АН УРСР, 1990–92 – директор Ін-ту соціології АН України, 1992–2013 – Ін-ту світової економіки та міжнародних відносин НАН України, також 1988–93 – академік-секретар Відділення АН України. П. 22.10.2014.

Наук. праці присвячено вивченню виробничих відносин народного господарства, аграрних відносин, соціальних аспектів економічного розвитку.

Засл. працівник вищої школи України (1978). Держ. пр. України (2002). Ордени «За заслуги» ІІІ ст. (1998), князя Ярослава Мудрого V ст. (2008). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (2000).

ПЕКАР Соломон Ісакович – фізик-теоретик, акад. (1961). Н. 16.03.1917 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1938). У 1938–60 працював в Ін-ті фізики АН УРСР (з 1944 – зав. відділу), з 1960 – зав. відділу Ін-ту напівпровідників АН УРСР, в 1944–76 – також проф. Київ. ун-ту. П. 8.07.1985.

Наук. праці в галузі теорії неметалічних кристалів. Запровадив 1946 поняття про полярони і розвинув їх теорію. Передбачив 1957 додаткові електромагнітні хвилі (світлоекситони) і побудував (1957–60) нову кристалооптику. Спільно з М.О. Кривоглазом розробив теорію оптичних властивостей домішкових центрів у кристалах. Створив теоретичну школу.

Держ. пр. УРСР (1981). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені С.І. Пекаря.

М.О. Перестюк

В.М. Перетц

П.М. Першин

Д.Я. Петрина

ПЕЛЕТМИНСЬКИЙ Сергій Володимирович — фізик-теоретик, акад. (1990, чл.-кор. 1978). Н. 14.02.1931 у с. Тьоткіно Курської обл. (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1953). З 1957 працює у Харків. фізико-технічному ін-ті (у 1989–2004 — зав. відділу, з 2004 — головний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються теорії магнетизму і загальних питань нерівноважної статистичної механіки. Спільно з ін. передбачив 1956 магнітоакустичний резонанс. Розвинув загальний метод описання нерівноважних процесів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. УРСР та України (1986, 1996). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1978), М.М. Крилова (1986), М.М. Боголюбова (2002).

ПЕРЕСТЮК Микола Олексійович — математик, акад. (2009, чл.-кор. 1997). Н. 1.01.1946 у с. Плоска Хмельниц. обл. Закінчив Київ. ун-т (1968), в якому працює (з 1988 — зав. кафедри).

Наук. праці в галузі нелінійної механіки. Розробив теорію диференціальних рівнянь з імпульсним збуренням, встановив необхідні і достатні умови існування розривних періодичних розв'язків імпульсних систем досить загального вигляду.

Держ. пр. України (1996). Орден

«За заслуги» ІІІ ст. (2009). Пр. ім. М.М. Крилова (1998).

ПЕРЕТЦ Володимир Миколайович — історик літератури, акад. (1919). Н. 31.01.1870 у Петербурзі. Закінчив Петерб. ун-т (1893). У 1903–14 — проф. Київ. ун-ту. В 1934 у позасудовому порядку був засланий і помер на засланні 24.09.1935 у Саратові.

Наук. праці присвячено стародавній укр. літературі, укр. народній пісні, рос. народній словесності, взаємозв'язкам російської і української літератур XVI–XVIII ст., а також джерелознавству, історіографії, бібліографії, текстології та палеографії.

Акад. Петерб. АН (1914).

ПЕРШИН Павло Миколайович — учений-економіст, акад. (1948). Н. 4.01.1891 у с. Бубінське (тепер Перм. обл., Росія). Закінчив Петроград. ун-т (1916). У 1929–48 — зав. кафедри Воронеж. сільськогосподар. ін-ту, 1948–50 — директор, 1951–57 і 1965–70 — зав. відділу Інституту економіки АН УРСР, 1957–64 — голова Ради по вивченню продуктивних сил УРСР АН УРСР. П. 11.11.1970.

Наук. праці присвячено теорії та історії землеустрою, методології районного планування, розвитку продуктивних сил України, земельній ренті.

В.В. Петров

М.І. Петров

О.З. Петров

в м. Лиски Воронез. обл. (Росія) Закінчив Харків. політехн. ін-т (1962). У 1967–71 працював в Ін-ті кібернетики АН УРСР, 1971–81 – зав. лабораторії Ін-ту електродинаміки АН УРСР, 1981–87 – Ін-ту проблем моделювання в енергетиці АН УРСР, з 1988 – директор Ін-ту проблем реєстрації інформації НАН України.

Наук. дослідження стосуються мікроелектроніки, створення високопродуктивних оптико-механічних запам'ятовуючих пристроїв. Створив перший вітчизняний нагромаджувач інформації на оптичних дисках.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2008). Орден «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2015, 2008, 2003). Пр. ім. С.О. Лебедева (1991), В.М. Глушкова (1996).

ПЕТРОВ Микола Іванович – літературознавець, акад. (1918). Н. 12.04.1840 у с. Вознесенське (тепер Костром. обл., Росія). Закінчив Київ. духовну академію (1865), де викладав з 1870. П. 20.06.1921.

Наук. праці в галузі історії укр. літератури, етнографії, бібліографії, археології, славістики, образотворчого мистецтва, музейної справи. Автор «Нарисів з історії української літератури ХІХ ст.», «Опису рукописних зібрань, що містяться в м. Києві».

ПЕТРОВ Олексій Зиновійович – фізик-теоретик і математик, акад. (1969). Н. 28.10.1910 у с. Кошки (тепер Самар. обл., Росія). Закінчив Казан. ун-т (1937), де працював у 1943–69 (з 1965 – проф.), з 1970 – зав. відділу

Засл. діяч науки УРСР (1966). Держ. пр. СРСР (1969). Ордени та медалі СРСР.

ПЕТРИНА Дмитро Якович – учений в галузі математичної фізики, акад. (2006, чл.-кор. 1988). Н. 23.03.1934 в с. Торгановичі (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1956). У 1959–66 і з 1986 працював в Ін-ті математики НАН України (з 1986 – зав. відділу), 1966–86 – Ін-ті теоретичної фізики АН УРСР (з 1978 – зав. відділу). П. 20.06.2006.

Наук. праці в галузі квантової теорії поля і статистичної механіки. Співавтор відомої теореми Боголюбова–Петрини–Хацета про існування термодинамічної границі рівноважних станів статистичних систем, на основі якої наприкінці ХХ ст. розвинуто сучасну статистичну механіку. Класична теорема Петрини про неможливість існування нелокальної квантової теорії поля з додатним спектром енергії-імпульсу визначила напрямок розвитку квантової теорії поля.

Держ. пр. України (2001). Пр. ім. М.М. Крилова (1984), М.М. Боголюбова (2004).

ПЕТРОВ В'ячеслав Васильович – учений в галузі обчислювальної техніки, акад. (2012, чл.-кор. 1988). Н. 3.08.1940

А.Т. Пилипенко

В.В. Пилипенко

С.І. Пирожков

Г.С. Писаренко

Ин-ту теоретичної фізики АН УРСР. П. 9.05.1972.

Наук. праці в галузі математичної фізики, загальної теорії відносності, теорії гравітації, філософських питань фізики. Встановив існування трьох типів полів тяжіння (типи Петрова).

Ленінська пр. (1972).

ПИЛИПЕНКО Анатолій Терентійович – хімік, акад. (1976, чл.-кор. 1969). Н. 3.05.1914 у с. Шевченкове (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1936). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1944–75 працював у Київ. ун-ті (з 1961 – зав. кафедри, 1960–68 – декан ф-ту, 1971–75 – проректор), 1968–75 – також зав. відділу Ін-ту загальної та неорганічної хімії АН УРСР, 1975–88 – директор, з 1988 – почесний директор Ін-ту колоїдної хімії і хімії води АН України. П. 20.06.1993.

Наук. праці в галузі аналітичної хімії. Розробив загальну теорію фотометричних методів аналізу.

Держ. пр. УРСР (1973, 1984). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1984).

ПИЛИПЕНКО Віктор Васильович – учений-механік, акад. (1982, чл.-кор. 1979). Н. 15.11.1935 у Запоріжжі. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1959).

В 1959–66 працював у КБ «Південне», 1968–80 – зав. відділу, керівник Дніпропетр. відділення Ін-ту механіки АН УРСР, 1980–2003 – директор, з 2003 – почесний директор Ін-ту технічної механіки НАН України, водночас у 1985–2008 – голова Придніпров. наук. центру НАН і МОН України, 1993–2004 – академік-секретар Відділення НАН України. П. 25.05.2015.

Наук. праці в галузі динаміки рушійних установок і гідромеханічних систем. Спільно з ін. розробив теорію поздовжньої стійкості рідинних ракет носіїв і науково-методичне забезпечення прогнозування на активній ділянці польоту, створив нові малогабаритні демпфери поздовжніх коливань. Розробив теорію кавітаційних автоколивань у системах живлення рідинних ракетних двигунів.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Держ. пр. СРСР (1990). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (1998, 1995). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.К. Янгеля (1982).

ПИРОЖКОВ Сергій Іванович – учений-економіст, демограф, дипломат, акад. (2000, чл.-кор. 1992), віце-президент (з 2015). Н. 20.07.1948 в Києві. Закінчив Київ. ін-т народного господарства (1969). У 1974–91 працював в

Л.В. Писаржевський

Г.Г. Півняк

Ін-ті економіки АН УРСР (з 1990 – зав. відділу), 1992–97 – директор Національного ін-ту стратегічних досліджень, 1997–2001 – Національного ін-ту укр.-рос. відносин, 2001–2007 – Національного ін-ту проблем міжнародної безпеки; водночас 2003–2005 – директор Об'єднаного ін-ту економіки НАН України, 2005–2007 – Ін-ту демографії та соціальних досліджень НАН України; 2007–15 – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Молдова.

Наук. праці стосуються економіки народонаселення, демографії, відтворення трудового потенціалу, політології. Розвинув у демографічній науці новий напрям – аналіз людських ресурсів з точки зору оцінки їх потенційних можливостей, основ теорії трудового потенціалу як складової відкритої соціосистеми.

Держ. пр. України (2002). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден «За заслуги» II та III ст. (2008, 1998). Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (1996).

ПИСАРЕНКО Георгій Степанович – учений-механік, акад. (1964, чл.-кор. 1957), віце-президент (1970–78). Н. 12.11.1910 на хуторі Скрильники (тепер Полтавська обл.). Закінчив Горьків.

індустріальний ін-т (1936). У 1939–51 працював в Ін-ті будівельної механіки АН УРСР, 1951–66 – зав. відділу Ін-ту металокераміки і спеціальних сплавів АН УРСР, 1966–88 – директор, з 1992 – почесний директор Ін-ту проблем міцності НАН України; одночасно 1962–66 – головний учений секретар Президії АН УРСР, з 1952 – зав. кафедри Київ. політехн. ін-ту. П. 9.01.2001.

Наук. праці в галузі теорії міцності матеріалів, історії науки. Заснував новий напрям у механіці – дослідження міцності матеріалів та елементів конструкцій в екстремальних умовах. Спільно з ін. розробив критерії граничного стану матеріалів і методів оцінки міцності й довговічності елементів конструкцій новітньої техніки в екстремальних умовах термосилового навантаження. Створив наук. школу.

Держ. пр. УРСР (1969, 1980). Засл. діяч науки УРСР (1973). Держ. пр. СРСР (1982). Ордени і медалі СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1968). Президією НАН України засновано премію імені Г.С. Писаренка, його ім'я присвоєно Ін-ту проблем міцності НАН України..

ПИСАРЖЕВСЬКИЙ Лев Володимирович – хімік, акад. (1925). Н. 14.02.1874 у Кишиневі (Молдова). Закінчив Новоросійський ун-т в Одесі (1896). У 1913–32 – проф. Дніпропетр. гірничого ін-ту, з 1927 – директор Ін-ту фізичної хімії АН УРСР. П. 23.03.1938.

Наук. праці присвячено каталізу, електронній хімії. Побудував електронну теорію хімічної будови речовини і хімічних перетворень. Заклав основи теорії гетерогенного каталізу. Створив наук. школу.

Премія ім. В.І. Леніна (1930). Президією АН України засновано премію

Г.П. Півторак

А.М. Підгорний

В.С. Підгорський

І.Г. Підплічко

імені Л.В.Писаржевського. Його ім'я присвоєно Ін-ту фізичної хімії НАН України.

ПІВНЯК Геннадій Григорович – учений в галузі гірничої електротехніки та електроенергетики, акад. (1997, чл.-кор. 1992). Н. 23.10.1940 в Олександрії Кіровоград. обл. Закінчив 1963 Дніпропетр. гірничий ін-т (нині – Національний гірничий ун-т), де працює (з 1976 – зав. кафедри, з 1982 – ректор).

Наук. праці стосуються електропостачання гірничих і промислових підприємств, передачі енергії рухомих об'єктам спеціального технологічного призначення. Розробив загальну теорію, принципи побудови та методи синтезу потужних систем передачі енергії підвищеної частоти, впровадив новітні електротехнології для гірничо-металургійної та машинобудівної промисловості, джерела живлення з особливим характером навантаження.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Держ. пр. України (1998, 2005). Ордени «За заслуги» II та III ст. (2015, 2012), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2004, 1999). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. С.О. Лебедева (1996).

ПІВТОРАК Григорій Петрович – філолог, акад. (2009, чл.-кор. 1997). Н.

18.06.1935 у с. Томашівка Сумської обл. Закінчив Полтав. пед. ін-т (1959). З 1961 працює в Ін-ті мовознавства НАН України (з 1991 – провідний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються історії східнослов'янських мов та лінгвістичної реконструкції. З'ясував генезу укр., рос. та білорус. мов як наслідок консолідації трьох регіонів східнослов'янського населення.

Засл. діяч науки і техніки України (2011). Пр. ім. І.Я. Франка (1995), О.О.Потебні (2010).

ПІДГОРНИЙ Анатолій Миколайович – учений в галузі механіки і машинобудування, акад. (1995, чл.-кор. 1973). Н. 5.04.1932 у с. Андрушівка Житомир. обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т, де працював у 1958–71; з 1972 – директор Ін-ту проблем машинобудування НАН України. П. 24.01.1996.

Наук. праці присвячено динаміці й міцності машин, енергомашинобудуванню, водневій енергетиці. Спільно з ін. створив нові методи розрахунку суцільнокованих, зварних роторів турбін, фланцевих з'єднань, дисків, корпусних деталей та інших конструктивних елементів парових і газових турбін, елементів атомних реакторів, зокрема метод металогідридної активації і компримування водню.

Я.С. Підстригач

В.Г. Пінчук

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Держ. пр. УРСР (1984). Держ. нагороди СРСР. Його ім'я присвоєно Ін-ту проблем машинобудування НАН України.

ПІДГОРСЬКИЙ Валентин Степанович – біолог, акад. (2006, чл.-кор. 1990). Н. 5.02.1937 в с. Воронеж Сумської обл. Закінчив Укр. сільськогосподар. академію (1959). З 1961 працює в Ін-ті мікробіології і вірусології НАН України (з 1983 – зав. відділу і заст. директора, з 2003 – директор).

Наук. праці в галузі фізіології мікроорганізмів та біотехнологій. Уперше виділив і вивчив дріжджі, здатні засвоювати метиловий спирт, показав подвійне лімітування їхнього росту метанолом і киснем, створив математичну модель росту дріжджів, яка ґрунтується на кінетиці бісубстратних ферментативних реакцій, розробив і впровадив мікробіотехнологічні схеми очищення стічних вод від важких металів.

Держ. пр. України (1997). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден «За заслуги» III ст. (2007). Пр. ім. Д.К. Заболотного (1995), І.І. Мечникова (2006).

ПІДОПЛІЧКО Іван Григорович – зоолог і палеонтолог, акад. (1967, чл.-кор.

1961). Н. 2.08.1905 у с. Козацьке (тепер Черкас. обл.). Закінчив Ленінград. ін-т прикладної зоології і фітопатології (1927). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1935–41 і 1947–73 – зав. відділу, 1965–73 – директор Ін-ту зоології АН УРСР, також 1939–57 викладав у Київ. ун-ті, 1957–68 – заст. головного редактора головної редакції УРЕ, з 1973 – директор Центр. науково-природничого музею АН УРСР, водночас 1966–70 – академік-секретар Відділу АН УРСР. П. 20.05.1975.

Наук. праці присвячено сучасній і викопній фауні, охороні природи, палеогеографії, історії фауни, музейній справі. Засновник археологічної палеонтології в Україні. Організував створення наук. фондів і фондів колекцій скелетних матеріалів з палеонтологічних і археологічних розкопок, зокрема виконав натурну реконструкцію пізньопалеолітичного житла з кісток мамонта.

Засл. діяч науки УРСР (1965). Держ. пр. УРСР (1975). Ордени та медалі СРСР.

ПІДСТРИГАЧ Ярослав Степанович – учений-механік, акад. (1972, чл.-кор. 1969). Н. 25.05.1928 у с. Самостріли (тепер Рівнен. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1951). В 1954–72 працював у Фізико-механічному ін-ті АН УРСР (з 1962 – зав. відділу), 1972–78 – керівник Львів. філіалу Ін-ту математики АН УРСР, з 1978 – директор Ін-ту прикладних проблем механіки і математики АН УРСР, також з 1972 – голова Західного наук. центру АН УРСР. П. 28.05.1990.

Наук. дослідження стосуються теорії термопружності, механіки суцільного середовища, термомеханіки, математичної фізики. Заклав наук. засади термомеханічної поведінки деформованих

В.О. Плотников

О.С. Поваренних

О.В. Погорелов

П.С. Погребняк

середовищ при дії на них різних факторів.

Держ. пр. УРСР (1975). Пр. ім. М.М. Крилова (1978). Його ім'я присвоєно Ін-ту прикладних проблем механіки і математики НАН України. Засл. діяч науки УРСР (1979).

ПІНЧУК Вадим Григорович – учений-онколог, акад. (1991, чл.-кор. 1973). Н. 28.12.1930 у Полтаві. Закінчив Київ. мед. ін-т (1954). В 1961–71 працював у Київ. ін-ті експериментальної і клінічної онкології, з 1971 – зав. відділу і заст. директора, з 1979 – директор Ін-ту експериментальної патології, онкології і радіобіології НАН України. П. 29.03.1996.

Наук. дослідження в галузі цитології, радіобіології та експериментальної онкології. З'ясував закономірності розвитку злоякісних пухлин після аварії на ЧАЕС в експерименті, показав синергетичний ефект постійного впливу малих доз радіації низької інтенсивності та шкідливих факторів зовнішнього середовища

Держ. пр. УРСР (1981). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1979).

ПЛОТНИКОВ Володимир Олександрович – фізико-хімік, акад. (1920). Н.

19.05.1873 в м. Орел (Росія). Закінчив Моск. ун-т (1895). В 1899–1941 працював у Київ. політехн. ін-ті, 1931–41 – директор Ін-ту хімії АН УРСР, з 1945 – зав. лабораторії Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН УРСР. П. 11.09.1947.

Наук. праці стосуються неорганічної і фізичної хімії, електрохімії неводних електrolітів. Розробив теорію електрохімічних процесів дивоводних розчинах. Вперше одержав шляхом електролізу металічний алюміній при кімнатній температурі. Створив наук. школу.

ПОВАРЕННИХ Олександр Сергійович – мінералог і кристалохімік, акад. (1973, чл.-кор. 1969). Н. 3.02.1915 у Петрограді. Закінчив Середньоазіат. індустріальний ін-т (1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1960–69 – зав. відділу Ін-ту геологічних наук АН УРСР, з 1969 – Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР. П. 4.03.1986.

Наук. праці присвячено кристалохімії і фізиці мінералів, зокрема новій систематиці мінералів на кристалохімічній основі, історії мінералогії. Розробив основи кристалохімічної теорії міцності.

Засл. діяч науки УРСР (1975). Держ. пр. УРСР (1983). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1973).

Г.Г. Полікарпов

М.С. Полукетов

ПОГОРЕЛОВ Олексій Васильович – математик, акад. (1961, чл.-кор. 1951). Н. 3.03.1919 у м. Короча (тепер Белгород. обл., Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівського Німеччиною. Закінчив Військово-повітряну академію ім. М.Є. Жуковського (1945). З 1960 – зав. відділу Фізико-технічного ін-ту низьких температур НАН України, 1978–81 – голова Харків. наук. центру АН УРСР. П. 17.12.2002.

Наук. дослідження стосуються геометрії в цілому, нелінійних рівнянь у частинних похідних, нелінійної геометричної теорії пружних оболонок, прикладних проблем. Розробив зовнішню геометрію нерегулярних опуклах поверхонь і заклав основи геометричного аналізу, побудував нелінійну теорію тонких атомних і теорію рівняння Монта–Ампера геометричними методами, створив метод одержання апіорних оцінок. Розв’язав проблему Мінковського (1971) і четверту проблему Гільберта (1974).

Ленінська пр. (1962). Держ. пр. УРСР та України (1973, 2005). Засл. діяч науки і техніки України (1994). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1999). Ордени та медалі СРСР. Держ. пр. СРСР (1950). Акад. АН СРСР (1976). Пр. ім. М.М. Крилова (1988), М.М. Боголюбова (1998). Пре-

зидією НАН України засновано премію імені О.В. Погорелова.

ПОГРЕБНЯК Петро Степанович – учений в галузі лісівництва і ґрунтознавства, акад. (1948, чл.-кор. 1945), віце-президент (1948–52). Н. 10.07.1900 у с. Волохів Яр (тепер Харків. обл.). Закінчив Харків. сільськогосподар. ін-т (1924). У 1945–56 – директор Ін-ту лісу АН УРСР та 1948–50 – голова Ради по вивченню продуктивних сил УРСР АН УРСР, 1957–60 – зав. відділу Ботанічного саду АН УРСР, з 1965 – Сектору географії АН УРСР. П. 25.07.1976.

Наук. праці присвячено екології рослин, лісовому ґрунтознавству, Один із основоположників порівняльної фітоекнології. Обґрунтував походження степів під дією ценологічних факторів. Створив вчення про природну родючість лісових ґрунтів; удосконалив лісову типологію.

Держ. нагороди СРСР. Голова Укр. товариства охорони природи (1950–62).

ПОЛКАРПОВ Геннадій Григорович – гідробіолог, радіоеколог, акад. (1990, чл.-кор. 1967). Н. 16.08.1929 у с. Велика Глушица Самар. обл. (Росія). Закінчив Саратов. ун-т (1952). З 1956 працював в Ін-ті біології південних морів НАН України в Севастополі (у 1963–91 – зав. відділу, з 1991 – головний наук. співробітник). П. 11.08.2012.

Наук. дослідження стосуються радіаційної і хімічної екології морських організмів. Його роботи сприяли формуванню морської радіоекології. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2007). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2009).

ПОЛУЕКТОВ Микола Сергійович – учений-хімік, акад. (1972, чл.-кор.

М.С. Поляков

О. М. Пономаренко

А.Ф. Попов

М.В. Попович

1967). Н. 26.10.1910 в Одесі. Закінчив Одес. медико-аналітичний ін-т (1931). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1932–41 і 1945–58 працював в Ін-ті рідкісних металів, 1958–77 – зав. відділу Одес. лабораторій Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН УРСР, з 1977 – Фізико-хімічного ін-ту АН УРСР. П. 15.04.1986.

Наук. дослідження в галузі фізико-хімічних методів аналізу та хімії комплексних сполук. Розробив положення теорії полуменево-фотометричних методів аналізу, спектрофотометричних і люмінесцентних методів визначення лантанідів. Вивчив склад і стійкість низки комплексних сполук іонів лантанідів у розчинах. Запропонував низку нових органічних реактиви для виявлення та визначення металів.

Ордени та медалі СРСР.

ПОЛЯКОВ Микола Сергійович – учений-механік, акад. (1967, чл.-кор. 1945). Н. 18.05.1903 у Катеринославі (тепер м. Дніпро). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1926), в якому працював (у 1934–64 – зав. кафедри); також з 1945 – зав. відділу Ін-ту гірничої справи АН УРСР, у 1962–67 – керівник Дніпропетр. філіалу Ін-ту механіки АН УРСР, 1968–75 – директор Ін-ту геотехнічної механіки АН УРСР. П. 5.12.1991.

Наук. праці присвячено розробці фізичних основ теорії гірничих транспортних машин, нових методів їх розрахунку, механізації гірничих робіт. Під його керівництвом створено нову технологію підземної розробки родовищ марганцевої руди та бурого вугілля в Україні, сконструйовано та введено нові ефективні типи гірничих і транспортних машин.

Засл. діяч науки УРСР (1978). Ордени та медалі СРСР. Його ім'я присвоєно Ін-ту геотехнічної механіки НАН України.

ПОНОМАРЕНКО Олександр Миколайович – учений-геолог і геохімік, акад. (2015, чл.-кор. 2006). Н. 14.01.1950 в с. Положаї Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1979) і з цього часу працює в Ін-ті геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України (з 2002 – зав. відділу, з 2004 – заст. директора, з 2008 – директор), з 2015 – також академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. дослідження в галузі геології та геохронологію докембрію Укр. щита, застосування ізотопно-геохронологічних методів (уран-свинцевого, калій-аргонового, рубідій-стронцієвого).

Засл. діяч науки і техніки України (2008). Держ. пр. України (2015).

В.Б. Порфир'єв

В.П. Поспєлов

ПОПОВ **Анатолій Федорович** — учений-хімік, акад. (2003, чл.-кор. 1988). Н. 14.03.1937 у слободі Ламська (нині в межах м. Старий Оскол Белгород. обл., Росія). Закінчив Харків. ун-т (1959), де працював до 1965; з 1967 — в Ін-ті фізико-органічної хімії і вуглехімії НАН України (з 1976 — заст. директора, з 1983 — директор), 1991–2001 — також зав. кафедри Донец. ун-ту.

Наук. праці стосуються проблем фізико-органічної хімії. Дослідив механізм передачі електронних ефектів замісників у молекулярних системах (позитивний містковий ефект); природу стеричних взаємодій замісників та їхній вплив на реактивність органічних сполук; нуклеофільну реактивність та основність органічних сполук; механізми реакцій нуклеофільного заміщення і гомогенного органічного каталізу.

Держ. пр. України (1993). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2008). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.І. Бродського (2003).

ПОПОВИЧ **Мирослав Володимирович** — філософ, акад. (2003, чл.-кор. 1992). Н. 12.04.1930 в Житомирі. Закінчив Київ. ун-т (1953). З 1956 працював в Ін-ті філософії НАН України (з 1969 — зав. відділу, з 2002 — директор). П. 10.02.2018.

Наук. праці стосуються логіки, методології та філософії науки, філософії й історії культури. Розробляв проблеми свободи і прав людини, становлення відкритого суспільства, формування ідеології та ідейно-політичних засад державотворення, стану суспільної свідомості в посткомуністичній Україні, особливостей української нації і національної ментальності, шляхів гармонізації міжнаціональних та міжетнічних відносин, місця України в європейській спільноті. Автор «Нарису історії культури України» (1999).

Засл. діяч науки і техніки України (2000). Держ. пр. України (2018, посмертно). Нац. пр. України ім. Т. Шевченка (2001). Ордени Свободи (2018, посмертно), «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2008, 1996), князя Ярослава Мудрого V ст. (2004). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2008).

ПОРФИР'ЄВ **Володимир Борисович** — учений-геолог, акад. (1957). Н. 26.06.1899 у Вятці (тепер Кіров, Росія). Закінчив Ленінград. гірничий ін-т (1926). В 1938–50 і з 1963 працював в Ін-ті геологічних наук АН УРСР (в 1963–68 — директор, з 1968 — зав. відділу), 1951–62 — директор Ін-ту геології і геохімії горючих копалин АН УРСР у Львові. П. 30.01.1982.

Наук. праці присвячено дослідженню природи та умов утворення, метаморфізму, закономірностей просторового розміщення родовищ нафти, газу, вугілля, горючих сланців. Обстоював і розвинув теорію глибинного неорганічного походження нафти, а також теорії утворення озокериту та формування різних видів викопного вугілля.

Держ. пр. УРСР (1971). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1980).

В.М. Потураєв

В.Д. Походенко

І.К. Походня

А.Ф. Прихотько

ПОСПЕЛОВ Володимир Петрович – зоолог, акад. (1939). Н. 23.03.1872 у м. Богородицьк (тепер Тульської обл., Росія). Закінчив Моск. ун-т (1896). В 1904–13 – зав. Київ. ентомологічної станції, 1913–20 – проф. Воронеж., 1930–38 – Ленінград. сільськогосподар. ін-тів, 1939–40 – голова Відділу АН УРСР, з 1946 – директор Ін-ту ентомології і фітопатології АН УРСР. П. 1.02.1949.

Наук. праці присвячено ентомології і захисту рослин. Одним з перших почав розробляти біологічні та хімічні методи боротьби з шкідниками сільськогосподар. культур.

Держ. нагороди СРСР.

ПОТУРАЄВ Валентин Микитович – учений-механік, акад. (1979, чл.-кор. 1976). Н. 18.01.1922 у с. Густомой (тепер Курської обл., Росія). Закінчив Дніпропетр. ін-т інженерів залізничного транспорту (1948). В 1953–74 працював у Дніпропетр. гірничому ін-ті (в 1972–73 – ректор), з 1967 – зав. відділу, у 1975–92 – директор, з 1992 – почесний директор Ін-ту геотехнічної механіки НАН України, водночас 1979–85 – голова Придніпров. наук. центру АН УРСР (Дніпропетровськ). П. 29.12.2003.

Наук. дослідження в галузі динаміки важких машин, прикладної механіки гу-

ми, теорії та використання вібраційних ефектів. Розробив методи розрахунку вібраційних машин з лінійними і нелінійними пружними зв'язками, гумових елементів машин, що працюють в умовах великих динамічних навантажень. Спільно з ін. встановив закономірності керівного вивільнення енергії вкрай напруженого гірського масову на значних глибинах. Створив наук. школу.

Держ. пр. УРСР (1975). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2002). Пр. ім. О.М. Динника (1982).

ПОХОДЕНКО Віталій Дмитрович – фізико-хімік, акад. (1985, чл.-кор. 1973), віце-президент (1998–2015). Н. 9.01.1936 у Комунарську Луган. обл. Закінчив Київ. ун-т (1958). З 1959 працює в Ін-ті фізичної хімії НАН України (з 1970 – зав. відділу, 1983–2008 – директор, з 2008 – почесний директор), також у 1988–98 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці стосуються дослідження впливу хімічної будови на спектральні характеристики, кінетику і механізм реакцій вільних радикалів. Встановив відмінності енергетики електродних реакцій парамагнітних частинок (вільні радикали і діамагнітні молекули) залежно від будови їх зовнішніх електронних

В.Ф. Прісняков

оболонки. Відкрив виникнення електричного струму в реакціях вільних радикалів і фотокаталізу вільними радикалами редокс-реакцій різних субстратів. Висунув та обґрунтував концепцію про можливість гомогенного каталізу різних хімічних і електрохімічних процесів вільними радикалами.

Держ. пр. України (1993). Засл. діяч науки і техніки України (1996). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2008, 2003). Ордени і медалі СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1979), О.І. Бродського (1999).

ПОХОДНЯ Ігор Костянтинович — учений в галузі металургії і технології металів, матеріалознавства, електрозварювання, акад. (1976, чл.-кор. 1972), віце-президент (1983–88). Н. 24.01.1927 у Москві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1949). З 1952 працював у Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1962 — зав. відділу), також у 1970–83 — головний учений секретар Президії АН УРСР, з 1988 — академік-секретар Відділення НАН України. П. 11.05.2015.

Наук. діяльність присвячено теорії фізико-хімічних процесів дугового зварювання, розробці нових високопродуктивних процесів механізованого зварювання та наплавлення, дослідженню зварювальних аерозолів та створенню низькотоксичних зварювальних матеріалів, новітніх технологій та організації масового виробництва зварювальних матеріалів, створенню матеріалів для позапічної обробки металічних розплавів. Розробив способи контактної-шла-

кового зварювання, електрошлакового наплавлення, дугового зварювання у вакуумі, автоматичного зварювання порошковим дротом.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Держ. пр. України (1999). Держ. пр. СРСР (1971, 1978). Ордени «За заслуги» I, II та III ст. (2004, 2002, 1997), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2011, 2005). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Є.О. Патона (1996), М.М. Доброхотова (2006). Президією НАН України засновано премію імені І.К. Походні.

ПРИХОТЬКО Антоніна Федорівна — фізик, акад. (1964, чл.-кор. 1948). Н. 26.04.1906 у м.П'ятигорськ (Росія). Закінчила Ленінград. політехн. ін-т (1930). В 1930–41 працювала у Харків. фізико-технічному ін-ті, 1941–44 — Ін-ті фізичної хімії АН УРСР, 1944–88 — зав. відділу, 1966–70 — директор, з 1988 — радник при дирекції Ін-ту фізики НАН України. П. 29.09.1995.

Наук. дослідження в галузі низькотемпературної спектроскопії твердого тіла та оптики молекулярних кристалів. Експериментально виявила (1946–48) колективні стани збудження молекулярних кристалів (молекулярні екситони) і започаткувала фізику екситонних станів. Створила наук. школу.

Герой Соціалістичної Праці (1976). Ленінська пр. (1966). Засл. діяч науки УРСР (1966). Держ. пр. УРСР (1977). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені А.Ф. Прихотько.

ПРІСНЯКОВ Володимир Федорович — учений-механік, акад. (1990, чл.-кор. 1988). Н. 18.06.1937 у с. Козинка Дніпропетр. обл. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1960), де працював (з 1968 — зав. кафедри, у 1972–77 — проректор, 1986–98 — ректор), також з 1983 — зав. відділу

Г.Ф. Проскура

В.П. Протопопов

М.В. Птуха

В.М. Пузіков

Ин-ту геотехнічної механіки АН України. П.28.11.2009.

Наук. праці в галузі прикладної механіки, ракетного двигунобудування, освіти.

Держ. пр. України (1995). Засл. діяч науки УРСР (1982). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1997). Акад. АПН України (1992).

ПРОСКУРА Георгій Федорович – учений в галузі гідродинаміки та гідромашинобудування, акад. (1929). Н. 28.04.1876 у Смілі (тепер Черкас. обл.). Закінчив Моск. вище технічне училище (1901). З 1904 працював у Харків. технологічному ін-ті, в 1944–54 – директор Лабораторії проблем швидкохідних машин і механізмів АН УРСР, 1946–48 – голова Відділу АН УРСР. П. 30.10.1958.

Наук. праці в галузі динаміки гідравлічних машин. Створив першу вітчизняну гідродинамічну трубу (1934). Засновник наук. школи.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1944). Держ. пр. СРСР (1943). Радою Міністрів УРСР засновано премію імені Г.Ф. Проскури.

ПРОТОПОПОВ Віктор Павлович – учений-психіатр, акад. (1945, чл.-кор. 1934). Н. 22.10.1880 у с. Юрки (тепер Полтав. обл.). Закінчив Петерб.

військово-медичну академію (1906). В 1923–44 – проф. Харків. мед. ін-ту, з 1944 – Київ. ін-ту вдосконалення лікарів і зав. відділу Ін-ту фізіології АН УРСР. П. 29.11.1957.

Наук. праці присвячено фізіології і патології вищої нервової діяльності та психіатрії. Сформулював концепції патогенезу шизофренії і маніакально-депресивного психозу та запропонував нові методи їх лікування.

Засл. діяч науки УРСР (1934). Держ. нагороди СРСР.

ПТУХА Михайло Васильович – учений-економіст, акад. (1920). Н. 7.11.1884 в Острі (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Петерб. ун-т (1910), де працював з 1913. В 1919–38 – директор Демографічного ін-ту АН УРСР та зав. кафедр ряду вищих навчальних закладів Києва, 1940–50 – зав. відділу Ін-ту економіки АН УРСР, також 1945–50 – голова Відділу АН УРСР. В лютому 1938 заарештований за необґрунтованими звинуваченнями і виведений зі складу дійсних членів АН, звільнений на початку 1940 і поновлений у складі АН. П. 3.10.1961.

Наук. праці присвячено демографії і статистиці, зокрема статистиці населення України і СРСР, історії статистики.

Г.Є. Пухов

Н.О. Пучківська

Засл. діяч науки УРСР (1944). Орден та медалі СРСР. Чл.-кор. АН СРСР (1943). Президією НАН України засновано премію імені М.В. Птухи, його ім'я присвоєно Ін-ту демографії та соціальних досліджень НАН України.

ПУЗІКОВ Вячеслав Михайлович – матеріалознавець, акад. (2009, чл.-кор. 2003). Н. 14.08.1947 у с. Подоли Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1970). В 1970–86 працював в Ін-ті монокристалів, 1986–95 – заст. генерального директора НВО «Монокристалреактив», з 1995 – директор Ін-ту монокристалів НАН України (Харків). П. 11.12.2014.

Наук. дослідження і розробки в галузі фізики твердого тіла, матеріалознавства та технологій кристалічних матеріалів. Розробив технології одержання монокристалів для активних лазерних середовищ, нелінійних і електрооптичних кристалів, плівкових структур.

Держ. пр. України (2003). Пр. ім. І.М. Францевича (2009).

ПУХОВ Георгій Євгенович – учений в галузі теоретичної електротехніки, обчислювальної математики та обчислювальної техніки, акад. (1967, чл.-кор. 1961). Н. 23.08.1916 у Сарапулі (тепер Удмуртська Республіка, Росія). Закінчив Томський політехн. ін-т

(1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1959–62 – зав. відділу і заст. директора Обчислювального центру АН УРСР, 1962–71 – Ін-ту кібернетики АН УРСР, 1971–80 – Ін-ту електродинаміки АН УРСР, 1981–88 – директор, з 1992 – почесний директор Ін-ту проблем моделювання в енергетиці НАН України, також 1978–88 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 3.08.1998.

Наук. праці присвячено теоретичним основам операційних методів, аналізу електричних кіл і систем, теорії електричних машин, теорії квазіаналогового моделювання, теорії обчислювальних систем. Розробив принципи побудови аналогових і гібридних обчислювальних машин в 1978 запропонував математичний апарат диференціальних перетворень. Створив наук. школу.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. пр. УРСР (1982). Орден та медалі СРСР. Пр. ім. С.О. Лебедева (1981). Його ім'я присвоєно Ін-ту проблем моделювання в енергетиці НАН України.

ПУЧКІВСЬКА Надія Олександрівна – учений-офтальмолог, акад. (1992). Н. 25.05.1908 у Смоленську (Росія). Закінчила Київ. мед. ін-т (1930). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1946 – зав. відділу, у 1957–85 – директор, з 1986 – наук. консультант Укр. НДІ очних хвороб і тканинної терапії (Одеса). П. 15.05.2001.

Наук. праці стосуються діагностики та лікування очних захворювань, зокрема хірургії ока, пересадки роговиці, тканинної терапії. Розробила нові методи лікування та відновлення зору при важких опіках очей.

Герой Соціалістичної Праці (1960). Засл. діяч науки УРСР (1968). Держ. пр. УРСР (1978). Орден «За заслуги»

Г.В. Пфейффер

Б.М. Пшеничний

ІІІ ст. (1998). Ордени та медалі СРСР. Акад. АМН СРСР (1971) та АМН України (1993).

ПФЕЙФФЕР **Георгій Васильович** – математик, акад. (1920). Н. 23.11.1872 у с. Сокиринці (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1896), де працював у 1900–46 (з 1909 – проф.), одночасно з 1920 – голова Комісії чистої математики УАН, в 1934–41 і 1944–46 працював в Ін-ті математики АН УРСР, 1941–44

– директор Ін-ту математики і фізики АН УРСР. П. 10.10.1946.

Наук. праці в галузі теорії диференціальних рівнянь у частинних похідних. Узагальнив метод Якобі інтегрування диференціальних рівнянь I-го порядку.

ПШЕНИЧНИЙ **Борис Миколайович** – учений в галузі математики і кібернетики, акад. (1992, чл.-кор. 1985). Н. 24.04.1937 в Києві. Закінчив Львів. ун-т (1959) і до 1996 працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1965 – зав. відділу), з 1996 – зав. відділу Ін-ту прикладного системного аналізу НАН і МОН України. П. 17.10.2000.

Наук. праці стосуються математичних методів розв'язання задач теоретичної кібернетики і прикладної математики, розробки систем моделювання та оптимізації. Створив наук. школу.

Держ. пр. УРСР (1978). Держ. пр. СРСР (1981). Пр. ім. В.М. Глушкова (1994).

В.Г. Радченко

В.Л. Рвачов

Л.М. Ревуцький

В.Н. Редько

РАДЧЕНКО Володимир Григорович — зоолог-ентомолог, акад. (2009, чл.-кор. 2006). Н. 25.11.1952 в Артемівську Донец. обл. Закінчив Донец. ун-т (1974). З 1976 працював в Ін-ті зоології НАН України (з 2000 — зав. відділу), з 2007 — директор Наукового центру екомоніторингу та біорізноманіття мегаполісу НАН України, перетвореного 2013 на Ін-т еволюційної екології НАН України.

Наук. праці в галузі біології та екології перетинчастокрилих комах. Розробив нову концепцію походження та еволюції бджіл, реконструював еколого-морфологічну характеристику їх найближчого предка.

Засл. діяч науки і техніки України (2013). Держ. пр. України (2016).

РВАЧОВ Володимир Логвинович — математик, механік і кібернетик, акад. (1978, чл.-кор. 1972). Н. 21.10.1926 у Чигирині. Закінчив Львів. ун-т (1952). З 1967 — зав. відділу Ін-ту проблем машинобудування НАН України. П. 26.04.2005.

Наук. праці в галузі крайових задач математичної фізики. Створив теорію R-функцій (1963) та метод R-функцій, використовуваний при моделюванні фізичних процесів венегетици та ін. га-

лузіх. Спільно з ін. розробив методи, які уможливили автоматизувати процес побудови рівнянь геометричних об'єктів. Започаткував теорію атомарних функцій.

Держ. пр. УРСР (1980). Засл. діяч науки і техніки України (1994). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2001). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.М. Динника (1976).

РЕВУЦЬКИЙ Лев Миколайович — композитор, акад. (1957). Н. 20.02.1889 у с. Іржавець (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. консерваторію (1916) і юридичний ф-т Київ. ун-ту (1916). У 1934–41 і з 1944 працював у Київ. консерваторії (з 1935 — проф.). Голова Спільки композиторів України (1945–48). П. 30.03.1977.

Автор широко відомих кантат, симфоній, фортепіанних творів, обробок народних пісень.

Герой Соціалістичної Праці (1969). Засл. діяч мистецтв УРСР (1941). Держ. пр. СРСР (1941). Народний артист СРСР (1944). Респ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1966). Держ. нагороди СРСР.

РЕДЬКО Володимир Никифорович — учений в галузі математики і кібернетики, акад. (2000, чл.-кор. 1992).

М.Т. Рильський

В.В. Різниченко

В.А. Ройтер

В.Д. Романенко

Н. 12.04.1937 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1959). У 1959–71 працював в Ін-ті кібернетики АН УРСР, з 1971 – зав. кафедри, з 2004 – проф. Київ. ун-ту.

Наук. праці стосуються програмування і створення адаптивних автоматизованих систем. Заклав логіко-математичні основи нового напрямку інформатики – програмології.

Держ. пр. України (2003). Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. В.М. Глушкова (1992).

РИЛЬСЬКИЙ Максим Тадейович – поет, літературознавець і мовознавець, акад. (1943). Н. 19.03.1895 у Києві. Навчався у Київ. ун-ті, вчителював. В 1943–47 – голова Спілки письменників України, з 1944 – директор Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. П. 24.07.1964.

Автор багатьох поетичних збірок. Працював у галузі поетичного перекладу, публіцистики, літературознавства, мовознавства, фольклористики, мистецтвознавства.

Ленінська пр. (1960). Держ. пр. СРСР (1943, 1950). Акад. АН СРСР (1958). Держ. нагороди СРСР. Його ім'я присвоєно Ін-ту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України.

РІЗНИЧЕНКО Володимир Васильович – учений-геолог, акад. (1929). Н. 18.10.1870 на хут. Валентіїв (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1896). З 1918 працював в Укр. геологічному комітеті (з 1928 – директор), з 1930 – директор Укр. н.-д. геологічного ін-ту. П. 1.04.1932.

Склав перші геологічні і тектонічні мапи Південного Алтаю. По-новому висвітлив стратиграфію і тектоніку Середнього Придніпров'я, досліджував четвертинні відклади.

РОЙТЕР Володимир Андрійович – фізико-хімік, акад. (1961, чл.-кор. 1957). Н. 26.07.1903 у с. Нижньодніпровськ (тепер у межах м.Дніпро). Закінчив Дніпропетр. ін-т народної освіти (1926). З 1929 працював у Ін-ті фізичної хімії АН УРСР. П. 8.08.1973.

Наук. праці присвячено гетерогенному каталізу. Один із основоположників макрокінетики. Заклав основи теорії електродних процесів.

Засл. діяч науки УРСР (1964). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1968).

РОМАНЕНКО Віктор Дмитрович – гідробіолог, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 30.11.1930 у Чернігові. Закінчив Київ. ветеринарний ін-т (1954). У 1963–72 працював в Ін-ті фізіології АН УРСР, з

О.В. Романенко

А.П. Ромоданов

Л.Г. Руденко

С.Л. Рудницький

1972 – зав. відділу, в 1979–2017 – директор, з 2017 – почесний директор Ін-ту гідробіології НАН України.

Наук. дослідження присвячено вивченню закономірностей і механізмів адаптації гідробіонтів до сольових, газових і температурних факторів водного середовища, розробці основ екологічної оцінки та прогнозування змін водних екосистем при антропогенному впливі.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (1995, 2004). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2015). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1984), І.І. Шмальгаузена (2002).

РОМАНЕНКО Олександр Вікторович – біолог, акад. (2018, чл.-кор. 2012). Н. 5.02.1956 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1978) і працював в Ін-ті біохімії АН УРСР. З 1991 – зав. кафедри Національного мед. ун-ту.

Наук. праці стосуються проблем екології тваринного світу, його охорони та збереження, біоетики. Виявив особливості отруйних тварин з різних систематичних груп, їх місце в екосистемах, з'ясував роль отруйності як екологічного чинника у формуванні біотичних зв'язків, одержав новий структурний аналог тіаміну з властивостями ефективного блокатора дії низки токсинів.

Держ. пр. України (2007). Засл. вчитель України (2008).

РОМОДАНОВ Андрій Петрович – учений-нейрохірург, акад. (1992). Н. 11.11.1920 в Лубнах. Закінчив Київ. мед. ін-т (1942) і до 1945 – військовий хірург. З 1950 – зав. відділу, з 1964 – директор НДІ нейрохірургії (нині – Ін-т нейрохірургії ім. А.П. Ромоданова НАМН України). П. 5.07.1993.

Наук. дослідження стосуються діагностики та лікування захворювань та уражень нервової системи, зокрема злякисних пухлин, судинних захворювань і травм головного мозку. Засновник наукової школи.

Герой Соціалістичної Праці (1980). Засл. діяч науки УРСР (1964). Держ. пр. УРСР (1978). Акад. АМН України (1993). Ордени та медалі СРСР.

РУДЕНКО Леонід Григорович – географ, акад. (2009, чл.-кор. 1992). Н. 24.08.1941 у с. Засулля Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1963). З 1965 працює в Ін-ті географії НАН України (з 1991 – директор).

Наук. дослідження стосуються територіальної організації суспільства та виробництва, взаємодії суспільства і природи, картографії. Брав участь в створенні та випуску в 2007 Національ-

В.М. Русанівський

ного атласу України, його головний редактор.

Держ. пр. України (1993). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Пр. ім. В.І. Вернадського (2003).

РУДНИЦЬКИЙ

Степан Львович – географ і картограф, акад. (1929). Н. 3.12.1877 в Перемишлі (тепер Польща). Закінчив Львів. ун-т (1899), де працював у 1908–19; в 1921–26 – проф. Укр. ун-ту в Празі; з 1926 – Харків. ін-ту народної освіти, невдовзі також директор Укр. НДІ географії і картографії та з 1929 – зав. кафедри географії ВУАН. В 1933 безпідставно обвинувачений у контрреволюційній діяльності, засуджений на п'ять років позбавлення волі в таборах, 3.11.1937 розстріляний за позасудовим вироком.

Реабілітований посмертно в 1965, поновлений у складі АН 1990.

Наук. праці в галузі землезнавства, географії України, картографії, географічної термінології. Розробив серію перших настінних мапи України. Автор книг «Коротка географія України», «Україна та українці», «Україна, країна і народ», «Основи землезнання».

РУСАНІВСЬКИЙ Віталій Макарович

– мовознавець, акад. (1982, чл.-кор. 1976). Н. 25.06.1931 у Харкові. Закінчив Київ. ун-т (1954). З 1957 працював в Ін-ті мовознавства НАН України (з 1964 – зав. відділу, у 1982–96 – директор, з 1996 – радник при дирекції), також в 1978–93 – академік-секретар Відділення АН України. П. 29.01.2007.

Наук. праці присвячено сучасній укр. літературній мові, теорії мовознавства, історичній граматиці, взаємозв'язкам укр. мови з ін. слов'янськими мовами.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. СРСР (1983). Орден «За заслуги» III ст. (2001).

Г.М. Савін

А.М. Самойленко

Ю.С. Самойленко

А.О. Сапегін

САВІН Гурій Миколайович – учений-механік, акад. (1948, чл.-кор. 1945), віце-президент (1952–57). Н. 1.02.1907 у м.Весьєгонськ (тепер Твер. обл., Росія). Закінчив Дніпропетр. ун-т (1932). У 1940–45 – директор Ін-ту гірничої механіки АН УРСР, 1945–49 – керівник Львів. філіалу АН УРСР, 1948–52 – ректор Львів. ун-ту, з 1957 – зав. відділу, в 1958–59 – директор Ін-ту механіки АН УРСР в Києві. П. 28.10.1975.

Наук. праці присвячено механіці суцільного середовища, історії механіки в Україні. Розробив динамічну теорію розрахунку шахтних канатів.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1966). Держ. пр. СРСР (1952). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.М. Динника (1973).

САМОЙЛЕНКО Анатолій Михайлович – математик, акад. (1995, чл.-кор. 1978). Н. 2.01.1938 у с. Потіївка Житомир. обл. Закінчив Київ. ун-т (1960). У 1963–74 і з 1987 працював в Ін-ті математики НАН України (з 1987 – зав. відділу, з 1988 – директор), одночасно з 1967 – у Київ. ун-ті (з 1974 – зав. кафедри), також з 2006 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці присвячено теорії диференціальних рівнянь і теорії нелінійних

коливань. Побудував теорію збурення інваріантних тороїдальних багатовидів динамічних систем і ткорію імпульсних систем диференціальних рівнянь. Спільно з М.М. Боголюбовим і Ю.О. Митропольським розробив метод прискореної збіжності.

Держ. пр. УРСР та України (1985, 1996, 2012). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Ордени «За заслуги» ІІІ ст. (2003), князя Ярослава Мудрого ІІІ, ІV та V ст. (2018, 2013, 2008). Пр. ім. М.М. Крилова (1981), М.М. Боголюбова (1998), М.О. Лаврентьєва (2001), М.В. Остроградського (2004), Ю.О. Митропольського (2010).

САМОЙЛЕНКО Юрій Стефанович – математик, акад. (2015, чл.-кор. 2003). Н. 17.09.1943 у с. Владимировка Сталінград. (тепер Волгоград.) обл. (Росія). Закінчив Дніпропетр. ун-т (1965). З 1967 працює в Ін-ті математики НАН України (з 2002 – зав. відділу), також проф. Київ. ун-ту.

Наук. праці в галузі функціонального аналізу (узагальнені функції та їх застосування, теорія квадратичних алгебр, теорія Вікківських алгебр, алгебри з еволюцією, породжені проекторами).

Держ. пр. України (2007).

В.М. Свечников

С.В. Свечников

П.О. Свириденко

М.Г. Світальський

САПЄГІН Андрій Опанасович – ботанік, генетик і селекціонер, акад. (1929), віце-президент (1939–45). Н. 11.12.1883 у селищі Воскресенське (тепер Миколаїв. обл.). Закінчив Новоросійський ун-т в Одесі (1907), де в 1917–22 – проф.; у 1919–21 – директор Одес. сільськогосп. ін-ту; 1933–39 – заст. директора Ін-ту генетики АН СРСР, 1940–44 – зав. лабораторії Ін-ту фізіології рослин АН СРСР (1944–46 – директор Ін-ту ботаніки АН УРСР). П. 8.04.1946.

Наук. праці стосуються бріології, цитології, генетики, селекції. Розробив теорію органогенезу. Вивів низку сортів пшениці (Кооператорка, Земка, Степнячка, Одеська 4).

Засл. діяч науки УРСР (1943). Держ. нагороди СРСР.

СВЄЧНИКОВ Василь Миколайович – металознавець, акад. (1939). Н. 6.01.1891 у с. Козьмодем'янське (тепер с. Бабіно, Удмуртія). Закінчив Петроград. політехн. ін-т (1917). З 1953 працював в Ін-ті металофізики АН УРСР (у 1953–75 – зав. відділу). П. 20.08.1981.

Наук. праці присвячено побудові діаграм фазових рівноваг, дослідженню залежності фізико-хімічних властивостей сплавів від їх структури і характеру фазових рівноваг.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1951). Держ. пр. УРСР (1980). Ордени та медалі СРСР.

СВЄЧНИКОВ Сергій Васильович – фізик, акад. (1988, чл.-кор. 1973). Н. 21.07.1926 у Дніпропетровську. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1948), де працював до 1961; з 1961 – зав. відділу, з 1980 – керівник відділення, у 1991–2003 – директор, з 2003 – почесний директор Ін-ту фізики напівпровідників НАН України. П. 13.04.2017.

Наук. дослідження стосуються технічної й фізичної електроніки, оптоелектроніки, напівпровідникового матеріалознавства. Розробив фізико-технічні основи оптоелектронного перетворення, створив теорію оптоелектронних зв'язків у напівпровідниках, фото- і рентгенопровідності, електролюмінесценції, фізико-хімічних і лазерних методів модифікації напівпровідників.

Держ. пр. УРСР (1973, 1983). Засл. діяч науки УРСР (1986). Орден «За заслуги» II ст. (1998). Почесна відзнака Президента України (1992). Держ. пр. СРСР (1986). Ордени та медалі СРСР.

СВИРИДЕНКО Павло Олексійович – зоолог, акад. (1948, чл.-кор. 1945). Н. 20.03.1893 у Путивлі (тепер Сум-

В.О. Сельський

М.П. Семененко

В.П. Семиноженко

ської обл.). Закінчив Моск. ун-т (1915). У 1947–54 – зав. відділу Ін-ту зоології АН УРСР, 1948–52 – голова Відділу АН УРСР. П. 25.12.1971.

Наук. праці в галузі фауністики, зоогеографії, екології тварин. Розробив заходи боротьби з шкідниками сільського господарства (гризунами та комахами) та захисту корисних видів ссавців і птахів.

СВІТАЛЬСЬКИЙ Микола Гнатович – учений-геолог, акад. (1930), віце-президент (1935–37). Н. 12.12.1884 на хут. Рогозний (тепер Сумської обл.). Закінчив Петерб. гірничий ін-т (1911). З 1919 – зав. кафедри Петроград. гірничого ін-ту, з 1921 працював в Україні, в 1934–37 – директор Ін-ту геологічних наук АН УРСР. В 1937 за сфабрикованим звинуваченням у керівництві «контрреволюційною організацією геологів» засуджений військовою колегією Верховного суду СРСР і страчений 15.09.1937, реабілітований посмертно.

Наук. праці присвячено вивченню геологічної будови та походження рудних родовищ, петрографії метаморфічних і вивержених порід.

СЕЛЬСЬКИЙ Володимир Олександрович – геофізик, акад. (1939). Н. 13.10.1883 у с. Вихилівка (тепер

Хмельниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1909). З 1939 – зав. відділу Ін-ту геологічних наук АН УРСР. П. 18.02.1951.

Наук. праці стосуються теоретичної і прикладної геофізики, розвідки нафтових родовищ, вивчення походження

та міграції нафти. Розробив низку методів пошуку і розвідування нафти.

СЕМЕНЕНКО Микола Пантелеймонович – учений-геолог, акад. (1948, чл.-кор. 1939), віце-президент (1950–70). Н. 16.11.1905 у Маріуполі. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1927). У 1944–68 – зав. відділу Ін-ту геологічних наук УРСР і 1969–87 – Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР та у 1969–77 – директор, з 1987 – радник при дирекції, також у 1948–50 – академік-секретар АН УРСР. П. 25.08.1996.

Наук. праці присвячено геохімії, петрографії, геології рудних корисних копалин, проблемам докембрію. Розробив теорію метаморфізму та метасоматозу, систематику магматичних, метаморфічних та метасоматичних порід, вчення про докембрійські геологічні формації та металоносність. Автор геохімічної киснево-водневої моделі Землі. Під його керівництвом проводилися дослідження золотоносності та алмазності в Україні. Під його керівництвом проводилися дослідження золотоносності та алмазності на території України.

Засл. діяч науки УРСР (1957). Держ. пр. УРСР (1973). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1981). Його ім'я присвоєно Ін-ту геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України.

С.Ю. Семковський

В.Г. Сергєєв

І.В. Сергієнко

С.В. Серенсен

СЕМИНОЖЕНКО Володимир Петрович — фізик і матеріалознавець, урядовець, громадський діяч, акад. (1992, чл.-кор. 1988). Н. 9.06.1950 у Києві. Закінчив Харків. ун-т (1972). У 1972–73 та 1975–85 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур АН УРСР, 1985–90 — генеральний директор НВО «Монокристалреактив», 1990–96 та 2002–2003 — директор Ін-ту монокристалів НАН України 2003–11 — генеральний директор НТК «Інститут монокристалів» НАН України, водночас з 1993 — голова Північно-Східного наук. центру НАН і МОН України. У 1996–98 — міністр України у справах науки і технологій, 1999, 2001–2002 та 2010 — віце-прем'єр-міністр України, 2011–14 — голова Держ. агенства з питань науки, інновацій та інформатизації України.

Наук. дослідження стосуються кінетики збуджень у надпровідниках, напівпровідниках і діелектриках, створення високотемпературних надпровідних матеріалів. Спільно з ін. заклав наук. засади синтезу органічних люмінофорів із заданими фіз., хім. та експлуатаційними характеристиками та створив нові люмінесцентні матеріали. Автор низки праць з питань політичного, економічного, наукового та інноваційного розвитку України.

Держ. пр. України (1992, 2000). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Ордени «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2004, 1999, 1997), князя Ярослава Мудрого V ст. (2010). Пр. ім. В.І. Трефілова (2010). Народний депутат України (1994–2001).

СЕМКОВСЬКИЙ (Бронштейн) Семен Юлійович — філософ, акад. (1929, чл.-кор. 1925). Н. 15.03.1882 у Могильові (тепер Білорусь). Закінчив Петерб. ун-т. У 1922–31 — зав. кафедри Укр. ін-ту марксизму-ленінізму, 1934–36 — Харків. ун-ту, одночасно голова Комісії філософії ВУАН. В березні 1936 заарештований за звинуваченням у створенні «контрреволюційної троцькістсько-зінов'євської організації» в Україні і засуджений до вищої міри, розстріляний 18.03.1937, реабілітований посмертно.

Наук. праці стосуються історії філософії і філософських питань природознавства.

СЕРГЄЄВ Володимир Григорович — учений в галузі радіотехніки, електроніки та автоматики, акад. (1982, чл.-кор. 1967). Н. 5.03.1914 у Москві. Закінчив Моск. ін-т інженерів зв'язку (1940). Учасник війни СРСР з нітлерівською Німеччиною. З 1947 працював у ракетно-космічній галузі (з 1978

О.М. Сєверцов

— генеральний директор і головний конструктор, з 1986 — головний наук. співробітник, з 1992 — радник при дирекції НВО «Хартрон» у Харкові). П. 29.04.2009.

Наук. дослідження стосуються динаміки систем з дискретним керуванням. Під його керівництвом і участю розроблено системи керування радянських ракет наземного базування стратегічного призначення, ракет-носіїв «Космос», «Циклон», «Енергія» та космічних апаратів «Квант», «Квант-2», «Кристал».

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1961, 1976). Ленінська пр. (1957). Держ. пр. УРСР (1981). Держ. пр. СРСР (1967). Ордени «За заслуги» ІІІ ст. (1999), Богдана Хмельницького ІІІ ст. (1999), князя Ярослава Мудрого V ст. (2004). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.К. Янгеля (1981).

СЕРГІЄНКО Іван Васильович — учений в галузі кібернетики, інформатики та обчислювальної математики, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 13.08.1936 у с. Білоцерківка Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1959). З 1962 працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1966 — зав. відділу, з 1995 — директор), також з 1970 — проф. Київ. ун-ту і з 2002 — філії кафедри Київ. політехн. ін-ту. У 1995—2009 — академік-секретар Відділення.

Наук. дослідження присвячено математичній кібернетиці, теорії дискретної оптимізації, математичному забезпеченню ЕОМ та їх комплексів, створенню автоматизованих систем обробки даних і систем керування. За-

пропонував новий підхід до побудови алгоритмів наближеного розв'язання задач дискретної оптимізації. Під його керівництвом розроблено сім'ю суперкомп'ютерів СКІТ. Створив наукову школу.

Держ. пр. УРСР та України (1972, 1993, 1999, 2005). Держ. пр. СРСР (1981). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Орден «За заслуги» І та ІІ ст. (2007, 1998). Почесна відзнака Президента України (1996). Пр. ім. В.М. Глушкова (1986), С.О. Лебедева (1996), В.С. Михалевича (2002), А.О. Дородніцина (2008), М.М. Амосова (2017).

СЕРЕНСЕН Сергій Володимирович — учений-механік, акад. (1939, чл.-кор. 1934). Н. 29.03.1905 у Хабаровську (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1926). З 1934 працював в Ін-ті будівельної механіки АН УРСР (у 1934—40 — директор), 1941—67 — у Центр. ін-ті авіаційного моторобудування, з 1967 — зав. лабораторії Держ. ін-ту машинознавства, одночасно з 1943 — проф. Моск. авіаційного ін-ту. П. 2.05.1977.

Наук. праці в галузі міцності конструкцій у машинобудуванні. Створив наукову школу.

Держ. пр. СРСР (1949). Ордени та медалі СРСР.

СЄВЕРЦОВ Олексій Миколайович — зоолог, акад. (1925). Н. 23.09.1866 у Москві. Закінчив Моск. ун-т (1890). В 1902—11 — проф. Київ., 1911—30 — Моск. ун-тів. П. 19.12.1936.

Наук. праці в галузі еволюційної морфології. Розробив теорії морфобіологічної еволюції та ембріогенезу. Створив наукову школу.

Акад. АН СРСР (1920). Його ім'я присвоєно Ін-ту проблем екології та еволюції РАН.

П.М. Серков

А.А. Сибірний

К.К. Симінський

К.Д. Синельников

СЕРКОВ Пилип Миколайович – фізіолог, акад. (1978, чл.-кор. 1967). Н. 9.10.1908 у с. Форпост (тепер Смолен. обл., Росія). Закінчив Смолен. мед. ін-т (1931). У 1944–53 – зав. кафедри Вінниц., 1953–66 – Одес. мед. ін-тів, 1966–88 – зав. відділу, з 1988 – радник при дирекції Ін-ту фізіології НАН України в Києві. П. 1.08.2011.

Наук. праці присвячено фізіології скелетних м'язів і міоневральної передачі, електричній активності головного мозку, історії науки. Перший зареєстрував внутрішньоклітинні електричні потенціали нейронів слухової кори.

Держ. пр. УРСР та України (1978, 2000). Засл. діяч науки УРСР (1984). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2008), «За заслуги» III ст. (1998). Орден та медалі СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1982).

СИБІРНИЙ Андрій Андрійович – біолог, акад. (2012, чл.-кор. 2003). Н. 31.10.1948 у с. Хижа Закарпат. обл. Закінчив Львів. ун-т (1970). В 1970–2000 працював у Львів. відділенні Ін-ту біохімії НАН України (з 1988 – зав. відділу), з 2000 – директор Ін-ту біології клітини НАН України.

Наук. дослідження стосуються генетики, біохімії та біотехнології мікро-

організмів, зокрема дріжджів. Виявив явище азотної катаболітної інактивації, встановив закономірності регуляції біосинтезу і транспорту рибофлавіну, ідентифікував низку нових генів – регуляторні гени флавіногенезу, сконструював активні продуценти рибофлавіну та промислово важливих ферментів.

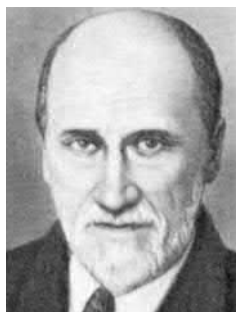
Засл. діяч науки і техніки України (2008). Держ. пр. України (2012). Пр. ім. О.В. Палладіна (2005).

СИМІНСЬКИЙ Костянтин Костянтинович – учений-механік, акад. (1926), віце-президент (1931–32). Н. 5.03.1879 у с. Мілейчице (тепер Польща). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1907), в якому працював; з 1921 – директор Ін-ту технічної механіки ВУАН. П. 13.06.1932.

Наук. праці присвячено проблемі втомлюваності металу і деревини, вивченню механічних характеристик деревини і кам'яних будівельних матеріалів. Розробив теорію міцності гранітів.

СИНЕЛЬНИКОВ Кирило Дмитрович – фізик, акад. (1948). Н. 29.05.1901 у Павлограді (тепер Дніпропетр. обл.). Закінчив Крим. ун-т (1923). З 1930 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1944 – директор), з 1936 – також проф. Харків. ун-ту. П. 16.10.1966.

Д.М. Синцов

О.Г. Ситенко

К.М. Ситник

А.Д. Скаба

Наук. праці в галузі ядерної фізики, прискорювальної техніки, фізики і техніки високого вакууму, фізичного матеріалознавства, фізики плазми. Спільно з ін. вперше в країні розщепив ядро штучно прискореними протонами, побудував перші вітчизняні масляні вакуумні насоси, низку лінійних прискорювачів. Заклав основи вакуумної металургії. Створив школу фізиків.

Засл. діяч науки УРСР (1951). Держ. пр. СРСР (1948). Держ. нагороди СРСР. Радою Міністрів УРСР засновано премію імені К.Д. Синельникова.

СИНЦОВ Дмитро Матвійович – математик, акад. (1939). Н. 21.11.1867 у Вятці (тепер Киров, Росія). Закінчив Казан. ун-т (1890). У 1899–1903 – проф. Катеринослав. вищого гірничого училища, з 1903 – зав. кафедри Харків. ун-ту, з 1923 – також Харків. н.-д. кафедри геометрії. П. 28.01.1946.

Наук. праці стосуються теорії конексів, неголономної диференціальної геометрії.

Засл. діяч науки УРСР (1935).

СИТЕНКО Олексій Григорович – фізик-теоретик, акад. (1982, чл.-кор. 1967). Н. 12.02.1927 у с. Нові Млини Чернігів. обл. Закінчив Харків. ун-т (1949). У 1961–68 – зав. відділу Ін-ту

фізики АН УРСР та з 1968 – Ін-ту теоретичної фізики НАН України, також з 1988 – директор, водночас з 1963 – проф., зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 11.02.2002.

Наук. праці у галузі ядерної фізики і фізики плазми. Передбачив спільно з О.І. Ахієзером дифракційне розщеплення дейтрона (1957), побудував теорію дифракційних ядерних процесів (теорія Ситенка–Глаубера, 1958) і 1969 – теорію комбінаційного розсіяння електромагнітних хвиль у плазмі. Створив наукову школу.

Держ. пр. України (1992). Засл. діяч науки і техніки України (1996). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. К.Д. Синельникова (1976), М.М. Боголюбова (1994).

СИТНИК Костянтин Меркурійович – ботанік і громадський діяч, акад. (1973, чл.-кор. 1967), віце-президент (1974–88). Н. 3.06.1926 у Луганську. Закінчив Луган. пед. ін-т (1949). З 1950 працював в Ін-ті ботаніки НАН України (з 1960 – зав. відділу, у 1970–98 та 1999–2003 – директор, з 2003 – почесний директор), водночас 1966–70 – головний учений секретар Президії, 1972–74 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 22.07.2017.

Наук. праці присвячено функціональній, метаболічній і загальній бо-

В.Г. Склярєнко

В.І. Скок

М.В. Скок

В.В. Скопенко

таніці, екології, охороні природи, історії біології. Під його керівництвом започатковано дослідження з біо- та хемосистематики рослин, закладено основи генетичної та клітинної інженерії рослин в Україні

Держ. пр. УРСР (1979). Держ. пр. СРСР (1984). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2006, 1998). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. М.Г. Холодного (1975). Народний депутат України (1998–2006).

СКАБА Андрій Данилович – історик, акад. (1967). Н. 12.12.1905 у с. Хорошки (тепер Полтав. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1934). У 1954–59 – секретар Харків. обкому Компартії України, 1959–68 – секретар ЦК Компартії України; з 1969 працював в Ін-ті історії АН УРСР (у 1969–73 – директор). П. 26.06.1986.

Наук. праці в галузі історії радянського суспільства.

Держ. нагороди СРСР.

СКЛЯРЕНКО Віталій Григорович – мовознавець, акад. (2003, чл.-кор. 1992). Н. 14.08.1937 у с. Новомиколаївка Кіровоград. обл. Закінчив Одес. ун-т (1959). З 1963 працює в Ін-ті мовознавства НАН України (з 1987 – заст. директора, у 1996–2017 – директор), та-

кож у 2004–2009 – академік-секретар Відділення.

Наук. праці стосуються балто-слов'янської та укр. історичної акцентології, етимології, історії укр. мови.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2007). Пр. ім. О.О. Потебні (2001).

СКОК Володимир Іванович – фізіолог, акад. (1979, чл.-кор. 1973), віце-президент (1988–93). Н. 4.06.1932 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1955). З 1962 працював в Ін-ті фізіології НАН України (з 1971 – зав. відділу), також у 1974–78 і 1981–88 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 20.12.2003.

Наук. дослідження стосуються фізіології периферичної вегетативної нервової системи. З'ясував ряд механізмів передачі збудження між нервовими клітинами і дії фармакологічних препаратів.

Держ. пр. України (2003). Держ. пр. СРСР (1969, 1989). Акад. АН СРСР (1987) та АПН України (1992).

СКОК Марина Володимирівна – біолог, акад. (2018, чл.-кор. 2015). Н. 19.11.1956 в Києві. Закінчила Київ ун-т (1979) і працює в Ін-ті біохімії НАН України (з 2008 – головний наук. співробітник).

А.В. Скороход

В.В. Скороход

Наук. праці в галузі молекулярної імунології, нейробиології, біохімії клітинних рецепторів. Разом з ін. з'ясувала будову і функції нікотинових ацетилхолінових рецепторів (НАХР) В-лімфоцитів, одержала дані про роль НАХР мозку в розвитку нейрозапалення, що відкриває нові можливості профілактики та лікування нейродегенеративних захворювань.

Пр. ім. І.І. Мечникова (2012).

СКОПЕНКО Віктор Васильович — учений-хімік, акад. (1988, чл.-кор. 1978), віце-президент (1988–89), Герой України (1999). Н. 18.12.1935 у селищі Новгородка Кіровоград. обл. Закінчив Київ. ун-т (1958), де працював (з 1972 — проф., з 1977 — зав. кафедри, в 1985–2008 — ректор). У 1998–2003 — також голова ВАК України. П. 5.07.2010.

Наук. праці в галузі хімії координаційних сполук, хімії псевдогалогенідів. Розробив ряд нових методів синтезу координаційних сполук.

Держ. пр. УРСР та України (1990, 1995). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Ордени Держави (1999), «За заслуги» І та ІІ ст. (2000, 1998), князя Ярослава Мудрого V ст. (2004). Почесна відзнака Президента України (1995). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2006). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1989).

СКОРОХОД Анатолій Володимирович — математик, акад. (1985, чл.-кор. 1967). Н. 10.09.1930 у Нікополі. Закінчив Київ. ун-т (1953), де працював; у 1964–95 — зав. відділу Ін-ту математики НАН України, водночас проф. Київ. ун-ту; з 1993 — проф. Мічиган. ун-ту (США). П. 3.01.2011.

Наук. праці в галузі теорії ймовірностей, математичної статистики і математичного аналізу, зокрема теорії стохастичних і динамічних систем і теорії стохастичних диференціальних рівнянь. Сформулював і довів низку найзагальніших граничних теорем для випадкових процесів і запровадив нові топології в простір функцій без розривів (топологія Скорохода). В статистичному аналізі відомий рядом понять (простір Скорохода, інтеграм Скорохода, топологія Скорохода та ін.).

Держ. пр. УРСР та України (1982, 2003). Пр. ім. М.М. Крилова (1970).

СКОРОХОД Валерій Володимирович — матеріалознавець, акад. (1990, чл.-кор. 1985). Н. 28.07.1934 в Нікополі. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1956). Працював в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1966 — зав. відділу, з 1976 — заст. директора, у 2002–15 — директор, з 2015 — почесний директор). П. 1.07.2017.

Наук. праці стосуються розробки фізико-технологічних принципів порошкової металургії, теорії фізико-механічних властивостей гетерогенних матеріалів. Побудував феноменологічну теорію деформування пористих матеріалів, розвинув уявлення про спікання як реологічний процес, розробив методи розрахунку фізико-механічних властивостей багатофазних ізотропних та неізотропних твердих тіл.

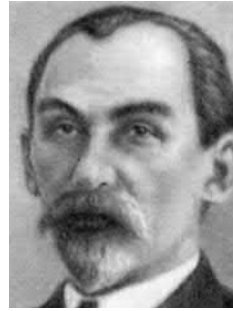
Держ. пр. УРСР (1987). Засл. діяч науки і техніки України (1995). Орден кня-

Г.А. Скрипник

І.В. Скрипник

М.О. Скрипник

В.І. Скуріхін

зя Ярослава Мудрого ІV та V ст. (2008, 2003). Золота медаль ім. В.І. Вернадського (2017). Пр. ім. І.М. Францевича (1991), Я.І. Френкеля (1998), М.М. Доброхотова (2010), медаль ім. Н.Тесли (1998).

СКРИПНИК Ганна Аркадіївна – етнолог, акад. (2006, чл.-кор. 2003). Н. 9.09.1949 у с. Плисків Вінниц. обл. Закінчила Київ. пед. ін-т (1974). З 1977 працює в Ін-ті мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України (з 1992 – зав. відділу, з 2001 – директор), також проф. Київ. ун-ту.

Наук. дослідження в галузі історіографії, теорії укр. етнографії, етнопсихології, духовної культури українців. Голова Міжнар. асоціації укр. етнологів та Нац. асоціації українців (з 2002).

Держ. пр. України (2015). Орден княгині Ольги ІІІ ст. (2008).

СКРИПНИК Ігор Володимирович – математик, акад. (1985, чл.-кор. 1979). Н. 13.11.1940 у Жмеринці. Закінчив Львів. ун-т (1962). З 1970 працював в Ін-ті прикладної математики і механіки НАН України (з 1978 – директор) та з 1974 – проф. Донец. ун-ту, також з 1993 – академік-секретар Відділення НАН України. П. 2.02.2005.

Наук. праці в галузі нелінійних диференціальних рівнянь в частинних

похідних. Розвинув топологічні методи досліджень нелінійних еліптичних граничних задач для рівнянь вищих порядків, створив методи побудови асимптотичного розкладу розв'язків нелінійних еліптичних і параболічних задач Діріхле у дрібно перфорованих областях; одержав значні результати в теорії вродження еліптико-параболічних систем.

Держ. пр. УРСР (1989). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2003). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1992), М.М. Боголюбова (2000).

СКРИПНИК Микола Олексійович – історик, державний і політичний діяч, акад. (1929). Н. 25.01.1872 у слободі Ясинуватій (тепер місто Донец. обл.). Навчався у Петерб. технологічному ін-ті. В 1918 – голова Радянського уряду і нарком закордонних справ України, 1922–27 – нарком юстиції, 1927–33 – нарком освіти УСРР. Звинувачений у «націонал-ухильництві», 8.07.1933 покінчив життя самогубством.

Досліджував проблеми історії революційного і робітничого руху, держ. будівництва, освіти.

СКУРІХІН Володимир Ілліч – учений в галузі обчислювальної техніки, акад.

М.Є. Слабченко

А.О. Слущкін

Ю.В. Слюсаренко

потім в Ін-ті народної освіти. В 1930 за сфабрикованим звинуваченням у справі «Спілки визволення України» засуджений на 6 років позбавлення волі, згодом ще на 10 років. Після відбуття строку перебував на заслання, вчителював.

(1978, чл.-кор. 1972). Н. 17.04.1926 у Вятці (тепер Кіров, Росія). Закінчив Іванов. енергетичний ін-т (1947). З 1958 працював в Обчислювальному центрі, з 1962 – Ін-ті кібернетики НАН України (у 1962–95 – зав. відділу, 1971–95 – заст. директора, з 1995 – радник при дирекції), з 1997 – радник при дирекції Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем НАН і МОН України. П. 28.08.2014.

Наук. дослідження присвячено системотехніці і теорії автоматизованих систем. Обґрунтував наук. принципи організації та функціонування комплексно-інтегрованих АСУ, планування виробництва, проектування, виготовлення та випробування моделей.

Держ. пр. УРСР (1970, 1981). Засл. діяч науки УРСР (1981). Держ. пр. СРСР (1984). Пр. ім. С.О. Лебедева (1987), В.М. Глушкова (1990). Ордени та медалі СРСР.

СЛАБЧЕНКО Михайло Єлисейович – історик, акад. (1929). Н. 9.07.1882 у Нерубайських Хуторах (передмістя Одеси). Закінчив історико-філологічний і юридичний ф-ти Новоросійського ун-ту в Одесі (1910) та Військово-юридичну академію в Петрограді (1918). З початку 20-х років викладав в Одес. ун-ті,

П. 27.12.1952. Реабілітований посмертно, 1990 поновлений у складі АН.

Наук. праці стосуються історії права, політичної економії, економічно-соціальної історії України.

СЛУЦКІН Абрам Олександрович – радіофізик, акад. (1948, чл.-кор. 1939). Н. 17.07.1891 у м. Борисоглебськ (тепер Воронеж. обл., Росія). Закінчив Харків. ун-т (1916), де працював (з 1929 – проф.), одночасно з 1930 – зав. сектору Харків. фізико-технічного ін-ту. П. 13.07.1950.

Спільно з Д.С. Штейнбергом побудував один з перших магнетронних генераторів. Розробив магнетронні методи генерування радіохвиль, створив 1939 трикоординатну радіолокаційну станцію дециметрового діапазону. Засновник наукової школи.

СЛЮСАРЕНКО Юрій Вікторович – фізик-теоретик, акад. (2018, чл.-кор. (2009)). Н. 24.01.1957 у сел. Лесное Кіров. обл. (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1980), де працював до 1991. З 1991 працює в Харків. фіз.-техн. ін-ті (з 2003 – начальник відділу).

Наук. праці в галузі статистичної фізики, фізики конденсованого стану, теорії релаксаційних і стохастичних процесів, фізики квантових рідин, фізики поверхні, радіаційної фізики. Узагаль-

С.Й. Смаль-Стоцький

А.А. Смирнов

В.В. Смирнов

О.І. Смирнова-Замкова

нив метод скороченого описання для побудови мікроскопічної теорії довгохвильових флуктуацій, передбачив та описав низку нових фазових перетворень у квантових рідинах.

СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ Степан Йосипович – мовознавець, акад. (1918). Н. 8.01.1859 в с. Немилів (тепер Львів. обл.). Закінчив Чернівець. ун-т (1882), де викладав у 1885–1918; у 1919 обраний на кафедру укр. мови УАН, з того ж року жив і працював у Празі. П. 17.08.1938.

Наук. дослідження в галузі слов'янського мовознавства та українознавства. В Чернівець. ун-ті вів семінар з вивчення та інтерпретації творчості Т. Шевченка. Розробив метод естетичної інтерпретації.

СМИРНОВ Адриан Анатолійович – фізик, акад. (1967, чл.-кор. 1951), віцепрезидент (1970–74). Н. 16.11.1908 у Новгороді (Росія). Закінчив Ленінград. ун-т (1932). У 1950–55 – зав. відділу Лабораторії металофізики АН УРСР, з 1955 – Ін-ту металофізики АН УРСР, також 1963–66 – академік-секретар Відділу АН УРСР. П. 6.12.1992.

Наук. праці стосуються теорії недовисконалих металічних кристалів. Розвинув теорії електронного енергетичного спектра впорядкованих сплавів, елек-

троопору металів і сплавів, фазових перетворень і дифузії в металах і сплавах, розсіяння повільних нейтронів в упорядкованих сплавах.

Держ. пр. УРСР (1978, 1988). Засл. діяч науки УРСР (1984). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. К.Д. Синельникова (1981).

СМИРНОВ Валерій Веніамінович – мікробіолог і вірусолог, акад. (1985, чл.-кор. 1979). Н. 7.03.1937 у м. Таганрог (Росія). Закінчив Дніпропетр. мед. ін-т (1961). У 1974–77 – директор НДІ епідеміології і мікробіології, з 1977 – Ін-ту мікробіології і вірусології НАН України. П. 27.12.2002.

Наук. праці присвячено розробці вірусних вакцин, одержанню антибіотиків та ін. біологічно активних речовин з бактерій і рослин. Спільно з ін. створив і впровадив низку антибіотиків, живильних середовищ (зокрема кисломолочний напій «Геролакт») і зразків біотехнологічного устаткування.

Засл. діяч науки УРСР (1986). Держ. пр. УРСР та України (1987, 1995, 2005, посмертно). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1997). Пр. ім. Д.К. Заболотного (1984), О.В. Палладіна (1994), І.І. Мечникова (2002).

СМИРНОВА-ЗАМКОВА Олександра Іванівна – патологоанатом, акад.

В.А. Смолій

Ю.Ф. Снежкін

О.В. Снітко

ції, розвитку української культури, місце і роль українського фактора в системі міждержавних відносин в Центрально-Східній Європі. Голова редакції «Енциклопедії історії України» (з 2003). Керував створенням «Атласу

(1951, чл.-кор. 1939). Н. 31.05.1880 у Переяславі (тепер Київ. обл.). Закінчила ун-т у Монпельє (Франція). В 1931–53 працювала в Ін-ті клінічної фізіології АН УРСР (з 1938 – зав. відділу), з 1953 – зав. лабораторії Ін-ту фізіології АН УРСР. П. 22.09.1962.

Наук. праці присвячено патанатомії променевої та інфекційних хвороб, дослідженню передраку, неклітинних структур організму, походженню пухлин. Створила вчення про систему основної аргірофільної речовини – внутрішнього середовища органів і тканин, яке відіграє значну роль у нейрогуморальній регуляції.

Засл. діяч науки УРСР (1944).

СМОЛІЙ Валерій Андрійович – історик, акад. (1995, чл.-кор. 1992). Н. 1.01.1950 в с. Авратин Хмельниц. обл. Закінчив Кам'янець-Подільський пед. ін-т (1970). З 1972 працює в Ін-ті історії України НАН України (з 1986 – зав. відділу, з 1993 – директор); водночас у 1997–1999 – віце-прем'єр-міністр України, з 2015 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці присвячено історії України середньовічної доби, проблемам визвольного руху, державотворення, історії козацтва. Досліджував процеси формування суспільної свідомості на-

історії України» (2013).

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2001). Орден «За заслуги» І та ІІ ст. (2009, 2006), князя Ярослава Мудрого ІІ, ІІІ, ІV та V ст. (2014, 2011, 2004, 1999). Почесна відзнака Президента України (1996).

СНЕЖКІН Юрій Федорович – учений в галузі теплоенергетики, акад. (2018, чл.-кор. 1997). Н. 2.04.1947 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1971) і з цього часу працює в Ін-ті технічної теплофізики НАН України (з 1990 – зав. відділу, з 1996 – заст. директора, з 2015 – директор).

Наук. дослідження в галузі теплофізики, тепломасообміну, промислової теплоенергетики. Розробив технології створення та використання нових видів композиційного палива, теплонасосних установок, теплоакуюлюючих сумішей, зневоднення матеріалів.

СНІТКО Олег В'ячеславович – фізик, акад. (1985, чл.-кор. 1973). Н. 30.04.1928 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1951). У 1951–60 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, з 1961 – зав. відділу, з 1970 – директор Ін-ту напівпровідників АН УРСР. П. 14.04.1990.

Наук. праці стосуються фізики поверхні напівпровідників, зокрема природи поверхневих електронних центрів

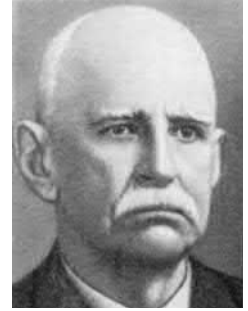
Е.В. Собонович

О.О. Созінов

Ю.М. Соколов

О.Н. Соколовський

та мікромеханізму електронних явищ на поверхні напівпровідників. Створив нові методи обробки поверхні напівпровідникових матеріалів і нові типи приладів на основі поверхневих явищ. Засновник наукової школи.

Держ. пр. УРСР (1981). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. К.Д. Синельникова (1984).

СОБОТОВИЧ Емлен Володимирович – геохімік, акад. (1992, чл.-кор. 1988). Н. 25.09.1927 в Ленінграді. Закінчив Ленінград. ун-т (1954). У 1954–69 працював у Радієвому ін-ті; з 1969 – зав. відділу, з 1992 – керівник Відділення Ін-ту геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України, з 1995 – директор Наук. центру радіо-геохімії навколишнього середовища, з 2000 – Ін-ту геохімії навколишнього середовища НАН України. П. 10.03.2013.

Наук. праці в галузі планетарної геології, ізотопної геохімії і космохімії, космогеохронології та геохронології, радіохімії та геохімії техногенезу. Розробив ізотопно-геохімічні методи оцінки взаємозв'язку водоносних горизонтів між собою і з навколишнім середовищем, удосконалив свинцевий метод датування віку геологічних утворень.

Засл. діяч науки УРСР (1986). Держ. пр. України (2000). Орден «За заслуги» II та III ст. (2008, 1997).

СОЗІНОВ Олексій Олексійович – селекціонер і генетик, акад. (1978). Н. 26.04.1930 у с.Єржово (тепер Молдова). Закінчив Одес. сільськогосподар. ін-т (1954). В 1954–81 працював у Всесоюз. селекційно-генетичному ін-ті (в 1971–78 – директор), 1981–87 – директор Ін-ту загальної генетики АН СРСР, 1987–90 – віце-президент, голова Президії Південного відділення ВАСГНІЛ; Акад. УААН України (1990), в 1991–96 – її президент, 1992–2000 – директор, 2000–2004 – головний наук. співробітник Ін-ту агроєкології і біотехнології УААН, з 1994 – член Президії, з 2004 – радник Президії НАН України.

Наук. праці в галузі селекції, генетики і рослинництва. Вперше з використанням методів електрофоретичного розподілу білків встановив факт блокового характеру спадковості компонентів проламінів. Один з авторів сортів озимої пшениці Прибой, Одеська 66, Обрій, Ольвія, Одеська напівкарликова, Одеська 75, Зірка, ярого ячменю Нутанс 106, люцерни Радуга.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Держ. пр. України (1996). Орден «За заслуги» III ст. (2000). Орде-

О.П. Солдаткін

С.І. Солнцев

ни та медалі СРСР. Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1989).

СОКОЛОВ Юрій Матвійович — фольклорист і літературознавець, акад. (1939). Н. 20.04.1889 у Ніжині. Закінчив Моск. ун-т (1911). З 1939 — директор Ін-ту укр. фольклору АН УРСР. П. 15.01.1941.

Наук. праці присвячено дослідженню фольклору народів СРСР, російських билин, взаємозв'язку літератури з фольклором, російсько-українських літературних зв'язків. Укладач низки фольклорних збірок.

СОКОЛОВСЬКИЙ Олексій Никанорович — агрогрунтознавець, акад. (1929). Н. 13.03.1884 у с. Велика Бурімка (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1908) і Моск. сільськогосподар. ін-т (1910). З 1924 — проф., з 1944 — директор Харків. сільськогосподар. ін-ту, водночас з 1945 — зав. Лабораторії ґрунтознавства АН УРСР, з 1956 — директор Укр. НДІ ґрунтознавства. У червні 1938 виключений зі складу дійсних членів АН «як заарештований органами НКВС», у лютому 1940 поновлений. П. 25.04.1959.

Наук. праці присвячено вивченню фізично-хімічних властивостей ґрунту, впливу на них обмінних катіонів. Розробив колоїднохімічну технологію поліпшення ґрунтів.

Засл. діяч науки УРСР (1945). Держ. нагороди СРСР.

СОЛДАТКІН Олексій Петрович — біолог, акад (2018, чл.-кор. 2012). Н. 25.02.1955 у с. Кам'яне Кіровоград. обл. Закінчив Київ. ун-т (1978) і працює в Ін-ті молекулярної біології і генетики НАН України (з 2004 — зав. лаб.).

Наук. праці в галузі молекулярної біології та біотехнологій. Розвинув новий наук. напрям — біосенсорика, що базується на поєднанні властивостей біологічних молекул з фізичним перетворювачем, розробив низку біоаналітичних приладів для медицини, екології та контролю харчових продуктів.

Держ. пр. УРСР (1986).

СОЛНЦЕВ Сергій Іванович — учений-економіст, акад. (1929). Н. 1.10.1872 у с. Терешок (тепер Смолен. обл., Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1904), де в 1921–26 — проф; з 1929 працював у Раді по вивченню продуктивних сил АН СРСР. П. 13.03.1936.

Наук. праці стосуються економічних основ класової диференціації, земельної ренти, форм землеволодіння, методології політичної економії.

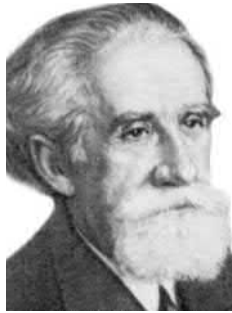
Акад. АН СРСР (1929).

СОЛОНІН Юрій Михайлович — матеріалознавець, акад (2015, чл.-кор. 2003). Н. 25.04.1942 у м.Новокузнецьк Новосибір. обл. (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1964) і з цього часу працює в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1996 — зав. відділу, з 2004 — заст. директора, з 2015 — директор).

Наук. дослідження стосуються фізики реальних кристалів, розробки фізико-хімічних принципів порошкової технології ультрадисперсних і наддрібнозернистих матеріалів на основі воль-

Ю.М. Солонін

Б.І. Срезневський

М.А. Стариков

А.В. Старков

фраму, молібдену та їх сплавів, створення нових матеріалів. Запропонував механізми перебудови кристалів, низку методів їх синтезу, зокрема топотаксiальний синтез.

Держ. пр. України (2008). Засл. діяч науки і техніки України (2016). Пр. ім. І.М. Францевича (1990).

СРЕЗНЕВСЬКИЙ Борис Ізмаїлович – метеоролог і кліматолог, акад. (1920). Н. 31.03.1857 у Петербурзі. Закінчив Петерб. ун-т (1879). В 1894–1918 – проф. Юр'єв. (Тартус.) ун-ту, з 1919 – директор Київ. метеорологічної обсерваторії. П. 24.03.1934.

Наук. дослідження присвячено синоптичній і сільськогосподарській метеорології. Один з організаторів метеорологічної служби України.

СТАРИКОВ Микола Антонович – учений в галузі гірничої справи, акад. (1951). Н. 2.04.1897 у с. Єдрово (тепер Новгород. обл., Росія). Закінчив Ленінград. гірничий ін-т (1924). У 1952–58 – зав. відділу, з 1958 – зав. лабораторії Ін-ту гірничої справи АН УРСР (Дніпропетровськ). П. 4.06.1961.

Наук. праці стосуються вивчення систем розробки рудних родовищ, способів їх розкриття, техніки безпеки на рудниках.

СТАРКОВ Арсеній Вікторович – учений в галузі медицини, акад. (1921). Н. 8.02.1874 у м. Торжок (тепер Твер. обл., Росія). Закінчив Моск. ун-т (1897). Очолював Комісію УАН з вивчення центральної нервової системи. З 1922 жив за кордоном (Чехословаччина, Латвія, Австрія). П. 18.12.1927.

Наук. дослідження в галузі медичної біології та порівняльної анатомії.

СТАРОДУБОВ Кирило Федорович – учений в галузі металургії та металознавства, акад. (1957, чл.-кор. 1948). Н. 19.04.1904 у Москві. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1928). З 1938 – зав. кафедри Дніпропетр. металургійного ін-ту, водночас у 1948–74 – зав. відділу Ін-ту чорної металургії. П. 8.10.1984.

Наук. дослідження й розробки стосуються термічного зміцнення прокатних виробів.

Заклав теор. і технологічні засади зміцнення прокату, здійснив на високоефективних прокатних станах термомеханічну обробку сталі, що підвищило її міцність і пластичність.

Відкрив ефект зміцнення вуглецевої сталі під час відпуску, розробив технологію виробництва виливниць з рідкого доменного чавуну.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1964). Держ. нагороди СРСР.

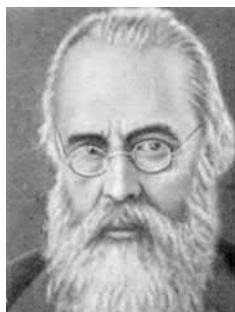

К.Ф. Стародубов

В.І. Старостенко

В.А. Стеклов

М.П. Стельмах

СТАРОСТЕНКО Віталій Іванович – геофізик, акад. (1990, чл.-кор. 1985). Н. 13.04.1935 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1958). З 1964 працює в Ін-ті геофізики НАН України (з 1976 – зав. відділу, з 1992 – директор), також у 1988–2004 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці присвячено теорії та методиці інтерпретації потенціальних полів, створенню автоматизованих систем обробки геофізичної інформації, вивченню глибинної будови земної кори та верхньої мантії. Одержав нові дані про структуру фундаменту Дніпровсько-Донецької западини, підосви залізородних родовищ Кривого Рогу, верхньої мантії північної частини Атлантичного та Індійського океанів, Чорного моря.

Держ. пр. УРСР та України (1984, 1995). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» II та III ст. (2015, 2005).

СТЕКЛОВ Володимир Андрійович – математик і механік, акад. (1925). Н. 9.01.1864 у Нижньому Новгороді (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1887), де працював до 1906; у 1906–19 – проф. Петерб. ун-ту, з 1921 – директор Фізико-математичного ін-ту АН СРСР. П. 30.05.1926.

Наук. праці в галузі математики, фізики, математичного аналізу, гідромеханіки, теорії пружності, історії науки. Запропонував клас замкнених ортогональних множин, розробив асимптотичний метод для ортогональних багаточленів (метод Ліувілля–Стеклова), довів теореми для узагальнених рядів Фур'є, розробив метод наближення, пізніше названий функцією Стеклова.

Акад. Петерб. АН (1912). Віце-президент АН СРСР (1919–26). Його ім'я присвоєно Математичному ін-ту РАН у Москві.

СТЕЛЬМАХ Михайло Панасович – письменник, акад. (1978). Н. 24.05.1912 у с. Дяківці (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Вінниц. пед. ін-т (1933). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1945–53 працював в Ін-ті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. П. 27.09.1983.

Автор поетичних збірок, романів і повістей («Велика рідня», «Кров людська – не водиця», «Хліб і сіль», «Правда і кривда», «Дума про тебе», «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір» та ін.), п'єс, досліджень у галузі літературознавства, фольклористики, народної творчості.

Герой Соціалістичної Праці (1972).

М.В. Стешенко

Б.С. Стогній

В.Ю. Сторіжко

М.Д. Стражеско

Ленінська пр. (1961). Держ. пр. СРСР (1951). Держ. пр. УРСР ім. Т. Шевченка (1980). Ордени та медалі СРСР.

СТЕШЕНКО Микола Володимирович – астрофізик, акад. (1997, чл.-кор. 1992). Н. 28.11.1927 в Диканьці Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1950). У 1953–57 працював в Астрономічній обсерваторії Київ. ун-ту, з 1957 – Крим. астрофізичній обсерваторії (в 1960–88 – заст. директора, 1988–2005 – директор). П. 19.02.2018.

Наук. праці присвячено фізиці Сонця, створенню оптики великих космічних телескопів та наземних телескопів з адаптивною оптикою. Одержав фундаментальні результати для розуміння природи сонячного магнетизму, вперше встановив верхню межу для магнітного поля сонячних гранул, виявив тонкоструктурні елементи у флокулах Сонця.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Чл.-кор. РАН (1990). Держ. нагороди СРСР.

СТОГНІЙ Борис Сергійович – учений в галузі електротехніки, акад. (1990, чл.-кор. 1988). Н. 18.03.1936 в с. Гречанівка Полтав. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1959). З 1964 працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1975 – зав. відділу), водночас 1988–93

– головний учений секретар Президії АН України 1998–2015 – академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. праці в галузі автоматизації електричних систем, теорії первинних вимірювальних перетворювачів струму. Створив теорію високовольтних перетворювачів, призначених для роботи в усталених і перехідних режимах, обґрунтував принципи побудови вимірювальних перетворювачів струму і напруги.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Орден «За заслуги» II та III ст. (2016, 2006). Держ. пр. УРСР (1985). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. С.О. Лебедева (1995).

СТОРИЖКО Володимир Юхимович – фізик, акад. (1995, чл.-кор. 1992). Н. 26.10.1935 у с. Вільховатка Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1958). У 1958–88 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1972 – керівник відділу), 1988–91 – керівник Сумського відділення Ін-ту металофізики АН УРСР, з 1991 – директор Ін-ту прикладної фізики НАН України в Сумах; також 1994–96 – голова Держ. комітету України з питань науки, техніки та промислової політики.

Наук. праці стосуються експериментальної ядерної фізики низьких та середніх

В.В. Стрелко

К.Й. Студинський

енергій, зокрема резонансних ядерних реакцій з протонами на легких ядрах. Розвинув новий підхід у дослідженні ядерних рівнів – метод усереднених резонансів і отримав дані про квантові характеристики ядер. Спільно з ін. створив низку установок ядерного мікроаналізу.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2015, 2008). Народний депутат України (1994–98).

СТРАЖЕСКО Микола Дмитрович – учений-терапевт, акад. (1934). Н. 29.12.1876 в Одесі. Закінчив Київ. ун-т (1899). З 1922 – зав. кафедри Київ. мед. ін-ту, з 1936 – директор Укр. НДІ клінічної медицини (нині – Ін-т кардіології ім. М.Д. Стражеска НАМН України). П. 27.06.1952.

Наук. дослідження в галузі клінічної і теоретичної медицини. Вперше поставив прижиттєвий діагноз тромбозу вінцевих судин серця. Засновник наукової школи.

Герой Соціалістичної Праці (1947). Засл. діяч науки УРСР (1934). Держ. нагороди СРСР. Акад. АН СРСР (1943) та АМН СРСР (1944). Президією НАН України засновано премію ім. М.Д. Стражеска.

СТРЕЛКО Володимир Васильович – учений-хімік, акад. (1995, чл.-кор.

1988). Н. 23.09.1937 у с. Любеч Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1959). У 1962–79 працював в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР, з 1979 – зав. відділу, у 1989–91 – керівник відділення Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН УРСР, 1991–2017 – директор, з 2017 – почесний директор Ін-ту сорбції та проблем ендоекології НАН України.

Наук. дослідження в галузі фізичної хімії сорбційних процесів, хімії і технології сорбентів та ін. дисперсних неорганічних матеріалів, мед. хімії. Спільно з ін. з'ясував роль гетероатомів азоту вуглецевої матриці в хімії дисперсних різновидів вугілля. Розробив способи одержання синтетичного активованого вугілля технічного і мед. призначення. Спільно з ін. створив технологію та організував виробництво гемо- і ентеро-сорбентів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2008). Держ. пр. СРСР (1979). Пр. ім. О.І. Бродського (2010).

СТУДИНСЬКИЙ Кирило Йосипович – літературознавець, акад. (1929). Н. 4.10.1868 у с. Кип'ячка (тепер Тернопіл. обл.). Закінчив Віден. ун-т (1894). Працював у Львів. ун-ті в 1900–18 та з 1939. Разом з М.С. Возняком в 1934 безпідставно виключений з членів Академії поновлений 1939. Загинув вірогідно у липні 1941 після примусової евакуації зі Львова.

Наук. праці стосуються стародавньої укр. літератури, міжслов'янських літературних зв'язків.

СУББОТІН Серафим Іванович – геофізик, акад. (1961). Н. 3.05.1906 у Казані (Татарстан). Закінчив Казан. ун-т (1931). В 1944–50 працював в Ін-ті геологічних наук АН УРСР, 1950–60 – Ін-ті геології корисних копалин АН УРСР,

С.І. Субботін

М.М. Сулима

М.Ф. Сумцов

М.І. Супруненко

з 1961 – директор Ін-ту геофізики АН УРСР, також з 1966 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 16.01.1976.

Наук. праці в галузі теоретичної і прикладної геофізики. Розробив теорію тектонічних рухів і з'ясував механізм формування земної кори, схеми глибинної тектоніки України та утворення основних геоструктур земної кори. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1966). Держ. пр. УРСР (1972, 1984, посмертно). Пр. ім. В.І. Вернадського (1976). Президією НАН України засновано премію імені С.І. Субботіна, його ім'я присвоєно Ін-ту геофізики НАН України.

СУЛИМА Микола Матвійович – літературознавець, акад. (2018, чл.-кор. 2006). Н. 26.04.1947 у с. Загрунівка Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1971). З 1979 працює в Ін-ті літератури НАН України (з 1999 – заст. директора).

Наук. праці присвячено давньоукраїнській літературі, сучасному літературному та загальнокультурному процесам. Автор науки поезійтичних, творів та творів для дітей.

СУМЦОВ Микола Федорович – фольклорист і літературознавець, акад. (1919). Н. 18.04.1854 у Петербурзі. Закінчив Харків. ун-т (1875), де працював (з 1888 – проф.). П. 12.09.1922.

Наук. праці присвячено укр. фольклору та етнографії, народному та образотворчому мистецтву, історії літератури.

Чл.-кор. Петерб. АН (1905).

СУПРУНЕНКО Микола Іванович – історик, акад. (1972). Н. 17.02.1900 у Полтаві. Закінчив Ін-т червоної професури (1937) і працював у Ін-ті історії АН УРСР (з 1955 – зав. відділу). П. 11.09.1984.

Наук. праці стосуються історії України, зокрема історії Громадянської та Другої світової воєн.

Засл. діяч науки України (1968). Держ. пр. України (1969). Держ. нагороди СРСР.

СУПРУНЕНКО Петро Михайлович – учений-механік, акад. (1934). Н. 18.06.1893 у Кременчуці. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1919), де викладав (з 1929 – зав. кафедри), у 1929–33 – директор Кабінету транспортної механіки, 1933–37 – Ін-ту транспортної механіки АН УРСР. У січні 1938 заарештований як «ворог народу» і виключений зі складу дійсних членів АН та засуджений до вищої міри, 29.09.1938 розстріляний, реабілітований в 1956 посмертно.

Наук. дослідження стосуються механіки рухомого складу залізниць.

СУХОМЕЛ Георгій Йосипович – учений в галузі гідравліки і гідромеханіки,

П.М. Супруненко

Г.Й. Сухомел

Г.Г. Щастливий

тань інженерної гідраліки.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1957). Держ. пр. СРСР (1951). Держ. нагороди СРСР.

СЧАСТЛИВИЙ
Геннадій Григорович

— учений в галузі електротехніки, акад. (1988, чл.-кор.

акад. (1951, чл.-кор. 1939). Н. 11.09.1888 у с. Миколаївка (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1913), де викладав (1914–48), з 1927 працював також в Ін-ті гідрології і гідротехніки АН УРСР (у 1940–58 — директор). П. 18.07.1966.

Розробив теорію неоднорозмірного руху рідини з вільною поверхнею у відкритих водотоках, експериментально встановив і теоретично обґрунтував можливість двох форм руху води у відкритих річках і гідротехнічних спорудах, розв'язав низку практичних пи-

1985). Н. 5.01.1930 у с. Михайлівка Вінниц. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1952). З 1960 працював у в Ін-ті електродинаміки НАН України (у 1974–90 — заст. директора, з 1976 — зав. відділу). П. 26.01.2018.

Наук. праці стосуються комплексного дослідження електромагнітних і теплових процесів у великих електричних машинах.

Держ. пр. УРСР (1989). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім.Г.Ф. Проскури (1979).

Ю.М. Таран-Жовнір

Ф.В. Тарановський

Л.О. Тарасевич

В.Я. Тацій

ТАРАН-ЖОВНІР **Юрій Миколайович** – матеріалознавець, акад. (1985, чл.-кор. 1972). Н. 26.06.1927 у Новомосковську Дніпропетр. обл. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1949), де працював до 1963; у 1963–73 – зав. відділу Ін-ту чорної металургії, 1974–2001 – ректор Дніпропетр. металургійного ін-ту (нині – Національна металургійна академія). П. 14.08.2003.

Наук. праці присвячено дослідженню процесів формування структури під час кристалізації металевих сплавів, металографії чавунів, технології металів. Розробив основи створення білих чавунів з інвертованою структурою і підвищенням запасом пластичності, вдосконалив технології виробництва відливок змінного металургійного обладнання – прокатних валків, виливниць та ін.

Засл. діяч науки УРСР (1976). Ордени «За заслуги» ІІІ ст. (1997), князя Ярослава Мудрого V ст. (1999). Держ. нагороди СРСР. Держ. пр. України (1996).

ТАРАНОВСЬКИЙ **Федір Васильович** – історик права, акад. (1918). Н. 12.04.1875 у Плонську (Польща). Закінчив Варшав. ун-т (1896), де працював; з 1906 – проф. Демидів. юридичного ліцею в Ярославлі, в 1908–16

– проф. Юр'єв., 1918 – Катеринослав. ун-тів; з 1919 – голова Соціально-економічного відділу УАН; з 1920 – на еміграції в Югославії. П. 23.01.1936.

Наук. праці в галузі історії західно-європейського та російського права.

ТАРАСЕВИЧ **Лев Олександрович** – мікробіолог і патолог, акад. (1925). Н. 14.02.1868 у Тирасполі (тепер Молдова). Закінчив Новоросійський ун-т (1891). У 1908–18 – проф. Моск. вищих жіночих курсів, 1918–24 – 2-го Моск. ун-ту, з 1920 – директор Держ. наукового ін-ту охорони здоров'я ім. Л.Пастера. П. 12.06.1927.

Наук. дослідження стосуються мед. мікробіології, епідеміології, імунології, вивчення ретикулоендотеліальної системи, походження гемолізінів.

ТАЦІЙ **Василь Якович** – правознавець, акад. (1997), Герой України (2004). Н. 13.01.1940 у Полтаві. Закінчив Харків. юридичний ін-т (1963, тепер – Національна юридична академія України), де працює з 1969 (в 1973–86 – проректор, з 1987 – ректор), водночас у 1993–2016 – президент Національної академії правових наук України та з 1998 – член Президії НАН України.

Наук. праці в галузі конституційного та кримінального права. Розвинув

К.С. Терновий

Б.Б. Тимофєєв

С.П. Тимошенко

принципи організації законотворчого процесу, поняття правової природи та ієрархії правових актів, вчення про підстави кримінальної відповідальності, склад злочину, об'єкт кримінально-правової охорони, злочини проти держави, господарські злочини, злочини проти довкілля тощо.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1989). Орден Держави (2004), «За заслуги» І та ІІ ст. (2012, 2000), князя Ярослава Мудрого ІІ, ІІІ, ІV та V ст. (2015, 2009, 1998, 1995). Держ. пр. України (2004).

ТЕРНОВИЙ Костянтин Сергійович – учений-медик, акад. (1982, чл.-кор. 1979). Н. 16.04.1924 в Одесі. Учасник Другої світової війни. Закінчив Одес. мед. ін-т (1949). З 1970 – зав. відділу Київ. НДІ ортопедії, в 1971–90 – заст. міністра охорони здоров'я УРСР, з 1987 – зав. відділу Ін-ту біохімії НАН України. П. 26.10.1997.

Наук. праці стосуються проблем кістково-суглобової патології, регенерації кісткової тканини, трансплантології, гемосорбції, імунології. Розробив низку апаратів і пристосувань для лікування складних і ускладнених переломів кісток та вивихів.

Засл. лікар УРСР (1965). Засл. діяч науки УРСР (1974). Держ. пр. УРСР

(1981). Держ. пр. СРСР (1985). Ордени та медалі СРСР. Акад. АМН України (1993).

ТИМОФЄЄВ Борис Борисович – учений в галузі автоматики, системотехніки і теорії систем, акад. (1978, чл.-кор. 1967). Н.

18.10.1915 у Петрограді. Закінчив Грузин. індустріальний ін-т (1937). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1960–64 – зав. відділу Ін-ту кібернетики АН УРСР, 1964–86 – директор Ін-ту автоматики, з 1986 – головний наук. співробітник Ін-ту електрозварювання НАН України. П. 2.12.2002.

Наук. дослідження стосуються розробки нових засобів обчислювальної техніки, системотехніки. Керував створенням спеціальних процесорів і накопичувачів на магніто-стрикційних лініях затримки, автоматичних систем керування низки великих заводів, Київським заводом «Червоний екскаватор», комплексом для смугастих промислових об'єктів.

Держ. пр. УРСР та України (1973, 2000). Засл. діяч науки УРСР (1975). Держ. пр. СРСР (1980). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. С.О. Лебедева (1982), В.М. Глушкова (1996).

ТИМОШЕНКО Степан Прокопович – учений-механік, акад. (1918). Н. 23.12.1878 у с. Шпотівка (тепер Сумської обл.). Закінчив Ін-т інженерів шляхів у Петербурзі (1901). У 1907–11 і 1917–20 – проф. Київ. політехн. ін-ту, в 1919–20 – директор Ін-ту технічної механіки УАН. У 1920 емігрував (Югославія, США). В 1927–36 – проф.

П.Г. Тичина

Л.Г. Ткачук

П.П. Толочко

В.І. Толубинський

Мічиган., 1936–60 – Станфорд. ун-тів, з 1960 жив у Німеччині. П. 29.05.1972.

Наук. праці в галузі механіки твердого деформованого тіла, будівельної механіки, теорії споруд. Розв'язав задачу про концентрацію напруг поблизу отворів.

Почесний член багатьох академій наук. Президією НАН України засновано премію імені С.П. Тимошенка. Його ім'я присвоєно Ін-ту механіки НАН України.

ТИЧИНА Павло Григорович – поет, літературознавець, мовознавець, перекладач, акад. (1929). Н. 27.01.1891 у с. Піски (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. комерційний ін-т (1917). У 1936–39 – директор Ін-ту укр. літератури АН УРСР, 1941–43 – Ін-ту мови і літератури АН УРСР, 1943–48 – міністр освіти УРСР. П. 16.09.1967.

Автор багатьох поетичних збірок, поем, художніх перекладів, літературознавчих, мовознавчих і публіцистичних праць.

Герой Соціалістичної Праці (1967). Респ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1962). Держ. пр. СРСР (1941). Ордени та медалі СРСР.

ТКАЧУК Лук'ян Григорович – учений-геолог, акад. (1972). Н. 28.10.1902

у с. Немиринці (тепер Житомир. обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1926). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1961–69 – зав. відділу Ін-ту геологічних наук АН УРСР в Києві, з 1969 – Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР. П. 20.06.1981.

Наук. праці в галузі мінералогії і петрографії. Брав участь у складанні перших геологічних, тектонічних і літолого-палеогеографічних карт України.

Держ. нагороди СРСР.

ТОЛОЧКО Петро Петрович – історик, археолог, громадський діяч, акад. (1990, чл. кор. 1988), віцепрезидент (1993–98). Н. 21.02.1938 у с. Пристроми Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1960). З 1961 працює в Ін-ті археології НАН України (з 1974 – зав. відділу, у 1987–2016 – директор, з 2016 – почесний директор), також у 1997–2001 – голова Крим. наук. центру НАН і МОН України.

Наук. праці присвячено історії та археології Древньої Русі, Стародавнього Києва. Обґрунтував дату заснування Києва та відтворив картину його історично-культурного розвитку до XIII ст.

Держ. пр. УРСР та України (1983, 2002). Орден князя Ярослава Мудрого III, IV та V ст. (2013, 2003, 1998).

В.О. Топачевський

О.В. Топачевський

Д.К. Третяков

Наук. праці стосуються теріології, систематики, філогенії, екологічної морфології, зоогеографії викопних і сучасних ссавців. Автор огляду хохулевих та сліпаків у світовій фауні, праць про пізньопліоценових комахоїдних і гризу-

нів в Україні. Пр. ім. М.С. Грушевського (1991), М.І. Костомарова (2008). Народний депутат України (1998–2006). Голова Укр. товариства охорони пам'яток історії і культури (з 1985).

ТОЛУБИНСЬКИЙ Всеволод Іванович – теплофізик і теплоенергетик, акад. (1964, чл.-кор. 1951). Н. 27.03.1904 у с. Тартак (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1927), де працював у 1929–64 (з 1938 – зав. кафедри). У 1939–41 та 1944–60 – зав. відділу Ін-ту теплоенергетики АН УРСР, з 1963 – Ін-ту технічної теплофізики АН УРСР (у 1963–72 – директор). П. 17.04.1988.

Наук. праці в галузі технічної теплофізики і теплоенергетики. Створив методи розрахунку інтенсивності теплообміну і критичних теплових потоків, провів комплекс досліджень з теплофізики ядерних реакторів.

Засл. діяч науки УРСР (1974). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1981). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені В.І. Толубинського.

ТОПАЧЕВСЬКИЙ Вадим Олександрович – зоолог, акад. (1992, чл.-кор. 1978). Н. 16.07.1930 у Черкасах. Закінчив Київ. ун-т (1953). З 1956 працював у Ін-ті зоології НАН України (з 1973 – зав. відділу, в 1973–88 – директор). П. 9.11.2004.

нів в Україні.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Пр. ім. І.І. Шмальгаузена (1994). Держ. нагороди СРСР.

ТОПАЧЕВСЬКИЙ Олександр Вікторович – ботанік і гідробіолог, акад. (1972, чл.-кор. 1961). Н. 13.03.1897 на хуторі Бобрівка (тепер Київ. обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1930). У 1932–52 працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР, з 1959 – директор Ін-ту гідробіології АН УРСР, також у 1962–66 – академік-секретар Відділу АН УРСР. П. 1.12.1975.

Наук. праці стосуються морфології, систематики та філогенії водоростей, загальної, санітарної і технічної гідробіології. Піддав критиці джугикову теорію походження водоростей, сформулював ідею первинності амебоїдних форм. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1966).

ТРЕТЯКОВ Дмитро Костянтинович – зоолог, акад. (1929). Н. 5.11.1878 у с. Шумарово (тепер Ярослав. обл., Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1901). У 1912–41 – проф. Одес. ун-ту і 1930–41 – директор Зообіологічного НДІ при ун-ті; 1941–44 – зав. відділу, 1944–48 – директор Ін-ту зоології АН УРСР, також 1946–48 – голова Відділу АН УРСР. П. 26.09.1950.

В.І. Трефілов

П.Т. Тронько

В.Т. Трошенко

М.І. Туган-
Барановський

Наук. праці присвячено гістології, порівняльній анатомії, філогенії тварин. Уперше описав сейсмо сенсорну систему каналців голови оселедцевих риб.

Засл. діяч науки УРСР (1940). Держ. нагороди СРСР.

ТРЕФІЛОВ Віктор Іванович – фізик і матеріалознавець, акад. (1973, чл.-кор. 1969), віце-президент (1974–93). Н. 6.08.1930 у Баку. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1952). У 1955–73 працював в Ін-ті металофізики АН УРСР, з 1973 – директор Ін-ту проблем матеріалознавства НАН України. П. 14.04.2001.

Наук. дослідження стосуються, фізики міцності та пластичності металів і тугоплавких матеріалів, матеріалознавства. Один із перших застосував теорію дислокацій до аналізу механізмів пластичності кристалів, розробив фізичні засади міцності тугоплавких металів і сплавів. Заклав фізичні основи міцності тугоплавких матеріалів і сплавів, технологій виробництва та обробки тугоплавких і жаростійких металів, зокрема з ін. розробив метод швидкісної термічної обробки сплавів. Створив наук. школу.

Засл. діяч науки і техніки України (1994). Орден князя Ярослава Мудрого

V ст. (2000). Держ. пр. УРСР та України (1974, 1999). Держ. нагороди СРСР. Акад. АН СРСР (1987). Держ. пр. СРСР (1988). Пр. ім. Є.О. Патона (1987). Президією НАН України засновано премію імені В.І. Трефілова.

ТРОНЬКО Петро Тимофійович – історик, урядовець, громадський діяч, акад. (1978), віце-президент (1978–79), Герой України (2000). Н. 12.07.1915 у с. Заброди (тепер Харків. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1948) і Академію суспільних наук у Москві (1951). В 1951–78 – заст. Голови Ради Міністрів УРСР; 1980–88 – зав. відділу, з 1988 – радник при дирекції Ін-ту історії України НАН України. П. 12.09.2011.

Наук. праці стосуються історії Другої світової війни, історичного краєзнавства, проблем охорони пам'яток історії та культури України. Голова Головної редколегії «Історії міст і сіл України».

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Орден Держави (2000), князя Ярослава Мудрого V ст. (2005), Богдана Хмельницького III ст. (1997), Почесна відзнака Президента України (1995). Держ. нагороди СРСР. Держ. пр. СРСР (1976).

М.А. Тукало

Ю.Ю. Туниця

ТРОЩЕНКО Валерій Трохимович – учений в галузі механіки і машинобудування, акад. (1979, чл.-кор. 1967). Н. 15.05.1929 у с. Скриплево Смолен. обл. (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1952). У 1955–66 працював в Ін-ті проблем матеріалознавства АН УРСР, з 1966 – зав. відділу, 1988–2011 – директор, з 2011 – почесний директор Ін-ту проблем міцності НАН України, також у 1988–93 – академік-секретар Відділення АН України.

Наук. дослідження присвячено конструктивній міцності матеріалів і деталей машин, втомлюваності металів. Розвинув статистичні теорії міцності металів і сплавів, визначив енергетичні і деформаційні критерії їх руйнування.

Держ. пр. УРСР та України (1969, 1997). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2004), ордени та медалі СРСР. Держ. пр. СРСР (1982). Пр. ім. Г.С. Писаренка (2008).

ТУГАН-БАРАНОВСЬКИЙ Михайло Іванович – учений-економіст і історик, акад. (1918). Н. 8.01.1865 у с. Солоне на Харківщині. Закінчив фізико-математичний і юридичний ф-ти Харків. ун-ту (1888). З 1895 викладав у Петерб. і Київ. ун-тах, Петерб. політехн. ін-ті, ун-ті ім. Шанявського

в Москві. В 1917–18 – міністр в уряді Центральної Ради, 1918–19 – проф. Київ. ун-ту, голова Відділу соціальних наук УАН і директором Ін-ту по вивченню економічної кон'юнктури та народного господарства України УАН. П. 22.01.1919.

Наук. праці присвячено дослідженню економічних криз, розвитку капіталізму в Росії, проблем кооперації.

Президією НАН України засновано премію імені М.І. Туган-Барановського.

ТУКАЛО Михайло Арсентійович – біолог, акад. (2018, чл.-кор. 2009). Н. 2.06.1951 у Херсоні. Закінчив Київ. ун-т (1973) і відтоді працює в Ін-ті молекулярної біології і генетики НАН України (з 1990 – зав. відділу, з 2006 – заст. директора).

Наук. дослідження в галузі молекулярної біології, зокрема молекулярних основ декодування генетичної інформації, білково-нуклеїнового впізнавання. Розробив новий клас антибіотиків проти патогенів людини.

Держ. пр. УРСР (1986). Пр. ім. С.М. Гершензона (2012).

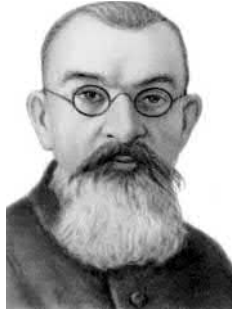
ТУНИЦЯ Юрій Юрійович – учений-економіст, акад. (2006, чл.-кор. 2003). Н. 19.05.1941 у с. Онок (тепер Закарпат. обл.). Закінчив Львів. лісотехн. ін-т (1964), в якому працював; 1988–93 – зав. кафедри Львів. ун-ту, з 1993 – ректор Укр. лісотехн. ун-ту (нині – Національний лісотехнічний ун-т).

Наук. дослідження стосуються економіки природокористування і навколишнього середовища. Обґрунтував зростання екологічних витрат у структурі витрат суспільного виробництва, низку нових категорій в економіці. Започаткував екологічну економіку.

Засл. діяч науки і техніки України (1999). Орден «За заслуги» II ст. (2009).

В.З. Туркевич

П.А. Тутковський

Почесна відзнака Президента України (1995).

ТУРКЕВИЧ Володимир Зіновійович – матеріалознавець, акад. (2018, чл.-кор. 2009). Н. 9.07.1958 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1981) і відтоді працює в Ін-ті надтвердих матеріалів НАН України (з 1999 – заст. директора, з 2015 – директор).

Наук. дослідження і розробки в галузі матеріалознавства високих тисків і синтезу надтвердих матеріалів. Визначив інтервали температур, тисків і концентрацій компонентів для одержання алмазу та кубічного нітриду бору із заданими властивостями, вдосконалив

технологію одержання цих матеріалів. Обґрунтував перспекти практичного використання субнітридів і субоксидів бору, їх твердих розчинів на основі поєднання відносно низьких параметрів одержання та високої твердості і термостійкості.

Держ. пр. України (2011). Пр. ім. І.М. Францевича (1999).

ТУТКОВСЬКИЙ Павло Аполлонович – учений-геолог, акад. (1918). Н. 1.03.1858 у с. Липовець (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1882), де працював (з 1914 – проф.); у 1918–21 – голова правління УАН, з 1921 – голова Відділу ВУАН, з 1924 – керівник Кафедри геології ВУАН, з 1926 – директор Ін-ту геології. П. 3.06.1930.

Наук. праці присвячено мінералогії, петрографії, гідрогеології, палеонтології, регіональній четвертинній геології, геоморфології, ландшафтознавству. Автор еолової теорії походження лесу (1899), засновник мікропалеонтологічних досліджень в Україні.

Президією НАН України засновано премію імені П.А. Тутковського.

О.Я. Усиков

В.Ф. Уткін

Я.Б. Файнберг

керівник Центр. НДІ машинобудування Росії. П. 15.02.2000.

Наук. праці стосуються визначення перспектив розвитку ракетно-космічної техніки, створення автоматизованих систем проектування у машинобудуванні, оптимізації структур

складних механічних систем. Під його керівництвом створено низку ракетно-космічних систем і апаратів оборонного, наукового та господарського призначення, зокрема бойові стратегічні ракети Р-36М, РТ-23, космічні ракетно-носії «Зеніт», «Циклон» та ін.

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1969, 1976). Ленінська пр. (1964). Держ. пр. СРСР (1980). Акад. АН СРСР (1984). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.К. Янгеля (1980).

ФАЙНБЕРГ Яків Борисович – фізик, акад. (1979, чл.-кор. 1964). Н. 7.09.1918 у Золотоноші (тепер Черкас. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1940). З 1946 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (у 1972–89 – зав. відділу, з 1989 – радник при дирекції). П. 7.03.2005.

Наук. праці в галузі фізики і техніки прискорювачів, фізики плазми і керованого термоядерного синтезу. Один з авторів колективних методів прискорення, відкриття пучкової нестійкості плазми та її турбулентного нагріву. Заклав основи плазмової електроніки. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. пр. України (1996). Орден «За заслуги» II та III ст. (2003, 1998). Держ. нагороди СРСР.

УСИКОВ Олександр Якович – радіофізик, акад. (1964, чл.-кор. 1958). Н. 11.01.1904 у с. Янківка (тепер Сумської обл.). Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1929). В 1936–55 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, з 1955 – в Ін-ті радіофізики і електроніки НАН України (1955–73 – директор, 1973–87 – зав. відділу, з 1987 – радник при дирекції). П. 6.11.1995.

Наук. дослідження присвячено фізиці надвисоких частот, новим методам генерації міліметрових радіохвиль, квантовій електроніці. Разом з ін. створив (1938) перший в світовій практиці трикоординатний радіолокатор ($\square=60$ см) та в 1950–60 серію генераторів міліметрового і субміліметрового діапазонів хвиль.

Ленінська пр. (1960). Держ. пр. УРСР (1981). Держ. нагороди СРСР. Його ім'я присвоєно Ін-ту радіофізики і електроніки НАН України.

УТКІН Володимир Федорович – учений-механік, акад. (1976). Н. 17.10.1923 у с.Пустобор Рязан. обл. (Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Ленінград. механічний ін-т (1952). У 1952–90 працював у конструкторському бюро «Південне», де пройшов шлях від інженера до генерального конструктора, з 1990 –

Є.П. Федоров

М.М. Федоров

І.М. Федорченко

В.П. Філатов

ФЕДОРОВ Євген Павлович – астроном, акад. (1969, чл.-кор. 1961). Н. 26.06.1909 в Іркутську (Росія). Закінчив Іркут. ун-т (1937). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1947–59 працював у Полтав. гравіметричній обсерваторії, з 1959 – зав. відділу, 1959–73 – директор Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР. П. 8.11.1986.

Наук. праці присвячено вивченню обертання Землі, руху її полюсів, зв'язків цих явищ з різними геофізичними процесами. Спільно з Я.С. Яцковим визначив координати полюсу Землі з 90-х років ХІХ ст. і розробив теорію путації земної осі. Створив наук. школу.

Держ. пр. УРСР (1983). Президією НАН України засновано премію імені Є.П. Федорова.

ФЕДОРОВ Михайло Михайлович – учений в галузі гірничої механіки, акад. (1929). Н. 1.09.1867 у Єкатеринодарі (тепер Краснодар, Росія). Закінчив Петерб. гірничий ін-т (1895). У 1929–34 – керівник Кафедри гірничої механіки ВУАН, 1934–39 – директор Ін-ту гірничої механіки АН УРСР (Дніпропетровськ). П. 29.03.1945.

Наук. праці стосуються гірничої механіки, техніки безпеки в гірничій промисловості. Його ім'я присвоєно Ін-ту гірничої механіки АН УРСР.

ФЕДОРЧЕНКО Іван Михайлович – учений в галузі матеріалознавства і порошкової металургії, акад. (1961, чл.-кор. 1957). Н. 18.10.1909 у м.Таганрог (Росія). Закінчив Кам'ян. вечірній робітничий ін-т (1930). З 1952 – зав. відділу Ін-ту проблем матеріалознавства АН УРСР, також у 1957–62 – головний учений секретар Президії АН УРС, 1963–88 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 26.12.1997.

Наук. праці стосуються розробки теоретичних основ порошкової металургії і створення нових функціональних матеріалів. Створив низку нових марок сталей та спеціальних порошкових матеріалів. Засновник наукової школи.

Засл. діяч науки УРСР (1970). Держ. пр. УРСР (1979). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Є.О. Патона (1968).

ФІЛАТОВ Володимир Петрович – учений-офтальмолог і хірург, акад. (1939, чл.-кор. 1934). Н. 27.02.1875 у с. Михайловка (тепер Пензен. обл., Росія). Закінчив Моск. ун-т (1897). З 1903 працював в Одес. ун-ті (з 1911 – проф., зав. очної клініки та кафедри очних хвороб), в 1936–50 – також директор Укр. НДІ очних хвороб і тканинної терапії (нині – Ін-т очної і тканинної терапії ім. В.П. Філатова НАМН України). П. 30.10.1956.

А.П. Філіпов

С.О. Фірстов

Г.В. Фольборт

акад (2006, чл.-кор. 1988). Н. 1.12.1940 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1962). У 1962–73 працював в Ін-ті металофізики АН УРСР, з 1973 – Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1982 – зав. відділу, з 1999 –

розробив метод відновлювальної хірургії та спеціальний інструментарій для пересадки рогівки. Створив наукову школу.

Герой Соціалістичної Праці (1950). Засл. діяч науки УРСР (1935). Держ. пр. СРСР (1941). Ордени та медалі СРСР. Золота медаль ім. І.І. Мечникова (1951).

ФІЛІПОВ Анатолій Петрович – учений-механік, акад. (1967, чл.-кор. 1945). Н. 29.11.1899 у с. Глухівці (тепер Вінниць. обл.). Закінчив Харків. технологічний ін-т (1920) і Харків. ін-т народної освіти (1922). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1945–54 – зав. відділу Лабораторії гідравлічних машин АН УРСР, 1948–61 – також зав. кафедри Харків. політехн. ін-ту, 1963–72 – керівник філіалів Ін-ту механіки та Ін-ту технічної теплофізики АН УРСР в Харкові, з 1972 – зав. відділу Ін-ту проблем машинобудування АН УРСР. П. 23.04.1978.

Наук. дослідження присвячено теорії пружності, теорії коливань механічних систем.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1968). Держ. пр. УРСР (1984, посмертно). Держ. нагороди СРСР.

ФІРСТОВ Сергій Олексійович – учений в галузі фізичного матеріалознавства,

заст. директора).

Наук. праці стосуються пластичності матеріалів, структурного аналізу, дефектів кристалічної будови, фазових перетворень, нових матеріалів і технологій їх обробки. Розвинув феноменологічну теорію еволюції дислокаційної структури та механічних властивостей матеріалів за умов пластичної деформації в широкому діапазоні температур і ступенів деформації.

Держ. пр. України (2005). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2015). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Д.К. Чернова (1973), Є.О. Патона (1987), В.І. Трефілова (2004).

ФОЛЬБОРТ Георгій Володимирович – фізіолог, акад. (1951, чл.-кор. 1934). Н. 4.02.1885 у Петербурзі, де закінчив Військово-мед. академію (1909). В 1926–46 – зав. кафедри Харків. мед. ін-ту, з 1946 – Київ. мед. ін-ту і зав. відділу Ін-ту фізіології АН УРСР. П. 17.04.1960.

Наук. дослідження стосуються фізіології травлення, кровообігу, вищої нервової діяльності. Відкрив негативні (гальмівні) рефлексії, встановив основні закономірності процесів виснаження і відновлення.

Засл. діяч науки УРСР (1953). Держ. нагороди СРСР.

О.В. Фомін

І.М. Францевич

О.М. Фролов

В.В. Фролькіс

ФОМІН Олександр Васильович – ботанік, акад. (1921). Н. 14.05.1869 у с. Єрмоловка (тепер Саратов. обл., Росія). Закінчив Моск. ун-т (1893). В 1914–27 – проф. Київ. ун-ту, 1921–35 – директор Ін-ту ботаніки АН УРСР. П. 16.10.1935.

Наук. праці присвячено морфології, систематиці та флорі Кавказу, Сибіру, Далекого Сходу, України. Розробив перше ботанічне районування території України. Його ім'я присвоєно ботанічному саду Київ. ун-ту.

ФОМІН Петро Дмитрович – учений-хірург, акад. (2015). Н. 10.09.1939 у с. Бабеєво (Мордовія, Росія). Закінчив. Томський мед. ін-т (1962), де працював до 1970. З 1970 – у Київ. мед. ін-ті: з 1986 – професор, з 1992 – зав. кафедри.

Наук. праці присвячено плановій та невідкладній хірургії, військовій медицині. Розробив нові методи діагностики, хірургічного та консервативного лікування патології травного тракту, органів черевної порожнини, шлунково-кишкових кровотеч, хірургічної інфекції.

Держ. пр. УРСР та України (1990, 2005). Засл. діяч науки і техніки України (1999). Орден князя Ярослава Мудрого III, IV та V ст. (2015, 2009, 2004). Акад. НАМН України (2011).

ФРАНЦЕВИЧ Іван Микитович – фізико-хімік і матеріалознавець, акад. (1961, чл.-кор. 1934). Н. 3.08.1905 у Полтаві. Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1928). У 1952–55 – керівник Лабораторії спецсплавів АН УРСР, 1955–62 – директор Ін-ту металокераміки і спецсплавів АН УРСР, 1962–73 – директор, з 1974 – зав. відділу Ін-ту проблем матеріалознавства АН УРСР. П. 14.02.1985.

Наук. дослідження стосуються створення нових матеріалів. Засновник наукової школи. Розробив методи прогнозування жаростійкості матеріалів, спільно з ін. наук. основи створення матеріалів з наперед заданими властивостями.

Герой Соціалістичної Праці (1969). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1965). Держ. пр. УРСР (1969). Держ. пр. СРСР (1951). Ордени та медалі СРСР. Президією НАН України засновано премію імені І.М. Францевича, його ім'я присвоєно Ін-ту проблем матеріалознавства НАН України і технологій. Під його керівництвом розроблено нове покоління композиційних матеріалів для використання в екстремальних умовах і технологій порошкової металургії.

ФРОЛОВ Олександр Матвійович – учений-гідротехнік, акад. (1939). Н. 6.09.1870

у Царському Селі (тепер м. Пушкін, Росія). Закінчив Ін-т інженерів шляхів у Петербурзі. (1894), де працював з 1911. П. 15.07.1964.

Наук. дослідження стосуються будівництва залізничних і гідротехнічних споруд.

ФРОЛЬКІС Володимир Веніамінович – фізіолог, акад. (1988, чл.-кор. 1978). Н. 27.01.1924 у Житомирі. Закінчив Військово-медичну академію у Ленінграді (1945). З 1959 – керівник лабораторії Ін-ту геронтології в Києві. П. 2.10.1999.

Наук. праці присвячено геронтології,

фізіології та експериментальній патології кровообігу. Розробив адапційно-регуляторну теорію старіння та нові експериментальні підходи до подовження життя.

Держ. пр. УРСР та України (1984; 2003, посмертно). Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (1999, 1996). Почесна відзнака Президента України (1994). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1970), І.І. Мечникова (1995), М.Д. Стражеска (1991). Акад. АМН України (1993), її віце-президент.

ХАЛАТОВ Артем Артемович – учений в галузі теплофізики і теплоенергетики, акад. (2012, чл.-кор. 1990). Н. 14.12.1942 в Ташкенті (Узбекистан). Закінчив Казан. авіаційний ін-т (1967), де працював до 1978; з 1983 – зав. відділу, у 1987–94 – заст. директора Ін-ту технічної теплофізики НАН України.

Наук. праці стосуються високотемпературної термогазодинаміки та промислової теплоенергетики, зокрема вихрових систем охолодження лопаток

високотемпературних газових турбін нових поколінь. Його розробки забезпечили підвищення економічності, надійності і тривалості функціонування багатьох типів газотурбінних двигунів і установок, пристроїв для теплоенергетики, теплотехніки, машинобудування.

Держ. пр. України (2011). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1992), В.І. Толубинського (2003).

ХАРЛАМПОВИЧ Костянтин Васильович – історик, акад. (1919). Н. 30.07.1870 у с. Рогачі (нині – в Білорусі). Закінчив Петерб. духовну академію (1894). З 1895 працював у Казан. духовній семінарії, з 1900 – Казан. ун-ті (з 1909 – проф.). У вересні 1924 заарештований і 1925 в позасудовому порядку засланий на три роки (Оренбург, Актюбінськ, Тургай), з 1928 жив в Україні (Ніжин, Київ), був позбавлений постійного місця роботи. П. 21.03.1932.

Наук. праці присвячено історії православної церкви, духовній культурі та освіті рос., укр. і білорус. народів.

А.А. Халатов

К.В. Харлампович

В.В. Харченко

М.Ф. Харченко

М.Г. Холодний

К.К. Хренов

ХАРЧЕНКО Валерій Володимирович – учений-механік, акад. (2018, чл.-кор. 2012). Н. 12.12.1957 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1981). У 1984–94 та з 1999 працює в Ін-ті проблем міцності НАН України (з 1999 – зав. відділу та заст. директора, з 2011 – директор).

Наук. праці в галузі механіки деформованого твердого тіла, міцності матеріалів і елементів конструкцій при нестационарних інтенсивних термосилових навантаженнях. Запропонував новий підхід до розрахунку додаткових резервів міцності корпусів ядерних реакторів під час аварійних навантажень, обґрунтував ресурс та його продовження для АЕС.

Держ. пр. України (2018).

ХАРЧЕНКО Микола Федорович – фізик, акад. (2009, чл.-кор. 1995). Н. 21.10.1939 у селищі радгоспу ім. ХТЗ Полтав. обл. Закінчив Харків. ун-т (1960). З 1961 працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1986 – зав. відділу), також з 1984 – проф. Харків. ун-ту.

Наук. праці стосуються фізики магнітопорядкованих діелектриків, магнітооптики, магнітних фазових перетворень, антиферромагнітних доменів. Дослідив нові магнітооптичні ефекти

– лінійний магнітооптичний ефект та квадратичне магнітне обертання площини поляризації світла.

Держ. пр. України (2004). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2012). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1985).

ХОЛОДНИЙ Микола Григорович – ботанік, акад. (1929, чл.-кор. 1925). Н. 22.06.1882 у Тамбові (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1906), де викладав; в 1922–49 працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР (з 1931 – зав. відділу), також 1926–41 – проф., зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 4.05.1953.

Наук. праці присвячено фізіології, анатомії та екології рослин, мікробіології, загальній біології, історії науки. Засновник вчення про фітогормони. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1944). Держ. нагороди СРСР. Президією НАН України засновано премію імені М.Г. Холодного. Його ім'я присвоєно Ін-ту ботаніки НАН України.

ХРЕНОВ Костянтин Костянтинович – учений в галузі електрозварювання, акад. (1945). Н. 25.02.1894 у м. Боровськ (тепер Калуз. обл., Росія). Закінчив Петроград. електротехн. ін-т (1918). У 1945–48 і 1963–75 – зав. відділу Ін-ту електрозварювання АН УРСР, також

Є.Я. Хруслов

В.М. Хрущов

1954–64 – голова Відділу АН УРСР. П. 11.10.1984.

Розробив низку методів електрозварювання, зокрема метод дугового зварювання і різання металів під водою. Праці стосуються також історії науки і техніки.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1955). Держ. пр. СРСР (1946, 1986). Держ. нагороди СРСР. Чл.-кор. АН СРСР (1953).

ХРУСЛОВ Євген Якович – математик, акад. (2003, чл.-кор. 1992). Н. 7.01.1937 в Харкові. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1959). З 1961 працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1986 – зав. відділу, у 1999–2012 – заст. директора), також проф. Харків. ун-ту.

Наук. праці стосуються математичної фізики, обернених задач для диференціальних рівнянь, зокрема крайових задач в ділянці з дрібнозернистою границею. Розвинув нові варіаційні методи дослідження рівнянь математичної фізики у сильно перфорованих ділянках, побудував усереднені моделі фізичних процесів у мікронеоднорідних середовищах.

Держ. пр. України (1989). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Пр. ім. М.М. Крилова (1996), М.О. Лаврентьєва (2007).

ХРУЩОВ Василь Михайлович – учений в галузі електротехніки, акад. (1939). Н. 12.06.1882 у Петербурзі. Закінчив Томський технологічний ін-т (1908). У 1923–30 – проф. Харків. технологічного ін-ту, з 1930 – Харків. електротехн. ін-ту, з 1939 – директор Ін-ту енергетики АН УРСР. П. 19.12.1941.

Наук. дослідження присвячено колекторним машинам змінного струму, передачі й розподілу електроенергії. Розробив нові методи розрахунку районних і міських електричних мереж за зрівнювальними потужностями або струмами.

Держ. нагороди СРСР. Президією НАН України засновано премію імені В.М. Хрущова.

В.Ю. Чаговець

Р.В. Чаговець

І.І. Чебаненко

І.І. Чебаненко

ЧАГОВЕЦЬ Василь Юрійович – фізіолог, акад. (1939). Н. 30.04.1893 на хуторі Патицис (тепер Сумської обл.). Закінчив Військово-медичну академію у Петербурзі (1897). З 1910 – проф. Київ. ун-ту, з 1921 – Київ. мед. ін-ту. П. 19.05.1941.

Один із основоположників сучасної електрофізіології. Розробив метод електрогастрографії, іонну теорію походження біоелектричних подразників у живій тканині.

ЧАГОВЕЦЬ Ростислав Всеволодович – біохімік, акад. (1967, чл.-кор. 1957). Н. 21.09.1904 у Києві. Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1925). З 1933 працював в Ін-ті біохімії АН УРСР (у 1948–76 – зав. відділу), також 1966–72 – академік-секретар Відділу АН УРСР. П. 11.09.1982.

Наук. праці присвячено стану і обміну води в організмі, біохімії м'язів, вітамінотерапії, біохімії ферментів, застосуванню вітамінів і преміксів у тваринництві, історії біохімії, філософським питанням природознавства. Спільно з ін. одержав дані, покладені в основу раціонального використання низки вітамінів. Створив наук. школу.

Засл. діяч науки УРСР (1964). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.В. Палладіна (1981).

ЧЕБАНЕНКО Іван Ілліч – учений-геолог, акад. (1982, чл.-кор. 1979). Н. 31.03.1925 у с. Матвіївка (нині в межах м. Миколаєва). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Одес. ун-т (1953). З 1957 працював в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 1979 – зав. відділу, з 2002 – радник при дирекції). П. 27.06.2012.

Наук. праці стосуються загальної геології, регіональної та теоретичної геотектоніки. Розробив теоретичні основи утворення зон планетарних розломів літосфери Землі та обґрунтував генетичний зв'язок родовищ корисних копалин із зонами глибинних розломів.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (1992). Держ. нагороди СРСР.

ЧЕБОТАРЬОВ Дмитро Федорович – учений-терапевт, акад. (1992). Н. 17.09.1908 в Києві. Закінчив Київ. мед. ін-т (1933). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1944–55 працював у Київ. ін-ті клінічної медицини, 1955–61 – зав. кафедри Київ. ін-ту вдосконалення лікарів, 1961–87 – директор, з 1987 – наук. консультант Укр. НДІ геронтології (нині – Ін-т геронтології ім. Д.Ф. Чеботарьова НАМН України). П. 11.07.2005.

Наук. праці присвячено фізіології

О.П. Чекмар'ов

А.В. Чекунов

В.П. Черних

відділу, у 1976–91 – директор, з 1993 – почесний директор), також 1983–88 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 10.02.1996.

Наук. дослідження стосуються глибинної будови та еволюції земної кори, геотектоніки,

старіння, дослідженню особливостей патології, профілактики та лікування захворювань у осіб похилого віку, розробці наук. основ продовження життя людини.

Засл. діяч науки УРСР (1964). Держ. пр. УРСР (1984). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1998). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. С.П. Боткіна (1994), М.Д. Стражеска (1995). Акад. АМН України (1992).

ЧЕКМАРЬОВ Олександр Петрович – учений в галузі обробки металів тиском, акад. (1948). Н. 12.09.1902 у с. Велика Знамянка (тепер Запоріж. обл.). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1927). З 1934 – проф. Дніпропетр. металургійного ін-ту, в 1948–70 – зав. відділу Ін-ту чорної металургії. П. 11.03.1975.

Наук. праці стосуються прокатки металів, удосконалення прокатного обладнання. Розробив нові методи точної прокатки сортових профілів.

Герой Соціалістичної Праці (1972). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1962). Держ. пр. УРСР (1970). Держ. пр. СРСР (1941, 1949). Держ. нагороди СРСР. Акад. АН СРСР (1968).

ЧЕКУНОВ Анатолій Васильович – геофізик, акад. (1979, чл.-кор. 1973). Н. 24.03.1932 у Харкові. Закінчив Київ. ун-т (1954). З 1961 працював в Ін-ті геофізики НАН України (з 1973 – зав.

геологічної інтерпретації геофізичних даних. На основі геофізичних методів обґрунтував розширення пошуків багатих корисних копалин, вирішення проблем запобігання катастрофічних наслідків землетрусів, будівництва сейсмостійких інженерних споруд, ініціював геосеймічне зондування в Україні.

Держ. пр. УРСР (1984). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1976).

ЧЕРНИХ Валентин Петрович – учений в галузі фармакології, акад. (2015, чл.-кор. (1997)). Н. 5.01.1940 у с. Речица Орлов. обл. (Росія) Закінчив Харків. фармацевтичний ін-т (1964, тепер – Національний фармацевтичний ун-т), де працює з 1967 (з 1979 – проф., зав. кафедри, 1976–80 – проректор, з 1980 – ректор).

Наук. дослідження стосуються синтезу та хімічних перетворень в ряду похідних дикарбонових кислот, пошуку й створення нових лікарських препаратів. Під його керівництвом, розроблено протипухлинний феромагнітний нанокмползат нового покоління – «Фероплат».

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (2002). Засл. винахідник УРСР (1982). Ордени «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2004, 2000,

Б.І. Чернишов

В.Ф. Чехун

І.М. Чиженко

А.О. Чикрій

1996), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2010, 2007). Держ. нагороди СРСР.

ЧЕРНИШОВ Борис Ісидорович – геолог і палеонтолог, акад. (1939), віцепрезидент (1939 – 46). Н. 27.01.1888 у станиці Ясенська (тепер Краснодар. край, Росія). Закінчив Катеринослав. гірничий ін-т (1916). З 1939 працював у Ін-ті геологічних наук АН УРСР (у 1939–46 – директор). П. 31.08.1950.

Наук. праці в галузі загальної геології, палеонтології, стратиграфії. Запропонував розчленування продуктивної товщі карбону Донбасу, встановив наявність карбонових відкладів у Дніпровсько-Донецькій западині і дав прогноз вугленосності Великого Донбасу

Засл. діяч науки УРСР (1943).

ЧЕХУН Василь Федорович – учений-медик, акад. (2006, чл.-кор. 2000). Н. 15.11.1956 у с. Тростинка Київ. обл. Закінчив Київ. мед. ін-т (1980) і працює в Ін-ті експериментальної патології, онкології та радіобіології НАН України (з 1996 – зав. відділу та директор).

Наук. дослідження присвячено патогенетичним основам експериментальної терапії злоякісних пухлин. Розробив технологію підвищення вибірковості дії цитостатиків шляхом застосування специфічних сорбентів та індукторів

активності ферментів мікосомального окиснення, визначив і обґрунтував механізми формування лікарської резистентності.

Засл. діяч науки України (2005). Держ. пр. України (2007). Орден «За заслуги» II та III ст. (2017, 2013).

ЧИЖЕНКО Іван Миронович – учений в галузі теоретичної електротехніки, акад. (1988, чл.-кор. 1972). Н. 27.03.1916 у селищі Козин (тепер Київ. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1940), де працював з 1946 (з 1950 – зав. кафедри, з 1989 – радник при ректораті). П. 11.12.2004.

Розробив компенсаційні перетворювачі електричного струму.

Ленінська пр. (1962). Засл. діяч науки УРСР (1974). Держ. пр. УРСР (1982). Ордени та медалі СРСР.

ЧИКРІЙ Аркадій Олексійович – математик, акад. (2018, чл.-кор. 1997). Н. 20.07.1945 у с. Тарноруда Хмельниц. обл. Закінчив Львів. ун-т (1968). З 1968 працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1991 – зав. відділу), також з 1998 – проф. Київ. політехн. ін-ту.

Наук. дослідження стосуються прикладного нелінійного аналізу, математичної теорії керування, теорії пошуку рухомих об'єктів. Розробив низку ме-

О.О. Чуйко

М.Г. Чумаченко

А.А. Чухно

учений-економіст, акад. (1982, чл.-кор. 1973). Н. 1.05.1925 у с. Гладківка Херсон. обл. Учасник війни СРСР гітлерівською Німеччиною. Закінчив Тбіліс. ун-т (1957). У 1961–71 працював у Київ. ін-ті народного господарства, 1971–73

тоді розв'язання інтегральних, диференціально-різницевих, інтегро-диференціальних та ін. ігор та ігрових задач.

Держ. пр. України (1999). Пр. ім. В.М. Глушкова (2003).

ЧУЙКО Олексій Олексійович – фізико-хімік, акад. (1988, чл.-кор. 1979). Н. 28.08.1930 у с. Кузьминське Ставропол. краю (Росія). Після закінчення 1958 Київ. ун-ту працював в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР (з 1973 – зав. відділу), з 1986 – директор Ін-ту хімії поверхні НАН України. П. 16.01.2006.

Наук. праці присвячено хімії поверхні твердих тіл, зокрема дослідженню природи активних центрів, механізмів сорбційних процесів, структурних перетворень у поверхневому шарі. Розробив основи сучасної хімії поверхні ультрадисперсних твердих тіл для синтезу нових типів функціональних матеріалів.

Держ. пр. УРСР (1972). Засл. діяч науки і техніки України (1993). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2000). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (2002), О.І. Бродського (2007, посмертно). Його ім'я присвоєно Ін-ту хімії поверхні НАН України.

ЧУМАЧЕНКО Микола Григорович –

– Ін-ті економіки АН УРСР; 1973–95 – директор, з 1995 – почесний директор Ін-ту економіки промисловості НАН України в Донецьку, водночас 1981–82 – академік-секретар Відділення АН УРСР, 1983–95 – голова Донец. наук. центру. П. 14.10.2011.

Наук. праці стосуються проблем економіки промисловості, управління промисловим виробництвом.

Засл. діяч науки і техніки України (1995). Держ. пр. України (2003). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2005). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1980), М.І. Туган-Барановського (1993).

ЧУХНО Анатолій Андрійович – учений-економіст, акад. (1988, чл.-кор. 1967). Н. 20.12.1926 у Батурині Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1951), де працював з 1954 (з 1963 – зав. кафедри, з 1998 – проф.). П. 18.11.2012.

Наук. праці присвячено дослідженню економічних законів, функціонування вітчизняної економіки.

Засл. працівник вищої школи УРСР (1976). Орден «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2008, 2001, 1996). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1989), М.І. Туган-Барановського (1995), М.В. Птухи (2005).

О.О. Шалімов

М.З. Шамота

В.Г. Шапошников

О.М. Шарковський

ШАЛІМОВ Олександр Олексійович – учений в галузі фізіології і медицини, акад. (1978, чл.-кор. 1967), Герой України (2005). Н. 20.01.1918 у с. Введенка Липец. обл. (Росія). Закінчив Кубан. мед. ін-т (1941). У 1965–70 – директор Харків. НДІ загальної і невідкладної хірургії, 1972–88 – директор, з 1988 – почесний директор Київ. НДІ клінічної та експериментальної хірургії (нині – Національний ін-т хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова НАМН України). П. 27.02.2006.

Наук. дослідження стосуються розробки методів хірургічного лікування гастроентерологічних захворювань і захворювань судин. Вперше провів вдалу пересадку підшлункової залози хворому на діабет, розробив і впровадив нові методи операцій при онкологічних захворюваннях, органів травлення, судин, серця

Герой Соціалістичної Праці (1982). Засл. діяч науки УРСР (1967). Держ. пр. УРСР (1977). Ордени Держави (2005), «За заслуги» І та ІІ ст. (1999, 1998). Держ. нагороди СРСР. Почесна відзнака Президента України (1993). Держ. пр. СРСР (1985). Акад. АМН України (1993).

ШАМОТА Микола Захарович – літературознавець, акад. (1967, чл.-кор.

1958). Н. 17.12.1916 у Полтаві. Закінчив Ніжин. пед. ін-т (1939) та Академію суспільних наук у Москві (1953). З 1957 – зав. відділу, у 1962–78 – директор Ін-ту літератури АН УРСР, також 1966–71 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 4.01.1984.

Наук. праці присвячено дослідженню сучасного літературного процесу.

Держ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1978). Ордени та медалі СРСР.

ШАПОШНИКОВ Володимир Георгійович – учений-хімік, акад. (1922). Н. 6.06.1870 у м.Вольськ (тепер Саратов. обл., Росія). Закінчив Петерб. технологічний ін-т (1893). У 1913–34 – зав. кафедри Київ. ін-ту народного господарства, 1934–38 – директор, 1938–41 – зав. відділу Ін-ту органічної хімії АН УРСР. П. 3.10.1952.

Наук. праці присвячено хімії і технології барвників. Розробив нові методи їх синтезу та аналізу, виробництва целюлози.

ШАРКОВСЬКИЙ Олександр Миколайович – математик, акад. (2006, чл.-кор. 1978). Н. 7.12.1936 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1958). З 1961 працює в Ін-ті математики НАН України (з 1974 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено теорії ди-

І.Т. Швець

В.П. Шевченко

Ю.М. Шевченко

техніки. Спільно з ін. створив (50–60-і роки) наук. основи і методи охолодження газових турбін.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1959). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1977).

намічних систем, теорії стійкості, топології, теорії нелінійних різницевих і диференціально-різницевих рівнянь та крайових задач математичної фізики. Побудував топологічну теорію одновимірних та динамічних систем і відкрив нове впорядкування натуральних чисел (порядок Шарковського). Сформулював теорему про співіснування циклів різних періодів в одновимірних динамічних системах (теорема Шарковського), яка започаткувала новий напрям в теорії динамічних систем – комбінаторну динаміку.

Держ. пр. України (2011). Пр. ім. М.М. Боголюбова (1994), М.О. Лаврентьєва (2005).

ШВЕЦЬ Іван Трохимович – учений в галузі теплоенергетики, акад. (1950). Н. 25.05.1901 в с. Хутір Михайлівський (тепер м. Дружба Сумської обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1927). У 1941–52 і 1954–55 – директор Ін-ту теплоенергетики АН УРСР, 1955–69 – ректор Київ. ун-ту, з 1970 працював в Ін-ті технічної теплофізики АН УРСР; також у 1950–53 – головний учений секретар Президії АН УРСР, 1970–78 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 5.09.1983.

Наук. праці стосуються загальної теплотехніки, аерогазодинаміки, вивчення енергетичних ресурсів, історії

ШЕВЧЕНКО Володимир Павлович – учений-механік, акад. (1995, чл.-кор. 1992), Герой України (2006). Н. 5.01.1941 в с. Підгородне Дніпропетр. обл. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1962). З 1968 працював у Донец. ун-ті (з 1970 – зав. кафедри, у 1986–2010 – ректор), також у 1998–2011 – голова Донец. наукового центру НАН та МОН України.

Наук. праці в галузі механіки деформованого твердого тіла, зокрема теорії пластин і оболонок. Розробив методи побудови фундаментальних розв'язків для анізотропних оболонок, які перебувають у полі дії локальних статичних, динамічних або температурних навантажень.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (2003). Ордени Держави (2006), князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2000, 1999).

ШЕВЧЕНКО Юрій Миколайович – учений-механік, акад. (1997, чл.-кор. 1982). Н. 8.07.1926 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1951). З 1961 працював в Ін-ті механіки НАН України (з 1972 – зав. відділу). П. 7.03.2014.

Наук. праці стосуються термомеханіки деформованого твердого тіла, розрахунків міцності і працездатності машинобудівних конструкцій. Створив теорію термов'язкопластичності.

Ю.Р. Шеляг-Сосонко

Ю.С. Шемшученко

В.П. Шестопалов

В.М. Шестопалов

Держ. пр. УРСР та України (1986, 1993). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2008). Пр. ім. М.К. Янгеля (1985), О.М. Динника (2003).

ШЕЛЯГ-СОСОНКО Юрій Романович – ботанік, акад. (1990, чл.-кор. 1978). Н. 10.01.1933 у Києві. Закінчив Чернівець. ун-т (1956). З 1962 працює в Ін-ті ботаніки НАН України (з 1972 – зав. відділу, у 1979–84 – заст. директора).

Наук. праці стосуються розробки теоретичних і прикладних проблем геоботаніки. Побудував теорію фітоценотично-популяційної структури ареалів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2005). Орден князя Ярослава Мудрого ІV та V ст. (2006, 2003). Пр. ім. М. Г. Холодного (1988).

ШЕМШУЧЕНКО Юрій Сергійович – учений в галузі права, акад. (1992, чл.-кор. 1988). Н. 14.12.1935 в Глухові Сумської обл. Закінчив Київ. ун-т (1962). З 1969 працює в Ін-ті держави і права НАН України (з 1979 – зав. відділу, з 1988 – директор).

Наук. праці в галузі організаційно-правових проблем охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів.

Засл. діяч науки і техніки України (1995). Держ. пр. України (2004). Ордени князя Ярослава Мудрого ІІ, ІІІ, ІV та V ст. (2016, 2009, 2006, 1999), «За заслуги» ІІІ ст. (2010). Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1991), М.П. Василенка (1997). Акад. НАПрН України (1993).

ШЕСТОПАЛОВ Віктор Петрович – учений в галузі радіофізики та електроніки, акад. (1979, чл.-кор. 1972). Н. 23.01.1923 у Слов'янську Донец. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. ун-т (1949). У 1958–71 – зав. кафедр у вищих навчальних закладах Харкова, з 1971 працював в Ін-ті радіофізики і електроніки НАН України (у 1973–93 – директор, з 1993 – радник при дирекції), також 1981–86 – голова Північно-Східного наук. центру АН УРСР. П. 28.11.1999.

Наук. праці присвячено теорії дифракції, фізиці і техніці міліметрових і субміліметрових хвиль. Започаткував дифракційну електроніку. Спільно з ін. створив (1950–60) магетронні генератори міліметрового і субміліметрового діапазонів.

Засл. діяч науки УРСР (1983). Держ. пр. УРСР (1972). Держ. пр. СРСР (1987). Держ. нагороди СРСР.

А.К. Шидловський

Є.О. Шилов

В.І. Шинкарук

чесний директор), також 1988–98 – академік-секретар Відділення НАН України, з 2004 – радник Президії НАН України.

Наук. дослідження стосуються теорії багатофазних електричних кіл, створення багатофунк-

ціональних пристроїв для стабілізації параметрів електричної енергії.

Держ. пр. УРСР (1982). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Орден «За заслуги» III ст. (1997), князя Ярослава Мудрого V ст. (2003). Пр. ім. С.О. Лебедева (1986), В.М. Хрущова (1999).

ШИЛОВ Євген Олексійович – учений-хімік, акад. (1951, чл.-кор. 1945). Н. 10.08.1893 у м.Серпухов (Росія). Закінчив Моск. ун-т (1917). У 1930–47 – зав. кафедри Іванов. хіміко-технологічного ін-ту, з 1947 – зав. відділу Ін-ту органічної хімії АН УРСР. П. 22.07.1970.

Наук. праці присвячено кінетиці й механізму органічних реакцій. Сформулював принцип донорно-акцепторних реакцій.

Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1965).

ШИНКАРУК Володимир Іларіонович – філософ, акад. (1978, чл.-кор. 1969). Н. 22.04.1928 у с. Гайворон Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1950), де працював до 1968 (з 1965 – проф.); з 1968 – директор Ін-ту філософії НАН України. П. 29.11.2001.

Наук. праці стосуються історії і теорії діалектики, філософських основ гуманізму, закономірностей сучасного суспільного розвитку.

ШЕСТОПАЛОВ В'ячеслав Михайлович – учений-гідрогеолог, акад. (1995, чл.-кор. 1988). Н. 18.07.1936 в Дніпропетровську. Закінчив Київ. ун-т (1959). З 1971 працює в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 1983 – зав. відділу, з 1984 – заст. директора), також у 2004 – 15 – академік-секретар Відділення НАН України, з 1991 – директор НІЦ радіогідрогеоекологічних полігонних досліджень.

Наук. праці стосуються дослідження водообміну в гідрогеологічних структурах, еволюції підземної гідросфери під впливом антропогенних змін, регіонального гідрогеологічного картування. Розробив систему захисту водних ресурсів від радіонуклідного забруднення, обґрунтував геологічні засади ізоляції радіоактивних відходів у надрах.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2004). Орден «За заслуги» I, II та III ст. (2016, 2008, 2002).

ШИДЛОВСЬКИЙ Анатолій Корнійович – учений в галузі електротехніки, акад. (1985, чл.-кор. 1978), віце-президент (1998–2004). Н. 10.10.1933 у с. Веприк Чернігів. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1957). З 1959 працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (у 1973–2007 – директор, з 2007 – по-

В.П. Широбов

В.А. Широков

А.М. Шлепаков

О.Г. Шліхтер

Держ. пр. УРСР (1982). Засл. діяч науки і техніки України (1996). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (1998), Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1977). Чл.-кор. АН СРСР (1981).

ШИРОБОВ Володимир Павлович – учений в галузі медичної вірусології, акад. (2003, чл.-кор. 1991). Н. 5.04.1942 у м.Ханти-Мансійськ (Росія). Закінчив Київ. мед. ін-т (1965), де працює (з 1979 – зав. кафедри, у 1990–2003 – проректор).

Наук. праці стосуються біологічних властивостей ентеровірусів і патогенезу ентеровірусних інфекцій людини. Розробив низку нових методів вірулогічних досліджень.

Засл. діяч науки і техніки України (1996). Орден «За заслуги» II та III ст. (2016, 2003). Акад. НАМН України (2012).

ШИРОКОВ Володимир Анатолійович – учений в галузі математичної лінгвістики, акад. (2012, чл.-кор. 2006). Н. 28.08.1948 у Жмеринці Вінниць. обл. Закінчив Київ. ун-т (1971). У 1976–80 працював в Ін-ті теоретичної фізики АН УРСР, 1987–91 – керівник Відділення наукової інформації АН УРСР, з 1991 – директор Укр. мовно-інформаційного фонду НАН України.

Наук. праці в галузі лінгвістичної технології, математичної та прикладної лінгвістики і лексикографії, теорії інтелектуальних мовно-інформаційних систем. Автор інформаційної технології лексикографічних систем.

Держ. пр. УРСР (1985). Орден «За заслуги» III ст. (2008).

ШЛЕПАКОВ Арнольд Миколайович – історик, акад. (1982, чл.-кор. 1969). Н. 16.06.1930 у Вінниці. Закінчив Київ. ун-т (1952). У 1955–78 працював в Ін-ті історії АН УРСР (з 1969 – зав. відділу), 1978–92 – директор Ін-ту соціальних і економічних проблем зарубіжних країн АН УРСР, також 1982–88 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 2.06.1996.

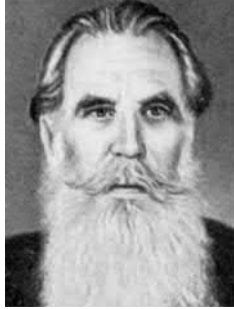
Наук. праці присвячено проблемам соціальної історії США і Канади, робітничого руху, теорії та історії міжнародних міграцій.

Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1982).

ШЛІХТЕР Олександр Григорович – учений-економіст, державний і політичний діяч, акад. (1929), віцепрезидент (1934–38). Н. 1.09.1868 у Лубнах. Навчався у Харків. і Берн. (Швейцарія) ун-тах (1889–91). У 1927–29 – нарком земельних справ УСРР, 1930–33 – директор Укр. ін-ту

І.І. Шмальгаузен

О.Ю. Шмідт

О.Ю. Шмідт

Є.Ф. Шнюков

марксизму-ленінізму, з 1934 – голова Ради по вивченню продуктивних сил УРСР АН УРСР. П. 2.12.1940.

Наук. праці стосуються історії революційного руху, проблем народного господарства України.

Президією АН УРСР було засновано премію імені О.Г. Шліхтера, яка присуджувалася в 1973–91.

ШМАЛЬГАУЗЕН Іван Іванович – зоолог, акад. (1922). Н. 23.04.1884 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1907), де працював до 1912 і в 1921–41; у 1930–41 – директор Ін-ту зоології АН УРСР, 1936–48 – Ін-ту еволюційної морфології АН СРСР, з 1948 працював у Зоологічному ін-ті АН СРСР (з 1955 – зав. лабораторії). П. 7.10.1963.

Наук. праці присвячено порівняльній анатомії та ембріології, еволюційній морфології, походженню наземних хребетних, вивченню процесів росту організмів, феногенетиці, біокібернетиці, загальнобіологічним проблемам. Розробив теорію стабілізуючого добору та синтетичну теорію еколюції. Встановив закон росту тварин.

Засл. діяч науки УРСР (1935). Держ. нагороди СРСР. Акад. АН СРСР (1935). Золота медаль ім. І.І. Мечникова (1963). Президією НАН України засновано премію імені І.І. Шмальгау-

зена, його ім'я присвоєно Ін-ту зоології НАН України.

ШМІДТ Отто Юлійович – математик, астроном, геофізик, акад. (1934). Н. 30.09.1891 у Могильові (тепер у Білорусі). Закінчив Київ. ун-т (1913). У 1923–56 – проф. Моск. ун-ту, 1930–32 – директор Арктичного ін-ту, 1937–49 – Геофізичного ін-ту АН СРСР, 1932–39 – начальник Головного управління Північного морського шляху. П. 7.09.1956.

Автор космогонічної гіпотези походження Сонячної системи (1943). Засновник московської алгебраїчної школи.

Герой Радянського Союзу (1937). Акад. АН СРСР (1935), її віце-президент (1939–42). Ордени і медалі СРСР.

ШМІТ Федір Іванович – мистецтвознавець, акад. (1921). Н. 15.05.1877 у Петербурзі. Закінчив Петерб. ун-т (1900). У 1912–20 – зав. кафедри Харків. ун-ту, 1921–24 – голова Археологічної комісії та Археологічного комітету УАН, директор Київ. археологічного ін-ту, 1924–30 – директор Рос. ін-ту історії мистецтв у Ленінграді. В 1933 заарештований за звинуваченням у причетності до «фашистської організації рос. і укр. націоналістів «Російська національна партія»» і 1934 засуджений до п'яти років заслання (Казахстан, Узбекистан).

Н.З. Шор

А.П. Шпак

М.Т. Шпак

О.Б. Шпеник

У серпні 1937 у Ташкенті заарештований як «ворог народу» і у листопаді засуджений до вищої міри, розстріляний 3.12.1937, реабілітований посмертно.

Наук. праці стосуються історії мистецтва, археології та музейної справи.

Президією НАН України засновано премію імені Ф.І. Шміта.

ШНЮКОВ Євген Федорович – учений-геолог, акад. (1982, чл.-кор. 1978). Н. 26.03.1930 в м. Архангельськ (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1953). У 1953–69 та 1977–92 працював в Ін-ті геологічних наук АН УРСР (з 1977 – директор), 1969–77 – зав. відділу Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР, 1978–2008 – також директор Національного науково-природничого музею НАН України, 1993–2017 – керівник Відділення морської геології та осадового рудоутворення НАН України.

Наук. праці стосуються вивчення осадових залізних і марганцевих руд України, морської геології. Один із перших в Україні розгорнув геологічні дослідження внутрішніх морів і Світового океану, дослідив геологічну будову Азовського і північно-західної частини Чорного морів, провів спільні дослідження російського, болгарського та грузинського шельфів.

Держ. пр. УРСР та України (1989, 2000). Засл. діяч науки і техніки Укра-

їни (1991). Ордени «За заслуги» III ст. (2000), князя Ярослава Мудрого V ст. (2015), держ.нагороди СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1982).

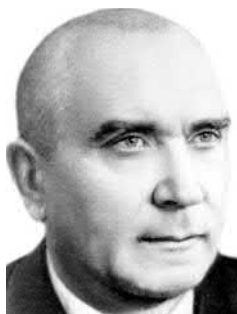
ШОР Наум Зуселевич – учений в галузі кібернетики, акад. (1997, чл.-кор. 1990). Н. 1.01.1937 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1958) і працював у Ін-ті кібернетики НАН України (з 1990 – зав. відділу). П. 25.02.2006.

Наук. праці присвячено теорії оптимальних рішень та її застосуванням. Спільно з В.С. Михалевичем розробив метод послідовного аналізу варіантів для розв'язання низки важливих загальнодержавних народногосподарських задач.

Держ. пр. УРСР та України (1973, 1993, 1999). Держ. пр. СРСР (1981). Пр. ім. В.М. Глушкова (1987), В.С. Михалевича (2000).

ШПАК Анатолій Петрович – фізик, матеріалознавець і організатор науки, акад. (1995, чл.-кор. 1992), перший віце-президент (з 1998). Н. 12.05.1949 у м. Невинномиськ Ставропол. краю (Росія). Закінчив Ростов. ун-т (1971) і відтоді працював в Ін-ті металофізики НАН України (з 1985 – зав. лабораторії, з 2002 – директор), водночас у 1993–98 – головний учений секретар НАН України. П. 29.06.2011.

Й.З. Штокало

М.Ф. Шуба

Наук. праці стосуються фізики й технології металевих та неметалевих матеріалів, електронних властивостей і атомної будови твердих тіл, рентгенівської фотоелектронної спектроскопії, нанотехнологій. Розробив фізико-хімічні основи нового наукового напрямку – кластерного матеріалознавства.

Держ. пр. України (1992, 2002). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (1999), князя Ярослава Мудрого ІV та V ст. (2008, 2003).

ШПАК Марат Терентійович – фізик, акад. (1990, чл.-кор. 1969). Н. 13.04.1926 у с. Чупахівка Сумської обл. Закінчив Чернівець. ун-т (1951). З 1955 працював в Ін-ті фізики АН України (у 1970–87 – директор). П. 2.06.1993.

Наук. праці в галузі фізики твердого тіла, квантової електроніки і нелінійної оптики. Спільно з ін. створив серію високостабільних лазерів та лазерів, що перебудуються за частотою.

Держ. пр. УРСР (1974, 1986). Засл. діяч науки УРСР (1986). Держ. нагороди СРСР.

ШПЕНИК Отто Бартоломійович – фізик, акад. (2006, чл.-кор. 1997). Н. 14.07.1938 у Мукачеві. Закінчив Ужгород. ун-т (1961), де працював; з 1981 – зав. відділу, з 1988 – керівник відділення Ін-ту ядерних досліджень

АН УРСР, у 1992–2016 – директор, з 2016 – почесний директор Ін-ту електронної фізики НАН України (Ужгород.) та з 1980 – проф. Ужгород. ун-ту.

Наук. дослідження в галузі фізики електронних та атомних зіткнень. Дослідив резонансні та автоіонізаційні явища при зіткненнях електронів з атомами, явище інтерференції квазімолекулярних станів.

Засл. діяч науки і техніки України (1995). Держ. пр. України (1995). Орден «За заслуги» ІІ та ІІІ ст. (2008, 1998), князя Ярослава Мудрого V ст. (2003). Пр. ім. І. Пулюя (2003).

ШТОКАЛО Йосип Захарович – математик, історик науки, акад. (1951, чл.-кор. 1948). Н. 16.11.1897 у с. Скоморохи (тепер Львів. обл.). Закінчив Дніпропетр. ун-т (1931). У 1942–49 та 1956–62 працював в Ін-ті математики АН УРСР (у 1946–49 – заст. директора, з 1956 – зав. відділу), 1949–56 – голова Президії Львів. філіалу АН УРСР; 1963–86 – зав. Сектору історії природознавства і техніки Ін-ту історії АН УРСР. П. 5.01.1987.

Наук. праці в галузі теорії диференціальних рівнянь, операційного числення, історії вітчизняної математики.

Засл. діяч науки УРСР (1968). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1973), медаль ім. А.Койре (1971).

ШУБА Михайло Федорович – біофізик і фізіолог, акад. (1990, чл.-кор. 1982). Н. 30.10.1928 в с. Сасово (тепер Закарпат. обл.). Закінчив Ужгород. ун-т (1953). З 1957 працював в Ін-ті фізіології НАН України (з 1967 – зав. відділу). П. 21.03.2007.

Наук. праці з питань біофізики збуджуваних утворень. Відкрив явище електротопічного зв'язку між клітинами гладких м'язів, описав іонні механізми

Л.О. Шубенко-Шубін

В.М. Шульга

М.Ф. Шульга

збуджуючої і гальмуючої дії медіаторів на ці м'язи.

Держ. пр. України (1992, 2003).

ШУБЕНКО-ШУБІН Леонід Олександрович — учений в галузі енергетики, акад. (1967, чл.-кор. 1951). Н. 7.08.1907 у м. Карс (тепер Туреччина). Закінчив Ленінград. ун-т (1930) і Всесоюз. котлотурбінний ін-т (1931). У 1950–67 — головний конструктор Харків. турбінного заводу, також з 1957 — зав. відділу Лабораторії гідравлічних машин АН УРСР; 1972–91 — зав. відділу, з 1991 — радник при дирекції Ін-ту проблем машинобудування НАН України. П. 28.07.1994.

Наук. дослідження стосуються паро- і газотурбобудування. Під його керівництвом створено автоматизовані системи проектування термо- і гідрогазодинамічних конструкцій і вузлів турбомашин різного призначення, парові та газові турбіни потужністю до 500 мВт, зокрема в 1961 першу в світі парову турбіну СКР-100 потужністю 100 МВт з суперкритичними початковими параметральні пари.

Герой Соціалістичної Праці (1962). Держ. пр. СРСР (1947). Держ. нагороди СРСР. Засл. винахідник УРСР (1962). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1982).

ШУЛЬГА Валерій Михайлович — радіофізик, акад. (2006, чл.-кор. 1997). Н. 16.08.1944 у м. Красноград Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1966). В 1970–85 працював в Ін-ті радіофізики і електроніки АН УРСР, з 1985 — у Радіоастрономічному ін-ті

НАН України (з 1991 — зав. відділу, в 1999–2016 — заст. директора).

Наук. праці в галузі радіоастрономії та астрофізики. Створив квантові підсилювачі з рекордними за чутливістю характеристиками для приймальних систем міліметрового діапазону.

Держ. пр. УРСР (1989). Засл. діяч науки і техніки України (2004). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2008). Пр. ім. М.П. Барабашова (2002).

ШУЛЬГА Микола Федорович — фізик-теоретик, акад. (2009, чл.-кор. 2003). Н. 15.09.1947 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1971). З 1973 працює у Харків. фіз.-техн. ін-ті (з 1997 — директор Ін-ту теоретичної фізики, з 2015 — ген. директор), також з 2015 — академік-секретар Відділення НАН України.

Наук. дослідження стосуються квантової електродинаміки, фізики електромагнітних явищ при високих енергіях у речовині, обчислювальної фізики. Побудував теорії когерентного випромінювання релятивістських електронів у кристалах, електромагнітних злив у кристалах, проходження частинок високої енергії через прямі та гнуті кристали і нанотрубки, явища динамічного хаосу при русі частинок у періодичних атомних структурах.

Держ. пр. України (2002). Пр. ім. О.С. Давидова (2000).

М.П. Щербак

О.Н. Щербань

В.Г. Щурат

В.Я. Юр'єв

ЩЕРБАК Микола Петрович – учений-геолог, акад. (1979, чл.-кор. 1976). Н. 16.09.1924 у с. Савинки Саратов. обл. (Росія) Закінчив Донец. політехн. ін-т (1947). У 1958–69 працював в Ін-ті геологічних наук АН УРСР, з 1969 – зав. відділу, у 1977–2008 – директор Ін-ту геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України, також 1976–83 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 18.01.2018.

Наук. дослідження присвячено геології докембрію та ізотопному датуванню геологічних утворень України. Розвинув уявлення про еволюцію ендогенних процесів у докембрії і перспективи рудоносності Укр. щита, керував роботами з еколого-геохімічного районування і прогнозування екогеохімічного стану в Україні

Засл. діяч науки і техніки України (1995). Держ. пр. УРСР та України (1981, 1998). Держ. нагороди СРСР.

ЩЕРБАНЬ Олександр Назарович – учений в галузі гірничої теплофізики, акад. (1957), віце-президент (1957–62). Н. 2.03.1906 у с. Диканька (тепер Полтав. обл.). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1933). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У

1953–57 – головний учений секретар Президії АН УРСР, 1958–87 – зав. відділу Ін-ту технічної теплофізики АН УРСР. П. 7.01.1992.

Наук. дослідження стосуються теплообміну в гірничих виробках, рудникової вентиляції. Одним з перших в Україні розвинув дослідження з використання глибокого тепла Землі для промислових потреб.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1966). Держ. пр. СРСР (1969). Пр. ім. Г.Ф.Проскури (1995, посмертно). Ордени та медалі СРСР.

ЩУРАТ Василь Григорович – літературознавець і поет, акад. (1929). Н. 24.08.1871 у с. Вислобоки (тепер Львів. обл.). Закінчив Віден. ун-т (1896). З 1939 – проф. Львів. ун-ту, директор Львів. бібліотеки АН УРСР. В 1933 разом з Ф.М.Колесою необґрунтовано виключений з членів АН, 1939 поновлений. П. 27.04.1948.

Наук. праці присвячено літературознавству, фольклористиці, етнографії, історії літератури і мистецтва, вивченню розвитку суспільної думки і культури в Західній Україні. Автор ліричних збірок, перекладів російських і західноєвропейських класиків.

В.О. Юринець

І.Р. Юхновський

К.А. Ющенко

О.І. Ющенко

ЮР'ЄВ Василь Якович – учений-селекціонер, акад. (1945). Н. 20.02.1879 у с. Івановська Вірга (тепер с. Вірга Пензен. обл., Росія). Закінчив Новоолександрів. ін-т сільського господарства і лісівництва (1905). У 1909–56 працював на Харків. селекційній станції (з 1944 – директор), 1946–56 – також директор Ін-ту генетики і селекції АН УРСР, 1956–62 – Укр. НДІ рослинництва, селекції і генетики. П. 8.02.1962.

Наук. праці з питань методики та організації селекції, сортовипробування і насінництва сільськогосподар. рослин. Вивів багато сортів зернових культур. Створив наук. школу.

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1954, 1959). Засл. діяч науки УРСР (1949). Держ. пр. СРСР (1947). Держ. нагороди СРСР. Президією НАН України засновано премію ім. В.Я. Юр'єва.

ЮРИНЕЦЬ Володимир Олександрович – філософ, акад. (1929). Н. 1891 у с. Олесько (тепер Львів. обл.). Закінчив Віден. ун-т та Ін-т червоної професури у Москві (1924). З 1922 працював у філософських закладах України. В липні 1937 заарештований за звинуваченням в «українсько-

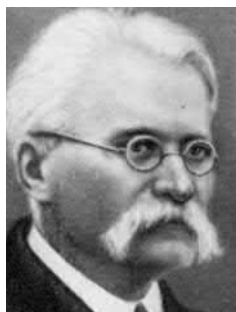
му націонал-фашизмі» і розстріляний 4.10.1937.

Наук. праці стосуються марксистсько-ленінської філософії та критики сучасної зарубіжної філософії.

ЮХНОВСЬКИЙ Ігор Рафаїлович – фізик, громадсько-політичний діяч, акад. (1982, чл.-кор. 1972), Герой України (2005). Н. 1.09.1925 у с. Княгинин (тепер Рівнен. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Львів. ун-т (1951), де працював з 1954 (у 1959–69 – зав. кафедри); з 1969 – зав. відділу, з 1982 – керівник Відділення Ін-ту теоретичної фізики АН УРСР, у 1990–2006 – директор, з 2006 – почесний директор Ін-ту фізики конденсованих систем НАН України (Львів), також 1991–98 – голова Західного наук. центру НАН України, 2006–10 – голова Укр. інституту національної пам'яті (Київ).

Наук. праці в галузі статистичної фізики. Розвинув метод колективних змінних і побудував мікроскопічну теорію розчинів електролітів, розрахував статистичну суму тривимірної моделі Ізінга. Створив наукову школу.

Ордени Держави (2005), Свободи (2016), «За заслуги» І ст. (2000), князя Ярослава Мудрого ІV та V ст (2009, 2001). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім.

Д.І. Яворницький

В.П. Яворський

М.І. Яворський

Наук. праці з питань неврозу, прогресивного паралічу у дітей, біохімічних змін при психічних захворюваннях, конституції людини, ураження ендокринної системи. Один із засновників біохімічного напрямку в психіатрії.

М.М. Крилова (1986). Народний депутат України (1990–2006).

ЮЩЕНКО Костянтин Андрійович – учений в галузі матеріалознавства і зварювання, акад. (2003, чл.-кор. 1990). Н. 8.12.1935 у м.Кременчук Полтав. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1958) і працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1980 – зав. відділу, з 1983 – заст. директора).

Наук. праці стосуються зварювання високолегованих сталей і сплавів, створення нових матеріалів і конструкцій, фізики і механіки міцності. Започаткував зварювальне кріогенне матеріалознавство, створив понад 50 нових марок сталей, зварювальних дротів, флюсів для вітчизняного кріогенного машинобудування.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Держ. пр. України (2018). Держ. пр. СРСР (1986). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2016, 2009). Пр. ім. Є.О. Патона (1983).

ЮЩЕНКО Олександр Іванович – учений-психіатр, акад. (1934). Н. 2.12.1869 на хуторі Водотека (тепер Сумської обл.). Закінчив Харків. ун-т (1893). З 1930 працював в Ін-ті вдосконалення лікарів та Укр. ін-ті клінічної і соціальної психогієни, з 1932 – в Укр. психоневрологічній академії (Харків). П. 13.06.1936.

ЯВОРНИЦЬКИЙ (ЕВАРНИЦЬКИЙ) Дмитро Іванович – історик, археолог, музеєзнавець, акад. (1929, чл.-кор. 1924). Н. 6.11.1855 у с. Совцівка (тепер с. Борисівка Харків. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1881). З 1902 – зав. історико-археологічного музею у Катеринославі (тепер Історичний музей ім. Д.І. Яворницького у м.Дніпро), 1918–33 – проф. Дніпропетр. ун-ту. У 1933 звинувачений в «українському буржуазному націоналізмі», знятий з посади директора музею і позбавлений засобів існування. П. 5.08.1940.

Наук. праці присвячено історії України доби феодалізму, зокрема історії Запорозької Січі, археології, етнографії, фольклору. Автор тритомної «Історії запорозьких козаків», історико-географічного нарису «Дніпрові пороги», «Словника української мови».

ЯВОРСЬКИЙ Володимир Полікарпович – учений-хімік, акад. (1934). Н. 15.07.1876 у с. Ропчи (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1901), де працював до 1921 і в 1935–39; з 1931 – зав. сектору Ін-ту хімії ВУАН, з 1939 – директор Ін-ту органічної хімії і технології АН УРСР, з 1941 – Об'єднаного ін-ту неорганічної та органічної хімії АН УРСР. П. 24.09.1942.

Ю.І. Якименко

В.М. Яковенко

С.М. Ямпольський

М.К. Янгель

Наук. праці в галузі органічної хімії, зокрема синтезу ненасичених сполук, головних спиртів за допомогою галогенмагнійорганічних сполук, а також перетворення різнорідних органічних азидів у похідні гетероциклів (тріазолів, тетразолів і тріазенів).

Засл. діяч науки УРСР (1934).

ЯВОРСЬКИЙ Матвій Іванович – історик, акад. (1929). Н. 15.11.1885 у с. Корчмин (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1910). З 1920 працював у Харків. ін-ті народної освіти, з 1922 – у Всеукр. ін-ті марксизму-ленінізму, водночас у 1924–29 – заст. голови Укрголови Наркомосу України. В березні 1931 заарештований за участь в «Українському національному центрі» і засуджений на 6 років позбавлення волі, в жовтні 1937 – до вищої міри, розстріляний 3.11.1937, реабілітований помертню.

Наук. праці присвячено історії України, зокрема історії суспільних рухів.

ЯКИМЕНКО Юрій Іванович – фізик, акад. (2009, чл.-кор. 1997). Н. 20.03.1945 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1968), в якому працює (з 1985 – зав. кафедри, з 1992 – перший проректор).

Наук. дослідження присвячено створенню приладів і пристроїв на

основі п'єзо- та сегнетоматеріалів, п'єзоелектричному перетворенню енергії. Здійснив розробки нового класу мікрохвильових компонентів, інформаційних систем і мереж. Створив наукову школу.

Держ. пр. УРСР та України (1987, 2004). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» І та ІІІ ст. (2013, 1998). Пр. ім. І.М. Францевича (1995), С.О. Лебедева (2002).

ЯКОВЕНКО Володимир Мефодійович – фізик, акад. (2000, чл.-кор. 1990). Н. 7.11.1934 в с. Раздорне Белгород. обл. (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1957). З 1958 працює в Ін-ті радіофізики і електроніки НАН України (у 1980–93 – заст. директора, 1993–2014 – директор, з 2014 – почесний директор).

Наук. праці присвячено фізиці напівпровідників, зокрема дослідженню хвильових процесів, нелінійних явищ у напівпровідниках. Створив класичну та квантову теорію взаємодії потоків заряджених частинок у неоднорідній плазмі напівпровідників, шарувато-періодичних структурах і квантових надгратках.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Ордени князя Ярослава Мудрого V ст. (2004), «За заслуги» ІІІ ст. (2008). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1987).

Ф.Г. Яновський

І.К. Янсон

ЯМПОЛЬСЬКИЙ Стефан Михайлович – учений-економіст, акад. (1967). Н. 21.12.1906 в Ізюмі (тепер Харків. обл.). Закінчив Харків. інженерно-економічний ін-т (1932). У 1944–57 – ректор Львів., в 1957–65 – Одес. політехн. ін-тів. В 1965–70 – директор, 1972–87 – зав. відділу Ін-ту економіки АН УРСР в Києві. П. 10.01.1998.

Наук. праці стосуються економічних проблем науково-технічного прогресу, ефективності суспільного виробництва, розвитку й розміщення продуктивних сил.

Засл. діяч науки УРСР (1967). Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1981). Ордени та медалі СРСР.

ЯНГЕЛЬ Михайло Кузьмич – вчений і конструктор у галузі ракетно-космічної техніки, акад. (1961). Н. 25.10.1911 у с. Зирянова (тепер Іркут. обл., Росія). Закінчив Моск. авіаційний ін-т (1937) та Академію авіаційної промисловості (1950). До 1948 працював у конструкторському бюро М.М. Полікарпова, в 1950–54 – начальник відділу НДІ ракетної техніки, з 1954 – начальник і головний конструктор КБ «Південне» (Дніпропетровськ). П. 25.10.1971.

Наук. дослідження і конструкторські розробки в галузі теоретичної і прикладної механіки, авіаційної і ракетно-кос-

мічної техніки. Під його керівництвом і за участю створено кілька класів і поколінь стратегічних бойових ракет, зокрема двоступінчасту ракету з дальністю польоту понад 11 тис. км. При проектуванні бойових ракет передбачав використання їх і як носіїв космічних апаратів, що привело до появи ракет-носіїв «Космос», «Циклон», «Зеніт». Створив науково-технічну школу.

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1959, 1961). Ленінська пр. (1960). Держ. пр. СРСР (1967). Держ нагороди СРСР. Акад. АН СРСР (1966). Радою Міністрів УРСР засновано премію імені М.К. Янгеля, його ім'я присвоєно конструкторському бюро «Південне».

ЯНОВСЬКИЙ Феоділ Гаврилович – учений-терапевт, акад. (1927). Н. 24.06.1860 у с. Миньківці (тепер Хмельниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1884), де працював (у 1905–19 – проф.), з 1921 – зав. кафедри Київ. мед. ін-ту. П. 8.07.1928.

Наук. дослідження стосуються клініки туберкульозу легень, хвороб нирок, клінічної бактеріології, фізіології і патології травлення, патології кровообігу. Створив наукову школу.

Президією НАН України засновано премію імені Ф.Г. Яновського.

ЯНСОН Ігор Кіндратович – фізик, акад. (1992, чл.-кор. 1979). Н. 18.03.1938 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1961). З 1961 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1970 – зав. відділу). П. 26.07.2011.

Наук. праці присвячено дослідженню контактних явищ у твердих тілах при низьких температурах. Спільно з І.М. Дмитренком і В.І. Свістуновим 1964 експериментально виявив електромагнітне випромінювання надпровідної ту-

Л.М. Яснопольський

Л.П. Яценко

К.Б. Яцимирський

Я.С. Яцків

нельної структури (нестационарний ефект Джозефсона). 1973 з І.О. Куликом і О.М. Омелянчуком явища перерозподілу енергії носіїв у мікроконтактах, що лежать в основ методу мікроконтактної спектроскопії.

Засл. діяч науки і техніки України (2005). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Держ. пр. УРСР (1980). Пр. ім. Б.І. Веркіна (2006).

ЯСНОПОЛЬСЬКИЙ Леонід Миколайович – учений-економіст, акад. (1925). Н. 1.02.1873 у Києві. Закінчив Петерб. ун-т (1895). З 1910 – проф. Київ. ун-ту, в 1926–30 очолював Постійну комісію ВУАН з вивчення продуктивних сил України. У 1937 став жертвою політичних репресій і до 1942 перебував у в'язницях і таборах. З 1943 працював в Ін-ті економіки АН УРСР. П. 25.05.1957.

Наук. праці присвячено економіці промисловості і використанню продуктивних сил.

ЯЦЕНКО Леонід Петрович – фізик, акад. (2015, чл.-кор. 2006). Н. 25.04.1954 у с. Степанівка Житомир. обл. Закінчив Моск. інженерно-фізичний ін-т (1976). З 1979 працює в Ін-ті фізики НАН України (у 2008–18 – директор).

Наук. дослідження стосуються квантової оптики та лазерної фізики, зокре-

ма лазерного керування рухом атомів і молекул, когерентної взаємодії атомних систем зі світлом, фізики резонансних явищ в лазерах, стандартів частоти оптичного діапазону, прецизійних фізичних вимірювань.

Держ. пр. України (1998).

ЯЦИМИРСЬКИЙ Костянтин Борисович – хімік, акад. (1964, чл.-кор. 1961). Н. 4.04.1916 у с. Пологи (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Середньоазіат. ун-т (1941). У 1961–69 – зав. відділу Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН УРСР; 1970–82 – директор, 1983–87 – зав. відділу, з 1987 – радник при дирекції Ін-ту фізичної хімії НАН України, також 1966–78 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 21.06.2005.

Наук. праці в галузі неорганічної, аналітичної і фізичної хімії, зокрема хімії комплексних сполук. Розробив і впровадив кінетичні методи аналізу мікроконцентрацій багатьох елементів.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (1991). Орден «За заслуги» III ст. (1997). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1970).

ЯЦКІВ Ярослав Степанович – астроном і громадський діяч, акад. (1985, чл.-кор. 1979). Н. 25.10.1940 у с. Данильче

Івано-Франків. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1960). З 1965 працює в Головній астрономічній обсерваторії НАН України (з 1976 – директор); у 2000–2001 – перший заст. міністра освіти і науки України, також з 1998 – член Президії НАН України.

Наук. праці стосуються проблем фундаментальної астрометрії, космічної гео- та планетодинаміки. Розвинув математичні методи аналізу астрономічних спостережень. Спільно з Є.П.

Федоровим визначив координати полюсу Землі з 90-х років ХІХ ст. побудував теорію нутації земної осі.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Ордени «За заслуги» І, ІІ та ІІІ ст. (2012, 2000, 1997), князя Ярослава Мудрого V ст. (2016). Держ. пр. СРСР (1986). Держ. пр. УРСР та України (1983, 2003). Пр. ім. Є.П. Федорова (2000). Голова Укр. міжнародного комітету з питань науки і культури (з 1990).

Члени-кореспонденти

АБРАМОВ Федір Олексійович – учений в галузі гірничої справи, чл.-кор. (1967). Н. 21.03.1904 у Лисичанську (тепер Луган. обл.). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1930). З 1962 – зав. відділу Ін-ту геотехнічної механіки АН УРСР. П. 5.12.1982.

Наук. дослідження в галузі рудникової аерології. Розробив методи визначення і зменшення аеродинамічного опору виробок, способи та засоби контролю рудникової атмосфери.

Засл. діяч науки УРСР (1974). Держ. пр. УРСР (1976).

АВРАМЕНКО Андрій Олександрович – вчений у галузі теплофізики та теплоенергетики, чл.-кор. (2009). Н. 21.02.1960 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1983) і відтоді працює в Ін-ті технічної теплофізики НАН України (з 2006 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі гідродинаміки, теплообміну, турбулентності, моделювання теплообмінних та теплоенергетичних процесів. Розробив метод дослідження цих процесів з ви-

користанням групового підходу, розвинув теорію турбулентності в пористому середовищі на основі ренормалізаційних груп.

Держ. пр. України (2015). Пр. ім. В.І. Толубинського (2009).

АГАНІН Марк Абрамович – геофізик, чл.-кор. (1939). Н. 13.10.1876 в Одесі. Закінчив Новоросійський ун-т (1898). З 1919 працював в Одес. геофізичній обсерваторії та в 1922–31 – зав. кафедри Одес. політехн. ін-ту. П. 25.12.1940.

Наук. дослідження в галузі магнітометрії. Здійснив магнітну зйомку території України і склав її магнітну мапу.

АДРІАНОВА-ПЕРЕТЦ Варвара Павлівна – літературознавець, чл.-кор. (1926). Н. 12.05.1888 у Ніжині. Закінчила Вищі жіночі курси (1910) та ун-т (1912) у Києві. В 1934–54 працювала в Ін-ті рос. літератури АН СРСР у Москві. П. 6.06.1972.

Наук. праці присвячено історії літератури Стародавньої Русі та укр. літератури.

Ф.О. Абрамов

А.О. Авраменко

М.А. Аганін

В.П. Адріанова-Перетц

М.Я. Азаров

І.А. Акімов

З.М. Аксентьєва

О.Ф. Аксьонов

АЗАРОВ Микола Янович – геолог-геофізик, учений-економіст, урядовець, чл.-кор. (1997). Н. 17.12.1947 у Калузі (Росія). Закінчив Моск. ун-т (1971). В 1976–84 – зав. лабораторії, зав. відділу Підмосковного вугільного ін-ту; 1984–91 – заст. директора, 1991–95 – директор Укр. н.-д. і проектно-конструкторського ін-ту гірничої геології, геомеханіки і маркшейдерської справи (Донецьк); 1996–2002 – голова Держ. податкової адміністрації України, 2002–2005 та 2006–2007 – перший віце-прем'єр міністр і міністр фінансів України, у 2010–14 – прем'єр-міністр України.

Наук. праці присвячено проблемам шахтної геофізики, економіці і фінансам України.

Засл. економіст України (1997). Держ. пр. України (2004). Ордени «За заслуги» І, II та III ст (2000, 1999, 1996), князя Ярослава Мудрого V ст. (2004). Народний депутат України (1994–96, 2006, 2007–10).

АКІМОВ Ігор Андрійович – зоолог, чл.-кор. (1990). Н. 19.07.1937 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1960). З 1966 працює в Ін-ті зоології НАН України (з 1979 – зав. відділу, з 1987 – директор).

Наук. праці стосуються еволюційної та функціональної морфології, фізіоло-

гії, екології та популяційної мінливості кліщів. Виконав еколого-фізіологічне обґрунтування еволюції систем органів і ступеня шкодочинності акароїдних кліщів.

Засл. діяч науки і техніки України (1997).

АКСЕНТЬЄВА Зинаїда Миколаївна – астроном, чл.-кор. (1951). Н. 25.07.1900 в Одесі. Закінчила Одес. ін-т народної освіти (1924). У 1926–34 і 1939–69 працювала в Полтав. гравіметричній обсерваторії (з 1939 – зав. відділу, з 1951 – директор). П. 8.04.1969.

Наук. праці стосуються дослідження припливних деформацій Землі, прикладної геофізики.

Засл. діяч науки УРСР (1960).

АКСЬОНОВ Олександр Федотович – учений в галузі матеріалознавства, чл.-кор. (1976). Н. 13.10.1929 у с. Кротово Новосибір. обл. (Росія). Закінчив Київ. ін-т інженерів цивільної авіації (1953), де працює: (в 1975–88 – ректор, з 1992 – радник при ректораті (нині – Національний авіаційний ун-т).

Наук. дослідження присвячено впливу хімічного складу низькомолекулярних вуглеводневих рідин і розчинених у них газів на процеси тертя і спрацювання металів.

В.В. Акуленко

Б.Г.Александров

А.Д. Алексєєв

А.П. Алпатов

Пр. ім. І.М. Францевича (1990).
Держ. нагороди СРСР.

АКУЛЕНКО Валерій Вікторович – мовознавець, чл.-кор. (1988). Н. 29.07.1925 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1948) і Харків. пед. ін-т іноземних мов (1948). В 1955–81 – зав. кафедри Харків. ун-ту, з 1981 – Кафедри іноземних мов АН УРСР, з 1991 – керівник Центру наукових досліджень і викладання іноземних мов НАН України та з 1998 – ректор Київ. ін-ту перекладачів. П. 20.07.2007.

Наук. праці в галузі загального та типолого-порівняльного мовознавства, функціональної лінгвістики, германістики, славістики.

Засл. діяч науки і техніки України (1998).

АЛЕКСАНДРОВ Борис Георгійович – біолог, чл.-кор. (2015). Н. 17.04.1958 в Одесі. Закінчив Одес. ун-т (1980) і почав працювати в Одес. відділенні Ін-ту біології південних морів НАН України (з 1994 – керівник відділення), з 2014 – директор Ін-ту морської біології НАН України (Одеса), також з 2004 – проф. Одес. ун-ту.

Наук. праці в галузі біології та екології моря. Здійснив кількісну оцінку залежності біорізноманіття водних угруповань від ступеня евтрофування.

Засл. діяч науки і техніки України (2008). Держ. пр. України (2014).

АЛЕКСЄЄВ Анатолій Дмитрович – фізик, чл.-кор. (2006). Н. 20.05.1940 у Донецьку. Закінчив Донец. політехн. ін-т (1963). У 1967–2002 працював у Донец. фіз.-тех. ін-ті НАН України (з 1992 – зав. відділу, з 1998 – керівник відділення), з 2002 – директор Ін-ту фізики гірничих процесів НАН України. П. 10.08.2012.

Наук. дослідження стосуються фізики гірничих процесів, зокрема фазових переходів у вугіллі при високих тисках, керування станом вуглепородного масиву. Відкрив здатність органічної речовини вугілля утворювати з газами метастабільні однофазні системи типу твердих розчинів.

Держ. пр. України (1995). Засл. шахтар України (1995). Орден «За заслуги» І, II та III ст. (2008, 2004, 2001).

АЛПАТОВ Анатолій Петрович – учений-механік, чл.-кор. (2018). Н. 26.08.1941 в Барнаулі (Росія). Закінчив Казан. авіаційний ін-т (1965) і працював у КБ «Південне», з 1970 – в Інституті технічної механіки НАН України (з 1989 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі керованих механічних систем. Розробив теорію рухомого керування космічними апаратами.

Засл. діяч науки і техніки України (2012). Пр. ім. М.К. Янгеля (1996).

Д.О. Альперн

О.Є. Андрейків

К.І. Андреюк

В.П. Андрущенко

АЛЬПЕРН Данило Овсійович – патолофізіолог, чл.-кор. (1939). Н. 15.12.1894 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1917). З 1919 працював у Харків. мед. ін-ті (з 1929 – зав. кафедри), одночасно в 1923–54 – зав. відділу Укр. н.-д. психоневрологічного ін-ту. П. 24.08.1968.

Наук. дослідження присвячено реактивності організму та її регуляції в патології, ролі нервових гуморальних факторів у патогенезі тканинного обміну, запаленні та алергії.

Засл. діяч науки УРСР (1947).

АНДРЕЙКІВ Олександр Євгенович – учений в галузі фізико-хімічної механіки матеріалів, чл.-кор. (1988). Н. 3.01.1942 у м. Мельниця-Подільська Тернопіл. обл. Закінчив Львів. ун-т (1964). З 1963 працює у Фізико-механічному ін-ті НАН України (у 1980–94 – зав. відділу, 1994–2001 – директор міжвідомчого центру «Протон»).

Досліджує механіку міцності і руйнування пружно-пластичних тіл з тріщинами під впливом водневмісних середовищ і зовнішніх силових або температурних полів.

Держ. пр. України (1995). Засл. діяч науки і техніки України (2001). Пр. ім. О.М. Динника (1987), Г.В. Карпенка (2017).

АНДРЕЮК Катерина Іванівна – мі-

кробіолог, чл.-кор. (1982). Н. 27.11.1927 в с. Маяки Одес. обл. Закінчила Одес. ун-т (1951). З 1955 працювала в Ін-ті мікробіології і вірусології НАН України (у 1968–92 – зав. відділу, з 1992 – радник при дирекції). П. 1.03.2013.

Наук. праці в галузі загальної і ґрунтової мікробіології. З'ясувала особливості взаємодії актиноміцетів з ґрунтовою мікрофлорою і вищими рослинами. Спільно з ін. розробили теорію мікробної корозії підземних споруд і засоби антикорозійного захисту.

Засл. діяч науки УРСР (1978). Орден княгині Ольги III ст. (2008). Пр. ім. Д.К. Заболотного (1974).

АНДРУЩЕНКО Віктор Петрович – філософ, чл.-кор. (2009). Н. 1.01.1949 у с. Совинка Сумської обл. Закінчив Київ. ун-т (1975), де працював до 1995. У 1995–99 – заст. міністра освіти України, 1999–2003 – директор Ін-ту вищої освіти АПН України, з 2003 – ректор Національного педагогічного ун-ту.

Наук. праці в галузі філософії, філософії освіти, науки та культури, історії філософії. Здійснив соціально-філософський аналіз організації та суспільної самоорганізації у період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Держ. пр. України (2018). Орден

А.В. Анісімов

В.В. Анісімов

В.М. Антонов

Л.І. Антропов

«За заслуги» І, II та III ст. (2010, 2008, 2004). Пр. ім. Д.І. Чижевського (2003). Акад. НАПН України (2003).

Анісімов Анатолій Васильович – вчений у галузі інформатики, чл.-кор. (2009). Н. 15.06.1948 у м. Южно-Сахалінськ (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1970), де працює (з 1980 – зав. кафедри, з 2004 – також декан факультету).

Наук. дослідження і розробки в галузі інформаційних технологій (дискретних процесів обробки інформації, програмування та штучного інтелекту). Розвинув теорію скінченних дискретних перетворювачів Глушкова, побудував теорію рекурсивних перетворювачів інформації.

Засл. діяч науки і техніки України (2005). Орден «За заслуги» III ст. (2009). Пр. ім. В.М. Глушкова (1994), С.О. Лебедева (2008).

Анісімов Володимир Владиславович – учений в галузі кібернетики, чл.-кор. (1995). Н. 7.03.1947 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1969), де працював (з 1978 – зав. кафедри); з 2002 живе і працює у Великій Британії.

Наук. праці в галузі теорії стохастичних систем і прикладного системного аналізу. Вперше запровадив і дослідив процеси з перемиканнями.

Антонов Віктор Миколайович – фізик, чл.-кор. (2006). Н. 4.08.1947 на хуторі Дегтярьов. Ставропол. краю (Росія). Закінчив Ростов. ун-т (1971). З 1976 працює в Ін-ті металофізики НАН України (з 1982 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі електронної теорії твердих тіл. Розробив метод розрахунку магнітооптичних властивостей твердих тіл.

Держ. пр. України (2012). Пр. ім. Г.В. Курдюмова (1999), С.І. Пекаря (2010).

Антропов Лев Іванович – учений-хімік, чл.-кор. (1982). Н. 30.09.1913 в Берліні. У 1936 закінчив Урал. індустріальний ін-т (Свердловськ). В 1940–60 зав. кафедрами у вищих навчальних закладах Єревана і Новочеркаська, 1960–87 – зав. кафедри, з 1987 – професор-консультант Київ. політехн. ін-ту. П. 8.07.1994.

Наук. праці стосуються теоретичної і прикладної електрохімії, корозії металів. Запропонував шкалу потенціалів (шкала Антропова), яка широко використовується в різних галузях електрохімії.

Держ. пр. УРСР (1975). Засл. діяч науки УРСР (1977). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1992).

А.В. Анциферов

М.П. Арбузов

І.І. Артеменко

С.О. Афанасьєв

АНЦИФЕРОВ Андрій Вадимович – геофізик, чл.-кор. (2012). Н. 10.10.1953 у м.Тарту (Естонія). Закінчив Моск. ун-т (1977). З 1984 працював в Укр. науково-дослідному і проектно-конструкторському ін-ті гірничої геології, геомеханіки і маркшейдерської справи НАН України (з 1991 – зав. відділу, з 1995 – заст. директора, у 2000–14 – директор).

Наук. праці стосуються досліджень родовищ корисних копалин геофізичними методами, розробки геоінформаційних технологій.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. України (2008). Орден «За заслуги» III ст. (2013). Пр. ім. С.І. Субботіна (2006).

АРБУЗОВ Мойсей Петрович – учений в галузі металургії і технології металів, чл. кор. (1967). Н. 15.04.1908 у с. Кійські Хутора (тепер Кемеров. обл., Росія). Закінчив Томський ун-т (1934). З 1962 – зав. відділу Ін-ту проблем матеріалознавства АН УРСР. П. 11.10.1984.

Наук. дослідження стосуються фізичної природи процесів, що відбуваються під час термообробки сталей, жароміцних і магнітножорстких сплавів та тугоплавких сполук.

АРТЕМЕНКО Іван Іванович – археолог, чл. кор. (1982). Н. 15.09.1924 в с. Гаврилівка Херсон. обл. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1948). У 1958–73 працював в Ін-ті археології АН СРСР у Москві, з 1973 – Ін-ті археології АН УРСР (у 1973–87 – директор). П. 27.04.1989.

Наук. праці стосуються археології та історії населення Східної Європи епохи неоліту і бронзи.

Держ. пр. УРСР (1980). Держ. нагороди СРСР.

АФАНАСЬЄВ Сергій Олександрович – біолог, чл.-кор. (2018). Н. 18.08.1959 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1981) і працює в Ін-ті гідробіології НАН України (у 2001–11 і 2015–16 – заст. директора, з 2011 – зав. відділу, з 2016 – директор).

Наук. праці в галузі гідробіології континентальних водоем, потамології, іхтіології, зоології. Розробив концептуальні основи компаративної оцінки екологічного стану річкових систем України.

Держ. пр. України (2014). Пр. ім. І.І. Шмальгаузена (2011).

АХІЄЗЕР Наум Ілліч – математик, чл.-кор. (1934). Н. 6.03.1901 у м. Чериков (тепер Могильов. обл., Білорусь). Закінчив Київ. ін-т народної освіти

Н.І. Ахієзер

С.В. Ахонін

(1923). У 1933–41 і 1947–74 – зав. кафедри Харків. ун-ту, з 1963 – зав. відділу Фіз.-техн. ін-ту низьких температур АН УРСР. П. 3.06.1980.

Наук. праці в галузі конструктивної теорії функцій і теорії функцій комплексної змінної. Розв'язав задачу про

поліном з кількома фіксованими коефіцієнтами, що найменше відхиляються від нуля на інтервалі або системі інтервалів; задачу про вагому апроксимацію поліномами.

Медаль ім. Л.Ейлера (1957).

АХОНІН Сергій Володимирович – матеріалознавець, чл.-кор. (2015). Н. 13.12.1961 в Донецьку. Закінчив Моск. фіз.-техн. ін-т (1985) і відтоді працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються зварювання та спеціальної електрометалургії титанових сплавів. Вивчив процеси структуроутворення у них при кристалізації та під дією термічного зварювального циклу.

Держ. пр. України (2005).

В.П. Бабак

Ю.З. Бабаскін

А.Є. Бабинець

В.Д. Базилевич

БАБАК Віталій Павлович – учений у галузі авіаційної енергетики, чл.-кор. (2003). Н. 15.02.1954 у Лубнах Полтав. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1977), в якому працював; у 1995–98 – начальник головного управління Міносвіти України, заст. міністра освіти України, 1998–2007 – ректор Нац. авіаційного ун-ту, з 2011 – головний наук. співробітник, з 2013 – зав. відділу Ін-ту технічної теплофізики НАН України.

Наук. дослідження в галузі інформаційно-вимірювальної техніки, цифрової обробки сигналів, комп'ютерної діагностики, зокрема розробки систем загального та спеціального призначення.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Держ. пр. України (2001). Орден «За заслуги» II та III ст. (2006, 2003). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (2017).

БАБАСКІН Юрій Захарович – учений в галузі металургії і ливарного виробництва, чл.-кор. (1985). Н. 16.03.1929 в Мінську. Закінчив Моск. ін-т сталі (1953). З 1961 працював в Ін-ті проблем лиття АН УРСР (нині – Фізико-технологічний ін-т металів і сплавів НАН України) (з 1980 – зав. відділу). П. 26.12.2015.

Наук. праці стосуються теорії формування структури і властивостей, ле-

гування та зміцнення сталей і сплавів. Сформулював нові принципи створення дисперсійнозміцнених, високоякісних, економнолегованих ливарних і деформованих сталей.

БАБИНЕЦЬ Андрій Євтихійович – гідрогеолог, чл.-кор. (1964). Н. 13.12.1911 у Києві. Закінчив Київ. гірничо-геологічний ін-т (1935). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Працював в Ін-ті геологічних наук АН УРСР (у 1948–68 – заст. директора, з 1961 – зав. сектору). П. 1.11.1982.

Наук. дослідження присвячено теорії формування підземних вод і регіональній гідрогеології України. Започаткував в Україні вивчення ізотопного складу підземних вод і розчинених у них газів, визначення віку підземних вод і оцінку швидкості водообміну за допомогою ізотопів. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1981). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1985, посмертно).

БАЗИЛЕВИЧ Віктор Дмитрович – учений-економіст, чл.-кор. (2009). Н. 28.06.1949 у м. Кіровськ (нині Луган. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1976), де працював до 1985 та з 2002 (проф., з 2003 – зав. кафедри та декан факультету, з 2008 – проректор), 1985–2002 –

В.І. Баптизмаський

В.Д. Баран

С.М. Баранов

Б.І. Басок

проректор та зав. кафедри Київ. торговельно-економічному ун-ті.

Наук. праці в галузі економічної теорії. Розробив методологічні підходи до вивчення процесу формування ринку інтелектуальної власності, дослідив специфіку проявів категорій споживної та цінової вартостей, ціни і корисності, законів попиту і пропозицій.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. України (2006). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2009). Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (2013).

БАПТИЗМАНСЬКИЙ Вадим Іполитович – учений в галузі металургії, чл.-кор. (1978). Н. 23.10.1918 в Одесі. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1940), де працював з 1945 (у 1965–91 – зав. кафедри, з 1991 – радник при ректораті). П. 17.03.1995.

Наук. дослідження стосуються фізико-хімічних і технологічних закономірностей конверторних процесів, нових сталеплавильних процесів, удосконалення розливання сталі. Розробив теорію продувки металу киснем та інтенсифікації киснево-конверторного процесу.

Держ. пр. УРСР (1978).

БАРАН Володимир Данилович – археолог, чл.-кор. (1995). Н. 9.08.1927

у с. Дем'янів (тепер Івано-Франків. обл.). Закінчив Львів. пед. ін-т (1950). У 1953–67 працював в Ін-ті суспільних наук АН УРСР, 1967–69 – Львів. ун-ті; 1969–78 – заст. директора, з 1972 – зав. відділу Ін-ту археології НАН України в Києві

Наук. праці стосуються слов'янської археології, походження, давньої історії та розвитку матеріальної культури слов'ян.

Держ. пр. України (1991, 2001).

БАРАНОВ Сергій Микитович – учений-хімік, чл.-кор. (1965). Н. 14.11.1918 у м. Кустанай (Казахстан). Закінчив Ленінград. ун-т (1941). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1966–89 – зав. відділу, з 1989 – радник при дирекції Ін-ту фізико-органічної хімії і вуглехімії НАН України. П. 23.06.2000.

Наук. праці в галузі реакційної здатності азолідонів, оксалінів і гетероциклів горючих копалин, структури вугілля та розробки нових засобів його використання.

Держ. нагороди СРСР.

БАСОК Борис Іванович – учений в галузі теплофізики та теплоенергетики, чл.-кор. (2006). Н. 12.05.1956 у с. Великі Кузьківці Тернопіл. обл. Закінчив

Л.К. Безчастний

Б.І. Береснев

Є.Р. Бершеда

О.С. Бешка

Київ. ун-т (1978). З 1983 працює в Ін-ті технічної теплофізики НАН України (з 1992 – заст. директора).

Наук. дослідження стосуються нестационарних процесів тепломасообміну та гідродинаміки в гетерогенних рідинних середовищах. Розробив теплофізичні основи реалізації процесів енерго- та ресурсозаощадження для багатьох теплотехнічних технологій.

Держ. пр. України (1997).

БЕЗЧАСТНИЙ Леонід Костянтинович – учений-економіст, чл.-кор. (1988). Н. 25.03.1937 у Маріуполі. Закінчив Київ. ун-т (1965). З 1968 працював в Ін-ті економіки НАН України (з 1979 – зав. відділу, з 1984 – заст. директора). П. 26.07.2004.

Досліджував механізм дії і використання економічних законів, соціально-економічні проблеми інтеграції науки і виробництва.

БЕРЕСНЕВ Борис Іванович – матеріалознавець, чл.-кор. (1978). Н. 26.03.1928 у м.Курган (Росія). Закінчив Моск. ін-т хімічного машинобудування (1951). В 1970–78 – зав. лабораторії Ін-ту фізики металів АН СРСР, з 1978 – зав. відділу Донец. фіз.-техн. ін-ту АН УРСР. П. 18.12.1990.

Наук. праці стосуються пластичної деформації твердих тіл при високих тисках і створення нових технологій.

Розробив наукові основи процесу гідроекструзії металів, метод гідростатичного пресування крихких металів.

БЕРШЕДА Євген Романович – учений-економіст, дипломат, чл.-кор. (1997). Н. 3.09.1945 у Києві. Закінчив Київ. ін-т народного господарства (1967). В 1967–85 працював в Ін-ті економіки АН УРСР, 1985–92 – зав. відділу, заст. голови Ради по вивченню продуктивних сил України АН України; 1993–94 – помічник Президента України з питань науки, 1994–96 – зав. відділу, 1996–98 – перший помічник секретаря Ради нац. безпеки і оборони України, 1998–2000 – перший заст. міністра закордонних справ України, 2000–2003 – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Швейцарії та Ліхтенштейні, 2004–2005 – в Алжирі, 2008–10 – в Бельгії, 2009–10 – у Великому Герцогстві Люксембург за сумісництвом (2005–2008 – Постійний Представник України при Відділенні ООН, ін. міжнародних організаціях); з 2010–зав. відділу Ін-ту законодавства Верховної Ради України.

Наук. праці з проблем інвестиційної політики, економічного і політичного прогнозування, міжнародної політики.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2015).

Р.Я. Белєвцев

А.М. Белоус

В.М. Бєляков

С.М. Бібиков

БЕШТА Олександр Степанович – учений у галузі гірничої та металургійної електроенергетики, чл.-кор. (2012). Н. 1.02.1957 у с. Миколаївка Дніпропетр. обл. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1979, нині – Національний гірничий ун-т), де працює з 1982 (з 2002 – зав. кафедри, з 2005 – декан факультету, з 2006 – проректор).

Наук. дослідження стосуються розробки принципів ефективного використання енергетичного потенціалу геотехнічних систем гірничо-металургійної галузі. Заклав наук основи та технології комплексного моніторингу технічного стану потужних електротехнічних комплексів.

Держ. пр. України (2014).

БЕЛЄВЦЕВ Рудольф Якович – учений-геолог, чл.-кор. (1990). Н. 5.07.1937 в селищі Садон у Північній Осетії. Закінчив Київ. ун-т (1959). У 1969–97 працював в Ін-ті геохімії, мінералогії і рудоутворення НАН України (з 1985 – зав. відділу), з 1997 – головний наук. співробітник, з 2000 – зав. відділу Ін-ту геохімії навколишнього середовища НАН України.

Наук. праці присвячено геології, петрології та рудоутворенню. Вперше обгрунтував ізобарну регіональну метаморфічну зональність у докембрії Укр. щита.

Держ. пр. України (1998). Пр. ім. В.І. Вернадського (1978).

БЕЛОУС Аполлон Максимович – учений в галузі кріобіології, чл.-кор. (1988). Н. 27.01.1929 в Кам'янці-Подільському. Закінчив Київ. мед. ін-т (1955). У 1958–71 працював у НДІ ортопедії і травматології, з 1972 – зав. відділу Ін-ту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України. П. 4.01.1999.

Наукові праці присвячено дослідженню фізико-хімічних властивостей біологічних мембран при низьких температурах.

Держ. пр. України (1992). Пр. ім. О.О. Богомольця (1980), О.В. Палладіна (1990).

БЕЛЯКОВ Володимир Миколайович – учений-хімік, чл.-кор. (2006). Н. 21.10.1945 у Ставрополі (Росія). Закінчив Ленінград. ун-т (1968). У 1974–79 працював в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР, з 1979 – Ін-ті загальної та неорганічної хімії НАН України (з 1993 – зав. відділу). П. 16.02.2017.

Наук. праці стосуються хімії мембранних і сорбційних матеріалів і процесів, зокрема розробки методів синтезу і дослідження властивостей нових неорганічних іонообмінних матеріалів для процесів вилучення, розділення та концентрування речовин різної природи.

В.Й. Білай

П.О. Білцький

М.У. Білий

В.А. Білоус

ББИКОВ Сергій Миколайович – археолог, чл.-кор. (1958). Н. 14.09.1908 у Севастополі. Закінчив Ленінград. ун-т (1934). У 1955–68 – директор, 1968–85 – зав. відділу Ін-ту археології АН УРСР. П. 21.11.1988.

Наук. праці присвячено дослідженню закономірностей розвитку первісного суспільства, палеоліту, мезоліту, первісного населення Східної Європи, історії землеробсько-скотарських племен Південно-Східної Європи до н.е. Один з авторів тритомника «Археологія Української РСР».

Засл. діяч науки УРСР (1975). Держ. пр. УРСР (1977). Держ. нагороди СРСР.

БЛАЙ Віра Йосипівна – ботанік, чл.-кор. (1961). Н. 12.07.1908 у Нікополі. Закінчила Криворіз. сільськогосподар. ін-т (1929). З 1935 працювала в Ін-ті мікробіології і вірусології АН УРСР (в 1958–87 – зав. відділу, з 1987 – радник при дирекції). П. 12.06.1994.

Наук. дослідження присвячено фізіології, систематиці, екології мікроміцетів, фізіології росту та регуляції процесів їх біосинтезу в природі та експериментальних умовах.

Засл. діяч науки УРСР (1968). Держ. пр. УРСР (1978). Держ. пр. СРСР (1952). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Д.К. Заболотного (1970).

БЛЕЦЬКИЙ Платон Олександрович – мистецтвознавець і живописець, чл.-кор. (1995). Н. 8.11.1922 у Харкові. Закінчив Київ. художній ін-т (1949), в якому працював з 1954 (з 1971 – проф.). П. 6.05.1998.

Наук. праці в галузі українського і зарубіжного образотворчого мистецтва.

Держ. пр. УРСР ім. Т. Шевченка (1982). Засл. діяч мистецтв України (1991).

БІЛИЙ Михайло Ульянович – фізик, чл.-кор. (1969). Н. 12.11.1922 у с. Москалі (тепер Чернігів. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1948), де працював з 1951 (з 1963 – зав. кафедри, в 1970–85 – ректор). П. 5.08.2001.

Наук. праці в галузі оптики, спектроскопії, квантової електроніки.

Засл. діяч науки УРСР (1972). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (1997). Ордени та медалі СРСР.

БІЛОУС Віталій Арсентійович – фізик-матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 1.04.1944 у с. Некрасово Саратов. обл. (Росія). Закінчив Харків. ін-т радіоелектроніки (1970) і працює у Харків. фіз.-техн. ін-ті (з 1992 – нач. відділу, з 1996 – заст. директора Ін-ту фізики твердого тіла, матеріалознавства та технологій).

І.В. Блонський

Д.І. Блохінцев

М.І. Бобир

В.О. Бобров

Наук. праці стосуються фізики сильноточних розрядів, іонно-плазмових процесів обробки матеріалів. Розробив фізичні основи модифікування конструкційних і паливних матеріалів для ядерної енергетики.

БЛОНСЬКИЙ Іван Васильович – фізик, чл.-кор. (1997). Н. 23.06.1950 у с. Серафінці Івано-Франків. обл. Закінчив Чернівець. ун-т (1972). З 1972 працює в Ін-ті фізики НАН України (у 1994–2004 – заст. директора, з 2005 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі фізики твердого тіла, фізики екситонів, оптики та спектроскопії, фотоакустики, фізики наноструктур. Розвинув нові діагностичні методи, що ґрунтуються на поєднанні люмінесцентної, адсорбційної та фотоакустичної спектроскопії і мікроскопії.

Держ. пр. України (1994, 2003). Засл. діяч науки і техніки України (2011).

БЛОХІНЦЕВ Дмитро Іванович – фізик-теоретик, чл.-кор. (1939). Н. 11.01.1908 у Москві. Закінчив Моск. ун-т (1930). У 1950–56 – директор Фізико-енергетичного ін-ту в Обнінську, 1956–65 – Об'єднаного ін-ту ядерних досліджень в Дубні, з 1965 – директор його Лабораторії теоретичної фізики. П. 27.01.1979.

Наук. праці в галузі теорії твердого тіла, фізики напівпровідників, оптики, акустики, квантової механіки та квантової електроніки, ядерної фізики, теорії ядерних реакторів, квантової теорії поля, фізики елементарних частинок, філософських та методологічних проблем сучасної фізики. Передбачив «лембовський зсув» (1938). Керував спорудженням першої радянської АЕС (Обнінськ).

Герой Соціалістичної Праці (1956). Ленінська пр. (1957). Держ. пр. СРСР (1952, 1971). Держ. нагороди СРСР. Чл.-кор. АН СРСР (1958).

БОБИР Микола Іванович – учений в галузі механіки та машинобудування, чл.-кор. (2015). Н. 3.10.1950 у с. Степанці Черкас. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1974), де працює (з 1994 – проф., зав. кафедри, з 1999 – директор Механіко-машинобудівного ін-ту).

Наук. праці присвячено дослідженню матеріалів і елементів конструкцій, що знаходяться під впливом термосилового навантаження. Розробив методи прогнозування міцності та довговічності елементів конструкцій різного призначення при складних програмних навантаженнях.

Засл. діяч науки і техніки України (1998).

О.М. Боголюбов

О.О. Богомолець

О.Є. Божко

О.А. Бойчук

БОБРОВ Володимир Олексійович – учений-кардіолог, чл.-кор. (1991). Н. 8.01.1943 в Запоріжжі. Закінчив Дніпропетр. мед. ін-т (1966). У 1966–76 працював у Запоріж. мед. ін-ті, 1976–85 – зав. кафедри Запоріж., 1985–89 та з 1998 – Київ. ін-ту удосконалення лікарів (нині – Національна медична академія післядипломної освіти), 1989–98 – директор Київ. НДІ кардіології, також 1994–95 – міністр охорони здоров'я України. П. 28.09.2014.

Наук. праці стосуються патогенезу, діагностики, лікування та профілактики ішемічної хвороби серця, гіпертонії, вад та аритмії серця.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Пр. ім. М.Д. Стражеска (1994). Чл.-кор. НАМН України (1993).

БОГОЛЮБОВ Олексій Миколайович – учений-механік, історик науки, чл.-кор. (1969). Н. 25.03.1911 у Ніжині. Закінчив Харків. ун-т (1936). В 1963–75 працював у Секторі історії природознавства і техніки Ін-ту історії АН УРСР, з 1975 – Ін-ті математики НАН України, 1957–81 – також проф. Київ. інженерно-будівельного ін-ту. П. 2.11.2004.

Наук. праці стосуються теорії механізмів і машин, історії математики і механіки.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Пр. ім. М.М. Крилова (1997).

БОГОМОЛЕЦЬ Олег Олександрович – патофізіолог, чл.-кор. (1964). Н. 26.02.1911 в Одесі. Закінчив Київ. мед. ін-т (1934). У 1942–53 працював в Ін-ті експериментальної біології та патології (у 1946–53 – директор), 1953–80 – зав. відділу Київ. НДІ фармакології і токсикології, з 1980 – наук. консультант Ін-ту фізіології АН УРСР. П. 1.05.1991.

Наук. дослідження присвячено трансплантації тканин, механізму переливання крові, застосуванню цитотоксинів, патогенезу променевої хвороби, історії науки.

Засл. діяч науки УРСР (1969). Пр. ім. О.О. Богомольця (1971).

БОЖКО Олександр Євгенович – учений-енергетик, чл.-кор. (1992). Н. 12.07.1935 в Харкові. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1961). У 1966–72 працював у Харків. ін-ті радіоелектроніки, з 1972 – зав. відділу Ін-ту проблем машинобудування НАН України. П. 28.10.2013.

Наук. праці стосуються прогнозування надійності та ресурсу енергетичних машин і установок, їх динамічних випробувань та активного віброзахисту.

Засл. винахідник УРСР (1981). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1978), К.В. Симінського (1989), В.М. Хрушова (2007).

БОЙЧУК Олександр Андрійович – математик, чл.-кор. (2012). Н. 30.06.1950 в

М.В. Бондар

В.П. Бондаренко

М.Ф. Бондаренко

Є.І. Бордзиловський

Кіровограді (нині – Кропивницький). Закінчив Київ. ун-т (1972). У 1977–93 працював в Ін-ті геофізики НАН України, з 1993 – зав. лаб. Ін-ту математики НАН України.

Наук. праці в галузі теорії крайових задач з нормально-розв'язним (нетеровим) оператором у лінійній частині. Визначив умови розв'язності широкого класу нелінійних крайових задач для систем функціонально-диференціальних рівнянь, одержав низку результатів, що стосуються крайових задач з умовами на нескінченності.

Держ. пр. України (2008). Пр. ім. Ю.О. Митропольського (2013).

БОНДАР Михайло Віталійович – фізик, чл.-кор. (2018). Н. 7.07.1959 у Дніпропетровську. Закінчив Київ. ун-т (1981). З 1985 працює в Ін-ті фізики НАН України (з 2010 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі молекулярної спектроскопії і квантової електроніки. Дослідив спектрально-люмінесцентні та нелінійно-оптичні властивості складних органічних молекул як основу для розвитку STED- мікроскопії.

Держ. пр. України (1994, 2003). Засл. діяч науки і техніки України (2011).

БОНДАРЕНКО Володимир Петрович – матеріалознавець, чл.-кор. (1992). Н.

19.01.1939 в Запоріжжі. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1961). У 1961–65 та з 1969 працює в Ін-ті надтвердих матеріалів НАН України (у 1979–88 – зав. відділу, 1989–2006 – заст. директора, з 2006 – головний наук. співробітник).

Наук. праці присвячено розробці теоретичних засад створення та технології виробництва композиційних матеріалів на основі тугоплавких сполук і надтвердих речовин.

Держ. пр. УРСР (1982). Орден «За заслуги» III ст. (2003).

БОНДАРЕНКО Михайло Федорович – учений у галузі інформатики, чл.-кор. (2009). Н. 30.11.1944 у с. Крутярівка Харків. обл. Закінчив Харків. ін-т радіоелектроніки (1967), нині – Національний ун-т, де працював (з 1977 – зав. кафедри, з 1986 – декан факультету, з 1994 – ректор). П. 1.09.2013.

Наук. дослідження стосуються комп'ютерних технологій, зокрема математичного моделювання механізмів органів відчуттів та мови людини, розробки алгебро-логічного апарату та принципів побудови високопродуктивних мозкоподібних ЕОМ з реляційними мережами.

Орден «За заслуги» III ст. (2004).

БОРДЗИЛОВСЬКИЙ Євген Іванович – ботанік, чл.-кор. (1939). Н. 10.08.1875

П.Г. Борзяк

К.С. Борисенко

О.А. Борисенко

Б.П. Борисов

у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1901). У 1926–31 працював на Н.-д. кафедрі ботаніки ВУАН, з 1931 – в Ін-ті ботаніки АН УРСР (у 1935–41 – зав. відділу). П. 8.11.1948.

Наук. праці стосуються флористики і систематики вищих рослин. Описав понад 150 нових видів рослин.

БОРЗЯК Петро Григорович – фізик, чл.-кор. (1961). Н. 16.09.1903 у с. Пищики (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1929) і відтоді працював в Ін-ті фізики НАН України (в 1957–81 – зав. відділу). П. 15.09.2000.

Наук. дослідження в галузі вакуумної, напівпровідникової і тонкоплівкової електроніки. Відкрив спільно з ін. електронну емісію з диспергованих металічних острівцевих плівок (1963).

Засл. діяч науки УРСР (1978). Держ. пр. УРСР (1986). Держ. нагороди СРСР.

БОРИСЕНКО Костянтин Степанович – учений в галузі гірничої механіки, чл.-кор. (1961). Н. 30.10.1905 у с. Авдотьїне (тепер у межах Донецька). Закінчив Донец. гірничий ін-т (1928). У 1943–58 – ректор Донец. політехн. ін-ту, 1958–64 – директор Ін-ту гірничої справи, з 1964 – зав. лабораторії Ін-ту гірничої механіки і технічної кібернетики. П. 2.10.1975.

Наук. праці стосуються використання енергії стисненого повітря. Розробив теорію виникнення вибухів у шахтних пневматичних установках і методи їх попередження.

Ордени та медалі СРСР.

БОРИСЕНКО Олександр Андрійович – математик, чл.-кор. (1995). Н. 24.05.1946 у Лебедині Сумської обл. Закінчив Харків. ун-т (1969), де працює (з 1980 – зав. кафедри).

Наук. праці з геометрії і топології багатовимірних поверхонь в ріманових і псевдоріманових просторах та з внутрішньої геометрії цих просторів.

Держ. пр. України (2005). Орден «За заслуги» III ст. (2005). Пр. ім. М.М. Крилова (2003).

БОРИСОВ Борис Павлович – учений в галузі електротехніки і електроенергетики, чл.-кор. (1992). Н. 5.10.1940 в Караганді (Казахстан). Закінчив Краматор. індустріальний ін-т (1968). З 1970 працював в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1983 – зав. відділу, з 1990 – заст. директора). П. 31.01.1995.

Наук. праці присвячено створенню ефективних систем електропостачання, керуванню електротехнологічними пристроями, розробці джерел живлення.

Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1989).

Г.П. Борисов

М.Д. Борисюк

Є.С. Боровик

О.М. Бородіна

БОРИСОВ Георгій Павлович – матеріалознавець, чл.-кор. (1995). Н. 3.05.1930 у Тирасполі (тепер Молдова). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1958) і працював у Фізико-технологічному ін-ті металів і сплавів НАН України (в 1966–96 – зав. відділу). П. 11.04.2018.

Наук. праці присвячено питанням теорії управління гідродинамічними, теплофізичними та кристалізаційними процесами формування литих матеріалів.

Засл. діяч науки і техніки України (1999).

БОРИСЮК Михайло Дем'янович – учений у галузі прикладної механіки, чл.-кор. (2009), Герой України (2000). Н. 21.11.1934 у с.Харлеєвка Орлов. обл. (Росія). Закінчив Військову академію бронетанкових військ (1964, Москва). У 1974–90 – начальник – головний конструктор Челябін. КБ «Ротор», з 1990 – Ген. конструктор зі створення бронетанкової техніки та артилерійських систем – начальник Харків. КБ машинобудування ім. О.О. Морозова.

Наук.-техн. дослідження та розробки в галузі створення бронетанкового та артилерійського озброєння. Керував роботами з конструювання зварно-катаної багатошарової танкової башти, нових силових установок, призначених для експлуатації в екстремальних

умовах, систем наведення та керування вогнем, які завершилися створенням і прийняттям на озброєння сучасного танка «Оплот». Очолював розробку нових зразків легкоброньованої техніки, тренажерних комплексів, спец. машин військового та народногосподарського призначення.

Ленінська пр. (1990). Держ. пр. України (1995, 2004). Засл. машинобудівник України (1994). Ордені Держави (2000), «За заслуги» III ст. (1997). Держ. нагороди СРСР.

БОРОВИК Євген Станіславович – фізик, чл.-кор. (1961). Н. 24.04.1915 у Петрограді. Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1937). З 1945 працював у Харків. фіз.-техн. ін-ті (з 1958 – зав. лабораторії). П. 7.02.1966.

Наук. дослідження в галузі фізики твердого тіла, фізики і техніки високого вакууму, фізики низьких температур, фізики плазми. Спільно з Б.Г. Лазаревим розробив кріоадсорбційний і кріоконденсаційний методи одержання високого вакууму. Створив низку термоядерних пасток, надпровідних соленоїдів, кріогенно-вакуумних технологій.

БОРОДИНА Олена Миколаївна – учений-економіст, чл.-кор. (2009). Н. 13.04.1959 у Житомирі. Закінчила Жи-

В.М. Бородюк

Г.В. Боряк

В.П. Боюн

В.Д. Братусь

томир. сільськогосподар. ін-т (1981). У 1987–2004 працювала в Ін-ті аграрної економіки УААН, з 2004 – зав. відділу Ін-ту економіки та прогнозування НАН України.

Наук. праці стосуються економіки сільського господарства, зокрема його людського, соціоекономічного та виробничого потенціалу. Розробила науково-методологічні та організаційно-правові засади подолання бідності на селі, започаткувала дослідження з оцінки інституційних засад розвитку аграрного сектору економіки.

БОРОДЮК Володимир Михайлович – економіст, чл.-кор. (1995). Н. 15.04.1939 у Бородянці Київ. обл. Закінчив Укр. сільськогосподар. академію (1962) та Моск. економіко-статистичний ін-т (1967). У 1964–73 працював в Обчислювальному центрі Держплану УРСР, 1973–91 – Н.-д. економічному ін-ті Держплану УРСР (з 1980 – зав. відділу), 1992–95 – директор Національного ін-ту економічних програм, 1995–97 – Ін-ту Росії НАН України; 1997–2000 – радник Рахункової палати України, з 2001 – директор НДІ економічного розвитку при Київ. національному економічному ун-ті. П. 16.05.2017.

Наук. праці присвячено макроекономічному моделюванню і прогнозуван-

ню розвитку народного господарства, розробці науково-методичного забезпечення економічних програм.

БОРЯК Геннадій Володимирович – історик, чл.-кор. (2012). Н. 15.12.1956 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1978) і до 1988 працював у Центр. держ. історичному архіві УРСР; 1988–90 та з 2008 – в Ін-ті історії України НАН України (з 2009 – заст. директора). У 1991–2000 – заст. директора Ін-ту укр. археографії та джерелознавства НАН України, 2000–2008 – заст. голови, голова, перший заст. голови Держкомархіву України.

Наук. праці з архівознавства, проблем зарубіжної україніки, зарубіжних документально-інформаційних систем, історії переміщених культурних цінностей на європейському континенті під час і після Другої світової війни.

Держ. пр. України (2017).

БОЮН Віталій Петрович – учений в галузі інформатики та обчислювальної техніки, чл.-кор. (2006). Н. 8.08.1941 у Дніпродзержинську. Закінчив Дніпродзержин. металургійний завод-втуз (1965). З 1970 працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1991 – зав. відділу).

Наук. діяльність присвячено створенню високопродуктивних обчислювальних, керуючих та відеокомп'ютерних

О.М. Браун

В.В. Брей

О.Б. Брик

Б.М. Бублик

систем для керування високодинамічними і складними процесами та об'єктами. Розробив інформаційні основи створення інтелектуальних відеокомп'ютерних систем другого покоління.

Засл. винахідник України (1997). Держ. пр. України (2004). Пр. ім. С.О. Лебедева (1998), В.М. Глушкова (2013).

БРАТУСЬ Василь Дмитрович – учений в галузі клінічної хірургії, чл.-кор. (1972). Н. 26.12.1916 у селищі Дашковське (тепер Актюбин. обл., Казахстан). Закінчив Куйбишев. військово-медичну академію (1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1959–66 – ректор, 1962–95 – зав. кафедр, з 1995 – проф. Київ. мед. ін-ту; 1954–56 і 1969–75 – міністр охорони здоров'я УРСР. П. 11.10.2008.

Наук. дослідження присвячено хірургії органів травлення і лікуванню опіків.

Держ. пр. УРСР (1982). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Орден «За заслуги» III ст. (2001), князя Ярослава Мудрого V ст. (2006). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1968). Чл.-кор. АМН України (1993).

БРАУН Олег Михайлович – фізик, чл.-кор. (2018). Н. 29.09.1949 у Свердловську (тепер Єкатеринбург, Росія). Закінчив Київ. ун-т (1972). З 1976 пра-

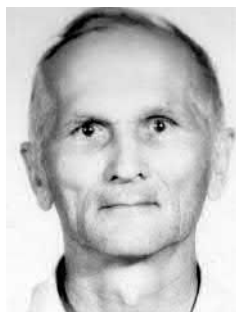
цює в Ін-ті фізики НАН України (з 2016 – головний наук. співробітник).

Наук. праці в галузі фізики поверхні, нелінійної фізики, нанофізики. Запропонував новий варіант методу молекулярної динаміки для дослідження проблеми тертя на мікро- і мезоскопічному рівні, побудував теорію плавлення тонкої змащувальної плівки.

БРЕЙ Володимир Вікторович – учений-хімік, чл.-кор. (2009). Н. 28.10.1953 у с. Ільгов Чернігів. обл. Закінчив Моск. ун-т (1976). У 1978–86 працював в Ін-ті фіз. хімії, 1986–2003 – Ін-ті хімії поверхні НАН України, з 2003 – зав. відділу, з 2005 – заст. директора, з 2017 – директор Ін-ту сорбції та проблем ендоекології НАН України.

Наук. праці в галузі гетерогенного кислотного-основного аналізу. Синтезував і дослідив суперкислотні матеріали на основі діоксиду цирконію, розробив новий процес одержання високооктанових C_8 вуглеводнів на кислотних каталізаторах, запропонував екологічно безпечний спосіб одержання каталізатора – талькиту.

БРИК Олександр Борисович – учений у галузі фізики мінералів, чл.-кор. (2012). Н. 28.04.1943 у м. Кзил-Кум (Казахстан). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1967). З 1974 працює в Ін-ті геохі-

Л.І. Бударін

В.М. Бузник

Є.Г. Булах

К.П. Бунін

мії, мінералогії та рудоутворення НАН України (з 1998 – головний наук. співробітник, з 2007 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі радіоспектроскопії мінеральної речовини, радіаційної мінералогії та біомінералогії. Дослідив властивості біомінералів, локалізованих в організмі людини, з'ясував властивості нанорозмірних мінеральних об'єктів.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. України (2008). Пр. ім. С.І. Субботіна (2006).

БУБЛИК Борис Миколайович – учений-механік, чл.-кор. (1979). Н. 25.01.1936 у с. Клюки Київ. обл. У 1958 закінчив Київ. ун-т, де працював (1969–85 – зав. кафедри, 1977–84 – декан факультету кібернетики, з 1985 – проф.). П. 26.11.1999.

Наук. праці в галузі механіки твердого деформованого тіла і теорії керування механічними системами.

Засл. працівник вищої школи УРСР (1984). Орден «За заслуги» III ст. (1999).

БУДАРІН Лев Іванович – учений-хімік, чл.-кор. (1992). Н. 12.02.1933 в Ташкенті. Закінчив Середньоазіат. ун-т (1956) та Іванов. хіміко-технологічний ін-т (1962). У 1963–70 працював в Ін-ті загальної та неорганічної хімії АН УРСР, з 1970 – Ін-ті фізичної хімії

НАН України (з 1978 – зав. відділу). П. 20.08.1995.

Наук. праці стосуються хімії координаційних сполук, синтезу на їх основі нових біологічно активних речовин, розробки хімічних методів і засобів неруйнівного контролю.

Засл. діяч науки і техніки України (1993). Держ. пр. СРСР (1983).

БУЗНИК Віктор Михайлович – учений-теплотехнік, чл.-кор. (1967). Н. 4.10.1914 у с. Тернівка (тепер Миколаїв. обл.). Закінчив Миколаїв. кораблебудівельний ін-т (1941), де працював з 1945 (з 1951 – зав. кафедри, з 1965 – ректор). П. 23.12.1968.

Наук. дослідження присвячено теорії і тепловим розрахункам суднових парових котлів.

Ордени та медалі СРСР.

БУЛАХ Євген Георгійович – геофізик, чл.-кор. (2006). Н. 16.09.1924 в Дніпропетровську. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1950). У 1967–63 працював в Ін-ті гірничої справи АН УРСР у Дніпропетровську; 1963–90 – зав. відділу, з 1990 – головний наук. співробітник Ін-ту геофізики НАН України. П. 15.05.2009.

Наук. дослідження стосуються теорії, методики й практичного застосування

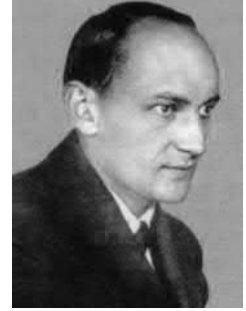
Я.Й. Бурак

Є.С. Бурксер

Г.М. Бутенко

П.П. Буштедт

математичних методів для геологічної інтерпретації складних гравіметричних і магнітометричних полів.

Держ. пр. УРСР (1984). Засл. розвідник надр України (2004). Орден «За мужність» III ст. (1999), держ. нагороди СРСР. Пр. ім. С.І. Субботіна (2002).

БУНІН Костянтин Петрович – металознавець, чл.-кор. (1948). Н. 2.11.1910 у м. Єкатеринодар (тепер Краснодар, Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1932), де працював (з 1945 – зав. кафедри), з 1948 – також зав. відділу Ін-ту чорної металургії. П. 4.11.1977.

Наук. дослідження стосуються термодинаміки і кінетики процесів структуроутворення в залізвуглецевих сплавах, кристалізації в чавунах і сталях, металографії чавуну.

Ордени та медалі СРСР.

БУРАК Ярослав Йосипович – учений в галузі механіки і математичної фізики, чл.-кор. (1985). Н. 15.03.1931 в с. Підгородне (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1953). В 1953–55 і 1958–72 працював у Фізико-механічному ін-ті АН УРСР (з 1969 – зав. відділу), 1973–95 – зав. відділу, з 1995 – головний наук. співробітник Ін-ту прикладних проблем механіки і математики НАН України. П. 15.06.2011.

Наук. праці присвячено теорії і методам кількісного дослідження та оптимізації фізико-механічних полів в електропровідних і напівпровідних тілах.

Держ. пр. УРСР (1975). Засл. діяча науки УРСР (1982). Пр. ім. М.М. Крилова (1999).

БУРКСЕР Євген Самійлович – геохімік, чл.-кор. (1925). Н. 4.08.1887 в Одесі. Закінчив Новоросійський ун-т в Одесі (1909). У 1910–26 – зав. Радиологічної лабораторії при Одес. відділенні Рос. технічного товариства, 1926–32 – директор Одес. хіміко-радіологічного ін-ту, з 1932 – Укр. філіалу Ін-ту рідкісних металів, з 1938 – зав. відділу, зав. лабораторії Ін-ту геологічних наук АН УРСР. П. 25.06.1965.

Наук. дослідження стосуються геохімії гірських порід, мінералів, водоймищ і джерел, хімії і технології рідкісних і розсіяних елементів.

БУТЕНКО Геннадій Михайлович – патофізіолог, чл.-кор. (1992). Н. 21.08.1932 у Миргороді. Закінчив Одес. мед. ін-т (1956). У 1962–71 працював у Київ. мед. ін-ті, з 1971 – зав. лабораторії, з 1992 – заст. директора Ін-ту геронтології, з 2007 – директор Ін-ту генетичної та регенеративної медицини НАМН України.

Наук. праці присвячено проблемам біології старіння, зокрема дослідженню

механізмів та наслідків вікових порушень імунної системи. Створив модельні системи (гетерохронні химери, гетерохронний парабіоз) та підходи до оцінювання імунного стану людей похилого віку; показав роль імунологічних механізмів у патогенезі основних форм зумовленої віком патології – атеросклерозу, ішемічної хвороби серця, гіпертонії, паркінсонізму, хвороби Альцгеймера.

Держ. пр. УРСР та України (1981, 1999). Засл. діяч науки і техніки України (1993). Пр. ім. О.О. Богомольця (1997). Акад. НАМН України (1994).

ВАВРІВ Дмитро Михайлович – учений в галузі радіоелектроніки та космічної фізики, чл.-кор. (2006). Н. 2.02.1953 у с. Чистилів Тернопіл. обл. Закінчив Харків. ун-т (1975), де працював; з 1989 – зав. відділу, з 2012 – заст. директора Радіоастрономічного ін-ту НАН України.

Наук. праці стосуються електронних приладів і радіолокаційних пристроїв, теорії динамічних систем, методів обробки сигналів. Під його керівництвом створено низку унікальних радіолокаторів для дистанційного дослідження земної поверхні, пошуку і супроводження цілей, також для метеорології.

Д.М. Ваврів

М.Я. Валах

В.М. Варюхін

БУШТЕДТ Петро Петрович – учений в галузі електрозварювання, чл.-кор. (1939). Н. в 1902 в Ніжині. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1930). З 1932 працював в Ін-ті електрозварювання АН УРСР, з 1937 – також проф. Київ. індустріального ін-ту. У період німецької окупації України виїхав за кордон, працював у фірмах Австрії та Швейцарії. П. в 1955.

Наук. праці стосуються створення устаткування і матеріалів для автоматичного зварювання, дослідження зварювальної дуги, динамічних випробувань зварних конструкцій.

Засл. діяч науки і техніки України (2018).

ВАЛАХ Михайло Якович – фізик, чл.-кор. (1992). Н. 22.02.1940 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1962) і відтоді працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (1988–2003 – зав. відділу і заст. директора).

Наук. праці в галузі фізики і спектроскопії напівпровідників. Запропонував якісно нові експериментальні можливості вивчення фононних спектрів напівпровідникових кристалів із застосуванням лазерних джерел збудження.

Держ. пр. України (1993). Засл. діяч науки і техніки України (2000).

ВАРЮХІН Віктор Миколайович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 29.03.1952 у м. Красноармійськ Донецької обл. Закінчив Донец. ун-т (1974). У 1975–88 та з 1991 працював у Донец. фіз.-техн. ін-ті НАН України

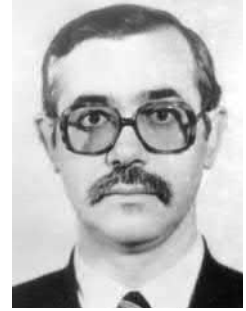
П.М. Василенко

В.Ю. Васильєв

В.В. Васильєв

С.П. Вассер

(з 1991 – зав. відділу та заст. директора, у 1997–2016 – директор).

Наук. дослідження стосуються фізики високих тисків.

Засл. діяч науки і техніки України (2007). Пр. ім. Г.В. Курдюмова (2002), І.М. Францевича (2012).

ВАСИЛЕНКО Петро Мефодійович – учений в галузі машинознавства і сільськогосподар. механіки, чл.-кор. (1939). Н. 17.10.1900 у с. Мигія (тепер Миколаїв. обл.). Закінчив Луган. сільськогосподар. ін-т (1923). В 1944–56 працював в Ін-ті машинознавства і сільськогосподар. механіки АН УРСР, 1957–62 – зав. кафедри, з 1963 – професор-консультант Укр. сільськогосподар. академії. П. 21.04.1999.

Наук. праці в галузі теорії сільськогосподар машин і сільськогосподар. механіки. Керував створенням перших конструкцій сівалок СТСН-12, ССТ-12, СУПН-8, відцентрових тукорозкидачів, ротацийних культиваторів, комплексу бурякозбиральних машин КС-6 і БМ-6, нових ультрамалооб'ємних обприскувачів та ін.

Почесна відзнака Президента України (1995). Держ. нагороди СРСР. Золота медаль ім. В.Горькіна (1978). Акад УААН (1991).

ВАСИЛЬЄВ Василь Юхимович – учений в галузі металургії, чл.-кор.

(1939). Н. 1.04.1890 у Єлисаветграді (тепер Кропивницький). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1914), де працював (з 1927 – зав. кафедри); в 1939–49 – в Ін-ті чорної металургії АН УРСР, 1950–56 – зав. відділу Ін-ту машинознавства і сільськогосподар. механіки АН УРСР, також 1939–41 – голова Відділу АН УРСР. П. 14.08.1956.

Наук. дослідження присвячено доменному процесу. Під його керівництвом досліджено і впроваджено у доменне виробництво хімічно стійкі сплави, магнезійні шлаки.

Ордени та медалі СРСР.

ВАСИЛЬЄВ Всеволод Вікторович – учений в галузі електронного і математичного моделювання, чл.-кор. (1982). Н. 28.02.1935 у Воронежі (Росія). Закінчив Таганроз. радіотехнічний ін-т (1958). У 1959–71 працював в Ін-ті кібернетики АН УРСР (з 1966 – зав. відділу), 1971–81 – зав. відділу Ін-ту електродинаміки АН УРСР, з 1981 – зав. відділу і заст. директора, у 1988–2018 – керівник відділення Ін-ту проблем моделювання в енергетиці НАН України.

Наук. дослідження стосуються синтезу електронних мереж з наперед заданими властивостями, створення електронних моделей оптимізації, керування енергетичними мережами.

А.П. Великий

О.Г. Величко

Є.Ф. Венгер

П.І. Верба

Засл. діяч науки УРСР (1985). Орден «За заслуги» III ст. (2003). Пр. ім. С.О. Лебедева (1988).

ВАССЕР Соломон Павлович – ботанік, чл.-кор. (1988). Н. 26.08.1946 у Львові. Закінчив Ужгород. ун-т (1969). З 1973 працював в Ін-ті ботаніки НАН України (з 1985 – зав. відділу), з 1994 живе і працює в Ізраїлі.

Наук. праці в галузі еволюції, флори, систематики, географії нижчих рослин, охорони та промислового культивування їстівних грибів.

Пр. ім. М.Г. Холодного (1982).

ВЕЛИКИЙ Анатолій Павлович – учений в галузі інформатики та обчислювальної техніки, чл.-кор. (1997). Н. 23.09.1936 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1959). У 1959–67 працював в Ін-ті автоматики, 1967–91 – Обчислювальному центрі Держплану УРСР; з 1991 – заст. директора, 1995–2006 – директор НДІ інформатизації та моделювання економіки.

Наук. праці в галузі економіко-математичного моделювання та розробки обчислювальних методів для керування економічними процесами.

Держ. пр. України (2001). Пр. ім. В.М. Глушкова (1997).

ВЕЛИЧКО Олександр Григорович – учений-металург, чл.-кор. (2009). Н.

19.05.1952 у Дніпропетровську. У 1974 закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (нині – Національна металургійна академія), де працює (з 1988 – декан факультету, з 1996 – проректор, з 2001 – ректор).

Наук. дослідження стосуються фізико-хімічних основ виробництва чорних металів. Розробив ефективні методи та апаратуру для інтенсифікації киснево-конвертерного виробництва сталі. Запропонував процес і конструкцію агрегату для прямого одержання рідкого металу з окускованого залізородного матеріалу у шахтній печі з використанням низькотемпературної плазми.

Держ. пр. України (2000). Засл. працівник народної освіти України (1999). Орден «За заслуги» II та III ст. (2007, 2002).

ВЕНГЕР Євген Федорович – фізик, чл.-кор. (1997). Н. 19.04.1947 у с. Підлісівка Вінниц. обл. Закінчив Вінниц. пед. ін-т (1970). З 1975 працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (у 1991–2002 – заст. директора, з 1992 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено напівпровідниковій електроніці та оптоелектроніці. Започаткував поляритонну оптоелектроніку. На основі його досліджень створено нові типи фотоперетворювачів, зо-

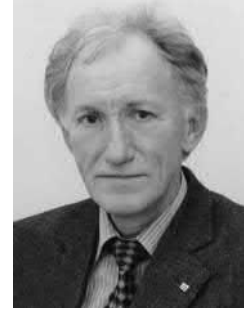
Ю.О. Ветров

Ю.М. Височанський

І.Р. Вихованець

С.В. Віднянський

крема ефективні тонкоплівкові сонячні батареї, широкосмугові та селективні сенсори короткохвильового випромінювання.

Держ. пр. України (1993).

ВЕРБА Прокіп Іванович – учений-економіст, чл.-кор. (1972). Н. 7.07.1919 у с. Токарівка Харків. обл. Закінчив Харків. фінансово-економічний ін-т (1941). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1966 – зав. кафедри Харків. ун-ту. П. 12.07.1988.

Наук. праці присвячено конкретній економіці, питанням кредиту, рентабельності, ефективності суспільного виробництва.

Засл. діяч науки УРСР (1980). Держ. нагороди СРСР.

ВЕТРОВ Юрій Олександрович – учений-механік, чл.-кор. (1979). Н. 4.11.1916 в Могильові (Білорусь). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. інженерно-будівельний ін-т (1940), де працював з 1949 (з 1953 – зав. кафедри, з 1961 – ректор). П. 16.05.1983.

Наук. праці в галузі теорії різання і механіки ґрунтів, конструкції машин для земляних робіт, будівельної механіки.

Засл. діяч науки УРСР (1974). Держ. пр. УРСР (1980). Держ. нагороди СРСР.

ВИСОЧАНСЬКИЙ Юліан Миронович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 2.08.1953 у с. Комарники Львів. обл. Закінчив Ужгород. ун-т (1975), де працює (з 1991 – проф., 1993–2005 – про-реktor, з 2005 – зав. кафедри).

Наук. праці присвячено фізиці напівпровідників і сегнетоелектриків, структурним фазовим переходам, нелінійнооптичним халькогенідним матеріалам. Виявив нові фізичні ефекти і закономірності у структурних фазових переходах, запропонував кристалічні, керамічні та композитні халькогенідні матеріали з особливими властивостями для виготовлення сучасної термометричної, гідроакустичної, акустооптичної, лазерної, голографічної апаратури.

Засл. діяч науки і техніки України (1995). Держ. пр. України (2000).

ВИХОВАНЕЦЬ Іван Романович – мовознавець, чл.-кор. (1992). Н. 9.10.1935 в с. Колосова (тепер Тернопіл. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1959). У 1964–67 працював в Ін-ті мовознавства АН УРСР, з 1991 – зав. відділу Ін-ту української мови НАН України.

Наук. праці стосуються функціональної граматики, типології синтаксичних і морфологічних одиниць, порівняльної граматики, культури української мови.

В.М. Власенко

О.С. Власюк

А.І. Вовк

Закінчив Укр. сільськогосподар. академію (1979). У 1980–92 працював в Ін-ті кібернетики НАН України; 1992–2007 – зав. відділу, заст. директора, в.о. директора, з 2014 – заст. директора Національного ін-ту стратегічних

Пр. ім. І.Я. Франка (1989), О.О. Потебні (2005).

ВДНЯНСЬКИЙ Степан Васильович – історик, чл.-кор. (2015). Н. 27.03.1951 в Ужгороді. Закінчив Ужгород. ун-т (1973). З 1976 працює в Ін-ті історії України НАН України (з 1991 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено новій і новітній історії Європи, історії міжнародних відносин, зовнішній політиці України, історії Закарпаття.

Держ. пр. України (2017).

ВЛАСЕНКО Василь Михайлович – фізик-хімік, чл.-кор. (1976). Н. 16.09.1921 у с. Яблунька Київ. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1948). З 1958 працював в Ін-ті фізичної хімії НАН України (1969–2000 – зав. відділу, з 2000 – радник при дирекції). П. 8.05.2012.

Наук. дослідження стосуються технології каталітичних процесів, гетерогенного каталізу, розробки методів каталітичного очищення газів і технології виробництва промислових каталізаторів.

Держ. пр. УРСР (1970, 1984). Орден «За заслуги» III ст. (1997). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1984).

ВЛАСЮК Олександр Степанович – учений-економіст, чл.-кор. (2012). Н. 8.10.1957 у м. Немирів Вінниц. обл.

досліджень. 2007–10 – директор Національного ін-ту проблем міжнародної безпеки, 2010–14 – перший віце-президент Академії фінансового управління Мінфіну України.

Наук. праці в галузі економіко-математичного моделювання процесів соціально-економічного розвитку, економічної безпеки. Розробив моделі імпоротної залежності національної економіки, прогнозування обсягів зовнішньої торгівлі в товарному та регіональному розрізах, міждержавної порівняльної оцінки рівня економічного та людського розвитку України.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. України (2008).

ВОВК Андрій Іванович – учений-хімік, чл.-кор. (2009). Н. 7.01.1952 у с. Залізки Черкас. обл. Закінчив Київ. ун-т (1974) і до 1983 працював в Ін-ті органічної хімії АН УРСР; з 1983 – в Ін-ті (до 1987 – Відділення) біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України (з 1999 – зав. відділу, з 2000 – заст. директора, з 2012 – директор).

Наук. праці присвячено дослідженню механізмів біоорганічних реакцій природних і синтетичних сполук і вивчення зв'язків між їх структурою та активністю в модельних системах. Виявив закономірності впливу піразоло-

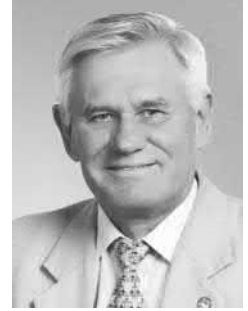
О.І. Вовченко

В.О. Водяницький

В.М. Воєводін

М.П. Войнаренко

піримідинів, пуринів, кумаринів та ін. сполук на активність ряду ферментів і обґрунтував можливість конструювання на цій основі активних інгібіторів ферментів.

ВОВЧЕНКО Олександр Іванович – матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 30.11.1948 у с. Василівка Полтав. обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1972) і працює в Ін-ті імпульсних процесів і технологій (до 1991 – Проектно-конструкторське бюро електрогідрравліки) НАН України (з 1996 – директор).

Наук. праці стосуються обробки матеріалів високоінтенсивними потоками енергії. Розробив наукові засади і технологічні засоби регулювання силових та енергетичних параметрів високовольтних електророзрядних систем для обробки матеріалів.

Засл. діяч науки і техніки України (2013). Орден «За заслуги» III ст. (2008).

ВОДЯНИЦЬКИЙ Володимир Олександрович – гідробіолог, чл.-кор. (1957). Н. 5.01.1893 у Костянтинограді (тепер Красноград Харків. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1916). У 1931–1938 – заст. директора, у 1938–63 – директор Севастопольської біологічної станції, у 1963–68 – директор Ін-ту біології південних морів АН УРСР. П. 30.11.1971.

Наук. праці в галузі гідробіології, іхтіології, океанографії. Розробив нову структуру гідробіологічної будови Чорного моря,

Засл. діяч науки УРСР (1968). Держ. нагороди СРСР.

ВОЄВОДІН Віктор Миколайович – фізик, чл.-кор. (2012). Н. 21.04.1946 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1970) і відтоді працює у Харків. фіз.-техн. ін-ті (з 2000 – начальник відділу, з 2004 – заст. директора, з 2010 – директор Ін-ту фізики твердого тіла, матеріалознавства та технологій).

Наук. праці в галузі ядерного матеріалознавства та ядерної енергетики. Вивчав поведінку конструкційних матеріалів, радіаційна стійкість яких визначає безпеку та економічність використання ядерних енергетичних установок, розробив екологічно безпечний метод імітації реакторних пошкоджень матеріалів з використанням прискорювачів заряджених частинок.

Пр. ім. К.Д. Синельникова (2010).

ВОЙНАРЕНКО Михайло Петрович – учений-економіст, чл.-кор. (2015). Н. 22.07.1950 у с. Струга Хмельниц. обл. Закінчив Хмельниц. технологічний ін-т побутового обслуговування (1976, нині – Хмельниц. національний

І.В. Волков

О.І. Волошин

А.М. Воробійов

Г.К. Вороновський

ун-т), де працює (з 1994 – доцент, зав кафедри, з 1999 – проректор, з 2008 – перший проректор).

Наук. праці стосуються проблем реформування економіки через удосконалення інституцій і систем керування господарськими об'єктами на рівні регіону, використання трудових ресурсів, регіонального інвестування та інноваційного розвитку, трансформації національної системи обліку до міжнародних стандартів.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Орден «За заслуги» III ст. (2011).

ВОЛКОВ Ігор Володимирович – учений в галузі електротехніки, чл.-кор. (1988). Н. 24.02.1936 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1958). З 1963 працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1974 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено дослідженню процесів перетворення і стабілізації параметрів електричної енергії, теорії електричних кіл, створенню систем електроживлення.

Держ. пр. УРСР (1975). Засл. діяч науки УРСР (1982). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1994).

ВОЛОШИН Олексій Іванович – учений-механік, чл.-кор. (2006). Н. 19.05.1951 в м. Новочеркаськ Ростов.

обл. (Росія). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1973) і з цього часу працює в Ін-ті геотехнічної механіки НАН України (з 1994 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі механіки рідин і газів, зокрема аеромеханіки двофазних потоків і механіки пневмовібро-транспортних систем. Розробив теорію турбулентного руху неізотермічних нагрітих газових потоків.

Держ. пр. України (2015).

ВОРОБІЙОВ Анатолій Маркович – фізіолог, чл.-кор. (1951). Н. 30.11.1900 у с. Митрофанівка (Крим). Закінчив Харків. мед. ін-т (1926). З 1945 – зав. кафедри Львів. мед. ін-ту, з 1952 – директор Ін-ту фізіології АН УРСР. П. 26.10.1955.

Наук. дослідження присвячено фізіології травлення і вищій нервовій діяльності тварин.

ВОРОНОВСЬКИЙ Геннадій Кирилович – учений в галузі теплоенергетики, чл.-кор. (2006), Герой України (2007). Н. 1.07.1944 у с. Волково Свердлов. обл. (Росія). Закінчив Дніпропетр. металургійний (1978) та Ленінград. інженерно-економічний (1982) ін-ти. В 1964–84 працював на Придніпровській ДРЕС, з 1991 – директор, з 1997 – голова правління ВАТ «Харківська ТЕЦ-5», водно-

Г.О. Воропаяв

час з 1998 – проф., з 2000 – зав. кафедри Харків. техн. ун-ту. П. 28.05.2010.

Наук. праці стосуються комплексного керування використанням паливно-енергетичних ресурсів на регіональному рівні, удосконалення системи централізованого теплопостачання, підвищення ефективності взаємодії великих теплових електростанцій з об'єднаною енергосистемою держави.

Засл. енергетик України (2001). Орден Держави (2007), «За заслуги» III ст. (2004).

ВОРОПАЄВ Геннадій Олександрович – учений-механік, чл.-кор. (2015). Н. 5.03.1947 у с. Калаїс Тамбов. обл. (Росія). Закінчив Одес. ун-т (1971). З 1974 працює в Ін-ті гідромеханіки НАН України (з 2000 – зав. відділу, з 2015 – заст. директора).

Наук. дослідження стосуються механіки суцільного середовища, турбулентного прилежового шару. Розробив модифікацію моделі турбулентного переносу напружень Рейнольдса для визначення параметрів турбулентних течій.

ГАВРИЛЮК Володимир Петрович – матеріалознавець, чл.-кор. (2006). Н. 7.04.1941 у с. Грушка Кіровоград. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1965) і з цього часу працював у Фізико-технологічному ін-ті металів та сплавів НАН України (з 1983 – зав. лабораторії, з 1994 – заст. директора). П. 3.09.2014.

Наук. праці присвячено створенню нових класів матеріалів. Розробив наукові засади синтезу нових економічних сплавів із заданим комплексом властивостей та технологій виготовлення з них високоякісних ви-

робів для експлуатації в екстремальних умовах.

Держ. пр. України (1999). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Пр. ім. Г.В. Карпенка (1992).

ГАВРИШ Володимир Костянтинович – учений-геолог, чл.-кор. (1982). Н. 22.04.1925 у с. Погребище Вінниц. обл. Закінчив Всесоюз. заочний політехн. ін-т (1953). З 1962 працював в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 1973 – зав. відділу). П. 14.06.2004.

Наук. праці присвячено геології родовищ нафти і газу, пошукам нафтогазових покладів.

Держ. пр. України (1991). Пр. ім. В.І. Вернадського (1989).

ГАЛАСЬ Михайло Іванович – учений-механік і конструктор, чл.-кор. (2000). Н. 25.10.1929 у с. Нижня Пайва Алтай. краю (Ро-

В.П. Гаврилук

В.К. Гавриш

М.І. Галась

Є.М. Ганапольський

В.Л. Ганул

І.Є. Гаркуша

Л.Г. Гассанов

сія). Закінчив Ленінград. військово-механічний ін-т (1955). З 1956 працював у КБ «Південне» (з 1972 – керівник і головний конструктор підрозділу, заст. головного, генерального конструктора КБ). П. 5.04.2006.

Наук. праці та розробки в галузі проектування та будування основних систем ракетно-космічної техніки.

Герой Соціалістичної Праці (1976). Ленінська пр. (1990). Держ. пр. СРСР (1967). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2004, 1999). Держ. нагороди СРСР.

ГАНАПОЛЬСЬКИЙ Єль Маркович – фізик, чл.-кор. (1997). Н. 8.09.1930 у Проскуріві (нині – Хмельницький). Закінчив Харків. ун-т (1953). З 1956 працює в Ін-ті радіофізики і електроніки НАН України (з 1987 – головний наук. співробітник).

Наук. праці в галузі експериментальної фізики твердого тіла, фізики магнітних явищ. Його дослідженнями акустичного парамагнітного резонансу в металах започатковано новий напрям в радіоспектроскопії твердого тіла.

Держ. пр. УРСР (1986). Пр. ім. О.С. Давидова (2004).

ГАНУЛ Валентин Леонідович – учений в галузі онкології і хірургії, чл.-кор. (1991). Н. 1.01.1931 в Полтаві. Закінчив Харків. мед. ін-т (1954). З 1971 працю-

вав в Ін-ті онкології (нині – Національний ін-т раку НАМН України) (у 1987–92 – директор, з 1992 – керівник відділення). П. 29.03.2015.

Наук. праці присвячено діагностиці, профілактиці та комбінованому лікуванню злоякісних пухлин легенів, стравоходу, шлунка та ін. органів.

Засл. лікар України (2009). Пр. ім. Р.Є. Кавецького (2003). Чл.-кор. НАМН України (1993).

ГАРКУША Ігор Євгенійович – фізик, чл.-кор. (2015). Н. 12.05.1963 у м. Люботин Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1986) і відтоді працює у Харків. фіз.-техн. ін-ті (з 2002 – начальник лабораторії, з 2006 – заст. директора, з 2011 – директор Ін-ту фізики плазми).

Наук. праці стосуються фізики плазми, керованого термоядерного синтезу, фізики твердого тіла, взаємодії плазми з поверхнею, діагностики плазми, плазмових технологій.

Держ. пр. України (2007).

ГАСАНОВ Лев Гассанович – учений в галузі інформатики і радіотехніки, чл.-кор. (1990). Н. 28.04.1936 в Ашгабаті (Туркменістан). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1959). В 1974–91 – генеральний директор НВО «Сатурн», з 1991 – Н.-д. центру «Квазар» (Київ). П. 31.07.2002.

О.В. Гектін

В.П. Георгієвський

М.С. Герасимчук

М.Ф. Герасюта

Наук. праці присвячено розробці елементної бази систем інформатики і зв'язку, радіоастрономії, радіолокації.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. пр. УРСР (1984). Держ. пр. СРСР (1981). Ордени і медалі СРСР.

ГЕКТІН Олександр Вульфович – матеріалознавець, чл.-кор. (2015). Н. 27.01.1950 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1972) і відтоді працює у НТК «Ін-т монокристалів НАН України» (з 1992 – зав. лабораторії, з 1995 – заст. директора відділення, у 2004–18 – заст. директора Ін-ту скінтіляційних матеріалів).

Наук. праці стосуються скінтіляційного матеріалознавства, люмінесценції, технології скінтіляційних матеріалів, вирощування монокристалів.

Держ. пр. України (2006). Засл. діяч науки і техніки України (2012).

ГЕОРГІЄВСЬКИЙ Віктор Петрович – учений-медик, чл.-кор. (2003). Н. 23.06.1937 у м. Артемівськ Донец. обл. Закінчив 1-й Моск. мед. ін-т (1959). З 1958 працював у Держ. наук. центрі лікарських засобів у Харкові (з 1978 – зав. відділу, в 1989–2008 – директор), 1992–2006 – також голова Фармакопейного комітету МОЗ України. П. 21.01.2018.

Наук. дослідження стосуються технології, стандартизації і контролю якості

лікарських засобів, розробки та вдосконалення методів фармацевтичного аналізу. Співавтор понад 70 лікарських засобів. Встановив хімічну структуру 150 нових фізіологічно активних природних сполук.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Орден «За заслуги» II та III ст. (2004, 1997).

ГЕРАСИМЧУК Микола Семенович – учений-економіст, чл.-кор. (1990). Н. 19.12.1931 в с. Дермань (тепер Рівнен. обл.). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1954). З 1956 працював в Ін-ті економіки НАН України (з 1974 – зав. відділу, з 1981 – заст. директора). П. 5.12.2003.

Наук. праці стосуються економіки промисловості, ефективності капітальних вкладень, відтворення основних фондів.

Засл. діяч науки і техніки України (1993).

ГЕРАСЮТА Микола Федорович – учений-механік, чл.-кор. (1967). Н. 18.12.1919 в Олександрії (тепер Кіровоград. обл.). Закінчив Одес. ун-т (1941). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1954 працював у КБ «Південне» (з 1966 – заст. головного конструктора), водночас з 1955 – у Дніпропетр. ун-ті (з 1962 – проф.). П. 10.04.1987.

О.А. Герашченко

С.З. Гжицький

О.Б. Гінтов

І.О. Гірка

Наук. праці в галузі прикладної механіки, машинобудування, ракетно-космічної техніки. Створив науково-технічну школу.

Герой Соціалістичної Праці (1961). Ленінська пр. (1972). Держ. пр. СРСР (1967). Пр. ім. М.К. Янгеля (1982). Держ. нагороди СРСР.

ГЕРАЩЕНКО Олег Аркадійович – теплофізик, чл.-кор. (1976). Н. 12.08.1925 у с. Чувалачі Ташкент. обл. (Узбекистан). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1949). У 1951–57 працював Ін-ті теплоенергетики АН УРСР, з 1972 – в Ін-ті технічної теплофізики АН УРСР (з 1972 – зав. відділу, в 1974–82 – директор). П. 15.01.1992.

Наук. праці в галузі технічної теплофізики, теплотрії та теплофізичного приладобудування.

ГЖИЦЬКИЙ Степан Зенонович – біохімік, чл.-кор. (1951). Н. 14.01.1900 у с. Острівець (тепер Тернопіл. обл.). Закінчив Львів. академію ветеринарної медицини (1929). З 1939 – зав. кафедри Львів. зооветеринарного ін-ту, одночасно з 1960 – зав. лабораторії Укр. НДІ фізіології і біохімії сільськогосподар. тварин. П. 19.08.1976.

Наук. дослідження присвячено вивченню порушень обміну речовин у сільськогосподарських тварин.

Засл. діяч науки УРСР (1960).

ГІНТОВ Олег Борисович – геофізик, чл.-кор. (2012). Н. 22.01.1935 у Таращі Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1957) і до 1973 працював у виробничих геофіз. організаціях України. З 1973 – в Ін-ті геофізики НАН України (з 1992 – зав. відділу, з 1996 – головний наук. співробітник).

Наук. діяльність спрямовано на розв'язання загальних проблем геотектоніки та геодинаміки за допомогою тектонофізичних методів. Розробив модель деформації консолідованої земної кори, яка враховує в'язко-пластичні деформації порід, побудував структурно-тектонофізичні та тектонічні мапи Укр. щита.

Держ. пр. України (1996).

ГІРКА Ігор Олександрович – фізик, чл.-кор. (2018). Н. 29.04.1962 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1985), де працює (з 1996 – зав. кафедри, з 2005 – декан факультету, в 2006–12 – директор Ін-ту високих технологій).

Наук. праці в галузі фізики плазми, керованого термоядерного синтезу, плазмової електроніки. Виявив закономірності поширення поверхневих електромагнітних хвиль в металевих хвилеводах, повністю або частково заповнених холодною плазмою.

Пр. ім. К.Д. Синельникова (2010).

Й.І. Гіхман

Р.Є. Гладішевський

М.С. Гладун

М.Д. Глинчук

ГІХМАН Йосип Ілліч – математик, чл.-кор. (1965). Н. 26.05.1918 в Умані. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1939), де працював у 1947–66; з 1966 – зав. відділу Ін-ту прикладної математики і механіки АН УРСР в Донецьку, одночасно з 1966 – зав. кафедри Донец. ун-ту. П. 30.07.1985.

Наук. праці в галузі теорії ймовірностей і математичної статистики.

Держ. пр. УРСР (1982). Пр. ім. М.М. Крилова (1970).

ГЛАДИШЕВСЬКИЙ Роман Євгенович – учений-хімік, чл.-кор. (2012). Н. 19.09.1958 у Львові. Закінчив Львів. ун-т (1980), де працює з 1989 (з 2004 – проф., з 2006 – зав. кафедри, з 2014 – проректор).

Наук. дослідження в галузі кристалохімії неорганічних сполук. Дослідив фазові рівноваги низки багатокомпонентних систем, синтезував і визначив кристалічну структуру великої кількості нових неорганічних сполук, зокрема для наномодульованих і нанокомпозитних матеріалів на основі інтерметалідів.

Держ. пр. України (2008).

ГЛАДУН Микола Семенович – учений-економіст, чл.-кор. (2018). Н. 12.03.1956 в Шостці Сумської обл. Закінчив Київ. ін-т народного госпо-

дарства (1979). У 1986–2004 працював у наукових установах та органах державної статистики України, з 2004 – в Ін-ті демографії та соціальних досліджень НАН України (з 2012 – зав. відділу та заст. директора).

Наук. праці стосуються досліджень народонаселення – демографічних процесів, переписів населення, статистики праці, умов та якості життя населення, людського розвитку.

ГЛИНЧУК Майя Давидівна – матеріалознавець, чл.-кор. (1995). Н. 13.02.1935 у Києві. Закінчила Київ. ун-т (1957). З 1958 працює в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1985 – зав. відділу), також проф. Київ. політехн. ін-ту.

Наукові праці присвячено матеріалознавству та технології п'єзо- і сегнетоелектричних матеріалів.

Держ. пр. УРСР (1987). Засл. діяч науки і техніки України (2015). Пр. ім. І.М. Францевича (1995).

ГЛУХОВ Олександр Захарович – ботанік, чл.-кор. (2009). Н. 19.02.1945 у м.Мар'їнка (нині Донецька обл.). Закінчив Донец. ун-т (1970) і відтоді працював у Донец. ботанічному саду НАН України (з 1977 – заст. директора, в 1990–2014 – директор).

О.З. Глухов

В.В. Глушко

Г.Г. Гнесін

Д.М. Говорун

Наук. дослідження стосуються ролі антропогенно порушених ландшафтів та екологічних проблем промислових регіонів.

Держ. пр. України (2008). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (2008).

ГЛУШКО Василь Васильович — учений-геолог, чл.-кор. (1967). Н. 28.08.1920 у м. Богучар Воронеж. обл. (Росія). Закінчив Воронеж. ун-т (1942). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1953–79 працював в Укр. науково-дослідному геологорозвідувальному ін-ті (з 1965 — директор), з 1979 — проф. Львів. ун-ту. П. 24.08.1998.

Наук. дослідження стосуються регіональної геології і вивчення нафтогазоносності осадових басейнів Європи.

Держ. пр. УРСР та України (1986, 1994). Засл. геолог УРСР (1970). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. В.І. Вернадського (1994).

ГНЕСІН Георгій Гдалевич — матеріалознавець, чл.-кор. (1990). Н. 6.04.1932 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1955) і відтоді працював в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1975 — зав. відділу, з 2004 — головний наук. співробітник). П. 23.10.2016.

Наук. праці стосуються порошкової металургії, неоксидної кераміки, історії науки.

Держ. пр. УРСР (1969, 1989). Засл. діяч науки і техніки України (2013). Орден «За заслуги» III ст. (2003). Пр. ім. І.М. Францевича (2001), М.М. Доброхотова (2010).

ГОВОРУН Дмитро Миколайович — біофізик, чл.-кор. (2006). Н. 18.05.1950 у селищі Опішня Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1972). З 1987 працює в Ін-ті молекулярної біології і генетики НАН України (з 2000 — зав. відділу, з 2004 — заст. директора).

Наук. праці в галузі молекулярної біофізики. Виявив і охарактеризував на квантовому рівні нові фізико-хімічні властивості двоспіральної ДНК, розробив фізико-хімічну концепцію функціонування біополімерів.

Засл. діяч науки і техніки України (2012). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Пр. ім. С.М. Гершензона (2009).

ГОГАЄВ Казбек Олександрович — матеріалознавець, чл.-кор. (2009). Н. 5.10.1956 у м. Алагір (нині — Республіка Північна Осетія-Аланія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1971), де працював до 1984; з 1984 — в

К.О. Гогаєв

М.Л. Голего

В.І. Голіков

Є.І Головаха

П.В. Головін

Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1998 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі порошкової металургії та композиційних матеріалів. Розробив наук. основи і технології силової і температурно-швидкісної деформації металічних порошків методами пресування, екструзії та прокатки для потреб інструментального виробництва і машинобудування.

Засл. діяч науки і техніки України (2017).

ГОЛЕГО Микола Лукич – учений-механік, чл.-кор. (1967). Н. 15.06.1914 у м.Христинівка (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ін-т інженерів цивільної авіації (1938), де працював (у 1953–76 – зав. кафедри, в 1954–75 – ректор), з 1976 – зав. відділу Ін-ту проблем міцності НАН України, з 1997 – директор науково-технічного центру «Трибо-техніка» НАН України. П. 27.08.2012.

Наук. дослідження стосуються експлуатації, ремонту, довговічності машин, теорії схоплювання, фретинг-корозії.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1964). Держ. нагороди СРСР.

ГОЛІКОВ Володимир Іванович – учений-економіст, чл.-кор. (1982). Н. 7.12.1929 на хуторі Голіков Белгород. обл. (Росія). Закінчив Луган. сільськогосподар. ін-т (1952). У 1957–62,

1965–87 та 1993–97 працював в Ін-ті економіки НАН України (з 1971 – зав. відділу, 1975–84 – заст. директора), з 1997 – зав. відділу Ін-ту економічного прогнозування НАН України (також 1987–93 – зав. кафедри Київ. ін-ту народного господарства). П. 23.03.2004.

Наук. праці присвячено організації управління народним господарством і методології економіко-математичного моделювання.

ГОЛОВАХА Євгеній Іванович – учений-соціолог, чл.-кор. (2018). Н. 13.08.1950 в Києві. Закінчив Моск. ун-т (1972) і до 1990 працював в Ін-ті філософії АН УРСР, з 1990 – в Ін-ті соціології НАН України (з 2002 – зав. відділу та заст. директора).

Наук. праці стосуються теорії й методології соціології, соціології політики та соціальних трансформацій, соціології особистості, соціальної психології. Організував моніторинг соціальних змін в Україні, визначив тенденції та етапи розвитку посттоталітарного суспільства.

Держ. пр. України (2015).

ГОЛОВІН Павло Васильович – учений-хімік, чл.-кор. (1939). Н. 3.07.1885 у с. Іжевське (тепер Рязан. обл., Росія). Закінчив Моск. вище технічне училище (1914). У 1939–61 – зав. лаборато-

Ю.В. Головач

М.Ф. Головка

Г.І. Голодець

Ю.Г. Гололобов

рії Ін-ту органічної хімії АН УРСР. П. 22.01.1964.

Наук. дослідження присвячено дифузії і кристалізації у цукровому виробництві, очищенню цукрових соків.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1951).

ГОЛОВАЧ Юрій Васильович – фізик, чл.-кор. (2015). Н. 16.06.1957 у Львові. Закінчив Львів. ун-т (1979). В 1983–90 працював у Львів. відділенні Ін-ту теоретичної фізики АН УРСР, з 1990 – Ін-ті фізики конденсованих систем НАН України (з 2010 – зав. лабораторії).

Наук. праці присвячено фізиці складних систем, фізиці макромолекул, теорії фазових переходів, екзотичним задачам статистичної фізики, історії науки.

ГОЛОВКО Мирослав Федорович – фізик, чл.-кор. (2003). Н. 29.10.1943 в с. Чернівці Івано-Франків. обл. Закінчив Івано-Франків. пед. ін-т (1965) та Львів. ун-т (1969). В 1969–90 працював у Львів. відділенні Ін-ту теоретичної фізики АН УРСР, з 1990 – зав. відділу Ін-ту фізики конденсованих систем НАН України, з 1991 – також проф. Львів. ун-ту.

Наук. праці стосуються фізики м'якої речовини. Розробив методи описання різноманітних кластеризаційних ефектів у конденсованих середовищах.

ГОЛОДЕЦЬ Григорій Ізраїльович – фізико-хімік, чл.-кор. (1990). Н. 7.11.1936 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1959) і працював в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР (з 1980 – зав. відділу). П. 17.07.1992.

Наук. праці стосуються хімічної кінетики і каталізу, зокрема механізму реакцій гетерогенно-каталітичного окислення та гідрування.

Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1973).

ГОЛОЛОБОВ Юрій Григорович – учений-хімік, чл.-кор. (1976). Н. 2.09.1930 у Москві. Закінчив Моск. хіміко-технологічний ін-т (1953). У 1972–81 – зав. відділу і заст. директора Ін-ту органічної хімії АН УРСР; з 1981 працює в Ін-ті елементоорганічних сполук РАН у Москві.

Наук. дослідження стосуються вивчення реакційної здатності елементоорганічних, сполук головним чином фосфорорганічних.

ГОНЧАР Анатолій Іванович – учений в галузі гідроакустики і гідролокації, чл.-кор. (2006). Н. 27.12.1931 в м. Оріхів Запоріж. обл. Закінчив

А.І. Гончар

М.В. Гончаренко

М.І. Горбачук

Б.М. Горбунов

Є.О. Гордієнко

Львів. політехн. ін-т (1961). У 1961–93 працював у конструкторському бюро Мінсудпрому СРСР (м. Бельці, Молдова), з 1993 – директор Науково-технічного центру панорамних акустичних систем НАН України (Запоріжжя). П. 8.01.2017.

Наук. праці стосуються розробки панорамних гідроакустичних засобів і комплексів для океанологічних досліджень, розвідки та освоєння сировинних ресурсів Світового океану і внутрішніх морів, гідрографічного забезпечення мореплавства.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2013). Держ. пр. СРСР (1981).

ГОНЧАРЕНКО Микола Васильович – філософ, чл.-кор. (1979). Н. 2.12.1924 в с. Васильківка Дніпропетр. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. ун-т (1949). У 1952–68 працював в Ін-ті філософії АН УРСР (з 1960 – зав. відділу, з 1962 – заст. директора), з 1973 – Ін-ті мистецтвознавства, фольклористики та етнології АН УРСР (з 1974 – зав. відділу). П. 16.03.1993.

Наук. праці в галузі історичного матеріалізму, естетики, соціології і теорії культури.

Пр. ім. І.Я. Франка (1988). Держ. нагороди СРСР.

ГОРБАЧУК Мирослав Львович – математик, чл.-кор. (2000). Н. 8.03.1938 у с. Риботичі (Польща). Закінчив Львів. ун-т (1961). З 1964 працював в Ін-ті математики НАН України (з 1986 – зав. відділу), з 1997 – також проф. Київ. політехн. ін-ту. П. 8.01.2017.

Наук. дослідження стосуються математичного аналізу і теорії диференціальних рівнянь та їх застосувань, математичної фізики.

Держ. пр. України (1998). Пр. ім. М.М. Крилова (1994), М.Г. Крейна (2008).

ГОРБУНОВ Борис Миколайович – учений-механік, чл.-кор. (1939). Н. 4.02.1901 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1925). У 1926–30 та з 1941 працював в Ін-ті механіки АН УРСР, 1932–41 – Електрозварювальному комітеті, Ін-ті електрозварювання АН УРСР, з 1932 – також у Київ. інженерно-будівельному ін-ті. П. 22.07.1944.

Наук. праці стосуються будівельної механіки, дослідження міцності зварних з'єднань і вузлів.

ГОРДІЄНКО Євген Олександрович – біолог, чл.-кор. (2012). Н. 27.12.1944 в Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1972) і відтоді працював в Ін-ті проблем кріобіології і кріомедицини НАН України

О.О. Городецький

Я.Б. Гороховатський

А.А. Горшков

В.М. Грезе

(з 1995 – зав. відділу, з 2011 – заст. директора). П. 10.06.2015.

Наук. праці в галузі кріобіології, зокрема вивчення причин і механізмів кріопшкодження та кріозахисту клітин. Розробив експериментальні методи вивчення фазових перетворень у кріопротекторних середовищах та технології кріоконсервування біологічних об'єктів.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Держ. пр. України (2008).

ГОРОДЕЦЬКИЙ Олексій Опанасович – біофізик, чл.-кор. (1957). Н. 30.03.1897 у с. Новокостичі (тепер Самар. обл., Росія). Закінчив Саратов. ун-т (1924). З 1946 працював в Ін-ті фізіології АН УРСР. П. 9.01.1967.

Наук. дослідження присвячено рентгенології і радіології. Розробив низку методів лікування променевої хвороби.

ГОРОХОВАТСЬКИЙ Ярослав Борисович – учений-хімік, чл.-кор. (1972). Н. 17.09.1925 в Олександрії Кіровоград. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1950) і 1950 працював в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР (з 1966 – зав. відділу, у 1962–74 – заст. директора). П. 28.05.1976.

Наук. праці в галузі гетерогенного каталізу та кінетики каталітично-окис-

лювальних процесів. Розробив каталітичний спосіб одержання етилену, циклогексанолу і циклогексанону, прями́й метод виявлення радикально-ланцюгового механізму гетерогенно-гомогенних каталітичних процесів.

Держ. нагороди СРСР.

ГОРШКОВ Андрій Андрійович – учений в галузі ливарного виробництва, чл.-кор. (1957). Н. 4.10.1898 у с. Нікольське (тепер Свердлов. обл., Росія). Закінчив Урал. політехн. ін-т (1926). З 1958 працював в Ін-ті проблем лиття АН УРСР (у 1958–62 – директор). П. 12.04.1972.

Наук. дослідження стосуються виробництва чавунних загартованих валків, виливниць, виливків для металургійного устаткування, металургії вагранкового процесу, модифікації чавуну.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1969). Держ. пр. СРСР (1950). Держ. нагороди СРСР.

ГРЕЗЕ Володимир Миколайович – гідробіолог, чл.-кор. (1967). Н. 9.12.1915 у Москві. Закінчив Харків. ун-т (1939). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1959 працював в Ін-ті біології південних морів АН УРСР (у 1968–77 – директор). П. 26.01.1988.

Наук. праці в галузі прісноводної і морської гідробіології. Розробив ме-

О.М. Григорьев

І.П. Григорюк

Е.У. Гринік

А.А. Гриценко

тоди розрахунку продукції популяцій водних тварин.

Держ. нагороди СРСР.

ГРИГОР'ЄВ Олег Миколайович – фізик і матеріалознавець, чл.-кор. (2006). Н. 13.02.1944 у м. Трубчевськ Брян. обл. (Росія). Закінчив Харків. політехн. ін-т (1967). З 1973 працює в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1990 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено матеріалознавству, структурному аналізу матеріалів, фізики і механіки контактної міцності. Сформулював нові принципи структурного конструювання та прогнозування властивостей керамічних композитів, оптимізації їх складу та структури.

ГРИГОРЮК Іван Панасович – біолог, чл.-кор. (2000). Н. 24.10.1941 у с. Топорівка Чернівець. обл. Закінчив Чернівець. ун-т (1965). З 1969 працює в Ін-ті фізіології рослин та генетики НАН України (з 1997 – зав. відділу), також проф. Національного ун-ту біоресурсів та природокористування.

Наук. дослідження стосуються фізіології та біохімії рослин, зокрема систем регуляції та механізмів стійкості рослин до водного та високотемпературного стресів.

Засл. діяч науки і техніки України

(2009). Держ. пр. України (2012). Пр. ім. М.Г. Холодного (1991).

ГРИНІК Едуард Улянович – фізик і матеріалознавець, чл.-кор. (2006). Н. 19.09.1938 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1961). У 1964–70 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, з 1970 – Ін-ті ядерних досліджень НАН України (з 1993 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються матеріалознавчих проблем ядерної енергетики. Виконав низку досліджень в процесах реакторного опромінення, виявив нові фізичні явища.

Пр. ім. В.І. Трефілова (2006).

ГРИЦЕНКО Андрій Андрійович – учений-економіст, чл.-кор. (2009). Н. 8.02.1948 у с. Гути Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1973), де працював (з 1992 – зав. кафедри). 1995–2001 – зав. секретаріату Комітету Верховної Ради України, 2001–2008 – заст. керівника апарату Ради Національного банку України; з 2008 – заст. директора Ін-ту економіки та прогнозування НАН України.

Наук. праці присвячено інституціональним проблемам соціально-економічного розвитку, ринкової трансформації, власності, вартості та грошей, фіскальної та грошово-кредитної політики. Обґрунтував основні положення соціально-ча-

В.І. Гриценко

В.В. Грицик

М.Д. Гродзинський

Б.Д. Грозін

своїї теорії вартості, яка інтегрує маржинальну і трудову теорії, запропонував стратегію розгорнутого таргетування стабільності грошової одиниці.

Засл. працівник освіти України (2008).

ГРИЦЕНКО Володимир Ілліч – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (2015). Н. 23.05.1937 в м. Іпатово Ставроп. краю (Росія). Закінчив Ростов. ін-т інженерів залізничного транспорту (1960) і працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1977 – заст. директора); з 1997 – иректор Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем НАН і МОН України.

Наук. дослідження стосуються інформаційних технологій і систем, методів і засобів інтелектуалізації. Розвинув загальну теорію інтелектуальних інформаційних технологій, дослідив класи нових моделей інформаційного суспільства з динамічно збалансованими показниками розвитку.

Держ. пр. УРСР та України (1977, 1997). Засл. діяч науки і техніки України (2007). Орден «За заслуги» II та III ст. (2013, 1998), держ. нагороди СРСР. Держ пр. СРСР (1983)

ГРИЦИК Володимир Володимирович – учений в галузі інформатики,

обчислювальної техніки і наукового приладобудування, чл.-кор. (1990). Н. 10.08.1941 в Сокалі Львів. обл. Закінчив Львів. ун-т (1962) і працював у Фізико-механічному ін-ті НАН України (у 1982–97 – зав. відділу). П. 12.06.2015.

Наук. праці стосуються теоретичних основ синтезу високопродуктивних засобів автоматизованої обробки інформації.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Пр. ім. С.О. Лебедева (2000).

ГРОДЗИНСЬКИЙ Михайло Дмитрович – географ, чл.-кор. (2010). Н. 11.07.1957 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1979), де працює (з 1995 – зав. кафедри).

Наук. праці в галузі фізичної географії та ландшафтної екології. Обґрунтував нові концепції стійкості географічних систем, типів територіальних конфігурацій та структур ландшафту, розробив методи нормування антропогенних навантажень та кількісного оцінювання пріоритетів екологічної політики.

Держ. пр. України (2016).

ГРОЗІН Борис Дмитрович – металознавець, чл.-кор. (1939). Н. 16.10.1898 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1930). З 1935 працював в Ін-ті механіки АН УРСР (з 1944 – зав. відділу). П. 22.10.1962.

В.Ф. Губарев

В.С. Гудрамович

Н.М. Гула

Т.І. Гундорова

Наук. праці присвячено міцності та пластичності металів, довговічності й надійності машин, розробці нових технологічних процесів у машинобудуванні.

Держ. нагороди СРСР.

ГУБАРЕВ В'ячеслав Федорович – учений в галузі інформатики та систем керування, чл.-кор. (2006). Н. 23.09.1939 у м.Камишин Сталінград. (тепер Волгоград. обл., Росія). Закінчив Київ. ун-т (1962) і працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1992 – провідний наук. співробітник); 1996–2000 – учений секретар, з 2000 – заст. директора Ін-ту космічних досліджень НАН і Держ. космічного агентства України, також проф. Київ. політехн. ін-ту.

Наук. праці стосуються моделювання та керування процесами, що відбуваються у складних фізичних системах. Розробив теоретичні основи автоматичного керування параметрами плазми в термоядерних установках

ГУДРАМОВИЧ Вадим Сергійович – учений-механік, чл.-кор. (1995). Н. 6.07.1936 у м. Чапаєвськ Куйбишев. обл. (Росія) Закінчив Дніпропетр. ун-т (1959). З 1966 працює в Ін-ті технічної механіки НАН України (з 1975 – зав. відділу), водночас з 1976 – проф. Дніпропетр. ун-ту.

Наук. дослідження в галузі нелінійної механіки, механіки деформованого твердого тіла, міцності конструкцій. Розв'язав низку задач нелінійного деформування і механіки контактних взаємодій в екстремальних умовах експлуатації ракетно-космічної техніки, енергетики. Розробив енергозощадні технології виготовлення пристроїв антенно-хвильоводної техніки і концентраторів променевої енергії з підвищеними міцнісними і оптичними властивостями.

Держ. пр. України (1997). Пр. ім. М.К. Янгеля (1997), С.П. Тимошенка (2004).

ГУЛА Надія Максимівна – біохімік, чл.-кор. (1991). Н. 12.06.1936 у Києві. Закінчила Київ. мед. ін-т (1959). В 1965–75 працювала в Ін-ті ендокринології та обміну речовин, з 1975 – Ін-ті біохімії НАН України (з 1992 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено дослідженню біологічно активних речовин – вітамінів, гормонів, деяких аналогів природних метаболітів і біологічно активних ліпідів.

Держ. пр. України (2011). Орден княгині Ольги III ст. (2000). Чл.-кор. НАМН України (1993).

ГУНДОРОВА Тамара Іванівна – літературознавець, чл.-кор. (2003). Н. 17.07.1955 в с. Климівка Полтав. обл.

А.М. Гупал

І.О. Гуржій

В.П. Гусинін

К.Г. Гуслистий

Закінчила Київ. ун-т (1977) і працює в Ін-ті літератури НАН України (з 2002 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються сучасної укр. літератури, зокрема в аспекті її новітніх теоретичних інтерпретацій – постмодерністських, постколоніальних, гендерних, психоаналітичних. Розробила концепцію розвитку укр. модернізму.

Засл. діяч науки і техніки України (2006). Пр. ім. І.Я. Франка (2006).

ГУПАЛ **Анатолій Михайлович** – учений у галузі інформатики та біокібернетики, чл.-кор. (2009). Н. 8.02.1947 у м. Радебойль (Німеччина). Закінчив Моск. фіз.-техн. ін-т (1971) і відтоді працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 2003 – зав. відділу), у 1987–2003 – директор Науково-учбового центру прикладної інформатики НАН України.

Наук. праці стосуються розробки стохастичних методів оптимізації, створення методів індуктивного виводу та статистичного аналізу геномів і білків. Побудував теорію складності задач розпізнавання, встановив комплементарні закономірності щодо запису генетичної інформації впродовж однієї низки ДНК-хромосом.

Держ. пр. України (2001). Пр. ім. В.М. Глушкова (1997), М.М. Амосова (2017).

ГУРЖІЙ **Іван Олександрович** – історик, чл.-кор. (1958). Н. 15.09.1915 у с. Худяки (тепер Черкас. обл.). Закінчив Одес. ун-т (1941). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1948 працював в Ін-ті історії АН УРСР (з 1955 – зав. відділу, з 1958 – заст. директора), також 1963–68 – академік-секретар Відділу АН УРСР. П. 31.10.1971.

Наук. праці стосуються історії України періоду феодалізму й зародження капіталістичних відносин.

Держ. нагороди СРСР.

ГУСИНІН **Валерій Павлович** – фізик, чл.-кор. (2012). Н. 28.12.1948 у м. Щокіно Тульської обл. (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1971) і працює в Ін-ті теоретичної фізики НАН України (з 2007 – зав. відділу).

Наук. дослідження у галузі теор. фізики, зокрема квантової теорії поля, теорії елементарних частинок та теорії конденсованого стану. З'ясував механізми спонтанного порушення симетрії у квантовій електродинаміці та квантовій хромодинаміці, відкрив ефект магнітного каталізу – генерації мас ферміонів під впливом зовнішнього магнітного поля, передбачив низку ефектів, властивих графену (до його відкриття), зокрема ефект Холла в кристалах типу графена.

Держ. пр. України (2006).

В.Я. Гутлянський

Е.В. Гюллінг

ГУСЛИСТИЙ Костянтин Григорович – історик та етнограф, чл.-кор. (1969). Н. 1.10.1902 у м. Александровськ (нині Запоріжжя). Закінчив Дніпропетр. ін-т народної освіти (1928). З 1954 працював в Ін-ті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. П. 21.02.1973.

Наук. праці стосуються історії України періоду феодалізму, історії української культури та етнографії.

Засл. діяч науки УРСР (1968).

ГУТЛЯНСЬКИЙ Володимир Якович – математик, чл.-кор. (2009). Н. 15.07.1941 у Ленінграді. Закінчив Томський ун-т (1964). З 1970 працює в Ін-ті прикладної математики і механіки НАН України (Донецьк, 2014, Слов'янськ Донец. обл.) (1984–2004 – зав. відділу, з 2004 – головний наук. співробітник,

2014–16 – в.о. директора, з 2016 – радник при дирекції)

Наук. праці стосуються комплексного аналізу, геометричної теорії конформних і квазіконформних відображень. Разом з ін. подав точний розв'язок проблеми обертання Ф. Джона, довів теорему про конформну диференційованість квазіконформного відображення, встановив просторовий варіант класичної теореми Тейхмюллера про конформну дилатацію квазірегулярних відображень, довів теорему існування та єдиності для гомеоморфних розв'язків диференціального рівняння Бельтрамі з виродженням.

Пр. ім. М.М. Крилова (2005), М.Г. Крейна (2017).

ГЮЛЛІНГ Едуард Вальтерович – патофізіолог, чл.-кор. (1991). Н. 10.12.1937 в Іркутську (Росія). Закінчив Київ. мед. ін-т (1960). У 1961–85 працював у Київ. НДІ отоларингології (з 1973 – заст. директора), 1985–97 – зав. кафедри Київ. ін-ту удосконалення лікарів; з 1998 живе у Фінляндії.

Наук. праці в галузі патофізіології реактивності (порушення діяльності імунної системи, формування алергічних процесів, пошук засобів специфічної і неспецифічної імунокорекції).

Держ. пр. УРСР (1978). Чл.-кор. НАМН України (1993).

Ю.М. Даденков

А.І. Даниленко

В.М. Даниленко

В.А. Даниленко

ДАДЕНКОВ Юрій Миколайович – учений в галузі гідравліки, чл.-кор. (1961). Н. 28.10.1911 у Лубнах. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. автомобільно-дорожній ін-т (1933). У 1944–59 – зав. кафедри, ректор, з 1973 – проф. Київ. автомобільно-дорожнього ін-ту, в 1960–73 – міністр вищої і середньої спеціальної освіти УРСР. П. 21.04.1991.

Розробив норми допустимих швидкостей течії води в укріплених руслах, методику гідравлічного розрахунку малих мостів та ін. малих штучних споруд.

Держ. нагороди СРСР.

ДАНИЛЕНКО Анатолій Іванович – учений-економіст, чл.-кор. (2006). Н. 12.12.1938 у Києві. Закінчив Київ. ін-т народного господарства (1960). У 1967–86, 1992–93 та 2000–2005 працював в Ін-ті економіки НАН України (з 1992 – зав. відділу); 1993–97 – заст. міністра економіки України, 1997–2000 – заст. міністра промислової політики України, з 2005 – зав. відділу, заст. директора Ін-ту економіки та прогнозування НАН України.

Наук. праці стосуються фінансово-кредитного регулювання економіки. Розробив пропозиції щодо реформування механізму амортизаційних від-

рахувань підприємств, яке дало змогу підвищити роль цих відрахувань у відтворенні основних фондів та провести індексацію основних фондів в Україні.

Держ. пр. України (2013). Засл. економіст України (1999). Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (2010).

ДАНИЛЕНКО Віктор Михайлович – історик, чл.-кор. (2003). Н. 25.11.1949 у с. Карапиші Київ. обл. Закінчив Київ. пед. ін-т (1974) і працює в Ін-ті історії України НАН України (з 1990 – зав. відділу), також проф. Національного пед. ун-ту.

Наук. дослідження присвячено історії України ХХ ст., історії української культури, проблемам «українізації» та міжслов'янських культурних взаємин.

Засл. діяч науки і техніки України (1996). Держ. пр. України (2001). Пр. ім. М.С. Грушевського (1998).

ДАНИЛЕНКО В'ячеслав Андрійович – геофізик, чл.-кор. (1995). Н. 27.10.1946 у Полтаві. Закінчив Моск. інженерно-фізичний ін-т (1974). У 1975–77 та з 1985 працював в Ін-ті геофізики НАН України (з 1985 – заст. директора, керівник відділення), 1977–85 – в Ін-ті електрозварювання АН УРСР. П. 20.02.2016.

Наук. праці стосуються динаміки нерівноважних структурованих середо-

М.В. Даниленко

В.Я. Дашкевич

М.Ф. Дейген

Т.Т. Демиденко

вищ, фізики швидкоплинних процесів, самоорганізації систем.

ДАНИЛЕНКО Михайло Васильович – учений-хірург, чл.-кор. (1992). Н. 10.08.1918 у с. Новосимбірськ (тепер Оренбурзь. обл., Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Саратов. мед. ін-т (1946). У 1946–64 працював у Вінниц. мед. ін-ті (з 1960 – зав. кафедри); 1964–81 – ректор, 1981–91 – зав. кафедри, з 1991 – наук. консультант Львів. мед. ін-ту. П. 17.10.2002.

Наук. праці в галузі серцево-судинної хірургії, анестезіології, реаніматології, інтенсивної терапії.

Герой Соціалістичної Праці (1978). Засл. діяч науки УРСР (1968). Держ. нагороди СРСР. Чл.-кор. АМН України (1993).

ДАШКЕВИЧ Всеволод Якович – етнограф і фольклорист, чл.-кор. (1945). Н. 2.06.1907 в Овручі (тепер Житомир. обл.). Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1926). У 1944–48 працював в Ін-ті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, з 1948 – в редакціях газет і журналів. П. 6.01.1988.

Наук. праці стосуються етнічної історії України, укр. обрядності, фольклорних мотивів у літературі.

ДЕЙГЕН Михайло Федорович – фізик-теоретик, чл.-кор. (1967). Н. 18.06.1918 у Проскурові (тепер Хмельницький). Закінчив Київ. ун-т (1940). У 1947–60 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, з 1960 – зав. відділу Ін-ту напівпровідників АН УРСР. П. 10.11.1977.

Наук. праці в галузі теорії твердого тіла, фізики напівпровідників, радіоспектроскопії. Побудував теорію і метод подвійного електронно-ядерного резонансу. Створив наукову школу.

ДЕМИДЕНКО Тит Трохимович – учений в галузі рослинництва, чл.-кор. (1951). Н. 2.04.1891 у с. Трушівці (тепер Черкас. обл.). Закінчив Харків. сільськогосподар. ін-т (1921). З 1944 – зав. кафедри Київ. сільськогосподар. ін-ту. П. 21.07.1959.

Наук. дослідження присвячено фізіологічним і агрохімічним основам живлення сільськогосподар. рослин, раціональному використанню існуючих і створенню нових ефективних бактеріальних добрив.

ДЕНИСЕНКО Григорій Іванович – учений у галузі електричних мереж і систем, чл.-кор. (1969). Н. 29.04.1919 у с. Ходорів (тепер Київ. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1948), де працював (з 1959 – зав.

Г.І. Денисенко

Г.І. Деркач

О.П. Дзеніс

В.К. Дзядик

кафедри, з 1963 – ректор); у 1971–87 – ректор Київ. політехн. ін-ту, 1987–89 – зав. відділу, з 1989 – радник при дирекції Ін-ту електродинаміки НАН України. П. 24.05.1998.

Наук. дослідження присвячено поліпшенню техніко-економічних показників електропередач, раціональному використанню відновлюваних джерел енергії.

Герой Соціалістичної Праці (1986). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1969). Держ. нагороди СРСР.

ДЕНИСОВ Віталій Юрійович – фізик, чл.-кор. (2015). Н. 8.06.1959 у м. Шадринськ Курган. обл. (Росія). Закінчив Моск. ун-т (1982) і працює в Ін-ті ядерних досліджень НАН України (з 2011 – заст. директора та з 2015 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі ядерної фізики. Одержав фундаментальні результати з вивчення структури атомних ядер, теорії ядерних реакцій та теорії колективних збуджень.

Пр. ім. Д.В. Волкова (2008).

ДЕРКАЧ Григорій Іларіонович – учений-хімік, чл.-кор. (1967). Н. 26.03.1932 у с. Вишневе Запоріж. обл. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1954). З 1957 працював в Ін-ті органічної хімії АН УРСР (з 1967 – заст. директора). П. 7.09.1969.

Наук. дослідження стосуються хімії органічних ізоціанатів, зокрема ізоціанатів фосфору. Синтезував нові типи органічних похідних три- і п'ятивалентного фосфору.

ДЗЕНІС Освальд Петрович – правознавець, чл.-кор. (1934). Н. 27.06.1896 в Ризі. Навчався в Моск. ун-ті та Ін-ті червоної професури. У 1931–34 працював у Комуністичній академії та Ін-ті радянського будівництва, з 1934 – зав. кафедри Ін-ту червоної професури України, з 1935 – президент Всеукр. асоціації марксистсько-ленінських ін-тів. За несправедливим звинуваченням репресований 1936, страчений 10.03.1937, реабілітований посмертно, 1956 поновлений у складі АН.

Наук. праці в галузі держ. будівництва.

ДЗЯДИК Владислав Кирилович – математик, чл.-кор. (1969). Н. 8.02.1919 у с. Сахновщина (тепер Харків. обл.). Закінчив Дніпропетр. ун-т (1951). З 1960 працював в Ін-ті математики НАН України (у 1963–90 – зав. відділу, з 1990 – радник при дирекції), одночасно 1961–67 – зав. кафедри, з 1967 – проф. Київ. ун-ту. П. 26.10.1998.

Наук. праці в галузі теорії функцій. Побудував конструктивну теорію на-

Г.Д. Дібров

В.Я. Дідковський

І.М. Дмитрах

П.О. Дмитренко

ближення функцій комплексної змінної та теорію наближення абсолютно монотонних функцій.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Пр. ім. М.М. Крилова (1991).

ДІБРОВ Геннадій Данилович – учений в галузі технології будівельних матеріалів, чл.-кор. (1979). Н. 11.08.1927 в Ростові-на-Дону (Росія). Закінчив Ростов. інженерно-будівельний ін-т (1950), в якому працював; з 1971 – зав. кафедри Дніпропетр. інженерно-будівельного ін-ту. П. 15.06.1985.

Наук. дослідження стосуються розробки фізико-хімічних основ будівельних матеріалів.

ДІДКОВСЬКИЙ Валентин Якович – учений-геолог, чл.-кор. (1973). Н. 6.02.1914 у с. Кодня (тепер Житомир. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1938). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1938 працював в Ін-ті геологічних наук НАН України (у 1969–86 – зав. відділу, 1971–77 – директор, з 1992 – радник при дирекції). П. 30.10.1995.

Наук. праці стосуються стратиграфії і палеонтології неогенових відкладів України і Молдови, донних відкладів морів і океанів. Удосконалив стратиграфічну схему неогенових відкладів

півдня України за фауною форамініфер.

Держ. пр. УРСР (1976). Ордени та медалі СРСР.

ДМИТРАХ Ігор Миколайович – матеріалознавець, чл.-кор. (2003). Н. 20.07.1952 у Дрогобичі Львів. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1974). З 1976 працює у Фізико-механічному ін-ті НАН України (з 1999 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються фізико-хімічної механіки, руйнування матеріалів і міцності конструкцій.

Держ. пр. України (2012). Пр. ім. Є.О. Патона (1985), Г.В. Карпенка (2002).

ДМИТРЕНКО Петро Олексійович – агрохімік, чл.-кор. (1964). Н. 14.07.1909 у с. Мостище (тепер с. Петрівське Чернігів. обл.). Закінчив Київ. агроінженерний ін-т цукрової промисловості (1932). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1939–41 і 1946–84 – зав. лабораторії, з 1985 – наук. консультант Укр. НДІ землеробства. П. 2.04.1999.

Наук. дослідження стосуються живлення рослин, ефективності застосування добрив.

Засл. діяч науки УРСР (1969). Держ. нагороди СРСР.

О.П. Дмитрієв

Г.М. Добров

А.М. Довбня

В.Г. Долін

ДМИТРИЄВ Олександр Петрович – біолог, чл.-кор. (2006). Н. 27.09.1947 в Констанці (Румунія). Закінчив Київ. ун-т (1970). У 1974–75 та 1983–86 працював в Ін-ті фізіології рослин АН УРСР (з 1983 – заст. директора), 1977–83 – в апараті ЦК Компартії України, 1986–90 – зав. лабораторії Ін-ту ботаніки АН УРСР, з 1990 – Ін-ту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України.

Наук. праці в галузі фітоімунології. Вивчив активні захисні реакції рослин у відповідь на біотичні стреси, роль конститутивних та індукованих антибіотичних речовин.

Пр. ім. М.Г. Холодного (2003).

ДОБРОВ Геннадій Михайлович – учений в галузі наукознавства та історії техніки, чл.-кор. (1988). Н. 9.03.1929 у Бахмуті Донец. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1950). З 1961 працював в ін-тах історії, математики, кібернетики АН УРСР, з 1986 – керівник Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки АН УРСР (нині – Ін-т досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України). П. 4.01.1989.

Наук. праці з проблем науково-технічного розвитку, організації та управління наукою. Засновник на-

укознавства в Україні. Створив наукову школу.

ДОВБНЯ Анатолій Миколайович – фізик, чл.-кор. (2006). Н. 12.05.1940 у Краснограді Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1962) і з цього часу працює в Харків. фіз.-техн. ін-ті НАН України (з 1990 – керівник відділу, з 1998 – директор Інституту ядерної фізики та фізики високих енергій).

Наук. праці в галузі ядерних та радіаційних технологій, методів досліджень з використанням прискорювачів заряджених частинок. Розробив низку прискорювачів наукового та прикладного призначення.

Держ. пр. України (2013). Орден «За заслуги» III ст. (1998). Пр. ім. О.І. Лейпунського (2008).

ДОЛІН Володимир Гдалевич – ентомолог, чл.-кор. (1985). Н. 9.01.1932 у с. Торково Вінниц. обл. Закінчив Київ. ун-т (1955). У 1959–75 працював в Укр. НДІ захисту рослин, з 1975 – зав. відділу Ін-ту зоології НАН України. П. 25.02.2004.

Досліджував екологію, закономірності поширення, умови шкідливості та господарське значення ґрунтової ентомофауни.

Держ. пр. УРСР (1976). Пр. ім. Д.К. Заболотного (1985).

Г.В. Донченко

С.І. Дорогунцов

В.Й. Драновський

В.Г. Дрінфельд

ДОНЧЕНКО **Георгій Вікторович** – біохімік, чл.-кор. (1992). Н. 10.05.1937 в м. Орша (Білорусь). Закінчив Київ. ун-т (1960). З 1961 працював в Ін-ті біохімії НАН України (з 1986 – зав. відділу, у 1993–98 – директор). П. 16.10.2015.

Наук. праці стосуються функціональної біохімії природних біологічно активних сполук, дослідження молекулярних механізмів їх регуляторної дії на внутрішньоклітинний метаболізм. На основі його досліджень створено низку вітамінних та лікарських препаратів, зокрема «Соевіт-Е», «Кардіовіт», «Біовіт», «Каротин-М», «Біометок-І».

Пр. ім. О.В. Палладіна (1991).

ДОРОГУНЦОВ **Сергій Іванович** – учений-економіст і політик, чл.-кор. (1992). Н. 22.09.1929 в с. Доманівка Миколаїв. обл. Закінчив Київ. ун-т (1953). У 1965–74 працював у апараті ЦК Компартії України, 1974–84 – Ради Міністрів УРСР; 1984–2006 – голова Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України. П. 20.02.2010.

Наук. праці присвячено комплексному соціально-економічному, екологічному та науково-технічному прогнозуванню розвитку і розміщення продуктивних сил України.

Держ. пр. України (2003). Орден «За заслуги» III ст. (1997). Держ. нагороди

СРСР. Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (1998). Народний депутат України (1990–94, 1998–2006).

ДРАНОВСЬКИЙ **Володимир Йосипович** – учений в галузі ракетно-космічної техніки, чл.-кор. (2003). Н. 10.01.1934 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1957). З 1961 працював у КБ «Південне» (з 1989 – головний конструктор і начальник конструкторського бюро космічних апаратів і систем).

Науково-технічна діяльність пов'язана з розробкою та створенням космічних апаратів і космічних систем, зокрема серій «Космос», «Інтеркосмос», «Океан», «Січ», «Мікросупутник».

Держ. пр. України (1999). Засл. машинобудівник України (1994). Засл. діяч науки і техніки України (1995). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2004). Держ. пр. СРСР (1970).

ДРІНФЕЛЬД **Володимир Гершонович** – математик, чл.-кор. (1992). Н. 4.02.1954 у Харкові. Закінчив Моск. ун-т (1974). В 1981–2000 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1994 – головний наук. співробітник), з 1998 – проф. Чикаг. ун-ту (США).

Наук. праці стосуються алгебраїчної геометрії, теорії чисел, математичної фізики. Довів 1977 гіпотезу Ленгленд-

Ю.А. Дрозд

Л.А. Дубровіна

О.А. Дубянський

І.О. Дудка

са, запровадити для цього об'єкти нового типу – еліптичні модулі (модулі Дрінфельда). Розробив 1986 канцепцію квантової групи.

Медаль Філдса (1990), премія фонда Вольфа (2018).

ДРОЗД Юрій Анатолійович – математик, чл.-кор. (2012). Н. 15.10.1944 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1966), де працював до 2006 (з 1980 – проф., з 1998 – зав. кафедри); з 2006 – зав. відділу Ін-ту математики НАН України.

Наук. праці з теорії зображень, алгебраїчної геометрії, теорії кілець та модулів, алгебраїчної топології, теорії груп і алгебр Лі. Розробив методик застосування матричних задач у різних галузях математики.

Держ. пр. України (2007).

ДУБРОВІНА Любов Андріївна – історик, архівознавець, чл.-кор. (2006). Н. 30.09.1950 у м. Шадринськ Курган. обл. (Росія). Закінчила Волгоград. пед. ін-т (1972). З 1981 працює в Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського (з 1986 – зав. відділу, з 1993 – директор Ін-ту рукопису).

Наук. праці в галузі архівознавства та історичного документознавства. Розвинула комплексні методи дослідження рукописної, архівної і книжкової спад-

щини, наукові основи організації сучасних документальних фондів.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Пр. ім. М.І. Костомарова (1996), В.Веретеннікова (2000).

ДУБЯНСЬКИЙ Олександр Андрійович – учений-геолог, чл.-кор. (1939). Н. 15.03.1880 у с. Стара Кріуша (тепер Воронеж. обл., Росія). Закінчив Юр'єв. ун-т (1908). Працював у Воронеж. сільськогосподар. ін-ті та Ін-ті геологічних наук АН УРСР. П. 22.01.1974.

Наук. дослідження присвячено геологічній будові, гідрогеологічним умовам і родовищам корисних копалин південної частини Східно-Європейської платформи. Один з першовідкривачів залізних руд Курської магнітної аномалії.

Ленінська пр. (1959).

ДУДКА Ірина Олександрівна – ботанік, чл.-кор. (2009). Н. 4.12.1934 у Харкові. Закінчила Київ. ун-т (1957). З 1959 працювала в Ін-ті ботаніки НАН України (з 1972 – зав. відділу, 1982–89 – заст. директора). П. 20.06.2017.

Наук. дослідження в галузі мікології, узагальнення видового різноманіття та поширення грибів України, їх критико-систематичного опрацювання, створення засад промислового вирощування їстівних грибів.

В.Є Дяченко

Н.С. Дяченко

Держ. пр. УРСР та України (1983, 1990, 2005). Засл. діяч науки і техніки України (2005). Орден «За заслуги» III ст. (2012). Пр. ім. М.Г. Холодного (1982). Держ. нагороди СРСР.

ДЯЧЕНКО Вадим Євгенович — математик і фізик, чл.-кор. (1934). Н. 30.12.1896 у Нижньому Новгороді (Росія). Закінчив

Морський корпус у Петрограді (1916). В 1921–34 працював на Кафедрі прикладної математики ВУАН, з 1934 — в Ін-ті математики АН УРСР, з 1923 також викладав у Київ. ун-ті. П. 2.06.1954.

Наук. праці стосуються математичної фізики, теорії і конструювання обчислювальних пристроїв, електронної оптики.

ДЯЧЕНКО Наталія Сергіївна — біолог-вірусолог, чл.-кор. (1995). Н. 11.06.1936 у Києві. Закінчила Київ. мед. ін-т (1960). З 1963 працювала в Ін-ті мікробіології та вірусології НАН України (з 1978 — зав. відділу). П. 16.11.2003.

Наук. праці присвячено закономірностям структурно-функціональної організації вірусів та особливостям експресії їх геному.

Пр. ім. Д.К. Заболотного (1999).

В.Ф. Євдокимов

В.Б. Євтух

М.Ю. Євтушенко

Д.О. Єгер

ЄВДОКИМОВ Віктор Федорович – учений в галузі електронного моделювання, чл.-кор. (1990). Н. 13.07.1941 у с. Михайлівка Пензен. обл. (Росія). Закінчив Харків. політехн. ін-т (1963). У 1965–71 працював в Ін-ті кібернетики АН УРСР, 1971–81 – Ін-ті електродинаміки АН УРСР, з 1981 – зав. відділу, у 1988–2017 – директор, з 2017 – почесний директор Ін-ту проблем моделювання в енергетиці НАН України (Київ).

Наук. праці присвячено методам математичного моделювання енергетичних та енергоємних об'єктів і систем. Разом з Г.Є. Пуховим розробив теорію розрядно-аналогового моделювання.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Пр. ім. С.О. Лебедева (1984).

ЄВТУХ Володимир Борисович – історик, чл.-кор. (1992). Н. 14.07.1948 у селищі Зарічне Рівнен. обл. Закінчив Київ. ун-т (1971). В 1971–78 працював в Ін-ті історії АН УРСР, 1978–90 – Ін-ті соціальних і економічних проблем зарубіжних країн АН УРСР, 1991–95 – зав. відділу, керівник відділення, заст. директора, керівник Центру етнополітичних та етносоціологічних досліджень Ін-ту соціології НАН України; 1995–96 – міністр у справах національностей та

міграції України, 1996–98 – голова Держкомнацміграції України, 1998–2000 – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Італії; 2000–2001 – зав. відділу, головний наук. співробітник Ін-ту соціології НАН України, 2001–2006 – декан ф-ту та 2003–2006 – зав. кафедри Київ. ун-ту, з 2007 – зав. кафедри Національного пед. ун-ту.

Наук. праці присвячено теорії етносу нації, міжетнічним стосункам в Україні, міграційним процесам.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден «За заслуги» II та III ст. (2010, 2004). Пр. ім. М.С. Грушевського (2005).

ЄВТУШЕНКО Микола Юрійович – гідробіолог, чл.-кор. (1992). Н. 1.01.1944 в с. Степанівка Сумської обл. Закінчив Київ. ун-т (1973). У 1973–2000 працював в Ін-ті гідробіології НАН України (з 1985 – зав. відділу і у 1985–97 – заст. директора), з 2000 – зав. кафедри та з 2001 – директор Навчально-наукового центру водних ресурсів Національного ун-ту біоресурсів і природокористування.

Наук. праці стосуються проблем екологічної фізіології та біохімії водних організмів, водної токсикології, іхтіології.

ЄГЕР Дмитро Олександрович – учений в галузі розробки нафтових і га-

І.Ю. Єгоров

О.М. Єгоров

П.Т. Ємельяненко

В.О. Ємельянов

зових родовищ, чл.-кор. (2006). Н. 21.10.1948 у селищі Кути Івано-Франків. обл. Закінчив Івано-Франків. ін-т нафти і газу (1972), працював у нафтогазодобувних об'єднаннях України; в 2005–2008 – ген. директор НДІ нафтогазової промисловості НАК «Нафтогаз України», з 2008 – керівник центру ТОВ «Нафтогазбудінформатика».

Наук. дослідження стосуються промислових технологій інтенсифікації видобування нафти і газу, зокрема вивчення фізико-хімічних і термобаричних процесів впливу на фільтраційно-ємнісні характеристики нафтогазонасичених пластів у привибійній зоні свердловин.

ЄГОРОВ Ігор Юрійович – учений-економіст, чл.-кор. (2018). Н. 3.06.1958 у м.Горький (тепер Нижній Новгород, Росія). Закінчив Київ. ун-т (1983). У 1986–2013 працював у Центрі досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки НАН України, 2013–14 – заст. директора, з 2014 – зав. відділу Ін-ту економіки та прогнозування НАН України.

Наук. праці присвячено проблемам економіки науки, економіки інноваційної діяльності. Дослідив процеси трансформації науково-технічного потенціалу України, разом з ін. розробив

систему критеріїв і статистичних індикаторів науки та інновацій.

ЄГОРОВ Олексій Михайлович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 1.08.1935 у с.Заульбінка Східно-Казахстан. обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1958) і працював у Харків. фіз.-техн. ін-ті (з 1984 – начальник лабораторії, з 1988 – заст. ген. директора, з 2003 – також директор Ін-ту плазмової електроніки і нових методів прискорення). П. 5.01.2017.

Наук. праці в галузі плазмової електроніки, нових методів прискорювання заряджених частинок, фізики пучків заряджених частинок, фізики плазми і керованого термоядерного синтезу. Під його керівництвом створено і введено в дію перший в Україні прискорювач протонів на енергію 5 МеВ і струм 50 мА із ВЧ-квадрупольним фокусуванням, розроблено потужнострумів імпульсні прискорювачі різного призначення.

Засл. діяч науки і техніки України (2005). Орден «За заслуги» III ст. (2004).

ЄМЕЛЬЯНЕНКО Павло Терентійович – учений в галузі металургії, чл.-кор. (1939). Н. 5.07.1905 у станиці Бобриківій-Петрівській (тепер с. Бобрикове Луган. обл.). Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1931), де працював (з 1940 – зав. кафедри); в 1941–45 – головний інженер Всесоюз.

О.С. Ємельянов

А.І. Ємець

н.-д. трубного ін-ту, з 1945 – зав. лабораторії Центр. НДІ чорної металургії. П. 13.11.1947.

Дослідження в галузі виробництва труб. Автор методики визначення параметрів миттєвого осередку деформації при прокатуванні металевої заготовки (правило Ємельяненка).

Держ. пр. СРСР (1943). Держ. нагороди СРСР.

ЄМЕЛЬЯНОВ Володимир Олександрович – учений-геолог, чл.-кор. (2015). Н. 8.12.1949 у Львові. Закінчив Одес. ун-т (1972) і 1980–83 (з 1981 – учений секретар Відділення), 1985–86 і 2002–2018 – перший заст. головного вченого секретаря НАН України працював у Ін-ті геол. наук НАН України (1972–80, 1988–91 та 1998–2002); у Президії НАН України; 1983–85 – керівник групи Гвінейського наукового центру АН УРСР (м. Конакрі); 1986–88 та 1992–98 – в Карадазькому відділенні Ін-ту біології південних морів НАН України, перетвореному 1997 на Карадаз. природний заповідник НАН України (з 1997 – директор); з 2018 – директор Центру проблем морської геології, геоecології і осадочного рудоутворення НАН України.

Наук. праці стосуються морської геології, інженерної геології, геоecології.

Започаткував в Україні новий науковий напрям – морську геоecологію.

Держ. пр. України (2006). Пр. ім. В.І. Вернадського (2005), П.А. Тутковського (2014).

ЄМЕЛЬЯНОВ Олександр Сергійович – учений-економіст, чл.-кор. (1979). Н. 30.10.1932 у Харкові. Закінчив Харків. інженерно-економічний ін-т (1955), де працював у 1958–62; у 1963–65 – в Уккранднаргоспі, 1965–71 – директор Укр. філіалу НДІ планування і нормативів при Держплані СРСР, 1971–87 – директор Н.-д. економічного ін-ту Держплану УРСР; 1978–89 – НДІ економіки і організації матеріально-технічного постачання при Держпостачі СРСР (Москва); 1989–90 – заст. голови Держплану УРСР, 1991–94 – Держекономради Кабінету Міністрів України, з 1994 – голова правління Спільки незалежних підприємств України. П. 10.05.2014.

Наук. праці присвячено проблемам комплексного планування економічного розвитку регіонів, ефективності капітальних вкладень і капітального будівництва.

Орден «За заслуги» III ст. (1997). Держ. нагороди СРСР. Народний депутат України (1990–94).

ЄМЕЦЬ Алла Іванівна – біолог, чл.-кор. (2015). Н. 7.04.1970 у м. Ватутіне Черкас. обл.. Закінчила Київ. ун-т (1992). У 1995–2008 працювала в Ін-ті клітинної біології та генетичної інженерії НАН України (з 2004 – зав. лабораторії), з 2009 – зав. лабораторії Ін-ту харчової біотехнології та геноміки НАН України.

Наук. дослідження в галузі біотехнології рослин, клітинної та генетичної інженерії, клітинної біології, геноміки, нанобіотехнології. Вперше створила безпечні для здоров'я людини та навколишнього середовища генетичні кон-

А.І. Ємченко

А.М. Єрмоленко

Г.Г. Єфименко

Е.І. Єфремов

струкції з генами мутантного тубуліну рослинного походження.

Держ. пр. України (2012).

ЄМЧЕНКО Андрій Іванович – фізіолог, чл.-кор. (1957). Н. 28.10.1893 у с. Михайлівка (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. мед. ін-т (1925). У 1933–41 і 1944–64 – зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 18.02.1964.

Наук. дослідження стосуються фізіології серцевої діяльності і травлення, вищої нервової діяльності людини і тварин.

ЄРМОЛЕНКО Анатолій Миколайович – філософ, чл.-кор. (2018). Н. 5.12.1952 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1978). З 1981 працює в Ін-ті філософії НАН України (з 2002 – зав. відділу, з 2014 – заст. директора).

Наук. дослідження присвячено проблемам соціальної філософії, філософської антропології, соціальної етики. Здійснив філософське осмислення ціннісних орієнтацій як чинника побудови громадянського суспільства, дослідив вплив моральних норм і цінностей на політичну систему.

Засл. діяч науки і техніки України (2017). Орден «За заслуги» III ст. (2004). Пр. ім. Д.І. Чижевського (2015).

ЄФИМЕНКО Георгій Григорович

– учений в галузі металургії, чл.-кор. (1973). Н. 30.01.1917 у Катеринославі. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1940), де працював у 1959–73 (з 1970 – ректор); 1973–84 – міністр вищої і середньої спеціальної освіти УРСР. П. 25.06.2012.

Наук. дослідження стосуються закономірностей доменного процесу та керування ним, підготовки і металізації металургійної сировини до плавки, безкоксової металургії.

Держ. пр. УРСР (1983). Орден «За заслуги» III ст. (2010). Держ. нагороди СРСР.

ЄФРЕМОВ Ернест Іванович – учений в галузі гірничої справи, чл.-кор. (1985). Н. 14.11.1934 у Донецьку. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1957). З 1962 працює в Ін-ті геотехнічної механіки НАН України (з 1974 – зав. відділу, в 1975–92 – заст. директора).

Наук. праці стосуються механізму руйнування крихких середовищ вибухом та розробці ресурсозберігаючих екологічно надійних методів і технологій використання енергії вибуху.

Засл. діяч науки і техніки України (1993). Держ. пр. УРСР та України (1983, 1997). Орден «За заслуги» III ст. (2004). Пр. ім. О.М. Динника (1989).

М.Л. Жадкевич

А.Ф. Жаркін

Е.Я. Жовинський

В.А. Жовтянський

ЖАДКЕВИЧ Михайло Львович – матеріалознавець, чл.-кор. (2003). Н. 12.07.1937 в Реутові Моск. обл. (Росія). Закінчив Всесоюз. заочний політехн. ін-т (1962). В 1955–77 працював на металургійному заводі в Куйбишеві та Зональному н.-д. і проектному ін-ті типового і експериментального проектування у Києві; з 1984 – в Ін-ті електрозварювання НАН України (у 1984–93 – головний інженер, директор Дослідного заводу спеціальної електromеталургії, 1993–2008 – заст. директора ін-ту).

Наук. дослідження стосуються матеріалознавства, технології металів, обробки металів тиском, металургії і спеціальної електromеталургії. Створив теорію зміцнення металів і сплавів в умовах високотемпературної деформації, низку промислових технологій, профілів, приладів.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Держ. пр. України (2003). Держ. нагороди СРСР.

ЖАРКІН Андрій Федорович – учений у галузі електроенергетики, чл.-кор. (2009). Н. 26.06.1954 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1977). З 1984 працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 2004 – заст. директора), у 1996–99 – учений секретар Відділення НАН України.

Наук. дослідження присвячено проблемам використання та якості електричної енергії в системах електропостачання з нелінійними та нестаціонарними навантаженнями. Розробив нові технічні засоби забезпечення електромагнітної сумісності та захисту інформації відповідальних споживачів електричних мереж різного призначення.

Держ. пр. України (2007).

ЖОВИНСЬКИЙ Едуард Якович – учений-геолог та геохімік, чл.-кор. (2000). Н. 27.06.1934 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1956). З 1968 працює в Ін-ті геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України (з 1989 – зав. відділу та 1989–2008 – заст. директора).

Одержав нові дані про геологічну будову ряду регіонів України, речовинний склад порід та геохімічні процеси, брав участь у відкритті родовищ флюориту, рудопроявів сульфідних і рідкіснометалевих руд, напівдорогоцінного каміння, будівельних матеріалів, мінеральних вод та ін. корисних копалин.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2006). Орден «За заслуги» III ст. (2004). Пр. ім. В.І. Вернадського (1996).

ЖОВТЯНСЬКИЙ Віктор Андрійович – учений у галузі енергетики та теплофізики, чл.-кор. (2012). Н. 19.02.1949

Ю.Л. Забулонов

Е.А. Завадський

А.П. Загнітко

В.С. Загорський

у с. Залісоче Волин. обл. Закінчив Київ. ун-т (1972), де працював до 1990, в 1990–96 – у Київ. міськдержадміністрації, 1996–2004 – начальник управління заст. голови Держкоменергозбереження України; з 2004 – в Ін-ті газу НАН України (з 2005 – заст. директора).

Наук. дослідження стосуються фізики низькотемпературної плазми, газового розряду, прямого перетворення теплової енергії в електричну, наук. основ енергозбереження. Розробив способи і пристрої для генерування та дослідження плазми, зокрема її спектрометрії в швидкоплинних процесах, розвинув теорію та техніку експериментальних досліджень щільної плазми електричними зондами в дифузійному режимі.

Орден «За заслуги» II та III ст. (2009, 2001). Пр. ім. Н.Д. Моргуліса (2017).

ЗАБУЛОНОВ Юрій Леонідович – фізик, чл.-кор. (2012). Н. 1.11.1952 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1980), де працював до 1995; з 2003 – в Ін-ті геохімії навколишнього середовища НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. дослідження у галузі ядерної фізики, зокрема взаємодії високоінтенсивних випромінювань з твердими тілами. Заклав основи нової технології

просторово-часового аналізу полів радіаційних випромінювань для створення нових адаптивних інтегрованих систем радіаційного контролю подвійного призначення.

Держ. пр. України (2011).

ЗАВАДСЬКИЙ Едвальд Абрамович – фізик, чл.-кор. (1978). Н. 2.06.1927 у м. Міллерово Ростов. обл. (Росія). Закінчив Орський пед. ін-т (1955). З 1966 працював у Донец. фізико-технічному ін-ті НАН України (з 1969 – зав. відділу, у 1987–97 – директор, з 1997 – радник при дирекції), одночасно з 1968 – у Донец. ун-ті. П. 22.03.2005.

Наук. праці в галузі фізики твердого тіла. Спільно з О.О. Галкіним відкрив 1971 необоротне індукування нових магнітних станів речовини сильним магнітним полем.

Пр. ім. К.Д. Синельникова (1975).

ЗАГНІТКО Анатолій Панасович – мовознавець, чл.-кор. (2012). Н. 14.10.1954 у с. Кацмазів Вінниць. обл. Закінчив Донец. ун-т (1977), де працював з 1981 (з 1993 – зав. кафедри, у 2014 ун-т переміщено до Вінниці), також з 2016 – головний наук. співробітник Укр. мовно-інформаційного фонду НАН України.

Наук. праці стосуються теорії укр.

А.І. Задонцев

В.О. Зажигалов

Н.В. Заїменко

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден «За заслуги» III ст. (2006).

ЗАДОНЦЕВ Антон Іванович – учений в галузі рослинництва, чл.-кор. (1951). Н. 16.08.1908 у с. Ставидла (тепер Кіровоград. обл.).

Закінчив Білоцерків. сільськогосподар. ін-т (1930). З 1932 працював у Всесоюз. НДІ кукурудзи (з 1941 – директор). П. 5.12.1971.

Наук. дослідження присвячено зимостійкості і продуктивності озимих хлібів, з'ясуванню закономірностей водоспоживання рослин.

Засл. діяч науки УРСР (1958). Держ. пр. СРСР (1951). Держ. нагороди СРСР.

ЗАЖИГАЛОВ Валерій Олексійович – учений-хімік, чл.-кор. (2006). Н. 4.08.1946 у Києві. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1969). В 1972–99 працював в Ін-ті фізичної хімії НАН України, з 1999 – зав. відділу Ін-ту сорбції та проблем ендоекології НАН України.

Наук. праці стосуються хімічної кінетики і каталізу, технології каталізаторів і каталітичних процесів. Розвинув промислово важливі реакції селективного окиснення нижчих парафінових вуглеводнів і створив ефективні каталізатори для їх реалізації.

Держ. пр. України (2014).

ЗАІМЕНКО Наталія Василівна – біолог, чл.-кор. (2015). Н. 13.06.1954 у Рогатині Івано-Франків. обл. Закінчила Укр. сільськогосподар. академію (1980). З 1982 працює в Національному ботанічному саду НАН України, (з 1993 – зав. відділу, з 2005 – директор).

граматики та її функціонально-комунікативних проблем. Досліджував питання типології граматичних категорій укр. мови, структуру та ієрархію морфологічних і синтаксичних категорій, текстові категорії та одиниці українських синтаксичних інновацій, особливості лексикографічної граматики службовців.

Засл. працівник освіти України (2006). Пр. ім. О.О. Потебні (2013).

ЗАГОРСЬКИЙ Володимир Степанович – учений-економіст, чл.-кор. (2009). Н. 14.02.1956 у м. Великі Мости Львів. обл. Закінчив Львів. торгово-економічний ін-т (1981, нині – Львів. комерційна академія), де працював у 1981–85 та 1989–2005 (у 1993–2003 – декан ф-ту, з 2003 – директор Ін-ту економіки та фінансів). 2005–2006 – ректор Національного ун-ту Держ податкової служби України, з 2007 – директор Львів. регіонального ін-ту державного управління Національної академії державного управління при Президентів України.

Наук. праці в галузі економічної теорії, прогнозування та індикативного планування. Обгрунтував теорію основних економічних параметрів фондового ринку в умовах ринкової трансформації економіки України, визначив шляхи інституційного оформлення сучасного грошового ринку.

В.Є. Зайка

В.М. Зайцев

М.О. Зайцев

В.К. Залеський

Наук. праці в галузі агрохімії, ґрунтознавства, біофізики та фізіології рослин, екології рослинного світу. Розробила технологію вирощування рослин закритого ґрунту на волокнистих субстратах.

Засл. діяч науки і техніки України (2011).

ЗАЙКА Віктор Євгенович – біолог, чл.-кор. (1978). Н. 2.05.1936 в Улан-Уде (Росія). Закінчив Ленінград. ун-т (1958). З 1962 працював в Ін-ті біології південних морів НАН України (у 1974–2007 – зав. відділу, 1977–82 та 1995–99 – директор, з 2007 – головний наук. співробітник). П. 22.02.2014.

Наук. праці стосуються водної паразитології, біологічної продуктивності, теорії росту тварин, біоценології.

Держ. пр. України (2007).

ЗАЙЦЕВ Володимир Миколайович – учений-хімік, чл.-кор. (2009). Н. 11.10.1958 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1981), де працює (з 2000 – зав. кафедри).

Наук. дослідження в галузі хімії поверхні. Розробив методику та одержав низку кремнеземів із ковалентно-закріпленими на їх поверхні комплексами, створив нові методи аналізу, моніторингу й знешкодження токсикантів органічного та неорганічного походження.

Держ. пр. України (2007).

ЗАЙЦЕВ Микола Олександрович – учений в галузі гірничої справи, чл.-кор. (1951). Н. 29.12.1902 у с. Любніца (тепер Новгород. обл., Росія). Закінчив Ленінград. гірничий ін-т (1929). У 1946–53 – директор комбінатів «Донвугілля» та «Артемвугілля», з 1960 працював в Ін-ті гірничої справи АН СРСР. П. 21.09.1965.

Наук. дослідження присвячено раціональним системам розробки багатогазових крутоспадных вугільних пластів центрального району Донбасу.

Герой Соціалістичної Праці (1948). Держ. нагороди СРСР.

ЗАЛЕСЬКИЙ В'ячеслав Костянтинович – фізіолог і біохімік рослин, чл.-кор. (1925). Н. 3.09.1871 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1893), де працював (з 1903 – проф.). П. 10.11.1936.

Наук. дослідження присвячено синтезу білкових речовин, ролі сполук фосфору і заліза в рослинному організмі, ґрунтовій мікрофлорі, фітопатології. Вперше виділив фермент карбоксилазу у вищих рослин.

Засл. діяч науки УРСР (1936).

ЗАЛОЗНОВА Юлія Станіславівна – учений-економіст, чл.-кор. (2018). Н. 17.09.1976 у Донецьку. Закінчила До-

Ю. С. Залознова

І.І. Залобовський

О.Г. Зарубицький

Д.Г. Затула

нец. техн. ун-т (1997). У 2002–2005 працювала в Ін-ті геотехнічної механіки НАН України, з 2005 – Ін-ті економіки промисловості НАН України (2014 переміщений до Києва) (з 2013 – зав. сектору, з 2015 – заст. директора).

Наук. праці в галузі економіки промисловості. Разом з ін. розробила концептуальні, правові та програмні засади розвитку промисловості України з розкриттям інноваційних напрямків переходу до неоіндустріальної моделі.

ЗАЛЮБОВСЬКИЙ Ілля Іванович – фізик, чл.-кор. (1988). Н. 15.06.1929 у с. Бутенки Полтав. обл. Закінчив Харків. ун-т (1954), де працював з 1958 (з 1965 – зав. кафедри). П. 21.02.2013.

Наук. праці присвячено дослідженню магнітних і квадрупольних моментів ядер за допомогою реакцій зриву на деформованих ядрах.

Держ. пр. УРСР та України (1971, 1993). Засл. діяч науки УРСР (1979). Орден «За заслуги» І, II та III ст. (2008, 2004, 1998). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1983).

ЗАРУБИЦЬКИЙ Олег Григорович – учений в галузі електрохімії, чл.-кор. (1985). Н. 26.07.1936 в м. Борзна Чернігів. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1960) і працював в Ін-ті загальної і неорганічної хімії НАН України (з

1973 – зав. відділу, у 1993–2001 – заст. директора). П. 29.12.2005.

Наук. праці стосуються фізико-хімії іонних розплавів, технічної електрохімії, зокрема високотемпературного одержання і рафінування легкоплавких металів, обробки поверхні сплавів в розтоплених електролітах.

Засл. діяч науки і техніки України (2004).

ЗАТУЛА Дмитро Григорович – мікробіолог, чл.-кор. (1973). Н. 11.02.1923 на хуторі Баба Харків. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. ун-т (1952). У 1970–77 працював у Ін-ті мікробіології і вірусології АН УРСР (у 1972–77 – директор), з 1977 – зав. відділу Ін-ту проблем онкології АН УРСР. П. 10.06.1987.

Наук. дослідження стосуються мікробіологічних аспектів вивчення злویкісних пухлин.

Пр. ім. Д.К. Заболотного (1986). Держ. нагороди СРСР.

ЗАХАРЕНКО Вячеслав Володимирович – фізик, чл.-кор. (2018). Н. 31.07.1962 в Харкові. Закінчив Харків.

В.В. Захаренко

Є.Б.
ЗверезомбЗубовський

М.І. Зверяков

А.І. Звягін

Ю.Г. Здесенко

ін-т радіоелектроніки (1984). З 1987 працює в Радіоастрономічному ін-ті НАН України (з 2017 – директор).

Наук. праці в галузі астрофізики, зокрема вивчення імпульсних і спорадичних космічних сигналів у декаметровому діапазоні, дослідження блискавок в атмосфері Сатурна та низькочастотного радіовипромінювання пульсарів, розробка підсилюючих і реєструючих систем для низькочастотної радіоастрономії.

Пр. ім. С.Я. Брауде (2017).

ЗВЕРЕЗОМБ-ЗУБОВСЬКИЙ Євген Васильович – ентомолог, чл.-кор. (1939). Н. 3.03.1890 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1916). У 1939–45 працював в Ін-ті зоології АН УРСР, 1946–56 – Ін-ті ентомології і фітопатології АН УРСР (у 1949–50 – директор). П. 21.04.1967.

Наук. праці присвячено організації захисту сільськогосподар. культур, вивченню шкідників цукрових буряків, методам боротьби з ними.

ЗВЕРЯКОВ Михайло Іванович – учений-економіст, чл.-кор. (2012). Н. 4.01.1952 у с. Софіївка Одес. обл. Закінчив Одес. ін-т. народного господарства (1971 (нині – Одес. нац. економ. ун-т), де працює (у 1988–92 – проректор, з 2000 – ректор).

Наук. праці в галузі економічної теорії. Обґрунтував нові підходи до аналізу

економічних систем і становлення ринкових відносин, динаміки трансформаційної економіки в умовах глобальної конкуренції.

Засл. діяч науки і техніки України (2006).

ЗВЯГІН Анатолій Іларіонович – фізик, чл.-кор. (1985). Н. 14.11.1937 в с. Панютіне Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1959). З 1964 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур АН УРСР (з 1968 – зав. відділу, з 1988 – директор). П. 4.05.1991.

Наук. праці стосуються спектральних, магнітних, електричних і теплових властивостей сильно анізотропних магнетиків при наднизьких температурах.

Держ. пр. України (1991).

ЗДЕСЕНКО Юрій Георгійович – фізик-експериментатор, чл.-кор. (2003). Н. 6.10.1943 в с. Дмитрівка Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1970). З 1980 працював в Ін-ті ядерних досліджень НАН України (з 1986 – зав. відділу). П. 1.09.2004.

Наук. дослідження стосуються ядерної фізики, зокрема дослідження процесів безнейтринного подвійного β -розпаду ядер. В Солотвинській підземній лабораторії провів експеримент з вивчення подвійного β -розпаду ядер ^{116}Cd за допомогою унікальних скinti-

Д.Д. Зербіно

Г.М. Зінов'єв

В.П. Зосимович

М.Л. Зуєв

ляційних кристалів і виміряв їх період напіврозпаду.

Держ. пр. України (2017, посмертно).

ЗЕРБІНО Дмитро Деонісович – патологоанатом, чл.-кор. (1991). Н. 10.03.1926 в Луганську. Закінчив Чернівець. мед. ін-т (1950), де працював; у 1966–2002 – зав. кафедри, з 2002 – проф. Львів. національного мед. ун-ту.

Наук. праці в галузі патології лімфатичної системи, мікроциркуляції в судинах, екологічної патології. Описав механізми лімфо- та гематогенного метастазування раку, наслідки блокади лімфатичних шляхів пухлинними клітинами.

Засл. діяч науки УРСР (1988). Держ. пр. України (2002). Акад. НАМН України (2001).

ЗІНОВ'ЄВ Геннадій Михайлович – фізик, чл.-кор. (2012). Н. 18.04.1941 у м. Біробіджан Хабаров. краю (Росія). Закінчив Дніпропетр. ун-т (1963). З 1969 працює в Ін-ті теоретичної фізики НАН України (з 1986 – зав. відділу).

Наук. дослідження у галузі фізики елементарних частинок. Висунув гіпотезу існування фазового переходу та критичної температури у надщільних системах адронів, запропонував точно розв'язувальну модель фазового переходу між адронною та кварк-глюонною матеріями.

Пр. ім. О.С. Давидова (2007).

ЗОСИМОВИЧ Володимир Павлович – генетик і селекціонер, чл.-кор. (1961). Н. 18.10.1899 у с. Шаповалівка (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. сільськогосподар. ін-т (1926). У 1930–60 працював у Всесоз. НДІ цукрових буряків, 1960–63 – Центр. республіканському ботанічному саду АН УРСР, 1963–67 – Ін-ті ботаніки АН УРСР, з 1967 – зав. відділу Ін-ту мікробіології і вірусології АН УРСР, з 1973 – Ін-ту молекулярної біології і генетики АН УРСР. П. 18.01.1981.

Наук. праці стосуються еволюції, генетики та селекції цукрових буряків. Розробив теорію їх гібридного походження та еволюції. Спільно з ін. створив нові поліплоїдні сорти цукрових і кормових буряків.

Ленінська пр. (1960). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1965). Держ. нагороди СРСР.

ЗУЄВ Михайло Дмитрович – учений-хімік, чл.-кор. (1927). Н. 8.10.1877 в Казані (Татарстан). Закінчив Харків. технологічний ін-т (1901), де працював до 1928; з 1928 – проф. Київ. політехн. ін-ту. П. 27.09.1929.

Наук. праці в галузі технології цукрового виробництва, фізико-хімічного аналізу цукристих речовин.

Г.Ю. Івакін

А.І. Іваницький

В.О. Іваниця

Б.О. Іванов

ІВАКІН Гліб Юрійович – археолог, чл.-кор. (2009). Н. 30.01.1947 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1970). З 1974 працював в Ін-ті археології НАН України (з 2003 – заст. директора). П. 22.06.2018.

Наук. праці в галузі історії та археології Давньої Русі, пізньосередньовічної України та Києва. Очолював археологічні дослідження церкви Пирогощі, Успенського собору Києво-Печерської лаври, Михайлівського Золотоверхого монастиря, Десятинної церкви, спрямовані на відродження або музеєфікацію цих видатних пам'яток давньоруського зодчества.

Держ. пр. УРСР та України (1983, 2002). Орден «За заслуги» III ст. (2017).

ІВАНИЦЬКИЙ Анатолій Іванович – мистецтвознавець, чл.-кор. (2012). Н. 2.06.1936 у Нікополі Дніпропетров. обл. Закінчив Київ. консерваторію (1968). У 1979–2001 – працював у Київ. національному ун-ті культури і мистецтв (з 1995 – зав. кафедри), з 2001 – провідний наук. співробітник Ін-ту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України.

Наук. праці в галузі музичної фольклористики. Дослідив жанри української народної музики, впорядкував архівну спадщину Климентія Квітки.

ІВАНИЦЯ Володимир Олексійович – біолог, чл.-кор. (2018). Н. 3.06.1946 у м.Ізяслав Хмельниц. обл. Закінчив Одес. ун-т (1974), де працює (з 1983 – зав. кафедри, з 1997 – проректор).

Наук. праці в галузі мікробіології. Сформулював концепцію мікроеволюції бактерій, розробив мікробіологічні методи очищення прибережних морських вод і ґрунтів.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Орден «За заслуги» II та III ст. (2015, 2007). Пр. ім. Д.К. Заболотного (2013).

ІВАНОВ Борис Олексійович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 22.12.1948 у Хабаровську (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1972). Працював у Фізико-технічному низьких температур (1974–83), теоретичної фізики (1983–85), металофізики (1985–94) НАН України; з 1994 – головний наук. співробітник Ін-ту магнетизму НАН і МОН України.

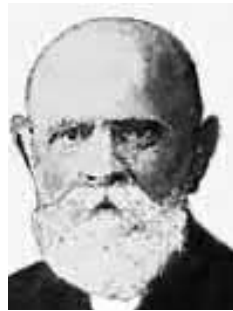
Наук. дослідження стосуються теорії магнетизму, нелінійної фізики, надпровідності, макроскопічного квантового тунелювання, нанофізики. Разом з ін. відкрив та дослідив стабільні локалізовані двовимірні та тривимірні магнітні солітони, запропонував сигма-модель для описання антиферромагнетиків, побудував польову теорію спінового

І.І. Іванов

М.І. Іванов

П.В. Іванов

С.В. Іванов

нематика – суттєво квантового стану «м'якої речовини».

Держ. пр. України (2014). Пр. ім. О.С. Давидова (2005).

ІВАНОВ Іван Іванович – учений-механік, чл.-кор. (1978). Н. 27.11.1918 у м. Раменье Твер. обл. (Росія). Закінчив Казан. авіаційний ін-т (1946). З 1958 працював у КБ «Південне» (у 1967–92 – головний конструктор), з 1992 – головний наук. співробітник Ін-ту технічної механіки НАН України. П. 18.04.1999.

Наук. праці в галузі ракетного двигунобудування Керував створенням низки рідинних ракетних двигунів різноманітного призначення.

Герой Соціалістичної Праці (1961). Ленінська пр. (1964). Орден «За заслуги» III ст. (1998), держ. нагороди СРСР. Держ. пр. СРСР (1977). Пр. ім. М.К. Янгеля (1985).

ІВАНОВ Микола Іванович – учений-економіст, чл.-кор. (1979). Н. 19.05.1923 у с. Лукіно Твер. обл. (Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Моск. гірничий ін-т (1951). У 1957–67 працював у Донец. н.-д. вугільному ін-ті (з 1961 – начальник відділу), 1967–2000 – зав. відділу, 1973–86 – заст. директора, з 2000 – головний наук. співробітник Ін-ту

економіки промисловості НАН України, також проф. Донец. ун-ту. П. 25.03.2009.

Наук. праці присвячено економічній ефективності капітального будівництва, відтворенню основних фондів, підвищенню продуктивності праці в промисловості.

Засл. діяч науки УРСР (1979). Орден Богдана Хмельницького III ст. (1999). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1982).

ІВАНОВ Петро Васильович – етнограф, чл.-кор. (1925). Н. в 1837 в Чугуєві. У 1877–84 – інспектор народних училищ. П. в 1926.

Наук. праці присвячено дослідженню природи Харківщини, народних звичаїв, легенд і вірувань.

ІВАНОВ Сергій Володимирович – учений-економіст, чл.-кор. (2018). Н. 2.05.1979 у с. Котовка Дніпропетр. обл. Закінчив Придніпров. академію будівництва та архітектури (2001), де працює (з 2013 – зав. кафедри).

Наук. праці в галузі економіки промисловості та транспорту. Розробив практичні моделі та механізми регулювання і моніторингу модернізаційних перетворень регіональних господарських систем.

Ф.К. Іванченко

В.О. Ізбеков

М.А. Ізмайлов

М.М. Ільницький

Засл. діяч науки і техніки України (2017).

ІВАНЧЕНКО Федір Кіндратович – учений в галузі механіки машин, чл.-кор. (1982). Н. 12.10.1918 у с. Великий Вистороп Сумської обл. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1945). В 1948–49 працював у Дніпродзержин. індустріальному ін-ті (з 1951 – зав. кафедри); 1969–92 – зав. кафедри, з 1992 – радник при ректораті Київ. політехн. ін-ту. П. 25.08.2005.

Наук. праці з теорії машин і механізмів. Розробив теоретичні основи розрахунку енергосилових параметрів і динаміки важких машин.

Держ. пр. України (1994).

ІЗБЕКОВ Володимир Олексійович – учений-хімік, чл.-кор. (1939). Н. 20.07.1881 у с. Погромное (тепер Волгоград. обл., Росія). Закінчив Юр'єв. ун-т (1909). У 1909–41 і 1944–62 працював у Київ. політехн. ін-ті, одночасно в 1931–41 і 1945–52 – Ін-ті загальної і неорганічної хімії АН УРСР. П. 20.03.1963.

Наук. дослідження стосуються електрохімії розплавлених солей, хімічної переробки мінеральної сировини, вилучення рідкісних металів з відходів виробництва.

Держ. нагороди СРСР.

ІЗМАЙЛОВ Микола Аркадійович – фізико-хімік, чл.-кор. (1957). Н. 22.06.1907 у Сухумі (Грузія). Закінчив Харків. фінансово-економічний технікум (1926). У 1937–41 і з 1944 працював у Харків. ун-ті (з 1944 – зав. кафедри). П. 2.10.1961.

Наук. дослідження присвячено електрохімії розчинів, теорії дисоціації, адсорбції з розчинів.

Засл. діяч науки УРСР (1955). Держ. пр. СРСР (1973, посмертно). Держ. нагороди СРСР.

ІЛЬНИЦЬКИЙ Микола Миколайович – літературознавець, чл.-кор. (2003). Н. 23.09.1934 в с. Ільник (тепер Львів. обл.). Закінчив Дрогобиц. пед. ін-т (1957). В 1957–64 працював у редакціях газет «Радянське слово» (Дрогобич), «Ленінська молодь» та «Вільна Україна» (Львів), 1964–90 – журналу «Жовтень» (Львів); з 1990 – зав. відділу Ін-ту українознавства НАН України та з 1994 – проф., з 2001 – зав. кафедрою Львів. ун-ту.

Наук. праці стосуються історії української літератури ХХ ст., порівняльного літературознавства, динаміки розвитку стилів, світового контексту української літератури. Підготував до видання твори багатьох раніше замов-

Г.О. Іутинська

А.Я. Ішенко

І.М. Ішенко

О.О. Ішенко

чуваних письменників та низку антологій.

Пр. ім. О. Білецького (1983), І. Франка (1996), Б. Лепкого (2002).

ІУТИНСЬКА Галина Олександрівна – біолог, чл.-кор. (2009). Н. 25.08.1946 у Цюрупинську Херсон. обл. Закінчила Одес. ун-т (1969). З 1979 працює в Ін-ті мікробіології і вірусології НАН України (з 1993 – зав. відділу, з 2003 – заст. директора).

Наук. дослідження стосуються загальної і ґрунтової мікробіології, екології, ґрунтознавства. Вперше виявила зміни у спектрах ізоферментів мікроорганізмів під впливом важких металів і пестицидів, створила і впровадила у виробництво екологічно безпечні препарати для рослинництва – ризобін, аверком, актинолан та ін.

Пр. ім. Д.К. Заболотного (2003).

ІЩЕНКО Анатолій Якович – учений в галузі металознавства та зварювання металів, чл.-кор. (1997). Н. 1.01.1932 у м. Карлівка Полтав. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1956). З 1961 працював у Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1987 – зав. відділу). П. 27.05.2013.

Наук. праці присвячено зварюванню легких металів і сплавів. Розробив зварювальні високоміцні алюмінієві сплави з підвищеним модулем пруж-

ності та малою питомою масою, а також відповідні зварювальні матеріали та технології.

Держ. пр. України (1995). Засл. діяч науки і техніки України (2002).

ІЩЕНКО Іван Миколайович – учений-хірург, чл.-кор. (1945). Н. 4.07.1891 у с. Пустоварівка (тепер Київ. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1917). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1937 – зав. кафедри Київ. мед. ін-ту, в 1943–54 – головний хірург Київ. військового округу. П. 21.11.1975.

Наук. дослідження стосуються трансплантації тканин, травматології, лікування ранового сепсису, алергії, теорії і практики наркозу.

Засл. діяч науки УРСР (1942). Держ. нагороди СРСР.

ІЩЕНКО Олександр Олександрович учений-хімік, чл.-кор. (2015). Н. 26.08.1950 у с. Рудня Пісковська Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1973) і працює в Ін-ті органічної хімії НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено синтезу, електронній будові та фотоніці органічних барвників, розробці перворювачів світлової енергії на їх основі. Започаткував новий науковий напрям – фотоніку іонних пар поліметинів.

Пр. ім. А.І. Кіпріанова (1998).

В.М. Кавсан

Ю.С. Каган

Н.А. Каганович

Е.А. Канер

КАВСАН Вадим Мусійович – біолог, чл.-кор. (1995). Н. 17.06.1939 у Донецьку. Закінчив Київ. мед. ін-т (1964). В 1964–75 працював в Ін-ті мікробіології та вірусології АН УРСР, з 1975 – н-ті молекулярної біології та генетики НАН України (з 1989 – зав. відділу). П. 8.10.2014.

Наук. праці стосуються структури евкаріотичних генів, онкогенетики, молекулярної нейроонкології. Вперше в СРСР здійснив синтез евкаріотичного гену.

Держ. пр. СРСР (1974).

КАГАН Юрій Соломонович – учений в галузі токсикології, чл.-кор. (1991). Н. 16.08.1924 в Києві. Закінчив Київ. мед. ін-т (1945). З 1964 – зав. відділу Укр. НДІ екогігієни та токсикології хімічних речовин. П. 28.03.1997.

Наук. праці присвячено токсикології фосфорорганічних сполук, гігієнічній та токсикологічній класифікації пестицидів.

Чл.-кор. АМН України (1993).

КАГАНОВИЧ Нухим Аронович – мовознавець, чл.-кор. (1934). Н. 27.12.1903 у Бердичеві. Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1925), де працював у 1925–27; в 1934–36 – директор Ін-ту мовознавства АН УРСР. За сфабри-

кованим звинуваченням репресований 1937, страчений 20.01.1938, реабілітований посмертно, 1990 поновлений у складі АН.

Наук дослідження стосуються граматики укр. літературної мови. Один з керівників підготовки «Українського правопису» (1933).

КАНЕР Еммануїл Айзикович – фізик-теоретик, чл.-кор. (1982). Н. 19.02.1931 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1954). З 1955 працював в Ін-ті радіофізики і електроніки АН УРСР (з 1965 – зав. відділу), з 1970 – також проф. Харків. ун-ту. П. 25.07.1986.

Наук. праці присвячено фізиці твердого тіла, теорії плазмових явищ у металах і напівпровідниках, акустoeлектро-ніці, статистичній радіофізиці. Спільно з М.Я. Азбелем передбачив 1956 новий тип циклотронного резонансу в металах (резонанс Азбеля – Канера) і побудував його теорію. Передбачив низку ін. резонансів та ефектів, зокрема 1962 ефект Гантмахера–Канера.

Держ. пр. УРСР (1980).

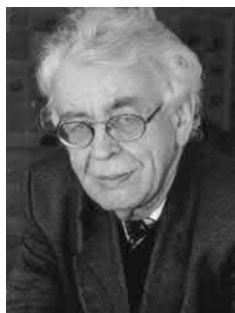
КАРАНДЄЄВ Костянтин Борисович – учений в галузі електротехніки, чл.-кор. (1957). Н. 18.07.1907 у с. Напольное (тепер Рязан. обл., Росія). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1930). У 1944–58 – проф. Львів. політехн. ін-

К.Б. Карандєєв

В.О. Карачевцев

Ю.О. Карпенко

П.П. Карпухін

ту, одночасно в 1952–58 працював в Ін-ті машинознавства і автоматики АН УРСР, 1958–67 – директор Ін-ту автоматики та електрометрії Сибір. відділення АН СРСР. П. 21.09.1969.

Наук. праці присвячено теорії вимірювань та вимірювальним інформаційним системам, автоматизованому контролю.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1954). Чл.-кор. АН СРСР (1958). Держ. нагороди СРСР.

КАРАЧЕВЦЕВ Віктор Олексійович – фізик, чл.-кор. (2018). Н. 2.03.1955 у с. Бобришево Курської обл. (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1977) і працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 2000 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено фізиці твердого тіла, фізиці біосистем, нанобіофізиці, фізиці низьких температур. Розв'язав проблему створення та визначення фізичних властивостей гібридних нанобіосистем, що утворюються при взаємодії біомолекул та вуглецевих наноструктур.

Держ. пр. України (2012).

КАРПЕНКО Юрій Олександрович – мовознавець, чл.-кор. (2006). Н. 29.09.1929 у Малині Житомир. обл. Закінчив Львів. ун-т (1953). У 1956–68

працював у Чернівець. ун-ті (з 1958 – зав. кафедри), 1968–2001 – зав. кафедри, з 2001 – проф. Одес. ун-ту. П. 10.12.2009.

Наук. праці присвячено дослідженню укр. мови в синхронії та діахронії на фонологічному, морфологічному, словотвірному, лексичному рівнях, вивченню власних назв, їх походження та функціонування.

КАРПУХІН Петро Прохорович – учений-хімік, чл.-кор. (1939). Н. 26.09.1902 у Макіївці (тепер Донец. обл.). Закінчив Харків. хіміко-технологічний ін-т (1926), де працював. П. 31.05.1974.

Досліджував склад кам'яновугільних смол, розробив технологію одержання з них аценафтена і флуорена, також синтезу органічних барвників.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1954).

КАСАТКІН Борис Сергійович – матеріалознавець, чл.-кор. (1976). Н. 1.11.1919 у м. Томськ (Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Урал. політехн. ін-т (1944) і працював в Ін-ті

Б.С. Касаткін

Є.І. Квасников

Б.Є. Кваснюк

О.В. Кендзера

Ю.Ю. Керча

електрозварювання АН УРСР (з 1954 – зав. відділу). П. 5.07.1993.

Наук. дослідження присвячено роботі нових марок сталей для зварних конструкцій, зварювальних матеріалів і технології зварювання, вивченню тонкої структури, мікромеханізму деформації та руйнування металів і полімерів.

Держ. пр. УРСР (1979). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Є.О. Патона (1975).

КВАСНИКОВ Євген Іванович – мікробіолог, чл.-кор. (1967), Н. 22.02.1906 у Глухові (нині Сумської обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1929). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1960–88 – зав. відділу, з 1988 – радник при дирекції Ін-ту мікробіології і вірусології НАН України. П. 18.09.1995.

Наук. праці в галузі загальної і промислової мікробіології. Селекціонував низку рас мікроорганізмів і заклав основи біотехнології їх ефективного використання. Під його керівництвом і В.В. Смирнова розпочато активні дослідження пробіотичних властивостей аеробних спороутворюючих бацил, молочнокислих біфідобактерій та їх впливу на мікроорганізми.

Засл. діяч науки УРСР (1981). Держ. пр. України (1989). Держ. пр. СРСР

(1971). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Д.К. Заболотного (1979).

КВАСНЮК Борис Євгенович – учений-економіст, чл.-кор. (2006). Н. 2.07.1938 у м. Могилів-Подільський Вінниць. обл. Закінчив Київ. ун-т (1964). У 1973–76 та 1982–94 працював в Ін-ті економіки НАН України, з 1997 – зав. відділу, заст. директора Ін-ту економіки та прогнозування НАН України. П. 12.08.2008.

Наук. праці присвячено питанням економічного розвитку. Узагальнив і обґрунтував актуальні проблеми переходу до сталого економічного зростання в Україні, структурних зрушень та структурно-інвестиційної політики, конкуренції та конкурентоспроможності національної економіки.

КЕНДЗЕРА Олександр Володимир – геофізик, чл.-кор. (2015). Н. 22.05.1948 в Сокалі Львів. обл. Закінчив Дрогобиц. пед. ін-т (1971). З 1980 працює в Ін-ті геофізики НАН України (з 1995 – зав. відділу, з 1998 – заст. директора).

Наук. праці в галузі сейсмології. Розробляє теоретичні основи і методи практичного прогнозування кількісних параметрів сейсмічної небезпеки для захисту населення і економіки країни від землетрусів.

Орден «За заслуги» III ст. (2008).

М.О. Кизим

Є.П. Кирилюк

І.М. Кириченко

В.І. Кир'ян

КЕРЧА Юрій Юрійович – учений-хімік, чл.-кор. (1990). Н. 3.01.1936 в с. Страбичево (тепер Закарпат. обл.). Закінчив Ужгород. ун-т (1958). З 1963 працював в Ін-ті хімії високомолекулярних сполук НАН України (з 1975 – зав. відділу, у 1978–2009 – заст. директора). П. 6.03.2015.

Наук. праці в галузі фізико-хімії та модифікації поліуретанів і поліуретанових композитів. Заклав наукові основи та сформулював основні принципи структурно-хімічної модифікації вуглеводневих і уретанвмісних еластомерів.

Засл. діяч науки і техніки України (1996). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1987), А.І. Кіпріанова (1996).

КИЗИМ Микола Олександрович – учений-економіст, чл.-кор. (2015). Н. 17.09.1955 у Куп'янську Харків. обл. Закінчив Харків. інженерно-економічний ін-т (1981). У 2000–2005 працював у Харків. національному ун-ті та Харків. національному економічному ун-ті, з 2006 – директор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (Харків).

Наук. праці присвячено проблемам економіки промисловості та соціально-економічного розвитку регіонів. Очолював дослідження циклічної динаміки

економіки України, розробку стратегії розвитку високотехнологічного промислового комплексу.

Засл. економіст України (2009). Орден «За заслуги» III ст. (2013).

КИРИЛЮК Євген Прохорович – літературознавець, чл.-кор. (1957). Н. 18.03.1902 у Варшаві. Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1926). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1944–83 – зав. відділу Ін-ту літератури АН УРСР. П. 24.06.1989.

Наук. праці присвячено історії укр. літератури, шевченкознавству, франкознавству, славистиці, зв'язкам укр. літератури з слов'янськими та літературами інших народів. Під його керівництвом здійснено випуск Зібрання творів І.Я.Франка у 50 томах.

Ленінська пр. (1964). Засл. діяч науки УРСР (1972). Держ. пр. УРСР ім. Т. Шевченка (1980).

КИРИЧЕНКО Ілля Микитович – мовознавець, чл.-кор. (1951). Н. 19.07.1889 у с. Рябухи (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Ніжин. історико-філологічний ін-т (1914). З 1931 працював в Ін-ті мовознавства АН УРСР (з 1946 – зав. відділу), одночасно з 1936 – у Київ. ун-ті (з 1946 – зав. кафедри). П. 13.07.1955.

Наук. праці стосуються українського мовознавства, лексикографії, стилісти-

Г.С. Кияк

М.В. Кіндрачук

О.М. Кісельова

Г.С. Кіт

ки, правопису. Один з упорядників «Російсько-українського словника» (1948) та «Українсько-російського словника» (1951–61).

КИР'ЯН Валерій Іванович – учений в галузі міцності матеріалів і конструкцій, чл.-кор. (2003). Н. 20.03.1942 в с. Бродецьке Вінниц. обл. Закінчив Київ. ун-т (1970) і працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 2000 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються особливостей руйнування матеріалів і зварних з'єднань, розробки методів оцінки опору руйнуванню матеріалів і міцності елементів металоконструкцій, обґрунтування вимог до в'язкості руйнування металу зварних з'єднань.

Держ. пр. України (2009).

КИЯК Григорій Степанович – учений в галузі рослинництва, чл.-кор. (1951). Н. 3.01.1910 у с. Винники (тепер місто Львів. обл.). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1934). З 1944 – зав. кафедри Львів. сільськогосподар. ін-ту, одночасно в 1951–60 – зав. відділу Ін-ту агробіології АН УРСР. П. 30.12.1987.

Наук. дослідження в галузі рослинництва, селекції і луківництва. Вивів сорти ярої пшениці (Дублянка 4), озимого жита (Львівське), озимого ріпака (Дублянський).

Засл. діяч науки УРСР (1964). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1970).

КІНДРАЧУК Мирослав Васильович – матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 21.09.1947 у с.Котиківка Івано-Франків. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1971) і до 1989 працював на Київ. верстатобудівному заводі, в 1989–2004 – у Київ. політехн. ін-ті (з 1996 – професор), з 2004 – зав. кафедри Нац. авіаційного ун-ту.

Наук. дослідження в галузі створення евтектичних сплавів і порошкових матеріалів. Розробив нові композиційні та градієнтні покриття евтектичного типу з високими триботехнічними властивостями.

Держ. пр. України (2017).

КІСЕЛЬОВА Олена Михайлівна – вчений у галузі прикладної математики та інформатики, чл.-кор. (2015). Н. 22.08.1947 у Запоріжжі. Закінчила Дніпропетр. ун-т (1970), де працює (з 1992 – проф., у 1993–2014 – зав. кафедри, з 2008 – декан факультету).

Наук. праці стосуються інформаційних технологій, системного аналізу, оптимізації, обчислювальної математики. Розробила теорію неперервних задач оптимального розбиття множин як новий розділ нескінченновимірної математичного програмування.

В.І. Кітик

В.П. Кладько

В.Ф. Клепиков

В.М. Клименко

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Держ. пр. України (2017). Орден княгині Ольги III ст. (2012).

КІТ Григорій Семенович – учений-механік, чл.-кор. (1990). Н. 5.03.1930 у с. Миколаїв (тепер місто Львів. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1953). У 1956–72 працював у Фізико-механічному ін-ті АН УРСР, з 1973 – Ін-ті прикладних проблем механіки і математики НАН України (з 1980 – зав. відділу, у 1991–2003 – директор, з 2003 – радник при дирекції).

Наук. праці в галузі математичного моделювання фізико-механічних процесів у тілах з тріщинами.

Держ. пр. України (2012). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.М. Динника (1987), М.О. Лаврентьева (2003).

КІТИК Василь Іванович – учений-геолог, чл.-кор. (1982). Н. 11.04.1923 у с. Мисцова (Польща). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1951). З 1956 працював в Ін-ті геології і геохімії горючих копалин АН УРСР (з 1970 – зав. відділу). П. 24.07.1984.

Наук. праці стосуються геології нафти та газу, будови солянокупольних областей. Розробив нові уявлення про характер, причини зародження та закономірності утворення соляних структур і пов'язаних з ними корисних копалин.

КЛАДЬКО Василь Петрович – фізик, чл.-кор. (2015). Н. 12.01.1957 у с. Озеро Рівнен. обл. Закінчив Чернівець. ун-т (1979). З 1985 працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 2001 – зав. відділу, з 2013 – заст. директора).

Наук. праці в галузі фізики твердого тіла, рентгенооптики, рентгеноструктурного аналізу напівпровідникових кристалів, гетеро- і наносистем.

Держ. пр. України (2011).

КЛЕПКОВ В'ячеслав Федорович – фізик, чл.-кор. (2003). Н. 13.07.1949 в Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1971). В 1971–91 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, з 1992 – заст. директора, з 1994 – директор Науково-технічного центру електрофізичної обробки (нині – Ін-т електрофізики і радіаційних технологій НАН України), також проф. Харків. ун-ту.

Наук. дослідження і розробки в галузі прикладної фізики та електрофізики. Запропонував синергетичне описання радіаційних процесів у речовині, довів велетенське підсилення сигналу ЯМР у магнітних плівках. Розробив низку радіаційних методів для низькотемпературного іонно-плазмового осадження.

Засл. діяч науки і техніки України (1999). Пр. ім. С.І. Пекаря (1999), К.Д. Синельникова (2013).

Н.Ф. Клименко

В.В. Климов

О.Б. Климчук

В.І. Клоков

КЛИМЕНКО Віктор Миколайович — учений в галузі теплоенергетики, чл.-кор. (1995). Н. 7.08.1935 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1957). З 1959 працює в Ін-ті технічної теплофізики НАН України (з 1996 — зав. відділу).

Наук. праці стосуються основ робочого процесу у системах теплового захисту деталей газових турбін і розробки інженерних методів розрахунку систем охолодження.

Держ. пр. УРСР (1986).

КЛИМЕНКО Ніна Федорівна — мовознавець, чл.-кор. (2006). Н. 22.10.1939 у Черкасах. Закінчила Київ. ун-т (1961). У 1967—99 працювала в Ін-ті мовознавства НАН України (з 1986 — зав. відділу), з 1999 — проф., зав. кафедри Київ. ун-ту.

Наук. праці присвячено проблемам українського мовознавства, структурно-математичної лінгвістики, елліністики.

КЛИМОВ Всеволод Валентинович — фізико-хімік, чл.-кор. (1978). Н. 20.02.1930 у м. Бійськ Алтай. краю (Росія). Закінчив Казах. ун-т (1953). З 1960 працював у НДІ реактивів і хімічно чистих матеріалів для електронної техніки в Донецьку (з 1962 — заст. директора), також проф. Донец. ун-ту. П. 23.09.2013.

Наук. дослідження стосуються фізичної хімії і технології неорганічних речовин, зокрема хімії сегнето-, п'єзоелектричних і феритових матеріалів. Сформулював кристалохімічні критерії одержання матеріалів із високою п'єзоактивністю.

Держ. пр. УРСР (1984). Держ. пр. СРСР (1975).

КЛИМЧУК Олександр Борисович — гідрогеолог, чл.-кор. (2018). Н. 29.08.1956 в Одесі. Закінчив Київ. ун-т (1983) і працює в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 2014 — провідний наук. співробітник); у 2006—14 — директор НДЦ «Укр. ін-т спелеології і карстології Таврійського нац. ун-ту».

Наук. дослідження стосуються закономірностей формування та еволюції карсту і розвитку карстової порожнинності. Розробив теорію гіпогенного карстоутворення і визначив його роль у флюїдообміні та формуванні родовищ корисних копалин.

Держ. пр. України (2011).

КЛОКОВ Всеволод Іванович — історик, чл.-кор. (1978). Н. 25.06.1917 у с. Усть-Катав (тепер місто Челябін. обл., Росія) Закінчив Томський електромеханічний ін-т інженерів залізничного транспорту (1939). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеч-

О.П. Ключарьов

В.В. Книш

П.С. Кнопов

Н.К. Коваленко

чиною. З 1950 працював в Ін-ті історії України НАН України (у 1963–87 – зав. відділу, з 1987 – головний наук. співробітник). П. 11.10.2004.

Наук. праці присвячено історії Другої світової війни, зокрема партизанського та підпільного руху в Україні та в інших слов'янських країнах.

Герой Радянського Союзу (1945). Держ. пр. УРСР (1970). Засл. діяч науки УРСР (1977). Ордени «За заслуги» I, II та III ст. (2002, 1997, 1995), Богдана Хмельницького III ст. (1999). Ордени та медалі СРСР.

КЛЮЧАРЬОВ Олексій Павлович – фізик, чл.-кор. (1969). Н. 28.09.1910 у с. Соловійово (тепер Воронеж. обл., Росія). Закінчив Харків. ун-т (1936), де працював до 1967; одночасно з 1945 – у Харків. фізико-технічному ін-ті (у 1966–75 – зав. відділу і заст. директора, з 1996 – радник при дирекції). П. 24.06.1997.

Наук. дослідження в галузі ядерної фізики і фізики прискорювачів. Відкрив ізотопний ефект у пружному розсіянні протонів ядрами на мішенях з розділених ізотопів.

КНИШ Віталій Васильович – матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 11.04.1952 у с.Кривошійці Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1974) і з 1978 пра-

цює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 2013 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі міцності матеріалів і зварних конструкцій. Розробив способи підвищення циклічної довговічності зварних з'єднань.

Держ. пр. України (2015).

КНОПОВ Павло Соломонович – вчений у галузі інформатики, чл.-кор. (2012). Н. 21.05.1940 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1962) і працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1999 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються розробки методів стохастичної оптимізації, системного керування, оцінювання та розпізнавання за наявності випадкових завад. Створив основи побудови алгоритмічного і програмного забезпечення для розв'язання прикладних задач розпізнавання та класифікації.

Держ. пр. України (2009). Пр. ім. В.М. Глушкова (1997).

КОВАЛЕНКО Надія Костянтинівна – біолог, чл.-кор. (2000). Н. 19.12.1937 у Мінську. Закінчила Мінський мед. ін-т (1961). З 1966 працює в Ін-ті мікробіології та вірусології НАН України (з 1986 – провідний наук. співробітник).

Наук. дослідження стосуються біології молочнокислих бактерій. Запропонувала екологічні підходи до їх сис-

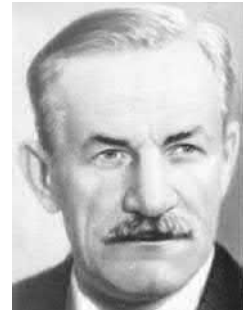
Ю.М. Коваль

Г.О. Ковтун

В.М. Ковтуненко

С.М. Кожевников

тематики, розробила критерії відбору промислових штамів з високою біологічною активністю та створила колекцію нових.

Держ. пр. УРСР та України (1989, 1997). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Орден княгині Ольги III ст. (2003). Пр. ім. І.І. Мечникова (2006).

КОВАЛЬ Юрій Миколайович – матеріалознавець, чл.-кор. (2000). Н. 1.01.1939 у Котовську Одес. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1962). З 1967 працює в Ін-ті металофізики НАН України (з 1985 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються фізики твердого тіла, фазових перетворень та технології монокристалів. Заклав фізичні основи керування характеристиками мартенситних перетворень.

Держ. пр. УРСР (1984). Засл. діяч науки і техніки України (1995). Пр. ім. Г.В. Курдюмова (1999), В.І. Трефілова (2013).

КОВТУН Григорій Олександрович – фізико-хімік, чл.-кор. (1992). Н. 16.08.1948 у с. Сазонівка Полтав. обл. Закінчив Чернівець. ун-т (1971). У 1974–88 працював у Всесоюз. НДІ переробки нафти; з 1988 – зав. відділу, з 2003 – заст. директора Ін-ту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України. П. 31.05.2008.

Наук. праці стосуються кінетики і механізмів металокомплексного каталізу радикальних реакцій, нафтохімічних процесів.

Держ. пр. України (2003). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1996), О.І. Бродського (2005).

КОВТУНЕНКО В'ячеслав Михайлович – учений-механік, чл.-кор. (1972). Н. 31.08.1921 в м. Покровськ (тепер Саратов. обл., Росія). Закінчив Ленінград. ун-т (1946). У 1953–77 працював у КБ «Південне» (з 1967 – головний конструктор КБ-3), з 1977 – у НВО ім. С.О. Лавочкина в Росії; (з 1987 – ген. конструктор). П. 10.07.1995.

Наук. праці в галузі прикладної механіки, аерогазодинаміки, ракетно-космічної техніки, космічних досліджень. Під його керівництвом створено носій для запуску космічних апаратів серії «Космос».

Герой Соціалістичної Праці (1961). Ленінська пр. (1960). Держ. пр. СРСР (1978). Держ. нагороди СРСР. Чл.-кор. АН СРСР (1984).

КОЖЕВНИКОВ Сергій Миколайович – учений-механік, чл.-кор. (1951). Н. 23.09.1906 у Катеринославі. Закінчив Моск. індустріально-педагогічний ін-т (1930). У 1944–60 – проф., зав. кафедри Дніпропетр. металургійного ін-

М.П. Козловський

Г.Я. Колбасов

В.Ф. Колесник

О.І. Колодяжний

ту, з 1970 – зав. сектору Ін-ту геотехнічної механіки АН УРСР, в 1978–85 – зав. відділу Ін-ту механіки АН УРСР. П. 29.09.1988.

Наук. дослідження присвячено механізації металургійного виробництва. Розробив методику розрахунку перехідних процесів у пневматичних і гідравлічних системах важких машин. Створив наукову школу.

Засл. діяч науки УРСР (1976). Держ. пр. СРСР (1968). Держ. нагороди СРСР.

КОЗЛОВСЬКИЙ Микола Павлович – біолог-еколог, чл.-кор. (2018). Н. 28.10.1956 у с.Лобачівка Волин. обл. Закінчив Львів. ун-т (1979) і працює в Ін-ті екології Карпат НАН України (до 1993 – Львів. відділення Ін-ту ботаніки АН УРСР) (з 2010 – директор).

Наук. праці в галузі екосистемології, ґрунтової зоології. Встановив закономірності формування ґрунтово-немаєтних утворень у біоценозах висотних смуг Українських Карпат.

Засл. діяч науки УРСР (1976). Держ. пр. СРСР (1968). Держ. нагороди СРСР.

КОЛБАСОВ Геннадій Якович – учений-хімік, чл.-кор. (2018). Н. 10.09.1944 у с.Меркулі (Абхазія). Закінчив Одес. політехн. ін-т (1967). У 1970–79 працював в Ін-ті напівпровідників АН УРСР, з 1987 – в Ін-ті загальної та неорганіч-

ної хімії НАН України (з 1998 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі технічної хімії та фотоелектрохімії напівпровідникових матеріалів. Розробив низькотемпературні методи хімічного та електрохімічного синтезу тонкоплівкових і об'ємних гетероструктурних наноматеріалів.

Пр. ім. Л.В. Писаржевського (2006).

КОЛЕСНИК Віктор Федорович – історик, чл.-кор. (2009). Н. 9.08.1950 у с. Озеряни Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1974), де працює (з 2001 – зав. кафедри, у 2003–14 – декан факультету).

Наук. праці в галузі всесвітньої історії, зокрема суспільно-політичного життя та національно-визвольних рухів у Російській та Австро-Угорській імперіях, соціально-економічних і політичних перетворень у СРСР доби сталінізму. Висвітлив особливості утворення та діяльності укр., рос., польських, єврейських та ін. політичних партій в Росії та Австро-Угорщині кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Засл. працівник освіти України (2006). Орден «За заслуги» ІІІ ст. (2009).

КОЛОДЯЖНИЙ Олег Іванович – учений-хімік, чл.-кор. (2012). Н. 19.01.1942 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. хіміко-технологічний ін-т (1964). У 1965–87 працював в Ін-ті

В.М. Коломієць

О.С. Коломійченко

І.В. Комісаров

І.І. Конділенко

органічної хімії АН УРСР, з 1987 – Ін-ті біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України (з 1992 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі органічного синтезу, хімії фосфорорганічних сполук, асиметричного синтезу, хімії біологічно активних сполук. Вперше синтезував фосфаалени – гетерокумулени, що містять двокоординований атом фосфору, фосфорильовані кетени, тіокетени, кетеніміни, а також Р-гетерозаміщені іліди, Р-галогеніліди та ін. органічні і фосфорорганічні сполуки.

Держ. пр. України (2013). Пр. ім. А.І. Кіпріанова (1989).

КОЛОМІЄЦЬ Володимир Михайлович – фізик-теоретик, чл.-кор. (2006). Н. 10.10.1942 у с. Любеч Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1965). У 1965–70 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, з 1970 – Ін-ті ядерних досліджень НАН України (з 1992 – зав. відділу).

Наук. праці з теорії атомного ядра, зокрема теорії колективного руху в ядрах. Разом з В.М. Струтинським обґрунтував метод оболонкових поправок до мас та енергії деформації ядер.

КОЛОМІЙЧЕНКО Олексій Сидорович (Ісидорович) – учений в галузі фізіології і медицини, чл.-кор. (1967). Н. 17.03.1898 у Шполі (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. мед. ін-т (1924). З

1944 – зав. кафедри Київ. ін-ту вдосконалення лікарів та з 1960 – директор Київ. НДІ отоларингології (нині – Ін-т отоларингології ім. О.С. Коломійченка НАМН України). П. 17.09.1974.

Наук. дослідження стосуються лікування захворювань середнього вуха, проблеми ангін і хронічних тонзилітів, хірургічної техніки. Перший у СРСР зробив 1957 внутрівушну мікрохірургічну слуховідновлювальну операцію. Засновник наукової школи.

Ленінська пр. (1964). Засл. діяч науки УРСР (1955). Держ. нагороди СРСР.

КОМІСАРОВ Ігор Васильович – учений в галузі фармакології, чл.-кор. (1991). Н. 24.02.1931 у Вологді (Росія). Закінчив Мінський мед. ін-т (1954). З 1959 працював у Донец. мед. ін-ті (з 1962 – зав. кафедри). П. 17.01.2011.

Наук. праці присвячено молекулярній фармакології синапсів периферійної і центральної нервової систем.

Чл.-кор. АМН України (1993). Держ. нагороди СРСР.

КОНДІЛЕНКО Іван Іванович – фізик, чл.-кор. (1967). Н. 21.05.1919 у с. Велике Мішкове (тепер Донец. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1941), де працював з 1946 (у 1951–81 – зав. кафедри). П. 18.10.1993.

І.П. Кондратенко

Є.М. Кондратюк

М.С. Кондратьєв

С.К. Коновалов

Наук. праці стосуються молекулярної спектроскопії, зокрема комбінаційного розсіяння світла.

Ордени та медалі СРСР. Голова правління республіканського товариства „Знання» (1970–78).

КОНДРАТЕНКО Ігор Петрович – учений в галузі електротехніки, чл.-кор. (2015). Н. 19.08.1955 в Дніпропетровську. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1978) і працює в Ін-ті електродиніміки НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. розробки в галузі теоретичної електротехніки та металургійної енергетики. На їх основі створено низку енергоефективних технічних засобів для технологій металургійного прокатного виробництва.

Пр. ім. В.М. Хрущова (2010), Г.Ф. Проскури (2014).

КОНДРАТЮК Євген Миколайович – ботанік, чл.-кор. (1972). Н. 10.10.1914 у с. Старий Солотвин (тепер Житомир. обл.). Закінчив Томський ун-т (1938). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1949–58 працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР, 1959–64 – директор Центр. республіканського ботанічного саду АН УРСР, 1964–70 – зав. кафедри Укр. сільськогосподар. академії, 1970–87 – директор, з 1987 – радник при дирекції Донец. ботанічного саду АН УРСР. П. 21.09.1992.

Наук. дослідження стосуються систематики, флористики, інтродукції та акліматизації рослин, промислової ботаніки.

Засл. діяч науки УРСР (1981). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.Г. Холодного (1978).

КОНДРАТЬЄВ Микола Сергійович – учений-анатом, чл.-кор. (1939). Н. 2.01.1888 у с. Ђоткіно (тепер Курської обл., Росія). Закінчив Харків. ун-т (1912). З 1923 – зав. кафедри Одес. мед. ін-ту. П. 9.03.1951.

Наук. дослідження стосуються морфології вегетативної нервової системи, зокрема іннервації шлунково-кишкового тракту та органів грудної порожнини.

КОНОВАЛОВ Сергій Карпович – океанолог, чл.-кор. (2009). Н. 19.06.1960 у сел. Окниця (Молдова). Закінчив Моск. ун-т (1982). З 1992 працював у Морському гідрофіз. ін-ті НАН України (з 2006 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі гідрохімії та хімічної океанографії.

Держ. пр. України (2012).

КОРАБЛІН Сергій Олександрович – учений-економіст, чл.-кор. (2018). Н. 29.07.1958 в м.Новоград-Волинський Житомир. обл. Закінчив Донец. ун-т (1980) У 1989–96 працював в Ін-ті еко-

С.О. Кораблін

О.А. Кордюк

В.А. Кордюм

Є.Л. Кордюм

номіки НАН України, 1996–99 – апараті Кабінету Міністрів України, 2005–15 – в Національному банку України, 2000–2005 та з 2016 – в Ін-ті економіки та прогнозування НАН України (головний наук. співробітник і заст. директора).

Наук. праці у галузі макроекономіки. Обґрунтував вплив світових кон'юнктурних циклів на макроекономічну динаміку України.

КОРДЮК Олександр Анатолійович – фізик, чл.-кор. (2012). Н. 9.12.1967 в Києві. Закінчив Моск. фізико-технічний ін-т (1991) і працював в Ін-ті металофізики НАН України (з 2001 – провідний наук. співробітник), з 2017 – ректор Київ. академічного ун-ту НАН і МОН України.

Наук. праці в галузі експериментальної фізики твердого тіла, зокрема макроскопічної динаміки магнітного потоку в масивних високотемпературних надпровідниках. Створив методи та пристрої на основі магнітної левітації для дослідження взаємодії високотемпературних надпровідників з неоднорідним магнітним полем.

Держ. пр. України (2016).

КОРДЮМ Віталій Арнольдович – генетик, чл.-кор. (1991). Н. 31.07.1931 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1955). У 1958–68 працював в Ін-ті мікробіології і вірусології АН УРСР, з 1968 – зав.

відділу Ін-ту молекулярної біології і генетики НАН України.

Наук. праці стосуються генної терапії. Дослідив особливості функціонування генів людини, введених ззовні у складі рекомбінантних молекул у клітини різних тканин. Створив новий напрям генної біотехнології – фагозалежний суперсинтез та лікарський препарат інтерферон (1989).

Держ. пр. УРСР (1979). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2012). Акад. НАМН України (2000).

КОРДЮМ Єлизавета Львівна – ботанік, чл.-кор. (2000). Н. 3.11.1932 у Києві. Закінчила Київ. ун-т (1955). З 1959 працює в Ін-ті ботаніки НАН України (з 1976 – зав. відділу, 1999–2003 – заст. директора).

Наук. праці в галузі клітинної біології та ембріології рослин, космічної біології. Автор першої класифікації макроспорангіїв покритонасінних рослин. Відкрила гравічутливість рослинних клітин, не спеціалізованих до сприйняття гравітаційного стимулу розробила концепцію щодо механізмів клітинних реакцій та адаптації рослин до зміни гравітації.

Засл. діяч науки УРСР (1984). Держ. пр. України (1997). Орден княгині Ольги II та III ст. (2007, 1998). Пр. ім. М.Г. Холодного (1979).

О.В. Коркушко

О.І. Корнелюк

К.А. Корнев

В.О. Корнєєв

КОРКУШКО Олег Васильович – учений-терапевт, чл.-кор. (1992). Н. 19.02.1929 у Києві. Закінчив Київ. мед. ін-т (1955). З 1961 працює в Ін-ті геронтології НАМН України (з 1978 – керівник відділення).

Наук. праці присвячено проблемам вікової клінічної фізіології, геронтології, геріатрії.

Держ. пр. УРСР та України (1984, 1997, 2003). Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. СРСР (1984). Пр. ім. С.П. Боткіна (1994), М.Д. Стражеска (1995), Д.Ф. Чеботарьова (2010). Акад. НАМН України (1994).

КОРНЕЛЮК Олександр Іванович – біолог, чл.-кор. (2006). Н. 9.05.1950 у м. Охтирка Сумської обл. Закінчив Харків. ун-т (1972). З 1978 працює в Ін-ті молекулярної біології і генетики НАН України (з 2001 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі молекулярної біології, біохімії та біофізики. Під його керівництвом розшифровано первинну структуру тирозил-тДНК синтетази ссавців та виявлено її гомологію з новим цитокином ЕМАР-2.

Держ. пр. України (2008).

КОРНЄВ Костянтин Арсенійович – хімік, чл.-кор. (1961). Н. 28.05.1908 у с. Сосниця (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. фармацевтичний ін-т (1930).

У 1939–57 працював в Ін-ті органічної хімії АН УРСР; 1958–65 – директор, 1965–73 – зав. відділу Ін-ту хімії високомолекулярних сполук АН УРСР. П. 8.10.1974.

Наук. дослідження присвячено проблемам органічного синтезу. Розробив способи одержання полімерних матеріалів із застосуванням похідних симетричного триазину.

Держ. нагороди СРСР.

КОРНЄЄВ Валерій Олексійович – зоолог, чл.-кор. (2018). Н. 13.02.1956 в м. Новоград-Волинський Житомир. обл. Закінчив Київ. ун-т (1978). З 1989 працює в Ін-ті зоології НАН України (з 2001 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі ентомології. Дослідив еволюційну систематику двокрилих і їх різноманіття у світовій фауні.

Пр. ім. І.І. Шмальгаузена (2017).

КОРНІЛО

ВИЧ Борис Юрійович – учений-хімік, чл.-кор. (2003). Н. 15.08.1950 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1973). З 1973 працював в Ін-ті колоїдної хімії та хімії води НАН України (у 1988–2007

Б.Ю. Корнілович

І.Є. Коробчанський

О.С. Короїд

О.П. Королюк

Г.К. Коротасв

– заст. директора), з 2007 – зав. кафедри Київ. політехн. ін-ту.

Наук. дослідження стосуються фізико-хімічних аспектів радіохімії, колоїдної хімії та хімії поверхні, радіохімії навколишнього середовища, розробки нових методів очищення рідких середовищ від радіонуклідів.

Держ. пр. України (2018).

КОРОБЧАНСЬКИЙ Іван Євстафійович – учений в галузі теплоенергетики, чл.-кор. (1951). Н. 16.01.1895 у с. Кекине (тепер Сумської обл.). Закінчив Харків. технологічний ін-т (1917). З 1935 – зав. кафедри Донец. індустріального ін-ту. П. 1.04.1956.

Наук. дослідження присвячено термічній переробці палива, зокрема технології коксування, збагаченню і підземній газифікації вугілля.

Держ. нагороди СРСР.

КОРОЇД Олексій Степанович – учений-економіст, чл.-кор. (1961). Н. 10.07.1911 у Слюдянці (тепер Іркут. обл., Росія). Закінчив Харків. ун-т (1933) та Академію суспільних наук у Москві (1949). У 1955–65 – заст. директора Ін-ту економіки АН УРСР, 1957–63 – голова Відділу АН УРСР, 1965–72 – ректор, 1972–76 – зав. кафедри Київ. ін-ту народного господарства. П. 22.12.1988.

Наук. праці присвячено політичній економії, науково-технічному прогресу, економіці сільського господарства, розвитку продуктивних сил України.

КОРОЛЮК Олексій Полікарпович – фізик, чл.-кор. (1985). Н. 26.02.1926 у Харкові. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. ун-т (1956). З 1959 працює в Ін-ті радіофізики і електроніки НАН України (у 1967–96 – зав. відділу, з 1996 – радник при дирекції).

Наук. праці присвячено дослідженню електронних і пружних властивостей твердих тіл акустичними методами. Відкрив велетенські квантові осциляції поглинання і дисперсії швидкості звуку в металах (1963) та акустомагнітоелектричний ефект у напівпровідниках (1973).

Держ. пр. УРСР (1980). Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. нагороди СРСР.

КОРОТАЄВ Геннадій Костянтинович – океанолог, чл.-кор. (2009). Н. 3.07.1946 у м. Яворів Львів. обл. Закінчив Моск. ун-т (1968) і працював у Морському гідрофіз. ін-ті НАН України (з 1982 – зав. відділу, з 1985 – заст. директора).

Наук. праці в галузі оперативної океанографії.

Держ. пр. України (2005).

М.О. Короткевич

О.П. Косач

А.М. Косевич

І.С. Косенко

КОРОТКЕВИЧ Михайло Олексійович — учений в галузі транспортного машинобудування, чл.-кор. (1939). Н. 20.11.1879 у Конотопі. Закінчив Харків. технологічний ін-т (1907). У 1919–32 працював у навчальних закладах Києва і Москви, з 1932 — проф., заст. директора Ін-ту транспортного машинобудування (Бежица Брян. обл., Росія). П. в 1942.

Наук. праці стосуються вагонобудування і залізничного транспорту.

КОСАЧ Ольга Петрівна (літ. псевдонім — **Олена Пчілка**) — фольклорист, етнограф, письменниця, чл.-кор. (1925). Мати Лесі Українки. Н. 17.07.1849 у Гадячі (тепер Полтав. обл.). Закінчила Київ. ін-т шляхетних дівчат (1866). З 1921 жила в Києві, працювала в Етнографічній комісії, Історико-філологічному відділі ВУАН. П. 4.10.1930.

Наук. праці стосуються етнографії, усної народної творчості (колядки, легенди), народного орнаменту. Автор оповідань, збірок поезій, п'єс.

КОСЕВИЧ Арнольд Маркович — фізик, чл.-кор. (1990). Н. 7.07.1928 в Тульчині Вінниц. обл. Закінчив Харків. ун-т (1951). У 1957–74 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, з 1974 — зав. відділу Фізико-технічного ін-ту

низьких температур НАН України, з 1965 — також проф. Харків. ун-ту. П. 10.03.2006.

Наук. праці стосуються електронних властивостей металів, динаміки реальних кристалів і магнітовпорядкованих тіл. Спільно з І.М. Ліфшицем встановив 1964 зв'язок осциляцій магнітних властивостей металів з формою їх поверхні Фермі (формула Ліфшиця — Косевича), спільно І.М. Ліфшицем та ін. побудував електронну теорію металів.

Держ. пр. УРСР та України (1978, 2001). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1999).

КОСЕНКО Іван Семенович — біолог, чл.-кор. (2006). Н. 3.12.1940 у с. Франківка (тепер Черкас. обл.). Закінчив Уман. сільськогосподар. ін-т (1970). З 1980 — директор Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України (Умань, Черкас. обл.).

Наук. праці в галузі дендрології, інтродукції та акліматизації рослин, екології, селекції, фітосозології, збереження біорізноманіття рослин, садово-паркового мистецтва. Організував збереження й систематичне поповнення колекцій ліщини, ялини, ялівця, бука, рододендрона, троянд, ґрунтопокривних, рідкісних і зникаючих видів рослин.

Р.І. Костик

А.О. Костіков

О.К. Котельников

М.Ф. Котляр

Засл. працівник культури України (1996). Держ. пр. України в галузі архітектури (2005). Орден «За заслуги» І, II та III ст. (2014, 2006, 2000). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1995).

КОСТИК Роман Іванович – астрофізик, чл.-кор. (1992). Н. 26.05.1940 у Перечині (тепер Закарпат. обл.). Закінчив Ужгород. ун-т (1961) і працює в Головній астрономічній обсерваторії НАН України (у 1984–2002 – зав. відділу, з 2002 – головний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються теоретичних та експериментальних досліджень фотосфери Сонця.

Держ. пр. України (2003). Пр. ім. М.П. Барабашова (1990).

КОСТИКОВ Андрій Олегович – учений у галузі енергетичного машинобудування, чл.-кор. (2018). Н. 13.12.1969 у Харкові. Закінчив Моск. авіаційний ін-т (1992) і працює в Ін-ті проблем машинобудування НАН України (з 2017 – заст. директора).

Наук. праці присвячено ідентифікації та оптимізації теплових процесів, забезпечення теплових режимів технічних об'єктів. Розвинув методи розв'язання прямих і обернених нелінійних задач теплообміну стосовно конструктивних елементів енергетичного обладнання.

Держ. пр. України (2008).

КОТЕЛЬНИКОВ Олександр Костянтинович – учений в галузі електротехніки, чл.-кор. (1939). Н. 18.03.1877 у Нижньому Новгороді (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1908), де викладав у 1913–31; в 1944–47 працював в Ін-ті енергетики АН УРСР, 1947–50 – Ін-ті електротехніки АН УРСР. П. 23.01.1964.

Наук. дослідження присвячено техніці слабких струмів, електродинаміці, теорії довгих ліній.

КОТЛЯР Микола Федорович – історик, чл.-кор. (1995). Н. 4.07.1932 у Кам'янці-Подільському. Закінчив Київ. ун-т (1956). У 1957–61 працював у Центр. науковій бібліотеці АН УРСР, з 1965 – Ін-ті історії України НАН України (з 1982 – зав. сектору).

Наук. праці стосуються історії Київської Русі, джерелознавства давньоруських писемних пам'яток, історичної нумізматики та метрології.

Засл. діяч науки і техніки України (1996). Держ. пр. України (2001). Орден «За заслуги» III ст. (2012). Пр. ім. М.І. Костомарова (2004).

КОЦЬ Сергій Ярославович – біолог, чл.-кор. (2015). Н. 14.05.1965 у с. Новий Витків Львів. обл. Закінчив Львів. сільськогосподар. ін-т (1987) і працює в Ін-ті фізіології рослин та генетики НАН України (з 2002 – заст. директора).

С.Я. Коць

В.О. Кочелап

А.Н. Кочубей

Ю.В. Крак

Наук. дослідження присвячено фізіології, клітинній та генетичній інженерії азотфіксуючих мікроорганізмів.

Держ. пр. України (2013). Пр. ім. М.Г. Холодного (1998), Д.К. Заболотного (2005).

КОЧЕЛАП Вячеслав Олександрович – фізик, чл.-кор. (2012). Н. 20.10.1944 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1966) і працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 1986 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються фізики рівноважних і нерівноважних процесів у конденсованих середовищах, зокрема в матеріалах наноелектроніки, оптоелектроніки та квантової електроніки. Розробив статистичну теорію електронних фазових перетворень у напівпровідниках. Спільно з ін. передбачив (1970) анізотропію провідності в багатодолинних Напівпровідних і генерацію акустичних фононів електричним струмом у надкращках.

Держ. пр. України (2006). Пр. ім. С.І. Пекаря (2001).

КОЧУБЕЙ Анатолій Наумович – математик, чл.-кор. (2015). Н. 26.08.1949 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1971). З 1992 працює в Ін-ті математики НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено питанням ма-

тематичної фізики та пов'язаним з нею задачам теорії диференціальних рівнянь і функціонального аналізу: еволюційним рівнянням з псевдодиференціальними операторами, диференціальним рівнянням фрактальної дифузії, псевдодиференціальним операторам над неархімедовими полями та неархімедовій стохастичності, теорії розширень операторів.

КРАК Юрій Васильович – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (2018). Н. 5.05.1958 у с.Коритня Черкас. обл. Закінчив Київ. ун-т (1980), де працює (з 2014 – зав. кафедри).

Наук. праці стосуються проблем штучного інтелекту, робототехніки, кібернетичних технологій. Розробив методи аналізу і синтезу образної комунікаційної інформації: української жестової та голосової мов, мімічних проявів та емоційних станів на обличчі людини.

Держ. пр. України (2017). Пр. ім. В.С. Михалевича (2012).

КРАМАРЕНКО Леонід Петрович – учений в галузі сільськогосподар. машинобудування, чл.-кор. (1939). Н. 15.12.1881

Л.П. Крамаренко

А.Я. Красовський

К.А. Красуський

М.Г. Крейн

М.О. Кривоглаз

у Балті (тепер Одес. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1907) і Київ. політехн. ін-т (1913). В 1929–41 працював у Харків. механіко-машинобудівному ін-ті (з 1938 – проф.), 1945–60 – Харків. НДІ тваринництва. П. 14.05.1960.

Наук. дослідження присвячено теорії та розрахунку конструкцій сільськогосподар. машин.

КРАСОВСЬКИЙ Арнольд Янович – учений-механік, чл.-кор. (1995). Н. 27.07.1933 у Запоріжжі. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1956). У 1961–66 працював в Ін-ті проблем матеріалознавства АН УРСР, з 1966 – Ін-ті проблем міцності НАН України (в 1968–2003 – зав. відділу). П. 17.05.2017.

Наук. праці стосуються дослідження процесів і механізмів пластичної течії та руйнування твердих тіл під впливом статичних, динамічних і циклічних навантажень та температури.

Держ. пр. України (1997). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Держ. пр. СРСР (1982). Пр. ім. С.П. Тимошенко (2009).

КРАСУСЬКИЙ Костянтин Адамович – учений-хімік, чл. кор. (1926). Н. 14.09.1867 у с. Верейкіно (тепер Рязан. обл., Росія). Закінчив Петерб. ун-т (1891). У 1907–12 – проф. Київ. політехн. ін-ту, 1912–16 – Київ. ун-ту,

1916–29 – Харків. ун-ту, 1930–37 – Азербайджан. індустріального ін-ту. П. 7.04.1937.

Наук. праці присвячено альфа-окислам та аміноспиртам.

Чл.-кор. АН СРСР (1933).

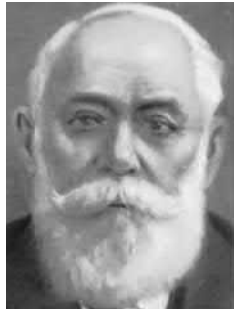
КРЕЙН Марк Григорович – математик, чл.-кор. (1939). Н. 3.04.1907 у Києві. Закінчив аспірантуру при Одес. ін-ті народної освіти (1929). У 1933–41 – проф., зав. кафедри Одес. ун-ту, 1944–51 – зав. відділу Ін-ту математики АН УРСР, 1944–54 – проф. Одес. ін-ту інженерів морського флоту, 1954–74 – зав. кафедри Одес. інженерно-будівельного ін-ту, з 1978 – наук. консультант Фізико-хімічного ін-ту АН УРСР. П. 17.10.1989.

Наук. праці в галузі функціонального аналізу. Застосував методи функціонального аналізу до проблем теорії функцій, теорії операторів, теорії ймовірностей та математичної фізики. Розробив теорію розширень симетричних операторів у гільбертовому просторі та теорію цілих операторів і операторів у просторах з інфінітною метрикою. Заснував наук. школу.

Держ. пр. УРСР (1987). Пр. ім. М.М. Крилова (1979) премія фонди Вольфа (1982). Президією НАН України засновано премію імені М.Г. Крейна.

С.Д. Крижицький

П.М. Крилов

О.П. Круковський

Н.Є. Крутікова

КРИВОГЛАЗ Михайло Олександрович – фізик-теоретик, чл.-кор. (1978). Н. 18.05.1929 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1950). В 1951–55 працював у Лабораторії металофізики АН УРСР, з 1955 – Ін-ті металофізики АН УРСР (з 1964 – зав. відділу). П. 30.06.1988.

Наук. праці в галузі теорії твердого тіла, зокрема розсіяння рентгенівських променів і нейтронів реальними кристалами. Спільно з С.І. Пекарем побудував теорію оптичних властивостей домішкових центрів у кристалах. Запровадив поняття про флуктуони (1973).

Держ. пр. УРСР (1978, 1988).

КРИЖИЦЬКИЙ Сергій Дмитрович – археолог, чл.-кор. (1990). Н. 11.12.1932 у Києві. Закінчив Київ. художній ін-т (1960). З 1964 працював в Ін-ті археології НАН України (з 1982 – зав. відділу, у 1987–2003 – заст. директора). П. 27.01.2018.

Наук. праці присвячено археології Північного Причорномор'я, зокрема античного міста Ольвія.

Держ. пр. України (2002).

КРИЛОВ Порфирій Микитович – ботанік, чл.-кор. (1925). Н. 13.08.1850 у с. Сагайске (тепер Краснояр. краю, Росія). З 1885 працював у Томському ун-ті (з 1910 – проф.). П. 27.12.1931.

Наук. праці в галузі флористики, систематики, ботанічної географії. Один з основоположників фітоценології. Його ім'ям названо понад 50 видів рослин.

Чл.-кор. АН СРСР (1929).

КРУКОВСЬКИЙ Олександр Петрович – учений-механік, чл.-кор. (2018). Н. 10.05.1970 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1993) і працює в Ін-ті геотехнічної механіки НАН України (з 2013 – заст. директора).

Наук. праці присвячено технології опорно-анкерного кріплення гірничих виробок. Запропонував нові методи розрахунку геомеханічних параметрів масиву і конструкцій анкерного кріплення.

КРУТІКОВА Ніна Євгенівна – літературознавець, чл.-кор. (1957). Н. 27.01.1912 у Лодзі (Польща). Закінчила Харків. планово-економічний ін-т (1932). З 1941 працювала в Ін-ті літератури НАН України (у 1970–87 – зав. відділу, з 1987 – головний наук. співробітник). П. 17.04.2008.

Наук. праці стосуються теоретичних проблем реалізму, художньої специфіки літературних творів, традицій і новаторства, літературних взаємозв'язків.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Орден княгині Ольги III ст. (2002).

А.А. Крючин

В.М. Кудінов

С.О. Кудря

А.І. Кудряченко

КРЮЧИН Андрій Андрійович – вчений у галузі інформатики, чл.-кор. (2009). Н. 9.08.1948 у Вовчанську Харків. обл. Закінчив Київ. ун-т (1971). Працював в ін-тах електродинаміки (1971–79), металофізики (1979–81), проблем моделювання в енергетиці (1981–87) АН УРСР; у 1987–89 – зав. відділу, з 1992 – заст. директора Ін-ту проблем реєстрації інформації НАН України.

Наук. дослідження в галузі інформаційних технологій, зокрема теорії надщільного оптичного запису інформації. Під його керівництвом розроблено технологію виготовлення оптичних носіїв інформації (дискових на основі багатокомпонентних халькогенідних напівпровідників, циліндричних на основі металополімерних структур) та методи захисту інформації на оптичних носіях і цінних паперах.

Держ. пр. України (2008). Пр. ім. С.О. Лебедева (1991).

КУДІНОВ Володимир Михайлович – учений в галузі металообробки і матеріалознавства, чл.-кор. (1982). Н. 27.05.1934 в м. Орел (Росія). Закінчив Моск. фізико-технічний ін-т (1958). У 1967–80 працював в Ін-ті електрозварювання АН УРСР (з 1972 – зав. відділу), 1980–87 – заст. голови Держ. комітету СРСР з науки і техніки.

Дослідження стосуються розробки наук. основ застосування вибуху для зварювання і різання металів, нових технологічних процесів і зварювальної техніки.

Держ. пр. СРСР (1985).

КУДРЯ Степан Олександрович – учений в галузі енергетики, чл.-кор. (2018). Н. 20.03.1947 у с. Степань Рівнен. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1971), де працював до 1987; у 1987–2004 – зав. відділу Ін-ту електродинаміки НАН України, з 2004 – заст. директора, з 2016 – директор Ін-ту відновлюваної енергетики НАН України.

Наук. дослідження стосуються освоєння енергії відновлюваних джерел, перетворення і стабілізації параметрів енергії. Розробив методи дослідження і картографування енергетичного потенціалу відновлюваних джерел для території України.

Держ. пр. України (2002).

КУДРЯЧЕНКО Андрій Іванович – історик, чл.-кор. (2018). Н. 8.02.1954 у с. Бирзулово Кіровоград. обл. Закінчив Вищу комсомольську школу (1978). У 1987–91 працював у Відділі наук. інформації АН УРСР, 1991–97 – докторант, провідний наук. співробітник Ін-ту світової економіки та міжнародних відносин НАН України, 1997–2000 –

В.Г. Кузнєцов

М.Ю. Кузнєцов

В.Є. Кузьмін

І.О. Кулик

на дипломатичній службі, з 2008 – директор Ін-ту європейських досліджень, перетвореного 2012 на Ін-т всесвітньої історії НАН України.

Наук. праці присвячено розвитку європейських країн і міжнародних відносин повоєнного періоду, історії Німеччини та її ролі у демократичних перетвореннях на континенті, міжнародним відносинам України в ХХ ст.

Засл. діяч науки і техніки України (2012). Орден «За заслуги» III ст. (2017). Пр. ім. Д.І. Чижевського (2007).

КУЗНЄЦОВ Володимир Григорович – учений в галузі електроенергетики, чл.-кор. (1990). Н. 1.06.1935 в м. Кримськ Краснодар. краю (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1958). З 1966 працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1980 – зав. відділу).

Наук. діяльність присвячено розробці методів оптимального керування режимами електричних мереж енергосистем, підвищенню якості електроенергії, теорії багатозадачних систем.

Держ. пр. України (1996). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (2002), С.О. Лебедева (2006).

КУЗНЄЦОВ Микола Юрійович – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (2009). Н. 30.05.1955 в Києві. Закінчив

Київ. ун-т (1976). З 1979 працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1989 – провідний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються теорії надійності складних систем, комбінаторних задач великої розмірності, методів статистичного та прискореного моделювання. Розробив аналітико-статистичні методи аналізу та оптимізації надійності систем захисту ядерних реакторів, суднових енергетичних установок, космічних апаратів.

Держ. пр. України (2001). Пр. ім. В.М. Глушкова (2010).

КУЗЬМІН Віктор Євгенович – учений-хімік, чл.-кор. (2018). Н. 1.07.1951 у Полтаві. Закінчив Одес. ун-т (1973), де працював до 1978; з 1978 – у Фізико-хімічному ін-ті НАН України (у 2007–12 – заст. директора, з 2012 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі органічної хімії. Виявив закономірності впливу топології та геометрії макрогетероциклів у селективних комплексонів, протипухлинних, противірусних і протимікробних засобів.

КУЛИК Ігор Орестович – фізик, чл.-кор. (1978). Н. 19.11.1935 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1959). З 1960 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (в

М.П. Куліш

В.А. Кунах

О.В. Курдюмов

О.Д. Куриленко

1970–94 – зав. відділу, з 1994 – головний наук. співробітник), з 1996 – в ун-ті Стоуні Брук (Нью-Йорк, США).

Наук. праці присвячено фізиці тунельних і мікроконтактних явищ у металах, квантовим когерентним ефектам у напівпровідниках, слабкій надпровідності. Розвинув теорію нелінійних ефектів у мікромістках. Передбачив квантування магнітного потоку в нормальних металах, спільно з ін. відкрив (1973) перерозподіл енергії носіїв заряду в металевих мікроконтактах при низьких температурах.

Держ. пр. УРСР (1980).

КУЛІШ Микола Полікарпович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 8.10.1944 у с. Полковниче Черкас. обл. Закінчив Київ. ун-т (1967), де працює (з 1994 – зав. кафедри).

Наук. дослідження стосуються радіаційної фізики, зокрема радіаційної модифікації властивостей металічних, напівпровідникових, наноструктурних матеріалів для авіакосмічної, інструментальної, ядерно-енергетичної, медико-біологічної галузей. Вивчав механізми радіаційного впливу на оптичні, фізико-механічні, електронні властивості фулеренів, вуглецевих нанотрубок та їх на-нокомпозитів з металами і полімерами.

Держ. пр. України (2002).

КУНАХ Віктор Анатолійович – біолог, чл.-кор. (1997). Н. 28.04.1946 у с. Селець Житомир. обл. Закінчив Київ. ун-т (1969). З 1971 працює в Ін-ті молекулярної біології та генетики НАН України (з 1989 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі генетики, фізіології рослин, клітинної біології. Засновник генетики клітинних популяцій в Україні.

Держ. пр. України (2005). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (2002), М.Г. Холодного (2007).

КУРДЮМОВ Олександр В'ячеславович – фізик-матеріалознавець, чл.-кор. (2000). Н. 19.10.1938 в Ленінграді. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1961) і працює в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1990 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі фізичного матеріалознавства, структурних методів аналізу, теорії фазових перетворень, синтезу нанокристалічних надтвердих матеріалів при високих тисках. Розвинув фізичні принципи конструювання надтвердих матеріалів на основі метастабільних фаз.

Пр. ім. І.М. Францевича (1989), Г.В. Курдюмова (2001).

КУРИЛЕНКО Онисим Данилович – учений-хімік, чл.-кор. (1969). Н.

Р.І. Кутас

П.С. Кучеров

С.Я. Кучмій

М.В. Кучук

16.03.1904 у с. Борівка (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1930). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1930–41 і 1951–61 працював у Київ. технологічному ін-ті харчової промисловості, 1962–68 – заст. директора Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН УРСР, з 1968 – зав. відділу, 1970–75 – директор Ін-ту колоїдної хімії і хімії води АН УРСР. П. 25.09.1982.

Наук. праці стосуються фізичної і колоїдної хімії.

Засл. діяч науки УРСР (1974).

КУТАС Роман Іванович – геофізик, чл.-кор. (2009). Н. 17.05.1933 у с. Зубовичі Люблін. воєводства (Польща). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1956). З 1961 працює в Ін-ті геофізики НАН України (з 1987 – зав. відділу).

Наук. праці з проблем геотермії та геоенергетики. Виміряв тепловий потік з надр Землі на території України, визначив глибину залягання ізотерми Кюрі за геотермічними даними, оцінив термодинамічні умови утворення та збереження вуглеводнів і газогідратів в осадових басейнах України.

Держ. пр. УРСР та України (1984, 1995).

КУЧЕРОВ Пантелеймон Степанович – учений в галузі гірничої механіки,

чл.-кор. (1939). Н. 9.08.1902 у станиці Казанська (тепер Ростов. обл., Росія). Закінчив Донец. гірничий ін-т (1928). У 1945–58 – директор Ін-ту гірничої механіки АН УРСР, з 1958 працював у Секторі історії природознавства і техніки Ін-ту історії АН УРСР. П. 25.06.1973.

Наук. дослідження присвячено гірничій механіці, історії гірничої справи. Керував роботами зі створення вугільних комбайнів.

КУЧМІЙ Степан Ярославович – учений-хімік і фізик, чл.-кор. (1997). Н. 3.01.1946 у с. Данильче Тернопіл. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1968). З 1971 працює в Ін-ті фізичної хімії НАН України (з 1993 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено встановленню закономірностей протікання процесів під дією світла в системах на основі нанорозмірних частинок напівпровідників. Здійснив аналіз енергетики електронних процесів у напівпровідникових фотокаталітичних системах, з'ясував особливості поведінки ультрадисперсних напівпровідників при дії електромагнітного випромінювання.

Держ. пр. України (2018). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (2005).

КУЧУК Микола Вікторович – біолог, чл.-кор. (2009). Н. 5.02.1958 у с. Дрибин Могильов. обл. (Білорусь). За-

кінчив Білорус. ун-т у Мінську 1980). В 1985–88 працював в Ін-ті ботаніки, з 1988 – Ін-ті (до 1990 – відділення) клітинної біології та генетичної інженерії НАН України (з 1992 – заст. директора, з 2008 – директор).

Наук. дослідження в галузі генетичної інженерії рослин. Створив перші в СРСР трансгенні рослини тютюну шляхом трансформації та електрокор-

порації протопластів і соматичні гібриди серед видів з родини бобових, одержав низку їстівних рослин з генами, що можуть викликати імунологічну відповідь проти туберкульозу у тварин і людини.

Пр. ім. Д.К. Заболотного (2003). Спільно з Ю.Ю. Глебою та ін. започаткував нову галузь біотехнології рослин – вірусну вектологію.

ЛАВРИК Семен Семенович – учений в галузі медицини, чл.-кор. (1979). Н. 2.11.1915 в с. Велика Слобідка (нині Хмельниц. обл.) Закінчив Вінниц. мед. ін-т (1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1961–70 – директор, з 1984 – зав. лабораторії Ін-ту гематології та переливання крові, у 1970–84 – ректор Київ. мед. ін-ту. П. 7.07.1990.

Наук. праці стосуються трансплантації кісткового мозку, переливання крові, впливу холоду на ізольовані клітини, тканини та органи.

Держ. пр. України (1992). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1977).

ЛАДИЖЕНСЬКИЙ Микола Романович – учений-геолог, чл.-кор. (1972).

Н. 28.03.1906 у с. Літиня (тепер Львів. обл.). Закінчив Гірничу академію у Кракові (1936). З 1951 працював в Ін-ті геології і геохімії горючих копалин АН УРСР (з 1959 – зав. відділу). П. 11.05.1975.

Наук. праці присвячено вивченню геології Карпат. Розвинув уявлення про насувну будову Карпат і перспективи нафтогазоносності їх піднасувного структурного поперу.

ЛАЗАРЕНКО Андрій Созонтович – ботанік, чл.-кор. (1951). Н. 27.11.1901 у Києві. Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1924). У 1922–41, 1943–49, 1954–56 і з 1963 працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР (з 1963 – зав. відділу), 1951–53 – директор Ін-ту агробіології АН УРСР, одночасно в 1945–58 – зав. кафедри Львів. ун-ту. П. 13.10.1979.

С.С. Лаврик

М.Р. Ладиженський

А.С. Лазаренко

В.Й. Лакомський

Б.О. Ларін

Г.Д. Латишев

Б.І. Лев

Г.Г.Левченко

Наук. праці стосуються систематики, флори і географії мохів. Розробив зональну концепцію географічних елементів флори.

ЛАКОМСЬКИЙ Віктор Йосипович – учений в галузі металургії, чл.-кор. (1992). Н. 11.10.1926 у Краматорську. Закінчив Запорізь. машинобудівний ін-т (1950). У 1950–57 працював в Ін-ті машинознавства та сільськогосподар. механіки АН УРСР, з 1957 – Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1967 – зав. відділу, з 1997 – головний наук. співробітник). П. 5.01.2014.

Наук. дослідження стосуються спеціальної електрометалургії та теорії металургійних процесів.

Держ. пр. УРСР (1980). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. Є.О. Патона (2006).

ЛАРІН Борис Олександрович – мовознавець, чл.-кор. (1945). Н. 17.01.1893 у Полтаві. Закінчив Київ. ун-т (1914). З 1924 працював (з перервою) у Ленінград. ун-ті. П. 26.03.1964.

Наук. праці присвячено історії східнослов'янських і балтійських мов, діалектології рос., укр. і литов. мов, лексикології, лексикографії, фразеології, давньоіндійській філології.

ЛАТИШЕВ Георгій Дмитрович – фізик, чл.-кор. (1945). Н. 4.02.1907 у Бе-

жиці (тепер у межах м. Брянська, Росія). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1929). В 1930–41 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, у 1958–65 – директор Ін-ту ядерної фізики АН Казах. РСР; 1965–70 – зав. відділу Ін-ту фізики АН УРСР, з 1970 – Ін-ту ядерних досліджень АН УРСР. П. 3.04.1973.

Наук. праці в галузі ядерної фізики. В 1932 спільно з ін. вперше в СРСР здійснив розщеплення ядра атома літію штучно прискореними протонами.

Держ. пр. СРСР (1949).

ЛЕВ Богдан Іванович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 26.08.1952 в м. Углеуральськ Перм. обл. (Росія). Закінчив Чернівець. ун-т (1974) і до 2007 працював в Ін-ті фізики НАН України (з 2006 – головний наук. співробітник); з 2007 – зав. відділу Ін-ту теоретичної фізики НАН України.

Наук. дослідження у галузі теоретичної і математичної фізики, зокрема фізики конденсованих середовищ, статистичної фізики, фізики твердого тіла, квантової механіки, нанофізики. Побудував теорію кластероутворення в конденсованих середовищах і теорію деградації напівпровідникових світло-випромінюючих діодів.

Засл. діяч науки і техніки України (2013).

А.Г. Лесник

В.С. Лисенко

Ю.Г. Лисенко

Г.В. Лисиченко

ЛЕВЧЕНКО Георгій Георгійович – фізик, чл.-кор. (2015). Н. 14.09.1947 в с.Мало-Янісоль Донец. обл. Закінчив Донец. ун-т (1974) і працює в Донец. фізико-технічному ін-ті НАН України (з 1998 – зав. відділу).

Наук. дослідження у галузі фізики твердого тіла, магнетизму, резонансних явищ. Експериментально встановив характер ефективних обмінних взаємодій у твердому тілі, виявив шарувату надпровідність, спостерігав «спіновий об'єм» квантової рідини.

Пр. ім. Л.В. Шубникова (2013).

ЛЕСНИК Андрій Герасимович – металофізик, чл.-кор. (1976). Н. 19.08.1916 у с. Гальжбіївка (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1950–55 працював у Лабораторії металофізики АН УРСР, з 1955 – Ін-ті металофізики АН УРСР (у 1955–87 – зав. відділу). П. 4.02.1994.

Наук. праці в галузі термодинаміки сплавів і фізики магнітних явищ. Розробив теорію магнітної анізотропії, статистичні теорії фазових перетворень в бінарних сплавах та магнітної сприйнятливості реальних плівок.

Держ. пр. УРСР (1985). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1979).

ЛИСЕНКО Володимир Сергійович – фізик, чл.-кор. (1992). Н. 28.01.1940 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1963) і працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (у 1983–90 – заст. директора, з 1991 – зав. відділу), в 1992–97 – голова Держ. інноваційного фонду України.

Наук. праці присвячено електронним та іонним процесам у багатофазових шаруватих системах, створенню нових поколінь інтегральних мікросхем для обчислювальної техніки.

Держ. пр. УРСР (1984). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. С.О. Лебедева (2004), В.Є. Лашкарьова (2006).

ЛИСЕНКО Юрій Григорович – учений-економіст, чл.-кор. (2006). Н. 20.07.1945 у м. Краснодон Луган. обл. Закінчив Харків. ін-т радіоелектроніки (1968). З 1972 працював у Донец. ун-ті (з 1993 – зав. кафедри, з 2004 – директор НДІ проблем економічної динаміки), з 2015 – у Київ. ун-ті будівництва та архітектури (директор НДД економічних і управлінських проблем безпеки дорожнього руху).

Наук. праці в галузі економічної кібернетики, застосування економіко-математичних методів та інформаційних технологій в управлінні економічними системами трансформаційного періоду.

В.Г. Литовченко

М.І. Лихоліт

Й.І. Ліберберг

твердих тіл, розробки мікроелектронних приладів.

Держ. пр. УРСР та України (1970, 1997). Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1989).

ЛИХОЛІТ Ми-

кола Іванович — учений в галузі приладобудування, чл.-кор. (2015). Н. 13.05.1953 у с.Рівне Кіровоград. обл. Закінчив Київ. ун-т (1975). З 1978 працює у ВО «Завод Арсенал» (нині — Казенне підприємство спеціального приладобудування «Арсенал») (з 1993 — перший заст. директора — головного конструктора ЦКБ, з 2007 — директор — головний конструктор).

Наук. дослідження і розробки стосуються створення лазерних приладів для систем керування, в т.ч. для інерціальної навігації космічних ракет-носіїв і бойової ракетної техніки, оптико-електронних систем високої роздільної здатності для інфрачервоних комплексів і самонаведення та для дистанційного зондування Землі з космічних апаратів.

Держ. пр. України (2008). Засл. машинобудівник України (2003). Орден «За заслуги» III ст. (2013).

ЛІБЕРБЕРГ Йосип Ізраїльович — історик і мовознавець, чл.-кор. (1934). Н. 27.10.1897 в Старокостянтинові (тепер Хмельниц. обл.). Навчався у Київ. ун-ті. З 1920 викладав у вищих навчальних закладах Києва, в 1929–34 — директор Ін-ту єврейської пролетарської культури ВУАН, з 1934 — голова облвиконкому Єврейської автономної обл. За несправедливим звинуваченням репре-

Засл. діяч науки і техніки України (2005).

ЛИСИЧЕНКО Георгій Віталійович — учений в галузі радіоекології та екологічної безпеки, чл.-кор. (2006). Н. 29.06.1947 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1970). У 1971–81 працював в Ін-ті геологічних наук АН УРСР, 1983–87 — учений секретар Відділення АН УРСР, 1996–2000 та з 2002 — в Ін-ті геохімії навколишнього середовища НАН України (з 2003 — зав. відділу, з 2005 — заст. директора, з 2013 — директор). П. 20.03.2018.

Наук. праці стосуються проблем радіаційної, техногенно-екологічної та інженерно-геологічної безпеки об'єктів ядерної енергетики, математичного моделювання природно-техногенних процесів.

Держ. пр. України (2011). Орден «За заслуги» II та III ст. (2011, 2006).

ЛИТОВЧЕНКО Володимир Григорович — фізик, чл.-кор. (1985). Н. 24.12.1931 в с. Рожни Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1955). З 1960 працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 1971 — зав. відділу), також проф. Київ. ун-ту.

Наук. праці стосуються фізики і техніки напівпровідників, зокрема дослідження фізичних властивостей тонких напівпровідникових шарів, поверхні

П.І. Лобода

М.О. Лошкар'ов

Е.В. Луговської

О.І. Луйк

сований 1936, страчений 9.03.1937, реабілітований посмертно, 1991 поновлений у складі АН.

Наук. праці в галузі економічної і соціальної історії Західної Європи.

ЛОБОДА Петро Іванович – матеріалознавець, чл.-кор. (2012). Н. 23.10.1956 у с. Жовтневе Чернігів. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1980), де працює (з 2005 – проф. і декан ф-ту, з 2007 – також зав. кафедри).

Наук. дослідження в галузі матеріалознавства тугоплавких сполук, зокрема теорії та розробки технологічних процесів одержання чистих високотемпературних керамічних матеріалів поліфункціонального призначення. Створив новий клас керамічних композицій, матеріалів, здатних працювати в умовах великих термомеханічних навантажень.

Держ. пр. України (2017).

ЛОШКАРЬОВ Михайло Олександрович – учений-хімік, чл.-кор. (1967). Н. 11.01.1913 в Оренбурзі (Росія). Закінчив Урал. індустріальний ін-т (1936). З 1948 – зав. кафедри, в 1951–72 – ректор Дніпропетр. хіміко-технологічного ін-ту. П. 13.10.1986.

Наук. праці стосуються електрохімії, зокрема кінетики електрохімічних процесів.

Засл. діяч науки УРСР (1978).

ЛУГОВСЬКОЙ Едуард Віталійович – біохімік, чл.-кор. (2009). Н. 17.11.1937 у м. Тобольськ (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1962). З 1964 працює в Ін-ті біохімії НАН України (з 2005 – головний наук. співробітник, з 2007 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються хімії білків, молекулярних механізмів формування тривимірної сітки фібрину та тромбоутворення. Одержав моноклональні антитіла проти різних антигенних детермінант молекул фібриногену, фібрину та D-димеру людини і створив перші вітчизняні імуноферментні тест-системи для кількісного визначення розчинного фібрину та D-димеру в плазмі крові людини.

Засл. діяч науки і техніки України (2013). Держ. пр. України (2016). Пр. ім. О.В. Палладіна (2003).

ЛУЙК Олександр Ігорович – учений-хімік, чл.-кор. (2000). Н. 28.04.1947 в Києві. Закінчив Київ. мед. ін-т (1971). В 1974–85 працював у Київ. НДІ фармакології і токсикології, 1985–88 – зав. лабораторії, з 1988 – зав. відділу і заст. директора Ін-ту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України. П. 8.06.2000.

М.Г. Лук'яненко

О.Ю. Лур'є

С.І. Ляшко

А.І. Лященко

Наук. дослідження стосуються молекулярних механізмів взаємодії фізіологічно активних речовин з біомакромолекулами, взаємозв'язків між їх хімічною будовою та біологічною дією, розробки нових схем лікування ішемічної хвороби серця, гострих панкреатитів, псоріазу, різних уражень.

ЛУК'ЯНЕНКО Микола Григорович – учений-хімік, чл.-кор. (1992). Н. 16.10.1947 в Одесі. Закінчив Одес. ун-т (1970). З 1976 працював у Фізико-хімічному ін-ті НАН України (з 1983 – зав. відділу), також проф. Одес. ун-ту. П. 22.07.2011.

Наук. праці присвячено фізико-органічній хімії, тонкому органічному синтезу, хімії насичених гетероциклічних сполук.

Держ. пр. України (1991).

ЛУР'Є Олександр Юдимович – учений-гінеколог, чл.-кор. (1939). Н. 12.10.1897 у Климовичах (тепер Могильов. обл., Білорусь). Закінчив Моск. ун-т (1921). З 1938 – зав. кафедри Київ. мед. ін-ту та з 1945 – головний акушер-гінеколог МОЗ УРСР. П. 24.05.1958.

Наук. дослідження присвячено боротьбі з материнською смертністю, обезболюванню пологів, запобіганню і лікуванню раку жіночих статевих орга-

нів, організації акушерської допомоги.

Держ. пр. СРСР (1941). Засл. діяч науки УРСР (1958).

ЛЯШКО Сергій Іванович – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (2003). Н. 12.10.1954 в Лубнах Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1977) і до 1991 працював в Ін-ті кібернетики АН УРСР, з 1991 – зав. кафедри Київ. ун-ту.

Розробив комплексну теорію загального оптимального керування, яку поширив на низку конкретних моделей, та ітераційні методи пошуку загальних оптимальних керувань.

Держ. пр. України (2009). Засл. діяч науки і техніки України (2017). Пр. ім. В.М. Глушкова (2001).

ЛЯЩЕНКО Аркадій Іоакимович – історик літератури, слов'янознавець, чл.-кор. (1926). Н. 7.02.1871 у Києві. Закінчив Петерб. ун-т (1892). У 1901–1904 – редактор «Літературного вісника», 1922 очолив відділ слов'янської літератури бібліотеки АН СРСР, з 1921 – заст. голови Товариства дослідників укр. історії, писемності та мови у Петрограді. П. 12.09.1931.

Наук. праці присвячено дослідженню народної поезії, творчості рос. класиків, рос.-укр. літературних зв'язків.

Чл.-кор. АН СРСР (1928).

В.Л. Мазур

О.М. Майборода

В.М. Майзель

А.Л. Майстренко

МАЗУР Валерій Леонідович – учений в галузі металургії, чл.-кор. (1997). Н. 28.10.1939 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1961). В 1961–66 працював в Укр. н.-д. трубному ін-ті, 1966–93 – Ін-ті чорної металургії (з 1976 – зав. лабораторії, з 1987 – зав. відділу): 1993–95 – заст. міністра, 1995–97 – міністр промисловості України, 1997–99 – перший заст. міністра промислової політики України; з 1999 – головний наук. співробітник Фізико-технологічного ін-ту металів та сплавів НАН України.

Наук. дослідження в галузі прокатного виробництва та металургії. Розробив методологію і математичну модель аналізу енергосилових і кінематичних параметрів процесу прокату.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1989). Держ. пр. України (2000). Орден «За заслуги» II ст. (2014). Почесна відзнака Президента України (1996). Пр. ім. З.І. Некрасова (2012).

МАЙБОРОДА Олександр Микитович – історик, політолог, чл.-кор. (2018). Н. 6.09.1945 на станції ім. Тараса Шевченка (м.Сміла Черкас обл.). Закінчив Київ. ун-т (1967). У 1975 – 79 працював у Відділенні наук. інформації АН УРСР, 1979–96 – Ін-ті історії України НАН

України, з 1997 – Ін-ті політичних і етнонаціональних досліджень НАН України (головний наук. співробітник, (з 2005 зав. відділу), (2006–13 та з 2015) заст. директора, (2013–15) в.о. директора.

Наук. праці в галузі політології та всесвітньої історії. Досліджував проблеми українського націєтворення, формули української національної ідеї, утвердження громадянського суспільства, піднесення політичної культури населення.

Засл. діяч науки і техніки України (2016).

МАЙЗЕЛЬ Веніамін Михайлович – учений-механік, чл.-кор. (1939). Н. 20.06.1900 у Мінську. Закінчив у Харків. технологічний ін-т (1921), Ін-т народної освіти (1922) та Ін-т народного господарства (1923). З 1933 – зав. кафедри Харків. ун-ту, одночасно працював в ін-тах енергетики та будівельної механіки АН УРСР. П. 28.02.1943.

Наук. праці присвячено гідродинаміці, турбомашинобудуванню, дослідженню напруг, термопружності. Розробив метод експериментального визначення напруженого стану нагрітого тіла (метод Майзеля).

МАЙСТРЕНКО Анатолій Львович – матеріалознавець, чл.-кор. (2006). Н.

А.М. Макара

В.А. Макара

О.В. Макарова

К.І. Маков

24.05.1946 в Сталінграді (тепер Волгоград, Росія). Закінчив Київ. ун-т (1969). З 1977 працює в Ін-ті надтвердих матеріалів НАН України (з 1993 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено комп'ютерному моделюванню фізико-механічних властивостей структурно-неоднорідних композиційних матеріалів, розробці нових технологічних методів спікання композиційних алмазовмісних матеріалів для каменеобробних і бурових інструментів.

Держ. пр. України (2007).

МАКАРА Арсен Мартинович – металознавець, чл.-кор. (1967). Н. 31.01.1916 у с. Луб'янка (тепер Київ. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1940). Працював в Ін-ті електрозварювання АН УРСР (з 1949 – зав. відділу, у 1954–70 – заст. директора). П. 17.04.1975.

Наук. дослідження стосуються технології зварювання металів, структурних перетворень під час зварювання.

Пр. ім. Є.О. Патона (1970).

МАКАРА Володимир Арсенович – матеріалознавець, чл.-кор. (1992). Н. 15.03.1945 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1967), де працює (з 1975 – зав. кафедри, у 1990–97 – проректор).

Наук. праці стосуються ролі динаміки дислокацій у формуванні пластичних

властивостей ковалентних кристалів та розробки технологій виготовлення складних кремнійових структур.

Держ. пр. УРСР (1987). Засл. діяч науки і техніки України (2005).

МАКАРОВА Олена Володимирівна – учений-економіст, чл.-кор. (2015). Н. 8.03.1964 у м. Топки Кемеров. обл. (Росія). Закінчила Харків. інженерно-економічний ін-т (1987). У 1992–2003 працювала в Раді по вивченню продуктивних сил України НАН України, з 2003 – зав. відділу та заст. директора Ін-ту демографії та соціальних досліджень НАН України.

Наук. праці присвячено обґрунтуванню теоретико-методологічних засад дослідження людського розвитку, розробці сучасної методології оцінювання соціальної політики та інструментарію досягнення її цілей.

Пр. ім. М.І. Туган-Барановського (2011).

МАКОВ Костянтин Іванович – учений-гідрогеолог, чл.-кор. (1948). Н. 7.01.1911 у Воронежі (Росія). Закінчив Київ. вищі геологорозвідувальні інженерні курси при Ін-ті геологічних наук АН УРСР (1933). З 1944 – зав. відділу, з 1945 – заст. директора Ін-ту геологічних наук АН УРСР. П. 15.08.1948.

М.О. Максимейко

С.І. Максименко

Г.Г. Максимович

В. Ю. Максимчук

Наук. дослідження присвячено регіональній гідрогеології, формуванню підземних вод. Розробив метод гідрогеологічного районування.

МАКСИМЕЙКО Микола Олексійович – правознавець, чл.-кор. (1925). Н. в 1870 у с. Бацмани (тепер Сумської обл.). Закінчив Київ. ун-т (1892). У 1897–1925 викладав у вищих навчальних закладах Харкова, 1926–34 працював у НДІ укр. культури, 1934–40 – в Комісії по вивченню історії західнорос. і укр. права АН УРСР, 1940–41 – Ін-ті історії України АН УРСР. П. 14.04.1941.

Дослідження стосуються історії права Київської Русі, Росії, України, Литви.

МАКСИМЕНКО Сергій Іванович – математик, чл.-кор. (2018). Н. 16.03.1974 у смт Іванків Київ. обл. Закінчив Укр. держ. пед. ун-т (1995) і працює в Ін-ті математики НАН України (з 2016 – зав. лабораторії).

Наук. праці стосуються вивчення гомотопічних типів нескінченновимірних просторів гладких відображень багатовидів.

МАКСИМОВИЧ Георгій Григорович – матеріалознавець, чл.-кор. (1978). Н. 26.04.1922 у с. Горостита (Польща). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1951). З

1951 працював у Фізико-механічному ін-ті НАН України (у 1958–88 – зав. відділу та заст. директора, з 1988 – радник при дирекції). П. 4.03.2007.

Наук. праці в галузі матеріалознавства та високотемпературної міцності металів і сплавів.

Засл. діяч науки УРСР (1981). Пр. ім. Є.О. Патона (1979).

МАКСИМЧУК Валентин Юхимович – геофізик, чл.-кор. (2018). Н. 26.12.1950 у с. Білівці Чернівець. обл. Закінчив Івано-Франків. ін-т нафти і газу (1973) і до 1991 працював в Ін-ті прикладних проблем механіки і математики НАН України, з 1991 – у Карпат. відділенні Ін-ту геофізики НАН України (з 2003 – директор).

Наук. праці в галузі геомагнетизму та тектономагнетизму. Обгунтував теоретичні і методичні засади використання магнітометрії для виявлення активних тектонічних розломів, розробив геофізичний метод – динамічну магнітометрію.

Держ. пр. України (2016). Орден «За заслуги» III ст. (2008). Пр. ім. С.І. Субботіна (2004).

МАЛАШЕНКО Юрій Романович див. ТУМЕНЮК-МАЛАШЕНКО Ю.Р.

МАЛИНОВСЬКИЙ Борис Миколайович – учений в галузі обчислювальної

Б.М. Малиновський

Ю.В. Малюкін

С.С. Малюта

О.В. Мамченко

техніки, чл.-кор. (1969). Н. 24.08.1921 у м. Лух Иванов. обл. (Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Иванов. енергетичний ін-т (1950). У 1957–61 – зав. відділу Обчислювального центру АН УРСР, 1962–90 – Ін-ту кібернетики НАН України, з 1990 – радник при дирекції ін-ту.

Наук. дослідження присвячено теорії і створенню цифрової обчислювальної техніки, історії науки і техніки. Брав участь і керував створенням ЕОМ широкого призначення «Дніпро».

Держ. пр. УРСР та України (1977, 2003). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. С.О. Лебедева (1978), В.М. Глушкова (1990). Держ. нагороди СРСР.

МАЛЮКІН Юрій Вікторович – фізик і матеріалознавець, чл.-кор. (2012). Н. 19.04.1957 у Слов'янську Донец. обл. Закінчив Харків ун-т (1982). У 1983–87 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур АН УРСР, 1987–2004 – Ін-ті монокристалів НАН України (з 2001 – зав. відділу), 2004–18 – заст. директора Ін-ту сцинтиляційних матеріалів НАН України.

Наук. праці в галузі фізики конденсованого стану, фізики нанорозмірних структур, матеріалознавства нанодисперсних і наноструктурних матеріалів.

Виконав дослідження з фізики домішкових центрів у кристалах оксиорто-силікатів та з динаміки екситонних збуджень в органічних нанокластерах, заклав основи нового класу люмінесцентних нанокристалів для біологічних і медичних застосувань.

Держ. пр. України (2016).

МАЛЮТА Станіслав Станіславович – біолог, чл.-кор. (2000). Н. 23.02.1938 у с. Ковалівка Хмельниц. обл. Закінчив Укр. сільськогосподар. академію (1960). З 1968 працює в Ін-ті молекулярної біології та генетики НАН України (у 1981–2008 – зав. відділу, з 2008 – головний наук. співробітник), водночас 1987–89 – проф., 1989–92 – зав. кафедри Укр. сільськогосподар. академії, 1997–2003 – проф. Києво-Могилянської академії.

Наук. дослідження стосуються загальної генетики та генетики мікроорганізмів (структурно-функціональна організація генів і оперонів бактерій, мутагенез у про- та евкаріотів, мутагенез і рак).

Держ. пр. України (1998).

МАМЧЕНКО Олексій Володимирович – учений-хімік, чл.-кор. (2009). Н. 27.08.1952 у Ворошиловграді (нині Луганськ). Закінчив Київ. ун-т (1974). З 1975 працює в Ін-ті колоїдної хімії і

А.В. Манорик

І.Г. Манцуров

О.М. Маринич

О.А. Марченко

хімії води НАН України (з 1988 – зав. відділу з 2003 – заст. директора).

Наук. дослідження в галузі фізичної та колоїдної хімії, технології водоочищення, хімічних проблем захисту довкілля. Обґрунтував теорію обмінних рівноваг, розробив і впровадив у виробництво нові іонообмінники класу слаболужних іонітів для одержання води наперед заданої якості з мінімальними витратами реагентів.

Пр. ім. Л.В. Писаржевського (2009).

МАНОРИК Андрій Васильович – фізіолог, чл.-кор. (1973). Н. 1.09.1921 у с. Вербівка Вінниц. обл. Закінчив Уман. сільськогосподар. ін-т (1948). З 1951 працював в Ін-ті фізіології рослин АН УРСР (з 1957 – зав. відділу, з 1973 – директор), також у 1974 – академік-секретар Відділення АН УРСР. П. 25.06.1974.

Наук. дослідження стосуються кореневого живлення рослин, взаємовідносин рослин і мікроорганізмів, впливу компостів на фізіологічно-біохімічні властивості та врожайність рослин.

МАНЦУРОВ Ігор Германович – учений-економіст, чл.-кор. (2012). Н. 4.07.1953 у Запоріжжі. Закінчив Київ. ін-т народного господарства (1974), де працював у 1977–82, 1984–88, 2004–

2009. У 1988–2000 – на викладацькій роботі, керівник та координатор проєктів гуманітарних і економічних програм у країнах Африки (Мозамбик, Ангола, Ліберія, Руанда, ПАР), Білорусі, колишній Югославії; 2001–2003 – виконавчий директор Міжнародного благодійного фонду «Українська фундація менеджменту», з 2009 – директор Н.-д. економічного ін-ту Мінекономрозвитку і торгівлі України.

Наук. праці в галузі інституційної економіки. Розробив теорію і методологію інституційного планування як інструменту держ. регулювання економіки, кількісні оцінки економічного розвитку та конкурентоспроможності країн, інформаційно-аналітичного забезпечення держ. фінансового менеджменту.

Засл. економіст України (2009).

МАРИНИЧ Олександр Мефодійович – географ і геоморфолог, чл.-кор. (1969). Н. 4.09.1920 у с. Суботці (тепер Кіровоград. обл.). Закінчив Казан. ун-т (1942). Учасник війни СРСР гітлерівською Німеччиною. В 1946–71 працював у Київ. ун-ті (з 1958 – зав. кафедри), 1971–79 – міністр освіти УРСР, 1979–89 – керівник Відділення географії АН УРСР, з 1989 – радник при дирекції Ін-ту географії НАН України. П. 25.08.2008.

Т.П. Мар'янович

В.П. Маслов

С.І. Маслов

І.В. Матяш

Наук. праці присвячено фізико-географічному районуванню, ландшафтам України, раціональному використанню природних ресурсів, геоморфології рівнинних областей, історії географії.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (1993). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2001). Ордени та медалі СРСР.

МАРЧЕНКО Олександр Анатолійович — фізик, чл.-кор. (2012). Н. 26.12.1958 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1982). З 1984 працює в Ін-ті фізики НАН України (з 2013 — зав. відділу).

Наук. праці стосуються фізики поверхні, закономірностей самоорганізації шарів органічних молекул на інтерфейсі «рідина — тверде тіло». У 1987 побудував один з перших у СРСР тунельних мікроскопів, дослідив на молекулярному рівні в рідинному середовищі впорядковані мономолекулярні шари низки органічних сполук.

Держ. пр. України (2015). Пр. ім. Н.Д. Моргуліса (2007).

МАР'ЯНОВИЧ Тадеуш Павлович — учений в галузі кібернетики та обчислювальної техніки, чл.-кор. (1992). Н. 25.05.1932 в Дніпропетровську. Закінчив Київ. ун-т (1956). З 1964 пра-

цював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1968 — зав. відділу, у 1995—2003 — заст. директора). П. 9.10.2014.

Наук. праці присвячено розробці й застосуванню систем комп'ютерної імітації для моделювання складних процесів різноманітної фізичної природи, автоматизації проектування та експлуатації нової техніки.

Держ. пр. України (1973). Засл. діяч науки і техніки України (1992). Орден «За заслуги» III ст. (1998). Держ. пр. СРСР (1986). Пр. ім. В.М. Глушкова (1989).

МАСЛОВ Василь Пилипович — правознавець, чл.-кор. (1985). Н. 4.02.1922 в с. Піщанка Харків. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. юридичний ін-т (1948), де працював (з 1962 — ректор). П. 1.06.1987.

Наук. праці стосуються цивільного, господарського і сімейного права.

Держ. пр. УРСР (1984). Ордени та медалі СРСР.

МАСЛОВ Сергій Іванович — літературознавець, чл.-кор. (1939). Н. 28.11.1880 в Ічні (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1907), де працював з 1914 (з 1935 — проф.), з 1939 — зав. відділу Ін-ту літератури АН УРСР. П. 11.01.1957.

К.Є. Махорін

Б.П. Мацелюх

Ф.П. Мацков

Н.Б. Медведєва

Наук. праці стосуються історії друку, бібліографії, літератури XVI–XVII ст., палеографії, фольклору, мовознавства.

МАТЯШ Іван Васильович – учений в галузі радіоспектроскопії мінералів, чл.-кор. (1988). Н. 1.05.1930 у с. Савинці Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1955). У 1960–65 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур АН УРСР, 1965–67 – Донец. фізико-технічному ін-ті АН УРСР; 1967–69 – зав. відділу Ін-ту геологічних наук, з 1969 – Ін-ту геохімії і фізики мінералів НАН України (у 1977–82 – заст. директора). П. 7.03.1995.

Наук. праці присвячено аналізу структур мінералів на основі вивчення енергетичних і просторових характеристик верхніх електронних оболонок.

Держ. пр. УРСР (1983).

МАХОРИН Костянтин Єпіфанович – учений в галузі газотехніки і переробки палива, чл.-кор. (1972). Н. 13.08.1928 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1950). У 1950–87 працював в Ін-ті газу АН УРСР (у 1961–77 – заст. директора, з 1977 – зав. відділу), 1987–89 – заст. директора, керівник відділення Ін-ту фізико-органічної хімії і вуглехімії АН УРСР, з 1989 – зав. відділу Ін-ту коло-

їдної хімії та хімії води НАН України. П. 7.09.1999.

Наук. дослідження стосуються високотемпературних псевдозріджених систем, моделювання процесів хімічної переробки палива і газу.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. СРСР (1986).

МАЦЕЛЮХ Богдан Павлович – біолог, чл.-кор. (1990). Н. 2.10.1932 у с. Цетуля (тепер Львів. обл.). У 1949 за несправедливим звинуваченням був заарештований і засуджений, 1954 звільнений і реабілітований. Закінчив Львів. мед. ін-т (1959). З 1960 працює в Ін-ті мікробіології і вірусології НАН України (з 1966 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі генетики мікроорганізмів, зокрема молекулярної генетики стрептоміцетів. Селекціонував і впровадив у виробництво штамми мікроорганізмів – високоактивні продуценти поліміксину В і бета-каротину, хлортетрацикліну (біовіту), олеандоміцину, канаміцину.

Держ. пр. УРСР (1991). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Пр. ім. Д.К. Заболотного (1989).

МАЦКОВ Федір Пилипович – фізіолог, чл.-кор. (1948). Н. 21.02.1897 в м. Острожськ (тепер Воронеж. обл., Росія).

М.Т. Мелешкін

В.С. Мельник

В.П. Мельник

Ю.П. Мельник

Закінчив Харків. сільськогосподар. ін-т (1923), де з 1934 – зав. кафедри; одночасно в 1945–49 – зав. відділу Укр. НДІ лісового господарства, 1949–61 – зав. лабораторії Укр. НДІ рослинництва, селекції та генетики. П. 3.02.1977.

Наук. праці в галузі фізіології рослин. Показав стимулюючий вплив позакореневого живлення разом з агротехнічними заходами на фотосинтетичний апарат, процеси дихання, росту та розвитку рослин залежно від тривалості вегетаційного періоду.

Засл. діяч науки УРСР (1967). Орден та медалі СРСР.

МЕДВЕДЄВА Ніна Борисівна – патолог-фізіолог, чл.-кор. (1939). Н. 27.12.1899 у Саратові (Росія). Закінчила Саратов. ун-т (1921). У 1931–51 – зав. відділу Ін-ту експериментальної біології і патології, одночасно працювала в ін-тах клінічної фізіології (1934–48) і фізіології (1952–57) АН УРСР. П. 26.05.1969.

Наук. дослідження присвячено зловідомному пухлиноутворенню, переливанню крові, патології обміну речовин, ендокринології. Виділила гормон кортикалін.

Засл. діяч науки УРСР (1941). Орден та медалі СРСР.

МЕЛЕШКІН Михайло Тимофійович – учений-економіст, чл.-кор. (1976).

Н. 6.08.1918 у с. Давлеканово (тепер – Башкортостан). Закінчив Горьків. індустріально-механічний ін-т (1941). З 1964 – керівник Львів., з 1970 – Одес. відділення Ін-ту економіки АН УРСР. П. 29.05.1980.

Наук. праці стосуються проблем підвищення ефективності суспільного виробництва і економіко-екологічних проблем освоєння Світового океану й морських басейнів.

МЕЛЬНИК Валерій Сергійович – учений в галузі математики та обчислювальної техніки, чл.-кор. (2000). Н. 24.01.1952 у с. Червоне Вінниц. обл. Закінчив Вінниц. політехн. ін-т (1974). В 1979–96 працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1993 – зав. відділу), з 1996 – зав. відділу Ін-ту прикладного системного аналізу МОН і НАН України, також проф. Київ. ун-ту. П. 10. 08. 2007.

Наук. праці присвячено теорії керування, динамічним системам, нелінійному аналізу, диференціальним рівнянням.

Держ. пр. України (2005).

МЕЛЬНИК Володимир Петрович – філософ, чл.-кор. (2018). Н. 25.11.1952 у с. Плисків Вінниц. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1974). З 1976 працює у

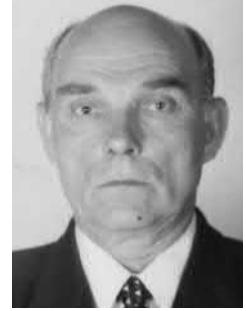
І.М. Мельникова

А.В. Мень

Ю.Я. Мешков

В.І. Мирошніченко

Львів. ун-ті (з 1996 – декан факультету, з 2014 – ректор).

Наук. праці в галузі філософії науки і техніки. Дослідив особливості та трансформації наукового пізнання в умовах техногенної цивілізації.

Засл. діяч науки і техніки України (?). Ордени «За заслуги III ст. (2011), князя Ярослава Мудрого V ст. (2017).

МЕЛЬНИК Юрій Петрович – учений-геолог, чл.-кор. (1979). Н. 7.08.1931 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1954). У 1957–69 працював в Ін-ті геологічних наук, 1969–96 – Ін-ті геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України (з 1970 – зав. відділу), з 1996 – головний наук. співробітник Ін-ту геохімії навколишнього середовища НАН України. П. 28.10.2009.

Наук. праці присвячено теорії літогенезу, метаморфізму і рудоутворення, геохімії, мінералогії та петрології. Започаткував в Україні експериментальну мінералогію.

Держ. пр. України (1998). Пр. ім. В.І. Вернадського (1974).

МЕЛЬНИКОВА Ірина Миколаївна – історик, чл.-кор. (1973). Н. 24.10.1918 у м. Мень (тепер Чернігів. обл.). Закінчила Київ. ун-т (1940). З 1957 працювала в Ін-ті історії України

НАН України (у 1965–88 – зав. відділу, з 1988 – головний наук. співробітник). П. 3.11.2010.

Наук. праці присвячено історії європейських країн, закономірностям розвитку міжнародних відносин.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2008). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1976).

МЕНЬ Анатолій Володимирович – учений в галузі радіофізики і радіоастрономії, чл.-кор. (1988). Н. 23.07.1927 в Харкові. Закінчив Харків. електротехнічний ін-т (1949). У 1955–85 працював в Ін-ті радіофізики і електроніки АН УРСР (з 1966 – зав. відділу), 1985–2001 – зав. відділу Радіоастрономічного ін-ту НАН України. П. 23.08.2011.

Наук. праці присвячено поширення радіохвиль, розробці приймальної, вимірювальної радіоапаратури і антенних систем. Брав участь у створенні низки радіотелескопів.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Держ. пр. України (1997). Держ. пр. СРСР (1977). Пр. ім. С.Я. Брауде (2008), зокрема УТР-2 та системи інтерферометрів УРАН.

МЄШКОВ Юрій Якович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 3.05.1932 у Запоріжжі.

О.Ю. Митропольський

В.М. Михайловський

М.В. Михалєвич

Засл. діяч науки і техніки України (2010).

МИТРОПОЛЬСЬКИЙ Олексій Юрійович – учений-геолог, чл.-кор. (2003). Н. 7.04.1942 в Алма-Аті (Казахстан). Закінчив Київ. ун-т (1965). З

Закінчив Київ. політехн. ін-т (1955). З 1957 працює в Ін-ті металофізики НАН України (1975–2000 – зав. відділу, з 2000 – головний наук. співробітник).

Наук. дослідження у галузі фізики металів, зокрема фізики міцності і крихкості сталей у сталевих конструкціях, способів їх електротермічного зміцнення. Розробив і впровадив у виробництво технології та устаткування швидкісної електротермічної обробки конструкційних економнолегованих сталей різних класів для ракето- та авіабудування.

Держ. пр. УРСР (1974). Держ. пр. СРСР (1986). Пр. ім. В.І. Трефілова (2004), Г.В. Курдюмова (2013).

МИРОШНІЧЕНКО Валентин Іванович – фізик, чл.-кор. (2006). Н. 21.05.1935 у с. Іванівка Харків. обл. Закінчив Харків. ун-т (1958). У 1958–95 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1989 – керівник лабораторії), з 1995 – зав. відділу, з 2006 – заст. директора Ін-ту прикладної фізики НАН України. П. 6.03.2015.

Наук. праці стосуються фізики пучків заряджених частинок, колективних процесів при вимушеному когерентному розсіянні електромагнітних хвиль релятивістськими електронними пучками.

1966 працює в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 1986 – зав. відділення, 1992–2016 – заст. директора, з 2016 – радник при дирекції), також з 1989 – проф. Київ. ун-ту.

Наук. дослідження стосуються морської геології, зокрема седиментогенезу та діагенезу донних відкладів океанів і морів, геохімії донних відкладів, ландшафтогеохімічного районування та картографування, геоекології та геомоніторингу шельфу. Склали атласи геохімічних карт Чорного, Середземного та Червоного морів.

Держ. пр. України (2000). Засл. діяч науки і техніки України (2007). Пр. ім. В.І. Вернадського (1985).

МИХАЙЛОВСЬКИЙ Володимир Миколайович – учений в галузі автоматики, чл.-кор. (1961). Н. 15.08.1914 у Костянтинограді (тепер Красноград Харків. обл.). Закінчив Моск. енергетичний ін-т (1939). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1952 – зав. відділу Фізико-механічного ін-ту АН УРСР. П. 13.12.1978.

Наук. дослідження стосуються фізикометрії, зокрема розробки теорії й створення вимірювальних приладів і систем відбору, переробки та передачі інформації.

МИХАЛЄВИЧ Михайло Володимирович – учений в галузі економічної кібер-

В.М. Михальський

М.І. Михальченко

О.В. Мишанич

В.П. Мікловда

нетики, чл.-кор. (2006). Н. 11.08.1956 у Вінниці. Закінчив Київ. ун-т (1978), де працював до 1995 (з 1991 – проф), з 1995 – проректор, зав. кафедри Укр. академії зовнішньої торгівлі. П. 14.12.2009.

Наук. праці присвячено економіко-математичному моделюванню та методам оптимізації, зокрема аналізу впливу недосконалої ринкової конкуренції на динаміку економічного розвитку.

Пр. ім. В.М. Глушкова (1995).

МИХАЛЬСЬКИЙ Валерій Михайлович – учений у галузі електротехніки, чл.-кор. (2018). Н. 2.07.1951 у с. Будеї Одес. обл. Закінчив Одес. політехн ін-т (1973). З 1977 працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 2016 – головний наук. співробітник).

Наук. праці присвячено силовій електроніці, напівпровідниковим перетворювачам електроенергії, спеціальним джерелам живлення. Розв’язав проблему підвищення якості електроенергії на вході та виході напівпровідникових перетворювачів частоти й напруги для електроприводів.

Держ. пр. України (2016).

МИХАЛЬЧЕНКО Микола Іванович – філософ, соціолог і політолог, чл.-кор. (2003). Н. 15.02.1942 у с. Косичі Брян. обл. (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1969).

В 1969–90 працював в Ін-ті філософії АН УРСР (з 1987 – зав. відділу), 1990–91 – зав. відділу, з 1994 – головний наук. співробітник Ін-ту соціології НАН України, з 2002 – Ін-ту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України (в 1992–94 – радник Президента України, керівник Служби з питань внутрішньої політики).

Наук. праці стосуються соціальної психології, політології, філософії історії, освіти.

Засл. діяч науки і техніки України (2001). Орден «За заслуги» III ст. (2002). Пр. ім. Д.І. Чижевського (2003).

МИШАНИЧ Олексій Васильович – літературознавець, чл.-кор. (1997). Н. 1.04.1933 у с. Ляхівець (тепер Закарпат. обл.). Закінчив Ужгород. ун-т (1956). З 1958 працював в Ін-ті літератури НАН України (з 1985 – зав. відділу). П. 1.01.2004.

Наук. праці стосуються історії давньої та новітньої української літератури, літературно-фольклорних взаємозв’язків.

Держ. пр. УРСР ім. Т.Шевченка (1988). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» III ст. (2001). Пр. ім. І.Я. Франка (2004, посмертно).

МІКЛОВДА Василь Петрович – учений-економіст, чл.-кор. (2000). Н.

Ю.В. Мільман

О.М. Мілях

О.А. Мінаєв

чл.-кор. (1964). Н. 29.08.1906 у Сімферополі. Закінчив Харків. електротехнічний ін-т (1931). З 1947 працював в Ін-ті електродинаміки АН УРСР (у 1959–73 – директор, з 1973 – зав. відділу). П. 25.10.1985.

Наук. дослі-

дження присвячено теорії складних електричних кіл і електродинамічних систем, перетворення і стабілізації електромагнітних процесів.

Держ. пр. УРСР (1975). Засл. діяч науки УРСР (1981). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1983).

МІНАЄВ Олександр Анатолійович – учений-металург, чл.-кор. (2009), Герой України (2012). Н. 17.07.1942 у м. Серов Свердлов. обл. (Росія). У 1965 закінчив Донец. політехн. ін-т, де працював (у 1977–85 – декан факультету, 1989–2014 – ректор).

Наук. дослідження стосуються ефективності функціонування промислових підприємств та ін. суб'єктів господарювання різних форм власності в умовах формування національної економічної системи з урахуванням регіональних особливостей.

Держ. пр. України (2003). Засл. працівник народної освіти України (1995). Орден «За заслуги» III ст. (2006).

Наук. праці стосуються досліджень суміщених металургійних процесів. Розробив нові технології виробництва металопродукції – безперевнолітої заготовки й прокатки, процесу «прокатка-поділ», процесу прокатки листа у багаторядних клітях.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Держ. пр. України (2002). Держ. пр. України в галузі освіти (2011). Ордени Держави (2012), князя Ярослава Мудрого V ст. (2002), «За заслуги» II ст. (2011), Почесна відзнака Президента України (1996.).

МІЛЯХ Олександр Миколайович – учений в галузі електродинаміки,

чл.-кор. (1964). Н. 29.08.1906 у Сімферополі. Закінчив Харків. електротехнічний ін-т (1931). З 1947 працював в Ін-ті електродинаміки АН УРСР (у 1959–73 – директор, з 1973 – зав. відділу). П. 25.10.1985.

Наук. дослі-

дження присвячено теорії складних електричних кіл і електродинамічних систем, перетворення і стабілізації електромагнітних процесів.

Держ. пр. УРСР (1975). Засл. діяч науки УРСР (1981). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1983).

МІНАЄВ Олександр Анатолійович – учений-металург, чл.-кор. (2009), Герой України (2012). Н. 17.07.1942 у м. Серов Свердлов. обл. (Росія). У 1965 закінчив Донец. політехн. ін-т, де працював (у 1977–85 – декан факультету, 1989–2014 – ректор).

Наук. праці стосуються досліджень суміщених металургійних процесів. Розробив нові технології виробництва металопродукції – безперевнолітої заготовки й прокатки, процесу «прокатка-поділ», процесу прокатки листа у багаторядних клітях.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Держ. пр. України (2002). Держ. пр. України в галузі освіти (2011). Ордени Держави (2012), князя Ярослава Мудрого V ст. (2002), «За заслуги» II ст. (2011), Почесна відзнака Президента України (1996.).

МІНЧЕНКО Олександр Григорович – біолог, чл.-кор. (2018). Н. 24.06.1946 у Львові. Закінчив Київ. ун-т (1966) і

О.Г. Мінченко

В.А. Мовчан

Я.С. Модилевський

В.Б. Молодкін

працює в Ін-ті біохімії НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі молекулярної генетики, онкогенетики, біохімії, молекулярної біології. Створив генетичні конструкції для дослідження механізмів регуляції низки онкогенів як основи пригнічення росту злоякісних пухлин, вивчав генотоксичність численних наноматеріалів.

Пр. ім. О.В. Палладіна (2007).

МОВЧАН Василь Архипович – зоолог-іхтіолог, чл.-кор. (1951). Н. 14.01.1903 у с. Неморож (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ветеринарно-зоотехнічний ін-т (1929). У 1930–41 – директор Київ. НДІ рибного господарства, 1945–55 – зав. кафедри Київ. ун-ту, з 1949 – зав. відділу Ін-ту гідробіології АН УРСР. П. 2.07.1964.

Наук. праці в галузі іхтіології та рибиництва. Запропонував ефективний метод комплексної інтенсифікації росту риб.

Держ. пр. СРСР (1949). Держ. нагороди СРСР.

МОДИЛЕВСЬКИЙ Яків Самуїлович – цитолог і ембріолог рослин, чл.-кор. (1939). Н. 28.01.1883 у Києві. Закінчив Мюнхен. (1907) і Київ. (1908) ун-ти. В 1931–66 – зав. відділу, 1937–38 – директор Ін-ту ботаніки АН УРСР. П. 8.03.1968.

Наук. праці стосуються цитології та ембріології покритонасінних рослин, гібридизації, поліплоїдії, стадійного розвитку, історії вітчизняної ембріології вищих рослин.

МОЛОДКІН Вадим Борисович – фізик, чл.-кор. (1992). Н. 23.04.1941 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1963) і працює в Ін-ті металофізики НАН України (з 1988 – зав. відділу, в 1994–2003 – заст. директора).

Наук. праці стосуються теорії твердого тіла і фізики металів. Побудував квантову теорію каналювання заряджених частинок у сплавах і кристалах з дефектами.

Держ. пр. України (1994, 2002). Засл. діяч науки і техніки України (2003).

МОРГУЛІС Наум Давидович – фізик, чл.-кор. (1939). Н. 14.05.1904 у Летичеві (тепер Хмельниц. обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1926). У 1930–61 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, з 1932 – проф., з 1952 – зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 1.09.1976.

Наук. праці в галузі фізичної електроніки, фізики і техніки високого вакууму, фізики плазми. Відкрив 1949 явище прямого перетворення теплової енергії в електричну. Створив школу фізичної електроніки. Президією

Н.Д. Моргуліс

С.М. Московець

С.Л. Мосякін

В.П. Моторний

НАН України засновано премію імені Н.Д. Моргуліса.

МОСКОВЕЦЬ Семен Микитович – вірусолог, чл.-кор. (1967). Н. 16.01.1900 у с. Санджарівка (тепер Запоріз. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1929). У 1934–52 працював в Ін-ті бавовництва (Азербайджан), 1952–60 – зав. відділу Ін-ту зрошувального землеробства в Херсоні; з 1960 – зав. відділу, з 1962 – директор Ін-ту мікробіології і вірусології АН УРСР. П. 24.09.1971.

Наук. праці стосуються вірусних захворювань сільськогосподарських рослин. Знайшов збудників низки захворювань бавовнику та розробив заходи боротьби з ними.

МОСЯКІН Сергій Леонідович – ботанік, чл.-кор. (2012). Н. 30.11.1961 в Києві. Закінчив Київ. пед. ін-т (1983) і працює в Ін-ті ботаніки НАН України (з 1991 – зав. відділу, з 2008 – директор).

Наук. праці в галузі систематики, географії та філогенії судинних рослин, регіональної та порівняльної флористики, збереження фіторізноманіття, палеоботаніки, історії формування флори і рослинності. Удосконалив таксономію родин лободових, амарантових, споришевих, злакових, складноцвітих, об-

ґрунтував міграційну концепцію походження судинних рослин Антарктики, реконструював філогенетичний розвиток і розселення представників родини лободових. Разом з М.М. Федорончуком уклав довідник з номенклатури та систематики судинних рослин України.

МОТОРНИЙ Віталій Павлович – математик, чл.-кор. (2000). Н. 28.07.1940 у Мелітополі Запоріз. обл. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1963), в якому працює (з 1975 – зав. кафедри).

Наук. дослідження в галузі наближення функцій. Розв'язав низку складних задач теорії апроксимації, зокрема задачу Колмогорова–Нікольського.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1991). Держ. пр. України (1994). Пр. ім. М.О.Лаврентьева (2010).

МОХОР Володимир Володимирович – учений в галузі енергетики та систем керування, чл.-кор. (2018). Н. 14.03.1955 в Києві. Закінчив Київ. ін-т інженерів цивільної авіації (1977). У 1982–2000 працював в Ін-ті проблем моделювання в

В.В. Мохор

О.П. Моця

В.І. Мунтян

В.П. Муравйов

Ф.М. Муравченко

енергетиці НАН України (з 1988 – заст. директора), 2000–16 – у Київ. політехн. Ін-ті (з 2007 – зав. кафедри), з 2016 – директор Ін-ту проблем моделювання в енергетиці НАН України.

Наук. дослідження стосуються проблем інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури енергетичної галузі. Впровадив методи теорії масового обслуговування для розв'язання задач обробки ризиків інформаційної безпеки.

МОЦЯ Олександр Петрович – археолог, чл.-кор. (2003). Н. 30.05.1950 в с. Літки Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1972). З 1976 працює в Ін-ті археології НАН України (з 1997 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі археології та історії Київської Русі.

Держ. пр. України (2002). Пр. ім. М.І. Костомарова (1996), М.С. Грушевського (2008). Засл. діяч науки і техніки України (2012).

МУНТЯН Валерій Іванович – учений-економіст, чл.-кор. (2006). Н. 3.08.1960 в Одесі. Закінчив Пушкін. вище військове інженерно-будівельне училище в Ленінграді (1982), Академію держ. управління при Президенті України (1996), Нац. академію оборони України (2005). В 1982–2006 – служба

в Збройних Силах СРСР та України (у 2003–2004 – заст. міністра оборони України), 2007–2009 та 2010–11 – заст. міністра економіки України, водночас у 2000–2011 – головний наук. співробітник Ін-ту економіки та прогнозування НАН України.

Наук. праці присвячено проблемам оборонної економіки.

Держ. пр. України (2002). Засл. будівельник України (1994). Орден «За заслуги» III ст. (2012). Пр. ім. В.М. Глушкова (2003), О.М. Прохорова (2005).

МУРАВІЙОВ Володимир Павлович – фітопатолог, чл.-кор. (1951). Н. 15.06.1885 у Херсоні. Закінчив Київ. ун-т (1910). У 1929–46 працював в Укр. НДІ цукрової промисловості, 1946–56 – Ін-ті ентомології і фітопатології АН УРСР (у 1950–53 – директор). П. 23.05.1963.

Наук. праці присвячено вивченню хвороб сільськогосподар. рослин, селекції, підвищенню стійкості рослин проти захворювань, зберіганню цукрових буряків.

МУРАВЧЕНКО Федір Михайлович – учений-конструктор в галузі авіаційного двигунобудування, чл.-кор. (2003), Герой України (2002). Н. 18.03.1929 в с. Запоріжжя-Грудувате Дніпропетр. обл. Закінчив Харків. авіаційний ін-т

Л.І. Мусатенко

Л.Г. Мушкетик

Н.М. Мхітарян

(1954) та Академію авіаційної промисловості в Москві (1955). З 1967 працював у Запорізі. машинобудівному конструкторському бюро «Прогрес» (з 1989 – генеральний конструктор – керівник підприємства), також проф. Харків. аерокосмічного ун-ту. П. 8.02.2010.

Науково-технічна діяльність пов'язана зі створенням авіаційних двигунів і газотурбінних двигунів індустріального призначення. Брав участь у створенні понад 40 типів і модифікацій авіаційних і наземних газотурбінних двигунів, встановлених на літаках і вертольотах, зокрема на Як-42, Ан-72, Ан-74, Ан-124 «Руслан», Ан-225 «Мрія», Ан-140 та ін.

Держ. пр. України (1994). Ордени Держави (2002), «За заслуги» I та II ст. (2005, 1999), князя Ярослава Мудрого V ст. (2009). Почесна відзнака Президента України (1994). Держ. пр. СРСР (1984).

МУСАТЕНКО Людмила Іванівна – ботанік, чл.-кор. (2003). Н. 24.02.1936 у Києві. Закінчила Київ. ун-т (1958) і працює в Ін-ті ботаніки НАН України (у 1979–2014 – зав. відділу, з 2014 – головний наук. співробітник).

Наук. дослідження присвячено метаболізму ростових процесів рослин, гормональному контролю їх росту та морфогенезу, структурно-функціональ-

ним основам росту зародкових органів насіння.

Засл. діяч науки і техніки України (2006). Пр. ім. М.Г. Холодного (1975). Держ. нагороди СРСР.

МУШКЕТИК Леся Георгіївна – фі-

лолог, фольклорист, чл.-кор. (2018). Н. 25.09.1955 у Києві. Закінчила Київ. ун-т (1977). З 1978 працює в Ін-ті мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України (з 2008 – з провідний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються української та зарубіжної фольклористики, компаративістики, народної культури нац. меншин і діаспори, етнології, зарубіжної україністики та славістики, угрознавства.

Засл. діяч науки і техніки України (2006). Пр. ім. М.Г. Холодного (1975).

МХІТАРЯН Нвер Мнацаканович – учений в галузі будівельної механіки, чл.-кор. (2003). Н. 16.06.1960 в Єревані (Вірменія). Закінчив Єреван. політехн. ін-т (1982). В 1982–88 працював у тресті «Армводбуд», 1988–92 – головний інженер Єхегнут. з-ду залізобетонних виробів, 1992–96 – ст. викладач Єреван. архітектурно-будівельного ін-ту; у 1996–1999 – голова ради директорів товариства, 1999–2002 – президент корпорації «Познякижитлобуд», водночас у 2003–2015 – директор Ін-ту відновлюваної енергетики НАН України (Київ).

Наук. дослідження стосуються фізико-хімічних основ геліотермообробки бетонів та геліотехнологій.

Держ. пр. України (2003). Засл. буді-

вельник України (1999). Ордени «За заслуги» II та III ст. (2003, 2000), Данила Галицького (2010). Народний депутат України (2002–2006 та 2007–14).

МЧЕДЛОВ-ПЕТРОСЯН Микола Отарович – учений-хімік, чл.-кор. (2018). Н. 25.04.1954 у Тбілісі (Грузія). Закінчив Харків ун-т (1976), де працює (з 2000 – зав. кафедри).

Наук. дослідження в галузі нанорозмірних дисперсних систем і поверхневих явищ у них, фізичної хімії

неводних та супрамолекулярних розчинів. Поширив класичні уявлення щодо дії органічних розчинників на мікро- та ультрамікрогетерогенні дисперсні системи.

Засл. діяч науки і техніки України (2005).

М.О.Мчедлов-Петросян

НАГОРНИЙ Олександр Васильович – фізіолог, чл.-кор. (1948). Н. 10.09.1887 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1912), де працював. П. 11.05.1953.

Наук. праці стосуються вікової фізіології і біохімії, хімічних властивостей протоплазми, нервової регуляції життєвих процесів, впливу умов зовнішнього середовища на онтогенез.

Засл. діяч науки УРСР (1943). Держ. нагороди СРСР.

НАЗАРЕНКО Василь Андрійович – учений-хімік, чл.-кор. (1972). Н. 24.08.1908 у Чигирині. Закінчив Одес. хіміко-фармацевтичний ін-т (1931). Учасник війни СРСР з гітлерівською

Німеччиною. В 1957–77 працював у лабораторіях Ін-ту загальної і неорганічної хімії АН УРСР в Одесі, з 1977 – зав. відділу Фізико-хімічного ін-ту АН УРСР. П. 15.08.1991.

Наук. дослідження в галузі аналітичної хімії.

Засл. діяч науки УРСР (1970). Держ. пр. СРСР (1952).

НАЗАРЕНКО Володимир Михайлович – учений-механік, чл.-кор. (2015). Н. 19.03.1956 у м. Орел (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1978) і працює в Ін-ті механіки НАН України (з 2012 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі механіки деформованого твердого тіла, механіки руй-

О.В. Нагорний

В.А. Назаренко

В.М. Назаренко

О.К. Назаренко

О.С. Найден

А.В. Нарівський

В.І. Наулко

культурологічний, філософсько-мистецтвознавчий, кроскультурний метод дослідження фольклору.

Національна пр. України ім. Т.Шевченка (2010). Пр. ім. Ф.М. Колесси (2005).

нування матеріалів та суміжних областей (некласичних проблем руйнування матеріалів при стиску вздовж тріщин та при дії початкових напружень вздовж тріщин, задач втрати стійкості деформованих тіл).

Держ. пр. України (2009).

НАЗАРЕНКО Олег Кузьмич — матеріалознавець, чл.-кор. (1992). Н. 25.02.1936 у зернорадгоспі «Шахтар» Донец. обл. Закінчив Київ. ун-т (1958). З 1959 працював в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1977 — зав. відділу). П. 22.09.2014.

Наук. дослідження стосуються електронно-променевого, іонно-променевого та лазерного зварювання та обробки матеріалів, створення відповідних технологій та устаткування.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. України (2006).

НАЙДЕН Олександр Семенович — мистецтвознавець, чл.-кор. (2018). Н. 18.07.1937 у Черкасах. Закінчив Черкас. пед. ін-т (1960) і працював в установах культури та засобах масової інформації; з 1979 — Ін-ті мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України (з 2011 — головний наук. співробітник).

Наук. праці стосуються народного образотворчого мистецтва. Розробив

НАРІВСЬКИЙ

Анатолій Васильович — матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 13.04.1944 у с. Виползово Белгород. обл. (Росія). Закінчив Харків. політехн. ін-т (1967). З 1968 працює у Фізико-технологічному ін-ті металів і сплавів НАН України (з 2012 — зав. відділу, з 2017 — директор).

Наук. дослідження в галузі технології металів і ливарного виробництва. Розробив процеси формування литих і композиційних матеріалів з використанням плазмово-кінетичних і високо-температурних газореагентних засобів.

Держ. пр. України (2008). Пр. ім. З.І. Некрасова (2001).

НАУЛКО Всеволод Іванович — етнолог, чл.-кор. (1997). Н. 18.12.1933 у м. Тараща Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1956). У 1958—62 та 1964—71 працював в Ін-ті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, 1971—91 — Київ. ун-ті; з 1991 — зав. відділу Ін-ту укр. археографії та джерелознавства НАН України, також директор Міжрегіонального гуманітарного ін-ту Київ. славістичного ун-ту.

Наук. праці стосуються теоретичних проблем етносу, етногенезу, етнічної історії України та укр. діаспори, етносоціального і етнодемографічного розвитку, міжетнічних взаємин, історії

Э.К. Нахлік

А.М. Негрійко

П.О. Недбайло

Ю.М. Неміш

та сучасного стану етнічних спільнот, співвідношення найважливіших етнічних ознак – самосвідомості, мови, культури.

Засл. працівник освіти України (2003). Орден «За заслуги» III ст. (2013).

НАХЛІК Євген Казимирович – літературознавець, чл.-кор. (2015). Н. 22.01.1956 у м. Судова Вишня Львів. обл. Закінчив Львів. ун-т (1979). У 1984–91 працював в Ін-ті літератури АН УРСР, з 1991 – керівник Львів. відділення ін-ту, з 2011 – директор Ін-ту Івана Франка НАН України.

Наук. праці присвячено історії укр. літератури, джерелознавству, текстології, літературній критиці, творчості Г.Сковороди, І.Котляревського, Т.Шевченка, І.Франка, П.Куліша та ін.

Засл. діяч науки і техніки України (2016). Пр. ім. І.Я. Франка (2008).

НЕГРІЙКО Анатолій Михайлович – фізик, чл.-кор. (2012). Н. 7.02.1952 у с.Томашівка Сумської обл. Закінчив Моск. інженерно-фізичний ін-т (1975) і працює в Ін-ті фізики НАН України (у 1996–2004 – учений секретар, з 2004 – заст. директора).

Наук. праці в галузі квантової радіофізики та квантової електроніки, зокрема фізики лазерів і взаємодії ла-

зерного випромінювання з речовиною. Досліджував процеси лазерної генерації, розробив та впровадив низку високостабільних за частотою лазерів.

Держ. пр. України (1998).

НЕДБАЙЛО Петро Омелянович – правознавець, чл.-кор. (1969). Н. 12.07.1907 у с. Ново-Новицькоє (тепер Брян. обл., Росія). Закінчив Харків. юридичний ін-т (1930). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1959 – зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 31.10.1974.

Наук. праці стосуються правового регулювання суспільних відносин, питань теорії держави і права.

Засл. діяч науки УРСР (1967).

НЕМІШ Юрій Миколайович – учений-механік, чл.-кор. (1997). Н. 3.03.1936 у с. Чернятин (тепер Івано-Франків. обл.). Закінчив Чернівець. ун-т (1959). З 1966 працював в Ін-ті механіки НАН України (з 1996 – головний наук. співробітник). П. 21.07.2000.

Наук. праці в галузі механіки деформованого твердого тіла. Розробив і обґрунтував ефективні методи розв'язання дво- і тривимірних крайових задач для неканонічних областей.

Держ. пр. УРСР(1988). Пр. ім. О.М. Динника (1984).

А.П. Непокупний

А.Д. Нестеренко

Б.О. Нестеренко

О.О. Нестеренко

НЕПОКУПНИЙ **Анатолій Павлович** – мовознавець, чл.-кор. (1988). Н. 18.03.1932 в Полтаві. Закінчив Київ. ун-т (1955). З 1961 працював в Ін-ті мовознавства НАН України (з 1982 – зав. відділу). П. 25.10.2006.

Наук. праці в галузі порівняльного мовознавства, балто-слов'янських мовних зв'язків.

НЕСТЕРЕНКО **Анатолій Дмитрович** – учений в галузі електротехніки, чл.-кор. (1951). Н. 6.04.1899 у с. Благодатне (тепер Миколаїв. обл.). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1926). З 1944 працював в Ін-ті електродинаміки АН УРСР (у 1951–59 – директор). П. 30.05.1975.

Наук. дослідження присвячено теоретичним основам електротехніки, електровимірювальній техніці та приладобудуванню.

Держ. пр. УРСР (1978). Держ. пр. СРСР (1951).

НЕСТЕРЕНКО **Борис Олексійович** – фізик, чл.-кор. (1992). Н. 13.04.1938 у Сталінграді (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1960). З 1960 працював в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 1979 – зав. відділу). П. 17.09.2003.

Наук. праці стосуються фізики поверхні напівпровідників, зокрема механізмів взаємозв'язку між структурни-

ми, коливальними та електронними властивостями чистої поверхні напівпровідників.

НЕСТЕРЕНКО **Олексій Олексійович** – учений-економіст, чл.-кор. (1958). Н. 4.03.1904 у селищі Пристань (тепер Сумської обл.). Закінчив Ін-т комуністичної освіти (1930). У 1951–53 – директор Ін-ту суспільних наук АН УРСР, 1953–65 – Ін-ту економіки АН УРСР, з 1966 – проф. Київ. торгівельно-економічного ін-ту. П. 3.11.1997.

Праці в галузі політичної економії, історії промисловості України.

Засл. діяч науки УРСР (1974). Держ. нагороди СРСР.

НЕСТЕРЕНКОВ **Володимир Михайлович** – матеріалознавець, чл.-кор. (2012). Н. 1.09.1951 у Брянську (Росія). Закінчив Брян. ін-т транспортного машинобудування (1973). З 1974 працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 2006 – заст. зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються фізико-металургійних процесів при електронно-

В.М. Нестеренков

П.П. Нестеров

Є.І. Никифорович

О.С. Никоненко

А.Г. Нікітін

променевому зварюванні. Розробив і впровадив технології електронно-променевого зварювання виробів з низьколегованих сталей завтовшки до 150 мм та алюмінієвих сплавів – до 300 мм.

Держ. пр. України (2006).

НЕСТЕРОВ Павло Петрович – учений в галузі гірничої механіки, чл.-кор. (1948). Н. 23.02.1903 у Тулі (Росія). Закінчив Моск. гірничий ін-т (1932). У 1963–67 – зав. відділу Дніпропетр. філіалу Ін-ту механіки АН УРСР, 1967–78 – Ін-ту геотехнічної механіки АН УРСР, 1978 – Ін-ту проблем машинобудування АН УРСР. П. 17.10.1978.

Наук. дослідження присвячено теорії і практиці шахтного підйому.

НИКИФОРОВИЧ Євген Іванович – учений-механік, чл.-кор. (2009). Н. 22.04.1953 у м.Даугавпілс (Латвія). Закінчив Моск. ун-т (1977), де працював до 1980; з 1980 – в Ін-ті гідромеханіки НАН України (у 1983–89 – учений секретар, з 1990 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі механіки рідини, газу та плазми, фізико-хімічної гідродинаміки, теорії межового шару. Побудував моделі багатокомпонентних стратифікованих середовищ, дослідив їх асимптотичні властивості, динаміку

завихорності і стратифіковані межові шари за наявності масових сил.

Засл. діяч науки і техніки України (2015). Держ. пр. України (2018).

НИКОНЕНКО Олександр Семенович – учений-хірург, чл.-кор. (2006). Н. 9.11.1941 в с. Муловка Ульянов. обл. (Росія) Закінчив Рязан. мед. ін-т (1964), де працював у 1966–83; в 1983–2002 – зав. кафедри Запоріж. мед. ін-ту, з 2002 – ректор Запоріж. мед. академії післядипломної освіти.

Наук. праці в галузі трансплантології та серцево-судинної хірургії. Вперше в Україні виконав трансплантацію печінки, серця та одночасну трансплантацію нирки і підшлункової залози.

Засл. діяч науки і техніки України (1996). Держ. пр. України (2000). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2009, 2003). Акад. НАМН України (2012).

НИКІТІН Анатолій Глібович – математик, чл.-кор. (2009). Н. 25.12.1945 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1969). З 1971 працює в Ін-ті математики НАН України (з 1997 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено проблемам групового аналізу диференціальних рівнянь, представлення груп і алгебр Лі. Розробив підхід до дослідження вищих

П.І. Нікітін

В.І. Нікішов

В.Г. Ніколаєв

В.В. Німчук

симетрій рівнянь супер- і парасуперсиметричної квантової механіки, знайшов широкі класи рівнянь, що припускають класичні та приховані симетрії.

Держ. пр. України (2001). Пр. ім. М.М. Крилова (2010).

НІКІТІН Павло Іванович – учений-механік, чл.-кор. (1982). Н. 7.01.1916 в с. Рубліно (нині – Тульської обл. Росія). Закінчив Тульський механічний ін-т (1946). З 1951 працював у КБ «Південне» (у 1970–89 – керівник відділення, з 1989 – радник при дирекції), з 1962 – також проф. Дніпропетр. ун-ту. П. 16.07.1996.

Наук. дослідження присвячено створенню та випробуванню конструкцій мінімальної ваги, високої надійності з раціональними динамічними параметрами для експлуатації в умовах комплексного впливу динамічних навантажень та високих температур.

Держ. пр. СРСР (1969). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.К. Янгеля (1978).

НІКІШОВ Володимир Іванович – учений-механік, чл.-кор. (2003). Н. 9.11.1945 в Рязані (Росія). Закінчив Моск. фізико-технічний ін-т (1969) і працював в Ін-ті гідромеханіки НАН України (з 1989 – заст. директора). П. 2.07.2017.

Наук. дослідження стосуються механіки рідин і газів, зокрема динаміки

вихрових і турбулентних рухів, поверхневих і внутрішніх хвиль. Побудував класифікацію стадій розвитку плям для турбулентного та інтрузивного руху рідини.

Держ. пр. України (2014).

НІКОЛАЄВ Володимир Григорович – учений-медик, чл.-кор. (2012). Н. 22.03.1943 у м.Новомосковськ Тульської обл. (Росія). Закінчив Луган. мед. ін-т (1966). З 1971 працює в Ін-ті експерим. патології, онкології та радіобіології НАН України (з 1976 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі сорбційної токсикології. Розробив і впровадив у клінічну практику низку гемосорбентів, біоспецифічних гемоімуносорбентів, гемосорбційних апаратів, вуглецевих ентесорбентів, перев'язочних матеріалів.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Держ. пр. СРСР (1979).

НІМЧУК Василь Васильович – мовознавець, чл.-кор. (1990). Н. 6.07.1933 в с. Довге (тепер Закарпат. обл.). Закінчив Ужгород. ун-т (1955). У 1958–98 працював в Ін-ті мовознавства НАН України (з 1986 – зав. сектору), 1998–2008 – директор, з 2008 – зав. відділу Ін-ту укр. мови НАН України. П. 26.11.2017.

К.І. Новик

Л.В. Новицька-Усенко

В.Є. Новицький

Я.П. Новицький

Наук. праці присвячено укр. діалектології, історії укр. мови та міжмовних зв'язків.

Пр. ім. І.Я. Франка (1985).

НОВИК Катерина Йосипівна – палеоботанік, чл.-кор. (1951). Н. 14.12.1898 у Катеринославі. Закінчила Катеринослав. ін-т народної освіти (1923). З 1934 працювала в Ін-ті геологічних наук АН УРСР (в 1945–70 – зав. відділу). П. 1.11.1984.

Наук. праці стосуються кам'яновугільної флори Східної Європи, стратиграфії кам'яновугільних відкладів України, історії геології України.

Засл. діяч науки УРСР (1978). Держ. нагороди СРСР.

НОВИЦЬКА-УСЕНКО Людмила Василівна – патофізіолог, чл.-кор. (1991). Н. 10.07.1934 у Дніпродзержинську. Закінчила 1958 Дніпропетр. мед. ін-т (нині – Дніпропетр. мед. академія), де працює з 1967 (в 1973–96 – зав. кафедри, 1981–96 – ректор).

Наук. праці в галузі анестезіології і реаніматології, зокрема механізмів адаптації гомеостазу при різних екстремальних станах.

Засл. діяч науки УРСР (1984). Держ. пр. України (2000). Чл-кор. НАМН України (1993).

НОВИЦЬКИЙ Валерій Євгенович – учений-економіст, чл.-кор. (2009). Н. 25.04.1963 у Херсоні. Закінчив Київ. ун-т (1985). З 1987 працював в Ін-ті світової економіки та міжнародних відносин НАН України (з 2001 – зав. відділу, з 2005 – заст. директора). П. 19.02.2011.

Наук. праці в галузі світової економіки та міжнародних економічних відносин. Розробляв питання функціонування відкритих економік, обґрунтував особливості та конкретні напрямки переходу на інноваційну модель розвитку в контексті становлення інформаційного суспільства.

Держ. пр. України (2004).

НОВИЦЬКИЙ Яків Павлович – етнограф та фольклорист, чл.-кор. (1924). Н. 14.10.1847 в с. Аули (тепер Дніпропетр. обл.). Був учителем та організатором народної освіти. П. 19.05.1925.

Зібрав на Катеринославщині великий етнографічний, фольклорний та краєзнавчий матеріал.

НОВОСЕЛЬЦЕВ Олександр Вікторович – учений-енергетик, чл.-кор. (2006). Н. 5.10.1948 у м. Термез (Узбекистан). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1972). У 1968–88 працював в Ін-ті електродинаміки АН УРСР, 1988–93 та

О.В. Новосельцев

А.В. Носовський

1997–99 – Ін-ті проблем енергозбереження НАН України, з 2003 – Ін-ті загальної енергетики НАН України (з 2004 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються системного моделювання в енергетиці (електроенергетичний та житлово-комунальний сектори, комунальна теплоенергетика,

електротехнічні комплекси та системи промислової електроніки).

НОСОВСЬКИЙ Анатолій Володимирович – учений в галузі атомної енергетики, чл.-кор. (2015). Н. 2.01.1954 у м. Маріїнськ Кемеров. обл. (Росія). Закінчив Північно-західний політехн. ін-т (Ленінград, 1979) і працював на підприємствах та в організаціях атомної енергетики; з 2004 – зав. відділу, з 2015 – заст. директора, з 2016 – директор Ін-ту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України.

Наук. дослідження і розробки стосуються регулювання та забезпечення безпеки об'єктів атомної енергетики, зокрема радіаційного захисту, поводження з радіоактивними відходами, виведення з експлуатації АЕС, впровадження радіаційних технологій.

Держ. пр. України (2015).

В.М. Огенко

С.Г. Одулов

А.С. Оканенко

А.М. Окснер

ОГЕНКО Володимир Михайлович – учений-хімік, чл.-кор. (1997). Н. 28.01.1943 у селищі Верхнячка (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1966) і до 1968 та у 1970–86 працював в Ін-ті фізичної хімії АН УРСР (з 1977 – директор Спеціального дослідно-конструкторського бюро); 1986–2002 – заст. директора Ін-ту хімії поверхні НАН України, з 2003 – головний наук. співробітник Ін-ту загальної та неорганічної хімії НАН України.

Наук. праці стосуються хімії поверхні, зокрема розробки, одержання та використання матеріалів із наперед заданими властивостями.

Пр. ім. Л.В. Писаржевського (2002).

ОДУЛОВ Сергій Георгійович – фізик, чл.-кор. (1995) Н. 3.11.1944 у м. П'ятигорськ (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1966) і працює в Ін-ті фізики НАН України (з 1995 – головний наук. співробітник). Спільно з ін. розробив лазери на фоторефрактивних середовищах.

Наук. праці в галузі квантової електроніки, голографії, нелінійної оптики, фізики сегнетоелектриків і діелектриків.

Держ. пр. СРСР (1982). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1992).

ОКАНЕНКО Аркадій Семенович – фізіолог рослин, чл.-кор. (1967). Н.

17.03.1894 у Смілі (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. сільськогосподар. ін-т (1926). В 1926–50 працював у Всесоюз. НДІ цукрових буряків, з 1950 – зав. відділу Ін-ту фізіології рослин АН УРСР. П. 27.09.1982.

Наук. дослідження стосуються підвищення цукристості цукрових буряків, фотосинтезу.

Засл. діяч науки УРСР (1974). Держ. пр. СРСР (1969). Держ. нагороди СРСР.

ОКСНЕР Альфред Миколайович – ботанік, чл.-кор. (1972). Н. 15.02.1898 у Єлисаветграді (тепер Кропивницький). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1924). З 1931 працював у Ін-ті ботаніки АН УРСР (у 1968–70 – директор). П. 20.11.1973.

Наук. праці присвячено флористиці, систематиці, філогенії, ботанічній географії, фітоценології рослин.

Засл. діяч науки УРСР (1968).

ОЛЕКСЕНКО Павло Феофанович – фізик, чл.-кор. (1995). Н. 30.03.1940 у с. Некрасове Вінниц. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1961) і працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (у 1978–2014 – зав. відділу, 1991–2003 – заст. директора, з 2014 – головний наук. співробітник).

Наук. праці в галузі теоретичної та експериментальної фізики.

П.Ф. Олексенко

О.Я. Олійник

А.О. Омельчук

О.М. Омелянчук

периментальної оптоелектроніки, експериментальної фізики напівпровідників, твердотільної електроніки.

Держ. пр. УРСР (1973). Засл. діяч науки і техніки України (2008).

ОЛІЙНИК Олександр Якович – учений у галузі гідромеханіки, чл.-кор. (1973). Н. 25.11.1929 у Вишгороді Київ. обл. Закінчив Київ. гідромеліоративний ін-т (1953). У 1964–71 працював в Ін-ті математики АН УРСР, 1956–64 і з 1972 – Ін-ті гідромеханіки НАН України (в 1972–81 – директор, з 1979 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються гідродинаміки й гідравліки. Розробив теорію і методи розрахунку різних дренажних пристроїв і підземних водозаборів.

Держ. пр. УРСР (1981). Пр. ім. О.М. Динника (1990).

ОМЕЛЬЧУК Анатолій Опанасович – учений-хімік, чл.-кор. (2009). Н. 14.04.1950 у смт Лопатин Львів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1972) і працює в Ін-ті загальної та неорганічної хімії НАН України (з 1994 – зав. відділу, з 2004 – заст. директора).

Наук. праці в галузі електрохімії та технології неорганічних матеріалів. Розробив і впровадив електрохімічні процеси рафінування індію, олова,

розділення поліметалічних сплавів методом тонкошарового електролізу, вилучення металів і сполук з природної та техногенної сировини, дослідив хімічні процеси та корозійну стійкість конструкційних матеріалів у розплавлених паливно-сольових композиціях ядерних реакторів нового покоління.

ОМЕЛЬЯНЧУК Олександр Миколайович – фізик, чл.-кор. (2006). Н. 28.07.1947 в Будапешті. Закінчив Харків. ун-т (1970). З 1972 працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 2000 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються надпровідності та мікроконтактних явищ у нормальних металах і надпровідниках. Спільно з ін. відкрив 1973 перерозподіл енергії носіїв у мікроконтактах. Розвинув теорію балістичного нелінійного транспорту електронів у системах з концентрацією струму (мікроконтактах).

Держ. пр. України (2006). Пр. ім. Б.І. Веркіна (2017).

О Н І Щ Е Н К О Іван Миколайович – фізик, чл.-кор.

І.М. Оніщенко

В.Ф. Опришко

С.М. Орлик

М.Х. Орлов

В.І. Осадчий

(2015). Н. 30.03.1936 у радгоспі «Красне» Полтав. обл. Закінчив Харків. ун-т (1958) і працює в Харків. фізико-технічному ін-ті НАН України (з 1979 – керівник відділу, з 1995 – заст. директора Ін-ту плазмової електроніки і нових методів прискорення).

Наук. праці присвячено фізиці пучків, ядерній фізиці, фізиці плазми та керованого термоядерного синтезу, плазмовій електроніці, новим методам прискорення заряджених частинок.

Держ. пр. УРСР (1973). Засл. діяч науки і техніки України (2008).

ОПРИШКО Віталій Федорович – правознавець, чл.-кор. (1997). Н. 12.08.1942 у с. Стара Оржиця Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1969), де працював у 1975–85; з 1985 – зав. кафедри Нац. економічного ун-ту, у 1994–2001 – директор Ін-ту законодавства Верховної Ради України.

Наук. праці в галузі державного права та управління, адміністративного і фінансового права, державного будівництва.

Засл. діяч науки і техніки України (1992).

ОРЛИК Світлана Микитівна – учений-хімік, чл.-кор. (2012). Н. 10.02.1953 у Коростишеві Житомир. обл. Закінчи-

ла Київ. політехн. ін-т (1976). З 1977 працює в Ін-ті фізичної хімії НАН України (з 2000 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено створенню нових гетерогенно-каталітичних процесів та каталізаторів нового покоління на основі наноматеріалів, зокрема нанофазних метал-оксидних, нанопористих носіїв стільникової структури. Заклала наукові засади гетерогенно-каталітичних процесів знешкодження техногенних газових викидів, перетворення парникових газів, одержання водневого палива шляхом риформінгу природного газу та метанолу.

Держ. пр. України (2008). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (2000).

ОРЛОВ Михайло Хрисанфович – математик, чл.-кор. (1934). Н. 7.01.1900 у Києві. Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1924). У 1931–34 – директор Укр. НДІ математики і механіки при Харків. ун-ті, в 1936 – учений секретар Ін-ту математики АН УРСР. Загинув 17.10.1936 у період масових політичних репресій.

Наук. праці присвячено розрахунку фігур рівноваги обертальної рідкої маси, наближеним обчисленням, балістиці.

ОСАДЧИЙ Володимир Іванович – гідрометеоролог, чл.-кор. (2010). Н.

О.Г. Осауленко

Б.К. Остафійчук

В.Я. Остренко

Й.В. Островський

28.09.1955 у с. Добрик Брян. обл. (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1981), де працював до 1993; з 1993 – в Укр. н.-д. гідрометеорологічному ін-ті ДСНС та НАН України (з 1998 – зав. відділу, з 2000 – директор).

Наук. праці в галузі гідрометеорології, кліматології, гідрохімії поверхневих вод суходолу. Заклав методологічні основи системних гідрохімічних досліджень, що базуються на синтезі географічних підходів з фізико-хімічними особливостями трансформації речовин у різноманітних ланках водних екосистем.

Держ. пр. України (2018).

ОСАУЛЕНКО Олександр Григорович – учений-економіст, чл.-кор. (2009). Н. 2.01.1951 у с. Матвіївка Черкас. обл. Закінчив Київ. ін-т народного господарства (1974). У 1975 – 80 працював в інформаційно-обчислювальному центрі НВО «Міськсистемотехніка» (Київ), 1980–87 – Обчислювальному центрі Київ. міського статуправління; 1987–94 – перший заст. начальника, начальник Київ. міського управління статистики, з 1994 – заст. міністра, 1996–97 – міністр статистики України, з 1997 – голова Держ. комітету, з 2012 – Держ служби статистики України.

Наук. праці в галузі статистики. Розробив модель національної статистичної

системи, обґрунтував базові параметри її методологічного, організаційного та нормативно-правового забезпечення, запропонував комплексну систему статистичних показників для інформаційного забезпечення політики сталого соціально-економічного розвитку.

Засл. економіст України (2000). Ордени «За заслуги» І, II та III ст. (2006, 2003, 1999), князя Ярослава Мудрого V ст. (2012).

ОСТАФІЙЧУК Богдан Костянтинівич – фізик, чл.-кор. (2006). Н. 8.02.1948 у с. Хімчин Івано-Франків. обл. Закінчив Івано-Франків. пед. ін-т (1970, нині – Прикарпат. національний ун-т), де працює з 1972 (з 1993 – про-реktor, 2003–12 – ректор).

Наук. праці в галузі експериментальної фізики та фізики поверхні. Розробив наук. засади створення пристроїв генерування і накопичення електричної енергії нового покоління на основі нанодисперсних і нанопористих матеріалів.

Держ. пр. України (2002). Засл. діяч науки і техніки України (2005). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2009).

ОСТРЕНКО Віктор Якович – учений в галузі металургії, чл.-кор. (1978). Н. 28.03.1917 у Катеринославі. Закінчив

Д.Х. Острянин

С.П. Ошкадъоров

Дніпропетр. металургійний ін-т (1941). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1947 працював у Н.-д. і конструкторсько-технологічному ін-ті трубної промисловості (з 1962 – зав. відділу). П. 6.10.1994.

Наук. дослідження стосуються теорії і технології виробництва безшовних труб.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Держ. пр. СРСР (1968, 1979). Держ. нагороди СРСР.

ОСТРОВСЬКИЙ Йосип Володимирович – математик, чл.-кор. (1978). Н. 6.04.1934 у Дніпропетровську. Закінчив Харків. ун-т (1956), де працював (з 1963 – зав. кафедри); з 1969 – у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1986 – зав. відділу). З за кордоном.

Наук. праці в галузі теорії функцій і теорії ймовірностей. Побудував теорію розкладань багатомірних ймовірніспх розподілів.

Держ. пр. України (1992).

ОСТРЯНИН Данило Хомич – філософ, чл.-кор. (1957). Н. 30.12.1906 у с. Більськ (тепер Полтав. обл.). Закінчив Ін-т комуністичної освіти (1929). У 1931–51 – зав. кафедр у вищих навчальних закладах Харкова, 1952–62 – директор Ін-ту філософії АН УРСР, 1963–75 – зав. кафедри, з 1975 – професор-консультант Київ. ун-ту. П. 17.05.1988.

Наук. праці присвячено історії філософії, філософським питанням природознавства.

Засл. діяч науки УРСР (1973). Орденни та медалі СРСР.

ОШКАДЬОРОВ Станіслав Петрович – фізик і матеріалознавець, чл.-кор. (1997). Н. 21.10.1937 в м. Ульяновськ (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1960). З 1960 працював у Ін-ті металофізики НАН України (з 1980 – зав. відділу, в 1985–90 – заст. директора). П. 11.04.2017.

Наук. дослідження стосуються фазових і структурних перетворень в металах і сплавах, функціональних та конструкційних монокристалів. Спільно розробив технологічні процеси та обладнання для виробництва високоміцних сталей і сплавів, зокрема метод швидкісної термічної обробки сплавів.

Держ. пр. УРСР (1974, 1981). Держ. пр. СРСР (1986). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1988).

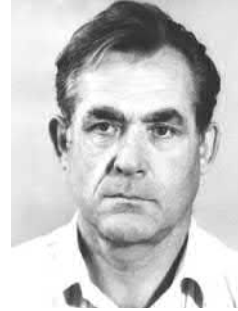
В.С. Пазенок

Н.Д. Панкратова

І.М. Парасюк

Є.І. Паталаха

ПАЗЕНОК Віктор Сергійович – філософ, чл.-кор. (1988). Н. 27.01.1934 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1956). У 1967–92 працював у Вищій партійній школі (з 1975 – зав. кафедри); 1992–95 та з 1998 – головний наук. співробітник, 1995–98 – зав. відділу Ін-ту філософії НАН України, також проректор, зав. кафедри Київ. ун-ту туризму, економіки та права.

Наук. праці в галузі історії філософії, зокрема зарубіжної, соціальної філософії та етики.

Засл. діяч науки і техніки України (1998).

ПАНКРАТОВА Наталія Дмитрівна – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (2018). Н. 3.05.1942 у м. Магнітогорськ Челябін. обл. (Росія). Закінчила Київ. ун-т (1964). У 1963–95 працювала в Ін-ті механіки НАН України, з 1995 – Київ. політехн. ін-ті (професор, з 1998 – заст. директора Ін-ту прикладного системного аналізу).

Наук. дослідження з проблем системного аналізу, теорії ризику, інформаційних технологій, прикладної математики і механіки. Обґрунтувала концептуальні основи системного аналізу як універсальної методології для прийняття рішень в умовах конфлікту-

ючих цілей та невизначеностей різної природи.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2009). Пр. ім. В.М. Глушкова (2003).

ПАРАСЮК Іван Миколайович – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (2003). Н. 27.07.1944 у с. Костенів Львів. обл. Закінчив Львів. ун-т (1966). З 1967 працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1992 – зав. відділу), також проф., декан ф-ту Київ. ун-ту. П. 15.03.2014.

Наук. дослідження стосуються теорії комп'ютерних систем і технології обробки даних. Розробив технологію інтегрованої обробки статистичних даних і запропонував підхід до комп'ютеризації наукомістких процесів.

Держ. пр. України (1991, 2001). Засл. діяч науки і техніки України (2007). Пр. ім. В.М. Глушкова (1999), С.О. Лебедева (2008).

ПАТАЛАХА Євген Іванович – учений-геолог, чл.-кор. (2000). Н. 9.05.1933 в м. Ровеньки Луган. обл. Закінчив Новочеркас. політехн. ін-т (1956). В 1960–93 працював в Ін-ті геологічних наук АН Казахстану (з 1974 – заст. директора), з 1993 – головний наук. співробітник, з 1999 – зав. відділу Відділення морської

Є.Б. Патон

Е.А. Пашицький

О.О. Пашенко

О.М. Пеньков

геології та осадочного рудоутворення НАН України. П. 31.03.2006.

Наук. дослідження стосуються загальної, регіональної та генетичної тектоніки. Розвинув метод тектонофаціального аналізу для прогнозування та пошуків корисних копалин, розвідував низку родовищ радіоактивної сировини.

Держ. пр. України (2005). Держ. пр. СРСР (1985).

ПАТОН Євгенія Борисівна – біолог, чл.-кор. (1997). Н. 12.03.1956 у Києві. Закінчила Київ. ун-т (1978). У 1978–91 працювала в Ін-ті молекулярної біології та генетики АН УРСР, з 1991 – зав. лабораторії Ін-ту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України. П. 23.12.2009.

Наук. праці стосуються молекулярної біології, взаємодії білок-РНК та її ролі у регуляції експресії генів. Заклала основи створення низки нових високоефективних фармпрепаратів антибіотичної дії.

Засл. діяч науки і техніки України (2006).

ПАШИЦЬКИЙ Ернст Анатолійович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 16.12.1936 в Житомирі. Закінчив Київ. ун-т (1959). У 1959–62 і з 1965 працює

в Ін-ті фізики НАН України (з 1999 – головний наук. співробітник).

Наук. дослідження з теорії твердого тіла, зокрема теорії нормальних металів і надпровідників, та фізики поверхні. Запропонував нефононний (плазмовий) механізм куперівського спарювання електронів у вироджених напівпровідниках (напівметалах) та у шаруватих мезоскопічних структурах з розмірно-квантованим квазіодновимірним електронним спектром. Пояснив спільно з ін. існування в моноатомних адсорбційних плівках на поверхні перехідних металів довгоперіодичних структур з наномасштабними періодами.

Держ. пр. УРСР (1987). Пр. ім. С.І. Пекаря (2005).

ПАЩЕНКО Олександр Олександрович – учений-хімік, чл.-кор. (1976). Н. 12.04.1929 у Лохвиці Полтав. обл. Закінчив Київ. технологічний ін-т силікатів (1954) і працював у Київ. політехн. ін-ті (з 1970 – зав. кафедри). П. 29.12.1989.

Наук. дослідження в галузі хімічної технології. Розробив низку високоефективних цементів.

Держ. пр. УРСР (1981, 1988).

ПЕНЬКОВ Олександр Михайлович – учений-механік, чл.-кор. (1951). Н.

О.Л. Перевозчикова

В.О. Перелома

Т.С. Петіпа

Е.Г. Петров

11.04.1906 у Катеринославі. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1930). У 1941–58 (з перервою) працював в Ін-ті гірничої механіки АН УРСР, з 1954 – в Київ. ін-ті інженерів цивільної авіації. П. 24.09.1968.

Наук. праці присвячено теорії стійкості авіаційних конструкцій.

Засл. діяч науки і техніки України (1966).

ПЕРЕВОЗЧИКОВА Ольга Леонідівна – вчений в галузі інформатики, чл.-кор. (2003). Н. 1.12.1947 у Будапешті. Закінчила Ужгород. ун-т (1970). З 1971 працювала в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1990 – зав. відділу). П. 7.10.2011.

Наук. дослідження стосуються інформаційних технологій, математичного та програмного забезпечення обчислювальних машин і систем. Розробила метод покрокової компіляції діалогових систем і впровадила конструктор мовних процесів, асинхронний недетермінований дискретний перетворювач з графово-продукційною моделлю подання знань.

Держ. пр. України (1991, 2003). Пр. ім. В.М. Глушкова (1999).

ПЕРЕЛОМА Віталій Олександрович – учений в галузі металургії, чл.-

кор. (1990). Н. 26.11.1934 у Бердянську. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1957). З 1968 працював в Ін-ті проблем лиття (нині – Фізико-технологічний ін-т металів і сплавів) НАН України (з 1990 – головний наук. співробітник) (також у 1974–90 – в апараті ЦК Компартії України). П. 25.03.2000.

Наук. праці в галузі металургії сталі, розробки нових способів рафінування металічних розплавів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (1999).

ПЕТИПА Тамара Сергіївна – гідробіолог, чл.-кор. (1972). Н. 18.09.1927 у Саратові (Росія). Закінчила Ростов. ун-т (1952) і працювала в Ін-ті біології південних морів АН УРСР (з 1972 – зав. відділу). П. 16.03.1992.

Наук. дослідження присвячено біології морського зоопланктону, його живленню, міграціям, розподілу у товщі вод.

ПЕТРОВ Ельмар Григорович – фізик, чл.-кор. (2003). Н. 12.02.1940 в Бугуруслані (Росія). Закінчив Воронеж. ун-т (1964). З 1967 працює в Ін-ті теоретичної фізики НАН України (з 1979 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються взаємодії електромагнітного поля з магні-

М.Н. Петровський

В.І. Пехньо

О.В. Пилипенко

О.М. Пилянкевич

товпорядкованими кристалами та транспортних властивостей молекулярних систем. Спільно з ін. побудував теорію магнітних екситонів. Передбачив спінову поляризацію та блокування низькотемпературного струму магнітним полем.

Держ. пр. України (2004). Пр. ім. О.С. Давидова (2002), А. фон Гумбольдта (2003).

ПЕТРОВСЬКИЙ Микола Неонович – історик, чл.-кор. (1945). Н. 26.11.1894 у с. Кудрівка (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Ніжин. історико-філологічний ін-т (1919). З 1937 працював в Ін-ті історії України АН УРСР (у 1942–47 – директор, з 1945 – зав. відділу). П. 20.07.1951.

Наук. праці стосуються історії визвольної війни укр. народу 1648–54 рр., укр. історіографії XVII–XVIII ст.

Держ. нагороди СРСР.

ПЕХНЬО Василь Іванович – учений-хімік, чл.-кор. (2003). Н. 7.08.1952 в с. Чинадієво Закарпат. обл. Закінчив Ужгород. ун-т (1974). З 1976 працює в Ін-ті загальної та неорганічної хімії НАН України (з 2001 – зав. відділу і заст. директора, з 2016 – директор), також проф., зав. кафедри Мукачев. технологічного ін-ту.

Наук. дослідження стосуються технології неорганічних і координаційних сполук дорогоцінних металів, зокрема класу сполук металів платинової групи з незвичними лігандами, розробки нових технологій розділення та вилучення дорогоцінних металів.

Держ. пр. України (1995). Засл. діяч науки і техніки України (2017).

ПИЛИПЕНКО Олег Вікторович – учений у галузі технічної механіки, чл.-кор. (2009). Н. 14.07.1961 у Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1983). З 1985 працює в Ін-ті технічної механіки НАН України (з 1996 – зав. відділу, з 2003 – директор).

Наук. дослідження та розробки в галузі динаміки рідинних ракетних двигунів, складних гідромеханічних систем. Розробив теоретичні основи та конструкції різноманітних гідродинамічних, термодинамічних і термогідродинамічних демпферних пристроїв для забезпечення поздовжньої стійкості ракет-носіїв, віброзахисту автотракторної техніки.

Держ. пр. України (2005). Засл. діяч науки і техніки України (2011). Пр. ім. М.К. Янгеля (1998).

ПИЛЯНКЕВИЧ Олександр Миколайович – матеріалознавець, чл.-кор. (1976).

Л.А. Пиріг

Б.А. Пишкін

В.І. Підоплічко

М.М. Підоплічко

Н. 16.03.1933 у Коростені. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1955) і працював в Ін-ті проблем матеріалознавства АН УРСР (з 1968 – зав. відділу). П. 13.11.1989.

Наук. праці в галузі електронної мікроскопії та її застосувань до вивчення тугоплавких матеріалів, історії техніки.

Пр. ім. І.М. Францевича (1989).

ПИРИГ Любомир Антонович – учений-терапевт, чл.-кор. (1991). Н. 1.03.1931 в Рогатині (тепер Івано-Франків. обл.). Закінчив Львів. мед. ін-т (1954). У 1962–73 працював у Київ. мед. ін-ті, 1973–2002 – зав. відділенням Ін-ту урології та нефрології АМН України, з 1995 – зав. кафедри Національної мед. академії післядипломної освіти.

Наук. праці в галузі патогенезу, етіології та лікування ниркових захворювань, гастроентерології, курортології.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Держ. пр. України (2009). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2007). Акад. НАМН України (1993). Народний депутат України (1990–94).

ПИШКІН Борис Андрійович – учений в галузі гідротехніки, чл.-кор. (1951). Н. 3.09.1893 у Казані. Закінчив Моск. сільськогосподар. академію (1924). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1948 – зав. відділу Ін-ту

гідромеханіки АН УРСР, з 1962 – також зав. кафедри Київ. ун-ту. П. 29.01.1970.

Наук. праці присвячено динаміці берегів морів і водосховищ, зокрема теорії вітрових хвиль у прибережній зоні і дії та на гідротехнічні споруди й береги.

ПІДОПЛІЧКО Володимир Іванович – біолог, чл.-кор. (1990). Н. 20.08.1947 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1970). У 1970–88 працював в Ін-ті фізіології АН УРСР, з 1988 – в Ін-ті ботаніки НАН України (у 1991–96 – зав. відділу). З 1996 живе в США.

Наук. праці в галузі клітинної біофізики та фізіології мембран.

Держ. пр. СРСР (1983). Спільно з П.Г. Костиком і О.О. Кришталем відкрив кальцієву провідність соматичної мембрани нейронів та її саморегуляційні властивості (1976).

ПІДОПЛІЧКО Микола Макарович – міколог, чл.-кор. (1957). Н. 3.04.1904 у с. Козацьке (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1929). З 1931 працював в Ін-ті мікробіології і вірусології АН УРСР (з 1933 – зав. відділу). П. 27.03.1975.

Наук. дослідження присвячено вивченню мікрофлори зерна хлібних злаків, грубих кормів і ґрунтів України. Описав низку нових таксонів грибів.

Л.С. Пілюгін

В.Л. Пілюшенко

В.О. Поварницин

І.Л. Повх

Держ. пр. СРСР (1952). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Д.К. Заболотного (1970).

ПІЛЮГІН Леонід Степанович – астроном, чл.-кор. (2015). Н. 25.04.1955 в с. Ларіоново Алтай. краю (Росія). Закінчив Казан. ун-т (1977). З 1980 працює в Головній астрономічній обсерваторії НАН України (з 2011 – зав. лабораторії).

Наук. дослідження стосуються фізики галактик, походження хімічних елементів у Всесвіті, хімічної еволюції галактик, хімічного складу іонізованого водню в галактичних і позагалактичних областях.

Держ. пр. України (2015).

ПІЛЮШЕНКО Віталій Лаврентійович – учений в галузі металургії, чл.-кор. (1995). Н. 1.08.1937 в Донецьку. Закінчив Донец. індустріальний ін-т (1959). У 1959–84 працював на підприємствах Краматорська та Донецька, 1984–86 – проф., зав. кафедри Донец. політехн. ін-ту, 1986–88 – заст. директора, 1988–96 – директор Ін-ту чорної металургії НАН України, з 1996 – заст. генерального директора Донец. металургійного заводу, з 1998 – про-реktor Донец. держ. ун-ту управління. П. 31.08.2015.

Наук. дослідження стосуються вироб-

ництва високоякісних конструкційних сталей, зокрема їх мікролегуння та комплексної обробки.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Держ. пр. України (2002). Орден «За заслуги» III ст. (2012). Держ. пр. СРСР (1989).

ПОВАРНИЦІН Володимир Олексійович – ботанік, чл.-кор. (1948). Н. 27.07.1899 у Вятці (тепер м. Кіров, Росія). Закінчив Ленінград. лісовий ін-т (1925). У 1945–51 – зав. кафедри Київ. лісогосподарського ін-ту, з 1951 – Укр. сільськогосподар. академії, одночасно з 1949 працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР. П. 21.10.1962.

Наук. праці присвячено типології лісів, геоботанічному районуванню, акліматизації деревних рослин, відновленню лісів.

Держ. нагороди СРСР.

ПОВХ Іван Лукич – учений в галузі аерогазодинаміки, чл.-кор. (1961). Н. 11.11.1909 у с. Миропілля (тепер Сумської обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Ленінград. індустріальний ін-т (1936), де працював; у 1961–63 – заст. директора Ін-ту гірничої справи, 1964–87 – зав. кафедри, з 1987 – проф. Донец. ун-ту. П. 15.02.1997.

В.О. Поггенполь

А.М. Погорілий

В.Ф. Погорілко

Л.О. Позняк

Наук. дослідження в галузі аеро-, гідро- і газодинаміки.

Засл. діяч науки УРСР (1979). Держ. нагороди СРСР.

ПОГГЕНПОЛЬ Вільгельм Олександрович – учений в галузі метеорології, фітофенології і кліматології, чл.-кор. (1927). Н. 30.09.1854 у Мінську. Закінчив Петерб. землеробський ін-т (1876). У 1877–1907 викладав в Уман. училищі садівництва і землеробства; 1907–17 – Донському сільськогосподар. училищі (Ростов-на-Дону); 1918–27 – доцент, проф. Донського сільськогосподар. ін-ту. П. 5.08.1938.

Наук. праці в галузі фенології рослин і зв'язку фаз їх розвитку з метеороумовами.

ПОГОРІЛИЙ Анатолій Миколайович – фізик, чл.-кор. (2000). Н. 9.07.1943 у Барнаулі (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1964). В 1970–95 працював в Ін-ті металофізики НАН України, з 1995 – зав. відділу і заст. директора (до 2003) Ін-ту магнетизму НАН та МОН України.

Наук. дослідження присвячено фізиці твердого тіла, фізиці плівок, електроніці, магнетизму та магнітним матеріалам, радіоспектроскопії.

Держ. пр. УРСР (1985). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. І.П. Пулюя (2008).

ПОГОРІЛКО Віктор Федорович – правознавець, чл.-кор. (2003). Н. 12.08.1938 у с. Маринівка Донец. обл. Закінчив Київ. ун-т (1963). В 1966–73 – аспірант, наук. співробітник, з 1991 – зав. відділу та з 2001 – заст. директора Ін-ту держави і права НАН України; 1988–91 – також зав. кафедри Київ. ін-ту політології і соціального управління, з 1999 – проф. Київ. ун-ту. П. 25.04.2006.

Наук. праці стосуються конституційного права. Брав участь у підготовці проектів Декларації про державний суверенітет України та Конституції України, низки законопроектів.

Орден «За заслуги» II ст. (1999). Почесна відзнака Президента України (1996). Держ. пр. України (2004). Пр. ім. М.П. Василенка (2002). Чл.-кор. Академії правових наук України (1993).

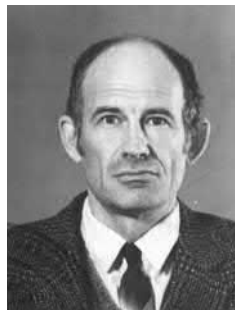
ПОЗНЯК Леонід Олександрович – матеріалознавець, чл.-кор. (1990). Н. 18.09.1929 у Козельці Чернігів. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1953). У 1975–79 працював в Ін-ті проблем лиття АН УРСР (з 1978 – заст. директора), з 1979 – зав. відділу, у 1982–99 – заст. директора, з 1999 – радник при дирекції Ін-ту проблем матеріалознавства НАН України. П. 21.04.2004.

В.Д. Позняков

Г.М. Положій

О.Б. Полонський

І.М. Поляков

Наук. праці в галузі фазових перетворень, виробництва та обробки легованих сталей.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (1999). Пр. ім. Є.О. Патона (1984), І.М. Францевича (1994), Г.В. Карпенка (1998).

ПОЗНЯКОВ Валерій Дмитрович – матеріалознавець, чл.-кор. (2015). Н. 19.02.1958 у селищі Коцюбинське Київ. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1985) і працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 2008 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються теоретичних основ фізико-металургійних процесів ручного і механізованого дугового зварювання низьколегованих і легованих сталей. Встановив умови досягнення високих показників міцності, пластичності та холодостійкості металу зварних з'єднань.

Держ. пр. України (2015).

ПОЛОЖІЙ Георгій Миколайович – математик, чл.-кор. (1967). Н. 23.04.1914 на станції 37-й роз'їзд (тепер Читин. обл., Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Саратов. ун-т (1937). З 1949 працював у Київ. ун-ті (з 1951 – зав. кафедри). П. 26.09.1968.

Наук. праці стосуються математичного аналізу, математичної фізики, обчислювальної математики. Розвинув метод сумарних представлень.

ПОЛОНСЬКИЙ Олександр Борисович – океанолог, чл.-кор. (2009). Н. 23.02.1946 у с. Паратунка Камчат. обл. (Росія). Закінчив Одес. гідрометеорологічний ін-т (1973). З 1976 працював у Морському гідрофіз. ін-ті НАН України (з 2006 – зав. відділу, з 2007 – заст. директора).

Наук. праці в галузі океанології, географії, геофізики, кліматології.

ПОЛЯКОВ Ілля Михайлович – біолог, чл.-кор. (1948). Н. 16.09.1905 у Харкові. Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1926). У 1947–56 працював в Ін-ті генетики і селекції АН УРСР, 1956–68 – заст. директора, з 1968 – директор Укр. НДІ рослинництва, селекції і генетики. П. 4.11.1976.

Наук. праці присвячено експериментальній ботаніці, теоретичній біології, дарвінізму, історії біології.

Засл. діяч науки УРСР (1965). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1969).

ПОЛЯКОВ Микола Вікторович – учений-механік, чл.-кор. (2015). Н. 1.05.1946 у Дніпропетровську. Закінчив

М.В. Поляков

В.І. Попик

М.Г. Попов

М.О. Попов

Дніпропетр. ун-т (1971, де працює (з 1995 – зав. кафедри, з 1996 – проректор, з 1998 – ректор).

Наук. праці в галузі математичного моделювання та обчислювальної механіки суцільного середовища. Започаткував застосування методу граничних інтегральних рівнянь до нелінійних задач механіки у точній постановці з урахуванням вагомості.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України в галузі освіти (2013). Ордени «За заслуги» І, II та III ст. (2006, 2003, 2000), князя Ярослава Мудрого V ст. (2017). Пр. ім. М.К. Янгеля (2005).

ПОПИК Володимир Іванович – історик, культуролог, чл.-кор. (2015). Н. 24.06.1952 у Полтаві. Закінчив Полтав. пед. ін-т (1973). В 1977–83 працював в Ін-ті історії АН УРСР, 1983–2011 – апараті Президії НАН України, 2011–13 – перший заст. ген. директора, з 2013 – ген. директор Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

Наук. праці в галузі культурології, інформаційної культури суспільства, соціальних комунікацій, наукової біографістики.

ПОПОВ Михайло Григорович – ботанік, чл.-кор. (1945). Н. 18.04.1893

у Вольську (тепер Саратов. обл., Росія). Закінчив Петроград. ун-т (1917). У 1920–27 і 1940–44 працював у Середньоазіат., 1945–48 – Львів., з 1950 – Іркут. ун-тах (1945–48 – також зав. відділу Ін-ту ботаніки АН УРСР). П. 18.12.1955.

Наук. праці присвячено систематиці, ботанічній географії, екології, геоботаніці, еволюції вищих рослин.

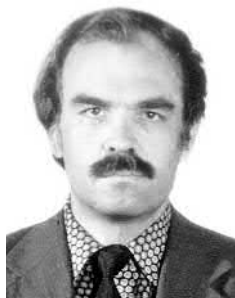
ПОПОВ Михайло Олексійович – учений у галузі аерокосмічних досліджень, чл.-кор. (2018). Н. 13.06.1946 в Києві. Закінчив Київ. вище інженерно-авіаційне училище (1970) і до 2002 проходив службу в Збройних силах СРСР та України. З 2002 – працював у Центрі аерокосмічних досліджень Землі НАН України (з 2003 – заст. директора, з 2016 – директор).

Наук. праці стосуються аерокосмічних досліджень Землі та геоінформаційних технологій. Розробив методи обробки та автоматичного дешифрування аерокосмічних зображень для розв'язання наукових, природоресурсних, екологічних задач і національної оборони.

Орден «За заслуги» III ст. (2016). Засл. діяч науки і техніки України (2001). Держ. пр. України (2005).

П.М. Попов

М.І. Портенко

І.М. Постников

В.І. Похмурський

ПОПОВ Павло Миколайович – літературознавець, фольклорист, мистецтвознавець, чл.-кор. (1939). Н. 28.07.1890 у с. Миколаївка (тепер Сумської обл.). Закінчив Київ. ун-т (1916), де працював (з 1934 – проф.), 1929–34 – також зав. відділу рукописів Держ. публічної бібліотеки УРСР, 1944–52 – зав. сектору Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. П. 4.04.1971.

Наук. праці присвячено історії укр. літератури, книгодрукуванню, історії та теорії фольклору.

ПОРТЕНКО Микола Іванович – математик, чл.-кор. (1995). Н. 23.02.1942 у с. Калинівка Черкас. обл. Закінчив Київ. ун-т (1963). У 1966–72 працював в Ін-ті прикладної математики і механіки АН УРСР, з 1972 – Ін-ті математики НАН України (з 1995 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються стохастичних диференціальних рівнянь, теорії дифузійних процесів, випадкових блукань, граничних теорем. Створив методи побудови найзагальніших класів узагальнених дифузійних процесів та їх якісного аналізу.

Держ. пр. України (2003). Пр. ім. М.В. Остроградського (2002).

ПОСТНИКОВ Іван Матвійович – учений в галузі електротехніки, чл.-

кор. (1967). Н. 10.09.1906 у с. Єршово (тепер Костром. обл., Росія). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1932). З 1954 працював в Ін-ті електродинаміки АН УРСР (1964–86 – зав. відділу), з 1950 – також проф., зав. кафедри Київ. політехн. ін-ту. П. 7.08.1990.

Наук. дослідження стосуються теорії, проектування та експлуатації електричних машин, зокрема потужних асинхронних генераторів. Розробив нові типи багатошвидкісних однофазних конденсаторних двигунів, елементи конструкції статорів та роторів турбогенераторів (синхронних, асинхронних та асинхронізованих).

Держ. пр. УРСР (1977, 1990). Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. нагороди СРСР.

ПОХМУРСЬКИЙ Василь Іванович – матеріалознавець, чл.-кор. (1990). Н. 2.08.1933 у с. Бортків (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1956). З 1961 працює у Фізико-механічному ін-ті НАН України (з 1970 – зав. відділу, в 1996–2015 – заст. директора).

Наук. праці присвячено вивченню втомлюваності металів і конструкцій, розробці способів підвищення витривалості сталей та сплавів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2002). Ор-

В.Д. Присяжний

І.М. Притула

Є.К. Приходькова

Т.О. Пріхна

ден «За заслуги» III ст. (2003). Пр. ім. Г.В. Карпенка (1989).

ПРИСЯЖНИЙ Віталій Дем'янович – учений-хімік, чл.-кор. (1990). Н. 6.03.1935 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1957). З 1958 працював в Ін-ті загальної і неорганічної хімії НАН України (з 1976 – зав. відділу, з 1993 – заст. директора і керівник відділення). П. 23.04.2013.

Наук. праці стосуються високотемпературної неорганічної хімії сольових систем, хімічної взаємодії компонентів, розробки нових неорганічних матеріалів.

ПРИТУЛА Ігор Михайлович – матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 8.10.1959 у Волгограді. Закінчив Харків. ун-т (1981) і до 1992 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України; з 1993 – в Ін-ті монокристалів НАН України (з 2015 – директор).

Наук. праці в галузі матеріалознавства монокристалічних матеріалів. Розробив принципи створення нових змішаних нелінійно-оптичних і сцинтиляційних монокристалів на основі складних комбінацій неорганічних фосфатних монокристалів з органічними та неорганічними домішками.

Держ. пр. України (2016). Пр. ім. І.М. Францевича (2009).

ПРИХОДЬКОВА Єлизавета Костянтинівна – фізіолог, чл.-кор. (1951). Н. 19.08.1892 у Харкові. Закінчила Харків. жіночий мед. ін-т (1918). З 1918 працювала у Харків. мед. ін-ті (з 1946 – зав. кафедри) та в 1919–49 – Укр. НДІ експериментальної ендокринології. П. 12.08.1975.

Наук. праці стосуються нормальної фізіології.

Засл. діяч науки УРСР (1956). Держ. нагороди СРСР.

ПРИХНА Тетяна Олексіївна – матеріалознавець, чл.-кор. (2006). Н. 22.09.1957 в Києві. Закінчила Київ. політехн. ін-т (1980) і працює в Ін-ті надтвердих матеріалів НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються матеріалознавства керамічних матеріалів, зокрема дослідження впливу високих тисків і температур на фізико-механічні властивості високотемпературних надпровідників, розробки наукових основ термобаричної обробки високотемпературної надпровідної кераміки.

Орден княгині Ольги III ст. (2012).

ПТАШНИК Богдан Йосипович – математик, чл.-кор. (2003). Н. 28.07.1937

Б.Й. Пташник

Ю.Г. Птушинський

В.М. Пугач

М.С. Пушкар

в с. Богородчани (тепер Івано-Франків. обл.). Закінчив Івано-Франків. пед. ін-т (1959). В 1969–72 працював у Фізико-механічному ін-ті АН УРСР, 1973–78 – у Львів. філіалі Ін-ту математики АН УРСР, з 1978 – Ін-ті прикладних проблем механіки і математики НАН України (з 1990 – зав. відділу). П. 22.02.2017.

Наук. праці стосуються теорії диференціальних рівнянь з частинними похідними, теорії гіллястих ланцюгових дробів, історії математики. Розробив методи дослідження коректності та побудови розв'язків багатьох неklasичних задач.

Пр. М.О. Лаврентьева (2007).

ПТУШИНСЬКИЙ Юрій Григорович – фізик, чл.-кор. (1978). Н. 29.11.1927 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1951). З 1954 працював в Ін-ті фізики НАН України (з 1970 – зав. відділу, в 1970–88 – заст. директора). П. 29.05.2014.

Наук. дослідження присвячено фізиці електронно-адсорбційних явищ на поверхні металів. Розкрив механізм атомних процесів, що відбуваються під час адсорбції і десорбції кисню з поверхні тугоплавких металів.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2008). Орден «За заслуги» II та III ст. (2013,

2008). Держ. пр. СРСР (1988). Пр. ім. А.Ф. Прихотько (2004).

ПУГАЧ Валерій Михайлович – фізик, чл.-кор. (2018). Н. 30.01.1945 у м. Попасна Луган. обл. Закінчив Київ. ун-т (1966) і до 1970 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, з 1970 – Ін-ті ядерних досліджень НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі фізики атомного ядра та елементарних частинок, фізики високих енергій. Дослідив вплив ядерного середовища на характеристики короткоживучих ядер в багаточастинкових ядерних реакціях.

ПУШКАР Микола Сидорович – кріобіолог, чл.-кор. (1978). Н. 3.08.1930 у с. Шолохове Дніпропетр. обл. Закінчив Дніпропетр. мед. ін-т (1954). У 1968–71 – проректор, 1971 – ректор Укр. ін-ту вдосконалення лікарів, 1974–83 – директор, з 1983 – зав. відділу Ін-ту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України (Харків). П. 21.07.1995.

Наук. дослідження стосуються вивчення процесів при низькотемпературному консервуванні біологічних об'єктів.

Держ. пр. СРСР (1978). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (1980). Чл.-кор. АМН України (1994).

А.В. Рагуля

Р.П. Радишевський

О.О. Рафальський

О.П. Реєнт

РАГУЛЯ Андрій Володимирович – матеріалознавець, чл.-кор. (2009). Н. 18.03.1960 у м. Сергієв Посад Моск. обл. (Росія). Закінчив Моск. ін-т тонкої хім. технології (1983). З 1988 працює в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 2002 – заст. директора).

Наук. дослідження стосуються наноструктурних керамічних матеріалів. Розробив наук. основи і технології синтезу високодисперсних порошків і консолідації наноструктурної кераміки і нанокомпозитів методами контролюваного та електророзрядного спікання, встановив розмірні залежності властивостей консолідованих наноматеріалів.

Держ пр. України (2016).

РАДИШЕВСЬКИЙ Ростислав Петрович – літературознавець, чл.-кор. (2009). Н. 28.03.1948 у с. Бухарів Рівнен. обл. Закінчив Київ. ун-т (1975). У 1978–98 працював в Ін-ті літератури НАН України, з 1998 – проф., з 2000 – зав. кафедри Київ. ун-ту, з 1999 – також директор Міжнародної школи україністики НАН України.

Наук. дослідження в галузі слов'янознавства, полоністики, українсько-польських літературних взаємин. Підготував та видав низку праць з давнього українського та польського письменства.

РАФАЛЬСЬКИЙ Олег Олександрович – історик і політолог, чл.-кор. (2015). Н. 21.10.1959 у с.Забриддя Житомир. обл. Закінчив Київ. ун-т (1983). З 1998 працює в Ін-ті політичних і етнонаціональних досліджень НАН України (з 2014 – директор); у 2003–2005 та 2010–14 – в Адміністрації Президента України, 2006–2007 в секретаріаті Кабінету Міністрів України, 2008–10 – апараті Верховної Ради України.

Наук. праці присвячено етнополітології (вивченню місця України в загальній цивілізаційній картині світу, історіографічному вивченню національних меншин України, порівнянню цивілізаційного розвитку українського та інших східнослов'янських народів.

Засл. діяч науки і техніки України (2004). Держ. пр. України (2018). Пр. ім. М.С. Грушевського (2007).

РЕЄНТ Олександр Петрович – історик, чл.-кор. (2000). Н. 10.05.1949 у с. Дяківці Вінниц. обл. Закінчив Київ. пед. ін-т (1975). З 1977 працює в Ін-ті історії України НАН України (з 1994 – заст. директора та з 1999 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються історії революцій в Україні 1917–20, проблем Другої світової війни та розбудови Української держави на сучасному етапі.

О.Г. Резніков

Є.Я. Ремез

Б.Я. Резнік

В.Ф. Резцов

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Держ пр. України (2001). Орден «За заслуги III ст. (2006). Пр. ім. М.І. Костомарова (1997).

РЕЗНИКОВ Олександр Григорович – патофізіолог, чл.-кор. (1991). Н. 12.11.1939 в Одесі. Закінчив Одес. мед. ін-т (1962). З 1965 працює в Ін-ті ендокринології та обміну речовин НАМН України (з 1973 – зав. лабораторії).

Наук. дослідження в галузі патофізіології та фармакології ендокринної системи, зокрема нейроендокринної регуляції репродукції та адаптації, патології надниркових і статевих залоз, патогенезу гормонозалежних онкологічних та ін. захворювань. Розробив лікарські засоби – хлодитан, ніфтолід, флутафарм.

Держ. пр. УРСР (1976). Засл. діяч науки і техніки України (1999). Орден «За заслуги» III ст. (2018). Пр. ім. О.О. Богомольця (1983). Акад. НАМН України (2011).

РЕМЕЗ Євген Якович – математик, чл.-кор. (1939). Н. 17.02.1896 у Мстиславлі (тепер Могильов. обл., Білорусь). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1924). З 1935 працював в Ін-ті математики АН УРСР та в 1933–55 – зав. кафедри Київ. пед. ін-ту. П. 31.08.1975.

Наук. праці в галузі конструктивної

теорії функцій, наближеного аналізу, історії математики. Розробив загальні обчислювальні методи чебишовського наближення функцій.

РЕЗНИК Борис Якович – учений-педіатр, чл.-кор. (1991). Н. 5.01.1929 у с. Холодна Балка Одес. обл. Закінчив Одес. мед. ін-т (1950). У 1957–72 працював у Донец. мед. ін-ті, з 1972 – зав. кафедри Одес. мед. ін-ту та з 1994 – директор Одес. дитячого лікувально-діагностичного центру. П. 8.12.1997.

Наук. праці стосуються імунопрофілактики дитячих хвороб, гематології дитячого віку, уродженої та спадкової патології.

Держ. пр. УРСР (1979).

РЕЗЦОВ Віктор Федорович – учений в галузі електроенергетики та електротехніки, чл.-кор. (1995). Н. 10.04.1947 у с. Кушмурун Кустанай. обл. (Казахстан). Закінчив Харків. авіаційний ін-т (1971). У 1973–2004 працював в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1981 – зав. відділу, з 1991 – керівник відділення), з 2004 – заст. директора Ін-ту відновлюваної енергетики НАН України.

Наук. праці в галузі відновлюваних джерел енергії, теоретичної та загальної електротехніки.

Пр. ім. Г.Ф. Проскури (2004).

О.І. Рибалка

А.В. Риндич

П.Р. Родін

С.П. Родіонов

РИБАЛКА Олександр Ілліч – біолог-генетик, чл.-кор. (2018). Н. 4.05.1950 у с. Високопілля Донец. обл. Закінчив Харків. сільськогосподар. ін-т (1972). З 1975 працює у Селекційно-генетичному ін-ті НААН України (з 2004 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі генетики та селекції сільськогосподарських рослин. Відкрив нові шляхи цілеспрямованого поліпшення якості зерна основних зернових культур – пшениці та ячменю.

Держ. пр. України (2014).

РИНДИЧ Алла Володимирівна – біолог, чл.-кор. (1997). Н. 18.01.1939 у Києві. Закінчила Київ. ун-т (1964). В 1963–68 працювала в Ін-ті мікробіології та вірусології АН УРСР, з 1968 – Ін-ті молекулярної біології та генетики НАН України (з 1992 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі молекулярної онкогенетики, біохімії нуклеїнових кислот. Вперше в Україні одержала фермент зворотної транскриптази та здійснила синтез евкаріотичного гена.

Пр. ім. С.М. Гершензона (2005).

РОДІН Петро Родіонович – учений в галузі обробки металів, чл.-кор. (1976). Н. 17.06.1922 у с. Крюки Владимир. обл. (Росія). Закінчив Моск. авіаційний ін-т (1945). У 1950–63 працював у Одес.

політехн. ін-ті, 1963–78 – в Міністерстві вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, 1978–90 – зав. кафедри, з 1990 – радник при ректораті Київ. політехн. ін-ту. П. 24.01.2008.

Наук. дослідження стосуються обробки матеріалів різанням і проектування металорізальних інструментів.

Засл. працівник вищої школи УРСР (1972). Держ. пр. України (1991). Орден «За заслуги» III ст. (1998).

РОДІОНОВ Сергій Петрович – петрограф, чл.-кор. (1951). Н. 8.10.1898 у м.Сергієв Посад (тепер Моск. обл.). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1929). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1938 – зав. відділу Ін-ту геологічних наук АН УРСР, також у 1959–61 – академік-секретар Відділу АН УРСР. П. 2.05.1961.

Наук. праці присвячено вивченню докембрійських порід Укр. щита і проблемі Великого Кривого Рогу.

РОЗЕНФЕЛЬД Леонід Георгійович – учений в галузі медичної радіології і рентгенології,

Л.Г. Розенфельд

В.Ю. Розов

Я.В. Ролл

А.М. Романенко

О.М. Романів

чл.-кор. (1991). Н. 3.06.1930 в м. Верхнє Луган. обл. Закінчив Київ. мед. ін-т (1954). З 1968 – зав. відділення, з 1994 – заст. директора Ін-ту отоларингології НАМН України. П. 11.06.2016.

Наук. праці в галузі рентгено-радіологічних проблем отоларингології, гастроентерології, торакальної хірургії. Спільно з ін. розробив основи дистанційної термографії, нові напрями в сучасній клінічній онкології.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1989). Орден «За заслуги» II та III ст. (2008, 1998). Акад. НАМН України (2000).

РОЗОВ Володимир Юрійович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 26.11.1945 в м. Череповець Вологод обл. (Росія). Закінчив Харків. політехн.ін-т (1968). У 1976–91 працював у Харків. філії Всесоюз. НДІ електромеханіки (з 1988 – директор), 1991–92 – директор НДІ електромеханіки Мінмашпрому України, 1992–2005 – керівник Відділення магнетизму Ін-ту електродинаміки НАН України, з 2005 – директор Науково-технічного центру магнетизму техн. об'єктів, з 2013 – Ін-ту техн. проблем магнетизму НАН України (Харків).

Наук. дослідження у галузі фізики і техніки магнітних явищ. Розробив наук. основи керування магнітним полем техн. об'єктів, принципи побудови сис-

тем автоматичного керування ним у розімкненій та замкненій структурах для ефективного магнітного захисту суден та об'єктів бронетехніки, управління орбітальними космічними апаратами, якісного електрозварювання.

РОЛЛ Яків Володимирович – ботанік і гідробіолог, чл.-кор. (1939). Н. 2.11.1887 у Луганську. Закінчив Харків. ун-т (1913). У 1939–59 – директор Ін-ту гідробіології АН УРСР, одночасно 1930–59 – проф. Київ. лісогосподарського ін-ту. П. 3.11.1961.

Наук. праці присвячено флорі прісноводних водоростей і фітопланктону річок України і північних районів Росії.

Засл. діяч науки УРСР (1948).

РОМАНЕНКО Аліна Михайлівна – вчений-онкопатолог, чл.-кор. (1992). Н. 25.07.1938 в Києві. Закінчила Київ. мед. ін-т (1961). У 1967–73 та з 1978 працює в Ін-ті урології НАМН України (з 1978 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються дослідження, діагностики та лікування передраку і ранніх форм раку сечостатевого органу.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Держ. пр. України (2007). Орден «За заслуги» II та III ст. (2013, 1999), княгині Ольги III ст (2018). Акад. НАМН України (2000).

М.М. Романюк

Л.Й. Рубенчик

Е.Я. Рудавський

Є.С. Рудаков

РОМАНІВ Олег Миколайович – матеріалознавець, чл.-кор. (1985). Н. 21.03.1928 у м.Сокаль (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1950). З 1956 працював у Фізико-механічному ін-ті НАН України (з 1961 – зав. відділу, в 1977–90 – заст. директора). П. 3.11.2005.

Наук. праці присвячено фізиці міцності, зокрема теорії і методам зміцнення конструкційних металічних сплавів, структурній механіці руйнування матеріалів, впливу на конструкційну міцність корозійно-агресивних середовищ.

Держ. пр. УРСР та України (1976, 1995). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. Г.В. Карпенка (1988).

РОМАНЮК Мирослав Миколайович – історик, чл.-кор. (2009). Н. 27.07.1952 у с. Закрівці Івано-Франків. обл. Закінчив Львів. ун-т (1979). З 1990 – заст. директора, з 2003 – директор, у 2009–17 – генеральний директор Львів. національної бібліотеки НАН України.

Наук. праці з теорії, методології та історії книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, історії укр. преси та видавничої справи. Дослідив зародження укр. преси, її функціонування у XVIII–XX ст. в історико-соціальному та культурно-мистецькому контекстах.

Засл. діяч науки і техніки України (2012).

РУБЕНЧИК Лев Йосипович – мікробіолог, чл.-кор. (1939). Н. 3.04.1896 в Одесі. Закінчив Одес. ін-т народної освіти (1922). У 1944–68 – зав. відділу Ін-ту мікробіології і вірусології АН УРСР. П. 14.12.1988.

Наук. праці стосуються загальної, водної, ґрунтової і технічної мікробіології. З'ясував роль мікроорганізмів у геохімічних процесах. Спільно з ін. розробив теорію мікробної коризів, підземних споруд і заходи по їх захисту.

Пр. ім. Д.К. Заболотного (1972). Держ. нагороди СРСР.

РУДАВСЬКИЙ Едуард Якович – фізик-експериментатор, чл.-кор. (2003). Н. 10.09.1938 у Прилуках Чернігів. обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1961). З 1964 працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1994 – зав. відділу), також проф. Харків. нац. техн. ун-ту.

Наук. дослідження стосуються надплинності, фізики квантових рідин і квантових кристалів. Реалізував надплинні системи з фононами і примесонами, нанокластери, спостерігав метастабільну довгоживучу надплинну фазу.

Держ. пр. України (1996).

А.В. Руденко

А.В. Русанов

Г.О. Ручко

Я.Я. Рушицький

РУДАКОВ Єлисей Сергійович – учений-хімік, чл.-кор. (1972). Н. 27.04.1929 у м.Томськ (Росія). Закінчив Моск. ін-т тонкої хімічної технології (1952). У 1959–67 працював в Ін-ті органічної хімії АН УРСР, 1967–72 – Ін-ті каталізу Сибір. відділення АН СРСР; з 1972 – зав. відділу, з 2000 – головний наук. співробітник Ін-ту фізико-органічної хімії і вуглехімії НАН України. З 2015 – за кордоном.

Наук. праці в галузі фізичної хімії, каталізу і кінетики.

Засл. діяч науки і техніки України (1993). Держ. пр. України (2003). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1982), О.І. Бродського (2013).

РУДЕНКО Анатолій Вікторович – учений-хірург, чл.-кор. (2009). Н. 1.01.1955 в с. Русалівка Черкас. обл. Закінчив Київ. мед.ін-т (1977). З 1978 працює у Національному ін-ті серцево-судинної хірургії НАМН України в Києві (з 1999 – зав. відділення).

Наук. праці в галузі серцево-судинної хірургії. Розробив і розвинув методи лікування набутих вад серця, ішемічної хвороби серця та серцево-судинної недостатності. Один з перших запровадив хірургічне лікування інфекційного ендокартиту.

Держ. пр. України (2005). Засл. діяч науки і техніки України (2008).

РУСАНОВ Андрій Вікторович – учений в галузі енергетичного машинобудування, чл.-кор. (2015). Н. 3.11.1967 у с.Олександрівка Харків. обл. Закінчив Харків. вище військово-авіаційне інженерне училище (1989). З 1990 працює в Ін-ті проблем машинобудування НАН України (з 2007 – зав. відділу, з 2009 – заст. директора, з 2016 – директор).

Наук. дослідження і розробки стосуються турбобудування, нестаціонарних процесів в просторовому потоці робочого тіла та способів керування ними з метою створення проточних частин турбін нового покоління. Розробив метод числового розв'язання газотермогідродинамічних рівнянь з врахуванням фазових перетворень.

Держ. пр. України (2008).

РУЧКО Гнат Омелянович – мікробіолог, чл.-кор. (1934). Н. 20.01.1886 у с. Сорочинці (тепер Великі Сорочинці Полтав. обл.). Закінчив Харків. мед. ін-т (1925). У 1933–37 – директор Ін-ту мікробіології та епідеміології АН УРСР. В 1937 заарештований і засуджений, розстріляний 2.12.1938, реабілітований по смертно.

Наук. дослідження присвячено ви-

вченню мінливості і бактеріофагії мікроорганізмів.

РУЩИЦЬКИЙ Ярема Ярославович — учений-механік, чл.-кор. (2018). Н. 6.11.1941 у м. Борщів Тернопіл. обл. Закінчив Львів. ун-т (1963). З 1968 працює в Ін-ті механіки НАН України (з 2004 — зав. відділу).

Наук. праці стосуються механіки деформованого твердого тіла. Одержав нові результати в галузі механіки нано- і мікрокомпозитних матеріалів, лінійних і нелінійних хвиль у матеріалах з мікроструктурою, в'язкопружності, вейвлетного аналізу.

Держ. пр. України (2016). Пр. ім. В.М. Глушкова (2016).

РЯБЧЕНКО Сергій Михайлович — фізик, чл.-кор. (1992). Н. 22.10.1940 у

Дніпропетровську. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1962). З 1963 працює в Ін-ті фізики НАН України (з 1996 — зав. відділу), у 1991–95 — голова Держ. комітету України з питань науки і технологій.

Наук. праці присвячено фізиці магнітних явищ, магнітооптиці, створенню нових матеріалів, історії фізиці. Разом з ін. відкрив і пояснив явище гігантського спінового розщеплення електронних та екситонних зон у магніторозчинених напівпровідниках.

Держ. пр. України (1991). Засл. діяч науки і техніки України (1997).

С.М. Рябченко

А.П. Савченко

О.Я. Савченко

Ю.М. Савченко

В.С. Савчук

САВЧЕНКО **Анатолій Петрович** – учений-економіст, чл.-кор. (1990). Н. 3.02.1937 у с. Михайлівка Запоріж. обл. Закінчив Харків. інженерно-економічний ін-т (1959). У 1966–75 працював в Ін-ті економіки промисловості АН УРСР (з 1973 – зав. відділу), з 1991 – Ін-ті економіки НАН України в Києві. П. 27.01.1995.

Наук. праці стосуються проблем удосконалення керування суспільним виробництвом, ресурсозбереження.

Держ. пр. УРСР (1985). Пр. ім. О.Г. Шліхтера (1974).

САВЧЕНКО **Олексій Якович** – математик і механік, чл.-кор. (1992). Н. 27.02.1945 у м. Дзержинськ Горьків. обл. (Росія). Закінчив Новосибір. ун-т (1966). В 1971–96 працював в Ін-ті прикладної математики і механіки НАН України (з 1978 – заст. директора), 1996–97 – заст. міністра України у справах науки і технологій, 1997–99 – заст. голови Держ. податкової адміністрації України, 1999–2000 – перший заст. голови ВАТ «Укртелеком», з 2001 – заст. директора, з 2008 – зав. відділу Ін-ту телекомунікацій та глобального інформаційного простору НАН України, водночас з 2004 – перший заст. директора Держ. департаменту з питань зв'язку та інформатизації. П. 8.11.2010.

Наук. праці стосуються математичних проблем механіки, зокрема досліджень усталеності стаціонарних рухів гамільтонових систем, систем зв'язаних твердих тіл і тіл з порожнинами, які містять рідину.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Пр. ім. М.М. Крилова (1995).

САВЧЕНКО **Юрій Миколайович** – учений-механік, чл.-кор. (1997). Н. 25.07.1940 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1964). З 1963 працює в Ін-ті гідромеханіки НАН України (з 1988 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються гідромеханіки великих швидкостей, кавітації, прикладної гідродинаміки, гідробіоніки. Спільно з ін. Провів комплексні дослідження гідродинаміки суперкавітаційних течій, зокрема високошвидкісного руху інерціальних морделей у воді – досягнуто надзвукової швидкості (1460 м/с, 1995 р.).

Держ. пр. України (2002).

САВЧУК **Володимир Сафронівч** – учений-економіст, чл.-кор. (2003). Н. 14.01.1938 в Одесі. Закінчив Київ. ун-т (1960). З 1960 працює в Нац. економічному ун-ті (у 1986–2001 – проректор та з 1989 – зав. кафедри).

Наук. праці присвячено економічній теорії та світогосподарським відносинам в Україні.

М.П. Савчук

М.М. Савчук

В.Ф. Сагач

В.Ф. Саєнко

Засл. діяч науки і техніки України (1998).

САВЧУК Микола Панасович – зоолог, чл.-кор. (1948). Н. 16.12.1899 у с. Зубівщина (тепер Хмельниц. обл.). Закінчив Одес. ін-т народної освіти (1930). З 1934 працював в Одес. ун-ті (з 1937 – зав. кафедри, в 1939–48 – ректор), у 1948 – 49 – міністр освіти УРСР. П. 16.02.1976.

Наук. праці присвячено вивченню регенераційних процесів, росту і розвитку тваринних організмів.

Засл. діяч науки УРСР (1965). Держ. нагороди СРСР.

САВЧУК Михайло Миколайович – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (2018). Н. 19.05.1947 в м. Магадан (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1970). У 1974 – 2000 працював в Ін-ті кібернетики НАН України, з 2000 – у Київ. політехн. ін-ті (професор, 2003–15 – зав. кафедри).

Наук. праці стосуються теорії ймовірностей та випадкових процесів, ймовірнісної комбінаторики, криптографічних методів захисту інформації, криптоаналізу. Створив математичний апарат для дослідження властивостей, характеристик та стійкості криптографічних перетворень.

Держ. пр. України (2001).

САГАЧ Вадим Федорович – фізіолог, чл.-кор. (1995). Н. 21.09.1943 у с. Мала Капдала Ульянов. обл. (Росія). Закінчив Ленінград. санітарно-гігієнічний мед. ін-т (1966). З 1970 працює в Ін-ті фізіології НАН України (з 1986 – зав. відділу, у 1992–2001 та з 2003 – заст. директора), також з 1992 – проф. Київ. ун-ту.

Наук. праці стосуються фізіології і патофізіології кровообігу, зокрема механізмів змін кровообігу і діяльності серця, імунного генезу, ролі й механізмів залучення ендотелію до регуляції судинного тонуусу й діяльності серця.

Держ. пр. України (1996, 2003). Пр. ім. О.О. Богомольця (1994).

САЄНКО Валерій Феодосійович – учений-хірург, чл.-кор. (1991). Н. 11.05.1941 в с. Терни Сумської обл. Закінчив Харків. мед. ін-т (1964). З 1972 – керівник відділення, в 1988–2006 – директор Ін-ту хірургії і трансплантології НАМН України в Києві.

Наук. праці стосуються діагностики і хірургії хвороб шлунково-кишкового тракту, зокрема виразкової хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки.

Засл. діяч науки і техніки України (1992). Держ. пр. України (2005). Орден «За заслуги» II та III ст. (2001, 1997). Держ. пр. СРСР (1987). Чл.-кор. НАМН України (1993).

В.С. Сажин

Ю.І. Самойленко

К.Г. Самофалов

Г.В. Самсонов

САЖИН Віктор Сергійович – учений-хімік, чл.-кор. (1978). Н. 15.04.1917 у м. Юрюзань (тепер Челябін. обл., Росія). Закінчив Казах. гірничо-металургійний ін-т (1951). З 1961 – зав. відділу Ін-ту загальної та неорганічної хімії АН УРСР (у 1966–77 – заст. директора). П. 2.10.1985.

Наук. праці стосуються теоретичних основ і технології комплексного використання мінеральної сировини.

Держ. нагороди СРСР.

САМОЙЛЕНКО Юрій Іванович – учений в галузі математичної фізики, чл.-кор. (1988). Н. 8.04.1932 у Воронежі (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1954). У 1963–96 працював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1972 – зав. відділу), 1996–97 – зав. відділу Ін-ту космічних досліджень НАН України, з 1997 – Ін-ту математики НАН України. П. 11.12.2008.

Наук. праці стосуються математичного моделювання швидкоплинних фізичних процесів, фізики плазми, керованого термоядерного синтезу.

Орден «За заслуги» III ст. (1999). Пр. ім. В.М. Глушкова (1993).

САМОФАЛОВ Костянтин Григорович – учений в галузі обчислювальної техніки, чл.-кор. (1982). Н. 12.11.1921 в

с. Хутір Михайлівський (тепер м. Дружба Сумської обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1951), де працював (у 1960–91 – зав. кафедри, з 1991 – радник при ректораті). П. 5.12.2011.

Наук. праці стосуються створення сучасної елементної бази і засобів обчислювальної техніки вимірювання, перетворення і зберігання інформації.

Держ. пр. УРСР (1978). Засл. діяч науки УРСР (1985). Ордени і медалі СРСР.

САМСОНОВ Григорій Валентинович – матеріалознавець, чл.-кор. (1961). Н. 15.02.1918 у Царському Селі (нині м. Пушкін у межах Санкт-Петербурга, Росія). Закінчив Моск. ін-т тонкої хімічної технології (1940). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1962 працював в Ін-ті проблем матеріалознавства АН УРСР (з 1962 – зав. відділу, з 1961 – заст. директора), також у 1961–66 – голова Відділу АН УРСР. П. 22.12.1975.

Наук. дослідження присвячено кристалохімії та матеріалознавству. Побудував конфігураційну модель речовини. Заклав основи матеріалознавства тугоплавних сполук, запропонував технологію створення покриттів з тугоплавких сполук на металах і сплавах. Створив

Д.О. Свіренко

В.П. Семененко

В.М. Семененко

В.І. Семчик

наук. школу. Розробив низку новітніх матеріалів.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1968). Держ. пр. УРСР (1969). Пр. ім. Є.О. Патона (1972).

СВІРЕНКО Дмитро Онисифорович – ботанік, гідробіолог, чл.-кор. (1934). Н. 24.10.1888 у с. Мерчик (тепер Харків. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1912). У 1920–23 та 1927–41 викладав у Дніпропетр. ун-ті. П. 26.10.1944.

Наук. дослідження присвячено систематиці нижчих рослин, зокрема водоростей.

СЕМЕНЕНКО Віра Пантелеївна – учений-геолог, чл.-кор. (2018). Н. 15.12.1948 у с. Яри Вінниц. обл. Закінчила Львів. ун-т (1971). У 1974–96 та з 2015 працює в Ін-ті геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України (з 1993 – зав. відділу), 1996–2015 – зав. відділу Ін-ту геохімії навколишнього середовища НАН України.

Наук. праці в галузі космічної мінералогії та космохімії. Виявила в метеоритах невідомі раніше різновиди космічної речовини – індикатори ранніх етапів еволюції первісних тіл Сонячної системи.

Орден княгині Ольги III ст. (2009).

СЕМЕНЕНКО Володимир Миколайович – учений-геолог, чл.-кор. (1992).

Н. 18.07.1934 в Дніпропетровську. Закінчив Київ. ун-т (1956). З 1961 працював в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 1995 – зав. відділу). П. 24.01.2012.

Наук. праці стосуються палеонтології та стратиграфії неогенових і четвертинних відкладів. Розробив кореляційну схему верхнього міоцену-пліоцену Паратетису, Середземномор'я та океанічних областей.

Засл. діяч науки і техніки України (2009).

СЕМЧИК Віталій Іванович – правознавець, чл.-кор. (1992). Н. 19.07.1927 у с. Байківка Вінниц. обл. Закінчив Київ. ун-т (1959). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1975 працював в Ін-ті держави і права НАН України (з 1991 – головний наук. співробітник). П. 9.12.2014.

Наук. праці в галузі аграрного, адміністративного, кооперативного права та управління.

Засл. діяч науки і техніки України (1995). Держ. пр. України (2004). Орден «За заслуги» II та III ст. (2012, 2002), Богдана Хмельницького III ст. (1999), князя Ярослава Мудрого V ст. (2007). Орден та медалі СРСР. Пр. ім. М.П. Василенка (2006).

Ю.М. Сеньковський

М.М. Сергієнко

Я.І. Серєда

М.Є. Сиваченко

СЕНЬКОВСЬКИЙ Юрій Миколайович — учений-геолог, чл.-кор. (1997). Н. 20.04.1931 у Львові. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1955), в якому працював; з 1959 — в Ін-ті геології і геохімії горючих копалин НАН України (з 1980 — зав. відділу). П. 18.05.2016.

Наук. дослідження в галузі геології, мінералогії, літології осадових товщ, палеогеографії. Розробив теорії глобальних процесів фосфатогенезу, океанського та морського мезозой-кайнозойського силіцито- та карбонатуотворення.

Засл. діяч науки і техніки України (2009). Пр. ім. В.І. Вернадського (1994).

СЕРГІЄНКО Микола Маркович — учений-офтальмолог, чл.-кор. (1991). Н. 4.10.1934 у Слов'янську Донец. обл. Закінчив Харків. мед. ін-т (1958). З 1977 працював у Національній мед. академії післядипломної освіти (з 1978 — зав. кафедри та керівник Центру мікрохірургії ока). П. 29.06.2017.

Наук. праці присвячено патології кришталика, аномалії рефракції, офтальмохірургії.

Держ. пр. УРСР (1988). Засл. діяч науки і техніки України (1995). Орден «За заслуги» II та III ст. (2004, 1998). Держ. нагороди СРСР. Чл.-кор. НАМН України (1993).

СЕРЕДА Ярослав Іванович — учений в галузі нафтопереробки, чл.-кор. (1951). Н. 28.11.1900 у м. Радехів (тепер Львів. обл.). Закінчив Львів. політехн. ін-т (1929). У 1956–63 — зав. лабораторії Ін-ту геології і геохімії горючих копалин АН УРСР; з 1963 — зав. лабораторії, з 1972 — зав. сектору Всесоюз. н.-д. і проектного ін-ту нафтопереробної і нафтохімічної промисловості. П. 25.03.1981.

Наук. дослідження в галузі нафтохімії та хімії нафтопереробки. Розробив новий спосіб комплексної переробки кислих гудронів.

Ордени та медалі СРСР.

СИВАЧЕНКО Микола Єфремович — літературознавець, чл.-кор. (1967). Н. 22.11.1920 у с. Ямпіль (тепер Черкас. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1947) і до 1964 та з 1973 працював в Ін-ті літератури АН УРСР, 1964–73 — директор Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. П. 7.10.1988.

Наук. праці стосуються історії укр. літератури і фольклористики. Здійснив текстологічні дослідження творів Л.Глібова, С.Руданського, Панаса Мирного та ін. укр. письменників ХІХ ст.

Пр. ім. І.Я. Франка (1987). Ордени та медалі СРСР.

Г.М. Сивокін

В.М. Сидельников

С.П. Сидоренко

С.І. Сидоренко

СИВОКІНЬ Григорій Матвійович – літературознавець, чл.-кор. (2000). Н. 10.08.1931 у с. Артемівка Полтав. обл. Закінчив Харків. ун-т (1955). З 1962 працював в Ін-ті літератури НАН України (з 1994 – зав. відділу, з 2007 – радник при дирекції). П. 9.12.2014.

Наук. та літературно-критичні праці стосуються теорії та історії літератури.

Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» III ст. (2001).

СИДЕЛЬНИКОВ Віктор Михайлович – учений-педіатр, чл.-кор. (1992). Н. 15.10.1928 у Харкові. Закінчив Київ. мед. ін-т (1955), де працював (з 1971 – зав. кафедри). П. 31.05.1997.

Наук. праці стосуються невідкладної допомоги в педіатрії, дитячої кардіоревматології, дитячої алергології, впливу радіаційних факторів на дитячий організм.

Засл. діяч науки УРСР (1986). Держ. нагороди СРСР. Чл.-кор. АМН України (1993).

СИДОРЕНКО Світлана Павлівна – біолог, чл.-кор. (2015). Н. 23.09.1953 в Києві. Закінчила Київ ун-т (1975) і працює в Ін-ті експериментальної патології, онкології і радіобіології НАН України (з 2003 – зав. лабораторії).

Наук. праці стосуються експеримен-

тальної онкології, біології клітини, клітинної імунології, передачі сигнальних каскадів у клітинах. Одержала низку моноклональних антитіл до поверхневих антигенів клітин для наукових, лабораторних та діагностичних досліджень. Спільно з ін. відкрила й вивчила сигнальні функції нового типу клітинного рецептора CD150 – рецептором вірусу кору.

Держ. пр. України (2016).

СИДОРЕНКО Сергій Іванович – матеріалознавець, чл.-кор. (2006). Н. 2.05.1947 в Донецьку. Закінчив Моск. ін-т сталі та сплавів (1971) і працює у Київ. політехн. ін-ті (з 1991 – зав. кафедри, з 1999 – проректор).

Наук. праці стосуються тонких шарів систем на основі міді, алюмінію і кремнію, нанокристалічних структур, процесів дифузійного азотування поверхневих шарів на сталях та легованих сплавах заліза, фазоутворення при загартуванні та відпуску сталей, формування структури суперсплавів на основі нікелю, фазових і структурних перетворень в системах «метал-кремній».

Засл. діяч науки і техніки України (1998).

СИЗОВ Федір Федорович – фізик, чл.-кор. (2000). Н. 31.08.1946 у Запоріж-

Ф.Ф. Сизов

В.К. Симоненко

М.М. Сиротинін

М.І. Ситенко

жі. Закінчив Київ. пед. ін-т (1970). З 1974 працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 1991 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються фізики низьковимірних систем, фізики напівпровідників та інфрачервоної мікрофотоелектроніки. Обґрунтував застосування напівметалічних вузькощілинних надграток як фотоприймачів інфрачервоного випромінювання в широкому інтервалі довжин хвиль.

Держ. пр. УРСР (1986). Засл. діяч науки і техніки України (2013).

СИМОНЕНКО Валентин Костянтинович – учений-економіст, чл.-кор. (2006), Герой України (2009). Н. 4.07.1940 в Одесі. Закінчив Одес. інженерно-будівельний ін-т (1962) і до 1973 працював у промисловості. В 1973–83 – на партійній роботі в Одесі, 1983–92 – голова Одес. місьвиконкому, 1992 – віце-прем'єр-міністр України, в.о. Прем'єр-міністра України, 1992–94 – в Адміністрації Президента України, 1994–96 – голова підкомітету Верх. Ради України, 1996–2011 – голова Рахункової палати України.

Наук. праці присвячено проблемам макроекономіки, формуванню системного підходу до розробок національних стандартів фінансового контролю та їх кодифікації.

Засл. економіст України (2000). Держ. пр. України (2003). Ордени Держави (2009), «За заслуги» I, II та III ст. (2004, 1999, 1996), князя Ярослава Мудрого V ст. (2006). Ордени та медалі СРСР. Народний депутат України (1990–96).

СИРОТИНІН Микола Миколайович – патофізіолог, чл.-кор. (1939). Н. 26.11.1896 у Саратові (Росія). Закінчив Саратов. ун-т (1924). У 1934–53 – зав. відділу Ін-ту експериментальної біології та патології, з 1956 – Ін-ту фізіології АН УРСР. П. 4.04.1977.

Наук. праці присвячено мікробіології, імунології, порівняльній патології, космічній фізіології, історії медицини.

Засл. діяч науки УРСР (1941). Пр. ім. О.О. Богомольця (1976).

СИТЕНКО Михайло Іванович – учений-ортопед, чл.-кор. (1935). Н. 12.11.1885 у с. Рябушки (тепер Сумської обл.). Закінчив Харків. ун-т (1910). З 1926 – директор Укр. НДІ ортопедії і травматології та зав. кафедри Харків. ін-ту вдосконалення лікарів. П. 13.01.1940.

Наук. дослідження присвячено військово-польовій хірургії, застосуванню кісткової пластики, лікуванню псевдоартрозів.

Ю.О. Ситенко

В.Р. Сіденко

В.А. Сідоров

В.Ф. Сіренко

Засл. діяч науки УРСР (1936). Його ім'я присвоєно Ін-ту патології хребта та суглобів НАМН України.

СИТЕНКО Юрій Олексійович – фізик-теоретик, чл.-кор. (2018). Н. 2.05.1951 у Харкові. Закінчив Київ. ун-т (1973) і працює в Ін-ті теоретичної фізики НАН України (з 2002 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються квантової теорії поля та її застосувань до фізики елементарних частинок, астрофізики, космології, фізики конденсованого стану.

Держ. пр. України (2006). Пр. ім. К.Д. Синельникова (2001).

СІДЕНКО Володимир Романович – учений-економіст, чл.-кор. (2006). Н. 26.05.1954 у Харкові. Закінчив Київ. ун-т (1977). У 1980–2000 працював в Ін-ті світової економіки і міжнародних відносин НАН України (з 1993 – зав. відділу), 2001–2005 – директор економічних програм Укр. центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, з 2005 – головний наук. співробітник Ін-ту економіки та прогнозування НАН України.

Наук. праці в галузі світової економіки.

Держ. пр. України (2018).

СІДОРОВ Володимир Анатолійович – біолог, чл.-кор. (1992). Н. 2.01.1952 у с. Новий Любар Житомир. обл. Закінчив Київ. ун-т (1973). У 1972–90 працював в Ін-ті ботаніки АН УРСР, з 1991 – зав. відділу Ін-ту клітинної біології і генетичної інженерії НАН України.

Наук. праці в галузі цитофізіології, генетики, клітинної біології, зокрема клітинної селекції мутантів рослин.

Держ. пр. УРСР (1989). Держ. пр. СРСР (1984). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1992).

СІРЕНКО Василь Федорович – правознавець, чл.-кор. (1995). Н. 11.11.1941 у Пирятині Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1971). З 1971 працює в Ін-ті держави і права НАН України (у 1989–98 – зав. відділу, з 1998 – головний наук. співробітник).

Праці присвячено теорії держави і права, держ. та адміністративному управлінню.

Засл. діяч науки і техніки України (1993). Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1985). Акад. НАПрН України (1993). Народний депутат України (1998–2006).

СКАЛЬСЬКИЙ Валентин Романович – учений-механік, чл.-кор. (2015). Н. 25.06.1954 у смт Демидівка Рівнен. обл.

В.Р. Скальський

Г.Г. Скибо

В.В. Скопецький

І.Г. Скрипаль

Закінчив Львів. політехн. ін-т (1978). З 1980 працює у Фізико-механічному ін-ті НАН України (з 2007 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено механіці й фізиці руйнування твердих тіл, діагностуванню і моніторингу стану матеріалів та елементів конструкцій.

Держ. пр. України (2012). Засл. діяч науки і техніки України (2013).

СКИБО Галина Григорівна – фізіолог, чл.-кор. (2018). Н. 22.06.1940 у Москві. Закінчила Київ. мед ін-т (1963) і працює в Ін-ті фізіології НАН України (з 1986 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі нейрофізіології. Вперше в Україні здійснила культивування нервових і гліальних клітин, а також клітин ендотелію мозкових судин, що використовуються при дослідженні нейропатологічних станів та при тестуванні й вивченні дії нейрофармакологічних препаратів.

Засл. діяч науки і техніки України (2006). Держ. пр. України (2014). Орден княгині Ольги III ст. (2003). Пр. ім. О.О. Богомольця (1996).

СКОПЕЦЬКИЙ Василь Васильович – учений в галузі інформатики та обчислювальної техніки, чл.-кор. (1995). Н. 16.06.1944 у с. Кучайка Хмельниц. обл. Закінчив Київ. ун-т (1967) і пра-

цював в Ін-ті кібернетики НАН України (з 1992 – зав. відділу), також проф. Київ. політехн. ін-ту. П. 4.09.2010.

Наук. дослідження стосуються обчислювальної і прикладної математики, математичного моделювання процесів різної природи, створення систем для розв'язання задач прикладної математики.

Держ. пр. України (1993, 1999, 2005). Засл. діяч науки і техніки України (2007). Пр. ім. С.О. Лебедева (1997), В.М. Глушкова (2005).

СКРИПАЛЬ Іван Гаврилович – біолог, чл.-кор. (1992). Н. 11.03.1939 в с. Скрипалі Сумської обл. Закінчив Укр. сільськогосподар. академію (1965). З 1965 працює в Ін-ті мікробіології і вірусології НАН України (з 1983 – зав. відділу, в 1984–2009 – заст. директора, з 2009 – головний наук. співробітник), також у 1997–2003 – проф. Київ. ун-ту.

Наук. праці в галузі мікробіології, молекулярної біології мікроорганізмів, мікоплазмології і мікоплазмозів людини, рослин і тварин.

Держ. пр. України (2001). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Пр. ім. Д.К. Заболотного (1996).

СКРИПНИЧЕНКО Марія Іллівна – учений-економіст, чл.-кор. (2014). Н.

М.І. Скрипниченко

І.І. Скрипник

Л.М. Славін

В.І. Слісенко

17.07.1952 у с.Ладизженка Черкас. обл. Закінчила Київ. ун-т (1974). У 1980–91 працювала в Ін-ті кібернетики АН УРСР, 1991–97 – Ін-ті економіки НАН України, з 1997 – головний наук. співробітник Ін-ту економіки та прогнозування НАН України.

Наук. праці стосуються економетрики, економічної кібернетики, економіко-математичного моделювання, регресійного аналізу, макроекономіки та макроекономічного прогнозування.

Засл. економіст України (2013). Держ. пр. України (2018). Пр. ім. В.С. Михалевича (2005).

СКРИПНІК Ігор Ігорович – математик, чл.-кор. (2018). Н. 28.06.1964 у Львові. Закінчив Донец. ун-т (1986) і працює (з перервами) в Ін-ті прикладної математики і механіки НАН України (з 2016 – директор).

Наук. праці стосуються теорії нелінійних еліптичних і параболічних рівнянь в частинних похідних. Розробив ефективні методи дослідження екстремальних проблем, внутрішніх і граничних властивостей для розв'язків квазілінійних еліптичних і параболічних рівнянь.

СЛАВІН Лазар Мойсейович – археолог, чл.-кор. (1939). Н. 11.07.1906 у Вітебську (Білорусь). Закінчив Ленінград.

ун-т (1928). З 1938 працював в Ін-ті археології АН УРСР (у 1940–41 і 1944–45 – директор). П. 30.11.1971.

Наук. праці стосуються історії і культури Ольвії, античних пам'яток Північного Причорномор'я, стародавньої історії та археології України.

Держ. пр. УРСР (1977, посмертно).

СЛІСЕНКО Василь Іванович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 23.06.1951 у Тбілісі. Закінчив Тбіліс. ун-т (1973) і працює в Ін-ті ядерних досліджень НАН України (з 1998 – зав. відділу, з 2001 – заст. директора, з 2016 – директор).

Наук. дослідження у галузі ядерної енергетики та нейтронної фізики, зокрема взаємодії нейтронів з конденсованою речовиною. Визначив характеристики молекулярно-динамічного стану розчинів електролітів, молекулярних розчинів низки простих і складних органічних сполук, виконав розрахунки для переведення дослідницького реактора ВВР-М на низькозбагачене ядерне паливо.

Пр. ім. О.І. Лейпунського (2011).

СЛОБОДЯНИК Микола Семенович – учений-хімік, чл.-кор. (1997). Н. 23.01.1945 у с. Шевченкове (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1968), де працює (з 1989 – проф., 1997–2007 – декан ф-ту та з 1998 – зав. кафедри).

М.С. Слободяник

В.В. Сльозов

О.О. Слюсаренко

В.Ю. Слюсарчук

Наук. праці стосуються неорганічної хімії, зокрема дослідження розплавлених солей, складних неорганічних фосфатів, високотемпературних оксидних матеріалів. Розробив основи керованого синтезу подвійних фосфатів одно- та полівалентних металів з розплавлених солей.

Засл. діяч науки і техніки України (2006). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1988).

СЛЬОЗОВ Віталій Валентинович – фізик, чл.-кор. (1995). Н. 9.03.1930 у м. Сокол Вологод. обл. (Росія). Закінчив Ленінград. політехн. ін-т (1954) і працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1973 – зав. лабораторії). П. 30.10.2013.

Наук. праці присвячено теорії дифузійних і радіаційних процесів у твердих тілах, фазовим перетворенням першого роду, електронній теорії металів.

Держ. пр. УРСР та України (1978, 1993). Засл. діяч науки і техніки України (2003).

СЛЮСАРЕНКО Оксана Олександрівна – вчений у галузі економіки і соціальної філософії, чл.-кор. (2012). Н. 23.04.1962 в Одесі. Закінчила Одес. політехн. ін-т (1984). У 1991–98 – працював в сфері сприяння розвитку малого бізнесу та інновацій, 1998–2002 – провідний наук. співробітник Ради по вивчен-

ню продуктивних сил України НАН України. 2002–2003 – начальник департаменту Міністерства фінансів України, 2003–2005 – радник першого віцепрем'єр-міністра України, з 2005 – в Укр. академії бізнесу та підприємництва в 2006–2007 ректор, 2007–2008 – заст. міністра економіки України, 2008–14 – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Чорногорії.

Наук. праці стосуються корпоративних фінансів, ринку фінансових і страхових послуг, інвестиційного та людського розвитку. Є автором і співавтором низки концепцій та доктрин розбудови державності в Україні, розвитку її співробітництва з країнами Балканського регіону.

Засл. економіст України (2009).

СЛЮСАРЧУК Василь Юхимович – математик, чл.-кор. (2015). Н. 24.09.1946 у с. Демчин Житомир. обл. Закінчив Чернівець. ун-т (1970). З 1977 працює в Національному ун-ті водного господарства та природокористування у Рівному з 1987 проф., (1988–90, 1994–98 зав. кафедри).

Наук. праці стосуються диференціальних, різницевих і функціонально-диференціальних рівнянь, нелінійного функціонального аналізу, теорії числових та операторних рядів.

Ю.О. Сметанін

В.С. Соболев

Є.І. Сокол

Наук. праці присвячено петрографії та мінералогії Сибіру та України.

Герой Соціалістичної Праці (1978). Ленінська пр. (1976). Держ. пр. СРСР (1950). Акад. АН СРСР (1958). Держ. нагороди СРСР.

Держ. пр. України (2008). Засл. працівник освіти України (2009).

СМЕТАНІН Юрій Олексійович – учений-механік, чл.-кор. (1988). Н. 5.05.1925 у с. Голодевка Ростов. обл. (Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Моск. авіаційний ін-т (1952) і працював у КБ «Південне» (з 1972 – заст. головного конструктора, керівник відділення, з 1985 – перший заст. генерального конструктора), водночас зав. кафедри Дніпропетр. ун-ту. П. 30.03.1999.

Наук. праці стосуються технічної механіки, міцності, оптимізації структур складних механічних систем, аеродинаміки, проектування та оцінки ефективності прогресивних технічних комплексів.

Герой Соціалістичної Праці (1982). Ленінська пр. (1976). Держ. пр. УРСР (1985). Держ. нагороди СРСР.

СОБОЛЄВ Володимир Степанович – петрограф і мінералог, чл.-кор. (1951). Н. 30.05.1908 у Луганську. Закінчив Ленінград. гірничий ін-т (1930). У 1945–58 – зав. кафедри Львів. ун-ту, 1947–58 працював також в Ін-ті геології корисних копалин АН УРСР; з 1958 – заст. директора Ін-ту геології і геофізики Сибір. відділення АН СРСР. П. 1.11.1982.

СОКОЛ Євген Іванович – учений в галузі електротехніки, чл.-кор. (2012). Н. 14.02.1952 у с. Кочеток Харків. обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1975) де працює (з 1986 – зав. кафедри, з 2002 – проректор, з 2015 – ректор).

Наук. дослідження в галузі напівпровідникових систем перетворення параметрів електричної енергії різного функціонального призначення. Обґрунтував нові методи аналізу та синтезу систем керування пристроями силової електроніки з використанням мікропроцесорної техніки.

Держ. пр. України (2018). Пр. ім. С.О. Лебедєва (2002).

СОКОЛОВ Юрій Дмитрович – учений-механік і математик, чл.-кор. (1939). Н. 26.05.1896 у станиці Лабинська (тепер м. Лабинськ Краснодар. краю, Росія). Закінчив Київ. ун-т (1921). У 1921–33 працював на Науково-дослідній кафедрі математики ВУАН, з 1934 – в Ін-ті математики АН УРСР (з 1937 – зав. відділу). П. 2.02.1971.

Наук. праці присвячено небесній механіці, гідромеханіці, теорії диференціальних рівнянь, теорії фільтрації. Розробив метод усереднення функціональних поправок.

Держ. нагороди СРСР.

Ю.Д. Соколов

В.Ф. Солдатенко

В.Б. Соллогуб

І.О. Солошенко

СОЛДАТЕНКО Валерій Федорович – історик, політолог, чл.-кор. (2006). Н. 13.04.1946 в м. Селідове Донец. обл. Закінчив Київ. ун-т (1970), де працював (1976–84, 1988–2010 та з 2014 – в Ін-ті історії партії при ЦК Компартії України, перетвореному на Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 2010–11 – голова, 2011–14 – директор Укр. ін-ту нац. пам'яті.

Наук. праці стосуються соціально-політичних рухів, національно-визвольної боротьби, суспільно-політичної думки, історії дипломатії, функціонування вітчизняної преси ХХ ст.

Засл. діяч науки і техніки України (2011). Пр. ім. М.І. Костомарова (2000).

СОЛЛОГУБ Всеволод Борисович – геофізик, чл.-кор. (1967). Н. 20.08.1912 у с. Кудріно (тепер Владимир. обл., Росія). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1935). У 1955–60 працював в Ін-ті геологічних наук АН УРСР, з 1960 – Ін-ті геофізики АН УРСР (у 1972–87 – зав. відділу та заст. директора). П. 17.11.1988.

Наук. дослідження стосуються тектоніки земної кори і верхньої мантії, сейсморозвідки.

Держ. пр. УРСР (1984, 1989). Пр. ім. В.І. Вернадського (1976).

СОЛОШЕНКО Ігор Олександрович – фізик, чл.-кор. (2000). Н. 1.01.1942 у с. Луговка Сумської обл. Закінчив Харків. ун-т (1963). З 1964 працював в Ін-ті фізики НАН України (з 1985 – зав. відділу, з 1989 – заст. директора, з 2006 – директор). П. 29.04.2007.

Наук. дослідження стосуються фізичної електроніки, радіаційної фізики, фізики плазми.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2007, по-смертно).

СОРОКІН Віктор Михайлович – фізик, чл.-кор. (2015). Н. 8.11.1946 в м. Армавір (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1969). З 1971 працює в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 2001 – зав. відділу, з 2013 – заст.директора).

Наук. праці присвячено проблемам рідкокристалічного матеріалознавства, світлотехніки та світлотехнічних матеріалів. Організував широкомасштабне впровадження світлодіодного освітлення в Україні.

Держ. пр. України (2017).

СОСКІН Марат Самуїлович – фізик, чл.-кор. (1988). Н. 8.04.1929 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1952). З 1959 працює в Ін-ті фізики НАН України (з 1968 – зав. відділу).

В.М. Сорокін

М.С. Соскін

Л.В. Сохань

П.С. Сохань

Наук. праці присвячено фізиці твердого тіла, квантовій електроніці, голографії, нелінійній оптиці. Розробив фізичні основи динамічної голографії.

Держ. пр. УРСР (1974). Засл. діяч науки і техніки України (2009). Держ. пр. СРСР (1982). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1992), А.Ф. Прихотько (2000).

СОХАНЬ Лідія Василівна – філософ і соціолог, чл.-кор. (1990). Н. 1.12.1924 у с. Мальчиха Новосибір. обл. (Росія). Закінчила Новосибір. пед. ін-т (1946). У 1961–88 працювала в Ін-ті філософії АН УРСР (з 1969 – зав. відділу), 1988–94 – головний наук. співробітник, з 1994 – радник при дирекції Ін-ту соціології НАН України.

Наук. праці в галузі соціальної психології, соціології праці і трудового колективу.

Засл. діяч науки УРСР (1984). Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1977).

СОХАНЬ Павло Степанович – історик, чл.-кор. (1985). Н. 18.11.1926 в с. Ново-Іванівка Сумської обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. пед. ін-т (1953). У 1963–91 працював у Ін-ті історії АН УРСР (з 1974 – заст. директора), з 1991 – директор Ін-ту укр. археографії та джерелознавства НАН України. П. 14.06.2013.

Наук. праці стосуються історії країн Східної Європи, історичних зв'язків України із зарубіжними країнами.

Держ. пр. УРСР (1980). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2006). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1976), М.С. Грушевського (1994).

СПИВАК Ель Гершович – мовознавець, чл.-кор. (1939). Н. 22.10.1890 у Василькові (тепер Київ. обл.). Закінчив Глухів. учительський ін-т (1919). У 1927–30 – проф. Одес. ін-ту народної освіти, 1930–32 – Київ. ін-ту профосвіти, з 1936 – директор Кабінету єврейської культури АН УРСР. Репресований, помер в ув'язненні 4.04.1950, реабілітований посмертно, 1991 поновлений у складі АН.

Наук. праці стосуються загального мовознавства, історії єврейської літературної мови, лексикології, лексикографії, культури мови, орфоєпії, термінології.

СПИВАК Микола Якович – мікробіолог, чл.-кор. (2006). Н. 24.12.1943 в с. Уличне Львів. обл. Закінчив Ужгород. ун-т (1970). З 1973 працює в Ін-ті мікробіології і вірусології НАН України в Києві (з 1992 – зав. відділу).

Е.Г. Співак

М.Я. Співак

В.Ф. Старченко

О.О. Стакис

Наук. праці стосуються інфекційної мікробіології, вірусології, імунобіотехнології, зокрема закономірностей структурно-функціональної організації вірусів, їх складових елементів як індукторів інтерферону, цитокінів та особливостей їх експресії у клітині.

Засл. винахідник України (1992). Держ. пр. України (2005). Пр. ім. Д.К. Заболотного (2001), І.П. Павлова (2002), І.І. Мечникова (2004), О.О. Богомольця (2010), О.В. Палладіна (2011).

СТАРЧЕНКО Василь Федорович – агрохімік, чл.-кор. (1945). Н. 20.03.1904 у с. Темрюк (тепер с. Старченкове Донец. обл.). Закінчив Київ. сільськогосподар. ін-т (1929). У 1934–38 – директор Миронів. дослідно-селекційної станції, з 1938 – заст. голови Раднаркому УРСР (з перервою). П. 17.07.1948.

Наук. дослідження присвячено наук. основам агротехніки й селекції, підвищенню врожайності сільськогосподар. культур.

СТАСИК Олег Остапович – біолог, чл.-кор. (2018). Н. 12.01.1961 у с. Білоберізка Івано-Франків. обл. Закінчив Чернівець. ун-т (1982) і працює (з перервою) в Ін-ті фізіології рослин і генетики НАН України (з 2009 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі фізіології рос-

лин, фізіології та екології фотосинтезу. З'ясував головні чинники міжвидових і міжсорткових відмінностей за інтенсивністю фотосинтезу, визначив генетичні підходи покращення фотосинтетичного апарату в культурних сортах пшениці.

Пр. ім. М.Г. Холодного (2010).

СТАСЮК Ігор Васильович – фізик, чл.-кор. (1995). Н. 23.09.1938 у м. Березжани (тепер Тернопіл. обл.). Закінчив Львів. ун-т (1959), де працював; у 1978–83 – Ін-ті прикладних проблем механіки і математики АН УРСР, з 1983 – Ін-ті фізики конденсованих систем НАН України (з 1986 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі статистичної теорії систем багатьох частинок, теорії твердого тіла.

Орден «За заслуги» III ст. (2009).

СТЕПАНЕЦЬ Олександр Іванович – математик, чл.-кор. (1997). Н. 24.05.1942 у с. Комарівка Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1965) і працював в Ін-ті математики НАН України (з 1990 – зав. відділу, з 1996 – заст. директора). П. 13.10.2007.

Наук. дослідження в галузі теорії функцій, гармонічного аналізу, теорії наближень, теорії рядів Фур'є.

Засл. діяч науки і техніки України

І.В. Стасюк

О.І. Степанець

Г.К. Степанківська

К.М. Степанов

(2002). Держ. пр. України (2013, по-смертно). Пр. ім. М.В. Остроградського (2000), М.М. Крилова (2007).

СТЕПАНКІВСЬКА

Галина

Костянтинівна – акушер-гінеколог, чл.-кор. (1991). Н. 19.05.1922 у с. Старий Пиків (тепер Вінниц. обл.). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчила Київ. мед. ін-т (1946). У 1947–63 працювала в Київ. ін-ті охорони материнства та дитинства, з 1963 – у Київ. мед. ін-ті (1974–90 – зав. кафедри, з 1990 – проф.). П. 12.03.2017.

Наук. праці стосуються фізіології і патології вагітності, гіпоксичних станів в акушерській клініці, онкогінекології.

Засл. діяч науки УРСР (1987). Держ. пр. України (2006). Ордени та медалі СРСР. Чл.-кор. НАМН України (1993).

СТЕПАНОВ Костянтин Миколайович

– фізик, чл.-кор. (1992). Н. 24.03.1930 в Ленінграді. Закінчив Харків. ун-т (1952) і працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1976 – керівник відділу). П. 19.04.2012.

Наук. праці в галузі фізики плазми і керованого термоядерного синтезу. Спільно з ін. розробив основи теорії колективних коливань у плазмі.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2005).

СТЕПАНЮК Леонід Михайлович – геохімік, чл.-кор. (2015). Н. 22.12.1955 у с. Ташки Хмельниц. обл. Закінчив Київ. ун-т (1981) і працює (з перервою 1996–2001) в Ін-ті геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України (з 2008 – заст. директора).

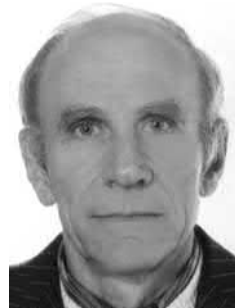
Наук. дослідження в галузі радіогеохронології, геохімії ізотопів, петрології, мінералогії. Запровадив у практику радіогеохронологічних досліджень в Україні самарій-неодимовий ізотопний метод.

СТОГНІЙ Анатолій Олександрович

– математик і кібернетик, чл.-кор. (1976). Н. 1.06.1932 на станції Чистякове (тепер м. Торез Донец. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1956). У 1957–62 працював в Обчислювальному центрі АН УРСР, 1962–84 – Ін-ті кібернетики АН УРСР

А.О. Стогній

Л.М. Степанюк

Р.С. Стойка

Ю.Г. Стоян

Т.Д. Страхов

І.І. Стрелков

(з 1963 – зав. відділу, з 1964 – заст. директора), з 1985 – директор Ін-ту прикладної інформатики Київ. міськради та НАН України (нині – ВАТ «Інститут прикладної інформатики»). П. 2.02.2007.

Наук. дослідження стосуються обчислювальної техніки, теоретичної кібернетики, математичного забезпечення ЕОМ, автоматизованих систем керування та обробки даних.

Держ. пр. СРСР (1968). Чл.-кор. РАН (1984). Орден «За заслуги» III ст. (2003). Пр. ім. В.М. Глушкова (1988).

СТОЙКА Ростислав Стефанович – біохімік, чл.-кор. (2006). Н. 23.05.1950 у с. Горяни Закарпат. обл. Закінчив Львів. ун-т (1972) і з цього часу працював у Львів. відділенні Ін-ту біохімії НАН України (з 1994 – зав. відділу, з 1995 – директор), з 2000 – зав. відділу Ін-ту біології клітини НАН України.

Наук. дослідження стосуються біохімії, клітинної та молекулярної біології, зокрема молекулярних і клітинних механізмів регуляції проліферації та апоптозу нормальних і пухлинних клітин, виникнення резистентності пухлинних клітин до хіміопрепаратів і шляхів її подолання, ролі цитокінів у цьому процесі. Спільно з ін. з'ясував біохімічний механізм змін глікопроте-

їнів на поверхні клітин, які відмирають внаслідок апоптозу.

Пр. ім. О.В. Палладіна (1987), Р.Є. Кавецького (2007).

СТОЯН Юрій Григорович – учений в галузі математичного моделювання, чл.-кор. (1985). Н. 19.10.1935 в Ромнах Сумської обл. Закінчив Харків. авіаційний ін-т (1958). У 1968–72 працював у Харків. ін-ті радіоелектроніки (з 1970 – зав. кафедри), з 1972 – зав. відділу Ін-ту проблем машинобудування НАН України та з 1993 – проф. Харків. ун-ту радіоелектроніки.

Наук. праці стосуються побудови математичних моделей задач геометричного проектування та їх розв'язання.

Держ. пр. УРСР (1980).

СТРАХОВ Тимофій Данилович – фітопатолог і міколог, чл.-кор. (1948). Н. 4.02.1890 у с. Лучки (тепер Белгород. обл., Росія). Закінчив Харків. ун-т (1916), де працював у 1921–41 і 1944–60. В 1949–56 – зав. відділу Ін-ту генетики і селекції АН УРСР. П. 11.10.1960.

Наук. праці в галузі фітопатології. Розробив теорію патологічних процесів у рослин (1923).

Засл. діяч науки УРСР (1955).

СТРЕЛКОВ Ілля Іванович – учений-хімік, чл.-кор. (1948). Н. 9.08.1898 у

М.О. Стржемечний

П.Є. Стрижак

В.О. Стрижало

В.М. Струтинський

станції Архангельська (тепер Краснодар. краю, Росія). Закінчив Харків. технологічний ін-т (1925). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1933–39 – директор Харків. хіміко-технологічного ін-ту, з 1944 – директор, зав. кафедри Харків. технологічного ін-ту будівельних матеріалів. П. 23.02.1954.

Наук. праці стосуються термохімії, хімічної термодинаміки, історії вітчизняної хімії.

СТРЖЕМЕЧНИЙ Михайло Олександрович – фізик, чл.-кор. (2003). Н. 15.02.1940 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1962) і працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 1990 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються фізики конденсованого стану, фізики високих тисків, фізики криокристалів. Реконструював зміни в обертальному спектрі твердого водню при наближенні до лінії орієнтаційного переходу, розробив механізм орто-пара конверсії, криогенний модуль для оболонкових водневих пелетів. Побудував теорію квантової дифузії.

Держ. пр. України (2012). Пр. ім. А.Ф. Прихотько (2006).

СТРИЖАК Петро Євгенович – учений-хімік, чл.-кор. (2012). Н. 16.03.1963

у Костромі (Росія). Закінчив Моск. фізико-технічний ін-т (1986) і працює в Ін-ті фіз. хімії НАН України (з 2002 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі фіз. хімії, зокрема нерівноважної термодинаміки, кінетики і каталізу, квантової хімії, явищ масопереносу, фіз. хімії наноматеріалів. Розробив наук. основи низки нетрадиційних технологій для переробки та використання сировини біологічного походження, одержання синтетичного палива, водневої енергетики.

Держ. пр. України (2015).

СТРИЖАЛО Володимир Олександрович – учений в галузі механіки матеріалів, чл.-кор. (2003). Н. 9.10.1940 у Луцьку. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1962). З 1966 працює в Ін-ті проблем міцності НАН України (з 1977 – зав. відділу, 1968–99 – заст. директора), з 1980 – також проф. Київ. політехн. ін-ту.

Наук. дослідження стосуються міцності матеріалів, зокрема малоциклічної втоми і циклічної повзучості в екстремальних температурних умовах. Вивчив закономірності деформування і руйнування конструкційних матеріалів криогенної техніки в умовах глибокого охолодження (до $4,2 \square \text{ K}$) і тугоплавких сплавів при високих температурах (до $2000 \square \text{ K}$).

Г.Д. Суворов

В.Й. Сугаков

Л.Ф. Суходуб

Держ. пр. УРСР та України (1990, 1997). Пр. ім. О.М. Динника (1988).

СТРУТИНСЬКИЙ Вілен Митрофанович – фізик-теоретик, чл.-кор. (1972). Н. 16.10.1929 у с. Данилова Балка Кіровоград. обл. Закінчив Харків. ун-т (1952). У 1953–70 працював в Ін-ті атомної енергії ім. І.В. Курчатова в Москві, з 1970 – зав. відділу Ін-ту ядерних досліджень АН УРСР. П. 28.06.1993.

Наук. праці присвячено вивченню структури атомного ядра. Передбачив 1966 двогорбу форму бар'єрів поділу ядра, розробив метод оболонкових поправок ядер.

Засл. діяч науки і техніки України (1991). Пр. ім. Т.Боннера (1978).

СУВОРОВ Георгій Дмитрович – математик, чл.-кор. (1965). Н. 17.05.1919 у Саратові (Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Томський ун-т (1941), де працював; з 1966 – зав. відділу Ін-ту прикладної математики і механіки АН УРСР, одночасно зав. кафедри, проф. Донец. ун-ту. П. 12.10.1984.

Наук. праці стосуються метрикогеометричних властивостей плоских і просторових відображень досить загальних класів.

СУГАКОВ Володимир Йосипович – фізик-теоретик, чл.-кор. (2003). Н. 7.11.1936 у Новомиргороді Кіровоград. обл. Закінчив Київ. ун-т (1960), де працював; з 1979 – зав. відділу Ін-ту ядерних досліджень НАН України (у 1985–89 – заст. директора).

Наук. праці в галузі теорії твердого тіла, зокрема фізики неупорядкованих систем. Побудував модель періодичних дисипативних структур, виконав моделювання фізичних властивостей паливовмісних матеріалів четвертого блоку ЧАЕС, запропонував модель їх деградації.

Держ. пр. УРСР (1987). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1998), С.І. Пекаря (2013).

СУХОДУБ Леонід Федорович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 16.02.1948 у с. Нова Січ Сумської обл. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1971). У 1972–89 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур АН УРСР (з 1981 – зав. відділу), 1989–2010 – зав. відділу та заст. директора Ін-ту прикладної фізики НАН України, також з 2012 – проф. Сумського ун-ту.

Наук. дослідження у галузі експериментальної фізики та біофізики. Створив нові методики вивчення енергетики утворення біологічних асоціатів у вакуумі, що моделюють структурні блоки ДНК, РНК та їх іонно-гідратне оточення, виявив молекулярні механізми взаємодії низки протипухлинних препаратів з біополімерами та їх компонентами.

П.М. Тамразов

В.П. Тарабрін

О.О. Тараненко

С.Г. Таранов

ТАМРАЗОВ Промарз Мелікович — математик, чл.-кор. (2006). Н. 17.06.1933 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1956). З 1963 працював в Ін-ті математики НАН України (у 1989–2003 — зав. відділу). П. 11.02.2012.

Наук. дослідження в галузі комплексного аналізу, геометричної і конструктивної теорії функцій, теорії потенціалу.

Пр. ім. М.М. Крилова (2005).

ТАРАБРІН Віктор Павлович — ботанік, чл.-кор. (1988). Н. 4.09.1931 у с. Васильєвка Воронеж. обл. (Росія). Закінчив Архангел. лісотехнічний ін-т (1955), де працював; з 1965 — в Донец. ботанічному саду АН УРСР (з 1987 — директор). П. 9.04.1990.

Наук. праці присвячено розробці наук. основ використання рослин для оптимізації техногенного середовища.

Пр. ім. М.Г. Холодного (1978).

ТАРАНЕНКО Олександр Онисимович — мовознавець, чл.-кор. (2018). Н. 24.04.1949 в с. Дмитрівка Дніпропетр. обл. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1973) і до 1991 працював в Ін-ті мовознавства АН УРСР, у 1991–98 — директор, 1998–2003 — зав. відділу Ін-ту української мови НАН України, 2003–2009 — зав. кафедри Київ. лінгвістичного ун-

ту, з 2009 — в Ін-ті мовознавства НАН України (з 2016 — зав. відділу).

Наук. праці в галузі загального та порівняльного мовознавства, україністики, славістики. Дослідив проблеми мовної семантики, соціолінгвістики, мовних контактів східнослов'янських мов.

ТАРАНОВ Сергій Глібович — учений в галузі електротехніки та електроенергетики, чл.-кор. (2000). Н. 17.03.1936 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1959). З 1964 працював в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1977 — зав. відділу). П. 20.03.2015.

Наук. діяльність присвячено розробці та впровадженню електровимірювальних пристроїв, магнітновимірювальних систем і комплексів.

Держ. пр. УРСР (1978). Засл. винахідник УРСР (1985). Пр. ім. С.О. Лебедева (1990).

ТАРАПОВ Сергій Іванович — фізик, чл.-кор. (2015). Н. 2.09.1954 в Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1976) і до 1979 працював у Фізико-технічному ін-ті низьких температур АН УРСР; з 1979 —

С.І. Таранов

Ю.І. Тарасевич

А.О. Тарелін

В.А. Татаренко

Є.О. Татаринов

Ін-ті радіофізики і електроніки НАН України (з 2004 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються експериментальної радіофізики, фізики метаматеріалів, магнітної радіоспектроскопії, магнітофотоніки, фізики наномагнетиків, фізики твердого тіла.

Пр. ім. С.Я. Брауде (2014).

ТАРАСЕВИЧ Юрій Іванович – учений-хімік, чл.-кор. (1992). Н. 19.03.1937 у Шостці Сумської обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1959). У 1961–68 працював в Ін-ті загальної і неорганічної хімії АН УРСР, з 1968 – Ін-ті колоїдної хімії і хімії води НАН України (з 1975 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються колоїдної хімії, адсорбції, іонного обміну.

Держ. пр. УРСР (1981). Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1981).

ТАРЕЛІН Анатолій Олексійович – теплофізик, чл.-кор. (2006). Н. 10.10.1940 у м. Орел (Росія). Закінчив Харків. політехн. ін-т (1965) і працює в Ін-ті проблем машинобудування НАН України (з 1985 – зав. відділу, в 2000–2009 – заст. директора).

Наук. праці в галузі теорії та інженерної практики проектування проточних частин турбомашин. Розробив методи оптимального комплексного проек-

тування останнього ступеня турбіни з урахуванням вимог термогазодинаміки, статичної та динамічної міцності, конструювання, технології та умов експлуатації. Під його керівництвом створено першу в СРСР систему автоматизованого проектування турбінних студентів САПР «Лопатка». Розробив технологію обробки складних криволінійних поверхонь типу турбінних лопаток.

Держ. пр. України (2009). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1982).

ТАТАРЕНКО Валентин Андрійович – фізик-матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 29.09.1958 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1980) і працює в Ін-ті металофізики НАН України (з 2012 – заст. директора).

Наук. праці в галузі фізики твердого тіла, металофізики, фізики металів, фізики рідкокристалічних колоїдів. Розвинув засади розрахунку фізичних ефектів розмірної невідповідності частинок у структурі змішаних конденсованих систем на основі металів.

Держ. пр. України (2015).

ТАТАРИНОВ Євген Олександрович – патофізіолог, чл.-кор. (1939). Н. 2.03.1892 у Саратові (Росія). Закінчив Саратов. ун-т (1916). З 1931 – зав. кафедри Київ. мед. ін-ту, водночас з 1934

К.І. Татомир

В.І. Терьшин

С.І. Тетельбаум

О.Д. Тимофєєвський

– зав. відділу Ін-ту клінічної фізіології АН УРСР. П. 10.05.1950.

Наук. праці стосуються гематології та імунітету.

Засл. діяч науки УРСР (1943). Держ. нагороди СРСР.

ТАТОМИР Костянтин Іванович – учений в галузі гірничої справи, чл.-кор. (1939). Н. 16.03.1900 у Єлисаветграді. Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1927). У 1925–45 працював (з перервою) у Дніпропетр. ін-ті по проектуванню шахт, в 1938–63 – Ін-ті гірничої справи (з перервою); з 1965 – Ін-ті економіки промисловості АН УРСР. П. 24.02.1979.

Наук. праці присвячено розкриттю та розробці кам'яновугільних родовищ, розрахунку мережі виробок шахт.

ТЕРЬОШИН Володимир Іванович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 17.01.1938 у м. Сталіно (нині Донецьк). Закінчив Харків. ун-т (1960) і працював у Харків. фізико-техного ін-ті: з 1989 – начальник відділу, з 1995 – заст. директора, з 2006 – директор Ін-ту фізики плазми КФТІ. П. 11.07.2010.

Наук. праці в галузі фізики плазми, плазмодинаміки та керованого термоядерного синтезу. Одержав результати з фізики прискорювачів плазми, вза-

ємодії плазмових потоків з магнітними полями, модифікації поверхонь матеріалів під впливом потужних потоків плазми, корпускулярної діагностики високотемпературної плазми, процесів у тороїдальних магнітних пастках. Керував створенням найпотужнішого в світі квазістаціонарного прискорювача плазми КСПП X-50.

Держ. пр. України (2007).

ТЕТЕЛЬБАУМ Семен Ісакович – учений в галузі радіотехніки, чл.-кор. (1948). Н. 7.07.1910 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1932), де працював; з 1945 – зав. лабораторії Ін-ту електротехніки АН УРСР. П. 24.11.1958.

Наук. праці стосуються бездротової передачі енергії на великі відстані, телебачення, радіолокації, створення генераторів надвисоких частот.

Держ. нагороди СРСР.

ТИМОФЄЄВСЬКИЙ Олександр Дмитрович – патофізіолог, чл.-кор. (1939). Н. 20.02.1887 у Москві. Закінчив Томський ун-т (1912). У 1934–41 – зав. відділу Харків. рентгено-онкологічного ін-ту, 1941–55 – зав. лабораторії Ін-ту клінічної фізіології АН УРСР, 1956–63 – зав. відділу Ін-ту експериментальної і клінічної онкології АМН СРСР. П. 15.09.1985.

О.М. Тимоха

В.І. Тимошенко

Л.В. Тимошенко

О.І. Титко

Наук. дослідження в галузі експериментальної гематології та онкології. Виявив вірусоподібні тільця в культурі деяких пухлин людини.

Засл. діяч науки УРСР (1947). Держ. пр. СРСР (1948). Держ. нагороди СРСР.

ТИМОХА Олександр Миколайович – математик, чл.-кор. (2015). Н. 13.07.1962 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1984) і працює в Ін-ті математики НАН України (з 2017 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі математичних проблем механіки, теоретичної механіки, математичної фізики, гідромеханіки, акустики, диференціальних рівнянь.

Держ. пр. України (2013). Пр. ім. М.М. Крилова (2000).

ТИМОШЕНКО Валерій Іванович – учений в галузі технічної механіки, чл.-кор. (2000). Н. 17.05.1942 у с. Карасук Новосибір. обл. (Росія). Закінчив Дніпропетр. ун-т (1964). З 1968 працює в Ін-ті технічної механіки НАН України (з 1981 – зав. відділу, з 1998 – заст. директора).

Наук. дослідження присвячено теоретичному та експериментальному вивченню процесів аерогазодинаміки космічних літальних апаратів, високо-температурних термогазодинамічних технологічних процесів.

Держ. пр. України (1997). Засл. діяч науки і техніки України (2008). Пр. ім. М.К. Янгеля (1994).

ТИМОШЕНКО Леонід Васильович – учений-медик, чл.-кор. (1992). Н. 6.05.1921 в с. Ловинь (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Київ. мед. ін-т (1948). У 1961–64 – доцент Київ., 1964–71 – зав. кафедри Львів. мед. ін-тів, з 1971 – зав. кафедри Київ. мед. академії післядипломної освіти. П. 19.10.2004.

Наук. праці стосуються діагностики, профілактики та лікування гінекологічних захворювань, патологій вагітності та новонароджених.

Пр. ім. В.Ф. Снегирьова (1985). Чл.-кор. АМН України (1993).

ТИТКО Олексій Іванович – учений у галузі електротехніки та електроенергетики, чл.-кор. (2009). Н. 10.10.1943 у с.Лихоліти Черкас. обл. Закінчив Київ. ун-т (1965) і працював в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 2000 – зав. відділу). П. 18.02.2017.

Наук. дослідження в галузі теорії електромагнітного поля, теплообміну і теплопередачі, систем автоматизованого проектування, діагностики та прогнозування стану енергетичних електромашин. Розробив наукові основи і технічні рішення підвищення ефективності, на-

О.Б. Ткаченко

Л.Л. Товажнявський

Ф.І. Товкач

К.Д. Товстюк

дійності та безпечної експлуатації турбо- і гідрогенераторів, електроприводів, трансформаторів ТЕЦ, ТЕС і АЕС.

Держ. пр. УРСР (1990). Пр. ім. Г.Ф. Проскури (1979).

ТКАЧЕНКО Орест Борисович – мовознавець, чл.-кор. (1995). Н. 10.12.1925 в Харкові. Закінчив Київ. ун-т (1950). З 1953 працює в Ін-ті мовознавства НАН України (з 1991 – головний наук. співробітник).

Наук. праці в галузі загального, порівняльно-історичного, типологічного мовознавства, слов'янських та фінно-угорських мов.

Засл. діяч науки і техніки України (2008). Пр. ім. О.О. Потебні (2007).

ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Леонід Леонідович – учений-хімік, чл.-кор. (2015). Н. 26.06.1933 у Слов'янську Донец. обл. Закінчив Харків. політехн. і-т (1959), де працює (з 1970 – проректор, з 1977 – зав. кафедри, з 1999–20 – ректор).

Наук. праці в галузі кінетики та каталізу, каталітичних процесів і реакторів, хімічної технології. Розробив основи створення нових конструкцій апаратури для великотоннажного синтезу аміаку, метанолу, азотної кислоти.

Держ. пр. України (1999). Засл. діяч науки і техніки України (2003). Засл.

працівник вищої школи УРСР (1983). Орден князя Ярослава Мудрого IV та V ст. (2013, 2007). Держ. нагороди СРСР.

ТОВКАЧ Федір Іванович – біолог, чл.-кор. (2015). Н. 25.03.1954 у с. Байбузи Чекркас. обл. Закінчив Київ. ун-т (1976) і працює в Ін-ті мікробіології та вірусології НАН України (з 2005 – зав. відділу, з 2009 – заст. директора).

Наук. праці в галузі вірусології, молекулярної біології і генетики бактеріофагів. Запропонував нанобіотехнології на основі неповних віріонів – капсидів і хвостових відростків дефектних і повноцінних бактеріофагів.

Пр. ім. Д.К. Заболотного (2013).

ТОВСТЮК Корній Денисович – фізик, чл.-кор. (1978). Н. 22.03.1922 у с. Мамаївці (тепер Чернівець. обл.). Закінчив Чернівець. ун-т (1950), де працював (у 1957–67 – зав. кафедри); 1969–74 – зав. відділу Ін-ту напівпровідників АН УРСР, 1974–90 – керівник відділення, 1990–97 – відділу, з 1997 – Науково-технічного центру Ін-ту проблем матеріалознавства НАН України (Чернівці). П. 16.09.2004.

Наук. праці в галузі фізики напівпровідників і напівпровідникового матеріалознавства.

Держ. пр. УРСР та України (1973, 2001).

О.В. Толмачов

В.Т. Толок

О.П. Толочко

К.Б. Толпиго

ТОЛМАЧОВ Олександр Володимирович – матеріалознавець, чл.-кор. (2006). Н. 24.10.1947 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1970), де працював; з 1976 – в Ін-ті монокристалів НАН України (з 1993 – зав. відділу, у 1995–97 та з 2004 – заст. директора).

Наук. праці стосуються створення технології, вивчення структури, фізичних і фізико-технічних характеристик радіаційно-чутливих монокристалів складних боратів, матричних нанокристалів халькогенідних напівпровідників, кристалічних матеріалів з обмеженою розмірністю – ацентричних рідких кристалів, впорядкованих молекулярних моношарів і мультиструктур на їх основі.

Держ. пр. України (2007). Пр. ім. І.М. Францевича (1996).

ТОЛОК Володимир Тарасович – фізик, чл.-кор. (1972). Н. 25.12.1926 в Умані. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Харків. ун-т (1951). В 1952–88 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті (з 1965 – заст. директора і керівник відділення), з 1988 – зав. лабораторії Харків. ун-ту. П. 11.12.2012.

Наук. дослідження стосуються фізики і техніки прискорювачів, фізики плазми і керованого термоядерного синтезу, плазмової технології. Під його керівництвом протягом 1970–81 ство-

рено і споруджено серію термоядерних установок стелараторного типу, зокрема стеларатори «Ураган». Розробив плазмовий метод нанесення покриттів.

Засл. діяч науки УРСР (1978). Орден «За мужність» III ст. Держ. нагороди СРСР.

ТОЛОЧКО Олексій Петрович – історик, чл.-кор. (2009). Н. 7.06.1963 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1985) і до 1991 та з 1997 працює в Ін-ті історії України НАН України (з 2010 – зав. сектору) (в 1991–96 – зав. відділу Ін-ту укр. археографії та джерелознавства НАН України).

Наук. праці з середньовічної історії Східної Європи, історіографії, джерелознавства. Розкрив особливості держ. правління, міжкнязівських стосунків та ідеології влади у Київській Русі, підготував критичні видання пам'яток укр. історіографії XVII ст.

Держ. пр. України (2001).

ТОЛПИГО Кирило Борисович – фізик-теоретик, чл.-кор. (1965). Н. 3.05.1916 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1939). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1945–59 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, 1959–66 – Київ. ун-ті (з 1960 – зав. кафедри); з 1966 – в Донец. фіз.-техн. ін-ті НАН України (до 1987 – зав. відділу) та Донец. ун-ті. П. 13.05.1994.

П.М. Томчук

В.Ю. Тонкаль

А.П. Травлєєв

І.М. Трахтенберг

Наук. праці в галузі теорії твердого тіла та біофізики. Удосконалив динамічну теорію кристалічних ґраток, запропонував і розвинув квазімолекулярну модель валентних кристалів. Передбачив поляритони (1950–55). Передбачив 1950 змішані хвилі нового типу у кристалах – поляритони.

ТОМЧУК Петро Михайлович – фізик-теоретик, чл.-кор. (2000). Н. 2.01.1934 у с. Коцюбинці (тепер Тернопіл. обл.). Закінчив Чернівець. ун-т (1957). З 1960 працює в Ін-ті фізики НАН України (з 1974 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються фізики напівпровідників, металів, рідких кристалів, молекулярних ланцюжкових структур.

Держ. пр. УРСР та України (1986, 1995). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Пр. ім. А.Ф. Прихотько (2009).

ТОНКАЛЬ Володимир Юхимович – учений в галузі енергетики, чл.-кор. (1982). Н. 12.04.1936 в Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1958). У 1964–88 працював в Ін-ті електродинаміки АН УРСР (з 1975 – зав. відділу), 1988–97 – директор Ін-ту проблем енергозбереження НАН України, 1997–99 – головний наук. співробітник Ін-ту загаль-

ної енергетики НАН України; водночас 1983–88 – головний учений секретар Президії АН УРСР. П. 4.07.2005.

Наук. праці стосуються розробки силової напівпровідникової перетворювальної техніки, моделювання та оптимізації перетворювачів електромагнітної енергії, системних досліджень в енергетиці.

Держ. пр. УРСР (1982). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Пр. ім. С.О. Лебедева (1994). Держ. нагороди СРСР.

ТРАВЛЄЄВ Анатолій Павлович – ґрунтознавець, чл.-кор. (1992). Н. 11.09.1929 в с. Комишувате Донец. обл. Закінчив Дніпропетр. ун-т (1954), де працював (з 1970 – зав. кафедри). П. 19.09.2016.

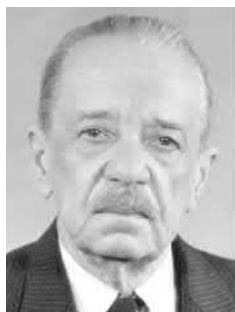
Наук. праці в галузі ґрунтознавства, екології, геоботаніки, рекультивації земель.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2008).

ТРАХТЕНБЕРГ Ісаак Михайлович – вчений в галузі медицини праці і токсикології, чл.-кор. (1992). Н. 11.11.1923 в Житомирі. Закінчив Київ. мед. ін-т (1946), де працював; з 1972 – зав. лабораторії Ін-ту медицини праці НАМН України.

Ф.П. Трінус

Г.В. Троїцький

М.Д. Тронько

О.М. Трофимчук

Наук. дослідження стосуються медичної екології, гігієни й фізіології праці, профілактичної токсикології.

Засл. діяч науки і техніки України (1994). Держ пр. України (2002). Орден «За заслуги» II та III ст. (2015, 1998), держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.О. Богомольця (2010). Акад. НАМН України (1997).

ТРИНУС Федір Петрович – учений в галузі фармакології і токсикології, чл.-кор. (1992). Н. 25.02.1924 у с. Старий Любар Житомир. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. мед. ін-т (1952), де працював; з 1965 – керівник лабораторії, 1968–87 – директор Київ. НДІ фармакології та токсикології (нині – Ін-т фармакології та токсикології НАМН України). П. 23.05.2013.

Наук. праці стосуються антидотології, фармакології протизапальовальних засобів і ненаркотичних анальгетиків, впровадження у лікарську та ветеринарну практику лікувальних препаратів та антидотів.

Держ. пр. УРСР (1976). Засл. діяч науки УРСР (1981). Держ. нагороди СРСР. Чл.-кор. НАМН України (1993).

ТРОЇЦЬКИЙ Герман Васильович – біохімік, чл.-кор. (1979). Н. 19.11.1913

в Казані. Закінчив Ростов. мед. ін-т (1937). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1951–88 – зав. кафедри, з 1988 – проф. Крим. мед. ін-ту. П. 17.10.1992.

Наук. праці присвячено дослідженню фізико-хімічних властивостей і структури білків крові, ліпідів та їх участі в патогенезі ряду захворювань.

Засл. діяч науки УРСР (1974). Ордени та медалі СРСР. Пр. ім. О.В. Палладіна (1984).

ТРОНЬКО Микола Дмитрович – учений-медик, чл.-кор. (1992). Н. 28.02.1944 на станції Лазо Примор. краю (Росія). Закінчив Київ. мед. ін-т (1967) і працює в Ін-ті ендокринології та обміну речовин НАМН України (з 1981 – заст. директора і керівник відділу, з 1986 – директор), з 2003 – також зав. кафедри Нац. мед. академії післядипломної освіти.

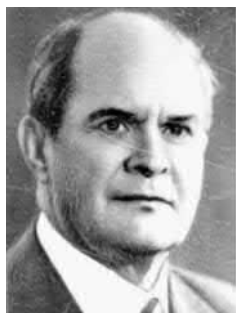
Наук. праці стосуються вивчення участі ендокринної системи в інтеграції обміну речовин, механізмів дії гормонів, радіаційної ендокринології, розробки нових методів і засобів терапії ендокринних захворювань.

Засл. діяч науки і техніки України (1994). Держ. пр. України (2007). Орден «За заслуги» II та III ст. (2015, 2004). Пр. ім. О.О. Богомольця (1989),

Ю.Ю. Трохимчук

В.І. Труфяков

В.П. Тульчинська

Наук. праці в галузі теорії функцій і топології, застосування нових топологічних методів до розв'язання класичних теоретико-функціональних проблем.

Пр. ім. О.В. Погорелова (2008).

В.П. Комісаренка (2008). Акад. НАМН України (2010).

ТРОФИМЧУК Олександр Миколайович – вчений в галузі механіки та інформатики, чл.-кор. (2012). Н. 1.09.1955 в Рівному. Закінчив Укр. ін-т інженерів водного господарства (1978) і до 1998 працював в Ін-ті гідромеханіки НАН України, 1998–2004 – заст. директора, в.о. директора Укр. ін-ту досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки та оборони України, з 2004 – заст. директора, з 2016 – директор Ін-ту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України.

Наук. праці стосуються динаміки ґрунтів і споруд, географічних інформаційних систем, геоєкології, аерокосмічних досліджень Землі. Розробив методи космічного моніторингу техногенного забруднення земель, збирання, обробки та інтерпретації природно-ресурсної та геофізичної інформації.

Держ. пр. України (2005). Засл. діяч науки і техніки України (2015). Держ. пр. України в галузі освіти (2017).

ТРОХИМЧУК Юрій Юрійович – математик, чл.-кор. (2006). Н. 17.03.1928 в Києві. Закінчив Львів. ун-т (1949). З 1960 працює в Ін-ті математики НАН України (у 1981–96 – зав. лабораторії).

ТРУФЯКОВ Володимир Іванович – учений в галузі міцності матеріалів і конструкцій, чл.-кор. (1976). Н. 27.09.1918 у м. Буїнськ (нині – в Татарстані). Закінчив Моск. ін-т інженерів залізничного транспорту (1942). З 1949 працював в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1963 – зав. відділу). П. 25.01.2001.

Наук. праці стосуються опору зварних конструкцій, створення холодостійких сталей і зварних з'єднань.

Держ. пр. УРСР (1972). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1989). Орден «За заслуги» III ст. (1998). Держ. пр. СРСР (1985). Пр. ім. Є.О. Патона (1978).

ТУЛЬЧИНСЬКА Віра Петрівна – мікробіолог, чл.-кор. (1948). Н. 13.08.1907 у Казані. Закінчила Казан. ветеринарний ін-т (1929). У 1947–52 – зав. кафедри Одес. сільськогосподар. ін-ту, з 1952 працювала в Одес. ун-ті (до 1983 – зав. кафедри). П. 28.05.1994.

Наук. праці в галузі імунології, вірусології, мікробіології, зокрема мікробіологічного очищення води.

Засл. діяч науки УРСР (1965).

ТУМЕНЮК-МАЛАШЕНКО Юрій Романович – біолог, чл.-кор. (1997). Н. 11.09.1930 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1955). З 1959 працював в Ін-ті мікробіології та вірусології НАН Укра-

Ю.Р.
Туменюк Малащенко

В.В. Туров

М.О. Тюленєв

К.Ф. Тяпкін

їни (з 1968 – зав. відділу). П. 2.04.2006.

Наук. праці в галузі мікробіології, біохімії мікробного метаболізму, екології. Встановив роль метанокислювальних бактерій в енергетичному та матеріальному балансі біосфери, розробив математичні моделі процесів мікробного біосинтезу.

Пр. ім. Д.К. Заболотного (1982).

ТУРОВ Володимир Всеволодович – учений-хімік, чл.-кор. (2015). Н. 13.05.1951 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1973). У 1976–87 працював у Ін-ті фіз. хімії АН УРСР, з 1987 – Ін-ті хімії поверхні НАН України (з 2005 – заст. директора).

Наук. праці в галузі хімії поверхні, теорії міжфазних явищ, ЯМР-спектроскопії адсорбованих молекул.

Держ. пр. України (2017).

ТЮЛЕНЄВ Микола Олександрович – вчений у галузі агро меліорації, чл.-кор. (1948). Н. 17.04.1889 у с. Ганнівка (тепер Дніпропетр. обл.). Закінчив Ки-

їв. політехн. ін-т (1911). З 1932 працював в Укр. НДІ гідротехніки і меліорації. П. 12.12.1969.

Наук. дослідження стосуються сільськогосподар. освоєння осушених торфоболотних ґрунтів. Спільно з ін. розробив агротехніку вирощування цукрових буряків і багатьох ін. культур на таких ґрунтах.

ТЯПКІН Костянтин Федорович – геофізик, чл.-кор. (1990). Н. 3.03.1927 у с. Шестаковка Оренбурз. обл. (Росія) У 1948 закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т, де працював (з 1974 – зав. кафедри). П. 27.03.2016.

Наук. праці присвячено розробці методів кількісної інтерпретації гравітаційних і магнітних аномалій, ротаційної гіпотези формування структур земної кори.

Держ. пр. УРСР та України (1972, 1996). Засл. діяч науки і техніки України (2002). Пр. ім. С.І. Субботіна (2000).

В.М. Уваров

А.Ф. Улітко

С.С. Уразовський

І.С. Усенко

УВАРОВ Віктор Миколайович – фізик, чл.-кор. (2009). Н. 14.04.1947 у с.Покровское Орлов. обл. (Росія). Закінчив Ростов. ун-т (1970). З 1979 працює в Ін-ті металофізики НАН України (з 2003 – зав. відділу та 2003–12 – заст. директора).

Наук. праці у галузі фізики та хімії твердого тіла, досліджень структури, електронної будови, механізмів утворення хім. звязків і властивостей твердих тіл. Розробив комплексний підхід до вивчення електронної структури та властивостей речовин, заснований на використанні можливостей високоенергетичної спектроскопії та методів обчислювальної техніки.

Держ. пр. України (2012).

УЛІТКО Андрій Феофанович – учений-механік, чл.-кор. (1982). Н. 28.08.1934 в с. Богодарівка Полтав. обл. Закінчив Київ. ун-т (1957). В 1960–79 працював в Ін-ті механіки АН УРСР (з 1972 – зав. відділу), з 1979 – Київ. ун-ті (з 1987 – зав. кафедри). П. 24.06.2015.

Наук. праці стосуються механіки деформованого твердого тіла, електропружності, проблем електромеханічного перетворення енергії.

Засл. діяч науки УРСР (1984). Держ. пр. УРСР (1988). Орден «За заслуги» III ст. (2009). Пр. ім. О.М. Динника (1984).

УРАЗОВСЬКИЙ Сергій Степанович – фізико-хімік, чл.-кор. (1939). Н. 8.10.1903 у с. Ровеньки (тепер місто Луган. обл.). Закінчив Харків. ун-т (1927). У 1930–49 працював у Харків. хіміко-технологічному ін-ті, з 1949 – зав. кафедри Харків. політехн. ін-ту. П. 13.01.1961.

Наук. праці стосуються фізичної хімії поверхневих явищ. Створив теорію молекулярного поліморфізму.

УСЕНКО Іван Степанович – петрограф, чл.-кор. (1967). Н. 27.03.1906 у с. Келеберда (тепер Черкас. обл.). Закінчив Київ. гірничий ін-т (1932). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1936–69 працював в Ін-ті геологічних наук АН УРСР (з 1949 – зав. відділу), з 1969 – зав. відділу Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР. П. 17.11.1987.

Наук. праці присвячено вивченню основних і ультраосновних порід раннього докембрію. Запропонував класифікацію геологічних формацій Укр. щита.

Держ. пр. УРСР (1981). Засл. діяч науки УРСР (1986). Пр. ім. В.І. Вернадського (1975). Держ. нагороди СРСР.

УСТИМЕНКО Володимир Анатолійович – правознавець, чл.-кор. (2018). Н. 21.05.1962 у с. Верхня Хава Воро-

В.А. Устименко

А.М. Утевський

В.Ф. Ушкалов

ному ін-ті, 1930–75 – Харків. мед. ін-ті (з 1932 – зав. кафедри), з 1975 – зав. лабораторії Ін-ту проблем кріобіології і кріомедицини АН УРСР. П. 3.09.1988.

Наук. праці стосуються біохімії внутрішньоклітинного обміну, біохімії ме-

нез. обл. (Росія). Закінчив Донец. ун-т (1989) і до 2008 працював в органах місцевого самоврядування Донецька; з 2008 – Ін-ті економіко-правових досліджень НАН України в Донецьк (2014 переміщений до Києва) (з заст. директора, з 2013 – директор).

Наук. праці в галузі господарського права, правового регулювання економіки. Розробив теорію публічної власності яка на відміну від приватної гарантує реалізацію публічних інтересів.

Засл. юрист України (2007). Чл.-кор. НАПрН України (?).

УТЕВСЬКИЙ Арон Михайлович – біохімік, чл.-кор. (1939). Н. 3.07.1904 у Конотопі (тепер Сумської обл.). Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1924). У 1925–30 працював в Укр. біохіміч-

діаторів нервової системи і гормонів, історії біохімії.

Засл. діяч науки УРСР (1984). Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. О.В. Палладіна (1977).

УШКАЛОВ Віктор Федорович – учений-механік, чл.-кор. (1990). Н. 22.04.1936 в Конотопі Сумської обл. Закінчив Варшав. політехн. ін-т (1960). З 1969 працює в Ін-ті технічної механіки НАН України (з 1976 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі динаміки транспортних засобів. Розв'язав низку задач прогнозування вібронавантажень та віброзахисту виробів ракетно-космічної техніки, комплексної модернізації візків рухомого складу залізничного транспорту.

Засл. діяч науки і техніки України (1997).

О.М. Фаворов

О.М. Файнлейб

В.М. Федірко

О.П. Федоров

ФАВОРОВ Олексій Михайлович – учений в галузі рослинництва, чл.-кор. (1951). Н. 30.03.1900 у с. Миколаївка Перша (тепер Харків. обл.). Закінчив Харків. сільськогосподар. ін-т (1924). У 1928–35 – зав. відділів Укр. ін-ту генетики і селекції, 1935–54 – Всесоюз. селекційно-генетичного ін-ту (Одеса), з 1956 – НДІ землеробства і тваринництва західних районів України (Львів). П. 8.08.1981.

Наук. дослідження присвячено розробці основ селекції й агротехніки сільськогосподар. культур.

ФАЙНЛЕЙБ Олександр Маркович – хімік, чл.-кор. (2018). Н. 18.11.1955 у селищі Мирний Читин. обл. (Росія). Закінчив Саратов. ун-т (1979). З 1985 працює в Ін-ті хімії високомолекулярних сполук НАН України (з 1997 – провідний наук. співробітник).

Наук. праці присвячено синтезу та дослідженню полімерних матеріалів, композитів, нанокомпозитів, Розробив способи синтезу, дослідив властивості і структуру взаємопроникних полімерних сіток.

ФЕДІРКО Віктор Миколайович – матеріалознавець, чл.-кор. (2009). Н. 25.10.1946 у м. Кам'янка-Бузька Львів. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т

(1969) і працює у Фізико-механічному ін-ті НАН України (з 1989 – зав. відділу, в 2007–15 – заст. директора).

Наук. дослідження стосуються розробки фізико-хімічних основ нових технологій формування поверхневих шарів із заданими властивостями на конструкційних матеріалах авіаційної техніки та ядерної енергетики. Розробив технологічні процеси поверхневого зміцнення та термічної обробки титанових і алюмінієвих сплавів у вакуумі та контрольованих газових середовищах.

Засл. діяч науки і техніки України (2016). Держ. пр. України (2018). Пр. ім. Г.В. Карпенка (1995).

ФЕДОРОВ Олег Павлович – фізик, чл.-кор. (2015). Н. 4.10.1952 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1975). У 1977–95 працював в Ін-ті металофізики НАН України, 1995–2009 – в Національному космічному агентстві України, з 2009 – директор Ін-ту космічних досліджень НАН України та Держ. космічного агентства України.

Наук. праці стосуються фізики твердого тіла, процесів кристалізації, системних досліджень в галузі космічної діяльності.

Держ. пр. України (2008). Засл. діяч науки і техніки України (2013).

О.Д. Федоровський

Я.Г. Фейгін

Г.М. Фельдман

Д.Л. Фердман

ФЕДОРОВСЬКИЙ Олександр Дмитрович – гідрофізик, чл.-кор. (1982). Н. 10.01.1931 в Ленінграді. Закінчив Ленінград. ін-т точної механіки і оптики (1956). В 1957–80 працював у ВО «Завод Арсенал» в Києві (з 1975 – головний конструктор), 1980–81 – заст. директора, 1981–87 – директор Ін-ту гідромеханіки АН УРСР, 1987–92 – директор Спеціального конструкторсько-технологічного бюро, заст. директора Морського гідрофізичного ін-ту АН України, з 1993 – зав. відділу Центру аерокосмічних досліджень Землі Ін-ту геологічних наук НАН України.

Наук. праці стосуються досліджень процесів на межі «вода – атмосфера», гідрооптики, розробки гідрофізичної апаратури.

Держ. пр. України (2005). Держ. нагороди СРСР. Засл. діяч науки і техніки України (2007).

ФЕЙГІН Яків Григорович – учений-економіст, чл.-кор. (1939). Н. 12.05.1903 у с. Лісконоги (тепер Чернігів. обл.). Закінчив Другий Моск. ун-т (1931). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1932–41 та з 1947 працював в Ін-ті економіки АН УРСР (1947–48 – директор). П. 19.08.1973.

Наук. праці стосуються розміщення

продуктивних сил та економічної географії.

Держ. нагороди СРСР.

ФЕЛЬДМАН Геннадій Михайлович – математик, чл.-кор. (2018). Н. 15.10.1947 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1970). З 1973 працює у Фізико-технічному ін-ті низких температур НАН України (з 2001 – зав. відділу, з 2012 – заст. директора і керівник відділення).

Наук. праці в галузі функціонального аналізу, теорії функцій, теорії ймовірностей. Довів групові аналоги класичних характеристик теорем в ситуації, коли випадкові величини приймають значення в різноманітних класах компактних абелевих груп.

ФЕРДМАН Давид Лазарович – біохімік, чл.-кор. (1939). Н. 7.01.1903 у Тересполі (тепер Польща). Закінчив Харків. ін-т народної освіти (1925). В 1925–31 працював в Укр. біохімічному ін-ті, 1930–43 – зав. кафедри Харків. мед. ін-ту, з 1944 – зав. відділу Ін-ту біохімії АН УРСР та проф. Київ. ун-ту. П. 11.01.1970.

Наук. дослідження стосуються біохімії м'язів. Встановив наявність глютаміну в тканинах тварин і вивчив його роль.

Держ. нагороди СРСР.

Н.М. Фіалко

Я.Н. Фіалков

П.Ф. Фільчаков

В.С. Фінкельштейн

ФІАЛКО **Наталія Михайлівна** – теплоенергетик, чл.-кор. (2000). Н. 20.12.1949 в Києві. Закінчила Київ. політехн. ін-т (1972) і працює в Ін-ті технічної теплофізики НАН України (у 1995–2000 – учений секретар, з 2000 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються енергозберігаючих технологій та проблем малої теплоенергетики. Здійснила системний аналіз стану і стратегічних варіантів підтримки, реконструкції та розвитку децентралізованої енергетики України.

Засл. діяч науки і техніки України (1998). Держ. пр. України (2014).

ФІАЛКОВ **Яків Нафтулович** – учений-хімік, чл.-кор. (1945). Н. 20.11.1895 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1925). З 1930 працював в Ін-ті загальної та неорганічної хімії АН УРСР. П. 16.11.1958.

Наук. праці присвячено неорганічній хімії, зокрема комплексним сполукам і фізико-хімічному аналізу розчинів. Розробив нові методи одержання рідкісних металів та калійних добрив з соляної сировини.

Держ. нагороди СРСР.

ФІЛЬЧАКОВ **Павло Феодосійович** – математик, чл.-кор. (1964). Н. 24.09.1916 у Петрограді. Закінчив Київ.

ун-т (1940). З 1945 працював в Ін-ті математики АН УРСР (з 1960 – зав. відділу). П. 17.08.1978.

Наук. праці в галузі теорії функцій комплексної змінної, теорії фільтрації, обчислювальної математики. Створив низку електроінтеграторів.

Засл. діяч науки УРСР (1976). Держ. пр. УРСР (1970).

ФІНКЕЛЬШТЕЙН **Володимир Соломонович** – фізико-хімік, чл.-кор. (1934). Н. 20.08.1896 у Бердичеві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1920). Працював в Ін-ті хімії ВУАН та Ін-ті фізичної хімії АН УРСР (з 1929 – заст. директора). У ході масових політичних репресій заарештований, 1.07.1937 виключений зі складу АН і 16.09.1937 розстріляний, реабілітований посмертно 1957, поновлений у складі АН.

Наук. праці в галузі електрохімії.

ФОМІН **Петро Іванович** – фізик, чл.-кор. (1990). Н. 20.06.1930 в с. Жихарево Орлов. обл. (Росія). Закінчив Харків. ун-т (1953). З 1972 працював в Ін-ті теоретичної

П.І. Фомін

Л.І. Францевич

А.Ф. Фролов

В.І. Фушич

фізики НАН України (з 1974 – зав. відділу). П. 7.10.2011.

Наук. праці стосуються теорії гравітації, астрофізики, космології, фізики елементарних частинок, квантової теорії поля. В 1973 побудував космологічну модель, яка пояснює народження та розширення Метагалактики. Започаткував квантову космологію (1969–75). Спільно з ін. розробив теорію динамічного порушення симетрії (1979–89).

Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. пр. України (2006). Пр. ім. М.П. Барабашова (1989), Д.В. Волкова (2012, по смертно).

ФРАНЦЕВИЧ Леонід Іванович – зоолог, чл.-кор. (1990). Н. 3.10.1935 у Харкові. Закінчив Київ. ун-т (1958). З 1963 працює в Ін-ті зоології НАН України (у 1981–99 – зав. відділу, з 1999 – головний наук. співробітник).

Наук. праці присвячено ентомології, зокрема фізіології органів чуття і поведінки комах.

Держ. пр. України (2004). Держ. пр. СРСР (1987). Пр. ім. І.І. Шмальгаузена (2000). Держ. нагороди СРСР.

ФРОЛОВ Аркадій Федорович – вірусолог і епідеміолог, чл.-кор. (1992). Н. 26.11.1931 в

Актюбінську (Казахстан). Закінчив Київ. мед. ін-т (1954) і працював у Київ. НДІ епідеміології та інфекційних хвороб (з 1974 – директор), з 1992 – зав. кафедри Нац. мед. академії післядипломної освіти. П. 14.01.2014.

Наук. праці присвячено дослідженню механізмів взаємодії вірусно-бактеріальних агентів в інфекційних та епідемічних процесах, розробці методів профілактики та лікування інфекційних захворювань.

Засл. діяч науки і техніки УРСР (1990). Пр. ім. О.В. Палладіна (1994). Чл.-кор. НАМН України (1993).

ФУЩИЧ Вільгельм Ілліч – математик, чл.-кор. (1988). Н. 18.12.1936 в с. Сільце (тепер Закарпат. обл.). Закінчив Ужгород. ун-т (1958). З 1963 працював в Ін-ті математики НАН України (з 1978 – зав. відділу). П. 6.04.1997.

Наук. праці стосуються застосування теоретико-алгебраїчних методів у математичній фізиці.

Пр. ім. М.М. Крилова (1987).

О.М. Харитонов

О.О. Харкевич

П.В. Харламов

Г.О. Хармандар'ян

ХАРИТОНОВ Олег Матвійович – геофізик, чл.-кор. (1992). Н. 6.04.1937 в Таганрозі (Росія). Закінчив Київ. ун-т (1959). З 1962 працював в Ін-ті геофізики НАН України (з 1979 – заст. директора). П. 16.04.1998.

Наук. праці стосуються глибинної будови Землі та сейсмічності літосфери, сейсмічному районуванню території України.

ХАРКЕВИЧ Олександр Олександрович – учений в галузі технічної фізики і теорії інформації, чл.-кор. (1948). Н. 3.02.1904 у Петербурзі. Закінчив Ленінград. електротехн. ін-т (1930). У 1944–48 – зав. кафедри Львів. політехн. ін-ту, 1948–52 – зав. відділу Ін-ту фізики АН УРСР; 1952–62 – проф. Моск. електротехн. ін-ту зв'язку, з 1962 – директор Ін-ту проблем передачі інформації АН СРСР. П. 30.03.1965.

Наук. праці в галузі технічної фізики, акустики, теорії нелінійних коливань, загальної теорії зв'язку, теорії інформації, кібернетики. Побудував теорію електроакустичних апаратів і теорію п'єзоелектричних та магніострикційних перетворювачів.

Акад. АН СРСР (1964). Держ. нагороди СРСР.

ХАРЛАМОВ Павло Васильович – учений-механік, чл.-кор. (1965). Н. 25.06.1924 у с. Гахово Курської обл. (Росія). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Моск. ун-т (1952). З 1965 – зав. відділу Ін-ту прикладної математики і механіки НАН України, водночас у 1966–70 – зав. кафедри Донец. ун-ту, з 1972 – проф. Донец. політехн. ін-ту. П. 16.03.2001.

Наук. праці присвячено аналітичній динаміці і механіці суцільного середовища.

Засл. діяч науки УРСР (1983). Пр. ім. М.М. Крилова (2001). Ордени та медалі СРСР.

ХАРМАНДАР'ЯН Гурген Оганесович – учений в галузі медицини, чл.-кор. (1934). Н. 27.03.1893 в м. Ахалкалакі (Грузія). Закінчив Харків. ун-т (1917). У 20-х рр. працював у Харків. мед. ін-ті (з 1928 – зав. кафедри), одночасно з 1926 – директор Укр. рентгенологічного і радіологічного ін-ту; 1934 – заст. наркома охорони здоров'я УСРР, 1937 – заст. наркома охорони здоров'я СРСР. У березні 1939 заарештований за сфабрикованим звинуваченням, розстріляний 15.04.1939, реабілітований посмертно, 1991 поновлений у складі АН.

Наук. праці стосуються методів рен-

В.П. Хиля

О.М. Хіміч

М.С. Хома

Л.П. Хорошун

тгенівських досліджень в медицині та променевої терапії.

ХИЛЯ Володимир Петрович – учений-хімік, чл.-кор. (2000). Н. 1.01.1939 у м. Радомишль Житомир. обл. Закінчив Київ. ун-т (1962), в якому працює (з 1987 – проф., 1998–2005 – зав кафедри).

Наук. дослідження присвячено хімії конденсованих гетероциклічних систем, ціанінових барвників, природних і синтетичних флавоноїдів.

ХІМІЧ Олександр Миколайович – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (2015). Н. 4.01.1951 в с. Осовець Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1973) і працює в Ін-ті кібернетики НАН України (з 2004 – зав. відділу, з 2017 – заст. директора).

Наук. праці стосуються математичного моделювання, обчислювальних методів, паралельних алгоритмів, теорії похибок, числового програмного забезпечення, інтелектуалізації комп'ютерних систем.

Держ. пр. України (2011).

ХОМА Мирослав Степанович – матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 16.07.1950 у Львові. Закінчив Львів. ун-т (1973). З 1977 працює у Фізико-механічному ін-ті НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. праці у галузі корозії та протикорозійного захисту деформованих металів. Розробив імпульсний метод корозійного моніторингу робочого обладнання хімічної та нафтопереробної промисловості.

ХОРОШУН Леонід Петрович – учений-механік, чл.-кор. (2000). Н. 25.04.1937 у селищі Любеч Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1959). З 1962 працює в Ін-ті механіки НАН України (з 1973 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються механіки руйнування, композитних матеріалів, статистичної механіки, термодинаміки, теорії шаруватих пластин і оболонок, концентрації напружень.

Держ. пр. УРСР (1988). Пр. ім. О.М. Динника (2007).

ХОРУНОВ Віктор Федорович – матеріалознавець, чл.-кор. (2006). Н. 12.08.1937 у м. Кемерово (Росія). Закінчив Київ. політехн. ін-т (1959) і працює в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 1987 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено дослідженням процесів високо- та низькотемпературного паяння, зварювання, з'єднання нових перспективних конструкційних матеріалів, технології металів. Розробив технології та обладнання для виробни-

В.Г. Хоткевич

П.О. Хромов

цтва деталей і вузлів ракетно-космічної техніки.

Держ. пр. УРСР (1988). Засл. діяч науки і техніки України (2004). Пр. ім. Є.О. Патона (2008).

ХОТКЕВИЧ Володимир Гнатович – фізик, чл.-кор. (1967). Н. 11.04.1913 у Києві. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1935). У 1932–50 працював у Харків. фізико-технічному ін-ті, з 1950 – Хар-

ків. ун-ті (в 1966–75 – ректор). П. 9.07.1982.

Наук. дослідження стосуються надпровідності та низькотемпературної металофізики. Спільно з Л.В.Шубниковим відкрив надпровідники другого роду (1937). Започаткував дослідження в галузі низькотемпературної міцності та пластичності.

Ордени та медалі СРСР.

ХРОМОВ Павло Олексійович – учений-економіст, чл.-кор. (1939). Н. 15.10.1907 у с. Коверіно (тепер Владимир. обл., Росія). З 1936 працював в Ін-ті економіки АН СРСР (у 1943–48 – директор), 1943–57 – також проф. Моск. ун-ту, 1946–78 – Академії суспільних наук. П. 9.04.1987.

Наук. праці присвячено теорії продуктивності праці, економіці промисловості, історії народного господарства.

П.М. Царенко

В.В. Цветков

В.П. Цемко

В.П. Цесевич

ЦАРЕНКО Петро Михайлович – біолог, чл.-кор. (2018). Н. 12.07.1956 у с. Смільчинці Черкас. обл. Закінчив Київ. ун-т (1978) і працює в Ін-ті ботаніки НАН України (з 2002 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі альгології, флористики, систематики, екології, географії та культивування водоростей. Розробив схему альгофлористичного районування України за принципами та критеріями зонально-басейнового підходу і еколого-гідрологічної діагностики.

ЦВЕТКОВ Віктор Васильович – правознавець, чл.-кор. (1972). Н. 23.03.1923 у с. Каменка Моск. обл. Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Київ. ун-т (1950) де працював (у 1958–68 – проректор, зав. кафедри); 1972–89 – зав. відділу, з 1989 – радник при дирекції Ін-ту держави і права НАН України. П. 9.11.2007.

Наук. праці стосуються проблем управління та адміністративного права.

Засл. діяч науки і техніки України (1993). Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2003), ордени і медалі СРСР. Пр. ім. Д.З. Мануїльського (1985).

ЦЕМКО Володимир Павлович – правознавець та економіст, чл.-кор. (1995). Н. 21.03.1926 в Ялті. Учасник війни

СРСР з гітлерівською Німеччиною. Закінчив Одес. ун-т (1952). В 1963–95 працював у Президії НАН України (з 1967 – керуючий справами Академії), з 1995 – зав. відділу Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України. П. 7.10.1997.

Наук. праці присвячено земельному праву, економіці та екології землекористування, охороні ґрунтів і навколишнього середовища.

ЦЕСЕВИЧ Володимир Платонович – астроном, чл.-кор. (1948). Н. 11.03.1907 у Києві. Закінчив Ленінград. ун-т (1927). З 1944 – директор астрономічної обсерваторії та зав. кафедри Одес. ун-ту. П. 28.10.1983.

Наук. дослідження присвячено вивченню змінних зір. Виконав численні спостереження зір типу RR Ліри, RV Тельця, цефеїд.

Засл. діяч науки УРСР (1964).

ЦИМБАЛ Людмила Трохимівна – фізик, чл.-кор. (1988). Н. 12.10.1937 у Харкові. Закінчила Харків. ун-т (1958). З 1965 працювала в Донец. фізико-технічному ін-ті НАН України (з 1981 – зав. відділу, з 2006 – провідний наук. співробітник). П. 3.01.2012.

Наук. праці присвячено дослідженню електронних властивостей металів.

Л.Т. Цимбал

В.І. Цимбалюк

Спільно з О.О. Галкіним відкрила доплерон-фононний резонанс у металах.

Держ. пр. УРСР (1980). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Пр. ім. К.Д. Синельникова (1997).

ЦИМБАЛЮК Віталій Іванович — учений-нейрохірург, чл.-кор. (2018). Н. 26.01.1947 у с.Симонів Рівнен. обл. Закінчив Тернопіл. мед. ін-т (1970).

У 1971–86 працював у Київ. НДІ нейрохірургії, 1986–2012 – проф., зав. кафедри Укр. держ. мед ун-ту в Києві, 2012–16 – заст. директора Ін-ту нейрохірургії НАМН України.

Наук. праці в галузі нейротрансплантології та відновлювальної нейрохірургії. Виконав першу в світі трансплантацію ембріональної мозкової тканини в кору головного мозку хворого дитячим церебральним паралічем, а також успішні нейротрансплантації у хворих з епілепсією, ішемічним інсультом, апалічним синдромом, черепно-мозковою та спінальною травмами, дегенеративними захворюваннями та ін.

Держ. пр. України (1996, 2002). Засл. діяч науки і техніки України (1997). Орден «За заслуги» І, II та III ст. (??). Пр. ім. О.О. Богомольця (2012). Акад. НАМН України (2010), її президент (з 2016).

В.П. Чабай

В.А. Чебанов

А.Т. Чеканюк

І.С. Чекман

ЧАБАЙ Віктор Петрович – археолог, чл.-кор. (2012). Н. 21.05.1962 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1984) працює в Ін-ті археології НАН України (з 1993 – зав. відділу, в 2010–14 – директор Кримського філіалу, з 2016 – директор ін-ту).

Наук. праці в галузі археології палеоліту Схід. Європи. Довів співіснування неандертальців та людей сучасного антропологічного складу на теренах Криму бл. 30 тис. років тому.

ЧЕБАНОВ Валентин Анатолійович – учений-хімік, чл.-кор. (2018). Н. 29.11.1974 у Харкові. Закінчив Харків ун-т (1996). У 1999–2004 працював в Ін-ті монокристалів НАН України, 2004–2005 – Ін-ті сцинтиляційних матеріалів НАН України, з 2005 – учений секретар, з 2011 – заст. генерального директора НТК «Інститут монокристалів» НАН України/

Наук. праці в галузі мікрохвильового органічного синтезу. Запропонував і розвинув стратегію керування хемоселективністю багатокомпонентних реакцій для одержання у реакціях однакових вихідних реагентів до п'яти різних типів кінцевих гетероциклічних систем.

ЧЕКАНЮК Андрій Терентійович – історик, чл.-кор. (1964). Н. 29.10.1906 у

с. Кам'янка (тепер м. Липовець Вінниц. обл.). Закінчив Ін-т червоної професури в Києві (1937). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1946–73 – ректор, з 1973 – проф. Вищої партійної школи в Києві. П. 22.12.1992.

Наук. праці стосуються політичної історії.

Держ. нагороди СРСР.

ЧЕКМАН Іван Сергійович – учений в галузі фармакології, чл.-кор. (1991). Н. 4.10.1936 у с. Чаньків Хмельниц. обл. Закінчив Тернопіл. мед. ін-т (1961). З 1966 працює в Національному мед. ун-ті (з 1974 – зав. кафедри), у 1987–91 – директор Київ. НДІ фармакології і токсикології.

Наук. праці в галузі фізико-хімічної фармакології, токсикології, створення нових лікувальних засобів. Започаткував фізико-хімічну фармакологію.

Держ. пр. УРСР (1986). Засл. діяч науки і техніки України (1999). Держ. нагороди СРСР. Чл.-кор. НАМН України (1993).

ЧЕРЕВЧЕНКО Тетяна Михайлівна – ботанік, чл.-кор. (1995). Н. 11.01.1929 у с. Почапінці (тепер Черкас. обл.). Закінчила Київ. ун-т (1954). У 1955–65 працювала в дендропарку «Олександрія» АН УРСР, з 1965 – у Нац. ботанічному

Т.М. Черевченко

В.Т. Черепін

Л.В. Черкесов

Д.Ф. Чернега

саду НАН України (з 1974 – зав. відділу, в 1975–88 – заст. директора, 1988–2004 – директор, з 2004 – почесний директор). П. 25.06.2017.

Наук. дослідження присвячено проблемам росту і розвитку видів родини орхідних, технології їх розмноження та культивування, розвитку паркового господарства.

Засл. діяч науки і техніки України (1994). Орден княгині Ольги II та III ст. (2009, 1998). Пр. ім. В.Я. Юр'єва (1982), М.Г. Холодного (1995).

ЧЕРЕПІН Валентин Тихонович – фізик, чл.-кор. (1982). Н. 9.07.1930 у Черкасах. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1953). З 1964 працює в Ін-ті металофізики НАН України (з 1970 – зав. відділу, в 1973–85 – заст. директора), також у 1992–96 – директор Київ. відділення Моск. фізико-технічного ін-ту, 1996–2016 – Фізико-технічного навчально-наукового центру НАН України.

Наук. дослідження стосуються структури, складу та властивостей поверхні твердих тіл, зокрема процесів вторинної іонно-іонної емісії, фізичних основ мас-спектральної мікроскопії металів і сплавів.

Держ. пр. УРСР (1980). Засл. діяч науки і техніки України (2000). Держ. нагороди СРСР.

ЧЕРКЕСОВ Леонід Васильович – океанолог, чл.-кор. (1979). Н. 22.03.1933 у Донецьку. Закінчив Ростов. ун-т (1955). З 1968 працював у Морському гідрофізичному ін-ті НАН України (з 1970 – зав. відділу). П. 14.09.2016.

Наук. праці стосуються динаміки моря.

Засл. діяч науки і техніки України (2008). Держ. пр. України (2014).

ЧЕРНЕГА Дмитро Федорович – учений в галузі металургії та технології металів, чл.-кор. (2000). Н. 5.10.1927 у с. Миколаївка Чернігів. обл. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1953), в якому працював (з 1977 – зав. кафедри). П. 18.05.2015.

Наук. дослідження стосуються високо-температурних фізико-хімічних процесів металургії сталі, спецеелектрометалургії, ливарного виробництва, кольорових металів і сплавів. Розробив низку технологій та установку для експрес-визначення вмісту водню в сплавах безпосередньо у плавильних печах.

Засл. працівник вищої школи УРСР (1983). Орден «За заслуги» II та III ст. (2012, 2008). Держ. нагороди СРСР.

ЧЕРНИШЕНКО Іван Семенович – учений в галузі прикладної механіки, чл.-кор. (2006). Н. 23.01.1939 в с. За-

І.С. Чернищенко

С.М. Черніков

І.Д. Чуєшов

К.І. Чурюмов

гальці Київ. обл. Закінчив Київ. ун-т (1961) і працює в Ін-ті механіки НАН України (з 1996 – головний наук. співробітник).

Наук. праці присвячено нелінійній механіці тонкостінних конструкцій та їх елементів (оболонки, пластин) складної геометрії, розробці теорії та методів дослідження їх напруженості та міцності.

Держ. пр. УРСР (1986).

ЧЕРНІКОВ Сергій Миколайович – математик, чл.-кор. (1967). Н. 11.05.1912 у м. Сергіїв Посад (тепер Моск. обл.). Закінчив Саратов. пед. ін-т (1933). У 1961–64 – зав. відділу Свердлов. відділення Математичного ін-ту АН СРСР, з 1965 – Ін-ту математики АН УРСР, водночас проф. Київ. пед. ін-ту. П. 23.01.1987.

Наук. праці в галузі лінійної алгебри і теорії груп. Побудував теорію локально розв'язуваних і локально нільпотентних груп, алгебраїчну теорію лінійних нерівностей.

Держ. нагороди СРСР. Пр. ім. М.М. Крилова (1974).

ЧУЄШОВ Ігор Дмитрович – математик, чл.-кор. (2009). Н. 23.09.1951 в Ленінграді. Закінчив Харків. ун-т (1973),

де працював (з 1991 – проф., з 2001 – зав. кафедри). П. 23.04.2016.

Наук. праці в галузі математичної фізики та теорії нескінченновимірних динамічних систем. Розв'язав низку проблем механіки і фізики, пов'язаних з нелінійними (стохастичними та детерміністськими) рівняннями у часткових похідних, ініціював нові напрями в якісній теорії дисипативних систем

Держ. пр. України (2011).

ЧУРЮМОВ Клим Іванович – астроном, чл.-кор. (2006). Н. 21.02.1937 в Миколаєві. Закінчив Київ. ун-т (1960), де працював з 1968 (з 1998 – проф., з 2001 – провідний наук. співробітник астрономічної обсерваторії). П. 15.10.2016.

Наук. праці присвячено фізиці комет та астероїдів, космогонії Відкрив 1969 короткоперіодичну комету (Комета Чурюмова–Герасименко) та 1986 – довгоперіодичну (Комета Чурюмова–Солодовникова).

Засл. працівник освіти України (1998). Орден «За заслуги» II та III ст. (2009, 2003). Пр. ім. М.П. Барабашова (2005).

Є.С. Шаблювський

А.Г. Шапар

В.І. Шаповал

В.М. Шаповал

ШАБЛЮВСЬКИЙ Євген Степанович — літературознавець, чл.-кор. (1934). Н. 2.04.1906 у Камінь-Каширському (тепер Волин. обл.). Закінчив Київ. ін-т народної освіти (1930) і Київ. мед. ін-т (1932). У 1933–35 — директор Ін-ту Т. Шевченка в Харкові. В листопаді 1935 заарештований за звинуваченням у «належності до таємної контрреволюційної організації», відбув 19 років у таборах та на засланні. З 1956 працював в Ін-ті літератури АН УРСР (у 1968–73 — зав. відділу). П. 10.01.1983.

Наук. праці стосуються шевченкознавства, історії укр. літератури, сучасного літературного процесу.

Засл. діяч науки УРСР (1972). Держ. пр. УРСР ім. Т. Шевченка (1979). Ленінська пр. (1964).

ШАПАР Аркадій Григорович — учений-геолог, чл.-кор. (2003). Н. 5.09.1936 в м. Інгuleць Дніпропетр. обл. Закінчив Новочеркас. політехн. ін-т (1959). В 1967–88 працював в Ін-ті геотехнічної механіки АН УРСР (з 1979 — зав. відділу), 1988–91 — керівник відділення Ін-ту технічної механіки АН УРСР, з 1991 — директор Ін-ту проблем природокористування та екології НАН України, також проф. Національного гірничого ун-ту в м. Дніпро.

Наук. дослідження стосуються раціонального природокористування та екології гірничодобувних регіонів. Розробив наукові основи видобутку корисних копалин відкритим способом з мінімальними порушеннями геологічного середовища, теорію керованого завалення та зсуву гірських масивів, низку технологій видобутку.

Держ. пр. України (1999). Засл. діяч науки і техніки України (2000). Пр. ім. О.М. Динника (1989).

ШАПОВАЛ Віктор Іванович — учений-хімік, чл.-кор. (1995). Н. 7.08.1933 у Києві. Закінчив Київ. політехн. ін-т (1955). У 1957–62 та з 1966 працював в Ін-ті загальної та неорганічної хімії АН УРСР (у 1976–94 — заст. директора, з 1994 — зав. відділу). П. 21.10.1999.

Наук. дослідження стосуються високотемпературного електрохімічного синтезу неорганічних матеріалів, кінетики та каталізу багатоелектронних електрохімічних процесів в іонних розплавах.

Засл. хімік УРСР (1982).

ШАПОВАЛ Володимир Миколайович — правознавець, чл.-кор. (2009). Н. 25.05.1948 в Києві. Закінчив Київ. ун-т (1970) і до 1976 працював в Ін-ті держави і права АН УРСР, 1975–86 — Київ. вищій

В.О. Шаповалов

В.В. Шарко

В.В. Швартау

А.Г. Шевелєв

школі МВС СРСР, 1986–96 – Київ. ун-ті (з 1994 – зав. кафедри). 1996–2005 – суддя, заст. голови Конституційного Суду України, 2005–2007 – представник Президента України у Конституційному Суді України, в 2007–13 – голова Центрвиборчкому України.

Наук. праці в галузі теорії і практики конституційного права, державознавства, порівняльного правознавства. Розробив актуальні проблеми державотворення, політико-правових процесів суспільного розвитку та вітчизняної концепції конституціоналізму.

Засл. юрист України (1998). Ордени «За заслуги» І та ІІ ст. (2006, 2001), князя Ярослава Мудрого ІІІ, ІV та V ст. (2013, 2011, 2008). Почесна відзнака Президента України (1996).

ШАПОВАЛОВ Віктор Олександрович – матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 9.11.1950 у Луганську. Закінчив Луган. машинобудівний ін-т (1972), де працював до 1978, з 1978 – в Ін-ті електрозварювання НАН України (з 2005 – зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі спеціальної електрометалургії. Розв'язав проблему вирощування великих орієнтованих монокристалів вольфраму і молібдену з удосконаленою структурою і поліпшеними фізико-механічними властивостями.

Держ. пр. України (2013). Пр. ім. Є.О. Патона (2017).

ШАРКО Володимир Васильович – математик, чл.-кор. (2006). Н. 25.09.1949 у селищі Отинія Івано-Франків. обл. Закінчив Київ. ун-т (1973). З 1976 працював в Ін-ті математики НАН України (з 2001 – зав. відділу, з 2008 – заст. директора). П. 7.10.2014.

Наук. дослідження в галузі топології та її застосувань. Розвинув теорію Морса, розробив апарат в алгебраїчній К-теорії та застосував його для вивчення алгебраїчної природи неоднов'язних багатовидів.

Держ. пр. України (2005). Пр. ім. М.М. Крилова (2003).

ШВАРТАУ Віктор Валентинович – біолог, чл.-кор. (2009). Н. 13.05.1957 у м. Владивосток (Росія). Закінчив Укр. сільськогосподар. академію (1980) і з 1983 працює в Ін-ті фізіології рослин і генетики НАН України (з 2005 – зав. відділу, у 2009–18 – заст. директора).

Наук. праці присвячено дослідженню фізіологічних основ продукційного процесу – систем живлення та захисту культурних рослин. Розробив принципи синергічного посилення фітотоксичності інгібіторів синтезу амінокислот та ліпідів, високоефективні синергісти

А.І. Шевченко

В.В. Шевченко

Л.І. Шевченко

протизлакових гербіцидів на основі похідних проціонатів і динітроанілів.

Держ. пр. України (2011). Пр. ім. М.Г. Холодного (2005).

ШЕВЕЛІЄВ Арнольд Григорович – історик, чл.-кор. (1972). Н. 28.11.1928 у с. Балаклія (тепер місто Харків. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1948). У 1972–78 працював в Ін-ті історії АН УРСР (з 1973 – директор), пізніше викладав у вищих навчальних закладах. П. 14.09.2009.

Наук. праці стосуються історії дореволюційної Росії, України, Польщі, політичної історії.

Держ. нагороди СРСР.

ШЕВЧЕНКО Анатолій Іванович – учений в галузі інформатики та обчислювальної техніки, чл.-кор. (2006). Н. 17.05.1948 у с. Кожани Брян. обл. (Росія). Закінчив Донец. ун-т (1977), де працював у 1987–91; з 1991 – директор Ін-ту проблем штучного інтелекту МОН і НАН України, в 1997–2011 – ректор Держ. ун-ту інформатики та штучного інтелекту.

Наук. праці стосуються комп'ютерних форм перетворення інформації, пошуку ефективних технологій навчання та освіти з використанням комп'ютерної техніки і телекомунікаційних мереж.

Засл. діяч науки і техніки України

(1998). Орден «За заслуги» II та III ст. (2008, 1999). Пр. ім. С.О. Лебедева (2004).

ШЕВЧЕНКО Валерій Васильович – учений-хімік, чл.-кор. (2006). Н. 11.01.1942 в м. Барнаул Алтайс. краю (Росія.). Закінчив

Дніпропетр. хіміко-технологічний ін-т (1963). З 1966 працює в Ін-ті хімії високомолекулярних сполук НАН України (з 1998 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі синтезу і фізико-хімії функціоналізованих олігомерних і полімерних систем. Обґрунтував використання моноалкіл-, симетричних та несиметричних діалкілгідрозинів та їх похідних для формування жорсткого сегменту оліго- і поліуретанів.

Держ. пр. УРСР (1981). Засл. діяч науки і техніки України (2008).

ШЕВЧЕНКО Лариса Іванівна – мовознавець, чл.-кор. (2018). Н. 10.08.1949 у м. Большаково Калінінград. обл. (Росія). Закінчила Київ. ун-т (1972), де працює (з 1997 – зав. кафедри).

Наук. праці стосуються теорії мовознавства, філософії мови, лексикології, функціональної стилістики, фразеології, медіа- та юрислінгвістики. Розробила теорію інтелектуальної еволюції української літературної мови.

Засл. діяч науки і техніки України (2008).

ШЕВЧЕНКО Олександр Андрійович – учений в галузі обробки металів тиском, чл.-кор. (1972). Н. 29.10.1908 у Катеринославі. Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1932). Учасник

О.А. Шевченко

Ф.П. Шевченко

М.К. Шейнкман

І.А. Шека

війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1945 працював у Всесоюз. н.-д. і конструкторсько-технологічному ін-ті трубної промисловості (з 1959 – заст. директора). П. 20.11.1984.

Наук. дослідження в галузі трубокатного виробництва.

Герой Соціалістичної Праці (1971). Ленінська пр. (1961). Засл. діяч науки і техніки УРСР (1968). Держ. нагороди СРСР.

ШЕВЧЕНКО Федір Павлович – історик, чл.-кор. (1969). Н. 24.08.1914 у с. Дунаївці (тепер смт Хмельниц. обл.). Закінчив Моск. історико-архівний ін-т (1937). У 1949–68 та з 1972 працював в Ін-ті історії України НАН України, в 1969–72 – директор Ін-ту археології АН УРСР. П. 1.11.1995.

Наук. дослідження стосуються історії України і зарубіжних країн Східної Європи, історіографії та джерелознавства.

Держ. пр. УРСР (1984). Держ. нагороди СРСР.

ШЕЙНКМАН Мойсей Кірович – фізик, чл.-кор. (1988). Н. 18.11.1929 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1952). З 1961 працював в Ін-ті фізики напівпровідників НАН України (з 1970 – зав. відділу). П. 3.02.2009.

Наук. праці стосуються напівпро-

відникової електроніки, зокрема вивчення оптичних та фотоелектричних властивостей напівпровідникових сполук.

Держ. пр. УРСР та України (1981, 1995). Засл. діяч науки і техніки України (1995). Орден «За заслуги» III ст. (2000). Держ. пр. СРСР (1984). Пр. ім. В.Є. Лашкарьова (2000).

ШЕКА Іван Арсенович – учений-хімік, чл.-кор. (1967). Н. 16.10.1907 у с. Новоукраїнка (тепер Запорізь. обл.). Закінчив Миколаїв. ін-т народної освіти (1929). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. З 1933 працював в Ін-ті загальної та неорганічної хімії НАН України (в 1954–1987 – зав. відділу, з 1987 – радник при дирекції). П. 13.11.1999.

Наук. праці стосуються фізичної хімії неводних розчинів, хімії простих і комплексних сполук, розробки нових технологій.

Держ. пр. УРСР (1986). Ордени та медалі СРСР.

ШЕЛЕСТ Віталій Петрович – фізик, чл.-кор. (1969). Н. 15.10.1940 у Харкові. Закінчив Київ. ун-т (1962). У 1965–66 працював в Об'єднаному ін-ті ядерних досліджень в Дубні, 1966–74 – заст. директора Ін-ту теоретичної фізики АН УРСР; 1974–76 – у Математичному ін-

В.П. Шелест

С.Б. Шехунова

Н.А. Шидловська

Л.М. Шиман

ті АН СРСР, 1976–82 – заст. директора Всесоюз. НДІ фізико-технічних радіовимірювань, з 1982 – у Н.-д. центрі з вивчення властивостей поверхонь і вакууму (Москва).

Наук. праці в галузі ядерної фізики, статистичної фізики, квантової метрології.

ШЕХУНОВА Стелла Борисівна – учений-геолог, чл.-кор. (2015). Н. 1.01.1963 в Києві. Закінчила Київ. ун-т (1985) і працює в Ін-ті геологічних наук НАН України (у 2002–15 – учений секретар, з 2015 – заст директора).

Наук. праці в галузі літології, седиментології, дослідження гірських порід і мінералів засобами електронної мікроскопії, енергодисперсійної рентгенівської спектроскопії, лазерної седиментографії. Розробила концепцію літогенезу соленосних формацій і обґрунтувала підходи до їх залучення у господарську діяльність.

Орден княгині Ольги III ст. (2008).

ШИДЛОВСЬКА Наталія Анатоліївна – вчений в галузі теоретичної електротехніки, чл.-кор. (2000). Н. 21.08.1963 в Києві. Закінчила Київ. політехн. ін-т (1986). З 1987 працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1997 – провідний наук. співробітник).

Наук. дослідження стосуються теорії нелінійних електричних кіл. Показала ефективність поєднання методів малого параметру та гармонічного балансу для аналізу складних нелінійних електричних кіл з довільною кількістю різнорідних нелінійних елементів.

Пр. ім. В.М. Хрущова (2005).

ШИМАН Леонід Миколайович – учений-хімік, чл.-кор. (2015), Герой України (2013). Н. 13.10.1959 у Шостці Сумської обл. Закінчив Казан. хіміко-технологічний ін-т (1985) і працює в НВО «Павлоградський хімічний завод» (з 1990 – головний технолог, з 1995 – техн. директор, з 1999 – ген. директор).

Наук. дослідження і розробки в галузі фізики і хімії високоенергетичних матеріалів. Розробив і впровадив безпечні промислові технології виробництва різних модифікацій вибухових речовин, утилізації твердих ракетних палив, ракетних двигунів і боеприпасів.

Засл. працівник промисловості України (2004). Орден Держави (2013), «За заслуги» II та III ст. (2018, 2009).

ШИМАНОВСЬКИЙ Віталій Миколайович – учений в галузі будівельної механіки, чл.-кор. (1982). Н. 12.11.1928 в с. Антонівка Київ. обл. Закінчив Київ. гідромеліоративний ін-т (1954). В

В.М. Шимановський

О.В. Шимановський

Л.В. Шинкарук

О.З. Широков

1962–80 працював у НДІ будівельних конструкцій Держбуду СРСР (з 1970 – зав. відділу, з 1975 – заст. директора), з 1980 – директор Держ. проектного НДІ «Укрндіпроектстальконструкція». П. 27.10.2000.

Наук. дослідження стосуються розрахунку висячих конструкцій будівель і споруд на статичні і динамічні навантаження в пружній і пружно-пластичній стадіях.

Держ. пр. України (1994).

ШИМАНОВСЬКИЙ Олександр Віталійович – учений в галузі будівельної механіки, чл.-кор. (2012). Н. 16.03.1955 в Києві. Закінчив Київ. інженерно-будівельний ін-т (1977), де працював до 1985; в 1985–95 – у науково-дослідних і науково-виробничих організаціях промисловості та будівництва, 1995–2000 – проф. Київ. міжнародного авіаційного ун-ту, з 2000 – голова правління ВАТ «УкрНДІпроектстальконструкція ім. В.М. Шимановського», з 2010 – ген. директор ТОВ «Укр.ін-т сталевих конструкцій ім. В.М. Шимановського».

Наук. дослідження в галузі будівельної механіки, міцності та стійкості конструкцій. Розвинув методи числового розрахунку, підвищення міцності, визначення ресурсу та перепризначен-

ня термінів експлуатації конструкцій в атомній енергетиці, нафтогазовій промисловості, транспорті, будівництві.

Засл. діяч науки і техніки України (2004).

ШИНКАРУК Лідія Василівна – учений-економіст, чл.-кор. (2012). Н. 30.09.1962 у с. Серафінці Івано-Франків. обл. Закінчила Львів. торгово-економічний ін-т (1986), у 1986–96 працювала в органах місцевого самоврядування Івано-Франків. та Чернівець. областей, 1996–2005 – у вищих навчальних закладах Чернівців; з 2005 – в Ін-ті економіки і прогнозування НАН України (з 2008 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено дослідженню структурних змін реального сектору економіки. Розвинула теоретико-методологічні підходи до дослідження структури національної промисловості та обґрунтувала пропозиції з оптимізації її структурних пропорцій відповідно до потреб економічного зростання.

ШИРОКОВ Олександр Зосимович – учений-геолог, чл.-кор. (1957). Н. 18.09.1905 в м.Іваново (Росія). Закінчив Дніпропетр. гірничий ін-т (1930), де працював (у 1946–79 – зав. кафедри). П. 7.11.1996.

Наук. дослідження в галузі вугіль-

Ю.Г. Шкуратов

І.Я. Штаєрман

ної геології. Визначив межі поширення вугленосної формації карбону поза відкритою частиною Донец. басейну, вперше здійснив геотектонічне районування Великого Донбасу.

Пр. ім. В.І. Вернадського (1986). Держ. нагороди СРСР.

ШКУРАТОВ Юрій Григорович — астроном, чл.-кор. (2012). Н. 13.09.1952 в Івано-Франківську. Закінчив Харків. ун-т (1975), де працює (з 1986 — зав. відділу, з 2002 — директор НДІ астрономії).

Наук. дослідження в галузі фізики планет і розсіяння світла об'єктами зі складною структурою поверхні. Дослідив оптичні властивості Місяця, побудував мапу його реголітового шару, розробив теорію тіньового ефекту на випадкових поверхнях. На його честь названо малу планету 12234.

Держ. пр. УРСР (1986). Пр. ім. М.П. Барабашова (1997).

ШПАК Петро Федорович — геолог, чл.-кор. (1990). Н. 17.06.1931 в с. Дашківці Хмельниц. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1953) і працював у нафтогазодобувних об'єднаннях Західної України, в 1967–82 — міністр геології УРСР; з 1982 — в Ін-ті геологічних наук НАН України (з 1984 — зав. відділу, в 1992–97 — директор, з 1997 — радник при дирекції). П. 21.04.2002.

Наук. праці стосуються закономірностей формування і розміщення родовищ нафти та газу. Розвинув уявлення про площинну диференціацію та вертикальну зональність розташування покладів вуглеводнів за фазовим станом, теоретично обґрунтував перспективи нафтогазоносності великих глибин.

Держ. пр. УРСР та України (1977, 1991). Засл. геолог УРСР (1975). Пр. ім. В.І. Вернадського (1989). Ордени та медалі СРСР.

ШТАЄРМАН Ілля Якович — математик і механік, чл.-кор. (1939). Н. 10.04.1891 у Кам'янці-Подільському. Закінчив Київ. ун-т (1914) і Київ. політехн. ін-т (1918). У 1920–34 працював у Комісії прикладної математики ВУАН, 1934–43 — Ін-ті математики АН УРСР, з 1943 — проф. Моск. інженерно-будівельного ін-ту. П. 24.07.1962.

Наук. праці присвячено теорії пружності, теорії інтегрування рівнянь, прикладній математиці. Обґрунтував застосування теорії функцій Чебишова для розрахунку споруд.

ШТЕРН Михайло Борисович — матеріалознавець, чл.-кор. (2012). Н. 11.03.1947 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1970) і працює в Ін-ті проблем матеріалознавства НАН України (з 1996 — зав. відділу).

Наук. дослідження в галузі міцності та пластичності пористих, пошкоджених, дисперсних і композиційних матеріалів. Розвинув загальну теорію нелінійно-в'язкої течії незворотно стис-

М.Б. Штерн

Я.М. Шуба

О.Л. Шубенко

М.О. Шульга
(механік)

ливих матеріалів, здійснив комп'ютерне моделювання та інженерні розрахунки низки нових технологічних процесів обробки матеріалів тиском.

Пр. ім. І.М. Францевича (2012).

ШУБА Ярослав Михайлович – фізіолог, чл.-кор. (2018). Н. 18.05.1955 в с. Ключарки Закарпат. обл. Закінчив Київ. ун-т (1977) і до 1980 працював в Ін-ті фізики АН УРСР, з 1983 – Ін-ті фізіології НАН України (з 2007 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі фізіології та біофізики мембранних іонних каналів і рецепторів. Відкрив рецепторну ділянку зв'язування полівалентних катіонів у кальцієвих каналах, яка регулює їх проникність, вперше експресував кальцієвий канал низькопорогового типу з мозку ссавців.

Держ. пр. України (2003). Пр. ім. П.Г. Костюка (2015).

ШУБЕНКО Олександр Леонідович – учений у галузі теплоенергетики та енергетичного машинобудування, чл.-кор. (2009). Н. 31.07.1941 в Ленінграді. Закінчив Харків. політехн. ін-т (1963). З 1968 працює в Ін-ті проблем машинобудування НАН України (з 1996 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються підвищення ефективності теплоенергетич-

ного обладнання, зокрема потужних енергетичних турбін. Розробив наук. основи удосконалення термогазодинамічних процесів у проточних частинах парових турбін, енергозбереження шляхом встановлення на промислових і комунальних енерговузлах парових турбін малої потужності.

Держ. пр. України (2009). Пр. ім. В.І. Толубинського (2001).

ШУЛЬГА Микола Олександрович – учений-механік, чл.-кор. (1990). Н. 18.11.1938 в с. Грабів Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1961). З 1963 працював в Ін-ті механіки НАН України (з 1980 – зав. відділу). П. 21.12.2012.

Наук. дослідження стосуються динамічних процесів у деформованих тілах, електропружності. Розробив теорію поширення хвиль у неоднорідно-періодичних і регулярно-шаруватих середовищах із плоскими і викривленими межами поділу.

Держ. пр. УРСР (1988). Пр. ім. О.М. Динника (1986).

ШУЛЬГА Микола Олександрович – учений-соціолог, чл.-кор. (2012). Н. 29.09.1943 у с. Лисе Луган. обл. Закінчив Ростов. ун-т (1969). У 1972–80 працював в Ін-ті філософії АН УРСР, 1980–90 – параті ЦК Компартії України; 1994–95 –

М.О. Шульга
(соціолог)

О.О. Шульженко

Г.Є. Шульман

Ю.А. Шульте

міністр України у справах національностей, міграції та культур: 1995–96 – зав. відділу, 1996–2002 та з 2006 – заст. директора Ін-ту соціології НАН України.

Наук. праці в галузі етносоціології, соціології міграції, соціології особистості та соціології політики. Обґрунтував систему зв'язків між категоріями способу і стилю життя, повноти і цілісності життя особистості, запропонував методи виявлення рівнів етнічної компетентності, проаналізував явища етнічної маргінальності та етнічного конформізму, дослідив процеси формування нової владної еліти.

Засл. діяч науки і техніки України (2003). Держ. пр. України (2015). Орден «За заслуги» III ст. (1997). Пр. ім. М.С. Грушевського (2003). Народний депутат України (1990–94 та 2002–2006).

ШУЛЬЖЕНКО Олександр Олександрович – матеріалознавець, чл.-кор. (1997). Н. 7.10.1935 в Києві. Закінчив Київ. політехн.ін-т (1964). З 1961 працює в Ін-ті надтвердих матеріалів НАН України (з 1986 – зав. відділу).

Наук. праці стосуються синтезу та спікання надтвердих матеріалів при високих тисках. Спільно з ін розробив промислові технології виробництва штучних алмазів та інструменту на їх основі, ефективні способи одержання

високоміцних термостійких кристалів кубічного нітриду бору.

Держ. пр. УРСР та України (1981, 1996). Засл. винахідник України (1980). Орден «За заслуги» III ст. (2005). Пр. ім. І.М. Францевича (1997).

ШУЛЬМАН Георгій Євгенович – гідробіолог, чл.-кор. (1995). Н. 19.08.1929 у Києві. Закінчив Харків. ун-т (1953) і до 1965 працював в Азово-Чорномор. ін-ті морського рибного господарства, з 1965 – Ін-ті біології південних морів НАН України (з 1972 – зав. відділу). П. 13.11.2016.

Наук. праці в галузі екологічної фізіології та біохімії морських організмів.

Засл. діяч науки і техніки України (2007). Держ. пр. України (2007).

ШУЛЬТЕ Юрій Августович – учений в галузі електрометалургії та ливарного виробництва, чл.-кор. (1969). Н. 30.07.1910 у м. Дебальцево (тепер Донец. обл.). Закінчив Дніпропетр. металургійний ін-т (1931). У 1947–87 – зав. кафедри, з 1991 – радник при ректораті Запоріж. машинобудівного ін-ту. П. 18.08.1995.

Наук. дослідження стосуються підвищення якості литої і деформованої сталі.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Ленінська пр. (1963). Держ. нагороди СРСР.

Ф.Л. Щепотьєв

А.А. Щерба

М.М. Щербак

В.І. Щербина

ЩЕПОТЬЄВ Федір Львович – ботанік, лісівник, чл.-кор. (1965). Н. 19.07.1906 у слободі Алфьоровка (тепер Воронеж. обл., Росія). Закінчив Воронеж. лісотехнічний ін-т (1932). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. В 1933–41 і 1946–65 працював в Укр. НДІ лісового господарства і агро-меліорації в Харкові, 1966–87 – зав. кафедри, з 1988 – проф. Донец. ун-ту. П. 16.03.2000.

Наук. праці стосуються дендрології, дендрофізіології, інтродукції, селекції і мутагенезу деревних порід, агролісомеліорації.

Засл. діяч науки УРСР (1982). Держ. нагороди СРСР.

ЩЕРБА Анатолій Андрійович – учений в галузі енергетики, чл.-кор. (2003). Н. 3.07.1950 у с. Данилівка Одес. обл. Закінчив Київ. ун-т (1972). З 1975 працює в Ін-ті електродинаміки НАН України (з 1995 – зав. відділу), також з 2001 – проф., з 2003 – зав. кафедри Київ. політехн. ін-ту.

Наук. дослідження стосуються електродинаміки плазмових процесів, зокрема нестационарних газоплазмових процесів іскрових і коронних розрядів у неоднорідних середовищах, розробки плазмових технологій.

Держ. пр. України (1998). Пр. ім. В.М. Хрущова (2010).

ЩЕРБАК Микола Миколайович – зоолог, чл.-кор. (1992). Н. 31.10.1927 в Києві. У 1948 засуджений за несправедливим звинуваченням і відбував покарання до 1953, реабілітований 1992. Закінчив Київ. ун-т (1957). З 1958 працював в Ін-ті зоології НАН України (з 1966 – зав. відділу). П. 27.01.1998.

Наук. праці стосуються систематики та екології хребетних, зоогеографії, охорони природи, музеєзнавства.

Засл. діяч науки УРСР (1988). Пр. ім. Д.К. Заболотного (1978).

ЩЕРБИНА Володимир Іванович – історик, чл.-кор. (1925). Н. 16.05.1850 у Києві. Закінчив Київ. ун-т (1873). Брав участь у роботі Київ. археографічної комісії, історичного товариства Нестора літописця. У ВУАН очолював Комісію історії Києва та Правобережжя. П. в 1936.

Наук. праці з історії України, історії Києва.

ЩЕРБИНА Марія Володимирівна – математик, чл.-кор. (2012). Н. 11.12.1958 у Харкові. Закінчила Харків. ун-т (1981) і працює у Фізико-технічному ін-ті низьких температур НАН України (з 2003 – зав. відділу).

М.В. Щербина

О.А. Щипцов

Н.Г. Щукіна

та річкового транспорту, з 2015 – директор Наук. гідрофізичного центру НАН України.

Наук. праці стосуються проблеми збалансованого розвитку галузей морського господарства України, завдань комплексного вивчення морського

середовища.

Засл. працівник транспорту України (2009). Орден «За заслуги» III ст. (2003).

ЩУ КІНА Наталія Геннадіївна – астроном, чл.-кор. (2012). Н. 27.07.1948 у м. Броди Львів. обл. Закінчила Казан. ун-т (1971) і з 1973 працює у Головній астрономічній обсерваторії НАН України (з 2002 – зав. відділу).

Наук. дослідження стосуються переносу випромінювання, спектрополяриметрії, геліосейсмології, структури та динаміки сонячної фотосфери, хімічного складу та еволюції зір, спостережувальної астрофізики. Розв'язала проблему багаторівневого переносу випромінювання в одновимірних та тривимірних моделях атмосфер Сонця та зір.

Пр. ім. М.П. Барабашова (2005).

Наук. праці в галузі теорії ймовірностей, зокрема спектральної теорії випадкових матриць великих розмірів та статистичної механіки неупорядкованих систем. Разом з ін. здійснила перші математичні дослідження в теорії середнього поля для спінового скла та відкрила новий напрям застосування теорії ймовірностей у математичній статистичній механіці.

Пр. ім. М.В.Остроградського (2009).

ЩИПЦОВ Олександр Анатолійович – океанолог, чл.-кор. (2018). Н. 19.04.1953 у Києві. Закінчив Ленінград. вище військово-морське училище підводного плавання (1976) і до 1992 проходив службу в Збройних силах СРСР та України. У 1993–2014 працював в урядових органах і установах, переважно в галузі регулювання морського

В.І. Юрчук

С.В. Юшков

К.Л. Ющенко

історії АН УРСР. П. 14.08.1952.

Наук. праці в галузі історії держави і права Київської Русі. В 1955 спільно з В.С. Кополоком запропонували алгоритмічну мову адресного програмування.

Ордени та медалі СРСР.

ЮРЧУК Василь Ісаакович – історик, чл.-кор. (1973). Н. 19.08.1921 у с. Бродецьке (тепер Вінниц. обл.). Закінчив Київ. ун-т (1942). Учасник війни СРСР з гітлерівською Німеччиною. У 1955–74 – зав. кафедри Укр. сільськогосподар. академії, 1974–89 – директор Ін-ту історії партії при ЦК Компартії України, з 1991 працював в Ін-ті політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. П. 6.08.2001.

Наук. праці в галузі історії України.

Засл. працівник вищої школи УРСР (1972).

ЮШКОВ Серафим Володимирович – правознавець, чл.-кор. (1939). Н. 4.05.1888 у с. Трофимовщина (Мордовія). Закінчив Петерб. ун-т (1912). У 1919–27 – проф. Саратов., 1927–35 – Ленінград., 1944–52 – Моск. ун-тів, одночасно в 1943–50 працював в Ін-ті

ЮЩЕНКО Катерина Логвинівна – учений в галузі інформатики, чл.-кор. (1976). Н. 8.12.1919 у Чигирині. Закінчила Середньоазіат. ун-т у Ташкенті (1942). У 1957–62 – зав. відділу Обчислювального центру АН УРСР, 1962–90 – зав. відділу, з 1990 – радник при дирекції Ін-ту кібернетики НАН України. П. 15.08.2001.

Наук. праці стосуються теорії ймовірностей, теорії і створення алгоритмічних мов і мов програмування, методів побудови автоматизованих систем обробки даних. Створила адресну мову – попередницю мов програмування (1955) та компілятор для ЕОМ «Урал-1» (1962). Заснувала наукову школу.

Держ. пр. УРСР та України (1978, 1991). Засл. діяч науки УРСР (1980). Орден княгині Ольги III ст. (1999). Пр. ім. В.М. Глушкова (1985).

М.Й. Ядренко

М.А. Якимчук

А.О. Яковкін

Л.Д. Якубова

ЯДРЕНКО Михайло Йосипович – математик, чл.-кор. (1990). Н. 16.04.1932 в с. Дрімайлівка Чернігів. обл. Закінчив Київ. ун-т (1955), де працював (у 1966–69 і з 1971 – зав. кафедри). П. 28.09.2004.

Наук. праці стосуються теорії ймовірностей. Разом з А.М. Агломом за-снував спектральну теорію випадкових полів.

Засл. діяч науки і техніки України (2000). Держ. пр. України (2003). Пр. ім. М.М. Крилова (1993).

ЯКИМЧУК Микола Андрійович – геофізик, чл.-кор. (2000). Н. 31.07.1954 у с. Суйми Рівнен. обл. Закінчив Київ. ун-т (1976). В 1979–85 працював в Ін-ті геофізики АН УРСР, 1986–94 – Держ. ін-ті бізнесу, менеджменту та перепідготовки кадрів Держкомгеології України (зав. кафедри, проректор), з 1994 – генеральний директор товариства «Карбон» і директор Ін-ту прикладних проблем екології, геофізики та геохімії, з 1999 – директор Центру менеджменту та маркетингу в галузі наук про Землю Ін-ту геологічних наук НАН України.

Наук. діяльність присвячено пошуку та вивченню нафтогазових родовищ з використанням просторового розподілу потенціальних полів, геоелектрич-

ним дослідженням, геоінформаційним технологіям.

Засл. діяч науки і техніки України (2004).

ЯКОВКІН Авенір Олександрович – астроном, чл.-кор. (1951). Н. 21.05.1887 у м.Благовещенськ (Росія). Закінчив Казан. ун-т (1910), де працював (з 1926 – проф.), у 1937–45 – проф. Свердлов., 1945–52 – Київ. ун-тів; 1951–67 працював у Головній астрономічній обсерваторії АН УРСР (у 1952–59 – директор). П. 18.11.1974.

Наук. праці присвячено теорії руху небесних тіл і теорії фігури Місяця. Визначив сталі фізичної лібрації Місяця та встановив залежність місячного радіуса від оптичної лібрації (ефект Яковкіна).

Держ. нагороди СРСР.

ЯКУБОВА Лариса Дмитрівна – історик, чл.-кор. (2018). Н. 21.07.1967 в Донецьку. Закінчила Донец. ун-т (1969) і працює (з перервою) в Ін-ті історії України НАН України (з 2015 – зав. відділу).

Наук. праці присвячено етнонаціональній історії України, історії етнічних меншин, історії Донбасу та Криму. Відтворила специфіку етногосподарського, етнополітичного та етнокуль-

В.О. Ямпольський

Ю.М. Ямпольський

О.О. Ясников

П.В. Ясній

турного життя етнічних громад України міжвоєнного періоду.

Засл. діяч науки і техніки України (2016).

ЯМПОЛЬСЬКИЙ Валерій Олександрович – радіофізик, чл.-кор. (2009). Н. 14.06.1946 у Харкові. Закінчив Харків. ун-т (1967). З 1969 працює в Ін-ті радіофізики і електроніки НАН України (з 2000 – зав. відділу).

Наук. праці в галузі радіофізики твердого тіла та теоретичної фізики. Відкрив і дослідив низку нових електронних явищ у металах, металічних плівках, жорстких та шаруватих напівпровідниках, графенах.

Держ. пр. України (2014).

ЯМПОЛЬСЬКИЙ Юрій Моїсійович – радіофізик, чл.-кор. (2009). Н. 26.08.1946 у Запоріжжі. Закінчив Харків. ун-т (1969) і до 1985 працював в Ін-ті радіофізики і електроніки, з 1986 – Радіоастрономічному ін-ті НАН України (з 1993 – зав. відділу).

Наук. праці в стосуються космічної фізики, фізики навколосемного простору, розробки нових радіофізичних та астрономічних методів дистанційного зондування космічного середовища. Здійснив дослідження впливу плазмових неоднорідностей геокосмосу на

якість радіоастрономічних спостережень для короткохвильових загоризонтних радіолокаторів, керував створенням установок частотно-кутового зондування іоносфери і плазмових неоднорідностей.

Засл. діяч науки і техніки України (2002). Держ. пр. України (2008).

ЯСНИКОВ Олександр Олексійович – учений-хімік, чл.-кор. (1969). Н. 25.07.1923 у с. Міловське Іванів. обл. (Росія). Закінчив Іванів. хіміко-технологічний ін-т (1947). У 1947–87 працював в Ін-ті органічної хімії АН УРСР (з 1963 – зав. відділу), з 1987 – зав. відділу Ін-ту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України. П. 14.01.1999.

Наук. праці стосуються механізму хімічних і біохімічних реакцій органічних каталізаторів, хімічного моделювання біологічних процесів. На основі аналізу кінетики реакцій конденсації альдегідів, каталізованих діамінами, запропонував механізм каталізу ферментом алдолазою.

Пр. ім. Л.В. Писаржевського (1971).

ЯСНІЙ Петро Володимирович – матеріалознавець, чл.-кор. (2018). Н. 12.08.1952 у с. Кутище Львів. обл. Закінчив Львів. політехн. ін-т (1973). У 1977–92 навчався в аспірантурі і пра-

цював в Ін-ті проблем міцності АН УРСР, з 1992 – у Тернопіл. технічному ун-ті (до 1996 – приладобудів. ін-т) (зав. кафедри, з 2007 – ректор).

Наук. дослідження в галузі діагностики міцності і довговічності матеріалів. Розвинув теоретичні основи і методи

прогнозування впливу історії навантаження на міцність і довговічність тіл із тріщинами в умовах квазістатичного деформування та втоми.

Засл. діяч науки і техніки України (2006). Держ. пр. України (2012).